RNI No. MAHBIL /2009/31733

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú–+

´É¹ÉÇ 4, +EÆòú 33] ¤ÉvÖ É´ÉÉ®ú, ¨ÉÉSÉúõÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉö 23, ¶ÉEäò 1939[{ÉÞ¹`äö 594, ËEò¨ÉiÉ : ¯û{ÉªÉ ä 15.00

+ºÉÉvÉÉ®úhÉ Gò¨ÉÉÆEòú 64

|ÉÉÊvÉEÞòiÉ |ÉEòÉ¶ÉxÉ

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉÉxÉä EåòpùÒªÉ +ÊvÉÊxÉªÉ¨ÉÉÆx´ÉªÉä iÉªÉÉ®ú Eäò±Éä±Éä (¦ÉÉMÉ BEò, BEò-+ +ÉÊhÉ BEò-±É ªÉÉÆ¨ÉvªÉä |ÉÊºÉrù Eäò±Éä±Éä ÊxÉªÉ¨É ´É +Énäù¶É ªÉÉÆ´ªÉÊiÉÊ®úCiÉ) ÊxÉªÉ¨É ´É +Énäù¶É.

मिहला व बाल ि◌वकास ि◌वभाग

निवन Ģशासन भवन, ि◌तसरा मजला, मादाम कामा माग«, हुता¾मा राजगुÚ चौक, मंĝ◌ालय, मुंबई 400032, ि◌दनांक 13 माच« 2018

अिधसूचना

बाल Âयाय (मुलांची काळजी व संर©ण) अिधनयम, 2015.

Ďमांक-पीआयएल-2016/Ģ.Ď.131/का.03- बाल Âयाय (मुलांची काळजी व संर©ण) अिधिनयम, 2015 (2016 चा 2) या´या कलम 110 ची पोटकलमे (1) आिण (2) Ëदारे Ģदान कर½यात आलेÊया अिधकारांचा आिण ¾याबाबतीत ¾यास समथ« करणाÉया इतर सव« अिधकारांचा वापर कÚन महाराĺĘ शासन याËदारे खालील ि◌नयम करीत आहे :-

Ģकरण- एक

1. **संि◌©Ãत नाव व ि◌वâितार .-** या ि◌नयमांना, महाराĺĘ रा¶य बाल Âयाय (मुलांची काळजी व संर©ण) ि◌नयम, 2018 असे Çहणावे.
2. **Ëयाºया :-** (1) या ि◌नयमांत, संदभ¢नुसार दुसरा अथ« अपेि◌©त नसेल तर, -

(एक) "अिधिनयम" याचा अथ«, बाल Âयाय (मुलांची काळजी व संर©ण) अिधिनयम, 2015 (2016 चा 2)असा आहे ;

(दोन) "Ģ◌ाि◌धकरण" याचा अथ«, अिधिनयमा´या कलम 68 अÂवये गिठत केलेले कÂ ि◌ğय दDŽकÐहण संसाधन Ģ◌ाि◌धकरण, असा आहे;

(तीन) "ËयÔ¯तिविशĺट काय«कत¢"याचा अथ«,नûदणीकृत îवयंसेवी संघटनेचा îकवा अशासकीय संघटनेचा Ģि◌तिनधी असा आहे, जो बालकाला मंडळ îकवा सिमतीकडे नेताना सोबत असेल आिण मंडळ îकवा सिमती ¾याला जी कामे नेमून देतील ती कामे तो पार पाडील;

(चार) "बाल दDŽक Ðहण संसाधन मा◌िहती व माग«दश«न यं◌ुणा" याचा अथ«, दDŽक Ðहण काय«Ďम सुकर कर½यासाठी व ¾यावर सं◌िनयं◌ुण ठेव½यासाठी असलेली ऑनलाईन यं◌ुणा, असा आहे;
(पाच) "बाल अÆयास अहवाल" याचा अथ«, संबं◌िधत बालकाचा जÂमिदनांक व ¾याची सामा◌िजक पा◌ाव«भूमी यासार◌ºया बालकां◌िवषयी´या मा◌िहतीचा ¶यात समावेश असेल असा अहवाल, असा आहे;
(सहा) "सामू◌िहक सेवा" याचा अथ«, ◌िवधीसंघष«ÐÎत, चौदा वष३हून अिधक परंतू अठरा वष८पे©◌ा कमी वया´या बालकांकडून दे½यात येणाÉया सेवा, असा आहे, आिण ¾यात उ◌ाचाची देखभाल करणे, वृÁदांची सेवाकरणे, Îथा◌िनक Ú±णालये îकवा सुÛ◌ूषा गृहे येथे मदत करणे, अपंग बालकांची सेवा करणे, वाहतूक Ëयवîथा करणारे Îवयंसेवक Çहणून सेवा देणे इ¾यादÎसार◌ºया कामांचा अंतभ८व होतो ;
(सात) "नमुना" याचा अथ«, या ◌िनयमांना जोडलेले नमुने, असा आहे ;
(आठ)"गृह अÆयास अहवाल" याचा अथ«, संभाËय दDŽक पालक îकवा Ç◌ितपालक यां´या तपशीलाचाअंतभ८व असणारा एक अहवाल, असा आहे ; आिण ¾यात सामा◌िजक आिण आÖथक दज८, कौटुं◌बक पा◌ाव«भूमी, घराचे वण«न व वातावरण आिण आरो±य ◌िवषयकÔÎथती, यांचा अंतभ८व असेल ;
(नऊ) "वैयÔ¯तक काळजी आराखडा"याचा अथ«, बालकाचे वय आिण îलग, ◌िविशÍट गरजा आिण बालकांचा ËयÔ¯तगत अÆयास यां´या आधारावर बालकाचा आ¾मसÂमान, Ç◌ितÍठा व îवा◌िभमान परत ◌िमळवून दे½या´या हेतूने आिण ¾याला ◌िश©ण दे½याकिरता बालकाशी ◌िवचारिविनमय कÛन एक जबाबदार नागिरक बनव½यासाठी तयार केलेला सव«समावेशक ◌िवकास आराखडा, असा आहे, आिण ¾या आराख◌ाानुसार, बालका´या पुढील गरजा भागिव½यासाठी व केवळ तेवÁ◌ापुरतेच मय८◌िदत न ठेवता, ¾याला पुढील गो◌ंटी दे½याची योजना, असा आहे, ¾या अशा-

(क)कोण¾याही ◌िवशेष गरजांसह आरो±य आिण पोषणिवषयक गरजा ;
(ख)भाविनक आिण मानिसक गरजा ;
(ग)शै©◌िणक व Ç◌ि©णिवषयक गरजा ;
(घ)सवड, सज«निशलता व खेळ ;
(ङ)सव« Ç◌ार´या ◌िशवीगाळ, दुल«© आिण गैरवत«णूक या Ç◌ारांपासून संर©ण ;
(च)पुन:Îथापना व ¾याचा पाठपुरावा करणे ;
(छ)सामा◌िजकदÍटया मु◌ºय Ç◌वाहात आणणे ;
(ज)जीवनिवषयक कौशÊय Ç◌ि©ण.

(दहा) "देशांतग«त दDŽक ◌िवधान" याचा अथ«, भारतात ◌िनवास करणाÉया भारतीय नागिरकाने बालक दDŽक घेणे असा आहे ;

(अकरा)"वैद्यकीय ◌िपासणी अिवाल" याचा अर्ग, यर्◌ोहचि अनुज्ञप्◌ि◌ी असणाऱ्या हभषकाने (वैद्याने) हदलेला बालकाचा अिवाल, असा आि◌े ;
(बारा)"प्रभारी" याचा अर्ग, बालकांसाती कायगरि संस्◌ेच्या हनयंत्रण व व्यवस्◌ापनाकहरिा हनयुति केलेली व्यति, असा आि◌े ;
(◌ि◌ेरा)"पोतसो" याचा अर्ग, लैंहगक अपरा◌ि◌ापासून बालकांचे संरक्षण अहिहनयम, 2012 (2012 चा 32), असा आि◌े ;
(चौदा)"पुनवगसन-हन-सेवायोजन अहिकारी" याचा अर्ग, बालकांच्या पुनवगसनाच्या प्रयोजनार्ग बालकांची काळजी घेणा-या प्रत्येक संस्◌ेमधये पदहनदेहशि केलेला अहिकारी, असा आि◌े ;
(पं◌िरा)"हनवड सहमी" याचा अर्ग, हनयम 90 अन्वये राज्य शासनाने गहति केलेली सहमी, असा आि◌े ;
(सोळा)"सामाहजक पार्शवगभूमी अिवाल" याचा अर्ग, बाल कल्याण पोलीस अहिकाऱ्याने ◌ियार केलेला, हविीसंघषग्रस्◌ि बालकाच्या पार्शवगभूमीचा समावेश असणारा अिवाल, असा आि◌े ;
(सिरा)"सामाहजक अन्वेषण अिवाल" याचा अर्ग, बालकाची पहरक्स्◌ि◌ी, आर्थर्क, सामाहजक, मनो-सामाहजक व इिर संबी◌ि घटक याबाबिची बालकाची ◌िपशीलवार माहि◌ि◌ी आहण त्यावरील हशफारस

यांचा अंिभाव असलेला अिवाल, असा आिे ;

(अतरा)"समाज सेवक" याचा अर्ग, सामाहजक कायग ककवा समाजशास्त्र ककवा मानसशास्त्र ककवा बाल हवकास याि्ील पदव्युर पदवी ककवा बाल हशक्षण व हवकास ककवा संरक्षण समस्या याि्ील हकमान साि वषाच्या अनुभवासि मान्याप्राप्ि हवद्यापीताची पदवी िसेच त्याचा बालकाचा सामाहजक अन्वेषण अिवाल ककवा वैयक्तिक काळजी आराखडा, बाल अभ्यास अिवाल, भावी द्क माि्ाहपिा ककवा प्रहिपालक माि्ाहपिा यांचा गृि अभ्यास अिवाल ियार करणे, द्क ग्रिणो्र सेवा पुरहवणे आहण ि्ा अहिहनयम ककवा या हनयमान्वये अशा व्यतीिला नेमून देण्याि येि्ील अशी इर कोणीिी काये पार पाडणे यासाती बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेि ककवा हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष ककवा राज्य बाल संरक्षण संस्ा ककवा राज्य द्कग्रिण संसाि्न अहभकरण ककवा कदहरियय द्कग्रिण संसाि्न अहभकरण यामधये काम केलेले असावे, असा आिे ;

स्पष्टीकरण :- या व्याख्येच्या प्रयोजनार्ग, असे स्पष्ट करण्याि आले आिे की, मंडळाच्या समाजसेवक सदस्याची अिगिा अहिहनयमाच्या कलम-4 प्रमाणे असेल.

(एकोणीस)"हवशेष प्रहशक्षक" यास बालकांचे लैंहगक अपराि्ापासून संरक्षण अहिहनयम, 2012 नुसार ियार करण्याि आलेले बालकांचे लैंहगक अपराि्ापासून संरक्षण हनयम, 2012 यामधये जो अर्ग नेमून देण्याि आला आिे ि्ोच अर्ग असेल ;

(वीस) "राज्य बाल संरक्षण संस्ा" याचा अर्ग, अहिहनयमाच्या कलम 106 अन्वये गहति केलेली संस्ा, असा आिे ;

(एकवीस) राज्य शासन म्िणजे मिाराष्ट्र शासन;

(बावीस) या हनयमाि वापरलेले परंिु व्याख्या न केलेले शब्द व शब्दप्रयोग यांना त्या अहिहनयमांमधये अनुक्रमे जो अर्ग नेमून हदला असेल ि्ोच अर्ग असेल.

प्रकरण दोन

बाल न्याय मांडळ

3. मांडळ :- (1) राज्य शासन, प्रत्येक हजल्यासाती एक ककवा अहिक बाल न्याय मंडळ राजपत्रा्ील अहिसूचनेव्दारे गहति करील.

(2) अहिहरति मंडळे स्ापन करण्याची गरज आिे, ि्े हनिाहरि करण्यासाती दरवषी मंडळाच्या प्रकरणाचे पुनर्थवलोकन केले जाईल.

(3) राज्य शासनास, अशा अहिसूचनेव्दारे, प्रलंहबि प्रकरणे, हजल्याचे क्षेत्र ककवा भूप्रदेश, लोकसंख्येची घनिा ककवा इर कोणत्या्ी हवचाराि्ग गोष्टी यर्ायोग्य हवचाराि घे्ल्यानंि्र हजल्यामधये एकापेक्षा अहिक मंडळे गहति करिा येि्ील.

4. मांडळाची रचना :- (1)मंडळ, प्रिान दंडाहिकारी म्िणून नामहनदेहशि करावयाचा हकमान ि्ीन वषांचा अनुभव असणारा मानगर दंडाहिकारी ककवा न्याहयक दंडाहिकारी आहण दोन समाजसेवक सदस्य यापैकी एक महिला असेल, या व्यतींिनी हमळून बनलेले असेल.

(2)दोन समाजसेवक सदस्यांची या हनयमान्वये गहति केलेल्या हनवड सहमीच्या हशफारशीवरुन, राज्य शासन हनयुती करील.

(3)समाजसेवक सदस्याचे वय 35 वषा्ून कमी नसेल, आहण त्याला हशक्षण, आरोग्य व कल्याण कायाच्या क्षेत्रामील बालकांसोबि काम करण्याचा हकमान साि वषाचा अनुभव असेल, आहण हशक्षणशास्त्र, समाजशास्त्र ककवा मानसशास्त्रामधये पदव्युर पदवी ककवा एम.बी.बी.एस. ककवा कायद्या्ील पदवी अशी शैक्षहणक अिगिा असेल. मंडळाच्या कामकाजाशी हि्संबंि असलेल्या

ककवा स्वि:ची बालकांची काळजी घेणारी संस्ा इ. असणारी व्यिती यासारख्या व्यितींची मंडळावर समाजसेवक सदस्य म्िणून हनयुिती केली जाणार नाि ी.

(4)शतय असेल ि ेवर, मंडळावर हनयुति करावयाचे दोन समाजसेवक सदस्य वेगवेगळ्या क्षेत्रांमील असील.

(5)मंडळाच्या सवग सदस्यांस, प्रिान दंडाहिकाऱ्यासि, हनयुतीच्या हदनांकापासून सात हदवसांच्या आि, प्रेरण व संवेदीकरणाचे प्रहशक्षण देण्याि येईल.

5.प्रिान दांडाधिकाऱ्याखेरीज मांडळाच्या इतर सदस्यांचा पदावि :-

(1)प्रिान दंडाहिकाऱ्याखेरीज मंडळाच्या इिर सदस्यांची, हनयुतीच्या हदनांकापासून ि ीन वषांच्या कालावीकहरि हनयुती करण्याि येईल.

(2)प्रिान दंडाहिकाऱ्याखेरीज मंडळाचे इिर सदस्य, दोन कमाल सत्रांपयंि च्या, जे सलग नसील, हनयुती कहरि पात्र असील.

(3)सदस्याला राज्य शासनाला उद्देशून, राज्य शासनास एक महिन्याची आगाऊ लेखी नोटीस देऊन व हिची एक प्रि मंडळाच्या प्रिान दंडाहिकाऱ्याकडे पातवून, कोणत्याि ी वेळी राजीनामा दे ि ा येईल.

(4)राजीनामा, पदावरुन काढून टाकणे ककवा मृत्यु यामुळे मंडळाि ील कोणीि ी नैहम्ीक पद हरति झाल्यास ि े हनवड सहमीकडून ियार करण्याि आलेल्या नावांच्या नाहमकेमून योग्य व्यितीची हनयुती करुन सदर सदस्याच्या उवगरीि पदावीकहरि भरण्याि येईल.

6.मांडळाच्या बैठकाांची वेळ व धठकाण :-

(1)मंडळ, हनरीक्षण गृि ाच्या जागेि अर्वा हनरीक्षण गृि ाच्या हनकटवि हतकाणी ककवा मंडळाच्या बैतकीसाती योग्य असलेल्या कोणत्याि ी बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेमधये बैतकांचे आयोजन करील आहण मंडळ, कोणत्याि ी पहरक्स्ि ीि, कोणीि ी न्यायालय अर्वा ि ुरुग यांच्या जागेि बैतकांचे आयोजन करणार नाि ी. हशवाय, खासकरुन जेर्े मंडळाचे भौगोहलक क्षेत्र जास्ि आि े ि र, मंडळाला, हजल्ि ा बाल संरक्षण कक्षा माफगि हनक्रशचि केलेल्या, जेर्े बालक जवळच्या हतकाणापासून त्या खास बैतकीस ि जर राि ू शकि अशा हतकाणच्या बालकांची काळजी घेणा-या योग्य संस्ेमधये मंडळाच्या (ि ात्पुरत्या) हशबीर ककवा हफरत्या बैतका सुधदा आयोहजि करि येि ील.

(2)खटला चालू असेल ि दव्ि ा, खटल्याशी संबंहि नसलेली कोणीि ी व्यिती (कोणत्याि ी व्यिती) कक्षामधये उपक्स्ि असणार नाि ी (नाि ीि) याची मंडळ सुहनक्रशचिी करील.

(3)ज्याच्या उपक्स्ि ीि बालकाला आरामदायक वाटेल केवळ त्या व्यितीला (व्यितींना) बैतकीमधये उपक्स्ि राि ण्याची मुभा हदली आि े याची मंडळ सुहनक्रशचिी करील.

(4)एखाद्या हवहशष्ट हजल्याि प्रलंहबि खटले कमी असल्याखेरीज ककवा राज्य शासनाने आदेश हदल्याखेरीज, मंडळ, कामकाजाच्या सवग हदवशी, दंडाहिकारी न्यायालयाच्या कामकाजाच्या वेळेनुरुप हकमान सि ा ि ास बैतक भरवील.

(5)बैतकीची सूचना ि ी, मंडळ ज्या हदवशी व ज्यावेळी आपली बैतक घेईल ि ो हदवस व ि ी वेळ नमूद करुन, ज्या हनरीक्षण गृि ाच्या कक्षाि मंडळ आपली बैतक घेईल त्या हनरीक्षण

गृिाच्या कक्षाच्या बाहेर एक आतवडा अगोदर लावण्याि येईल. मंडळाच्या सदस्यांची नावे अशा सूचनेि दशगहवण्याि येिील.

(6)मंडळ, जेर्े आपल्या बैतका घेणार आिे त्या पहरवास्िुमधये बालकस्नेिी वाि ावरण असेल आहण ि ी जागा, कोणत्याि ी क्स्र्ि ीि न्यायालयीन कक्षासारखी हदसणार नाि ी. मंडळ उभारलेल्या व्यासपीतावर बैतक घेणार नाि ी आहण ि ेर्े साक्षीदारांचे कपजरे, मोती टेबले, ककवा मंडळ व बालक यांच्यामधये कपजरे यांसारखे कोणिि ी अडर्ळे असणार नाि ीि. मंडळ व बालक यांना समोरासमोर बसून संवाद साि ि ा येईल अशी बैतकीची व्यवस्र्ा असावी. हवशेषि: मंडळासमोर संवाद साि ि ाना, बालके, माि ा-हपिा, पालक, पोलीस, अहिवति व खटल्याशी संबंहधि असलेले इिर सवगजण यांना उभे राि ावे लागू नये याची सुहनक्श्चिी करण्यासाती ि ेर्े पुरेशा खुच्या व बाके असिील.

(7)बालकाशी संवाद साि ि ाना मंडळ, आपल्या विगणुकीव्दारे बालकस्नेि ी ि ंत्राचा वापर करील आहण बालकाशी संभाषण साि ि ाना देि बोली, चेि ऱ्यावरील ि ावभाव, डोळ्यांच्या खुणा, आवाजाचा सूर व मोतेपणा यासंबंि ाि बालकस्नेि ी दृष्टीकोनाचा अंगीकार करील. कायगवाि ीच्या सवग टप्प्यांमधये बालकाला सिभागी ि ोण्याची व बोलण्याची संि ी देण्याि येईल. शतय असेल ि ेर्वर, बालकाला मंडळासमोर ि जर करण्याि येईल ि ेव्ि ा, हवशेषि: सामाहजक कायगकि असलेल्या सदस्यांनी बालकाशी संवाद साि ला पाहिजे, बालकाच्या पहरक्स्र्ि ीचे मूल्यमापन केले पाहिजे व गरजेनुसार मागगदशगन केले पाहिजे. बालकाशी बोलाना वापरलेली भाषा आदरयुति असली पाहिजे. साक्षीदारांची ि पासणी ि ी, चौकशीि ील प्रर्शनांसारखी नसावी ि र ि ी मुलाखीसारखी ककवा संवाद साि ल्यासारखी असावी.

(8)मंडळाची बैतक घेि ली जाि नसेल ि दव्ि ा, हविीसंघषग्रस्ि बालकाला, मंडळाच्या एका सदस्यासमोर ि जर केले जाईल. उति प्रयोजनार्ग, मंडळाचा एक सदस्य ि ा, आपत्कालीन कोणत्याि ी बाबीची दखल घेण्यासाती उपलब्ि असेल ककवा सिज भेटेल, आहण अशा सदस्याकडून आपत्कालीन पहरक्स्र्ि ीशी संबंहधि असलेले आवर्शयक ि े हनदेश हवशेष बाल पोलीस पर्काला ककवा हजल्याच्या स्र्ाहनक पोलीसांना देण्याि येिील. प्रिान दंडाहिकारी ि ा, सामाहजक कायगकिा असलेल्या सदस्यांशी हवचारहवहनमय करुन, जो, रहववार ककवा सुट्टयांच्या हदवसांसहिि दररोज उपलब्ि असेल व सिज भेटू शकेल अशा मुख्य दंडाहिकाऱ्यासि मंडळाच्या सवग सदस्यांची एक माहसक किगव्य नामावली ि यार करील. ि ी नामावली, सवग पोलीस ताणी, मुख्य न्याय दंडाहिकारी ककवा मुख्य मिानगर दंडाहिकारी, हजल्ि ा न्यायाि ीश, हजल्ि ा दंडाहिकारी, सहमत्या, हजल्ि ा बाल संरक्षण कक्ष व हवशेष बाल पोलीस कक्ष यांना पुरेशा आगाऊ वेळेि देण्याि येईल. बालकाला, हनयहमि मंडळाच्या बैतकीच्या नेि मीच्या जागी व नामावलीनुसार ि जर करावयाचे आिे. बालकाला, कोणत्याि ी सदस्याच्या हनवासस्र्ानी ककवा प्रौढांच्या न्यायालयाि ि जर करण्याि येणार नाि ी.

(9)मंडळाचे सामाहजक कायगकि असलेल्या सदस्यांना, प्रहि बैतक रू.1500/-पेक्षा कमी नसेल इिका भ्ा प्रहि बैतक देण्याि येईल. ज्यामधये बैतक भ्ा, प्रवास भ्ा व इिर कोणिाि ी भ्ा याचा समावेश असेल. मंडळाच्या सदस्यांच्या उपक्स्र्ि ीची नोंद करण्यासाती, शतय असेल ि र, बायोमेहरक यंत्रणेचा वापर करण्याि येईल. सदस्यांनी, अनुपक्स्र्ि ीबद्दलच्या रजेसाती, कोणिि ी असल्यास, लेखी, वैि कारणे द्यावयाची आिे ि.

(10) राज्य शासनाकडून, मंडळाला, प्रहिक्षा व्यवस्ा व बैतक व्यवस्ा आहण बालके व माि्ा-हपिा ककवा पालक यांची सुरक्षा यांसि पुरेशा पायाभूि सुहविा (डेस्क, खुच्या, कभिीवरील घड्याळ, लेखनसामग्री, संगणक, कप्रटर, स्कॅकनग यंत्र, संग्रि सुहविा इत्यादी) आहण कमगचारीवगग पुरहवण्याि येईल.

(11) बालकांच्या खटल्यासंबंि्ाि्ील नस्त्या सुक्स्र्ि्ीि तेवण्यासाती, मंडळाकडे, शतय असल्यास, हनरीक्षण गृि्ाच्या ककवा मंडळाच्या जागांमधये संग्रि सुहविा असिील.

7.मांडळाची भूधमका व काये :- मंडळ, अहिहनयमान्वये त्याला नेमून हदलेल्या कायाहशवाय पुढील काये पार पाडील :-

(1) बालकासंबंि्ाि्ील खटल्यांवर अहभहनणगय करणे व ि्े हनकालाि काढणे ;

(2) अनुसरलेली कायगपधदिी सोपी व बालकांना समजेल अशा भाषेि असावी, बालकाला काय घडि आि्े ि्े समजि आि्े याची सुहनक्रशचिी मंडळाने हनयहमि कालांि्राने, बालकाकडून करावी ;

(3) काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकांप्रमाणे, एखाद्या बालकाला आवर्शयक असेल ि्ेर्े, बाल कल्याण सहमितीसमोर ि्जर करण्याचे हनदेश देणे. याहशवाय, गंभीर अघोर प्रकरणे वगळिा, जेर्े बालकाला जामीन हमळाला नसेल ककवा मा्ि्ा-हपिा/ पालक का्ि्ी कारणांमुळे अनुपक्स्र्ि असिील ि्र अशा पहरक्स्र्ि्ीि, अंि्हरम कायगवा्ि्ीदरम्यान, अहिहनयमाच्या कलम 17 (2) नुसार, मंडळाला, आवर्शयकिनुसार व आवर्शयक असेल ि्ेव्ि्ा, बालकास ि्जर करण्याच्या हनदेशांसि, त्याची काळजी घेण्यासाती व संरक्षणासाती अशा बालकाला बाल कल्याण सहमितीकडे ि्स्ि्ा ंि्हरि करिा येईल.

(4) काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या प्रकरणांबाबि बाल कल्याण सहमितीशी संपकग तेवणे.

(5) हविसंघषग्रस्ि बालकाबाबि कोणिी्ी योग्य सुहविा म्ि्णून शासकीय संस्ा, नोंदणीकृि स्वयंसेवी ककवा अशासकीय संघटना ककवा योग्य व्यिती म्ि्णून कोणत्या्ि्ी व्यितीचा हवचार करणे आहण त्यांनी ज्याकहरिा योग्य असल्याचे घोहषि केले आि्े ि्ी बालके ि्ाब्याि घेणे.

(6) मा्ि्ा हपत्यांच्या, पालकांच्या ि्ाब्याि असलेल्या योग्य संस्े्कडे ककवा व्यितीकडे असलेल्या हविसंघषग्रस्ि बालकांच्या प्रगितीबाबिचा अिवाल मागहवणे व त्यावर हवचार करणे आहण उहचि प्रकरणांमधये बालकाच्या हि्ि्ाचा हवचार करुन आदेशाि फेरबदल करणे.

(7) बालकासंबं्ि्ीि, अहिहनयमाच्या कलम 74 च्या पोटकलम (1) च्या ि्रुिदींचे ज्यांनी उल्लंघन केले आि्े अशा प्रसार माधयमाहवरुधद (मुहरिये, इलेतरॉहनक, हकवा समाजमाधयम) कायगवा्ि्ी सुरु करण्यासाती संबंहिि हजल्ि्ा दंडाहिकाऱ्याला अिवाल देणे ;

(8) मुख्य न्याहयक दंडाहिकारी ककवा मुख्य मािनगर दंडाहिकाऱ्याच्या व हजल्ि्ा दंडाहिकाऱ्याच्या आहण आयुिि, महिला व बाल हवकास यांच्या पुनर्थवलोकनासाती प्रलंहबि प्रकरणे व त्याबाबिची कारणे याबाबिची माहि्ि्ी दर ि्ीन महिन्यांनी पाितहवणे ;

(9) जेर्े आवर्शयक ि्ेर्े, मंडळ, भाषांि्रकार ककवा दुभाषी ककवा हवशेष हशक्षकाची ि्रूिद करील, त्यांना प्रहिहदन ₹1500/- पेक्षा कमी नसेल इिकी आहण भाषांि्रकार असल्यास प्रहि पृष्ट्ि ₹100/- पेक्षा कमी नसेल इिकी रतकम प्रदान करण्याि येईल. ि्ी रतकम राज्य शासनाच्या मानकांनुसार

असेल, ि◌ी पुनरीक्षणाि◌ीन असेल. उति प्रयोजनासाती हजल्ि◌ा बाल संरक्षण कक्ष , भाषांि◌रकार, दुभाषी व हवशेष हशक्षकांची एक नाहमका तेवील. जी ि◌े मंडळाकडे पातवील. भाषांि◌रकार, दुभाषी व हवशेष हशक्षक यांची अिगिा, लैंहगक अपराि◌ापासून बालकांचे संरक्षण अहिहनयम, 2012 (2012 चा 32) आहण त्याखाली केलेल्या हनयमान्वये हविीि केल्याप्रमाणे असेल.

(10) पहरहवक्षा अहिकारी, हवहि-हन-पहरहवक्षा अहिकारी ककवा हजल्ि◌ा बाल संरक्षण कक्ष यांच्याशी समन्वय सािूून वैयक्तिक काळजी आराखडयानुसार बालकाच्या पुनवगसनाच्या हनयिकालीक प्रगिीचे संहनयंत्रण करणे व आढावा घेणे.

(11) हनरीक्षण गृि◌ांमिील पहरक्षा देणाऱ्या बालकांना (हनरीक्षण गृि◌ाच्या अहिक्षकाच्या हवनंि◌ीवरुन) पोलीस संरक्षण देण्याकहरिा, जेर्े बालकाला चौकशी प्रलंहबि असल्यामुळे ककवा कोणत्याि◌ी कालावीिसाती बालक, बालकांची काळजी घेणा-या संस्र्ेमधये राि◌ि असल्यामुळे, त्याचे हशक्षण पुढे चालू तेवण्यास मुभा देण्याि आली नसेल ि◌ेर्े, पुनगप्रवेश ककवा हशक्षण पुढे चालू तेवणे याकहरिाचे समुहचि आदेश आवर्शयक असील ि◌ेर्े देणे इिर पहरक्स्र्ि◌ीमधये पोलीसांकडून कोणिेि◌ी चुकीचे चाहरत्र्य प्रमाणपत्र देण्याि आले असल्यास ककवा बालकाने पारपत्राची ककवा शासकीय नोकरीची मागणी केली असल्यास अपराि◌, आरोप इत्यादीमुळे ि◌े नाकारण्याि आले असल्यास, योग्य ि◌े हनदेश देण्याचा समावेश असेल. बालक माि◌ा हपत्यासोबि/ पालकासोबि देश सोडून जाि◌ असल्यास देखील मंडळाकडून योग्य ि◌ी परवानगी घेऊन अनुमिी देण्याि◌ येईल आहण चाहरत्र्य प्रमाणपत्राचे पुनर्थवलोकन करिा येईल आहण समुहचि आदेश देि◌ा येि◌ील.

(12) हवशेषि: इिर हतकाणच्या बळी पडलेल्या बालकांच्या प्रकरणाि◌ साक्षीपुरावा घेण्यासाती क्ि◌डीओ कॉन्फरन्सग करिा येणे शतय आि◌े, त्यासाती त्या हजल्ि◌याि◌ील स्ि◌ाहनक मंडळास साक्षी पुरावा घेि◌ा येईल.

(13) हवशेषि: पुनवगसनाबाबि हजल्ि◌ा बाल संरक्षण कक्षाकडून हनयिकाहलकपणे अद्ययावि केलेली माहिि◌ी आहण / ककवा आिार मागगदर्थशका मागहवणे ;

(14) हविीसंघषग्रस्ि◌ बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि◌ांची ि◌पासणी करणे, कोणत्याि◌ी लक्षणीय चुकीच्या प्रकरणांमधये हनदेश देणे, सुि◌ारणा सुचहवणे, अनुपालन करण्यास भाग पाडणे व संबंहिि◌

संस्र्ेच्या व हजल्ि◌ा बाल संरक्षण कक्षाच्या किगव्याि◌ ि◌यगय केल्याचे हदसून आलेल्या कोणत्याि◌ी कमगचाऱ्यांहवरुधद योग्य त्या कारवाईची हशफारस करणे ;

(15) ि◌त्सम मुले ककवा प्रौढ व्यिी यांच्याकडील माहिि◌ीस प्रोत्साि◌न देण्यासाती मंडळाच्या आवारामधये तळक जागी सूचना पेटी ककवा ि◌क्रार हनवारण पेटी तेवणे, ज्याच्यावर मुख्य दंडाहिका- याकडून नामहनदेहशि व्यत्ि◌ीमाफगि कायगवाि◌ी करण्याि◌ येईल.मुख्य दंडाहिकाऱ्याहवरुधदची कोणिेि◌ी ि◌क्रार सत्र न्यायाि◌ीशासमोर आणण्याि◌ येईल. सामाहजक कायगकिा सदस्याहवरुधद कोणिेि◌ी ि◌क्रार असल्यास सत्र न्यायाि◌ीशाच्या प्रिीसि राज्य शासनाकडे अग्रेहषि करण्याि◌ येईल.

(16) बालकांच्या सूचना विीचे महिन्याि◌ूून हकमान एकदा पुनर्थवलोकन करणे ;

(17) पहरहवक्षा अहिकारी/ हवहि- हन- पहरहवक्षा अहिकारी ककवा हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष यांच्याशी संपकग तेवणे ककवा समन्वय तेवणे आहण हविीसंघषग्रस्ि बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि्ांमील बाल सहमत्यांचे कामकाज सुरळीिपणे चालण्याची, अशा बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि्ांचे कामकाज व व्यवस्ि्ापन याि्ील बालकांच्या सिभागाचे मित्व स्पष्ट करणे ;

(18) हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षाि्ील हवहि- हन- पहरहवक्षा अहिकाऱ्याची आहण राज्य ककवा हजल्ि्ा हविी हवषयक सिाय्य सेवा प्राहिकरण, बालकाला मोफि कायदेहवषयक सेवा देि असल्याची सुहनक्ष्शचिी करणे आहण कायदेहवषयक सिाय्य सेवांचा व नाहमकेच्या संपकाचा िपशील मंडळाच्या आवाराि तळक जागी प्रदर्थशि करण्याि येईल ;

(19) हविीसंघषग्रस्ि बालकाच्या संबंि्ाि अिगन्याहयक ककवा बालकाच्या माि्ाहपत्यांशी संपकग करणे आहण बालकाबाबि संबंहिि सामाहजक व पुनवगसनायोग्य माहिि्ी गोळा करणे यासारख्या इिर कामासाती स्वयंसेवक हवद्यार्ी ककवा अशासकीय संघटनांचे प्रहिहनिी यांच्या सेवा आवर्शयक असल्यास नेमून देणे.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 11

प्रकरण तीन

धवधिसांघर्षग्रस्त बालकाच्या बाबतीतील कायषपद्धती

8. पोलीस आधण इतर अधभकरणाांची सादरीकरणपूवष कायषवाही .-

1) हजर्े बालकाने अघोर अपराि केला असल्याचे ककवा प्रौढाच्या बरोबर संयुतिपणे केलेला असल्याचे अहभकर्ीि असेल अशा बाबी व्यिीहरति अन्य बाबींि प्रर्म माहिि्ी अिवाल नोदवला जाणार नाि्ी.इिर सवग प्रकरणाि हवशेष बाल पोलीस कक्ष हकवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी, सवगसाि्ारण दैहनक वीमधये बालकाकडून घडलेल्या अहभकहर्ि अपराि्ाबाबिची माहिि्ी नोदवून तेवील आहण त्यानंिर **नमुना 1** मील बालकाच्या सामाहजक पार्शवगभूमी बाबिचा अिवाल िसेच लागू असेल ि्ेर्े ज्या पहरस्ि्ीि्ीि बालकाला ि्ाब्याि घेिले ि्ोि्े ि्ी पहरक्स्ि्ी नोंदवून तेवील आहण पहिल्या सुनावणीपूवी ि्े मंडळाकडे अग्रेहषि करेल.

परंिु असे की बालकाचे त्याि सवोम हिि नसेल ि्र, ि्ाब्याि घेण्याचा अहिकार फति अघोर अपराि्ासंबाि्ाि वापरिा येईल.बालकाच्या हिि्ाकहरिा बालकास ि्ाब्याि घेणे आवर्शयक नसेल अशा क्षुल्लक व गंभीर अपराि्ाचा अंिभाव असलेल्या अन्य सवग प्रकरणांमधये, पोलीस हकवा हवशेष बाल पोलीस कक्ष ककवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी,बालकाने केल्याचे अहभकहर्ि असलेल्या अपराि्ाच्या स्वरूपाबाबिची माहिि्ी िसेच **नमुना 1**मील त्याचा सामाहजक पार्शवगभूमी अिवाल मंडळाकडे पातवील आहण बालकास सुनावणीकरीि्ा मंडळापुढे िजर करावयाचे याबाबि त्या बालकाच्या माि्ा-हपत्याला अर्वा पालकाला सूहचि करील.

2) जेव्ि्ा हवहिसंघषग्रस्ि बालकाला पोलीसांनी ि्ाब्याि घेिले असेल त्याबाबींि, संबंहिि पोलीस अहिकारी बालकास हवशेष बाल पोलीस कक्ष ककवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांच्या ि्ाब्याि देईल जो ि्ात्काळ,-

(एक) बालकाचे माि्ा-हपिा हकवा पालक यांना बालकाला ि्ाब्याि घेिले असल्याबाबि िसेच हजर्े बालकास उपक्स्ि करावयाचे आि्े अशा मंडळाच्या पत्त्याबाबि आहण ज्या हदनांकास व ज्या वेळेस िजर करावयाचे आि्े ि्ो हदनाक व ि्ी वेळ याबाबि कळवील;

(दोन) संबंहिि पहरवीक्षा अहिकाऱी बालकाला ि्ाब्याि घेिले असल्याचे कळवील, जेणेकरून त्याला त्या बालकाची सामाहजक पार्शवगभूमी आहण चौकशी करण्याकरीि्ा मंडळास सिाय्यभूि

तरू शकेल अशी इिर मित्वाची पहरक्स्ि्ी यासंबंि्ीची माहि्ी हमळवणे शतय ि्ोईल; आहण

12 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(ि्ीन) बाल कल्याण अहिकारी हकवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा यांना बालकास ि्ाब्याि घेि्ल्यापासून चोवीस ि्ासांच्या आि मंडळासमोर ि्जर करिवेळी हवशेष बाल पोलीस कक्ष हकवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांच्या बरोबर जाण्याच्या ि्ेि्ूने कळवील.

3) हवहिसंघषग्रस्ि् बालकाला ि्ाब्याि घेणारा पोलीस अहिकारी.-

(एक) बालकास, पोलीस अटक कोतडीमधये पातहवणार नाि्ी आहण बालकास जवळच्या पोलीस ताण्यामून बाल कल्याण पोलीस अहिकाऱ्याकडे ि्स्ि्ाुंि्हरि करण्यास हवलंब करणार नाि्ी.पोलीस अहिकाऱ्यास, ि्ाब्याि घेि्लेल्या व्यतीस मंडळासमोर उपक्स्ि् करेपयंि्च्याच कालावीसाती म्ि्णजेच त्याला ि्ाब्याि घेि्ल्यापासून चोवीस ि्ासांच्या आि आहण या हनयंमाच्या हनयम 9 अनुसार समुहचि आदेश प्राप्ि् ि्ोइपयगि अहिहनयमाच्या कलम 12 च्या पोट कलम (2) अन्वये हनरीक्षण गृि्ाि् पातहवि येईल;

(दोन) बालकाला ि्ाि्कडी,साखळी हकवा अन्यर्ा बेडया घालणार नाि्ी आहण बालकावर कोणीि्ी जबरदस्ि्ी हकवा बळजबरी करणार नाि्ी;

(ि्ीन) बालकास त्याच्या माि्ा-हपत्याच्या हकवा पालकाच्या माफगि त्याच्या हवरूधद लावलेल्या आरोपाबाबि ि्त्परिने आहण प्रत्यक्षपणे माहि्ी देईल.आहण जर प्रर्म माहि्ी अिवालाची नोंद केली असेल ि्र त्याची प्रि बालकाला उपलब्ि् करून देण्याि् येईल हकवा पोलीस अिवालाची प्रि बालकाच्या माि्ाहपत्यास हकेवा पालकास देण्याि् येईल;

(चार) समुहचि वैद्यकीय सिाय्य, दुभाषीचे हकवा हवशेष हशक्षकाचे सिाय्य हकवा यर्ाक्स्ि्ी बालकांना आवर्शयक असेल असे इिर कोणि्ी सिाय्य पुरवील ;

(पाच) बालकास त्याचा दोष कबुल करण्याची सति करणार नाि्ी आहण केवळ हवशेष बाल पोलीस पर्कामधये हकवा बालक स्नेि्ी पहरवास्ि्ुमधये हकवा पोलीस ताण्यामील बालकस्नेि्ी दालनाि् जेर्े पोलीस ताण्याि् असल्याची अर्वा ि्वालीि्ील चौकशी करि असल्याची जाणीव ि्ोणार नाि्ी, अशा हतकाणीच त्याची मुलाखि घेि्ली जाईल.पोलीस बालकाची मुलाखि घेि् असिाना माि्ा-हपिा हकवा पालक यांना उपक्स्ि् राि्ि्ा येईल;

(सिा) कोणत्याि्ी हनवेदनावर स्वाक्षरी करण्यास बालकास सांगणार नाि्ी; आहण

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 13

(साि्) बालकाला मोफि कायदेशीर सिाय्य पुरहवण्यासाती हजल्ि्ा हवहि सेवा प्राहिरणाला कळवील.

4) बाल कल्याण पोलीस अहिकारी साधया कपडयाि् असील आहण गणवेश वापरणार नाि्ीि्.

5) बाल कल्याण पोलीस आहिकारी बालकाची सामाहजक पार्शवगभूमी आहण एखादया अपराि्ामधये बालकाचा अहभकहर्ि् सिभाग असल्याच्या प्रत्येक प्रकरणामधये ि्ाब्याि् घेण्यामागील पहरक्स्ि्ी **नमुना 1** मधये अहभहलहखि करील व ि्ी ि्ात्काळ मंडळाकडे पातवील. सवोि्म उपलब्ि् माहि्ी एकहत्रि करण्याच्या दृष्ट्टीने हवशेष बाल पोलीस कक्ष हकवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांनी बालकाच्या माि्ा हपत्याशी हकवा पालकांशी संपकग करणे आवर्शयक असेल.

6) हजल्याि्ील सवग पदहनयुति बाल कल्याण पोलीस अहिकारी, बाल कल्याण अहिकारी,पहरहवक्षा अहिकारी, हवहि सिायक, हजल्ि्ा हवहि सेवा प्राहिकरणे आहण नोंदणीकृ स्वंयसेवी आहण अशासकीय

संघटना,मुख्य दंडाहिकारी आहण मंडळाचे सदस्य, हवशेष बाल पोलीस पर्काचे सदस्य आहण चाईल्ड लाईन सेवा त्यांच्या संपकाच्या िपशीलासि या सवाची एक यादी प्रत्येक पोलीस ताण्याि प्रदर्शि करण्याि येईल.

7) एखादया प्रकरणाि बालकास अहिपत्राहशवाय ि◌ाब्याि घेण्याि आले असेल अशा कोणत्याि◌ी प्रकरणाि बालकाची सुटका करण्याि येईल ि◌ेव्ि◌ा हवहिसंघषग्रस्ि बालकाचे माि◌ाहपिा हकवा पालक हकवा त्या बालकासंबंि◌ी त्यांच्या सवो्म हिि◌ार्ग हजच्या ि◌ाब्याि तेवले असेल अशी सुयोग्य व्यिती मंडळासमोर अहभकहर्ि चौकशीच्या हकवा कायगवाि◌ीच्या वेळी त्या त्या ि◌ारखेस त्या बालकास ि◌जर करण्याची खात्री देणारे **नमुना 2** मिील न्यायीके्र मुरियांक कागदावर एक ि◌मीपत्र सादर करील.

8) राज्यशासन, जे पहरवीक्षा, समुपदेशन सेवा,समाजसेवा देि◌ाि, पोलीस ककवा हवशेष बाल पोलीस कक्ष यांच्यासोबि काम करिाि हकवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी चोवीस ि◌ासांच्या आि आहण कायगवाि◌ी प्रलंहबि असिाना बालकास मंडळापुढे प्रत्यक्ष ि◌जर करण्याचे उ्म ज्ञान आि◌े,अशा स्वयंसेवी हकवा अशासकीय संघटनाची हकवा व्यितींची एक नाहमका ि◌यार तेवील. आहण अशा स्वंयसेवी हकवा अशासकीय संघटनांची हकवा व्यितीची नाहमका मंडळाकडे पातहवण्याि येईल.

9) राज्यशासन, ि◌ाब्याि घेि◌लेल्या बालकाच्या ज्या कालार्वीपयगि ि◌ाब्याि तेवण्याि येईल त्या कालार्वीि सुरक्षा व संरक्षणासाती प्रवास खचासि अन्न व मूलभूि सोयी सुहविासि त्याला वैदयकीय उपचार देण्यासाती

14 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

पोहलस हकवा हवशेष बाल पोहलस कक्ष हकवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी हकवा सामाहजक कायगकिा हकवा व्यिती यांना हनिी उपलबि◌ करून देईल.

9. धवधिसांघर्षग्रस्त बालकास मांडळासमोर हजर करणे.-

1)हवहिसंघषग्रस्ि बालकास अटक केली असेल ि◌ेव्ि◌ा त्यास अटक केल्यापासून चोवीस ि◌ासाच्या आि पोलीसांकडून ज्या कारणासाती बालकाला अटक केली असेल त्या कारणांचे स्पष्टीकरण असणाऱ्या अिवालासि मंडळासमोर ि◌जर करण्याि येईल.

2) बालकास मंडळासमोर ि◌जर केल्यावर, हनरीक्षण गृि◌ाि हकवा सुरहक्षि हतकाणी हकवा योग्य सोयीसुहविा असलेले हतकाणी हकवा योग्य व्यितीकडे पातहवण्यासि आवर्शयक वाटिील असे आदेश मंडळ देईल.

3)ज्याने शरणार्गिी पत्करली असेल अशा बालकासि, अहिहनयमाच्या कलम 83 अन्वये मंडळासमोर ि◌जर केलेल्या बालकास संरक्षण देण्याि आले असेल, ि◌ेव्ि◌ा मंडळास बालकाची यर्ोहचिहरत्या चौकशी केल्यानंि◌र आहण बालकाच्या पहरस्ि◌ीि◌ीची खात्री पटल्यानंि◌र आवर्शयक त्या कायगवाि◌ीि◌ून काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या त्या बालकास सहमीकडे ि◌स्ि◌ाि◌ंि◌हरि करिा येईल आहण/ककवा बालकाचा सुरहक्षि ि◌ाबा आहण संरक्षण आहण समूहचि संरक्षण देण्याची क्षमिा असलेल्या मान्याप्राप्ि सक्षम सूत्राकडे त्या प्रयोजनार्ग बालकास ि◌स्ि◌ाि◌ंि◌हरि करणे आहण बालकाचे संरक्षण व सुरहक्षि◌ा यासाती त्याला हजल्याबाि◌ेर ककवा राज्याबाि◌ेर स्लांि◌हरि करणे यांबाबिच्या आदेशासि त्या बालकाच्या पुनवगसनाचे समुहचि हनदेश देि◌ा येि◌ील.

4)जेव्ि◌ा हविसंघषग्रस्ि बालकास अटक करण्याि आली नसेल आहण त्याबाबिची माहिि◌ी पोलीस ककवा हवशेष पोलीस पर्क ककवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांचेकडून मंडळास पातहवली असेल, ि◌र मंडळ अशा बालकास ि◌ाि◌िडीने मंडळासमोर दाखल करण्याबाबि

कळवेल, जेणेकरुन आवर्शयक त्याप्रमाणे पुनवगसनासाती उपाययोजना सुरु करिा येईल आहण अंहिम अिवाल यर्ावकाश सादर करण्याि येईल.

5)मंडळाची बैतक नसेल िर हवहिसंघषग्रस्ि बालकाला या अहिहनयमाच्या कलम 7 चे पोट कलम (2) अन्वये मंडळाच्या एकाच सदस्यापुढे िजर करण्याि येईल.

6)बालकाला अवेळी ककवा अंिरावर िाब्याि घेण्याि आले असल्यामुळे हवहिसंघषग्रस्ि बालकास मंडळापुढे हकवा मंडळाच्या एका सदस्यापुढे देखील िजर करिा येणे शतय नसेल िर या हनयमांच्या

हनयम 71 (घ) अनुसार बाल कल्याण पोलीस अहिकाऱ्याव्दारे बालकास हनरीक्षण गृिामधये हकवा योग्य सुहविमधये तेवण्याि येईल आहण त्यानंिर बालकास िाब्याि घेिल्यापासून चोवीस िासाच्या आि मंडळापूढे िजर करण्याि येईल.

7)जेव्िा बालकास मंडळाच्या एकाच सदस्यापुढे िजर करण्याि आले असेल आहण आदेश देण्याि आला असेल िर, असा आदेश मंडळाव्दारे त्याच्या पुढील बैतकीमधये अनुसंमि करण्याि येईल.

10 (क) मांडळाकडून हजर केल्यानांतरची कायषपध्दती.-

1)बालकास मंडळापुढे िजर केल्यावर बालकाची सामाहजक पार्शवगभूमी, बालकाला िाब्याि घेण्याची पहरक्स्ि ी आहण बालकास िजर करणारे अहिकारी, व्यिी, अहभकरण यांनी उपबंहिि केल्यानुसार बालकाकडून घडलेला अहभकहर्ि अपराि यांचा अंिभाव असलेल्या अिवालाचे मंडळाव्दारे पुनर्थवलोकन करण्याि येईल आहण िे मंडळ बालकाच्या संबंिाि या अहिहनयमाच्या कलम 17 व 18 अन्वये असलेल्या आदेशांसि त्यास योग्य वाटिील असे पुढील आदेश देईल:- (एक) त्याच्या पहिल्या उपक्स्ि ीच्या वेळी सादर करण्याि आलेल्या दस्िऐवजांचा व अहभलेखांचा हवचार केल्यावर बालक हवहिसंघषग्रस्ि आढळून आले नसेल हकवा बालक हकरकोळ अपराांमधये गोवले असल्याचे अहभकहर्ि असेल िर प्रकरण हनकालाि काढणे; (दोन) बालकास काळजी व संरक्षणाची गरज आिे असे मंडळास हदसून आले असेल िर बालकास सहमीकडे सोपवणे;

(िीन) **नमुना 3** मिील आदेशाव्दारे बालकास पुढील िारखेस चौकशीकहरिा िजर करण्याच्या हनदेशासि योग्य व्यिी हकवा योग्य संस्ि ा हकवा यर्ाक्स्ि ी पहरवीक्षा अहिकारी यांच्या पयगवेक्षणाि ील हकवा अहभरक्षणाि ील बालकास सोडून देणे; आहण

(चार) **नमुना 4** मिील आदेशानुसार प्रलंहबि चौकशी आवर्शयक असल्यास बालकास यर्ोहचिहरत्या बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि ेि तेवण्याचे हनदेश देणे.

2)बंिमुि करण्याच्या प्रलंहबि चौकशीच्या सवग प्रकरणांमधये मंडळ पहिल्या संहक्षप्ि चौकशीची पंिरा हदवसाच्या आि सुनावणीची पुढील िारीख अहिसूहचि करील आहण पहरहवक्षा अहिकारी हकवा पहरहवक्षा अहिकारी उपलब्ि नसेल िर बाल कल्याण अहिकारी ककवा संबहिि सामाहजक

कायगकिा यांच्याकडून **नमुना 5** मिील आदेशाव्दारे सामाहजक अन्वेषण अिवाल देखील मागवील.

3)हवहिसंघषग्रस्ि बालकास जामीनादेश हदल्यानंिर सुनावणीसाती हनक्रशचि केलेल्या ि्ारखेस ि्े मंडळापुढे ि्जर झाला नसेल आहण त्याबाबीि सूट घेण्यासाती हवनंि्ी अजग केला नसेल ककवा त्याला सूट देण्यासाती कोणीि्ी पुरेसे कारण नसेल ि्र मंडळ त्या बालकाला ि्जर करण्यासाती बाल कल्याण पोलीस अहिकारी आहण पोलीस ताण्याचा प्रभारी व्यती यांना हनदेश देईल.

4)बाल कल्याण पोलीस अहिकारी मुलास ि्जर करण्याचा हनदेश हदल्यानंिरिी बालकास मंडळापढे ि्जर करण्यास कसूर करीि असेल ि्र मंडळ फौजदारी प्रहक्रया संहि्ा 1973 (1973 चा 2) याच्या कलम 82 अन्वये देण्याि येि असलेल्या आदेहशकाऐवजी या अहिहनयमाच्या कलम 26 अन्वये समूहचि असेल असा आदेश देईल.

5)सोळा वषे वय पूणग केले आि अशा बालकाने अहभकहर्ि अघोर अपराि केले असील ि्र त्याबाबीि बाल कल्याण पोलीस अहिकारी त्याने नोदहवलेल्या साक्षीदारांचे अहभकर्न आहण ि्पासाच्या कालावी दरम्यान त्याने ि्यार केलेली झिर कागदपत्रे बालकास मंडळापुढे पहिल्यांदा ि्जर केल्याच्या ि्ारखेपासून एक महिन्याच्या कालावीच्या आि सादर करील, त्याची प्रि त्या बालकास ककवा मा्ा हपि ककवा पालक यांना्ी देण्याि येईल.

6)हकरकोळ ककवा गंभीर अपरा्ा ंच्या बाबीि अं्ीम अिवाल लवकराि लवकर मंडळासमोर दाखल करण्याि येईल आहण कोणत्या्ी प्रकरणाि पोहलसांना कळवल्याच्या हदनांकापासून दोन महिन्यांच्या कालावीपेक्षा अहिक नसेल. ज्या प्रकरणी अपरा्ामधये गुं्लेली व्यती ि्े बालक ि्ोि्े ि्े संमजसपणे माहि्ी नव्ि्े अशा अपवादात्मक प्रकरणामधये अंहिम अिवाल दाखल करण्यासाती वाढीव वेळ मंडळाकडून मंजूर करून घे्ा येईल.

7)हवहिसंघषग्रस्ि बालकाच्या संबं्ा्ील चौकशीसाती साक्षीदारांना ि्पासणीसाती ि्जर करण्याि आले असेल ि्े व््ा मंडळ त्या चौकशीचे आयोजन काटेकोर प्रहिकूल कायगपधदींच्या ि्त्वानुसार ि्ोणार ना्ी याची खात्री करील आहण ि्े भारीय साक्षीपुरावा अहिहनयम 1872 (1872 चा 1)याच्या कलम 165 व्दारे प्रदान करण्याि आलेल्या अहिकाराचा वापर करील जेणेकरून बालक असल्याचे गृ्ीि ि्रून बालकास प्रर्शन हवचारील आहण कायगवा्ी करील.

8)हवहिसंघषग्रस्ि बालकाची ि्पासणी करीि असाना आहण या अहिहनयमाच्या कलम 14 अन्वये चौकशीदरम्यान त्याचे अहभकर्न नोंदहवि असाना मंडळ बालकास सुखाहसन तेवण्याच्या दृष्टीने

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 17

बालकास बालकस्नेि्ी रीि्ीने आहण कोणत्या्ी हभीहशवाय त्याला ि्थ्ये आहण पहरक्स्ि्ी कर्न करण्यास प्रोत्साि्न देईल. त्या बालकाहवरूधद अहभकर्ीि करण्याि आला आि, अशा अपरा्ाच्या बाबीि्च ना्ी ि्र घर व सामाहजक पहरसर आहण ज्या प्रभावाच्या हकवा अपरा्ाच्या अीन ि्े बालक असू शकेल त्याबाबीि्ी उ्ेजन देईल.

9)मंडळ बालकास ि्ाब्याि घेण्याची पहरक्स्ि्ी व त्याच्याकडून घडलेला अहभकहर्ि अपराि यांचा अं्भाव असलेला अिवाल आहण पक्षकारांनी दाखल केलेल्या पुराव्यासि पहरहवक्षा अहिकारी हकवा स्वयंसेवी ककवा अशासकीय संघटना यांनी नमुना 6 मधये ि्यार केलेला सामाहजक अन्वेषण अिवाल, हनष्टकषाप्रि येण्यासाती हवचाराि घेईल.

10 (ख) मांडळाद्वारे अघोर अपरा्ा ंबाबत प्रारांधभक धनिारण.-

1)मंडळ प्रर्मि: बालकाचे वय सोळा वषे हकवा त्यापेक्षा अहिक आिे हकवा नाि्ी ि्े हनिाहरि करील जर ि्े ि्से नसेल ि्र अहिहनयमाच्या कलम 14 च्या ि्रिुदीनुसार कायगवाि्ी करील. 2)अघोर अपराि्ाबाबि प्रारंहभक हनिारण करण्याच्या प्रयोजनार्ग मंडळ ज्यांना गंभीर पहरक्स्र्ि्ीि्ील बालकांबरोबर काम करण्याचा अनुभव आिे अशा मानसशास्त्रज्ञ हकवा मनो- सामाहजक कायगकिा हकवा अन्य ि्ज्ञ व्यिी यांचे सिाय्य घेईल. हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष, मंडळ ज्यांचे सिाय्य घेऊ शकेल अर्वा त्याला स्विंत्रपणे काम करण्याची मुभा असेल अशा ि्ज्ञ व्यिींची नाहमका उपलब्ि् करून देईल.

3)प्रारंहभक हनिारण करिवेळी अन्यर्ा ि्रिूद केली नसेल ि्र बालक हनष्टपाप असल्याचे समजण्याि् येईल.

4)अहिहनयमाच्या कलम 15 अन्वये, प्रारंहभक हनिारण केल्यावर मंडळाने उिि बालक सज्ञान असल्यामुळे त्याची न्यायचौकशी करण्याचा आदेश हदल्यास त्याबाबिची कारणे नमूद करील आहण अशा आदेशाची प्रि ि्ात्काळ बालकाला देण्याि् येईल.

11. चौकशीची पूतषता.-

1)अहिहनयमाच्या कलम 15 अन्वये प्रारंहभक हनिारण केल्यावर जर बालकाने अहभकहर्ि् अघोर अपराि् केल्यास, मंडळ ि्े प्रकरण हनकाली काढण्याचा हनणगय घेईल. मंडळ अहिहनयमाच्या कलम 18 मधये हवहनर्थदष्ट केल्याप्रमाणे यासंबंि्ाि् कोणिी्ी व्यवियग आदेश काढील.

18 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

2)आदेश काढण्यापूवी मंडळ आदेश हदल्याप्रमाणे पहरवीक्षा अहिकारी हकवा बाल कल्याण अहिकारी हकवा सामाहजक कायगकिा यांनी **नमुना 6** मधये ि्यार केलेला सामाहजक अन्वेषण अिवाल प्राप्ि् करील.

3)मंडळाने काढलेल्या सवग व्यवियग आदेशामधये परीवीक्षा अहिकारी हकवा बाल कल्याण अहिकारी हकवा मान्याप्राप्ि् स्वंयसेवी संस्र्ा यांनी शतय असेल ि्ेर्वर बालक व त्यांचे कुटूंबीय यांच्याशी संवाद सा्िून संबंहि् हवहि संघषग्रस्ि् बालकासाठी **नमुना 7** मधये ि्यार केलेला वैयक्तिक काळजी आराखडा अपहरियग पणे समाहवष्ट करण्याि् येईल.

4)जर बालकाला हवशेष गृि्ामधये तेवणे, ि्े त्या बालकाच्या हि्ि्ाचे नाि्ी ि्सेच ि्े अन्य बालकांच्याि्ी हि्ि्ाचे नाि्ी याबाबि मंडळाला खात्री पटली ि्र मंडळ बालकाला सुरहक्षि हतकाणी आहण त्यास समुहचि वाटेल अशा रीि्ीने तेवण्याचा आदेश देईल.

5)मंडळाने सल्लामसलि अर्वा उपदेश केल्यावर हकवा गट समुपदेशनामधये सिभाग घेि्ल्यावर हकवा समुदाय सेवा करण्याचे त्याला आदेश देण्याि् आल्यावरून बालकाची सुटका करण्याचे तरहवल्यास असे समुपदेशन हकवा समुदाय सेवाहवषयक कायगक्रम आयेाहजि करण्यासाठी मंडळ, हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षाला आवर्शयक आदेश देखील देईल.

6)मंडळाने हवहिसंघषग्रस्ि् बालकास पहरहवक्षेवर सोडण्याचे व त्याला त्याचे माि्ा-हपिा हकवा पालक हकवा योग्य व्यिी यांच्या हनगराणीखाली तेवण्याचे तरहवल्यास बालकाची सुटका करून त्याला ज्या व्यिीच्या ि्ाब्याि् तेवण्याि् येणार असेल त्या व्यिीस जास्ि्ी्ि् जास्ि् ि्ीन वषाच्या कालार्विीसाठी बालकाच्या चांगल्या विगनाची व कल्याणाची **नमुना 8** मधये लेखी ि्मी सादर करणे आवर्शयक असेल.

7) मंडळास हविीसंघषग्रस्ि बालकास **नमुना 9** मधये जामीनाकरीिा वैयक्तिक बंिपत्र हनष्ट्पाहदि करून सोडण्याचे आदेश देिा येिील.

8)बालकाला योग्य सुहविांमधये हकवा हवशेष गृिांमधये तेवण्याप्रकरणी मंडळ, िे बालकाच्या हििाच्या दृष्ट्टीने जे करणे योग्य नसेल िे वगळिा त्याचे माि-हपिा हकवा पालक यांच्या हनवासस्ानाच्या नजीक असील अशा योग्य सुहविा ककवा हवशेष गृि यासंबंिाि हवचाराि घेईल.

9)मंडळ, जेव्िा एखादया बालकास पहरहवक्षेवर आहण त्यास माि-हपिा हकवा पालक हकवा योग्य व्यिी यांच्या हनगराणीि सोडेल हकवा बालकास पहरहवक्षेवर सोडेल आहण त्यास योग्य

सुहविांच्या हनगराणीि तेवण्याि येईल.िेव्िा िे जो पहरहवक्षा अहिकारी **नमुना 10** मिील हनयिकालीक अिवाल सादर करील त्याच्या देखरेखी खाली तेवण्याचे आदेश देईल व देखरेखीचा असा कालावी जास्िीि जास्ि िीन वषाचा असेल.

10)जर मंडळाच्या असे हनदशगनास आले की बालकाचे विगन पहरहवक्षा शिीशी सुसंगि नािी ि्र त्यास बालकास त्याच्यासमोर सादर करण्याचा आदेश देिा येईल आहण िे देखरेखीच्या उवगहरि कालावीसाती एखादया हवशेष गृिाि हकवा सुरहक्षि हतकाणी बालकास पातवू शकेल.

11)कोणत्याही प्रकरणी, हवशेष गृि हकवा सुरहक्षि हतकाणच्या वास्िव्यांचा कमाल कालावी िा अहिहनयमाच्या कलम 18 च्या पोटकलम 1 च्या खंड (छ) मधये हदलेल्या कमाल कालावीपेक्षा वाढवि येणार नाि.

12. प्रलांधबत चौकशी :-

1)अहिहनयमाच्या कलम 16 च्या पोट कलम (3) च्या प्रयोजनार्ग मंडळ **नमुना 11** मधये प्रत्येक प्रकरणाची व प्रत्येक बालकाचे "प्रकरण संहनयंत्रण नोंद पत्र" तेवील. प्रत्येक प्रकरणाच्या सवाि वर उति नमुना तेवण्याि येईल आहण िो वेळोवेळी अद्ययावि करण्याि येईल. **नमुना 11** मधये नमूद केलेली "चौकशीची प्रगी" हवचाराि घेिा पुढील मुदयांचा हवचार करण्याि येईल:-

(एक) प्रकरण हनकालाि काढण्यासातीचे वेळापत्रक सुनावणीच्या पहिल्या हदनांकास हनक्रशचि करण्याि येईल.

(दोन) चौकशीची प्रगी याच्या स्िंभ क्र (2) मधये हदलेला अनुसूहचि हदनांक िा त्याच्या स्िंभ (1) मधये पूिगिा करण्यासाती दशगहवण्याि आलेल्या उपाययोजनांच्या बाि मयादेच्या अिील असेल.

2)मंडळ प्रलंहबि प्रकरणांच्या बाबीि नमुना 12 मिील त्रैमाहसक अिवाल व गृिभेट अिवाल खालील व्यिींना सादर करील:

(एक)मुख्य न्याय दंडाहिकारी ककवा मुख्य मिानगर दंडाहिकारी;

(दोन) हजल्िा दंडाहिकारी;

(िीन) आयुति,महिला व बाल हवकास यांचेमाफगि राज्य शासनास.

3)हजल्िा न्यायाहिश िीन महिन्यांिून एकदा मंडळाची िपासणी करील आहण मंडळाच्या सदस्यांचे त्यांनी घेिलेल्या मंडळाच्या कामकाजाीील सिभागावरून मुल्यमापन करील

आहण त्याचा अिवाल या हनयमांच्या कलम 90 अन्वये गतीिकरण्याि आलेल्या हनवड सहमीिला सादर करील.

13. बाल न्यायालय आधण सांधनयांत्रण प्राधिकरण याबाबतीत प्रधिया.-

1) मंडळाकडून प्रारंहभक मुल्यमापन करून हमळाल्यावर बाल न्यायालय बालकास प्रौढ म्िणून ककवा बालक म्िणून संपरीक्षा करण्याची गरज आिे हकवा कसे याबाबि हनणगय घेईल आहण उहचि असे आदेश देईल.

2) मंडळाने बालकाचे वय जाि्ीर केलेल्या आदेशाहवरूधद अहिहनयमाच्या कलम 101 च्या पोट-कलम(1) अन्वये अपील दाखल करण्याि आले असल्यास, बाल न्यायालय उति अपीलावर प्रर्म हनणगय देईल.

3) मंडळाकडून करण्याि आलेल्या प्रारंहभक मूल्यमापनाच्या हनष्ट्कषाच्या हवरूधद अहिहनयमाच्या कलम 101 च्या पोट-कलम (2) अन्वये अपील दाखल करण्याि आले असल्यास, बाल न्यायालय अहपलावर प्रर्म हनणगय देईल

4) अहिहनयमाच्या कलम 101 च्या पोट-कलम (2)अन्वये करण्याि आलेल्या अहपलावर बाल न्यायालयाने बालकाची प्रौढ म्िणून संपरीक्षा करण्याची गरज नाि्ी या हनष्ट्कषावर हनकाल हदला असेल त्याबाबीि अहिहनयमाच्या कलम 19 अनुसार िसेच या हनयमांनुसार ि्े हनकाली काढण्याि येईल.

5) बालकाला प्रौढ समजण्याि यावे या हनष्ट्कषावर अहिहनयमाच्या कलम 101 च्या पोट-कलम (2) अन्वये करण्याि आलेल्या अहपलावर बाल न्यायालयाने हनकाल हदला असेल त्याबाबीि बाल न्यायालय, मंडळाकडून या प्रकरणाची नस्ि्ी मागवील आहण अहिहनयमाच्या ि्रिुदीनुसार आहण या हनयमानुसार ि्े प्रकरण हनकालाि काढील.

6) बालकाला प्रौढ म्िणून हकवा बालक म्िणून समजण्याि यावे हकवा कसे या हनष्ट्कषाप्रि येि्ाना बाल न्यायालय आपली कारणे नोंदवून तेवील.

7) बालकाची प्रौढ म्िणून संपरीक्षा करण्याची गरज नाि्ी ,असा बाल न्यायालय हनणगय देईल आहण ि्े प्रकरणच हनकालाि काढील अशा बाबीि-

एक) त्यास जणू काि्ी मंडळ म्िणून कायगरि असल्यासारखे समजून चौकशी करि येईल आहण अहिहनयमाच्या ि्रिुदीनुसार आहण या हनयमानुसार ि्े प्रकरण हनकालाि काढिा येईल;

दोन) बाल न्यायालय चौकशी करिवेळी ि्े फौजदारी प्रक्रीया संहि्ा 1973 अंि्गगि समन्स प्रकरणाि्ील संपरीक्षेसातीची कायगपधदिी अनुसरील;

ि्ीन) कायगवाि्ी कॅमेऱ्यामधये हचहत्रि करण्याि यावी आहण बालकस्नेि्ी वाि्ावरणाि पार पाडण्याि यावी आहण जी व्यिती बालक नाि्ी अशा अन्य कोणत्याि्ी व्यितीच्या बरोबरीने हवहिसंघषग्रस्ि बालकाची संयुति संपरीक्षा केली जाणार नाि्ी;

चार) जेव्ि्ा ि्पासणीकहरिा साक्षीदार ि्जर केले जाि्ील ि्े व्ि्ा बाल न्यायालय सति प्रहिकूल कायगवाि्ीच्या ि्त्वानुसार चौकशी करण्याि येणार नाि्ी याची खात्री करील आहण भारिीय साक्षीपुरावा अहिहनयम, 1872 (1872 चा 1) कलम 165 व्दारे प्रदान करण्याि आलेल्या अहिकारांचा वापर करील.

पाच) हवहिसंघषग्रस्ि बालकाची िपासणी करिाना आहण त्याचा जबाब नोंदहविाना बाल न्यायालय बालकास िणावमुति तेवण्याच्या दृष्टीने आहण कोणत्याि्ी हभीहशवाय, बालकाहवरोि्ाि्ील अहभकहर्ि अपराि्ाच्या बाबीिच नव्ि्े ि्र, त्याच्या घराच्या आहण सामाहजक वाि्ावरणाच्या बाबीि देखील िसेच बालक ज्या प्रभावाच्या अीन असेल त्या प्रभावाहवषयीची वस्ि्ुक्स्ि्ी व पहरक्स्ि्ी हवशद करण्यास त्याला प्रोत्साि्न देण्याच्या दृष्टीने त्या बालकाचे प्रकरण बालकस्नेि्ी रीि्ीने ि्ाि्ाळील;

सिा) बाल न्यायालयाने संमि केलेल्या व्यवस्ि्ा आदेशामधये, हवहिसंघषग्रस्ि बालकासाती, बालकाशी िसेच शतय ि्ेर्े त्याच्या कुटुंबांशी केलेल्या संवादाच्या आीरे पहरहवक्षा अहिकाऱ्याने अर्वा बाल कल्याण अहिकाऱ्याने अर्वा मान्याप्राप्ि स्वयंसेवी संघटनेने ि्यार केलेल्या **नमुना 7** मीिल वैयक्तिक काळजी आराखड्याचा अवर्शय समावेश असेल;

साि) बाल न्यायालय अशा प्रकरणांमधये अहिहनयमाच्या कलम 18 च्या पोट-कलम (1) आहण (2) मधये ि्रिूद केल्याप्रमाणे कोणिाि्ी आदेश देईल;

8) बालकाची प्रौढ म्ि्णून संपरीक्षा करणे गरजेचे आि्े,असा बाल न्यायालयाने हनणगय हदला असेल त्याबाबीि्,-

एक) फौजदारी प्रक्रीया संि्ीि्ा 1973 (1974चा 2) व्दारे हवहि्ि केलेली कायगपधर्दी अनुसरील व बालकस्नेि्ी वाि्ावरण तेवील;

दोन) बाल न्यायालयाने संमि केलेल्या अंहिम आदेशामधये बालकाशी िसेच शतय ि्ेर्े त्याच्या कुटुंबाशी केलेल्या संवादाच्या आीरे पहरवीक्षा अहिकाऱ्याने अर्वा बाल कल्याण

अहिकाऱ्याने अर्वा मान्याप्राप्ि स्वयंसेवी संघटनेने ि्यार केलेल्या **नमुना 7** मीिल वैयक्तिक काळजी आराखड्याचा अवर्शय समावेश असेल;

ि्ीन) अपराि करण्याि बालकाचा सिभाग असल्याचे हनदशगनास आल्यास बालकाला ि्े 21 वषाचे ि्ोईपयगि सुरहक्षि हतकाणी पातहवण्याि येईल;

चार) बालकाला सुरहक्षि हतकाणी तेवलेले असिाना बालकाच्या प्रगीचे मुल्यमापन करण्याकहरिा पहरहवक्षा अहिकारी हकवा हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष ककवा सामाहजक कायगकिा यांच्याव्दारे **नमुना 13** नुसार वार्षषक पुनर्थवलोकन करण्याि येईल आहण त्याचा अिवाल बाल न्यायालयाकडे पातहवला जाईल.

पाच) बालकाच्या प्रगीचे मूल्यहनिारण करण्याच्या आहण बालकाला संस्ि्ेव्दारे व्यक्तिगि काळजी आराखड्याच्या अंमलबजावणीसाती पुरहवलेल्या सोयीसुहविंचे मूल्यमापन करण्याच्या प्रयोजनाकहरिा बाल न्यायालयास तराहवक कालांि्राने आहण प्रत्येक ि्ीन महिन्याि्ून हकमान एकदा त्याच्या समक्ष ि्जर करण्याचा आदेश देि्ा येईल.

सिा) जेव्ि्ा बालकाचे वय एकवीस वषे पूणग ि्ोईल आहण त्याचा वास्ि्व्याचा कालावी पुणग व्ि्ावयाचा असेल त्याबाबीि् बाल न्यायालय .-

(क) बालकामधये सुि्ाराित्मक बदल झाले आि्ेि् हकवा कसे आहण बालक समाजाचा भाग म्ि्णून जुळवून घेऊ शकेल ककवा कसे याचे मूल्यमापन करण्याबाबि बालकाशी संवाद सा्ि्ेल;

(ख) आवर्शयकिा भासल्यास पहरहवक्षा अहिकारी हकवा हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष हकवा सामाहजक कायगकिा यांनी ि्यार केलेले बालकाच्या प्रगीचे हनयिकाहलक अिवाल हवचाराि् घेईल आहण संस्ि्ाहवषयक यंत्रणा अपुरी

असल्यास िी बळकट करावी असाी हनदेश देईल;

(ग)मुल्यमापन केल्यानंर बाल न्यायालय पुढील हनणगय घेऊ शकेल.

*(क)*बालकाला ाबडिोब सोडणे;

*(ख)*चांगल्या वागणुकीच्या जाहमनासि हकवा हशवाय व्यक्तिगि जामीनाच्या हनष्ट्पादनावर बालकाला सोडणे;

*(ग)*बालकाची सुटका करेल आहण अनुकूल व सकारात्मक आचरण इत्यादीस चालना देण्याच्या ेिु ने हशक्षण,व्यावसाहयक प्रहशक्षण,हशकाऊ उमेदवारी,सेवा योजन,समुपदेशन आहण अन्य रोगहनवारक उपक्रम यासंबंी हनदेश देऊ शकेल. *(घ)* बालकाची सुटका करेल आहण स्र्हगिीच्या हवहि शेष मुदीसाती एक संहनयत्रण प्राहिकारी हनयुति करेल. जेर्े संहनयत्रण प्राहिकारी हनयुति केला असेल ेो **नमुना 14** मिील बालकासंबिीचे पुनवगसन पत्रक तेवील.

साि) या हनयमाच्या पोट हनयम (सिा) (ग) *(घ)* च्या प्रयोजनासाती:

(क)परीवीक्षा अहिकारी हकवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा हकवा बाल कल्याण अहिकारी हकवा सुयोग्य व्यतीची संहनयंत्रण प्राहिकारी म्िणून हनयुती करेल;

(ख)हजल्ि्या बाल संरक्षण कक्ष, संहनयत्रण प्राहिकारी म्िणून काम करू शकिाि अशा व्यतीची एक यादी तेवील व ि्ी यादी अिगवार्षषक अद्ययावि माहिि्ीसि बाल न्यायालयाकडे पातहवली जाईल;

(ग)बालक सुटकेनंर पहिल्या हिमाि्ीि दर पंरवडयाने हकवा बाल न्यायालय हनदेश देईल अशा कालांिराने संहनयंत्रण अहिकाऱ्याची भेट घेईल. संहनयंत्रण प्राहिकरण बालकाशी हवचार हवहनमय करून अशा बैतकीची वेळ व हतकाण हनक्रशचि करेल. संहनयंत्रण प्राहिकारी बालकाच्या प्रगिीबाबि माहसक हनरीक्षण बाल न्यायालयास सादर करील; (घ)पहिल्या हिमाि्ीच्या अखेरीस संहनयंत्रण प्राहिकारी बालकास आवर्शयक असलेल्या पुढील अनुवी प्रहक्रयेसंबंी हशफारशी करील;

(ङ)जेर्े सुटकेनंर बालक गुन्ेगारी कृत्याि गुंिलेले असल्याचे हकवा पूवीच्या गुन्ेगार लोकांशी संबंहिि असल्याचे हदसून येईल ेर्े त्याला पुढील आदेशासाती बाल न्यायालयासमोर आणले जाईल;

(च)जर या बालकाला हदघगकाळ संहनयत्रण आवर्शयक नाि्ी असे आढळून आले िर संहनयंत्रण प्राहिकारी हशफारशीसि सहवस्ितर अिवाल बाल न्यायालयापुढे सादर करील, जे एकिर संहनयंत्रण समाप्ि करण्यास हकवा ेि िसेच चालु तेवण्याबाबि पुढील हनदेश देईल; (छ)पहिल्या हिमाि्ीनंर संहनयंत्रण प्राहिकाऱ्याने पहिल्या हिमाि्ीच्या अखेरीस केलेल्या हशफारशी आारे बाल न्यायालयाकडून हनदेश देण्याि येईल अशा कालांिराने बालक

संहनयंत्रण प्राहिकाऱ्याची भेट घेईल आहण संहनयंत्रण प्राहिकारी बाल न्यायालयाकडे त्याचा अिवाल पातहवल जे प्रत्येक हिमाि्ीि त्याचे पुनर्थवलोकन करील.

14. अधभलेख नष्ट करणे- हवहिसंघषग्रस्ि बालकाबाबि दोषहसधदीचा अहभलेख अपीलाच्या कालावी समाप्ि्ी पयंि ककवा जास्ि्ीि जास्ि साि वषाच्या कालावीसाती सुरहक्षि िवालाि

तेवला जाईल. आहण त्यानंिर प्रभारी व्यिती हकवा मंडळ ककवा यर्ाक्स्ि्ीिी बाल न्यायालय यांच्याकडून नष्ट करण्याि येईल.

परंि्ु असे की, अघोर अपराि्ाच्या प्रकरणाि या अहिहनयमाच्या कलम 19 च्या पोट कलम (1) चा खंड (एक) अन्वये हवहिसंघषग्रस्ि बालक हदसून येि असेल ि्ेर्े अशा बालकाचा दोषहसधदीचा संबंहिि अहभलेख बाल न्यायालय तेवून घेईल.

प्रकरण 4

बाल कल्याण सधमती

15. सधमतीची रचना व सदस्याांची अहषता.-

1)राज्य शासन, उति अहिहनयमाच्या कलम 27 अन्वये शासकीय राजपत्रा्ीील अहिसुचनेव्दारे प्रत्येक हजल्याि एक हकवा अहिक सहमिी गतीि करेल.

2)राज्य शासन, या हनयमांच्या हनयम 90 अन्वये,हनवड सहमिीच्या हशफारशीने सहमिीचे अधयक्ष व सदस्य यांची हनयुिती करेल.

3) समाजसेवक सदस्यांचे वय 35 वषाि्ून कमी नसेल आहण त्याला हशक्षण, आरोग्य व कल्याण कायाच्या क्षेत्रामिील बालकांसोबि काम करण्याचा हकमान साि वषाचा अनुभव असेल, आहण हशक्षणशास्त्र, समाजशास्त्र ककवा मानसशास्त्रामधये पदव्युर पदवी ककवा एम.बी.बी.एस. ककवा कायद्ाि्ील पदवी अशी शैक्षहणक अिगिा असेल.

4)सहमिीचे सदस्य कमाल दोन सत्रापयंि्या, जे सलग नसिील, हनयुितीस पात्र असिील.

5)राज्य शासनाकडून, हनवड झालेल्या सवग व्यितींना शतयिोवर हनयुितीबाबि अहिसुचनेनंिर 60 हदवसांच्या कालावीि हनयम 92 अन्वये प्रहशक्षण देणे अहनवायग राि्ील.

6)नवहनयुति सदस्यांना अहिकारपद ग्रिण करण्यापुवी सहमिीचे अधयक्ष/सदस्य यांचेकडून हदशाहनदेशन हमळेल आहण राज्य शासनाकडून आयोहजि केलेल्या पहिल्या प्रहशक्षण कायगक्रमास ि्े उपक्स्ि राि्ील.

7)अधयक्ष व सदस्य यांना आयुति,महिला व बाल हवकास यांचेमाफगि राज्य शासनाकडे एक महिन्याची लेखी नोटीस देऊन कोणत्याि्ी वेळी राजीनामा दे्ा येईल.यासाती आयुति शासनास हशफारस करिील.

16. सधमतीचे धनयम आधण कायषपध्दती-

1)सहमिी सदस्यांना प्रत्येक बैतकीसाती रू.1,500/- पेक्षा कमी नाि्ी इिका बैतक भ्ा देण्याि येईल. ज्यामधये बैतक भ्ा,प्रवास भ्ा आहण अन्य कोणिाि्ी इिर भ्ा याचा समावेश असेल.

2)हकमान ि्ीन सदस्यांची बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि्ेला भेट आयोहजि करण्याि येईल. अशा भेटीसाती अधयक्षांसि सवग सदस्यांचा आळीपाळीने सिभाग असेल याची सुहनक्श्चिी ि्ोईल अशा रीि्ीने अधयक्षांकडून भेट हनयोहजि करण्याि येईल. अशी भेट ि्ी सहमिीची बैतक समजण्याि येईल.या भेटीचा अिवाल आयुति, महिला व बाल हवकास यांना सादर करण्याि येईल.

3) बाल कल्याण सहमिीच्या कामाच्या संबं्ाि्ील अन्य कोणत्याि्ी अहिकृि प्रयोजनाकरीि्ा प्रवास करणारे सदस्य शासन हनयमानुसार हविीि करण्याि येईल असा प्रवासभ्ा व मिगाई भ्ा हमळण्यास ि्तकदार असिील.

4)सहमिी आपल्या बैतका बालगृि्ाच्या पहरवास्ि्ूमधये ककवा बालगृि्ाच्या पहरसराि्ील एखादया जागेि हकवा काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकांच्या अहिहनयमान्वये चालहवण्याि येि असलेल्या कोणत्याि्ी संस्ि्ेि्ील योग्य हतकाणी घेईल.

5)सहमिी, जेव्िा सत्र चालू असेल तेव्िा कोणीिी व्यिती जी प्रकरणाशी संबंधित नािी ती कक्षामधये उपक्स्थत रािणार नािी याची खाितजमा करील.

6)सहमिी, हजच्या उपक्स्थितीत बालकाला सोईस्कर वाटेल अशाच व्यितींना बैतकीच्या वेळी उपक्स्थत राण्याची परवानगी देण्यात येईल याची खाितजमा करील.

7)आणीबाणीच्या कोणत्याही बाबीची दखल घेण्यासाती आहण हजल्याील हवशेष बाल पोलीस कक्ष हकवा स्ाहनक पोहलस यांना आवर्शयक हनदेश देण्याकरीता सहमिीचा हकमान एक सदस्य नेमीच उपलब्ध होईल. या प्रयोजनाकरीता सहमिीचे अधयक्ष जे रहववार व सुटीच्या हदवशी यासि दररोज उपलब्ध होऊ शकेल आहण सिजहरत्या पोिोचू शकेल अशा सहमिीच्या सदस्यांची दरमिा नामावली

तयार करील. सदस्यांची नामावली सवग पोलीस ताणे,मुख्य न्याय दंडाहिकारी ,मुख्य मिानगर दंडाहिकारी,हजल्ा न्यायाधीश,हजल्ा दंडाहिकारी,मंडळ, हजल्ा बाल संरक्षण कक्ष आहण हवशेष बाल पोहलस कक्ष यांना आगाऊ उपलब्ध करुन देण्यात येईल.

8) एखादया हवहशष्ट हजल्यात प्रलंहबत प्रकरणांची संख्या कमी नसेल आहण या संबंधात संबंधित राज्य शासनाने आदेश काढलेले नसील तर, सहमिी हकमान सिा तासाकहरता सवग कामकाजाच्या हदवशी बैतक घेईल.

परंतु असे की राज्य शासनास,राजपत्रात्ील अहिसूचनेव्दारे प्रलंहबत प्रकरणांचा यथोहचत हवचार केल्यानंतर हजल्याचे क्षेत्र हकवा भूप्रदेश,लोकसंख्या ककवा अन्य कोणत्याही बाबींचा हवचार केल्यानंतर एका हजल्यात एकापेक्षा अहिक सहमत्या गतीत करता येईल.

9)शतय असल्यास, बाल कल्याण सहमिीच्या सदस्यांच्या उपक्स्थितीची नोंद तेवण्याकहरता राज्य शासनाकडून बायोमेहरक प्रणाली बसहवण्यात येईल.

10)ज्यास सहमिीपुढे तजर करता आलेले नाही अशा काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालक हकवा बालकाबाबिची माहितीही प्राप्त झाल्यावर सहमिी, बालक हकवा बालकांपयंत पोिोचेल आहण असे बालक ककवा अशा बालकांच्या सोयीच्या हतकाणी बैतक घेईल.

11)बालकाशी संवाद साितााना सहमितीील सदस्य बालकस्नेही वागणुकीच्या तंत्राचा वापर करतील.

12)सहमिी, बालकास अनुकूल असलेल्या, जे न्यायालय कक्षासारखे हदसणार नाही अशा जागेत आपल्या बैतका घेईल आहण सहमितीला बालकांशी समोरासमोर संवाद साधणे शतय होईल अशी बैतक व्यवस्ा करेल.

13)राज्य शासन, बाल कल्याण सहमितीची पहरवास्तु बालकस्नेही करण्यासाती स्वितंत्र संवाद कक्ष,प्रसाधन व पाण्याची सुहवता,बालंकासाती प्रहितक्षा कक्ष, बालकांसाती बैतक व्यवस्ा,प्रथमोपचार,खेळणी आहण वयानुसार उपक्रम पुक्स्तका यांची तरतूद करील.

14) सहमिी उंच व्यासपीतावर बसणार नाही आहण साक्षीदाराचा कपजरा हकवा सहमिी आहण बालके यांच्यामधये असलेले खांब यांसारखे कोणत्याही प्रकारचे अडथळे असणार नाहीत.

15)सहमितीला शासनाकडून पायाभूत सुहवता आहण कमगचारीवगग पुरहवण्यात येईल.

16)राज्य शासन, लेखन सामग्री,संगणक,फर्थनचर,इंटरनेट,दूरधवनी आहण हपण्याचे पाणी इ. हकमान आवर्शयक सुहवता पुरहवण्यात येतील याची खाितजमा करील.

17. सधमतीची अधतधरक्त काये आधण जबाबदाऱ्या.- अहिहनयमाच्या कलम 30 अन्वये सहमिीची काये व जबाबदाऱ्या याहशवाय सहमिी अहिहनयमाची उहद्दष्टे साधय करण्यासाती पुढील काये पार पाडील-

(एक) सहमिीशी संबंहिि प्रत्येक प्रकरणाच्या सारांशासि **नमुना 15** मधये दस्िऐवज आहण िपशीलवार प्रकरणाची नोंद तेवील;

(दोन) बालकांकडून आहण प्रौढांकडून सूचना व िक्रारी येण्यासाती सहमिीच्या जागेि मुख्य हतकाणी सूचना पेटी हकवा िक्रार हनवारण पेटी तेवण्याि येईल.ज्याच्यावर हजल्िा दंडाहिकाऱ्यांकडून ककवा त्याच्या नामहनदेहशिांकडून कायगवाि्ी करण्याि येईल;

(ि्ीन) बालकांची काळजी घेणा-या संस्ाच्या कारभाराि आहण व्यवस्ापनेि बालकांच्या सिभागाची जाणीव ि्ोण्याकहरिा हिच्या अहिकारक्षेत्रामिील काळजी आहण संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकांसाती उति बालकांची काळजी घेणा-या संस्ामधये बाल सहमत्यांची काये सुरहळि चालि असल्याची खाि्रजमा करणे;

(चार) महिन्याि्ून हकमान एकदा बालकांच्या सुचना पुस्िकाचा आढावा घेणे;

(पाच) काळजी आहण संरक्षणाची गरज असलेल्या बालंकाबाबिची त्यांना प्राप्ि झालेली हिमाि्ी माहिि्ी **नमुना 16** मधये आयुति,महिला व बालहवकास यांच्यामाफगि हजल्िा दंडाहिकारी व राज्य शासन यांच्याकडे पातवील.

(सिा) जेव्ि्ा जेव्ि्ा आवर्शयक असेल ि्ेव्ि्ा बालकांच्या प्रगिीचे संहनयंत्रण करण्यासाती काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकांना **नमुना 14** मधये पुनवगसन पहत्रका ियार करेल. (साि) एखादया संस्ागि बालकाचे सवग दस्िऐवज सुरहक्षिहरत्या वा गोपनीयहरत्या तेवण्याि आले आि्ेि आहण अशा बालकांची काळजी घेणा-या संस्े्ि्ून बाि्ेर पडिेवेळी बालकाला हकवा पालकांला सुपुदग करण्याि आलेले आि्ेि याची खाि्रजमा करील.

(आत) नोंदवीि पुढील अहभलेख तेवण्याि यावेि,-

क)एका हदवसाि आहण नंि्रच्या हदनांकास सूचीबधद केलेल्या प्रकरणांच्या नोंदी आहण पुढील हदनांक आहण सहमिी हिच्यापुढे आलेल्या प्रकरणांची दैनहदन प्रकरण सूची ियार करील.

ख)सहमिीसमोर आणलेल्या बालकांच्या नोंदी व त्यांचे िपशील आहण ज्याहतकाणी बालकांना तेवण्याि आले आि्े अशा बालकांची काळजी घेणा-या संस्े्चे िपशील ककवा बालकांना जेर्े पातहवण्याि आले आि्े ि्ो प्ा;

ग)िमीपत्राचे हनष्टपादन;

घ)संस्े्ि्ील भेटींसि इिर कायगवाि्ी;

ङ)दक ग्रिणासाती वैि्हरत्या मुति म्ि्ूण घोहषि केलेली बालके;

च) प्रायोजकत्वाकहरिा हशफारस केलेली ककवा प्रायोजकत्व हदलेली बालके;

छ)वैयक्तिक ककवा समुि प्रहिपालकत्व संगोपनामधये तेवलेली बालके;

ज)दुसऱ्या सहमिीकडून ि्स्ि्ांि्रीि केलेली ककवा प्राप्ि झालेली बालके;

झ)ज्यांचा पातपुरावा पूणग करावयाचा आि्े अशी बालके;

ञ)अनुरक्षण सेवेमधये तेवण्याि आलेली बालके;

ट)सहमिीचा ि्पासणी अहभलेख;

त)सहमिीच्या बैतकांच्या इहिवृाचा अहभलेख;
ड)प्रापि झालेला आहण पातवलेला पत्रव्यविार;
ढ)सहमिीस आवर्शयक असेल असा कोणिाी अहभलेख ककवा नोंदवि;

(नऊ) आहण या हनयमांच्या खंड (आत) मधये नमूद केलेली सवग माहिी अंकीकृि करिा येईल त्यासातई राज्य शासनाकडून सॉफ्टवेअर हवकहसि करिा येईल.

प्रकरण 5

काळजी व सांरक्षणाची गरज असलेल्या बालकाांसांबांिी कायषपध्दती

18. सधमतीपुढे हजर करणे.-

1)काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या कोणत्याही बालकास बैतकीच्या हतकाणी कामाच्या वेळी सहमिीपुढे िजर करण्याि येईल आहण कामाच्या वेळेव्यहिहरति किगव्य नामावलीनुसार सदस्यांपुढे िजर करण्याि येईल.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 29

परंिु असे की, बालकाला सहमिीसमोर िजर करिा आले नाही िर सहमिी, हवशेषि: त्याग केलेल्या ककवा लैंहगक छळाच्या प्रकरणांमधये बालकाला एखादया हवहशष्ट हतकाणी गुप्िहरत्या तेवण्याि आले असेल िेर्े पोिोचेल.

2)जो कोणी बालकाला सहमिीसमोर िजर करील िो, बालकाच्या िपहशलांचा त्याचप्रमाणे ज्या पहरक्स्र्िीि बालकाचा िाबा घेण्याि आला िोिा ककवा ज्या पहरक्स्र्िीि बालक आढळले िोिे त्या पहरक्स्र्िीच्या िपहशलाचा अंिभाव असलेला **नमुना 17** मधये अिवाल ियार करील.

3)बालक दोन वषापेक्षा कमी वयाचे असेल ककवा वैदयकीयदृष्ट्या अपात्र/आजारी असेल अशा काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकाच्या संपकाि येि असलेली व्यिी ककवा संघटना चोवीस िासांच्या आि सहमिीला बालकाच्या छायाहचत्रासि लेखी अिवाल पातहवल आहण बालक जेव्िा वैदयकीयदृष्ट्या पात्र िोईल िेव्िा वैदयकीय प्रमाणपत्रासि सहमिीपुढे िजर करील.

4)सहमिीस, बालकाशी संवाद साियल्यानंिर बालकाला माि-हपत्यासोबि ककवा पालकांसोबि ककवा बालगृिामधये सहमिीच्या ज्या पहरसराि बालकाला िजर केले आि अशा पहरसराि जेर्े बालगृि उपलबि असेल िेर्े बालकाला तेवण्यासाती हनदेश देिा येिील आहण अशा बालगृिाचा अभाव असल्यास योग्य व्यितीच्या ककवा योग्य सुहविा असलेल्या सुरहक्षि िाब्यामधये बालकाला तेवण्याचा हनदेश देिा येईल.

5)सहमिी ककवा किगव्यार्ग सदस्य बालकाला बालगृिामधये ककवा योग्य सुहविा ककवा योग्य व्यिी ककवा हवशेष द्क अहभकरणामधये तेवण्याचा आदेश **नमुना 18** मधये देईल.

6)सहमिी ककवा किगव्यार्ग सदस्य सहमिीसमोर ककवा किगव्यार्ग सदस्यासमोर बालकाला िजर करिाना जर वैद्यकीय िपासणी करणे आवर्शयक असेल ि बालकाची वैदयकीय िपासणी करण्याचे िात्काळ आदेश देईल.

7)पहरत्याग केलेल्या ककवा िरहवलेल्या हकवा अनार् बालकाच्या बाबीि चौकशी िोईपयंि बालकांचा अंिहरम िाबा मंजूर करणारा आदेश संमि करण्यापूवी सहमिी अशा बालकाच्या संबंिाियील माहिी अहिकृि पोटगलवर अपलोड केली आि िे पाियील.

8)सहमिीस, माि-हपिा,पालक ककवा योग्य व्यिी यांच्या संगोपनाखाली बालकाला तेवण्यासाती **नमुना 19** मधये आदेश देिाना चौकशी िोईपयंि ककवा यर्ाक्स्र्िी पुन:स्र्ापना करि

वेळी असा पालक,माि्ाहपिा ककवा योग्य व्यिती यांना **नमुना 20** मधये िमीपत्र ियार करण्याचा हनदेश देि्ा येईल.

30 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

9)सहमिी, जेव्ि्ा एखादया बालकास एखादया संस्ेमधये तेवण्याचा आदेश देईल ि्ेव्ि्ा अशा संस्ेच्या प्रभारी व्यितीस, बालकांची काळजी घेणा-या संस्ा आहण माि्ाहपिा,पालक आहण पूवीचे अहभलेख यांच्या िपहशलांसि **नमुना 18** मधये चौकशी ि्ोईपयंि अल्प मुदीसाती तेवण्याच्या आदेशाची एक प्रि सादर करील. अशा आदेशाची एक प्रि हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षाला देखील पातहवण्याि येईल.

19. चौकशीसांबांि्ी प्रधिया.-

1) सहमिी, ज्या पहरक्स्ि्ीमधये बालकाला िजर करण्याि आले आिे त्या पहरक्स्ि्ीची चौकशी करील व त्यानुसार,अशा बालकाला काळजी आहण संरक्षणाची गरज असणारे बालक म्िणून घोहषि करील.

2) सहमिी, आवर्शयकिा असल्यास, या अहिहनयमाच्या कलम 94,अन्वये पुढील चौकशी प्रलंहबि तेवून, अहभहनणगयाची सुहनक्रशचिी करण्यासाती प्रर्मदशगनी बालकाचे वय हनक्रशचि करील. जेव्ि्ा बालकाला सहमीकडे आणले जाईल, ि्ेव्ि्ा या अहिहनयमाच्या कलम 36 च्या पोटकलम (2) अन्वये **नमुना 21**मिील आदेशाद्वारे सहमिी, प्रकरण सामाहजक कायगकि ककवा व्यितीहवहशष्ट कायगकिा ककवा बालकल्याण अहिकारी ककवा कोणत्या्ि्ी मान्याप्राप्ि अशासकीय संघटनेकडे सामाहजक अन्वेषणाकहरिा सोपवील. जर वयाची हनक्रशचि िपासणी करिा येवू शकि नसेल ि्र सहमीने देण्याि आलेल्या श्रेणी्ि्ील त्याचे / हिचे कमी वय हवचाराि घेऊन बालकाला लाभ द्यावा.

3)सहमिी, संबंहिि व्यिती ककवा संघटनेला योग्य पुनवगसन योजनेसि **नमुना 7** मधये वैयक्तिक काळजी आराखडा ियार करण्याचे हनदेश देईल. संस्ात्मक संगोपना्ि्ील प्रत्येक बालकाकहरिा ियार केलेला वैयक्तिक काळजी आराखडा्ि्ा प्रकरणाचे पूवगवृ,पहरक्स्ि्ी व बालकाच्या वैयक्तिक गरजावर आिाहरि बालकाचे पुनवगसन व पुनगएकाक्त्मकरणाचे अंहिम धयेय तेवूनच हवकहसि करण्याि येईल.

4) सदर चौकशी नैसर्थगक न्यायाच्या मूलभूि ित्वाची पूिगिा करील आहण बालक,आईवडील ककवा पालकाच्या माहिगार सिभागाची खात्री करील. बालकास त्याचे म्िणणे मांडण्याची सं्ि्ी देण्याि येईल आहण त्याचे वय व प्रगल्भिा यांचा योग्य आदर करुन त्याचे मि हवचाराि घेण्याि येईल. सहमीचे आदेश लेखी स्वरुपा्ि्ील असून त्याि कारणे नमूद केलेली असील.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 31

5)सहमिी, बालकाची संवेदनशीलपणे व बालकस्ने्ि्ी री्ि्ीने मुलाखि घेईल व वैमनस्यकारक ककवा आरोपकारक शब्द ककवा बालकाची प्रहिष्ट्ता ककवा स्वयं आदर यावर प्रहिकूल पहरणाम ि्ो्ि्ील असे शब्द वापरणार ना्ि्ी.

6)बालकाच्या सवोम हि्ाच्या दृष्ट्ीने, बालकाला सोडण्यापूवी ककवा पुन:स्ापनकरण्यापूवी सहमीसमोरील बालकाला काळजी व संरक्षणाची गरज आिे ककवा ना्ि्ी, याबाबि उपलब्ि कागदपत्रे व पडिाळणी अिवाल याद्वारे सहमी स्वि:चे समा्ि्ान करुन घेईल.

7)सामाहजक कायगकिा ककवा व्यक्तिहवहशष्ट कायगकिा ककवा संस्ेचा बाल कल्याण अहिकारी हकवा कोणिी्ि्ी अशासकीय संघटना ककवा हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष यांचे **नमुना 22** नुसार सामाहजक िपासणीचे आयोजन करील व बालकाच्या कुटुंबा्ि्ील पहरक्स्ि्ीचे िपशीलवार

वणगन देईल व त्याच्या कुटुंबामधये त्याला पुन:स्र्ाहपि करणे बालकाच्या सवो्म हिि्ाचे आि े ककवा कसे ि्े लेखी स्पष्ट करील. बालकाकडे लक्ष देणे शतय व्ि्ावे म्िणून कुटुंबाला काि्ी मदि िवी असल्यास, बाल कल्याण सहमिी अशा कुटुंबास सशतिीकरणासाती सेवा पुरहवणा-या संघटनांकडेपातहवल.

8) सहमिी,बालकाला मुति करील ककवा पुन:स्र्ाहपि करील त्यापूवी बालक त्याचबरोबर त्याचे माि्ाहपिा ककवा पालक या दोि्ो ंनाि्ी समुपदेशकाकडे पातहवण्याि यावे.

9)सहमिी, हिच्यासमोर दाखल करण्याि आलेल्या बालकाचे वैद्यकीय अिवाल, सामाहजक ि्पासणी अिवाल, इिर कोणिि्ी अिवाल व बालकासंबंि्ाि सहमिीने काढलेले आदेश यासिीि योग्य त्या सवग नोंदी तेवील.

10)सहमिी, चौकशी प्रलंहबि असलेल्या सवग प्रकरणांि बालकाच्या पुढील उपक्स्र्ि्ीबाबि मागील ि्ारखेपासून पंि्रा हदवसांच्या अिील ि्ारीख कळवेल व अशा प्रत्येक ि्ारखेस केलेल्या चौकशीवरील, सामाहजक कायगकिा ककवा व्यक्तिहवहशष्ट कायगकिा ककवा बाल कल्याण अहिकारी यांच्याकडून हनयिकाहलक क्स्र्ि्ीचा अिवालिी मागवेल.

11) चौकशी प्रलंहबि असलेल्या सवग प्रकरणांि, बालक प्रर्म ि्ाब्याि हदल्याच्या हदनांकापासून बालकाच्या पुनवगसनाकहरिा हशक्षण,व्यावसाहयक प्रहशक्षण इत्यादीसि काय उपाययोजना करावयाच्या याहवषयी ि्ी व्यिी ककवा संस्र्ा ज्याच्याकडे बालक तेवले आि े त्यांना सहमिी स्वि: मागगदशगन करेल.

32 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

12) सहमिीची बैतक नसिाना, सदस्य व्यितीने एखादा हनणगय घे्ि्यास, नं्रच्या बैतकीमधये सहमिीकडून त्याचे अनुसमर्गन करण्याि येईल.

13) प्रकरण अंहिमि: हनकालाि काढिाना, अधयक्षासि हकमान ि्ीन सदस्य उपक्स्र्ि असावयास ि्वेि, आहण अधयक्ष अनुपक्स्र्ि असल्यास, अधयक्षाने नामहनदेहशि केलेला सदस्य ि्े काम अधयक्षाप्रमाणे पार पाडील.

14) सहमिी एकल संस्र्ा म्िणून ि्े काम सुसंगिपणे पार पाडील व याप्रमाणे त्यासाती कोणिि्ी उपसहमिी ि्यार करण्याि येणार नाि्ी.

15) जेव्ि्ा दुसरा हजल्ि्ा ककवा राज्य ककवा देशाि बालकाला पातवावयाचे ककवा प्रत्यावर्िि करावयाचे असेल ि्र, सहमिी, हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षाला पररराष्ट्रीय प्रादेहशक नोंदणी कायालये व पररराष्ट्र व्यविार मंत्रालयाकडून ना-ि्रकि प्रमाणपत्र हमळण्याकहरिा आवर्शयक ि्ी परवानगी घेण्याचे हनदेश देईल, इिर हजल्ि्ा ककवा राज्य ककवा देश जेर्े बालकाला पातवावयाचे आि े ि्ेर्ील प्रहिरुप सहमिी, ककवा इिर कोणत्याि्ी स्वयंसेवी संघटनेशी संपकग करण्यास सांगेल.

16) प्रकरण अंहिमि: हनकालाि काढिाना, सहमिी सामाहजक कायगकिा ककवा व्यितीहवहशष्ट कायगकिा ककवा संस्र्ेचा अर्वा यर्ाक्स्र्ि्ी अशासकीय संघटनेचा बाल कल्याण अहिकारी यांनी ि्यार केलेला त्या बालकाचा **नमुना 7** मिील वैयक्तिक काळजी आराखडा, हनकालाि काढण्याच्या आदेशाि अं्भूगि करील.

17) प्रकरण पूणगि: हनकालाि काढिाना, सहमिी, प्रकरण हनकालाि काढल्याच्या हदनांकापासून बालकाच्या पातपुराव्याकहरिा एक महिन्याच्या अिील पुढील हदनांक देईल व त्यानं्र पहिल्या सिा महिन्यांच्या कालावीि दर महिन्याला एकदा व त्यानं्र हकमान एक वषगभर प्रत्येक ि्ीन महिन्यांि एकदा ककवा सहमिीला योग्य वाटेल त्या कालावीपयगन्ि बालकाच्या पातपुराव्यासाती असा हदनांक देईल.

18)ज्या प्रकरणाि बालक वेगळया हजल्याचा असेल ि◌ेव्◌ा सहमिी वयाचे प्रहिज्ञापत्र, प्रकरणाची नस्◌ी आहण वैयक्तिक काळजी आराखडा संबंहि हजल्◌ा सहमिीला पातवेल आहण त्यानुसार जर असा आदेश हदल्याप्रमाणे वैयक्तिक काळजी आराखड्याचापातपुरावा करेल.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 33

19) व्यवस्◌ा आदेश हदल्यानंि◌र सहमिीने वरील प्रयोजनासाती **नमुना 14** मधये हदल्याप्रमाणे पुनवगसन पत्रकाद्वारे वैयक्तिक काळजी आराखड्यावर संहनयंत्रण करण्याि येईल आहण जे सहमिीच्या नोंदीच्या अहभलेखाचा भाग असेल, त्याला वैयक्तिक काळजी आराखड्याची अंमलबजावणी करण्यासाती पातपुरावा करेल. असे पुनवगसन पत्रक पुनवगसन - हन - पदयोजन अहिकारी यांच्याकडे तेवण्याि येईल.

20) काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकाच्या संबं◌ाि देण्याि आलेले सवग आदेश बालकाच्या खाजगी बाबी व गोपनीयिेचा भंग ि◌ोणार नाि◌ी याची दक्षिा घेऊन अहिकृि पोटगलवर टाकण्याि येईल.

21) अहिहनयमाच्या कलम 35 च्या पोटकलम (1) अन्वये ज्या मा◌ि◌ाहपिा ककवा पालक यांना बालकाला स्वाि◌ीन करण्याची इच्छा आि◌े, असे मा◌ि◌ा हपिा ककवा पालक सहमिीला **नमुना 23** मधये अजग करिील, पण जेव्◌ा असे पालक हनरक्षर ककवा इिर कोणत्याि◌ी कारणाने अजग करण्यासाती असमर्ग असिील, ि◌ेव्◌ा सहमिी, हविी सेवा प्राहिकरणाद्वारे पुरहवण्याि येणा-या कायदेहवषयक साय उपलब्◌ि करुन देईल. **नमुना 24** नुसार समपगणाचे बं◌िपत्र केले जाईल.

22) या अहिहनयमाच्या कलम 35 च्या पोटकलम 3 अन्वये सहमिी, चौकशी शीघ्रिने समाप्◌ि करील आहण सहमिी स्वाि◌ीन करावयाच्या हदनांकापासून दोन महिने पूणग झाल्यानंि◌र बालक द्क ग्रिणासाती कायदेशीरपणे मुति असल्याचे घोहषि करील.

23) अनार् ककवा पहरत्यति बालकाच्या बाबिंि◌ सहमिी बालकाच्या मा◌ि◌ा हपिा ककवा पालकाला शोि◌ण्याचे प्रयत्न करील आहण अशी चौकशी पूणग झाल्यानंि◌र बालक एकिर अनार् असेल ककवा त्याची काळजी घेणारे कोणी नसल्याचे हसधद झाले असेल ककवा पहरत्यति असेल ि◌र सहमिी कायदेशीरपणे बालकाला द्क ग्रिणासाती मुति असल्याचे घोहषि करील.

24) बालकांची काळजी घेणा-या संस्◌ेसि हवशेषीकृि द्कग्रिण अहभकरणाला, जर पहरत्यति ककवा अनार् बालक हमळाले असेल ि◌र, सहमिीसमोर 24 ि◌ासाच्या आि (प्रवासासातीची आवर्शयक वेळ वगळून) त्यांना ज्या पहरक्स्◌ि◌ीि बालक हमळाले असेल ि◌सेच त्याचे संपूणग ि◌पशील आहण छायाहचत्र **नमुना 17** मिील अिवालासि सहमिीला दाखल करण्याि येईल. आहण अशा अिवालाची एक प्रि बालंकांची काळजी घेणा-या संस्◌ा ककवा हवशेषीकृि द्कग्रिण अहभकरण यांनी स्◌ाहनक पोहलस ताणे यांना त्याचवेळी सादर करणे आवर्शयक रा◌ि◌ील.

34 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

25) अहिहनयमाच्या कलम 36 अन्वये प्रलंहबि चौकशी, बालकाला कमी मुदिीि◌ तेवणे आहण अं◌िहरम काळजीसाती **नमुना 18** मधये सहमिी एक आदेश काढील.

26) जर पहरत्यति बालक ककवा अनार् बालक ि◌े ि◌रवलेले बालक आि◌े ि◌र त्या हनहम् अनार् व पहरत्यति बालकांच्या ि◌पशीलाची खात्री करण्यासाती सहमिी अहिकृि पोटगलचा उपयोग करील.

27) सहमिी, जोखमीचे घटक आहण त्या बालकाचे सवो्म हिि◌ लक्षाि◌ घेऊन अनार् ककवा पहरत्यति बालक हमळाल्यानंि◌र त्यांच्या जैहवक मा◌ि◌ा हपत्याचा व कायदेशीर पालकाचा शोि◌ घेण्याच्या प्रयोजनार्ग ि◌ात्काळ बालक आढळल्यापासून 72 ि◌ासाच्या आि राष्ट्रीय आहण स्◌ाहनक मुरियण

आहण प्रसार माधयमावर त्याचा सवग िपशील व छायाहचत्र हवस्ि◌ाराने प्रहसधदी देण्याबाबि हनदेश देईल.

28) सहमिी, अहिहनयमाच्या िरुिदींनुसार चौकशी केल्यानंिर असे पहरत्यति ककवा अनार् बालक द्क ग्रिणासाती कायदेशीरहरत्या मुति असेल असे घोहषि करील आहण **नमुना 25** मधये िसा आदेश देईल आहण िशी माहिि◌ी प्राहिका-याला पातहवल.

29) जेर्े बालकांच्या पालकाचा शोि लागला असेल ि◌ेर्े या हनयमांच्या **धनयम 84** नुसार अशा बालकाला परि करण्याची कायगवाि◌ी करण्याि येईल.

20. प्रलांधबत प्रकरणे.- (1) सहमिी, प्रत्येक प्रकरणाचे " प्रकरण संहनयंत्रण पत्रक "तेवील आहण जर एका प्रकरणामधये एकापेक्षा जास्ि मुले असिील िर त्याबाबिीि प्रत्येक बालकासाती स्विंत्र पत्रक वापरण्याि येईल. प्रकरण संहनयंत्रण पत्रक **नमुना 26** मधये असेल. असा नमुना प्रत्येक प्रकरणाच्या नस्ि◌ींच्या वर तेवला जाईल. व वेळोवेळी अद्ययावि करण्याि येईल. **नमुना 26** मधये नमूद केलेल्या " चौकशीि◌ील प्रगिी " याचा जेवर्र संबंि आिे त्यामधये पुढील मुद्दे हवचाराि घेण्याि येि◌ील.-

(एक) प्रकरण हनकालाि काढण्यासातीचे वेळापत्रक सुनावणीच्या पहिल्या ि◌ारखेला हनक्र्शचि करण्याि येईल.

(दोन) " चौकशीि◌ील प्रगिी " याच्या स्ि◌ंभ (2) मधये हदलेल्या तराहवक हदनांकाला हनक्र्शचि अशी मयादा असेल ज्यामधये स्ि◌ंभ (1) मधये दशगहवलेले टप्पे पूणग करावयाचे आिेि.

(2) सहमिी, प्रलंहबि प्रकरणांचा आढावा घेण्यासाती **नमुना 16** मधये हजल्ि◌ा दंडाहिकारी यांना त्रैमाहसक अिवाल सादर करील.

(3) हजल्ि◌ा दंडाहिकारी, प्रत्येक हिमाि◌ीि◌ून एकदा िपासणीसि सहमिीच्या कामकाजाचे संहनयंत्रण आहण पुनर्थवलोकन करील आहण सहमिीच्या कामकाजाि◌ील त्यांच्या सिभागाच्या आिारे सहमिीचे अधयक्ष व सदस्य यांच्या कामहगरीचे मूल्यांकन करील आहण त्यांचा अिवाल अन्वये आयुति, महिला व बाल हवकास यांच्यामाफगि राज्य शासनास व या हनयमाच्या हनयम 90 अन्वये गतीि हनवड सहमिीस सादर करेल.

प्रकरण 6

पुनवषसन आधण सामाधजक पुनषएकात्मीकरण

21. पुनवषसनासाठी प्रधिया -पुनवगसन प्रहक्रया ि◌ी अशी प्रहक्रया आिे ज्यामधये बालकांच्या अनन्य गरजा व पहरक्स्ि◌ी हवचाराि घेि◌ली जाि◌े आहण बाल न्याय पधदीमधये बालकाचा प्रवेश झाल्यापासून त्याचे सामाहजक पुनगएकात्मीकरण ि◌ोईपयगन्ि सुरु रा◌ि◌ील आहण त्यामधये बालकाच्या सवोम हि◌ाला प्रोत्साि◌न देण्यासाती पुढील बाबींचा समावेश असेल.

(एक) ज्यामुळे बालकाचे अक्स्ि◌त्व आहण सुरहक्षि◌ा ि◌ात्काळ संरहक्षि ि◌ोईल अशा ि◌ात्काळ गरजांचे म्ि◌णजेच शाहररीक,वैद्यकीय,मानहसक,शैक्षहणक,संरक्षण या आहण इिर कोणत्याि◌ी गरजांचे हनिारण करणे व त्यांची प्रहिपूि◌ी करणे.

(दोन) **नमुना 7** मील वैयक्तिक काळजी आराखडयानुसारबालकाच्या देखभालीमधये बालकाला आहण आवर्शयकिा भासेल ि◌ेर्े ि◌ज्ञ व्यतिींना आहण समुहचि वाटेल ि◌ेर्े पालकांना/ कुटुंहबयांना सिभागी करुन एक व्यापक वैयक्तिक काळजी आराखडा ि◌यार करणे. ि◌सेच वैयक्तिक काळजी आराखडयाद्वारेबालकांच्या हवकास अहिकारांची पूि◌गिा करण्याि यावी, ज्याि मुलांचे अक्स्ि◌त्व आहण सवांगीण हवकासासाती आवर्शयक कौशल्ये आहण योगदान संसाि◌नांचा समावेश असेल.

(ि◌ीन) बालकांवरील सवग प्रकारचे अत्याचार आहण हपळवणूक यांपासून संरक्षणाची सुहनक्रशचिी करण्यासाती बालकाच्या आवर्शयकिनुसार, वैयक्तिक काळजी आराखडयाचेबालकांची काळजी घेणा-या संस्र्ा◌ंकडून आहण सक्षम प्राहिकारी यांच्याकडून हनयिकाहलक आढावा घेणे आहण हिचे पुनगहनहरक्षण करणे.

36 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(चार) बालकांची काळजी घेणारी संस्र्ा व बाल न्याय यंत्रणा यांपासून बालकाची मुतिि◌ा करण्यासाती ि◌रूिद करणे आहण याबाबिी◌ि बालकाला सिभागी करुन सुटकेबद्दलच्या हनयमांच्या अनुपालनाची सुहनक्रशचिी करणे.

22. बालकांची काळजी घेणा-या सांस्◌्◌ाा◌ंच्या नोंदणीची पध्दत.- (1) (क) त्यावेळी अंमलाि◌ असलेल्या इिर कोणत्याि◌ी कायद्यान्वये केलेली नोंदणी ककवा प्राप्ि◌ केलेला परवाना लक्षाि◌ न घेि◌ा हविीसंघषग्रस्ि◌ बालकाची ककवा काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकांसाती सेवा पुरहवणा-या सवग संस्र्ा◌ंची, शासकीय व स्वयंसेवी संस्र्ा◌ंची ,अहिहनयमाच्या कलम 41 च्या पोट कलम (1) अन्वये नोंदणी करणे आवर्शयक रा◌ि◌ील.

(ख) ज्यांची बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम 2000 अन्वये, नोंदणी करण्याि◌ आली असल्याचे मानण्याि◌ आले आि◌े, अशा सवग बालकांची काळजी घेणा-या संस्र्ा◌ंना त्या अहिहनयमान्वये देण्याि◌ आलेल्या नोंदणी प्रमाणपत्राची वैि◌ि◌ा ि◌ी एका वषांकहरिा असेल. संस्र्ेची एक वषे पूणग झाल्यानंि◌र नोंदणी प्रमाणपत्राचे या अहिहनयम व हनयमानुसार नूि◌नीकरण करवून घेणे अहनवायग असेल.

(2) अशा सवग संस्र्ा **नमुना 27** मधये अजग करील आहण त्यासोबि हनयमांची,उपहविी, घटनापत्रक, हनयामक मंडळाची यादी,पदाहिकारी,हवर्शवस्ि◌ाा◌ंची यादी, मागील ि◌ीन वषांचा ि◌ाळेबंद, संस्र्ेने राज्य सरकारला पुरहवलेल्या सामाहजक ककवा सावगजहनक सेवेच्या ककवा अन्यर्ा सामान्यि: ककवा हवशेषि: बालकाचे संगोपन,संरक्षण,हवकास,पुनवगसन, सामाहजक पुनगएकाक्त्मकरण यांच्याशी संबंहि◌ हदलेल्या सेवेच्या पूवगवृां◌ि◌ाबाबिचे हववरण; अनैहिक कृत्य, बाल अत्याचार, बालकामगार तेवणे इ. कृत्यासंबंहि◌ अिीच्या कोणत्याि◌ी दोषहसधदीच्या पूवोहि◌ि◌ाशी ककवा त्याि◌ील सिभागासंबं◌ि◌ाि◌ील एखाद्या व्यतिीचे ककवा संघटनेचे अहभकर्न ककवा त्यांना कदरिय सरकारने ककवा राज्य शासनाने काळया यादीि◌ टाकलेले नाि◌ी याबाबिचे प्रहिज्ञापन यांची प्रत्येकी एकेक प्रि सादर करण्याि◌ येईल.

(3) राज्य शासनास उप हनयम (2) नुसार संस्र्ा/संघटनांमिील अक्स्ि◌त्वाि◌ असलेल्या ि◌िरुदींची पडिाळणी केल्यानंि◌र आहण यर्ाक्स्ि◌ी आयुति,महिला व बालहवकास यांची हशफारस प्राप्ि◌ झाल्यानंि◌र अहिहनयमाच्या कलम 41 च्या पोटकलम (1) अन्वये अशा संस्र्ेला **नमुना 28** मधये एक नोंदणी प्रमाणपत्र देण्याि◌ येईल.

(4) राज्य शासन, नोंदणी अजाबाबिचा हनणगय घेि◌ाना यर्ाक्स्ि◌ी खालील बाबी हवचाराि◌ घेईल : (एक) त्या त्या वेळी अंमलाि◌ असलेल्या कोणत्याि◌ी कायद्याखालील संघटनेची नोंदणी;

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 37

(दोन) पायाभूि◌ सुहविा,पाणी आहण वीज सुहविा,स्वच्छिा आहण आरोग्यहवषयक सुहविा, मनोरंजन सुहविा यांचा ि◌पशील;

(ि◌ीन) संघटनेची आर्थक क्स्ि◌ी व मागील ि◌ीन वषांच्या लेख्यांचे लेखापरीक्षण हववरणासि तेवलेले दस्ि◌ऐवज;

(चार) संस्ा ककवा खुले हनवारागृि चालहवण्याचा हनयामक मंडळाचा तराव;

(पाच) नवीन अजगदाराच्या बाबिीि बालकांना वैद्यकीय,व्यावसाहयक,शैक्षहणक,समुपदेशन,इत्यादी सेवा पुरहवण्याबाबिची योजना आहण हवद्यमान संस्ांच्या बाबिीि पुरहवण्याि येणा-या अशा सेवांचे िपशील;

(सिा) सुरहक्षिि ा, संरक्षण आहण पहरविन व्यवस्ा;

(साि) संस्ेकडून हदल्या जाणा-या इिर सियोगी सेवांचा िपशील;

(आत) बालकांच्या गरजा आिाहरि सेवा पुरहवणा-या इिर शासकीय, अशासकीय, हनगमहनकाय आहण इिर समूि आिाहरि एजन्सी यांच्याशी असलेल्या साि चयाचा आहण समन्वयाचा िपशील;

(नऊ) हवद्यमान कमगचारी वगग, त्यांची शैक्षहणक पात्रि व अनुभव यांचा िपशील;

(दिा) हवदेशी अंशदान हवहनयमन अहिहनयमाखालील नोदणीचा आहण हनिी उपलब्ि असल्यास त्याचा िपशील;

(अकरा) कोणत्याि ी अनैहिक कृत्याि ककवा बालकांच्या अत्याचाराच्या कृत्याि ककवा बाल कामगारास कामावर तेवण्याच्या कृि ीमिील सिभागाबद्दलच्या कोणत्याि ी पूवग प्रहसधदीच्या अहभलेखांशी संबंहिि व्यतिीचे ककवा संघटनेचे प्रहिज्ञापन.

(5) जेर्े संस्ेची ि ात्पुरिी नोंदणी करण्याि आली असेल अशा संस्ेची राज्य शासन, आयुति,महिला व बालहवकास यांचेमाफगि सहवस्ि िपासणी करेल ककवा अहिहनयमाच्या कलम 41 च्या पोट कलम (1) अन्वये नोंदणी केल्यानंिर, संस्ेि ील सोयी सुहविा, कमगचारी वगग,पायाभूि सुहविा,आहण या अहिहनयमांन्वये आहण हनयमान्वये हनिाहरि केलेल्या अशा संस्ा ककवा संघटना यांमिील बाल संगोपन, संरक्षण, पुनवगसन व पुनगएकाक्त्मकरण सेवा व त्यांचे व्यवस्ापन याबद्दलच्या मानकांचे अनुपालन याबाबि वार्षषक आढावा घेईल.

38 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(6) जर अशा हनरीक्षणावरुन ककवा वार्षषक आढाव्यावरुन असे आढळून आले असेल की, या अहिहनयमान्वये व हनयमान्वये हनिाहरि केल्याप्रमाणे, अशा संस्ा ककवा संघटना यांचे संगोपन, संरक्षण,पुनवगसन व पुनगएकाक्त्मकरण हवषयक सेवा व व्यवस्ापन यांच्या मानकांचे समाि ानकारक अनुपालन ि ोि नसेल ककवा त्याबाबिच्या सुहविा अपु-या असिील ि र राज्य शासन, कोणत्याि ी वेळी अशा संस्ेच्या व्यवस्ापनास नोटीस बजावू शकेल आहण त्यांचे म्िणणे ऐकून घेण्याची सं ि ी हदल्यानंिर, ि पशीलवार हनरीक्षणाच्या ककवा यर्ाक्स्ि ी,वार्षषक आढाव्याच्या हदनाकापासून सात हदवसांच्या कालावीच्या आि, अशा संस्ेची ककवा संघटनेची नोंदणी, त्या नोटीसीमधये हवहनर्थदष्ट केलेल्या हदनांकापासून मागे घेण्याि येईल ककवा ि ी रद्द करण्याि येईल आहण उति हदनांकापासून ि ी संस्ा अहिहनयमाच्या कलम 41 च्या पोटकलम (1) अन्वये नोंदणीकृि संस्ा असल्याचे रद्द ि ोईल.

(7) जेव्ि ा एखादी संस्ा अहिहनयमान्वये नोंदणीकृि संस्ा असल्याचे रद्द ि ोईल ककवा उति ि रिदीनुसार हनिाहरि केलेल्या कालमयादेि नोंदणी अजग करण्याि कसूर करील ककवा हिला ि ात्पुरिी नोंदणी मंजूर करण्याि आली नसेल ि ेव्ि ा अशा संस्ांचे राज्य शासन व्यवस्ापन करील हकवा ि ेर्ील बालकांचे मंडळाच्या ककवा सहमिीच्या आदेशाद्वारे या अहिहनयमाच्या कलम 41च्या पोट कलम (1) अन्वये नोंदणी केलेल्या कािी इिर संस्ांमधये स्लांि र करण्याि येईल.

(8) एखाद्या बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेला,नोंदणी प्रमाणपत्र प्रदान केले असेल आहण त्या संस्ेने असे नोंदणी प्रमाणपत्र हमळाल्यापासून सिा महिन्यांच्या आि कायास प्रारंभ केला नसेल

त्याबाबिीि, नोंदणी प्रमाणपत्र प्रदान करणा-या प्राहिका-याकडून हनणगय घेण्याि येईल त्यानुसार अशी नोंदणी रद्द ककवा हनलंहबि करण्याि येईल.

(9) सवग संस्र्ा ककवा संघटनाना, नोंदणीचा कालावधी समाप्ि िोण्याच्या िीन महिने आिी नोंदणीचे नूिनीकरण करणे बंिनकारक असेल आहण संस्र्ेचा ककवा संघटनेचा, नोंदणीचा कालावधी समाप्ि िोण्यापूवी नोंदणीचे नूिनीकरण न केल्यास त्याबाबिीि संस्र्ा ककवा संघटना अहिहनयमाच्या कलम 41 च्या पोट कलम (1) अन्वये नोदणीकृि संस्र्ा ककवा संघटना म्िणून असल्याचे रद्द िोईल आहण त्याबाबिीि या हनयमाच्या उप-हनयम (8) च्या िरिुदी लागू िोिील.

(10) संस्र्ेच्या नोंदणीच्या नुिनीकरणाचा अजग, िो अजग हमळाल्याच्या हदनांकापासून सात हदवसांच्या आि हनकालाि काढण्याि येईल.

(11) ज्या वषाि नुिनीकरणाची मागणी करण्याि आली असेल त्या वषाि केलेल्या वार्थषक आढाव्याच्या आिारे नोंदणीच्या नुिनीकरणाचा हनणगय घेिला जाईल.

(12) राज्य शासन, नोंदणीच्या अद्ययावीकरणाच्या क्स्र्िीसि, अजाची स्वीकृिी करण्यासाती ककवा त्यावर प्रहक्रया व मंजुरीसाती ककवा िी रद्द करणासाती कदरिय सरकारच्या प्रमाणीकृि ऑनलाईन प्रणालीचा अवलंब करील ककवा त्याबाबि आपली स्वि:ची प्रणाली हवकहसि करील.

23. खुले धनवारागृह --

1) राज्य शासनास स्वि: ककवा स्वयंसेवी अर्वा अशासकीय संघटनांच्या माधयमाि्ून खुले हनवारागृिाची स्र्ापना करिा येईल.

2) ज्या संघटनांना ककवा व्यतींिना खुले हनवारागृिस्र्ापन करण्याची इच्छा असेल ककवा जे आिीच प्रत्यक्षाि खुले हनवारागृिचालवि असिील अशा सवग संघटना ककवा व्यती नोंदणीसाती राज्य शासनाकडे **नमुना 27** मधये अजग करिील.

3) अजगदार, जेर्े खुले हनवारागृिस्र्ापन करावयाचे प्रस्िाहवि केले असेल िेर्े असे खुले हनवारागृि उघडण्यासाती बालकांची संख्या दशगहवणारी, बालकांच्या क्स्र्िीवरील सवेक्षणासि असा खुले हनवारा सुरु करण्याची गरज असल्याबाबिचा एक अिवाल सादर करिील. यर्ायोग्य पोलीस पडिाळणी व आवर्शयक वाटेल अशी इिर चौकशी केल्यानंिर, त्या संघटनेची ककवा व्यतीची खूले हनवारा सुरु करण्यासाती हनवड केली जाईल.

4) खुले हनवारागृिाची नोंदणी, अहिहनयमाच्या कलम 41 च्या पोट कलम (1) मिील िरिूदीनुसार **नमुना 28** प्रमाणे करण्याि येईल.

5) खुले हनवारागृिामधये देण्याि येणा-या सेवांमधये दैहनक देखभाल आहण रात्रीची हनवासाची सुहविा यांसि जेवण, कपडे िुण्याची व्यवस्र्ा व स्वच्छिा गृिे आहण शौचालये या सुहविांचा आहण राज्य शासनाच्या मिे योग्य वाटिील अशा इिर कोणत्यािी सुहविांचा समावेश असेल.

6) खुले हनवारागृिांची िारणक्षमिा िी, त्यामधये एका वेळी पंचवीस िे पन्नास बालकांची सोय िोईल अशी असेल आहण िेर्े स्वयंपाकगृि, भोजन सुहविा, स्नानगृिे व शौचालये, लॉकसग व मनोरंजनात्मक सुहविांची िरिद असेल.

7) खुले हनवारागृिाचा िाबा असलेल्या एजन्सीला असे वाटले की, एखाद्या बालकाला अल्प मुदीच्या संगोपनापेक्षा अहिक संगोपनाची आहण 24 िासांपेक्षा अहिक काळासाती संरक्षणाची गरज

असेल, त्याबाबीि अशा बालकाला पुढील योग्य त्या उपाययोजनेसाती सहमिीसमोर सादर करिा येईल.

8) या हनयमांच्या हनयम 71 मधये नमूद केल्याप्रमाणे कोणत्याि ी वेळी काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या कोणत्याि ी बालकाला खुले हनवारागृि ाि प्रवेश नाकारला जाणार नाि ी.

9) प्रत्येक खुले हनवारागृि, त्याि ील सेवा घेणा-या बालकांसंबंि ी हजल्ि ा बाल संरक्षण कक्ष आहण सहमिी यांना **नमुना 29** मधये माहसक माहिि ी पातवील.

24. सांस्ृात्मकतेस प्रधतबांि करणे आधण सामाधजक पुनषएकात्मकरण सुलभ करणे-

1) प्रत्येक बालकाला आपल्या कुटुंबाि मोते ि ोण्याचा ितक आि े आहण या अहिहनयमाच्या कलम 3 (बारा) खालील ित्वानुसार राज्य शासन बालकाच्या जैहवक हकवा हवस्ि ाहरि कुटुंबापासून अलग करण्यास प्रहिबंहिि करण्यासाती कौटुंहबक आिाराच्या सुहविंना प्रोत्साि न देईल ककवा जर बालक बाल संगोपन संस्ि ेि दाखल झाले ि र शतय ि ोईल ि ेर्ि े बालकाचे जैहवक ककवा हवस्ि ाहरि कुटुंबाि ील पुनगएकाक्त्मकरण व बालकाच्या सवोम हि ास प्रोत्साि न देईल.

2) जैहवक ककवा हवस्ि ाहरि कुटुंब असणा-या व काळजी व संरक्षणाची गरज असणाऱ्या एखादया बालकाला बाल कल्याण सहमिीपुढे सादर करण्याि येईल, ि ेव्ि ा बाल कल्याण सहमिी समुहचि वाटेल त्या त्या प्रकरणाि त्या बालकाला संस्ि ेि दाखल करून घेण्याऐवजी त्या कुटुंबाना, कुटुंब सशतीकरणासाती सेवा पुरवणा-या एखादया संघटनेकडे पातवील.

3) बाल कल्याण सहमिी जेव्ि ा केव्ि ा उहचि तरेल ि ेव्ि ा बालकांना त्यांच्या कुंटुंहबयासोबि पुन्ि ा सामावून घेण्यासाती बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि ेसारख्या संघटनाकडे बालकाला प्रवेश देण्यासाती पातवील.

25. प्रधतपालकत्व:-

1) राज्य शासन, सहमिीच्या आदेशानुसार काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकास अल्प ककवा अहिक कालावीिसाती समुि प्रहिपालकत्वासि प्रहिपालकत्व संगोपनासाती तेवू शकेल.

2) हजल्ि ा बाल संरक्षण कक्ष ि े हजल्यामधये प्रहिपालकत्व संगोपन कायगक्रमाची अंमलबजावणी करण्यासाती नोडल प्राहिकरण असिील.

3) बालकांना प्रहिपालकत्व संगोपनासाती तेवण्यासंबंि ाि ील सवग हनणगय सहमिी घेईल. या हनयमांच्या हनयम 46 च्या पोट-हनयम (1) मधये उल्लेखलेल्या पहरक्स्ि ीि ,सिा वषे ककवा त्यापेक्षा अहिक वयोगटाि ील बालकांचा प्रहिपालकत्व संगोपनासाती तेवण्याबाबि हवचार करिा येईल. ि सेच शतयिो सिा वषे वयाच्या खालील बालकांना द्कग्रिणासाती तेविा येईल.

4)काळजी व संरक्षणाची आवर्शयकिा आि े अशा समाजामधये रा िणा-या बालकांचा देखील हजल्ि ा बाल संरक्षण कक्षाव्दारे ि ियार केलेल्या **नमुना 30** मधये बाल अभ्यास अिवालाच्या आिारे प्रहिपालकत्व संगोपनासाती तेवण्याबाबि हवचार करिा येईल.

5) प्रहिपालकत्व संगोपनाचे स्वरूप हनक्र्शचि करण्यापूवी, सहमिी बालंकाचे वय व पहरपतविा यासंबंि ी वैयक्तिक संगोपन आराखडा व बालंकाचे मि हवचाराि घेईल. या पूणग प्रक्रीयेबद्दल बालकाला माहिि ी देण्याि येईल.

6) प्रहिपालकत्व संगोपन ि े बालकांच्या आवर्शयकिवर आिाहरि अल्पमुदी ककवा दीघगमुदी असू शकेल. प्रहिपालकत्व संगोपनाचा अल्पमुदि कालावी ि ा एका वषापेक्षा अहिक असणार नाि ी.

7) प्रहिपालकत्व संगोपनाचा हदघगमुदि कालावी ि्ा एक वषापेक्षा अहिक असेल.ि्ा कालावी प्रहिपालकत्व संगोपन ककवा समुि प्रहिपालकत्व संगोपन व्यवस्ेशी बालकाच्या सिि्वाच्या हनिारणावर आिाहरि, बालक वयाची अतरा वषे पूणग करीपयंि तराहवक कालावीने वाढहवि येऊ शकेल.

8) प्रत्येक बालकाला कौटुंहबक वाि्ावरणाि वाढण्याचा ितक आिे असे मान्य करून शतयोवर असे बालक त्याच्या जैहवक पालकासोबि राि्ील यासाती सवगिोपरी प्रयत्न केला जाईल.

9) सहमिी, मुलांना प्रहिपालकत्वासाती तेवण्यापूवी हजल्ि्ा बाल संगोपन कक्षाकडून **नमुना 31** मधये कुटुंबाचा गृि अभ्यास अिवाल मागवील.

10) प्रहिपालकत्व संगोपनामधये बालकांना तेविेवेळी जैहवक ककवा द्क पालक यांची संमिी, **नमुना 32** प्रमाणे प्राप्ि करील.

11) हवशेष गरजा असणाऱ्या बालकाचा एकिर प्रहिपालकत्व कुटूंब ककवा समूि प्रहिपालकत्व संगोपनामधये तेवण्याबाबि हवचार करण्याि येईल.मात्र प्रहिपालकत्व संगोपन करणाऱ्या कुटुंबाचा गृि अभ्यास अिवाल ि्ा अशा बालकांची क्षमिा ककवा समूि पहरसरामधये संगोपनासाती सुहविा आिेि याबाबि पुष्टी देणारा असावा.

12) समूि प्रहिपालकत्व संगोपनामधये तेवण्याि येणाऱ्या बालंकाची संख्या ि्ी प्रहिपालकत्व संगोपन करणाऱ्या पालकाच्या जैहवक मुलासि एका युहनटमधये आतपेक्षा अहिक असणार नाि्ी.

13) हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष प्रहिपालकत्व कुटुंबाची हनवड करिाना पुढील बाबी हवचाराि घेईल:

(क) पिी-पत्नी दोघेि्ी भारीय नागहरक असले पाहिजे;

(ख) पिी-पत्नी दोघानाि्ी एकच बालक घेण्याची इच्छा असली पाहिजे;

(ग) पिी-पत्नी दोघांचेि्ी वय पस्ि्ीस वषापेक्षा अहिक असले पाहिजे व त्यांचे शारीहरक,भावहनक व मानहसक आरोग्य चांगले असले पाहिजे;

(घ) प्रहिपालकत्व कुटुंबाचे सामान्यि: ज्यामुळे ि्े बालकांच्या आवर्शयक गरजा भागवू शकील इिके उत्पन्न असावे;

(ङ) प्रहिपालकत्व कुटुंबाि्ील सवग सदस्यांचा वैदयकीय अिवाल एचआयव्ि्ी,क्षयरोग व ि्ेपाटायटीस बी यासि प्राप्ि करावा जेणेकरून ि्े कुटुंब वैद्यकीयदृष्ट्या हनरोगी असल्याचे तरहविा येईल; (च)प्रहिपालकत्व कुटुंबाकडे पुरेशी जागा व मूलभुि सुहविा असल्या पाहिजेि.

14) समूि प्रहिपालकत्वाची हनवड करिाना हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष पुढील हवशदीकरणात्मक हनकष हवचाराि घेईल:-

क) अहिहनयमाअन्वये समूि स्ापनेची नोंदणी;

ख) योग्य सुहविा असल्याबाबिची सहमिीची मान्यि ;

ग) हवद्यमान बाल संरक्षण ि्ोरण आहण;

घ) मुलांकरीि्ा पुरेशी जागा व योग्य सोयीसुहविा.

15) प्रहिपालकत्व कुटुंबाची हनवड प्रहक्रया ककवा प्रहिपालकत्व समूि्ाची स्ापना राज्य शासनाकडून अहिसूहचि करण्याि येईल.

16) सहमिी, प्रहिपालकत्व संगोपनामधये तेवण्याि आलेल्या बालकाचा कालावी हवहनर्थदष्ट करून प्रहिपालकत्व संगोपनामधये बालकास तेवण्यासाती **नमुना 33** मिील अंहिम आदेश मंजूर करील.

17) प्रहिपालकत्व कुटुंब ककवा प्रहिपालकत्व समूि, प्रहिपालकत्वासाती **नमुना 34** मिील वचननाम्यावर स्वाक्षरी करील.

18) हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष प्रहिपालकत्वाि्ील प्रत्येक बालकाचा **नमुना 35** प्रमाणे अहभलेख तेवील.

19) मुलांची सुक्स्र्ि्ी ि्पासण्याकरीि्ा त्यासंबंि्ीचा हनयहमि आढावा घेण्याकहरिा आहण जेर्े आवर्शयकिा असेल ि्ेर्े समुहचि कायगवाि्ी करण्याकरीि्ा सहमिी, हजल्ि्ा बालक संरक्षण कक्षामाफगि प्रहिपालकत्व कुटुंबाची ककवा समुि प्रहिपालकत्व सेवा पुरवणा-यांची **नमुना 36** प्रमाणे ि्पासणी करील.

20)प्रहिपालकत्व कुटुंब ककवा समुि प्रहिपालकत्व पुरवणारे:-

एक) पुरेसे अन्न,वस्त्र आहण हनवारा व हशक्षण पुरहवल;

दोन) बालंकाच्या संपूणग शारीहरक,भावहनक व मानहसक आरोग्याची काळजी घेईल,आिार देईल व औषोि्ोपचार करील;

ि्ीन) शोषण,गैरविगणुक,इजा,दुलगक्ष व दुरूपयोग या गोष्टीपासून संरक्षण करण्याची सुहनक्र्शचिी करील;

चार) मनोरंजन,क्रीडा,संगीि,नृत्य,कला इ.सारखे पाठ्येि्र कायगक्रम, वयानुरूप सुहविा पुरवील;

पाच) बालकांच्या हवशेष गरजा,मुति शाळा आहण बालकांच्या आवडीनुसार व सवयीनुसार व क्षमिेनुसार व्यावसाहयक प्रहशक्षण यांच्या अहिहरति सेवा पुरवील;

सिा) बालक आहण त्याचे जैहवक कुटुंब ककवा पालक यांच्या एकांि्ि्ेचा आदर तेवील आहण त्याच्यासंबंि्ी गोपनीयिेची कोणीि्ी माहि्ी,पूवगपरवानगी हशवाय अन्य पक्षकाराकडे उघड करणार नाि्ी;

साि) आकक्स्मक पहरक्स्र्ि्ीमधये उपचार पुरहवल आहण समुहचि आदेश मंजूर करिा येईल अशी त्याबाबिची माहि्ी जेव्ि्ा आवर्शयक असेल ि्ेव्ि्ा सहमीस व जैहवक कुटुंबास देईल;

आत) बालकाचे सवो्म हिि साि्ण्याच्या दृष्टीने सहमीशी हवचारहवहनमय करून बालक आहण त्याचे जैहवक कुटुंब यांच्यामधये संपकग करण्यास सिाय्य करील;

नऊ) सहमी आहण बालकांचे कुटुंब यांच्याशी तराहवक काळाने बालंकाच्या प्रगीहवषयीच्या माहि्ीची देवाण-घेवाण करील व चचा करील आहण सहमी हनदेश देईल ि्ेव्ि्ा सदर माहि्ी सहमीपुढे सादर करील आहण;

दि) पत्यामधये झालेला कोणाि्ी बदल,सुटी्ील योजना आहण बालक पळून जाण्याच्या कोणत्याि्ी घटना याबाबिची माहि्ी सहमीला देण्यासोबिच संपूणग वेळ बालकाच्या तावहतकाणाची सुहनक्र्शचिी करील.

26. प्रायोजकत्व.-

1)राज्य शासन प्रायोजकत्वाचा कायगक्रम ि्यार करील त्यामधये पुढील गोष्टींचा समावेश करिा येईल:- एक) व्यर्तीगि प्रायोजकत्व;

दोन) समूि प्रायोजकत्व;

ि्ीन) समाज प्रायोजकत्व;

चार)

प्रायोजकत्वामाफगि कुटुंबांना सिाय्य; पाच) बालगृिे आहण हवशेष गृिे यांना सिाय्य.

2)प्रायोजकत्व कायगक्रम,हजल्िा बाल संरक्षण कक्ष कायाक्न्वि करील, जो बालकास प्रायोजकत्वाची आवड असणाऱ्या व्यिती ककवा कुटुंबाची ककवा संघटनांची नाहमका पुरवेल.

3) हशक्षण,वैद्यकीय सिाय्य,पोषण आिार,व्यावसाहयक प्रहशक्षण इ.सारख्या क्षेत्रािील आवडीनुसार व प्रायोजकत्वाच्या स्वरूपानुसार प्रायोजकांची नाहमका ियार करील.

4)हजल्िा बालक संरक्षण कक्ष,मंडळाकडे ककवा सहमिीकडे ककवा बाल न्यायालयाकडे नाहमका पातवील. 5)मंडळ हकवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय,स्वाहिकारे अर्वा याबाबिी प्राप्ि झालेल्या अजावरून अशा बालकास सिाय्य करण्यासाती प्रायोजकत्व उपलब्ि असलेल्या अशा नाहमकेिून ज्या प्रयोजनाकरीिा बालकास पुरस्कृि केले असेल त्या प्रयोजनाखाली तेवण्याचा हवचार करू शकेल आहण **नमुना 37** मिील प्रायोजकाच्या खाली बालकाला तेवण्याचा आदेश देऊ शकेल.

6) व्यितीगि प्रायोजकत्वाच्या बाबिी, हजल्िा बाल संरक्षण कक्षाकडून चालहवण्याि यावयाचे बालकाच्या नावाचे खाि उघडील. हजल्िा बाल संरक्षण कक्षाच्या बँक खात्यामून र्ेट बालकाच्या बँक खात्याि रतकम िस्िांिहरि केली जाईल.

7)प्रायोजकत्व िे एकदा ककवा बालकाच्या गरजेनुसार दीघग कालावीसाती असू शकेल.

27. सांस्ृात्मक व्यवस्ृा सोडल्यानांतर बालकाचे अनुरक्षण.-

1)राज्य शासन, वयाची अतरा वषे पूणग झाल्यावर जी बालके संस्ृा सोडून जाियाि अशा बालकांना समाजाच्या मुख्य प्रवाियाि आणण्यासाती हशक्षण, रोजगार प्राप्ि िोण्याजोगी कौशल्ये िसेच वास्िव्याचे हतकाण पुरहवण्याच्या अनुषंगाने अनुरक्षण कायगक्रम ियार करेल.

2)बालकांची काळजी घेणा-या संस्ृा सोडून जाणाऱ्या कोणत्याियी बालकाला **नमुना 38** प्रमाणे सहमिी ककवा मंडळ ककवा यर्ाक्स्ियी बाल न्यायालय यांच्या आदेशावरून वयाची एकवीस वषे पूणग ियोईपयंि आहण अपवादात्मक पहरक्स्ियीमधये वयाची एकवीस वषे पूणग झाल्यावर आणखी दोन वषांपयगि अनुरक्षण सेवा पुरहविा येईल.

3)हजल्िा बाल संरक्षण कक्ष, हशक्षण,वैद्यकीय सिाय्य,पोषण आिार,व्यावसाहयक प्रहशक्षण इ.सारख्या त्यांच्या आवडीच्या क्षेत्रानुसार अनुरक्षण सेवा पुरहवण्याची आवड असणाऱ्या संघटना,संस्ृा व व्यिती यांची यादी ियार करील व तेवील आहण ियी, मंडळ ककवा सहमिी व सवग बालकांची काळजी घेणा-या संस्ृा यांच्याकडे त्याच्या अहभलेखासाती पातहवण्याि येईल.

4)पहरवीक्षा अहिकारी ककवा बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट कायगकिाककवा सामाहजक कायगकिा बालकाच्या मुतिेनंिरची योजना ियार करील आहण बालकांची काळजी घेणा-या संस्ृा सोडण्याच्या दोन महिने अगोदर, बालकाच्या गरजेनुसार अशा बालकाला अनुरक्षण सेवा पुरहवण्याच्या हशफारशीसि मंडळाला ककवा सहमिीला सादर करील.

5)मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय, मुतिेनंिरच्या योजनेचे संहनयंत्रण करिाना अनुरक्षण कायगक्रमाची पहरणामकारकिा देखील िपासेल. खासकरून ज्या प्रयोजनासाती हिला मान्यिा देण्याि आली आिे, त्याच प्रयोजनांसाती हिचा वापर करण्याि येि आिे ककवा कसे आहण अशा अनुरक्षण सेवा कायगक्रमामुळे बालकाने प्रगिी केली आिे ककवा कसे याबाबि िपासणी करील.

6)ज्या बालकांना अनुरक्षण सेवा कायगक्रमाि तेवण्याि आले असेल त्या बालकांना त्यांच्या अत्यावर्शयक खचासाती राज्य शासनाकडून हनिी पुरहवण्याि येईल,त्यांना सामूहिक अनुरक्षण

गृिामधयेतेवण्याि आले असेल िर असा हनिी त्यांच्या बँक खात्यामधये र्ेट िस्ि्ाांिहरि करण्याि येईल. बालके अनुरक्षणगृिामधये

46 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

राि िअसील िर असा हनिी अनुरक्षण वसीगृिाची सुहविा पुरहवणाऱ्या संघटनेकडे िस्ि्ाांिहरि करिा येईल.

7)समूिामाफगि अनुरक्षण सेवा कायगक्रमांिगगि पुरहवण्याि येणाऱ्या सेवा यामधये :-

एक) अनुरक्षण गृि

दोन) सामूहिक समूि गृिहनमाण ककवा सिा िे आत व्यतींच्या गटाकरीिा िात्पुरत्या िवावर समूि गृि यांचा समावेश करिा येईल.

8)अतरा वषे पूणग झाल्यावर संस्ेमिून मुति करण्याि आलेल्या बालकांना पुरहवण्याि येणाऱ्या अन्य अनुरक्षण सेवांमधये :-

एक) व्यावसाहयक प्रहशक्षण पातयक्रमादरम्यान हवद्यावेिन हकवा उच्च हशक्षणाकरीिा हशष्ट्यवृी् व व्यतीस रोजगार प्राप्ि िोईपयंि सिाय्य याकहरिा िरूिद करणे;

दोन) राष्ट्रीय कौशल्य हवकास कायगक्रम,भारीय कौशल्य प्रहशक्षण संस्ा व केरिय सरकारचा अर्वा राज्य सरकारचा िस्म कायगक्रम आहण हनगम इ. बरोबर समन्वय साि्ून वाहणक्ज्यक आस्ापनांमधये कौशल्य प्रहशक्षण व रोजगार यासाती व्यवस्ा करणे इत्यादी;

िीन) त्यांच्या पुनवगसन योजनेहवषयी चचा करण्याकरीिा अशा व्यतींसोबि हनयहमि संपकग तेवण्यासाती समुपदेशकाची िरूिद करणे;

चार) त्यांच्याीील उजेस चालना देण्यासाती आहण आयुष्ट्याीील संकटसमयी हनभावून नेण्याकरीिा ,जीवन जगण्यासाती सजगनशील मागग पुरवणे;

पाच)

व्यावसाहयक उपक्रम सुरू करू इक्च्छणाऱ्या अनुरक्षणाीील व्यतीकरीिा कजाची व अर्गसाियाची व्यवस्ा करणे;

सिा) राज्याच्या ककवा संस्ेच्या सिाय्यहशवाय त्यांना स्वावलंबी बनहवण्यासाती प्रोत्साि्न देणे या गोष्ट्टींचा समावेश करिा येईल.

28. बालकाांची काळजी घेणा-या सांस्ाांचे व्यवस्ापन व सांधनयांत्रण:-

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 47

1)बालकांची काळजी घेणा-या संस्ाच्या कमगचाऱ्याची संख्या, किगव्ये,पदे,कामाचे िास आहण बालकांचा प्रवगग, खाद्य पेय व्यवस्ा करणारा कमगचारीवगग यानुसार हनक्शचि करण्याि येईल.

2)बालकांची काळजी घेणा-यासंस्ेचा कमगचारी वगग प्रभारी व्यतीचे हनयत्रण आहण संपूणग पयगवेक्षणाच्या अीन असेल जो आदेशाव्दारे, बालकांच्या गरजा व या अहिहनयम व हनयमाीील सांहविाहनक आवर्शयक बाबींनुसार त्यांची हवहनर्थदष्ट्ट किगव्ये, जबाबदाऱ्या व किगव्याच्या वेळा यांचे हनिारण करेल. 3)कमगचारी वगाच्या प्रत्येक प्रवगाीील पदांची संख्या, संस्ेच्या क्षमिेच्या आिारावर हनक्शचि केली जाईल आहण संस्ेच्या क्षमिेीील वाढीसि त्यामधये प्रमाणबधद वाढ केली जाईल.

4)मुलींचा अहिवास असणाऱ्या बालकांची काळजी घेणा-यासंस्ाांबाबि केवळ महिला प्रभारी व्यति आहण कमगचारीवगग हनयुति केला जाईल.

5)बालकांची काळजी घेणा-यासंस्ेशी संबंहिि कोणीिी व्यति अपराीाकहरिा हसधदापराि तरहवण्याि आलेली नसावी ककवा कोणत्याी अनैहिक कृत्यामधये ककवा बाल शोषणाचे कृत्यामधये ककवा बाल कामगारास रोजगार देण्याच्या कामाि सिभागी नसेल ककवा नैहिक

अि:पिनाचे अपराि्ामधये सिभागी नसावी हकवा त्यांचे पदाविीमधये कोणत्याि्ी राजकीय पक्षाचे पद ि्ारण केलेली असु नये.

6)कोणीि्ी व्यती पोलीस पडिाळणी झाल्याहशवाय बालकांची काळजी घेणा-यासंस्ेि कामावर तेवली जाणार नाि्ी.

7)25/50 बालकांच्या क्षमिसि असणाऱ्या संस्ेच्या सुहचि कमगचा-यांचा आकृि्ीबंि खालीलप्रमाणे असेल:-

अ.क.	कमचारी वग/वद	25 बालक	50 बालक
1	प्रभारी व्यती (अहिक्षक),(हनवासी)	1	1
2	पहरवीक्षा अहिकारी/बाल कल्याण अहिकारी/व्यक्तिहवहशष्ट कायग किा (एनजीओ)/ बाल कल्याण अहिकारी ि्ा पुनवगसन-हन-पदयोजन अहिकारी	1	2

48 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

3	समुपदेशक/मानसशास्त्रज्ञ/मानहसक आरोग्य ि्ज्ञ	1(अिवळ)	1(पणवळ)
4	गृि माि्ा/गृि हपिा (हनवासी) गृि माि्ा/गृि हपिा (अहनवासी)	3(प्रत्येक पाळीमधये 1)	6(प्रत्येक पाळीमधये 2)
5	हशक्षक/पातहनदेशक	1 (अिगवेळ)	2 (अिगवेळ)
6	वैद्यकीय अहिकारी (हभषक)	1 (मागणीवार)	1 (मागणीवार)
7	वैद्यक कमगचारीवगग/ अहिपरीचाहरका/ पहरचया (हनवासी)	1	1
8	भांडारपाल-हन-लेखापाल	1	1
9	कला व हशल्प आहण कायग हशक्षक	1 (अिगवेळ)	1(अिगवेळ)
10	शा.हश.(हपटी) हनदेशक-हन-योग प्रहशक्षक	1 (अिगवेळ)	1 (अिगवेळ)
11	स्वयंपाकी	1	2
12	मदिनीस	1	1

13	घरकामगार (हनवासी)	1	2
14	चालक (सेवाहनयुति/भाडयाने)	1	2
15	माळी	1 (अिगवेळ)	1 (अिगवेळ)
16	सुरक्षा कमगचारीवगग	3 (प्रत्येक पाळीमधये 1)	6(प्रत्येक पाळीमधये 2)

(8) अभगकांसाती असणा-या संस्ा ंप्रकरणी गरजेप्रमाणे आया आहण पॅरामेडीकल कमगचारीवगाची िरुिद

करण्याि यावी.

(9)बालकांची संख्या,वयोगट,शारीहरक व मानहसक क्स्ि◌ी, अपरा◌ाचे स्वरूप व संस्ेची संरचना याआारे वेगवेगळे तेवण्याची सुहविा हवचारा◌ि घेऊन बालकांची काळजी घेणा-यासंस्ेच्या स्वरूपानुसार व आवर्शयकिनुसार सुरक्षा कमगचारी वगग हनयुति करण्याि येईल.

(10) कामावर तेवण्याि येणारा ककवा हनयुति करण्याि येणारा सुरक्षा कमगचारीवगग प्रा◌ान्याने माजी सैहनक ककवा हनवृ हनमलष्टकर कमगचारीवगग असावा, त्यांना पुनगवसा◌ि◌ि मिासंचालकाकडून बालकांना संवेदनशीलपणे ि◌ा◌ि◌ाळण्याहवषयी पुरेसे प्रहशक्षण देण्याि यावे व त्याहभमुख बनवावे. (11) सुरक्षा कमगचाऱ्याजवळ शस्त्रे हकवा बंदुका नसील परंि◌ु आहणबाणीची पहरक्स्ि◌ी ि◌ा◌ि◌ाळण्याचे,किसाचार हनयंहत्रि करण्याचे व संस्ेमिून पळून गेलेल्या बालंकाचा शोि घेण्याचे व झडिी घेण्याचे व सुरक्षा टे◌ि◌ळणी याबाबिचे प्रहशक्षण आहण हवशेष कौशल्य असले पाहिजे.

29. योग्य सुधविा.-

1)मंडळ ककवा सहमिी , समूि प्रहिपालकत्वासि, काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकासाती ककवा यर्ाक्स्ि◌ी हवहिसंघषग्रस्ि बालकासाती समुहचि पुरहवणा-या संस्ेस, त्या त्या वेळी अंमलाि असणाऱ्या कोणत्या◌ि◌ी संबं◌ि◌ीि कायदयाखाली ककवा शासकीय योजनेअं◌िगगि कोणत्या◌ि◌ी नोंदणीकृ, अनुज्ञप्ि◌ी◌ि◌ारक,मान्याप्राप्ि संस्ेस योग्य सुहविा म्◌िणून घोहषि करील.

2)समूि प्रहिपालकत्वाच्या प्रयोजनार्ग मंडळ ककवा सहमिी मान्यिेसाती कोणी◌ि◌ी संस्ा ककवा संघटना यांच्याकडून **नमुना 39** मधये अजग प्राप्ि करील. त्यासोबि प्रत्येक हनयमाची एक प्रि, उपहवहि ,संस्ापन समयलेख, हनयामक मंडळाची सूची ,पदाहिकाऱ्यांची सूची, हवर्शवस्◌िमंडळाची सूची, मागील ि◌ीन वषाचा ि◌ाळेबंद,संस्ेने ककवा संघटनेव्दारे पुरहवण्याि आलेल्या सामाहजक व सावगजहनक सेवांच्या मागील अिवालाचे हववरण जोडलेले असेल.

3)योग्य सुहविा म्◌िणून मान्यिा हमळहवण्यासातीचे कोणि◌ी सुहविा केरिय:-

एक) बालकाची काळजी घेणे व त्याचे संरक्षण याबाबिची मूलभूि मानके पूणग करेल.

दोन) संस्ेि तेवलेल्या कोणत्या◌ि◌ी बालकाला मुलभूि सेवा पुरवील (ज्याकरी◌ि◌ा संस्ा स्ापन केली त्या प्रयोजनाकरी◌ि◌ा)

ि◌ीन) हिर्े तेवलेल्या बालकाचे कोणत्याि◌ी प्रकारची क्रुरिा,शोषण ककवा दुलगक्ष करणे ककवा कोणत्याि◌ी प्रकारचा छळ यापासून संरक्षण करील.

चार) मंडळाव्दारे ककवा सहमिीव्दारे देण्याि येणाऱ्या आदेशांचे पालन करील.

50 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

4)मंडळ ककवा सहमिी योग्य ि◌ी ि◌पासणी व चौकशी केल्यानंि◌र **नमुना 40** मधये समुि◌ प्रहिपालकत्वासाती योग्य सुहविा कदरिय म्ि◌णून अशा संस्ि◌ेला हकवा संघटनेला मान्यिा देऊ शकेल परंि◌ु अशी संस्ि◌ा ककवा संघटनेशी संलग्न असलेली कोणीिी◌ी व्यिती हसधदापराि◌ तरहवण्याि◌ आलेली नसावी ककवा कोणिी◌ी अनैहिक कृत्य ककवा बालकांचा छळ करण्याच्या कायाि◌ ककवा बाल कामगार म्ि◌णून कामावर लावण्यास ककवा नैहिक अि:पिनाचा समावेश असणाऱ्या कोणत्याि◌ी अपराि◌ाि◌ सिभागी नसावी.

5)संस्ि◌ेच्या ककवा संघटनदच्या मान्यिा हमळण्याबाबिच्या अजावर असा अजग प्राप्ि◌ झाल्याच्या हदनांकापासून पंि◌रा हदवसांच्या कालावीच्या आि मंडळ हकवा सहमिीकडून हनणगय घेण्याि◌ येईल. 6)योग्य सुहविा म्ि◌णून संस्ि◌ेला ककवा संघटनेला सुरूवाि◌ीला ि◌ीन वषाच्या कालावीसाती मान्यिा देण्याि◌ येईल, त्याचे या हनयमाच्या उप-हनयम (4) नुसार आणखी ि◌ीन वषाकरीि◌ा नूि◌नीकरण करिा येईल.

7)मंडळ ककवा सहमिी, पुरहवण्याि◌ आलेल्या काळजी व संरक्षणाचा दजाहवषयी ककवा सुहविमिील अहभभावी शिी हवषयी ककवा अहिहनयमाअन्वये मान्यिा हदलेल्या संस्ि◌ेच्या ककवा संघटनेच्या व्यवस्ि◌ापनाहवषयी असमाि◌ानी असल्यास ककवा अहिहनयमाच्या कलम 54 अन्वये हनयुति केलेल्या हनरीक्षण सहमिीने हदलेल्या प्रहिकूल अिवालावरून ककवा कोणत्याि◌ी इिर कारणासाती मंडळाला ककवा सहमिीला, कोणत्याि◌ी वेळी ि◌शा संयुक्तिक आदेशाव्दारे योग्य सुहविा म्ि◌णून संस्ि◌ेची ककवा संघटनेची मान्यिा काढून घेि◌ा येईल आहण मंडळाच्या ककवा सहमिीच्या आदेशामधये हवहनर्थदष्ट्ट केलेल्या हदनांकापासून अहिहनयम व त्याखालील हनयमांन्वये मान्यिा हदलेल्या संस्ि◌ा ककवा संघटना योग्य सुहविा कदरिय म्ि◌णून असणे बंद ि◌ोईल.

8)जेर्े योग्य सुहविा हदल्याची मान्यिा मंडळाव्दारे हकवा सहमिीव्दारे रद्द करण्याि◌ आली आि◌े, ि◌ेर्े याबाबि बाल न्यायालय, हवशेष बाल पोहलस कक्ष व हजल्ि◌ा बाल संरक्षण कक्षाला कळहवण्याि◌ येईल आहण अशी संस्ि◌ा ककवा संघटनेकडे तेवण्याि◌ आलेल्या बालकांना,मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालयाकडून दुसऱ्या योग्य सुहविमधयेककवा कोणत्याि◌ी इिर बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि◌ेकडे तेविा येईल.

9)मंडळाने ककवा सहमिीने मान्यिा हदलेल्या योग्य सुहविा मिील सुहविांचीसूची त्या कायालयाि◌ तेवण्याि◌ येईल आहण बाल न्यायालय, हवशेष बाल पोलीस युहनट,हजल्ि◌ा बाल संरक्षण कक्ष आहण राज्य बाल संरक्षण संस्ि◌ेकडे पातहवण्याि◌ येईल.

10)एखादी संस्ि◌ा ककवा संघटनेला पुढील प्रयोजनांसाती योग्य सुहविा म्ि◌णून मान्यिा देण्याि◌ येईल : एक)अल्पावी संगोपन;

दोन) वैदयकीय आरोग्य सेवा उपचार व हवशेषीकृ उपचार;

ि◌ीन) मनोहवकृह्हचहकसात्मक व मानहसक आरोग्य सेवा;

चार) व्यसनमुिी व पुनगवसन;

पाच) हशक्षण;

सिा) व्यवसाय प्रहशक्षण व कौशल्य हवकास;

साि) साक्षीदारांचे संरक्षण;

आत)समूि प्रहिपालकत्व.

11) योग्य सुहविमधयेपुरवावयाच्या सेवामधये पुढील सेवांचा समावेश असेल:-

एक) अन्न,वस्त्र,जल,स्वच्छिा व आरोग्य;

दोन) समुपदेशनासि मानहसक आरोग्य उपक्रम;

ि्ीन) प्रर्मोपचारासि वैद्यकीय सुहविा आहण हवशेषोपचार सुकर करणे;

चार)

पूरक हशक्षण व हनरंि्र आहण जीवन कौशल्य हशक्षण व व्यवसाय प्रहशक्षण यासि औपचाहरक वयानुसार यर्ोहचि हशक्षण देणे;

पाच) मनोरंजन,क्रीडा,लहलि कला व गट कायगक्रम;

सिा) बालकाला आवर्शयक असील अशा इिर कोणत्याि्ी हवशेषीकृि सेवा.

12)मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय यांना योग्य वाटेल अशा कालावीकरीि्ा बालकांना योग्य सुहविमधये तेवण्याि येईल.

30.योग्य व्यक्ती.-

1) बालकाची काळजी,संरक्षण ककवा उपचार याकहरिा आवर्शयक असेल अशा कालावीकरीि्ा बालकाला ि्ात्पुरिा ि्ाब्याि घेण्यास सक्षम असेल अशा कोणत्याि्ी व्यतीस, मंडळ ककवा सहमिी, योग्य व्यती म्िणून घोहषि करेल.

2) मंडळास ककवा सहमिीस व्यतीची हवर्शवसनीयिा,योग्यिा,हवद्विा,व्यावसाहयक अिगिा,बालकांना ि्ाि्ाळण्याचा अनुभव आहण बालक स्वीकारण्याची त्यांची इच्छा शती याच्या आिारावर व्यतींची एक नाहमका हनक्रशचि करिा येईल आहण अहिहनयमाच्या प्रयोजनार्ग योग्य व्यती म्िणून त्यांना मान्यिा देि्ा येईल.

52 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

परंि्ु, अशा कोणत्याि्ी व्यतीवर अहिहनयमाि्ील कोणत्याि्ी अपराि्ाचा आरोप तेवण्याि आलेला नसावा ककवा ि्ी कोणत्याि्ी अनैहिक कृत्याि ककवा बालकाशी दुवगिनाच्या कृत्यामधये ककवा बाल कामगारास कामावर तेवण्यासातीच्या कृत्यामधये ककवा नैहिक अि:पिनाचा अंि्भाव असलेल्या अपराि्ामधये गुंि्लेली नसावी.

3) मंडळास हकवा सहमिीस, गरजेनुसार हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षाकडून एखादया व्यतीच्या हवर्शवसनीयेिची यर्ेाहचिहरत्या पडिाळणी केल्यानंि्र आहण जेर्े शतय असेल ि्ेर्े अशा व्यतीची पोलीसाकडून पडिाळणी करून घेि्ल्यानंि्र बालक ककवा बालकांसाती "योग्य व्यती" म्िणून हनयुतीि्ी करिा येईल.

4) मंडळाचे ककवा सहमिीचे कोणत्याि्ी वेळी काळजी व संरक्षण यांच्या दजाबाबि ककवा इिर कोणत्याि्ी कारणामुळे समाि्ान झाले नाि्ी ि्र मंडळास हकवा सहमिीस कोणत्याि्ी वेळी आदेशाव्दारे, अशा मंडळ ककवा सहमिीच्या आदेशाि हवहनर्यदष्ट्ट केलेल्या ि्ारखेपासून "योग्य व्यती" म्िणून असलेली अशा व्यतीची मान्यिा काढून घेि्ा येईल.

5) एखाद्या योग्य व्यतीची मान्यिा मंडळाकडून ककवा सहमिीकडून काढून घेण्याि आल्यास त्याची सूचना बाल न्यायालय ,हवशेष बाल पोलीस पर्क आहण हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष यांना देण्याि येईल आहण अशा योग्य व्यतीकडे तेवलेले बालक ि्े मंडळाकडून ककवा सहमिीकडून ,योग्य संस्र्ेकडे ककवा इिर कोणत्याि्ी बालकांची काळजी घेणा-या संस्र्ेकडे सोपवण्याि येईल.

6) हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षाकडून मंडळाने ककवा सहमिीने मान्यिा हदलेल्या योग्य व्यतिींची यादी ियार करण्याि येईल आहण ि्ी यादी मंडळाच्या आहण सहमिीच्या कायालयाि आहण बाल न्यायालयाि तेवण्याि येईल आहण िसेच ि्ी हवशेष बाल पोलीस पर्क , हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष आहण राज्य बाल संरक्षण संस््ा यांच्याकडे पातहवण्याि येईल.

7) जेर्े एखादया बालकास अंिरामुळे ककवा टाळिा न येण्याजोग्या परीक्स््िीमुळे अवेळी संस््ेि पातहवले जाऊ शकणार नाि्ी. त्यासि जेर्े जेर्े आवर्शयकिा भासेल त्या त्या प्रकरणाि मंडळास ककवा सहमिीस ककवा बाल न्यायालयास बालकाला योग्य व्यतिीकडे तेविा येईल.

8) योग्य व्यतिीची:-

एक) बालक स्वीकारण्याची क्षमिा व इच्छा असावी; आहण

दोन) ि्ी बालकाचे संगोपन व संरक्षण यासाती मूलभूि सेवा पुरवील.

9) मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय बालकाच्या गरजेवर आिाहरि व योग्य व्यतिीशी हवचारहवहनमय करून ज्या कालावीसाती बालक योग्य व्यतिीकडे रा्ील ि्ो कालावी हनिाहरि करील.

10) बालकास ि्ीस हदवसांि्ून अहिक कालावीसाती योग्य व्यतिीकडे तेवण्याि येणार नाि्ी आहण जेर्े बालकास अहिक संगोपनाची आवर्शयकिा आि्े, अशा प्रकरणामधये सहमिीस बालकाला प्रहिपालकत्वासाती देण्याचा हवचार करिा येईल ककवा बालकासातीच्या इिर पुनगवसन पयायांचा हवचार करिा येईल. मंडळ ककवा बाल न्यायालय जेर्े बालकाचा तेवण्याचा कालावी ि्ीस हदवसांि्ून अहिक असेल अशा प्रकरणामधये बालकाच्या बाबीि पुढील आदेशासाती सहमीकडे ि्े प्रकरण पातवील.

31. भौधतक सोयीसुधविा :-

1)प्रत्येक संस््ेि्ील हनवास व्यवस््ा पुढील हनकषानुसार असेल:-

एक) हनरीक्षण गृि्े:

क)मुली व मुले यांच्यासाती वेगवेगळी हनरीक्षण गृि्े;

ख)शारीहरक व मानहसक क्स््िी लक्षाि घेवून व केलेल्या अपरािाचे स्वरूप आहण यर्ाक्स््िी इिर कोणीि्ी हवशेष क्स््िी यर्ायोग्य हवचाराि घेऊन हवशेष करून 7-11 वषे,12-16 वषे आहण 16-18 वषे या त्यांच्या वयोगटानुसार बालंकाचे वगीकरण व हवलगीकरणकरणे.

2) हवशेष गृि्े:-

क)10 वषे वयावरील मुलींसाती आहण 11 ि्े 15 व 16 ि्े 18 वषे वयोगटा्ील मुलांसाती वेगवेगळी हवशेष गृि्े असणे.

ख)वय व अपरािांचे स्वरूप आहण त्यांची मानहसक व शारीहरक क्स््िी आहण यर्ाक्स््िी इिर कोणीि्ी हवशेष क्स््िी याआिारे बालकांचे वगीकरण व हवलगीकरण करणे.

3)सुरहक्षि हतकाण:

क)अघोर अपराि्ाचा आरोप असलेल्या व चौकशी प्रलंहबि असलेल्या 16 ि्े 18 वषे वयोगटाि्ील बालकांसाती;

ख)चौकशी पूणग झाल्यानंि्र अघोर अपराि्ामधये गुंि्ले असल्याचे आढळून आलेल्या 16 ि्े 18 वषे वयोगटाि्ील बालकांसाती;

ग)चौकशी प्रलंहबि असणाऱ्या व त्यांचे 18 वषापेक्षा कमी वय असिाना अपराि् केला असल्याचा आरोप असलेल्या 18 वषांवरील व्यतिींसाती;

घ)चौकशी पूणग झाल्यानंि्र अपराि्ामधये गुंि्ले असल्याचे आढळून आलेल्या 18 वषावरील व्यतिींसाती; ङ)अहिहनयमाचे कलम 18 चे पोट कलम (1) चे खंड (छ) अन्वये मंडळाचे आदेशांप्रमाणे बालकांकहरिा.

4) बाल गृि्:

क)10 वषांखालील बालक व बाहलकांना एकाच गृि्ाि् तेविाना, 5-10 वषे वयोगटाि्ील बालक व बाहलकांकरीि्ा वेगवेगळी स्नानाची व झोपण्याची व्यवस्ा करण्याि् यावी;

ख)7-11 वषग आहण 12-18 वषग वयोगटामिील बालक व बाहलकांकरीि्ा वेगवगळी बालगृि्े;

ग)अभगकांकहरिा योग्य सुहविसि सिा वषे वयापयंि्च्या बालकांकहरिा स्विंत्र सुहविा.

2) बालकांची काळजी घेणा-या संस्ा ि्या बालकस्ेि्ी असाव्याि् आहण त्या ि्ुरूंग ककवा अटक कोतडीसारख्या असू नयेि्.

3) प्रत्येक बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेमधये राज्य शासनाने ि्यार केलेल्या अहिहनयमाची आहण हनयमांची एक प्रि तेवावी आहण त्यामधये राि्णारा कमगचारीवगग व बालके अशा दोन्ि्ीं्च्या उपयोगाकहरिा त्यांना ि्ी सिजपणे उपलब्ि् करावी.

4) प्रत्येक बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेकडे संस्ेचे व्यवस्ापन आहण वैयक्तिक काळजी आराखडयाप्रमाणे बालगृि्ाि्ील प्रत्येक मुलाच्या प्रगीिचे संहनयंत्रण करण्याकहरिा एक व्यवस्ापन सहमिी असावी.

5) हवहिसंघषग्रस्ि् बालकाकहरिा आहण काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकांची काळजी घेणा-या संस्ा या सहवस्ि्र हनकषांप्रमाणे वेगळ्या जागांमधये कायगरि असिील.

6) 50 बालकांसाती प्रत्येक संस्ेमिील इमारि ककवा हनवासी जागेचे सुचीि् केलेले प्रमाण खालीलप्रमाणे असेल.

(एक)	2 शयनशाला	25 बालकांकहरिा प्रत्येकी 1000 चौ.फूट अर्ाि् 2000 चौ.फूट
(दोन)	2 वगग खोल्या	25 बालकांकहरिा 300 चौ.फुट अर्ाि् 600 चौ.फूट
(ि्ीन)	रूग्ण खोली/ प्रर्मोचार खोली	प्रिी बालक 75 चौ.फुट अर्ाि् 10 बालकांसाती 750 चौ.फूट
(चार)	स्वयंपाकघर	250 चौ.फूट
(पाच)	भोजन कक्ष	800 चौ.फूट
(सिा)	भांडार	250 चौ.फूट
(साि्)	मनोरंजन कक्ष	300 चौ.फूट
(आत)	ग्रंर्ालय	500 चौ.फूट

(नऊ)	5 स्नानगृिे	प्रत्येकी 25 चौ.फूट अर्ाि 125 चौ.फूट
(दिा)	8 प्रसाििगृिे	25 चौ.फूट अर्ाि 200 चौ.फूट
(अकरा)	कायालय खोलया	क)300 चौ.फूट ख) प्रभारी व्यतीसाती 200 चौ.फूट खोली.
(बारा)	समुपदेशन व मागगदशगन कक्ष	120 चौ.फूट
(ेरा)	कायगशाळा	15 बालकांकहरिा 1125 चौ.फूट प्रिी प्रहशक्षणार्ी 75 चौ.फूट
(चौदा)	प्रभारी व्यतींिंचा हनवास	क)प्रत्येकी 250 चौ.फूट च्या 2 खोल्या ख)75 चौ.फूट चे स्वयंपाक घर ग)50 चौ.फूट चे स्नानगृि हन प्रसाििगृि

56 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(पंिरा)	बाल न्याय मंडळ ककवा बाल कल्याण सहमिी करीिा दोन खोल्या	प्रत्येकी 300 चौ.फूट अर्ाि 600 चौ.फूट
(सोळा)	क्रींडागण	बालकांची एकूण संख्या हवचाराि घेऊन पुरेसे क्षेत्र

7) प्रभारी व्यती संस्ेमधयेच रािील आहण त्यामधयेच त्यांचे हनवासस्ान रािील आहण वैि कारणांमुळे िे बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेि राि शकि नसेल ि अशा बाबींि संस्ेमिील कोणिाी अन्य वहरष्ट कमगचारी संस्ेमधयेच रािील आहण बालकाच्या संपूणग देखरेखीचे व पयगवेक्षण करण्याचे काम करील आहण कोणत्याी अहरष्ट ककवा संकटकाळाि त्याबाबि हनणगय घेईल.

8) त्या हतकाणी अपघाांना प्रहिबंि करण्याकरीा उहचि व न घसरणारी फरशी असेल.

9) ेर्े पुरेसा उजेड, उष्ण व शीिकरणाची व्यवस्ा आहण वायुहवजन असावे. त्या हतकाणी सुरहक्षि व स्वच्छ,पुरेसे व मुले -मुलीना वापरण्यायोग्य व हपण्यास योग्य पेय जल, वयानुरूप योग्य आहण हवकलांग अनुकूल प्रसाििगृिे आहण आवर्शयकिप्रमाणे स्नानाकरीा गरम व रंड पाणी यांची व्यवस्ा असावी.त्या हतकाणी बालकांच्या संरक्षणाकहरिा काटेरी ारेच्या कुंपणासि उंच कभिी असाव्याि.

10) सवग हवद्युिहवषयक साििसामग्री समुहचि सुरहक्षिा यंत्रणेसाती प्रमाणीकृि गुणव्ेची असावी.

11) अहिहनयामाखालील सवग संस्ामधये पुढील बाबींसि एक स्वयंपाकगृि असावे.-

एक) पुरेशा बहि:सजगक सुहविंासि चांगला प्रकाश,वायुहवजन असले पाहिजे;

दोन) स्वयंपाक करणे, सफाई आहण सुतया व ओल्या बाबींकहरिा वेगळे उपहवभाग ककवा वेगवेगळया जागा असाव्याि;

ि ीन) अन्न हशजवणे,वाढणे आहण सातवण करणे याकरीि ा पुरेशी जागा;

चार) बालकांच्या उपयोगाकहरिा पुरेशी हचनी मा ीची भांडी आहण चाकु,सुरे इ. (जी उहचि व सुरहक्षि आि ि);

पाच) हशळे,मुदिबा ि य,खराब अन्नाचे वापरास प्रहिबं ि करणेसाती अन्नाचे हनरीक्षण आहण उहचि सातवण सुहनक्रशचि करणे.

12)अहिहनयमाखालील सवग संस्ा ंनी:-

क)प्रर्मोपचार पेटी,स्वयंपाक गृि ा ि अक्न्नशामक,मनोरंजन कक्ष,व्यावसाहयक प्रहशक्षण कक्ष, शयनशाला,सामान खोली आहण समुपदेशन कक्षाची ि रूि द करावी;

ख) वीज संचमांडणीचे अक्न्नशमन व संरचनात्मक लेखापरीक्षा करावी व हनयिकालीन हनरीक्षण करावे;

ग)अन्न पदार्ाची उहचि सातवण व त्यांची ि पासणी याची खात्री करावी, आहण,

घ)जलसंचय आहण संकटकालीन हदवाब ी करीि ा राखीव व्यवस्ेची खात्री करावी.

13) हदव्यांग बालकांना हवशेष पायाभूि सुहविा आहण आवर्शयक सा ि न सामग्री पुरहवण्या ि यावी. अशा सुहविा आहण सा ि नसामग्री हवशेषज्ञ ककवा ि ज्ञाच्या मागगदशगनाखाली बनहवण्या ि यावी.

14) बालक आहण कमगचारीवगाकरीि ा इिर कायदेशीर व कायात्मक सुहविा पुरहवण्या ि येि ील, ज्या ि पुढील बाबींचा अं ि भाव असेल:-

एक) संगणक संच (कायालय व बालकांच्या वापराकरीि ा वेगळा);

दोन) फोटोकॉपीयसग;

ि ीन) कप्रटर,स्कॅनर हन फॅतस;

चार) इंटरनेट सुहविसि दुरधवनी (बालकांसाती इंटरनेटचा वापर करिांना पुरेशी सुरक्षा उपाययोजना); पाच) वेब कॅम;

सि) कमगचाऱ्यांकहरिा फर्थनचर,अहभलेख तेवण्याचे खणांचे कपाट,वकग स्टेशन,चाकखुची आहण वैदयकीय कक्षाकरीि ा स्ेचसग;

सा ि) भोजन कक्ष आहण अधययनाकहरिा खुच्या व टेबले;

आत) दुरहचत्रवाणी (क्र ि डीओ दाखवणेस दकश्राव्य यंत्रणेसि) धवहनयंत्रणेसि हचत्रदशगक;

नऊ) बालकांची काळजी घेणा-या संस्ाचे प्रवेश/ हनगगमन मागग आहण सीमांवर सूक्ष्मपहरक्रमा दूरहचत्रवाणी सुहविा.(CCTV).

15) बालकांची काळजी घेणा-या सवग संस्ा बायोमेहरक यंत्रणा बसवील. सवग कमगचारीवगग आहण बालक या यंत्रणेवर ि शी नोंद केल्याहशवाय प्रवेश ककवा हनगगमन करणार ना ि ी ि.

16) बालकांची काळजी घेणा-या सवग संस्ामधये अधयक्ष, हजल्ि ा बाल पहरवीक्षा अहिकाऱी आहण चाइल्ड लाईन सि सवग पाच सहमिी सदस्यांची नावे आहण त्यांचे संपकग क्रमांक तळकपणे दशगहवण्या ि येि ील.

32. कपडे, धबछाना,प्रसा ि नवस्तू व इतर वस्तू:-

1) कपडे व हबछाने ि े प्रमाणानुसार व ि वामानाच्या क्स्र्ि ीनुसार बालकाच्या वय व कलगानुसार असील. प्रत्येक बालकाच्या गरजेनुसार कपडे व हबछान्याकरीि ा असलेले हकमान प्रमाण खालीलप्रमाणे असेल.

क.धबछाना		
अ.क.	वसि	प्रत्येक बालकाला पुरवावयाची संख्या
1	गादी अस्ि रासहि ि ककवा गादी व हबछाना	प्रवेश घेि े वेळी 1 व त्यानंि र दर वषाला 1
2	सूि ी दरी	प्रवेश घेि े वेळी 2 व त्यानंि र दर दोन वषांला 2
3	कॉटन बेडशीट	प्रवेश घेि े वळी 2 व त्यानंि र दर 6 महिन्याला 1
4	उशी (कापूस भरलेली)	प्रवेश घेि े वेळी 1 त्यानंि र दर वषाला 1
5	उशी कव्ि र	प्रवेश घेि े वेळी 2 व त्यानंि र दर वषाला 2
6	सूि ी ब्लॅकदट	प्रवेश घेि े वेळी 2 व त्यानंि र दर 2 वषाला 1
7	कापूस भरलेली गोि डी	प्रवेश घेि े वेळी 1 व त्यानंि र दर 2 वषाला 1 (रंड प्रदेशाि कंबल)
8	मच्छरदाणी	प्रवेश घेि े वेळी 1 व त्यानंि र दर 6 महिन्याला 1
9	सुि ी पंचे	प्रवेश घेि े वेळी 2 व त्यानंि र दर 3 महिन्याला 1
ख. मुलींकरीता कपडे		
अ.क.	वसि	प्रत्येकीला पुरवावयाची संख्या
1	स्कटग व ब्लाउज ककवा सलवार कमीस ककवा ब्लाउज व साडी	वय व प्रदेशाच्या प्राि ान्यानुसार मुलींकरीि ा दर वषी 5 जोडया
2	वयानुसार अंि वस्त्रे	दर हिमाि ीला 3 जोडया

3	सॅनेटरी टॉवेल्स	मोतया मुलींकहरिा वषांला 12 पाकीटे हकवा मुलीच्या गरजेनुसार.
4	लोकरीचे जॅकेट/स्वेटसग लांब बाि या असलेले	वषाला 1 स्वेटर
5	लोकरीचे जॅकेट/स्वेटसग अिी बाि या असलेले	वषाला 1 स्वेटर

6	लोकरीची शाल	वषाला 1
7	रात्री झोपिाना घालावयाचे कपडे	दर 6 महिन्याला 2 संच
ग. मुलांकधरता कपडे		
अ.क.	वसि	प्रत्येकाला पुरवावयाची संख्या
1	शटग /सदरा	प्रवेश घेिेवेळी 2 व त्यानंिर दर 6 महिन्याला 1
2	शॉटगस्/हवजार	प्रवेश घेिेवेळी 2 व त्यानंिर दर 6 महिन्याला 1
3	पँट्स	प्रवेश घेिेवेळी 2 व त्यानंिर दर 6 महिन्याला मोतया मुलांकहरिा 1
4	वयानुसार अंिवस्त्रे	दर हिमाि्ीला 3 जोडया
5	लोकरीचे जॅकेट/स्वेटसग (लांब/अिी बाि्ी)	वषाला 2
6	लोकरीच्या टोप्या	1 वषाला 1
7	झोपिाना घालण्याकरीि्ा कुि्ा पायजामा	दर 6 महिन्याला 2 जोडया
घ. धकरकोळ वस्तू		
1	चप्पल	प्रवेश घेिेवेळी 1 जोडी व त्यानंिर दर 6 महिन्याला 1 जोडी
2	स्पोटग शुज	प्रवेश घेिेवेळी 1 जोडी व त्यानंिर दर वषी 1 जोडी

60 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

3	शाळेचा गणवेश
4	शाळेचे दप्ि्र
5	स्कुल शुज
6	ि्ाि्रूमाल
7	पायमोजे

8	छत्री/रेनकोट व टोपी
9	शाळेशी संबंधित सवग पुस्तके व लेखन सामग्री
10	लंच बॉतस व पाण्याची बाटली

शाळेत उपक्स्थत राणाऱ्या मुलांकहरिा दर सिा महिन्याला 2 जोडी
शाळेत उपक्स्थत राणाऱ्या मुलांकहरिा दरवषी 1
शाळेत प्रवेश घेतल्यानंतर 1 जोडी व त्यानंतर दर 6 महिन्याला 1 जोडी
प्रवेश घेतेवेळी 2 व त्यानंतर दर 2 महिन्याला 2
दर सिा महिन्याला 3 जोडया
गरजेनुसार
गरजेनुसार
1

2) वर उल्लेखलेल्या कपडयांखेरीज प्रत्येक बालकाला समारभांच्या प्रसंगादरम्यान वापरण्याकरीता साजेसा (कलग व वयानुरूप हवचाराित घेऊन) पोशाख पुरहवण्यात येईल.

3) जेर्ते रूग्णांसाती खाटा उपलब्त आहेत अशा संस्थेशी जोडलेल्या प्रत्येक रूग्णालयामधये खालील प्रमाणे प्रमाण अनुसरणे आवर्शयक आहे:-

अ.क्र.	**राती झोपताना घालावयाच कपडे व धबछाना**	**पुरधवण्याचे प्रमाण**
1	गादी	दर 3 वषांनी एका खाटेला एक
2	कॉटन बेडशीट	दर वषी प्रत्येक खाटेला चार
3	उर्शया	दर दोन वषानी प्रत्येक खाटेला एक
4	उशी कव्हर	दर वषाला प्रत्येक खाटेला चार
5	लोकरीचे कंबल/ब्लँकेट	दर दोन वषांनी प्रत्येक खाटेला एक
6	पायजमा व सैल शटग (मुलांकहरिा रूग्णालयासारखे)	दर वषी प्रत्येक मुलाला 3 जोडया

7	मुलींकरीिा स्कटग-ब्लाउज ककवा सलवार कमीस	दरवषी प्रत्येक मुलीला 3 जोडया
8	कॉटन दरी	दर ीन वषानी प्रत्येक खाटेला एक

4) प्रसाीने:- बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेमधये राीणाऱ्या प्रत्येकाला खालील प्रमाणानुसार ीेल,साबण

व इिर साहित्य हदले जाईल.

अ.ी.	**बाबी**	**प्रत्येक बालकाला द्यावयाचे प्रमाण**
(1)	केसांना लावावयाचे ीेल	दर महिन्याला 100 हम.ली.
(2)	शौचालय साबन/ीॅन्डवॉश	दर महिन्याला 100 ग्रॅमच्या 2 वडया
(3)	दाी घासावयाचा ब्रश	दर ीन महिन्याला 1
(4)	टुर्पेस्ट	दर महिन्याला 100 ग्रॅम
(5)	कंगवा	दर 3 महिन्याला 1
(6)	शांपू सॅशे	महिन्याला 8 (प्रत्येक सॅशे/10 हम.ली.)
(7)	अंघोळीचा साबण	दर महिन्याला 125 ग्रॅमच्या 2 वडया
(8)	केसाच्या हपना/रबर बॅन्ड	3 महिन्याला 2 रबरबॅन्ड
(9)	मॉईर्शचरायझर ककवा कोल्ड हक्रा	रंडीच्या हदवसाी महिन्याला 250 हम.ली.

5) कपडे व पंचे,चादर इ.ुण्याकरीिा खालील प्रमाण वापरण्याी येईल:-

एक) ुण्याचा साबण-एक महिन्याला 3 साबण (125 ग्रॅम) ककवा त्याच्याशी समिुल्य ुण्याची पावडर

दोन) पांढऱ्या कपडयांकरीिा स्वच्छेसाती ककवा हवरंजन म्ीणून वापरावयाचे प्रमाण.

ुण्याच्या वेळी ककवा रूग्णालयाचे कपडे इिर कपडयांमधये हमसळण्याी येणार नाीी. गरज

भासल्यास, रूग्णालयाचे कपडे ुण्याकरीिा व्यवस्ापक, वरील बाबी स्विंत्रपणे देईल. गरजेनुसार

अहिक्षक वॉकशग मशीन बसवून घेऊ शकेल.

62 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

6) बालकांची काळजी घेणा-या संस्ा आरोग्यपूणग व स्वच्छेच्या क्स्ीमधये तेवण्याकहरिा खालील बाबी पुरहवण्याी येीील:-

अ.ी.	**बाबी**	**पुरवठयाचे प्रमाण**
1	झाडू	दर महिन्याला 25 ीे 40 संस्ेच्या क्षेत्रावर आिाहरि

2	कीटकनाशक फवारा	संस्ेच्या डॉटरांच्या सल्यानुसार
3	ढेकूण मारण्याचे पहरणामकारक साि न	आवर्शयकिनुसार
4	हफनेल व स्वच्छिसाती ॲहसड	संस्ेच्या डॉटरांच्या सल्यानुसार दररोज साफ करावयाच्या शौचालयाच्या क्षेत्रावर आिाहरि.
5	मच्छरांना दूर तेवण्याचे मशीन	दर महिन्याला प्रत्येक खोलीसाती 2 पुरेशा हफलेटसि.

33. स्वच्छता व आरोग्य:- प्रत्येक बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेमधये ,खालील सुहविा पुरहवल्या जाि ील, त्या म्िणजे-

1) पुरेसे शुधद केलेले हपण्याचे व हपण्यायोग्य पाण्याची व्यवस्ा. संस्ेच्या आवाराि स्वयंपाकघर, झोपण्याची खोली,मनोरंजनाच्या खोल्या इ.सारख्या हतकाणी पाणी सिजपणे उपलब्ि करण्यासाती वॉटर हफल्टसग ककवा आर.ओ. बसहवण्याि येि ील;
2) आंघोळीसाती गरम पाणी व कपडे ि ुण्याकहरिा,आवाराची देखभाल व स्वच्छिा करण्याकरीि ा पुरेसे पाणी;
3) सवग टातया,पाणी सातवण्याच्या यंत्रणांमधये योग्य त्या सातयाची खात्री करणे, त्यांची स्वच्छिा व हनयहमि देखभाल;
4) हनयहमि देखभालीसि योग्य अशी जलहन:सारण व्यवस्ा;

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 63

5) कचरा हवल्ि ेवाटीची व्यवस्ा;
6) मच्छरदाण्या हकेवा हरपेलंटस पुरवून डासांपासून संरक्षण;
7) वार्थषक ,हिमाि ी ककवा गरजेनुसार अहिक कीट व कृंि क हनयंत्रण;
8) चांगली प्रकाश योजना असलेले व ि वेशीर आहण साि बालकांकहरिा हकमान एक प्रसाि निगृि या प्रमाणाि योग्य त्या जोडण्या असलेली पुरेशा संख्येची प्रसाि निगृि े;
9) चांगली प्रकाशयोजना असलेली व ि वेशीर आहण दिा बालकांकहरिा हकमान एक स्नानगृि या प्रमाणाि योग्य त्या जोडण्या असलेली पुरेशा संख्येची स्नानगृि े;
10) कपडे ि ुण्याकरीि ा व वाळवण्याकरीि ा पुरेशी जागा;
11) जेर्े शतय आि े ि ेर्े कपडे ि ुण्याची मशीन;
12) स्वच्छ व मार्शयांरहि ि स्वयंपाकघर व भांडी स्वच्छ करण्यासाती स्विंत्र जागा;
13) प्रत्येक महिन्याि ून दोनदा हबस्ि र उन्ि ाि तेवणे आहण हनयहमिपणे वस्ते उन्ि ाि टाकणे;
14) वैद्यकीय कदरियामधये स्वच्छिा राखणे;
15) बालगृि ाि ील सवग मजले रोजच्या रोज झाडणे व पुसून काढणे;
16) दररोज दोन वेळा प्रसाि निगृि े आहण स्नानगृि े स्वच्छ करणे हकवा ि ुवून काढणे व

हनजंि्ूक करणे;

17) भाज्या आहण फळे योग्यहरत्या ि्ुवून काढणे आहण आरोग्य पूणग जेवण बनहवणे;

18) प्रत्येक जेवणानंि्र स्वयंपाकगृि्ाचा ओटा ,फरशी आहण गॅस स्वच्छ करणे;

19) अन्न पदार्ग आहण इिर पुरवता भांडार स्वच्छ आहण हकटकमुति राखणे;

20) वषाि्ून हकमान एकदा हबछाना हनजंि्ूक करणे;

21) एखाद्या सांसर्गगक अर्वा संक्रामक रोगाची लागण असल्यास अशा प्रत्येक मुतिि्ेनंि्र रूग्णखोलीला ककवा हवहवती खोलीला ि्ुमारा देणे;

22) वैद्यकीय कदरियामधये स्वच्छिा राखणे.

34. दैनांधदन धनत्यिम .-

64 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

1)प्रत्येक बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि्ेि्ील बालकांच्या हवकासासाती, बाल सहमत्यांशी हवचारहवहनमय करुन तरवलेला दैनंहदन हनत्यक्रम असेल, जो बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि्ेमधये तळकपणे हदसेल अशा हवहवि हतकाणी लावण्याि येईल.

2)दैनंहदन हनत्यक्रमाि इिर गोष्टींबरोबरच, वैयक्तिक सृजनशील अहभव्यतिि्ा, मोकळा वेळ आहण हवहनयहमि आहण हशस्ि्बधद जीवनाकहरिा हशक्षण आहण संि्ी पुरहवण्याि येईल. दैनंहदन हनत्यक्रमाि खेळासाती पुरेसा वेळ देणे, वैयक्तिक आरोग्य आहण स्वच्छिा, शाहररीक व्यायाम, योगा, शैक्षहणक वगग, व्यवसाय प्रहशक्षण, मनोरंजन आहण खेळांचे आयोजन, जीवन कौशल्य, नैहिक हशक्षण, सांघघक पाठ्येर कायगक्रम जसे गायन, नृत्य, अहभनय इत्यादींसारखे सांघघक उपक्रम राबहवणे आहण रहववार, सुट्टया, राष्ट्रीय सुट्टया, सणांचे हदवस व वाढहदवस यांसाती हवशेष कायगक्रम साजरे करणे.

3)जे बालकाकहरिा जोखमीचे असील अशा कोणत्याि्ी पयगवेक्षणबाय व वयानुसार अयोग्य उपक्रमांमधये भाग घेण्याची परवानगी असणार नाि्ी. अशा कामांमुळे बालकांच्या शैक्षहणक, मनोरंजनात्मक, मुतिवेळ ककवा इिर हवकासात्मक कायगक्रमांमधये बालकाच्या सिभागास व्यत्यय ककवा अडर्ळा येणार नाि्ी.

35. पोर्ण व आहार प्रमाण :-

1) बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि्ाव्दारे पोषण व आिार प्रमाण पुढीलप्रमाणे अनुसरण्याि येईल.

(एक) आहण अन्नाचा दजा व प्रमाण बालकांना सकाळचा नार्शा, दुपारचे जेवण, संधयाकाळचा नार्शा, रात्रीचे जेवण अहिहरति ि्रिूद यांसि एका हदवसाला चार जेवणं पुरहवण्याि येि्ील. बालकाची गरज व आवर्शयकिनुसार तरहवण्याि यावा.

(दोन) हकमान पोषण मानक आहण आिार प्रमाण यानुसार संि्ुहलि आिार आहण चवीमधये हवहविि्ा यांची खाि्रजमा करण्यासाती पोषण आिार ि्ज्ञ ककवा डॉितर यांच्या सिाय्याने खाद्यपदार्ाांची यादी ि्यार करण्याि येईल.

(ि्ीन) प्रत्येक बालकांसाती कायगरि संस्ि्ा खाली हवहनर्थदष्ट्ट केल्याप्रमाणे हकमान पोषण मानक व आिार प्रमाण यांचे काटेकोरपणे पालन करिील :

अ.ि्.	अ.ि्. आहारातील पदाि्चे नाव	प्रमाण- दरडोई-दररोज

1	ि◌ा◌ंदूळ/ गिू/ रागी/ ज्वारी	600 ग्रॅम - (700 ग्रॅम 17 ि◌े 18 वयोगटासाती) यापैकी हकमान 100 ग्रॅम एक ि◌र गिू ककवा रागी ककवा ज्वारी ककवा ि◌ा◌ंदूळ.
2	डाळ/ राजमा/ ि◌रभरा	120 ग्रॅम
3	खाद्यिील	25 ग्रॅम
4	कांदा	25 ग्रॅम
5	मीत	25 ग्रॅम
6	ि◌ळद	05 ग्रॅम
7	ि◌णे पावडर	05 ग्रॅम
8	आले	05 ग्रॅम
9	लसूण	05 ग्रॅम
10	कचच/ आंबा पावडर	05 ग्रॅम
11	दूि◌ (सकाळच्या न्याि◌रीि◌)	150 ग्रॅम
12	कोरडया हमरच्या	05 ग्रॅम
13	पालेभाज्या/ इिर भाज्या	100 ग्रॅम 130 ग्रॅम
14	दिी ककवा लोणी	100 ग्रॅम
15	आतवडयाि◌ून एकदा कोंबडीचे मांस ककवा अंडी हदवसाला 4	115 ग्रॅम

66 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

16	गूळ आहण शदगदाणे ककवा पनीर (केवळ शाकाि◌ारी)	प्रत्येकी 60 ग्रॅम(100 ग्रॅम पनीरसाती) आतवडयाि◌ून एकदा

17	साखर	40 ग्रॅम
18	चिा/ कॉफी	05 ग्रॅम
19	सुजी/ पोिा	150 ग्रॅम
20	रागी	150 ग्रॅम
	खालील बाबी 50 बालकांसाठी प्रती धदन	
21	हमरपूड	25 ग्रॅम
22	जीरे बीया	25 ग्रॅम
23	उडीद डाळ	50 ग्रॅम
24	मोिरी	50 ग्रॅम
25	ओवा	50 ग्रॅम
	(कोंबडीच्या मांसाच्या धदवशी 10 धक.ग्रॅ.साठी)	
26	गरम मसाला	10 ग्रॅम
27	खोबरा	150 ग्रॅम
28	खसखस	150 ग्रॅम
29	शदगदाणा िेल	500 ग्रॅम
	आजारी बालकांकधरता	
30	पाव	500 ग्रॅम
31	दूि	500 हमली
32	हखचडी	300 ग्रॅम

	इतर बाबी	
33	एल.पी.जी. गॅस केवळ स्वयंपाकाकहरिा	

2) हवशेष सुट्टी, सण, खेळ व सांस्कृहिक हदवस आहण राष्ट्रीय सण- उत्सवाच्या हदवशी बालकांना जेवण देिा येईल.

3) अभगके व आजारी बालकांना त्यांच्या आवर्शयक आिारावरील डॉतटरांच्या सल्ल्यानुसार हवशेष आिार देण्याि येईल.

4) आवर्शयकिनुसार प्रत्येक बालकाची गरज लक्षाि घेऊन त्यास पूरक लोि आहण फोलीक आम्ल घटकांचा पुरवता करण्याि येईल.

5) हवद्यार्ी सहमीिशी हवचारहवहनमय करुन त्या-त्या हदवसाच्या अन्नपदार्गची सूची ियार करुन भोजनगृिाि लावली जाईल.

6) क्रिमानानुसार आहण प्रादेहशक हभन्निनुसार आिाराि बदल करिा येिील. आिाराि सुचवलेले बदल िे खाली हदलेले आिेि :-

एक)हवहवि प्रकारच्या डाळी म्िणजे िूर, मूग आहण िरभरा यांचा आिाराि आलटून पालटून वापर करिा येईल;

दोन) मांसाियाराच्या हदवशी, शाकाियारी बालकांना प्रत्येकी एकिर 60 ग्रॅम गूळ आहण 60 ग्रॅम शदगदाणे यांच्याियून बनहवलेला लाडू ककवा इिर कोणिीिी हमष्टतान्न ककवा 100 ग्रॅम पनीरचा पदार्ग देण्याि येईल;

ितीन) आतवडयाियून एकदा मेर्ी, पालक, मोिरी (राई), घुंगरु (गोगुरा, र्ोटाकुरा) ककवा इिर भाज्या इ. पालेभाज्या देखील देण्याि येितील. जर एखाद्या संस्र्ेची परसबाग असेल िर त्याियून पालेभाज्या हपकहवल्या जाितील आहण त्यांचा आिाराि वापर करण्याि येईल, आहण अहिक्षक हवहवि प्रकारचा भाजीपाला देण्याचा प्रयत्न करील आहण एकच भाजी आतवडयाियून अहिक वेळा हदली जाणार नािी, असे पाितील;

चार) क्रिमानानुसार उपलबि िोणारी फळे पुरेशा प्रमाणाि आलटून पालटून रीितीने पुरहवण्याि येितील;

पाच) प्रभारी व्यतीस ितीला आवर्शयक वाटेल िेव्ितिा डॉतटरने केलेल्या सूचनेनुसार ककवा संस्र्ेच्या व्यतीिगि प्रकरणाितील आिाराच्या प्रमाणाि हनिारीि प्रमाणापेक्षा अहिक िोणार नािी या शीिच्या अिीन राियून ितात्पुरि फेरफार करिा येितील;

(सिा) प्रभारी व्यती सवग बालकांना सभ्यिापूवगक हरीने अन्न वाढले जाि असल्याची खात्री करील;

(साि) जेवणाच्या वेळा आहण पदार्ांची यादी.

(एक)अल्पोपहार- सकाळी 7.30 ते सकाळी 8.30

(क)उपमा/ इडली/ पोिा / सँडवीच / हमसळ / अंडे, गिू ककवा रागीपासून बनवलेल्या चपात्या ककवा कोणिाियी इिर अन्नपदार्ग;

(ख)चटणी ककवा िाजी पालेभाजी ककवा िाजी कोकबीर ककवा नारळ आहण पुिणा डाळ इत्यादी डाळी ककवा भाजी अन्नपदार्ाप्रमाणे देण्याि येईल;

(ग)दूि;

(घ)पुरेशा प्रमाणाितील कोणिीिी िंगामी फळे.

(दोन) मध्यान्ह भोजन, दुपारी 12.30 ते 1.30 वा. आधण रात्रीचे जेवण सांध्याकाळी 7.30 ते 8.30 वा.

(क)भाि ककवा चपात्या/ भाकरी ककवा दोन्िी;

(ख)रस्साभाजी, परंिु त्याच हदवशी दोन्िी जेवणांमिील लागोपातची पुनरावृी असणार

नाि ी; (ग)सांबर हकवा डाळ ककवा मोड आलेली कडिान्ये;
(घ)ि ाक ककवा दिी.

(तीन) मध्यान्ह भोजन आधण रात्रीचे भोजनादरम्यान 4-5 वाजता चहा आधण नाश्ता.

(चार) इतर:

(क) क्रिमानानुसार अन्नपदार्ा ंची यादी आहण अन्नाचे हविरण करण्याकहरिा वेळेि फेरफार करण्याचा स्वेच्छाहिकार प्रभारी व्यतिीस असेल;
(ख)संस्ेच्या डॉतटरांच्या सूचनेवरुन ककवा प्रभारी व्यतिीच्या स्वेच्छाहिकारे, ज्यास त्याच्या अनारोग्यामुळे हनयहमि अन्न घेण्यास प्रहिबंि केलेला असेल अशा प्रत्येक आजारी बालकास, आजारी बालकाकहरिा असलेल्या प्रमाणाप्रमाणे वैद्यकीय पथ्याि ार देण्याि येईल;

(ग) संस्ेच्या डॉतटरांच्या सूचनेनुसार बालकाला हनयहमि आिाराबरोबरच वजन वाढहवण्यासाती ककवा इिर आरोग्यहवषयक कारणांसाती दूि, अंडी, साखर आहण फळांसारखा आिार पोषणाकहरिा देि ा येईल,आहण दैहनक हशिावाटपाची गणना करण्याचे प्रयोजनाकहरिा आजारी बालक हदवसाचे संख्येमिून वगळिा येईल;
(घ)राष्ट्रीय सणाच्या हदवशी आहण सण- उत्सव प्रसंगी बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेि ून मुलांना हवशेष भोजन ककवा रात्रीचे जेवण देि ा येईल. बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेच्या प्रभारी व्यतिीने तरवून हदलेल्या अंदाजपत्रकानुसार ि े सण व उत्सवाचे हदवस असे.-

(क)प्रजास्ाक हदन (26 जानेवारी);
(ख)स्वाि ंत्र्य हदन (15 ऑगस्ट) ;
(ग) मिात्मा गांि ी जयंि ी (2 ऑतटोबर) ;
(घ) बालहदन (14 नोव्ि दबर);
(ङ)राष्ट्रीय सण;
(च) स्ाहनक सण ;
(छ) बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेचा वार्षषक हदवस.

(ड.) शतयिोवर, बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेि ील पदार्गसूहचि बसिील असेच पोषण दजा आहण पोषणमुल्य असलेले खाद्यपदार्ग भोजन दानहवहनयहमि करण्याि येईल.

36. वैद्यकीय देखभाल :-

(1)सवग बालकांची काळजी घेणा-या संस्ाि ंमधये आतवडयाि ून एकदा आहण जेव्ि ा जेव्ि ा आवर्शयक असेल ि े व्ि ा ि ाि डीने उपचार करण्यासाती बोलावल्यावर वैद्यकीय अहिकारी उपलब्ि करुन देण्याि येईल.

(2)एक पहरचया ककवा आरोग्य सेवक संपूणग हदवसभरासाती उपलब्ि करुन देण्याि येईल.

(3)बालकांची काळजी घेणारी प्रत्येक संस्ा.-

(एक)संस्ेमधये दाखल झालेल्या प्रत्येक बालकाची, ि े दाखल झाल्यापासून चोवीस ि ासाच्या आि वैद्यकीय अहिकाऱ्याव्दारे वैद्यकीय ि पासणी करण्याची व हवशेष प्रकरणांमधये ककवा वैद्यकीयदृष्ट्या ि ाि डीच्या प्रसंगी ि ात्काळ वैद्यकीय ि पासणी करण्याची व्यवस्ा करील;

(दोन) बालकाच्या स्ानांिरणाच्या वेळी, त्याचे स्ानांिरण करण्याच्या चोवीस िास अगोदर वैद्यकीय अहिकाऱ्याकडून त्याची वैद्यकीय िपासणी करण्याची व्यवस्ा करील;

(ितीन) प्रत्येक बालकाच्या केलेल्या माहसक वैद्यकीय िपासणीच्या आिारे त्याचा वैद्यकीय अहभलेख तेवील व त्याला आवर्शयक ितो वैद्यकीय सुहविा पुरहवल;

(चार) त्या वैद्यकीय अहभलेखाि वजन व उंची, कोणिाितो आजार व केलेले उपचार आहण अन्य शारीहरक ककवा मानहसक समस्या यांचा समावेश असल्याची खाितजमा करील;

(पाच) बालकाची दंि िपासणी, नेत्र िपासणी, कुपोषणाचे परेक्षण (क्स्कनींग) व त्वचारोग यांसि त्रैमाहसक वैद्यकीय िपासणीची सुहविा व त्यावरील उपचाराची सोय उपलब्ि करील;

(सिा) प्रत्येक संस्ेि प्रर्मोपचार संच व प्रर्मोपचार करण्यासाती प्रहशहक्षि सवग कमगचारी वगग असेल;

(साि) बालकांच्या लसीकरणासाती आवर्शयक ितो व्यवस्ा करील आहण असे पत्रक वैयक्तिक काळजी आराखडयाचा एक भाग म्िणून तेवण्याि येईल;

(आत) संसगगजन्य ककवा सार्ीच्या रोगांचा फैलाव झाल्यास अशा वेळी प्रहिबंितात्मक उपाययोजना करील;

(नऊ) आजारी बालकास सिि वैद्यकीय देखरेखीखाली तेवील;

(दिा) बालकाच्या माितोहपत्याची ककवा पालकाची पूवगसंमिी घेितल्याहशवाय, मात्र बालकाच्या माितोहपत्याशी ककवा पालकाशी संपकग ितोऊ शकि नसेल आहण बालकाची अवस्ा अशी असेल की, आणखी कोणत्याितो हवलंबामुळे अनावर्शयकहरत्या बालकाच्या आरोग्यावर पहरणाम ककवा त्याला इजा ितोऊ शकि, असे वैद्यकीय अहिकाऱ्याचे मि ितोईल अशा पहरक्स्ितो व्यहिहरति बालकाच्या माितो हपत्यांची ककवा पालकांची पूवगसंमिी न घेितो कोणत्याितो बालकावर रुग्णालयाि ितोणाऱ्या शस्त्रहक्रयेमधये कोणिाितो शस्त्रहक्रयात्मक हस्क्षेप करणार नाितो. ककवा या बाबिि संस्ेच्या प्रभारी व्यतीची हिशा आशयाची लेखी संमिी घेितल्याहशवाय कोणत्याितो रुग् णालयाि कोणिाितो शस्त्रहक्रयात्मक उपचार करणार नाितो;

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 71

(अकरा) प्रत्येक बालकाचे हनयहमि समुपदेशन करील ककवा ितो करण्याची व्यवस्ा करील आहण संस्ाच्या पहरवास्ितुमधये समुपदेशन सत्रांसाती स्विंत्र कक्ष आहण आवर्शयक असल्यास हवशेषीकृि मानहसक आरोग्य कदरियाि पातवण्याची सोय यांसि त्यांना अशा सेवांची गरज असेल अशा बालकांसाती हवहनर्थदष्ट मानहसक आरोग्य उपचार हमळण्यासाती खाितजमा करील;

(बारा) ज्या बालकांना हवशेष अंमली पदार्ग व्यसनमुिी व पुनवगसन कायगक्रमाची गरज आिे, त्यांना ज्या हतकाणी बालकांचे वय, कलग व अन्य हनदेशांनुसार अिगिाप्ाप्ि व्यतीव्दारे असे कायगक्रम राबहवण्याि येितो, अशा समुहचि कदरियाकडे पातहवण्याि येईल ;आहण

(ितोरा) आवर्शयकिनुरुप व्यवसायोपचार, उच्चारण उपचार (वाचा शुधदी उपचार) भौहिकोपचार इ. यांसारखे हवशेषीकृि उपचार देईल ककवा ितो देण्याची व्यवस्ा करील.

(4)सवग बालकांना संस्ेि दाखल करिाना, बालकांची िपासणी केल्यावर आहण माितो-हपिा ककवा पालक ककवा संस्ाप्रमुख यांच्याकडून एच.आय.व्ितो. चाचणी करण्यासातीची संमिी घेितल्यावर डॉितटरांनी सूचवल्याप्रमाणे रति चाचणी (बेसलाईन इन्व्ितेस्टीगेशन ऑफ कंप्लीट

ब्लड काऊंट (सीबीसी), मूत्र ि◌पासणी (युरीन रुटीन), एच.आय.व्ि◌ी., व्ि◌ी.डी.आर.एस., ि◌ेपटायटीस बी, व ि◌ेपटायटीस सी ि◌पासणी, ॲलजी ककवा अंमली रियव्ये याबाबिचे उपचार करण्याि◌ येि◌ील.

(5)मंडळाच्या ककवा सहमिीच्या ककवा बाल न्यायालयाच्या आदेशाव्दारे आवर्शयक केल्यास, लैंहगक अपराि◌ास बळी पडलेल्यांसाती गभगिारणा परीक्षा ककवा आजारपणासातीच्या ि◌पासण्या केल्या जाि◌ील, अशा प्रकरणी हजल्ि◌ा बालक संरक्षण कक्ष, ि◌शी गरज असल्यास, वैद्यकीय गभगसमापण अहिहनयम, 1971(1971 चा 34) यामधये हदलेली पधदिी अनुसरील.

(6)राज्य शासन, हजल्ि◌ा बाल संरक्षण कक्षामाफगि वैद्यकीय अहिकाऱ्याच्या हशफारशीवरुन संप्रेरकजन्य आजार, कमजोर रोगप्रहिकारक्षमिा (इम्युनो कॉम्प्रमाईझड) शाहररीक व मानहसक कमजोरी यांसारखे हवशेष रोगाचे हनदान झालेल्या बालकांसाती उपचाराची सोय उपलब्ि◌ करुन देण्याि◌ येईल. बालकाला हवशेष देखभाल सुहविि◌ ककवा रुग्णालयाि◌ तेवण्याि◌ येईल आहण त्याला आवर्शयक त्या वैद्यकीय/ मानसशास्त्रीय सेवा पुरहवण्याि◌ येि◌ील आहण मानसशास्त्रीय पातबळ ककवा उपचार देण्याि◌ येि◌ील.

72 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(7)वयाि◌ आलेल्या सवग मुलींना, त्यांच्याि◌ील लोि◌ न्यूनिा जाणून घेण्यासाती आरोग्य चाचण्या करुन घ्याव्या लागिील. त्यासाती आवर्शयक असल्यास, पोषण आराखडा व औषि◌े, आिारिज्ञ व हनयुति केलेल्या डॉटटरांकडून हविीि◌ करण्याि◌ येि◌ील.

(8)बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि◌ेव्दारे प्रत्येक बालकाची मनो-सामाहजक माहिि◌ी तेवण्याि◌ येईल आहण वैयक्तिक काळजी आराखडयाचा भाग म्ि◌णून ि◌ी अद्ययावि करण्याि◌ येईल. जेव्ि◌ा गरज भासेल ि◌ेव्ि◌ा हवशेष हनरीक्षणाच्या नोंदी तेवण्याि◌ येि◌ील. संस्ि◌ेची प्रभारी व्यिी, करण्याि◌ आलेल्या हशफारशींचे यर्ोहचि हरीिने अनुपालन करण्याि◌ येि◌ असल्याची सुहनक्रशचिी करील.

37. मानधसक आरोग्य :-

(1)संस्ि◌ेि◌ील वाि◌ावरण छळ हवरीि◌ि, मुलांना पहरक्स्ि◌ीशी जुळवून घेण्याजोगे व मुलांचा आत्महवर्शवास वाढवण्याजोगे असावे.

(2)संस्ि◌ेमधये बालकांची देखभाल करण्याि◌ गुंि◌लेल्या सवग व्यिी, उपचारिज्ञांनी सुचहवलेले वाि◌ावरण हनमाण करण्याि◌ व त्याद्दष्टीने काम करण्याि◌ सिभागी ि◌ोि◌ील.

(3)वाि◌ावरण आिारि उपचार व व्यितीगि उपचार पधदिी, सवग संस्ि◌ांमील प्रत्येक बालकास देण्याि◌ आली पाहिजे आहण सवग संस्ि◌ांमधये ि◌शी ि◌रूिद करण्याि◌ येईल .

स्पष्टीकरण:- या उपहनयमाच्या प्रयोजनार्ग "वाि◌ावरण आिारि उपचार" ि◌ी बालकांना त्यांचे आयुष्त्य पुन्ि◌ा मागावर आणून देणारी एक प्रहक्रया असून, ि◌ी प्रत्येक बालकाच्या उपजि गुणांचे चीज ि◌ोण्याच्या आहण त्यांना त्यांच्या आयुष्त्यासंबंि◌ाि◌ील बाबींची हनवड व हनणगय घेण्याचा अहिकार हमळू शकेल या दृष्टीने संस्ि◌ेि◌ील वाि◌ावरण व संस्कृि◌ी राखण्यासाती सुरु करण्याि◌ येईल आहण अशा हरीिने मुलांवर झालेले गंभीर मानहसक पहरणाम दूर करणाऱ्या अशा उपक्रमांमुळे बालकांना त्यांच्या नकारात्मक अनुभवांमून बाि◌ेर काढून त्यांचा हवकास साि◌ि◌ा येईल व त्यांच्या समस्या जाणून घेि◌ा येि◌ील. (4)व्यितीगि उपचार पधदिी ि◌ी एक हवशेषीकृि◌ प्रहकया असून प्रत्येक संस्ि◌ा एक हवशेष मानसोपचार प्रहक्रया म्ि◌णून ि◌रूिद करील.

(5)बालकांना हवशेषीकृि◌ व हनयहमि व्यितीगि उपचारपधदिी देण्यासाती प्रत्येक संस्ि◌ेि◌ प्रहशहक्षि समुपदेशकांची सेवा ककवा बाल मागगदशगक कदरिये, मानसशास्त्र व मनोहवकारशास्त्र

हवभाग ककवा ित्सम शासकीय व स्वयंसेवी संस्ा यांसारख्या बाय अहभकरणांचा सियोग घेिला जाईल. प्रत्येक बालकाने

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 73

जर अशी सेवा त्यास उपलब्ि करुन देण्याची मागणी केली असल्यास, त्याला/ हिला समुपदेशक/ सामाहजक कायगकत्याकडे र्ेट संपकग करिा येईल.

(6)आवर्शयकिनुसार, मानहसक आरोग्य िज्ञांच्या हशफारशींची आवर्शयकिनुरुप प्रत्येक प्रकरणाची नस्ि्ी तेवण्याि येईल.

(7)कोणत्याि्ी बालकास, त्याच्या मानहसक आरोग्यहवषयक समस्येसाती प्रहशहक्षि मानहसक आरोग्य व्यावसाहयकांकडून त्याची मानसशास्त्रीय हचहकत्सा व हनदान करण्याि आल्याहशवाय त्याच्यावर औषोपचार केले जाणार नाि्ीि.

(8)बालकावर केवळ प्रहशहक्षि वैद्यकीय कमगचाऱ्यांकडून औषोपचार केले जाि्ील आहण त्याच्यावर संस्ेि्ील अन्य कोणत्याि्ी कमगचाऱ्यांकडून औषोपचार केले जाणार नाि्ीि. औषि मुलांपासून सुरहक्षि अंिरावर तेवण्याि येि्ील.

38. धशक्षण.-

1) बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेि्ील, त्यांच्या वास्ि्व्याचा कालावी हवचाराि न घेि्ा, बालकाचे वय, क्षमिा व त्याची गरज यांनुसार आहण बालकांच्या मोफि व सतीच्या हशक्षणाचा अहिकार अहिहनयम,2009 (2009चा 35) अनुसार प्रत्येक संस्ा संस्ेि्ील सवग बालकांना हशक्षण देईल. 2)बालकांना मुख्य प्रवाि्ाि आणण्यासाती औपचाहरक शाळांबरोबरच हवशेष शाळा, पूरक शाळा, िज्ञ हशक्षक असलेली ना- नफा, ना -ि्ोटा ित्वावर चालहवण्याि येणारी हवशेष बालकांसातीची शाळा, मुति शाळा, आवर्शयक असेल ि्ेर्े अनौपचाहरक हशक्षण व अधययन घेण्याची सोय व हशक्षणाच्या अहिकाहिक संि्ी उपलब्ि करुन देण्याि येि्ील.

3)जेव्ि्ा जेव्ि्ा आवर्शयक असेल ि्ेव्ि्ा स्वयंसेवी सेवांना उ्ेजन देऊन ककवा हवशेष हशक्षण कदरिय ककवा हशक्षक यांच्या जोडीने संस्ेि्ील शाळेि जाणाऱ्या बालकांना हवशेष हशक्षण उपलब्ि करुन हदले जाईल.

4)शारीहरकदृष्ट्या ककवा बौक्धदकदृष्ट्या हवशेष गरजा असलेल्या बालकांच्या शैक्षहणक आवर्शयकिांची पूिगिा करण्यासाती हवशेषीकृि प्रहशक्षक व िज्ञ यांची नेमणूक करण्याि येईल. अधययन हवकलांगिा ओळखून ि्े हनक्रशचि केले जाि्ील व त्याचा वैयक्तिक काळजी आराखडयाि समावेश केला जाईल आहण िसे बालक, हशक्षक व देखभाल करणाऱ्या अन्य व्यतींना कळहवण्याि येईल. प्रहशहक्षि व्यावसाहयकांकडून बालकास अहिक साध्य हमळवून हदले जाईल.

5) आवर्शयक असल्यास, संस्ा व स्वयंसेवी संघटना यांच्या साध्याने हनयहमिपणे शैक्षहणक कायगक्रम चालहवण्याि येि्ील आहण त्याचा अिवाल ि्ीन महिन्यांि्ून एकदा यर्ाक्स्ि्ी मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय यांच्याकडे सादर करण्याि येि्ील.

6)बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेच्या प्रभारी व्यतीमाफगि बालकास हशष्ट्यवृि्ी, अनुदान व योजना आहण प्रायोजकत्व उपलब्ि करुन देण्याि येईल.

39. व्यावसाधयक प्रधशक्षण.-

1)बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेमधये ककवा बाि ेर अशा दोन्ि ी हतकाणी बालकांना त्यांचे वय, अहभयोग्यिा, आवड व क्षमिा यांनुसार उपयुति असे कमी कालावधीचे व दीघग कालावधीचे व्यावसाहयक प्रहशक्षण हदले जाईल.

2)व्यावसाहयक प्रहशक्षणामधये बालकांना कौशल्याहिष्ट्ति व बालकांच्या आवडीवर आिाहरि प्रहशक्षण देणे, पातयक्रमाच्या अखेरीस योग्य रोजगार देण्याचे उहद्दष्ट्ट यांचा समावेश असेल. व्यावसाहयक प्रहशक्षण देणारी संस्ा, प्राि ान्याने शासन मान्याप्राप्ि संस्ा पातयक्रम पूणग झाल्यावर प्रमाणपत्र देईल. 3)जर बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेच्या पहरवास्ि ू बाि ेर व्यावसाहयक प्रहशक्षण देण्याि येि असेल ि र, हवशेष करुन ज्यांना ि ोका आि े अशा बालकांसाठी योग्य त्या सुरक्षेची ि जवीज करण्याि येईल. 4)कायगक्रमास उपक्स्ि ि राि णाऱ्या सवग बालकांची नोंद तेवण्याि येईल आहण प्रत्येक बालकाच्या प्रगिीचा आढावा घेण्याि येईल. यासंबंि ाि ील अिवाल, ि ीन महिन्यांि ून एकदा यर्ाक्स्ि ी, मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालयास सादर केला जाईल.

5)बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेची प्रभारी व्यिी , अशा व्यावसाहयक प्रहशक्षणासाठी पातवण्याि आलेल्या बालकांना अशा व्यावसाहयक प्रहशक्षणासाठी आवर्शयक साहित्य सामग्रीची ि रूिद करण्याि आली असल्याची सुहनक्श्चि करील.

40. मनोरांजन धवर्यक सुधवि.-

1)मनोरंजनहवषयक सुहविांमधये बैिे (इनडोअर) व मैदानी खेळ, योगासने व धयानिारणा, संगीि, दूरदशगन, सिली व सिप्रवास (छोटी सिल) सांस्कृहिक कायगक्रम, बागकाम व ग्रंर्ालय, इत्यादी यांचा समावेश असेल.

2)मैदानी क्रीडा व खेळांसाठी पुरेशी जागा उपलब्ि करुन देण्याि येईल.

3) सिल व छोटी सिल यांमधये, शैक्षहणक जत्रा (प्रदशगन) ककवा हवज्ञान जत्रा (मिोत्सव/प्रदशगन) वस्ि ुसंग्रिालय ि ारांगण, वनस्पिी उद्यान, प्राणीशास्त्र उद्यान, इत्यादींचा समावेश करण्याि येईल. 4)ि ीन महिन्यांि ून एकदा सणांच्या ककवा राष्ट्रीय सणांच्या हदवशी सांस्कृहिक कायगक्रमांचे ककवा क्रीडा स्पिांचे आयोजन करण्याि येईल.

5)ग्रंर्ालयाि बालकांसाठी बालकस्नेि ी वाि ावरण तेवण्याि येईल. ि ेर्े प्रादेहशक भाषेि ील पुस्ि के, वृपत्रे, बालकांसातीची माहसके कोडयांची पुस्ि के, हचत्रांची पुस्ि के, ब्रेल हलपीि ील पुस्ि के, दक-श्राव्य उपकरणे, इत्यादी तेवण्याि येि ील.

6)बालकांना माळयाकडून बागकामाची ि ाि ंहत्रक साि ने पुरवून संस्ेि ील एक कोपरा बागकामासाठी उपलब्ि करुन देण्याि येईल.

7)प्रत्येक बालकाच्या उपचार प्रहक्रयेि वाढ करण्यासाठी मनोरंजनात्मक उपक्रमांच्या यादींमधये संगीि, नृत्य व कला उपचार पधदिीचा समावेश करण्याि यावा.

8)आवर्शयकिा असल्यास, अशासकीय संघटना आहण संस्ाि ंच्या सिाय्याने उपक्रमांचा हनयहमिपणा राखण्याि येईल. आहण मंडळ ककवा सहमिी ककवा यर्ाक्स्ि ी, बाल न्यायालय यांना त्रैमाहसक ि त्त्वावर अिवाल सादर करण्याि येईल.

41. व्यवस्ि ापन सधमती.-

1) बालकांची काळजी घेणा-या प्रत्येक संस्ेि व्यवस्ापनासाठी आहण प्रत्येक बालकाच्या प्रगिीचे संहनयंत्रण करण्यासाठी एक व्यवस्ापन सहमिी असेल.

2)वैयक्तिक काळजी आराखडयानुसार योग्य संगोपन व उपचार याची सुहनक्रशचिी ि◌ोण्यासाती वय, आवर्शयक संगोपनाचा प्रकार, शाहररीक व मानहसक आरोग्य आहण वास्ि◌व्याचा कालाविी या आिारावर बालकांचे गट पाडण्याि येि◌ील.

3)व्यवस्ि◌ापन सहमीिि पुढील सदस्यांचा समावेश असेल:-

एक) हजल्ि◌ा बाल संरक्षण अहिकारी (हजल्ि◌ा बाल संरक्षण कक्ष) - अधयक्ष दोन) प्रभारी व्यती- सदस्य -सहचव ि◌ीन) पहरहवक्षा अहिकारी ककवा बाल कल्याण अहिकारी ककवा

व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा- सदस्य

चार) वैद्यकीय अहिकारी - सदस्य

पाच) मानसशास्त्रज्ञ ककवा समुपदेशक - सदस्य

सिा) कायगशाळा पयगवेक्षक ककवा व्यवसाय हनदेशक - सदस्य

सा◌ि) हशक्षक - सदस्य

आत) मंडळ ककवा सहमीचा सामाहजक कायगकिा - सदस्य

नऊ) बालकांच्या सहमीि◌ील प्रत्येकी दोन बालक प्रहिहनी - सदस्य

दिा) अधयक्षांव्दारे हनयुति, बाल ि◌तक व बाल संरक्षण याहवषयी स्वारस्य व अनुभव असलेले नागरी समाजामील दोन प्रहिहनी सदस्य .

अकरा) व्यवस्ि◌ापन सहमीच्या अधयक्षांच्या संमीने कोणिि◌ी हवशेष हनमंहत्रि सदस्य

4) व्यवस्ि◌ापन सहमी प्रत्येक हिमाि◌ीि◌ हकमान एकदा ककवा आवर्शयकनिनुसार हवचार करण्यास ककवा पुनर्थवलोकनासाती बैतक घेईल:

एक) संस्ि◌ेि◌ घेण्याि येणारी काळजी, रा◌ि◌ण्याची व्यवस्ि◌ा, कायगक्षेत्र आहण पयगवेक्षणाचा प्रकार ककवा आवर्शयक असेल ि◌ेर्े ि◌स्ि◌क्षेप;

दोन) वैद्यकीय सुहविा व उपचार;

ि◌ीन) अन्न (दजा हवहविि◌ा आहण भोजनपत्रकासीि◌) पाणी, स्वच्छिा व आरोग्यक्स्ि◌ी; चार)मानहसक आरोग्याची व्यविाने;

पाच) बालकांच्या वैयक्तिक समस्या आहण संस्ि◌ात्मक समायोजन;

सिा) वैयक्तिक काळजी आराखड्यांचे हिमाि◌ी पुनर्थवलोकन;

सा◌ि) हविी हवषयक सिाय्य सेवांची ि◌रूिद;

आत) व्यावसाहयक प्रहशक्षण आहण रोजगाराच्या संि◌ी;

नऊ) हवकास कायगक्रम हशक्षण व जीवन कौशल्ये;

दिा) सामाहजक समायोजन, मनोरंजन, समाजकायग उपक्रम, मागगदशने आहण समुपदेशन; अकरा) बालकांच्या गरजांशी संबंि◌ीि◌ प्रगिी, समायोजन आहण हनवास हवषयक कायगक्रमांचे फेरबदल;

बारा) मुतिि◌ेनंि◌र ककवा पुन:स्ि◌ापनो◌र पुनवगसन कायगक्रमाचे हनयोजन करणे आहण अनुरक्षण सेवा आहण अहभकरणांसि असलेले आंि◌रहजल्ि◌ा ककवा यर्ाक्स्ि◌ी, आंि◌रराज्य जाळे यांच्या सियोगाने दोन वषाच्या कालावीसाती ककवा

प्रकरणहनिाय पातपुरावा करणे;

ि) मुतिि्पूवी ककवा पुन:स्ापनेपूवीची ियारी;

चौदा) मुतिि्ा ककवा पुन:स्ापन ककवा प्रत्यापगण;

पंिरा) मुतिि्नंिर ककवा पुन:स्ापनेर ककवा प्रत्याविगनाचा पातपूरावा;

सोळा) पायाभूि आहण उपलब्ि सेवासहिि संगोपनाची हकमान प्रमाणके;

सिरा) दैहनक हनत्यक्रम;

अतरा) बालकांच्या हनवासी जीवनाि्ील, जसे शैक्षहणक व्यावसाहयक उपक्रम मनोरंजन आहण छंद यामील सामुहिक सिभाग व स्वेच्छा सिभाग;

एकोहणस) ि्ा अहिहनयम व हनयमांि्ंगगि संस्ेव्दारे तेवल्या जाणाऱ्या आवर्शयक सवग नोंदवया यर्ोहचिहरत्या मुरियांहकि व स्वाक्षरीि आहण महिन्याच्या आढावा बैतकींमधये नोंदवयांची ि्पासणी व पडिाळणी करणे;

वीस) बालकांच्या सहमीिशी संबंहिि बाबी आहण;

एकवीस) प्रभारी व्यिती हनदशगनास आणण्याची शतयिा असेल अशी कोणीि्ी अन्य

बाब. 5) व्यवस्ापन सहमिी प्रत्येक संस्ेि िक्रार व हनवारण यंत्रणा स्ापन करील आहण कायालयापासून दूर , बालकांना सिज पोि्ोचण्याजोग्या हतकाणी आहण बालकांचा हनवास ककवा खोल्या ककवा शयनकक्षांच्या जवळ प्रत्येक संस्ेमधये बालकांची सूचना पेटी बसहवण्याि येईल.

6) बालकांच्या सूचना पेटीची हकल्ली व्यवस्ापन सहमीिच्या अधयक्षांच्या ि्ाब्याि असेल आहण व्यवस्ापन सहमीिचा अधयक्ष ककवा हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षाचा प्रहिहनिी यांच्याकडून बालक सहमींिच्या सदस्यांच्या उपक्स्ि्ीि्ीि प्रत्येक महिन्याला ि्पासणी करण्याि येईल.

7) जर हिर्े काि्ी समस्या ककवा सूचनाबाबि ि्ात्काळ लक्ष देण्याची आवर्शयकिा असेल ि्र व्यवस्ापन सहमीिचा अधयक्ष व्यवस्ापन सहमीिशी चचा करण्यासाती आहण आवर्शयक कायगवाि्ीसाती ि्ाि्डीची बैतक बोलहवल.

8) आपत्कालीन बैतका घेण्यासातीची गणपूि्ी ि्ी, बालक सहमत्यांचे दोन सदस्य, व्यवस्ापन सहमीिचा अधयक्ष,मंडळाचा ककवा यर्ाक्स्ि्ी,सहमीिचा सदस्य आहण बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेचा प्रभारी व्यिती या पाच सदस्यांनी ि्ोईल.

9) संस्ेचा प्रभारी असलेल्या व्यितीिहवरुधद गंभीर आरोप ककवा िक्रार असल्यास ि्ो आपत्कालीन बैतकीि भाग घेणार नाि्ी आहण त्याच्या जागी व्यवस्ापन सहमीिच्या उपलब्ि असलेल्या दुसऱ्या सदस्याचा समावेश असेल.

10) सूचना पेटीद्वारे हमळालेल्या सवग सूचना व आपत्कालीन बैतकीि घेि्लेल्या हनणगयाच्या अनुषंगाने केलेली कायगवाि्ी ककवा करण्याची आवर्शयकिा असेलेली कायगवाि्ी ि्ी, व्यवस्ापन सहमीिच्या माहसक बैतकीि चचा करण्यासाती व आढावा घेण्यासाती तेवण्याि येईल.

11) प्रत्येक संस्ेि, बालक सूचना नोंदवी तेवण्याि येईल. ज्यामधये िक्रारी व व्यवस्ापन सहमीिने केलेल्या कायगवाि्ीची यर्ोहचिरीत्या नोंद घेि्लेली असेल आहण व्यवस्ापन सहमीिच्या प्रत्येक माहसक बैतकीनंिर अशी कायगवाि्ी व पातपुरावा याबाबि बाल सहमत्यांना कळहवण्याि येईल.

12) मंडळ ककवा सहमिी ि्ी महिन्याि्ून हकमान एकदा बालक सूचना नोंदविीचा आढावा घेईल. 13) सहमिीच्या अधयक्षास ककवा त्याने प्राहिकृि केलेल्या इिर कोणत्याि्ी व्यतिीस ि्क्रारपेटी उघडिा येईल.

14) व्यवस्ापन सहमिीच्या बैतकीच्या कायगवृं्ाि्ाची बैतकीच्या नोंदविीमधये नोंद घेण्याि येईल.

42. बालक सधमत्या.-

1)बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेची प्रभारी व्यतिी, बालकांच्या हवहवि वयोगटांसाती म्िणजे 6 ि्े 10 वषे, 11ि्े 15वषे व 16ि्े 18वषे या वयोगटाि्ील बालकांसाती , बालकांच्या सहमत्या स्ापन करण्यास मदि करील आहण या बालकांच्या सहमत्या केवळ बालकांकडून गतीि करण्याि येि्ील. 2)अशा बालकांच्या सहमत्यांना पुढील कायगक्रमांमधये सिभागी ि्ोण्यासाती प्रोत्साि्न देण्याि येईल.

एक)संस्ेची क्स्ि्ी सुि्ारणे;

दोन) करण्याि येि असलेल्या संगोपनाच्या दजाचा आढावा घेणे;

ि्ीन) हदनक्रम व आिाराचे प्रमाण ि्यार करणे;

चार) शैक्षहणक, व्यावसाहयक व करमणुकीच्या योजना हवकहसि करणे;

पाच) संकटांचे व्यवस्ापन करिाना एकमेकांचा आदर राखणे व एकमेकांना आिार देणे;

सिा) समवयस्क व देखरेख करणाऱ्यांकडून ि्ोणारा छळ व हपळवणूक याबद्दलची माहि्ी कळहवणे;

सा्) हभ्ीपत्रके ककवा बा्मीपत्रे ककवा रंगकाम ककवा संगी्ि ककवा रंगभूमी यामाफगि अहभव्यतिीस वाव देणे ;

आत) व्यवस्ापन सहमिीव्दारे संस्ेचे व्यवस्ापन करणे.

3)बालकांच्या सहमत्यांची प्रत्येक महिन्याि्ून एकदा बैतक घे्ली जाईल आहण त्यांचे कायगक्रम व कायगपधदिी यांची नोंद करण्यासाती एक नोंदविी तेवली आि्े आहण ि्ी नोंदविी व्यवस्ापन सहमिीच्या माहसक बैतकींमधये सादर केली जाि्े याबाबि प्रभारी व्यतिी सुहनक्रशचिी करील. 4)बालकांच्या सहमत्यांचे कामकाज सुरहळिपणे चालण्यासाती, त्यांना लेखनसामग्री जागा व मागगदशगन यांसहि्ि आवर्शयक ि्ी मदि व सा्िनसामग्री पुरहवली जाि्े याबाबि प्रभारी व्यतिी सुहनक्रशचिी करेल.

5)प्रभारी व्यतिीस शतय असेल ि्ेर्वर बालकांच्या सहमत्या स्ापन करण्यासाती आहण त्यांचे कामकाज चालहवण्यासाती स्ाहनक स्वंयसेवी संघटना ककवा बालकहि्ि ि्ज्ञ व्यतिी यांच्याकडून सिाय्य मागिा येईल.

6)स्ाहनक स्वयंसेवी संघटना ककवा बाल सिभाग ि्ज्ञ व्यतिी या बालकांच्या सहमत्यांना पुढील बाबी्ि मदि करीिल.

एक) बालकांच्या प्रमुखांची हनवड करणे आहण दर 6 महिन्यांनी हनवडणूक घेण्यासाती अनुसरावयाची कायगपधदिी ि्यार करणे;

दोन) हनवडणूका व माहसक बैतका घेणे;

ि्ीन) बालकांच्या सहमत्यांचे कामकाज चालू रा्ि्यासाती हनयम ि्यार करणे व ि्े अनुसरणे;

चार) अहभलेख व बालकांची सूचना नोंदवी आहण इिर संबंहिि दस्िऐवज तेवणे;

आहण

पाच) इिर कोणिाही नाहवन्यपूणग उपक्रम.

7) व्यपस्ापन सहमिी िी प्रभारी व्यतीकडून बालकांच्या सहमत्या स्ापन करणे व त्यांचे कामकाज

यासंबंिाि अिवाल मागवील, त्यांच्या माहसक बैतकींमधये या अिवालांचा आढावा घेईल आहण आवर्शयक िी कायगवाही करील ककवा आवर्शयकिा असेल िेव्िा मंडळासमोर ककवा सहमिीसमोर िे

अिवाल तेवील.

43. तपासणी.-

1)राज्य शासन, राज्यस्िरीय आहण हजल्िास्िरीय िपासणी सहमत्या गतीि करील.

2)राज्यस्िरीय िपासणी सहमिीमधये खालील सदस्यांचा समावेश असेल :-

एक)राज्य बाल संरक्षण सोसायटीचा सदस्य-सहचव, अधयक्ष

दोन) िपासणी सहमिीच्या अधयक्षाने हनयुति केल्याप्रमाणे मंडळाील सदस्य ककवा सहमिीील प्रहिहनिी,

िीन) राज्य बाल ितक संरक्षण आयोगाचा प्रहिहनिी, सदस्य

चार) राज्य द्कग्रिण स्त्रोि अहभकरण कायगक्रम व्यवस्ापक, सदस्य

पाच) आरोग्य हवभागाने हशफारस केलेला वैद्यकीय िज्ज्ञ, सदस्य

सिा) िपासणी सहमिीच्या अधयक्षाने हनयुति केल्याप्रमाणे बालसंरक्षण िज्ज्ञ. सदस्य

साि) िपासणी सहमिीच्या अधयक्षाव्दारे हनयुति केलेला स्वयंसेवी संघटनेचा प्रहिहनिी, सदस्य

आत) िपासणी सहमिीच्या अधयक्षाव्दारे हनयूति केलेला नामांहकि सामाहजक कायगकिा, सदस्य

नऊ) उपायुति, बाल हवकास. सदस्य-सहचव.

3) राज्य िपासणी सहमिी, अहिहनयमाच्या कलम (1) च्या पोट-कलम (21) नुसार, राज्याील बालकांचे वास्िव्य असलेल्या संस्ाची **नमुना 41** प्रमाणे िपासणी करेल.

4) राज्य िपासणी सहमिी, बालकांचे वास्िव्य असलेल्या संस्ामधये काळजी व संरक्षणाची गरज असलेली बालके आिे याची हनक्रशचिी करण्यासाती अशा संस्ांची यादृक्च्छकपणे िपासणी करील.

5) राज्य िपासणी सहमिी अहिहनयमाच्या अंमलबजावणी करणा-या हवभागाचे सहचव यांचेकडे अिवाल सादर करील.

6) राज्य िपासणी सहमिी, अहिहनयम आहण त्याखाली केलेले हनयम यांच्या िरुिदीनुसार संस्ा्ांची सुि्ारणा आहण हवकासाची कायगवाि्ी करण्यासाती राज्य बाल संरक्षण सोसायटी ककवा हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष यांना हशफारस करेल.

7) राज्य िपासणी सहमिी, बालकांच्या हि्ाकरी्ा संस्ेला भेट देऊन बालकांशी संवाद सा्ील आहण त्यांचे अहभप्राय घेईल.

8) हजल्ि्ा िपासणी सहमिीि पुढील सदस्यांचा समावेश असेल:-

एक) हजल्ि्ा दंडाहिकारी; अधयक्ष

दोन) हजल्ि्ा आरोग्य अहिकारी; सदस्य

ि्ीन) बाल ितक,संगोपन,संरक्षण व कल्याण या क्षेत्रात सदस्य
कायगरि असलेल्या नागरी समूि्ाचा एक सदस्य;

चार) बाल कल्याण सहमिीचा एक सदस्य; सदस्य पाच)

बाल न्याय मंडळाचा एक सदस्य; सदस्य सिा)

बालकांसोबि काम करण्याचा अनुभव असलेला एक
सदस्य

मानसोपचार ि्ज्ञ;

सा्ि) हजल्ि्ा महिला व बालहवकास अहिकारी सदस्य- सहचव.

9) हजल्ि्ा िपासणी सहमिी **नमुना 41** मधये हजल्ि्या्ील सवग बालकांची काळजी घेणा-या संस्ा्ांची िपासणी करील.

82 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

10)हजल्ि्या्ील बालकांचे वास्ि्व्य असलेल्या संस्ा्ांमिील सुहविांची िपासणी हकमान ि्ीन महिन्याि्ून एकदा करण्यात येईल.

11) हजल्ि्ा िपासणी सहमिी हनष्ट्कषाचा अिवाल हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष आहण मिाराष्ट्र राज्य बाल संरक्षण सोसायटी याच्यामाफगि आवर्शयकिनुसार राज्य शासनाकडे सादर करील आहण अहिहनयम व त्याखाली करण्यात आलेले हनयम याच्या िरुिदीनुसार बालकांची काळजी घेणा-या संस्ा्ांची सुि्ारणा व हवकास करण्यासाती सूचना सुधदा करील.

12) हजल्ि्ा िपासणी सहमिी बालकांच्या हि्ाकरी्ा संस्ेला भेट देऊन बालकांशी संवाद सा्ेल आहण त्यांचे अहभप्राय घेईल.

13) हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष, हजल्ि्ा िपासणी सहमिीच्या अिवालावर आवर्शयक ि्ी पातपुरावा करण्याची कायगवाि्ी करेल आहण कायगवाि्ीचा अिवाल मिाराष्ट्र राज्य बाल संरक्षण सोसायटी याच्यामाफगि आवर्शयकिनुसार राज्य शासनाकडे सादर करील.

44. मूल्यमापन.- 1)या अहिहनयमानुसार कायगरि मंडळ, सहमिी, बालकांसाती हवशेष पोलीस पर्क,नोदणींकृ संस्ा ककवा मान्याप्राप्ि सोयी सुहविा आहण व्यिी यांच्या कायाचे, कदरिय ककवा राज्य शासनाकडून मूल्यमापन आहण सामाहजक लेखापरीक्षा इ.प्रयोजनासाती हवशेष घहटि केलेल्या नामांहकि अशा हवद्याहवषयक संस्ा, समाज कायग करणारी हवदयापीते, व्यवस्ापन संस्ा,बिुआयामी सहमिी यासारख्या संस्ा व अहभकरण यांच्या माफगि ि्ीन वषाि्ून एकदा मुल्यमापन करण्यात येईल.

2) हवहवि संरचनांची काये बळकट करणे व सुि्ारणे यासाती कदरिय व राज्य शासन यांमधये वरील पोट-हनयम (1) च्या नुसार वरील मूल्यमापनाच्या हनष्ट्कषांची देवाण घेवाण करण्यात येईल.

प्रकरण-सात
दत्तक ग्रहण

45. दत्तक ग्रहणासांबांधित अहवाल.- बाल कल्याण सहमिी, द्क ग्रिणासाती मुति करण्याि आलेल्या बालकांची माहिि्ी आहण हनणगय घेण्यासाती प्रलंहबि असलेली प्रकरणे याबाबिची माहिि्ी द्क ग्रिण हनयमावलीमधये ि्रिूद केलेल्या नमुन्याि संबंहिि प्राहिकरणाकडे ऑनलाईन सादर करील ि्सेच हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षयांच्या सिाय्याने राज्य दिक ग्रिण प्राहिकरणाला सादर करेल.

46. दत्तक ग्रहणासाठी मुक्त करण्यात आलेल्या ज्या बालकाांचे दत्तकधविान होणार नाही , अशी बालके प्रधतपालकत्वासाठी पात्र असतील.-

1) पुढील प्रवगाि्ील आहण पहरक्स्ि्ीि्ील मुलांचा प्रहिपालकत्वासाती हवचार करण्याि येईल.

एक) 0 ि्े 6 वषे वय असलेल्या ज्या बालकांना द्क ग्रिणासातीमुति करण्याचे सहमिीच्या हवचाराि्ीन आि्े आहण ज्या बालकांना द्क ग्रिणासातीमुति केल्याचे घोहषि करण्याि आले आि्े, अशा बालकांचा प्रहिपालकत्वासाती शतयिो हवचार केला जाणार नाि्ी. अशा बालकांना द्क ग्रिण हनयमावलीनुसार द्क हविानाव्दारे कायमस्वरूपी कुटूंब हमळवून देण्याि येईल.

दोन) जर 6 ि्े 8 वषे वय असलेली कायदेशीरहरत्या द्क ग्रिणासाती मुति असल्याचे बाल कल्याण सहमिीने घोहषि केल्यानंि्र दोन वषांच्या कालावीि्ि एकिर देशाि्गगि द्क ग्रिण ककवा आंि्रराष्ट्रीय द्क ग्रिणासाती कुटुंब हमळाले नाि्ी ि्र अशा बालकांना हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष ककवा हवशेष द्क संस्ि्ेच्या हशफारशीवरून सहमिीकडून प्रकारणपरत्वे प्रहिपालकत्व ककवा समुि् प्रहिपालकत्व याहतकाणी तेवण्याि येईल.

ि्ीन) 8 ि्े 18 वषे वयोगटाि्ील बालकांना जे द्क ग्रिणासातीकायदेशीर मुति आि्ेि् परंि्ु कोणत्याि्ी द्केच्छूक पालकानी त्यांची हनवड केली नाि्ी अशा मुलांना हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष ककवा हवशेष द्क संस्ि्ेच्या हशफारशीवरून सहमिीकडून प्रकारणपरत्वे प्रहिपालकत्व ककवा समुि् प्रहिपालकत्व याहतकाणी तेवण्याि येईल.

चार) द्क ग्रिणासातीकायदयाने मुति घोहषि केलेल्या हदव्यांग मुलांना (वय हवचाराि् न घेि्ा,) एक वषाच्या कालावीि्ि एकिर देशाि्गगि द्क हविान ककवा आंि्रराष्ट्रीय द्क हविानाकरीि्ा कुटुंब हमळाले नाि्ी ि्र अशा मुलांना हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष ककवा हवशेष द्क संस्ि्ेच्या हशफारशीवरून सहमिीकडून प्रकारणपरत्वे प्रहिपालकत्व ककवा समुि् प्रहिपालकत्व याहतकाणी तेवण्याि येईल. परंि्ु अशा बालकांच्या संगोपनासाती प्रहिपालक हकवा प्रहिपालकत्व कुटुंब आवर्शयक सुहविा पुरहवण्यासाती सक्षम असल्याबाबि गृि् चौकशी अिवाल घेण्याि येईल.

पाच) जर बालक द्क हविानापूवी प्रहिपालकत्व कुटुंब संगोपनामधये हकमान पाच वषे पालक कुटुंबासमवेि् राहिले असल्यास ि्े कुटूंब द्कग्रिणासाती अजग करु शकेल.

द्कहविान हनयमावलीनुसार ि्े पात्रि हनकष पूणग करीि् असल्यास आहण बालक द्क ग्रिण

माहिि्ी आहण मागगदशगक यंत्रणामधये(केअरींग) नोंदणी केल्यानंि्र आहण द्क हनयमावलीमधयेघालून हदलेल्या प्रहक्रयानुसार आहण ि्े बालक द्क

देण्याकरीिा कायदयाने मुति घोहषि करण्याि आल्यानंिर त्यांना ि्े बालक देण्याकरीिा प्राि्ान्य हदले जाईल.

सा) बालकाचे द्क ग्रिण ि्ोईपयंि ि्े बालकद्क ग्रिण माहिि्ी आहण मागगदशगक यंत्रणा पधदीि राि्ील.

47. न्यायालयीन कायषपध्दती.-

1)न्यायालयाकडून द्क ग्रिण आदेश हमळहवण्यासाती द्कहविान हनयमावलीि ि्रूिद केल्याप्रमाणे कायगपधदी असेल.

2)न्यायालय द्क ग्रिणआदेशासाती अजग प्रयोजनाकहरिा हदवाणी प्रहक्रया संहि्ा 1908 (1908 चा 5) व भारिीय साक्षीपुरावा अहिनयम, 1872 मधये घालून हदलेल्या कायगपधदीनुसार बांि्ील असणार नाि्ी. द्क ग्रिण हनयमावली व अहिनायमामधये हदल्याप्रमाणे कायगपधदी अनुसरण्याि येईल.

48. अजष धनकालात काढण्यासाठी कालावी.-

1)न्यायालय, अहिनयमाच्या कलम 61 च्या पोट-कलम (2) मधये ि्रूिद केल्याप्रमाणे अजग दाखल केल्याच्या हदनांकापासून दोन महिन्याच्या कालावीच्या आि द्क ग्रिणआदेश देण्याि येईल आहण जर अशा प्रकरणांमधये सवगसाि्ारणपणे अहिकारिचा वापर करणारे संबंहिि न्यायालयाचा न्यायाि्ीश एक महिन्यापेक्षा अहिक कालावीसाती उपलबि् नसेल ि्र इिर वहरष्ठ न्यायाि्ीशाकडून हवहिि कालावीि अजग हनकाली काढण्याि येईल.

2)द्क ग्रिणासंबंि्ीबालकाची ओळख व न्यायालयाचा आदेश द्क हविान हनयमावलीि हवहिि केलेल्या हतकाणाहशवाय इिर कोणत्याि्ी हतकाणी (पोटगल) टाकिा येणार नाि्ी.

49. दत्तक धदलेल्या बालकाच्या सांरक्षणाची धवशेर् तरतुद:-

जर द्क घेि्लेल्या बालकाच्या बाबीि अपराि झाला असल्यास अशा प्रकरणाि इिर कोणत्याि्ी बालकाकहरिा जो कायदा लागू असेल त्यानुसार कारवाई करण्याि येईल.

50. धवशेर् दत्तक सांस््ा आधण बालकांची काळजी घेणाऱ्या सांस््ा ांची जोडणी:-

अहिनयमाच्या कलम 66 व द्क ग्रिण हनयमावलीमील ि्रूिदींनुसार द्कहविान प्रयोजनासाती हवशेष द्क संस््ा आहण बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस््ांचीजोडणी शाहसि करण्याि येईल.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 85

51. प्राधिकरणाची अधतधरक्त काये:-

1)प्राहिकरण अहिनयमाच्या कलम 68 च्या पोट-कलम (1) मधये हवहनर्थदष्ट्ट केलेल्या कायाहशवाय पुढील काये पार पाडील:-

एक) अहिनयमाच्या कलम 59 च्या पोट-कलम (5) नुसार, प्राहिकृि ककवा संबंहिि शासकीय हवभाग ककवा भारिीय राजनैहिक हमशन माफगि अहनवासी भारिीय ककवा भारिाि्ील परदेशी नागहरक ककवा परदेशाि स््ाहयक परदेशी नागहरक यांचे अजग स्वीकारणे;

दोन) एखादी हवदेशी व्यिी ककवा भारिाि एक वषग ककवा एक वषांपेक्षा अहिक रहिवास असलेला एखादा हवदेशी भारिीय नागहरक या अहिनयमाच्या कलम 59 च्या पोट-कलम (12) अन्वये भारिाि्ून बालक द्क घेण्यास इच्छूक असेल अशा व्यिींकडून प्राप्ि झालेले अजग क्स्वकारणे व कायगवाि्ी करणे;

ि्ीन) आंि्रदेशीय द्क ग्रिणाच्यासवग प्रकरणाि ना ि्रकि प्रमाणपत्र देणे;

चार) आंि्रदेशीय द्क ग्रिण प्रकरणाि, आंि्रदेशीय द्क ग्रिणाच्या

बाबीिं सिकायग व बालकांच्या संरक्षणावरील अहभसंिंी, 1993 च्या अनुच्छेद 23 अन्वये अहभसंमिी प्रमाणपत्र देणे;

पाच) आंिरदेशीय द्क प्रकरणांबाबि मुलाचा स्वीकार करणारा देश व भारिाच्या आप्रवास(immigration) अहिका-याला कळहवणे;

सिा) द्क ग्रिणपधदीिं पारदशगकिसाती बालक द्क ग्रिण संसाि माहिंिी व मागगदशगन पधदी क्स्वकारणे;

साि) राज्य द्क ग्रिणसंसाि अहभकरण, हजल्िंा बाल संरक्षण कक्ष, हवशेष द्कहविान संस्ंा आहण द्क ग्रिणआहण त्या प्रकरणांशी संबंहिं हिंसंबंहिं व्यिी यांना प्रहशक्षण, कायगशाळा,अहभव्यिी भेटी, पहरषदा,चचासत्रे व इिर क्षमिा बांिणी कायगक्रम यांव्दारे मदि व मागगदशगन करणे;

आत) राज्य शासन व राज्य द्क ग्रिणसंसाि अहभकरण यांच्याि समन्वय साि आहण द्क ग्रिणप्रकरणांच्या संबंिंाि त्यांना सल्ला देणे;

नऊ) पुढील बाबींसाती समान मानदंड आहण हनदेश प्रस्ंाहपि करणे-

क)अनार्, पहरत्यिा व पहरत्याग केलेली बालके यांच्याशी संबंहिं आहण द्कांच्या संबंहिं द्क ग्रिणाचीप्रहक्रया;

ख)हवशेष द्क संस्ंा आहण बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ंा यांमिील दजेदार बाल संगोपन मानके;

ग)सेवा पुरवतादारांचे संहनयत्रण व पयगवेक्षण;

घ)द्क हविानाच्या प्रकरणांमिील कागदपत्रांचे प्रमाणीकरणच

ङ)दिक ग्रिणाच्या सुलभी करणासाती ऑनलाईन अजासहिं संरक्षक उपाययोजना व नैहिक प्रयत्न.

दि) द्क ग्रिणाशीसंबंहिं प्रकरणांवर संशोिंन, दस्िंऐवजीकरण व प्रकाशन करणे.

अकरा) बालक द्क ग्रिण संसाि माहिंिी व मागगदशगन पधदीमधये द्क ग्रिणाच्या प्रयोजनासाती बालक व संभाव्य द्क पालक यांच्याशी संबंहिं सवग समावेशक कदरियीकृिं आार सामग्री सुक्स्ंिीिं तेवणे.

बारा) बालक द्क ग्रिण संसाि माहिंिी व मागगदशगन पधदीमधये द्क ग्रिणकेलेले बालक व द्क घेणारे पालक यांच्याशी संबंहिं गोपनीय कदरियीकृ साि्नसामग्री सुक्स्ंिीिं तेवणे.

ंिेरा) एकिर स्वि:ंूून ककवा त्यांच्याशी संबंहिं संस्ंामाफगि द्क घेण्यास प्रोत्साि्न देण्यासाती जागरूकिा व माहिंिी हशक्षण आहण सुसंवाद कायगक्रम पार पाडणे.

चौदा) ंिेग द्क ग्रिण अहभसंिंी अन्वये आवर्शयक असेल ंिेर्े हवदेशी कदरियीय प्राहिकरणांबरोबर क्व्दपक्षीय करार करणे.

पंिरा) भारिीय मुलांच्या आंिरदेशीय द्क ग्रिणाकरीिंा अहनवासी भारिीय ककवा भारिाचा परदेशी नागहरक ककवा हवदेशी द्क घेणाऱ्या संभाव्य पालकाच्या अजावर प्रक्रीया करण्यास हवदेशी द्क ग्रिण अहभकरण यांना मान्यिा देणे.

52. प्राधिकरणाांच्या सूकाणू सधमती सदस्याांची नेमणूक करण्यासांबांिंीच्या अटी व शती:-

1)प्राहिकरणाच्या सुकाणू सहमिीचा सदस्य म्िंणून हनवडलेली ककवा नामहनदेहशि केलेली व्यिी:- क) भारिीय नागहरक असेल;

ख)25 वषापेक्षा कमी व 60 वषापेक्षा जास्ि असणार नाि◌ी व या अहिहनयमाच्या कलम 69 च्या पोट-कलम (1) च्या खंड (ङ) नुसार जो द्क सदस्य आि◌े त्याकरीि◌ा हकमान वय 21 वषे असेल;

ग)त्यावेळी अंमलाि असलेल्या कोणत्याि◌ी कायदयान्वये एख्यादया अपराि◌ाकरीि◌ा दोषहसधदी ककवा कारावासाची हशक्षा झालेली नसेल,आहण;

घ)कदरिय आहण राज्य शासनामधये ककवा कदरिय ककवा राज्य शासनाच्या मालकीचे ककवा हनयंत्रणाि असलेली एखादी संस्ि◌ा ककवा मिमंडळ यांच्या सेवेि◌ून काढलेली हकवां बडिफग करण्याि आलेली नसेल.

2)या अहिहनयमाच्या कलम 69 च्या पोट-कलम (1) च्या खंड (घ) अन्वये सदस्य आळीपाळीने हवहभन्न पहरमंडळाि◌ील अिसील.

3)वेळोवेळी आंि◌र राज्य पहरषद व उ्पूवीय पहरषदेकडून केलेल्या गट पाडणीनुसार सुकाणू सहमिी सदस्यांच्या हनवडीच्या प्रयोजनासाती पहरमंडळे व राज्य यांचा समावेश असेल. कोणत्याि◌ी क्षेत्रीय पहरषदेि समावेश नसलेली राज्ये भौगोहलक साहनधय असलेल्या पहरमंडळामधये समाहवष्ट करण्याि येि◌ील.

4)राज्य द्क ग्रिण संसाि◌न अहभकरणाचे सदस्य हवचाराि◌ीन पहरमंडळाच्या राज्यामून पुढील आिारावर हनवडले जाि◌ील.

एक) राज्य संसाि◌न अहभकरणाव्दारे आयोहजि हवशेष द्क संस्ि◌ांच्या ि◌पासणीची संख्या; दोन) हवशेष द्क संस्ि◌ांच्या हिमाि◌ी बैतकींचे आयोजि करण्याबाबि हनयहमि◌ा आहण बालक द्क हविान संसाि◌न माहि◌ी व मागगदशगन पधदिीमधये अशा बैतकीचे कायगवृ◌े अदययावि करून टाकणे;

ि◌ीन) हवशेष द्क संस्ि◌ांमधये माहि◌ीच्या एकाक्त्मकरणासाती संबंहि◌ हजल्ि◌ा बाल संरक्षण कक्षाच्या माधयमाि◌ुन राज्य दिक ग्रिण संसाि◌न संस्ि◌ेने तेवलेला दजा;

चार) संबंहि◌ यंत्रणांच्या क्षमिावृधदीसाती ि◌सेच राज्यामधये दिक ग्रिणाला प्रोत्साि◌न देण्यासाती, राज्य द्क ग्रिण संसाि◌न अहभकरणाचा प्रहसधदी माहि◌ी कायगक्रम;

पाच) राज्यामिील संबंहि◌ यंत्रणांशी ि◌सेच प्राहिकरणाशी समन्वय साि◌णे.

5)राज्य द्क ग्रिण संसाि◌न अहभकरणाच्या सुकाणू सहमिीमधये राज्य शासनाचा प्रहिहनिी म्ि◌णून द्क ग्रिण प्रकरणासंबंहि◌ सहचव ककवा त्यांचा प्रहिहनिी जो उपसहचव ककवा सि संचालक याच्यापेक्षा कमी दजाचा नसेल, प्रहिहनहित्व करेल.

6)हवशेष द्क संस्ि◌ांचे सदस्य बालक द्क ग्रिण संसाि◌न माहि◌ी आहण मागगदशगन पधदिीमधये पुढील हनकषांनुसार आहण प्राहिकरणाकडे उपलब्ि◌ असलेल्या अहभलेखानुसार हनवडण्याि येि◌ील,- एक) द्क ग्रिणामधये हदलेल्या बालकांची संख्या;

दोन) बालक द्क ग्रिण संसाि◌न माहि◌ी आहण मागगदशगन प्रणालीमिील कामहगरी आहण त्याच्या आिार सामग्रीचे एकत्रीकरण;

ि◌ीन)

द्क ग्रिणासाती हदलेल्या बालकाच्या प्रगिीचा आढावा घेणे; चार) अहभलेख व संबंहि◌ कागदपत्रांचे जिन;

पाच) बालंकाची हवशेष काळजी घेण्याची मानके;

सिा) अहभकरणा हवरूधद गैरव्यविाराची कोणीिी िक्रार हसधद न िोणे.

7)हवशेष द्क संस्ाांचे प्रहिहनीत्व त्यांचे अधयक्ष ककवा सभापिी ककवा मिासहचव ककवा सहचव ककवा हवर्शवस्ि व्यवस्ापक ककवा संचालक ककवा यर्ाक्स्िी व्यवस्ापक यांपैकी जो असेल िी करील. 8)कुटुंब हवषयक कायदयामधये वकील ककवा प्राधयापक यांच्या संवगाीील सदस्याची हनवड राष्ट्रीय हवहि सेवा प्राहिकरणाकडून प्राप्ि झालेल्या प्रत्येक प्रवगामिून दोन व्यतींच्या नावासि, चार व्यतींच्या नावांच्या संयुति नाहमकेमिून केली जाईल.

9)अहिहनयमाच्या कलम 69 च्या पोट-कलम 1च्या खंड (ड) आहण (च) अन्वये सुकाणू सहमीचे सदस्य िे पुढील सदस्यांचा समावेश असलेल्या सहमीकडून हनवडण्याि अर्वा नामहनदेहशि केले जाीील.- एक) सहचव, महिला व बाल हवकास हवभाग, अधयक्ष असिील;

दोन) महिला व बाल हवकास, मंत्रालयाीील प्राहिकरणाचे प्रभारी असणारे अहिहरति सहचव ककवा सि सहचव, सदस्य असिील;

िीन)

मंत्री,महिला व बाल हवकास यांनी नामहनदेहशि केलेली बाल संरक्षण क्षेत्राीील एक िज्ज्ञ व्यति सदस्य असिील;

चार) सुकाणू सहमीचा सदस्य सहचव-आंमत्रक सदस्य असिील.

10)पदहसधद सदस्यांखेरीज मंत्री,महिला व बाल हवकास यांच्या मान्यिेने सुकाणू सहमीचे सदस्य हनयुति केले जाीील.

11) सुकाणू सहमीच्या सदस्याचा पदावी इिर पदहसधद सदस्या व्यहिहरति सदस्याने राजीनामा हदला नसेल ककवा त्याला काढून टाकले नसेल ककवा त्यांच्या वयाची सात वषग पूणग िोईपयगि हनयुतीच्या हदनांकापासून दोन वषापयंि असेल.

12) पदहसधद नसलेला सदस्य पुनर्थनयुतीसाती पात्र नसेल.

13) जर एखादे पद हरति असेल िर पदाहिका-याच्या उवगहरि कालावीसाती त्याच राज्यामिून त्याच प्रवगाीील नहवन सदस्याला हनवडले अर्वा नामहनदेहशि केले जाईल.

14) प्राहिकरणाच्या सुकाणू सहमीच्या पदहसधद नसलेल्या सदस्याचे पुढील कारणाने सदस्यत्व संपुष्टाि येईल जर:-

एक) त्याने सदस्य पदाचा राजीनामा हदला असेल;

दोन) सदस्य म्िणून त्याने ज्या पदाचे प्रहिहनहित्व केले आिे िे पद िाारण करण्याचे रद्द झाले असेल;

िीन) त्याला पुढील कारणांच्या आिारे काढून टाकण्याि येईल.

क)त्याला हदवाळखोर जाहिर केले असेल;

ख)नैहिक अि:पिनाच्या गुन्याि दोषी तरवलेला असेल;

ग)सुकाणू सहमीच्या अधयक्षाच्या परवानगी हशवाय सुकाणू सहमीच्या सलग िीन बैतकीला अनुपक्स्ि राहिल्यास ककवा;

घ)दिक ग्रिण कायगक्रमाच्या उहदष्टांच्या प्राहिकरणाच्या हिाच्या हवरूधद काम करीि असल्याचे आढळून आले असेल आहण लागू असलेल्या हनयमांचे अनूपालन करीि नसल्याचे आढळून आले असेल ककवा,

ङ)अधयक्षाच्या पूवगमंजुरी ककवा अहिकृि परवानगीहशवाय सुकाणू सहमीच्या बैतकीमधये चालहवण्याि येणारे कोणिेिी कामकाज ककवा हवचारहवमशग

ककवा एखादया प्रयोजनार्ग त्यांना हविहरि केलेले कोणिि्ी दस्ि्ऐवज ककवा माहिि्ी यांचा प्रसार माधयम ककवा इिर कोणत्याि्ी अहभकरणाला गौप्यस्फोट केल्याचे आढळून आले असेल;

च)प्राहिकरणाचे आदेश आहण उहदष्टांशी हवसंगि असणाऱ्या शिी व आबंि्ने यामधये समाहवष्ट कोणत्याि्ी स्त्रोि्ापासून ि्मगदान स्वीकार केल्याचे आढळून आले असेल.

90 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

15) राज्य दिक ग्रिण संसाि्न अहभकरणा व्यहिहरति पदहसधद नसलेला सदस्य केरिय सरकारच्या हनयमांप्रमाणे सुकाणू सहमिीच्या प्रत्येक बैतकीला ि्जर राि्ण्यासाती प्रिी बैतक रू. 1000/-सवगसाि्ारण श्रेणीचा हवमान प्रवास भ्ा, ि्ॉटेल हनवासव्यवस्ा आहण भोजन देयक हमळण्याचा ि्तकदार असेल.

53. प्राधिकरणाच्या सुकाणू सधमतीचे कामकाज.-

1)प्राहिकरणाच्या सुकाणू सहमिीची बैतक महिन्याि्ून एकदा घेण्याि् येईल.

2)सुकाणू सहमिीचे कामकाज चालवण्यासाती ि्ात्काळ आयोहजि करण्याि् येणाऱ्या बैतकीची माहिि्ी पत्रकाव्दारेि्ी कळहवण्याि् येईल आहण अशा प्रकारे चालहवण्याि् येणारे कामकाज ि्े ि्सेच पहरणामकारक असेल जसे इिर हनयहमि बैतकीमधये चालहवण्याि् आले असेल.

3)सुकाणू सहमिीच्या बैतकीची माहिि्ी अधयक्षाच्या मान्यिेने सदस्य सहचवाव्दारे कळहवण्याि् येईल.

4) बैतकीची सूचना बैतकीच्या हदनांकापूवी हकमान साि् हदवस अगोदर सदस्य सहचवांकडून हनगगहमि करण्याि् येईल.

5) सहमिीच्या अधयक्षांकडून सुकाणू सहमिीची असाि्ारण बैतक कोणत्याि्ी वेळी बोलावण्याि् येईल. 6) सुकाणू सहमिीच्या बैतकीच्या गणपूि्ीसाती पाच सदस्यांची आवर्शयकिा असेल.

7) अधयक्ष ककवा त्यांच्या अनुपक्स्ि्ीि् त्यांनी नामहनदेहशि ककवा पदहनदेहशि केलेल्या व्यतिीच्या अधयक्षिेखाली बैतक घेण्याि् येईल.

8) सुकाणू सहमिीमिील सवग हनणगय खास आमंहत्रि व्यतिी वगळिा उपक्स्ि् सदस्यांच्या बिुमाने घेण्याि् यावेि्.

9) मिांची बरोबरी झाल्यास अधयक्षांना हनणायक मि असेल.

10)बैतकीच्या इहिवृ्ास अधयक्षांची मान्यिा हमळाल्यानंि्र सदस्य सहचवांमाफगि इहिवृ् प्रमाहणकृि् करण्याि् येईल.

11)आवर्शयकिनुसार, सुकाणू सहमिीच्या कामकाजाशी संबंहि् इिर कोणिि्ी प्रकरण सुकाणू सहमिीद्वारे अवलंहबि केलेल्या पद्धिीनुसार संचाहलि केले जाईल.

54. प्राधिकरणाचा वार्षक अहवाल.-

1) मुख्य कायगकारी अहिकारी ककवा मुख्य कायगकारी अहिकाऱ्याव्दारे प्राहिकृि् केलेल्या एखाद्या अहिकाऱ्याव्दारे प्राहिकरणाचा प्रत्येक हवद्य वषाचा वार्थषक अिवाल अहिनयमाच्या कलम 71 च्या पोटकलम (1) नुसार 30 जूनपूवी ि्यार करील.

2) उपहनयम (1) अन्वये ियार करण्याि आलेल्या वार्षषक अिवालास सुकाणू सहमीिव्दारे मान्यिा हमळाल्यानंिर मुख्य कायगकारी अहिकाऱ्याव्दारे स्वाक्षहरि व अहिप्रमाहणि करण्याि येईल.

55. प्राधिकरणाचे लेखे व लेखापधरक्षा.-

1) मुख्य कायगकारी अहिकारी ककवा मुख्य कायगकारी अहिकाऱ्याव्दारे प्राहिकृि केलेल्या प्राहिकरणाच्या एखाद्या अहिकाऱ्याव्दारे प्राहिकरणाच्या प्रत्येक हव्ीय वषाचे लेख्यांचे वार्षषक लेखा अिवाल ियार करण्याि येईल.

2) करण्याि आलेला खचग आहण हव्ीय वषाच्या राहिलेल्या कालावीकरीिा करण्याि येणारा खचाचे हिमाि ी अवलोकन प्राहिकरणाकडून कदरिय सरकारला पातहवण्याि येईल.

3) मुख्य कायगकारी अहिकारी िा हव्ीय हववरणपत्रे व हववरणे यांचे संकलन, प्राहिकरणाच्या लेख्यांचे पहरक्षण करील आहण प्राहिकरणाच्या लेखा पहरक्षणाच्या प्रयोजनासाती हनयंत्रक व मिालेखापहरक्षक यांच्या कायालयास आवर्शयक असलेली प्राहिकरणाची लेखा पुस्िके, संबंहिि प्रमाणके आहण इिर दस्िऐवज आहण कागदपत्रे त्या कायालयाच्या लेखा पहरक्षणासाती कायालयाि तेवण्याि आल्याची खात्री करील.

4) भारिाचा हनयंत्रक व मिालेखापहरक्षक यांच्या कायालयाव्दारे वेळोवेळी हवहिि केलेल्या नमुन्यामधये प्राहिकरणाच्या लेख्यांचे पहरक्षण करण्याि येईल.

5) मुख्य कायगकारी अहिकाऱ्याव्दारे लेख्यांचे वार्षषक हववरणपत्र स्वाक्षहरि व अहिप्रमाहणि करण्याि येईल.

6) प्राहिकरणाचे वार्षषक लेखा हववरणपत्र हनयंत्रक व मिालेखापहरक्षक यांच्या कायालयास त्या त्या वषाि 30 जून रोजी ककवा त्यापुवी सादर करण्याि येईल व सादर केलेल्या लेखा हववरण पत्रांचे लेखा पहरक्षण करुन त्याबाबिचा अिवाल सादर करण्याि येईल.

7) लेखापहरक्षा अिवाल प्राप्ि झाल्यानंिर प्राहिकरण, िीस हदवसाच्या आि त्याि ील कोणाि ी दोष ककवा अहनयहमि ा शोि ून काढून उपाय योजील आहण याबाबि करण्याि आलेल्या कायगवाि ी हवषयीचा अिवाल हनयंत्रक व मिालेखापहरक्षक यांचे कायालय आहण कदरिय शासन यांना सादर करील.

प्रकरण आठ
बालकाांधवरुध्दचे
अपराि

56. बालकाांधवरुध्द घडणाऱ्या अपराि ा ांच्या प्रकरणाांमिील कायषपध्दती.-

1) एखाद्या बालकाहवरुधद घडलेल्या एखाद्या अपराि ाची ि क्रार बालकाकडून, बालकाचे कुटूंब, पालक, हमत्र ककवा हशक्षक, चाईल्ड लाईन सेवा ककवा इिर कोणाि ीकडून वैयक्तिकहरत्या ककवा संस्ि ांकडून ककवा संघटनेकडून दाखल केली जाऊ शकि.

2) एखाद्या बालकाच्या हवरुधद एखादा दखलपात्र गुन्ि ा घडला असल्याची माहिि ी हमळाल्यावर पोहलस ि ात्काळ प्रार्हमक माहिि ी अिवाल नोंदवील.

3) एखाद्या बालकाच्या हवरुधद एखाद्या अदखलपात्र अपराि ाची माहिि ी हमळाल्यावर पोहलस दैनंहदन पुक्स्िकेि नोंद करील ि ात्काळ ि ी माहिि ी दंडाहिकाऱ्यांच्या माहिि ीस्ि व

त्यांच्याकडे पारेहषि च्या पोटकलम करीिल,की जो फौजदारी प्रहक्रया संहि ा 1973 (1974 चा 2) याच्या कलम 155 (2) अन्वये समुहचि कायगवा ीचा हनदेश देईल.

4) बालकांहवरुधदच्या अपरा ाच्या सवग प्रकरणांमधये बाल कल्याण पोहलस अहिकाऱ्याव्दारे ि पास ि ा ी घेण्या ि येईल. ि पासाच्या कालावीच्या दरम्यान अहभकहर् ि आरोपीपासून बालकास संरक्षण देण्या ि येईल.

5) या अहिहनयमाखाली केलेला कोणिा ी अपरा ि बालकांची काळजी घेण्याकरी ा कायगरि संस्े शी ि सेच हवशेष द्क संस्े शी संलग्न असलेल्या व्यतीने ककवा अशा संस्े शी संबंहि ि अभ्यागिाने केलेला असल्यास, सहमिी ककवा मंडळ बालकांना ज्या बालकांची काळजी घेणाऱ्या कायगरि संस्ा ककवा हवशेष द्क संस्ा यांमधये तेवण्या ि आलेले आि े ि े र् ून इिर कोणत्या ी बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ा ककवा हवशेष द्क संस्ा यांमधये तेवण्याचे समुहचि आदेश मंजूर करील आहण संस्े ची मान्या काढून घेण्याची व नोंदणी रद्द करण्याची हशफारस करील.

6) अहिहनयम आहण हनयमां िगगि हवशेष द्क संस्ा सि एखाद्या बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्े बरोबर काम करणाऱ्या व्यती हवरुधद कोणत्या ी अपरा ासाती प्रर्म खबरी अिवाल(FIR) नोंद केली आि े, अशा व्यतींना फौजदारी खटला प्रलंहबि असाना, मुलांबरोबर प्रत्यक्ष काम करण्यास मनाई करण्या ि येईल.

7) ज्या व्यतीला सेवे ून बडिफग करण्या ि आलेले आि े, ककवा ि ा अहिनयम आहण हनयमां िगगि एखाद्या अपरा ासाती दोषी तरहवले आि े अशी व्यती पुढील कोणत्या ी हनयुतीकहरिा अपात्र तरहवली जाईल.

8) एखाद्या बालकास कोणत्या ी प्रकरणामधये पोहलस कोतडी ि ककवा ि ुरुंगा ि टाकण्या ि येणार ना ी.

9) बालक व त्यांचे कुटुंबीय यांना हजल् ा हविी सेवा प्राहिकरणां िगगि असलेल्या हविीसद्दर्शय (पॅराहलगल) स्वयंसेवकांकडे जाण्यासाती ि जवीज करण्या ि येईल.

10) बाल कल्याण पोलीस अहिकाऱ्याकडून मुलाच्या ि ात्काळ गरजेचे हनिारण करण्या ि येईल आहण जर अन्न, वस्त्र, ि ात्काळ वैद्यहकय सेवा, समुपदेशन आहण मानहसक आिार यासंबं ि ा ि हजल् ा बाल संरक्षण कक्ष/ अशासकीय / सामाहजक कायगकि यांच्या सिाय्याची आवर्शयकिा असेल ि र ि े पोलीस ताण्या ि असलेल्या त्या बालकाला ि ाबडिोब पुरहवण्या ि येईल.

11) एखाद्या बालकास लैंहगक अत्याचाराला भाग पाडले असेल त्या बालकास स् ाहनकहरत्या उपलब् ि असल्यास जवळच्याच हजल् ा रुग्णालया ि ककवा यर् ाक्स् ी, वन स्टॉप क्रायसेस सदटरकडे पातहवण्या ि येईल.

12) प्रत्येक न्यायालय संकुलामधये बालकांना प्रहिक्षा करण्यासाती आहण जी बालके त्यांचे जबाब ककवा मुलाखि देि ा ि त्यांच्यासाती वेगळी जागा, शतय आहण व्यवियग असेल ि े र् े स्विंत्र प्रवेशव्दारे, शतय असेल ि े र् े बालकाशी संवाद सा ि ण्यासाती द्दकश्राव्यसंभाषण सुहविा, बालकांच्या करमणूकीसाती पुस् िके, खेळ ईत्यादी संबं ि ी ि रूिद करण्या ि येईल.खटल्याव्यहिहरति हपडी ि ककवा साक्षीदार अशा बालकांच्या असलेले जबाब व मुलाखिी बालकांच्या कक्षा ि बालकस्ने ी प्रहक्रयेव्दारे नोंदहवण्या ि ये ील अशा सुहविेसीि हवशेष बालक कक्ष ि यार करण्या ि यावे.

13) पीडी ि, साक्षीदार बालकाचा जबाब ककवा मुलाखि पुढील अटीची खात्री झाल्यानं रच घे ि ली जाईल.

(एक) दंडाहिकारी, फौजदारी दंड संहिि्ा 1973 (1974 चा 2) कलम 164 अन्वये बालकाच्या जबाबाची नोंद बालगृि्ाि ककवा शतय असेल ि्र, बालकाच्या हनवासाचे हतकाण ज्यामधये घर ककवा संस्र्ा, हजर्े ि्ो ककवा ि्ी हनवास करि असेल ककवा बालकास सोयीस्कर असेल अशा कुतल्या्ि्ी हतकाणी बालकस्नेि्ी पधदीने नोंद घेईल.

(दोन) बालकाकडून वदवून घेि्लेल्या जबाबाची नोंद शब्दश: घेि्ली जाईल.

(ि्ीन) फौजदारी प्रहक्रया संहिि्ा 1973 याच्या कलम 164 च्या पोट कलम (1) च्या

ि्रूदीनुसार जबाबाची नोंद दक- श्राव्य माधयमांव्दारे घेि्ली जाईल.

(चार) आईवडील ककवा पालक ककवा सामाहजक कायगकिा बालकांसोबि रिाि्ील .

14) हविी सेवा प्राहिकरण संपरीक्षा पूवग समुपदेशनासाती आहण जबाब नोंदहवण्यास बालकास सोबि करण्यास सियक व्यिी ककवा हविी सदर्शय स्वयंसेवक यांची ि्रूद करील. जो अिीच न्यायालय येण्याच्या ककवा हविी दकश्राव्य आहण न्यायालय पहरसराची बालकास माहिि्ी देईल. आहण हजर्े बालक न्यायालयाि्ि अनुभवामुळे अस्वस्र् असल्याचे हनदशगनास आले अि्े बालकाच्या विीने सियक व्यिी सदर्शय स्वयंसेवक ककवा हवहि सेवा प्राहिकरण यांनी अजग केल्यावर न्यायालयाकडून संभाषण करण्याचा आदेश मान्य केले जाि्ील.

15) जर पीहडि बालक ककवा साक्षीदार ि्ा हजल्ि्ा ककवा राज्य ककवा देशाि्ील नसेल ि्र बालकाचा जबाब (क्ि्डीओ कॉन्फरन्सव्दारे) घेि्ली जाईल.

16) जेर्े दकश्राव्य संभाषण करणे शतय नसेल ि्ेर्े बालकास आहण बालकासोबि असलेल्या पालकास सवग आवर्शयक ि्ी हनवासव्यवस्र्ा, प्रवास खचग राज्यशासनाकडून ि्ीन महिन्याच्या आि ककवा शतय असेल त्यानुसार प्रत्यक्ष रकमांमधये प्रहिपूि्ी केली जाईल/देण्याि्ि येईल.

17) बाल साक्षीदारांच्या पुराव्याची नोंद करण्यास प्रत्येक न्यायालय संकुलामधये संवेदनशील साक्षीदारांकहरिा स्विंत्र कक्ष ि्यार करण्याि्ि येईल.

18) बालकांचा समावेश असलेल्या न्यायचौकशी दरम्यान, शतय असेल ि्ोवर बालकाला बालकस्नेि्ी वाि्ावरण हमळण्याची सुहनक्रशची करण्यासाती पुढील मानके अनुसरण्याि्ि येि्ील:

(एक) माि्ा- हपिा ककवा पालक ि्े प्रत्येक वेळी बालकाच्या सोबि असील, (केवळ बालकाच्या सवोम हिि्ासाती असेल ि्र). उति व्यितीचा हिि्संघषग असेल ि्ऱ्,, मुलाच्या पसंि्ीची दुसरी व्यिी, ककवा योग्य व्यिी, हनक्रशचि केलेल्या योग्य संस्र्ेचा प्रहिहनिी ककवा सहमीने ककवा न्यायालयाने हनयुि केलेला मानसशास्त्रज्ञ न्यायालयाच्या मान्यिेनुसार प्रत्येक वेळी बालकासोबि असील.

(दोन) बालकाला आवर्शयक असेल ि्ेर्े मानसशास्त्रीय समुपदेशन सुधदा पुरहवण्याि्ि येईल.

(ि्ीन) जेर्े माि्ा- हपिा ककवा पालक गुन्ि्ामधये सिभागी आि्ेि्. अशा पहरक्स्र्ि्ीि्, ककवा जेर्े बालक राि्ाि्ि आि्े ि्ेर्े संभाव्य आघाि्ाचा ि्ोका आि्े. आहण ि्े न्यायालयाच्या हनदशगनास आणून देण्याि्ि आले ककवा न्यायालय स्वि:च्या प्रस्ि्ावावरुन बालकाला अशा पहरक्स्र्ि्ीि्ून

बाि◌ेर काढण्यास ककवा संगोपन अर्वा ि◌ाब्याि◌ून बाि◌ेर काढण्याचे हनदेश देईल आहण बालकाला ि◌ात्काळ सहमीसमोर ि◌जर करण्याि◌ येईल.

(चार) या अहिहनयमांि◌गिगि बालकाहवरुधदच्या अपराि◌ासंबंि◌ाि◌ील हपहडि बालकाच्या वयाचे हनिारण करण्यासाती, मंडळ आहण सहमिी यांसाती या अहिहनयमाच्या कलम 94 अंि◌गिगि बंि◌नकारक असेल अशी कायगपधदिी अनुसरण्याि◌ येईल.

(पाच) बालकाला अवगि असलेल्या भाषांचा वापर केला जाईल आहण आवर्शयकिा असल्यास अनुवादक आहण हवशेष हशक्षक उपलब्ि◌ करुन देण्याि◌ येि◌ील.

(सिा) न्यायालय बालकाचा जबाब नोंदहवण्यापूवी बालक स्वेच्छेने जबाब देण्याकरीि◌ा सक्षम असल्याची खाि◌रजमा करील.

(साि◌) न्याय चौकशीि◌ील पुरावा म्ि◌णून एखाद्या बालकाच्या कर्नाबाबि केवळ अशा मुलांचे वयाच्या आिारावर दुलगक्ष करिा येणार नाि◌ी.

(आत) बालकाच्या मुलाखिीमिील स्वीकाराि◌ग कल्पना ककवा कर्ने ि◌ी त्या मुलाच्या मानहसक व शाहररीक आरोग्यास ि◌ाहनकारक असणार नाि◌ी.

(नऊ) मुलाखिीच्या वेळी अनुज्ञेय असलेल्या हनवेदनाची लांबी व त्याबाबिचे प्रर्शन ि◌े मुलांच्या सिनशीलिेचा अंि◌ पाि◌िणारे नसावेि◌ व मुलाचे लक्ष वेि◌ण्याइिपि ि◌े योग्य असावेि◌.

(दिा) एखादे ि◌रुण बालक ककवा अन्यर्ा असमर्ग बालक याबाबिीि◌ माहिि◌ी घेण्याच्या ककवा पुरावे गोळा करण्याच्या वेळी कमी ि◌ाकदडपशा दाखहवणाऱ्या पयायी पधदिी असाव्याि◌.

(अकरा) न्यायालय, न्यायचौकशीच्या कोणत्याि◌ी टप्प्यावर बालक आहण आरोपी समोरासमोर येणार नाि◌ीि◌ याची सुहनक्रशचिी करेल. न्यायालय, असे बालक, आरोपी आहण ककवा त्यांचे/ हिचे प्रहिहनिी यांच्या दडपणाि◌ येणार नाि◌ी याची सुहनक्रशचिी करेल.

(बारा) बालकाचे वाया गेलेल्या हदवसांसातीच्या उपायात्मक हशकवण्याबाबि आहण पहरक्षेला बसण्याबाबि शाळेकडून हवशेष परवानगी व ि◌ेशा व्यवस्ि◌ेची शाळा प्राहिकरण सुहनक्रशचिी करील.

19) बालक यर्ाक्स्हि, पुढीलव्दारे प्रहिहनहित्व करु शकेल.

(एक) त्याच्या हनवडीचा वकील, ककवा

(दोन) सरकारी वकील, ककवा

(ि◌ीन) हवहि सेवा प्राहिकरणाव्दारे पदहनदेहशि ककवा नाहमकाहिक्ष्ति केलेला वकील.

20) न्यायालयाचे सवग कमगचारी आहण इिर संबहिि◌ कमगचारी यांना बालकांच्या हवशेष गरजा व बाल ि◌तक याप्रिी अहिक संवेदनशील करावे.

21) न्यायचौकशीच्या प्रहक्रयेनंि◌र;

(अ) न्यायालयाि◌ बालकाचे प्राहिहनहित्व करणाऱ्या व्यतिीने , न्यायालयीन प्रहकयेि◌ील हनणगय आहण त्याि◌ील सुचीि◌ार्ग यांची संपूणग माहिि◌ी बालकास ककवा त्याच्या पालकांस द्यावी.

(ब) न्यायालयाि बालकांचे प्रहिहनहित्व करणाऱ्या व्यतीिने त्याच्या कायदेशीर हवकल्पांची जाणीव बालक व पालकांना करुन द्यावी .

57. अधिधनयमाच्या कलम 75 अन्वये अपराि बाबत कायषपध्दती.-

1) अहिहनयमाच्या व या हनयमाच्या कलम 75 च्या प्रयोजनार्ग, बालहववाि करणे ि्ी बालकाबाबि क्रुरिा असल्याचे समजण्याि येईल. एखाद्या बालकाचा बालहववाि ि्ोण्याची जोखीम आि े , अशी माहिि्ी प्राप्ि झाल्यावर पोहलस ककवा या अहिहनयमान्वये ककवा बाल हववाि प्रहिबंि्क अहिहनयम ,2006 (2007चा 6) अन्वये प्राहिकृि केलेला कोणिाि्ी अहिकारी योग्य हनदेश देण्यासाती व पुनवगसन उपाययोजना करण्यासाती अशा बालकाला सहमिीपुढे ि्जर करील.

2) जेव्ि्ा बालकांच्या काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ा, ककवा शाळा, कोकचग तलासेस, रुग्णालये, हशकवणी वगग , दैनंहदन संगोपन कदरिये, शालेय सिली दरम्यान , आवार, शाळा , खेळाची कदरिये , शैक्षहणक संस्ि्ा, वसहिगृि्े, आश्रमशाळा ककवा बालकाचे काळजी व संरक्षणाचे कोणिे्ी अन्य हतकाण यामधये बालकासोबि क्रुरिा ि्ोि असेल, ि्े व्ि्ा मुलांचे सवो्म हिि लक्षाि घेि्ा , मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय; बालकांशी आहण ककवा आई-वडीलांशी ककवा पालकांशी हवचारहवहनमय करुन अशा बालकांचे पयायी पुनवगसन करील.

3) या अहिहनयमांि्गगि येणा-या एखाद्या बालकाला ि्ात्काळ वैद्यकीय उपचाराची आवर्शयकिा असल्यास, मंडळ ककवा सहमिी यांनी याबाबि हदलेल्या हनदेशानुसार एखाद्या रुग्णालयाव्दारे ककवा दवाखान्याव्दारे ककवा एखाद्या सुहविव्दारे आवर्शयक ि्ी वैद्यकीय व्यवस्ि्ा व उपचार हवनाशुल्क करण्याि येईल. याहवषयी ि्ात्काळ प्रहिसाद न हदल्यामुळे, मुलाला जर गंभीर दुखापि, भरुन न येणारी ि्ानी , ककवा जीवाला ि्ोका ककवा मृत्यु, अशी घटना घडल्यास, ि्ी अशा मुलांकडे जाणीपूवगक दुलगक्ष केल्याचे समजण्याि येईल. आहण त्याबाबि सखोल चौकशी केल्यानंि्र मंडळाच्या ककवा सहमिीच्या हनदेशानुसार अहिहनयमाच्या कलम 75 अन्वये ि्े बालकाशी क्रुरिा मानण्याि येईल.

58. अधिधनयमाच्या कलम 77 अन्वये अपराि झाल्यास कायषपध्दती,-

1)जेव्ि्ा एखादे बालक, मादक रियव्ये ककवा गुंगीकारक रियव्ये ककवा मन:प्रभावी पदार्ग ककवा ि्ंबाखूजन्य उत्पादने यांची हवहक्र करण्याच्या प्रयोजनार्ग त्याच्या प्रभावाि ककवा ि्ी बाळगिांना आढळून आल्यास, पोलीस याबाबिीि ि्े बालक मादक रियव्य ककवा गुंगीकारक रियव्ये ककवा मन:प्रभावी पदार्ग ककवा ि्ंबाखूजन्य उत्पादने यांच्या प्रभावाि कसे आले याची सखोल चौकशी करुन प्रार्हमक चौकशी अिवालाची नोंद करील.

2)जे बालक गुंगीकारक रियव्ये ककवा मन:प्रभावी पदार्ा्ंचा व्यविार करीि असेल ककवा त्याच्या प्रभावाखाली आल्याचे आढळून आले असेल ि्र अशा बालकाला एक ि्र मंडळापुढे ककवा यर्ाक्स्ि्ी सहमिीपुढे ि्जर करण्याि येईल आहण मंडळ ककवा सहमिी, अशा बालकाचे पुनवगसन व हनव्यगसनी करण्यासंबिी योग्य आदेश संमि करील.

3)एखादे बालक अंमली रियव्ये ककवा ि्ंबाखूजन्य उत्पादने यांच्या व्यसनाि्ीन असल्याचे आढळून आले असेल, ि्र त्याला सहमिीपुढे ि्जर करण्यापूवी त्या बालकाला हनव्यगसनी करण्यासि त्याचे पुनवगसन करण्याचे हनदेश देण्याि येि्ील आहण त्यासातीच्या प्रयोजनार्ग अशा बालकाला योग्य सुहविा कदरियामधये ि्स्ि्ा्ंि्रीि करण्याि येईल.

4)कोणिि्ी बालक बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि्ेि मादक रियव्य ककवा गुंगीकारक रियव्ये ककवा मन:प्रभावी पदार्ग ककवा ि्ंबाखूजन्य पदार्ग यांचा व्यविार करीि असल्याचे आढळून आल्यास, अशा बालकाला जेव्ि्ा ि्े बालक मंडळ ककवा सहमीपुढे ि्जर करण्याच्या क्स्ि्ीि नसेल व त्याला ि्ात्काळ वैद्यकीय उपचाराची आवर्शयकिा असेल अशा बाबिच्या प्रकरणांखेरीज मंडळापुढे ककवा सहमीपुढे ि्ात्काळ ि्जर करण्याि येईल.

5)मंडळ स्वि:ि्ून ककवा सहमीकडून प्राप्ि झालेल्या ि्क्रारीवरून पोलीसांना ि्ात्काळ प्रार्हमक माहिि्ी अिवाल नोंदहवण्याचे हनदेश देईल.

6)मंडळ ककवा सहमीस,बालकांसाती कायगरि संस्ि्ेि, योग्य हनदेशांसि चौकशी केली असिा प्राप्ि पहरक्स्ि्ीि संस्ि्ेि वरील पदार्ग आढळून आल्यास आहण बालकांचा त्याि समावेश आढळून आल्यास सदर बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि्ेवर व संस्ि्ेच्या पदाहिका-यांवर कायालयीन चौकशी आहण कडक कारवाई करण्याचे आदेश मंडळ ककवा सहमी देईल.

7)मंडळ ककवा सहमी बालकांची काळजी घेणा-या इिर संस्ि्ेकडे बालकाचे ि्स्ि्ा्ंिरण करण्याबाबि यर्ाक्स्ि्ी हनदेश सुधदा देईल.

8)कोणत्याि्ी दुकानाि, जेर्े मादक रियव्य,ि्ंबाखू उत्पादने यांची हवक्री केली जाि्े,त्या दुकानाच्या मुख्य हतकाणी सवाना हदसेल असा, बालकांना मादक रियव्य ककवा ि्ंबाखू उत्पादन देणे ककवा हवकणे ि्ा साि वषाच्या सश्रम कारावास व एक लाख रूपयापयगिच्या रियव्यदंडाच्या हशक्षेचा अपराि आि्े, या आशयाचा मजकूर प्रदर्शि करणे सतीचे आि्े.

9)सवग ि्ंबाखु उत्पादक व मादक रियव्य उत्पादकांनी त्याच्या उत्पादनांवर हदसेल अशा हतकाणी बालकांना मादक रियव्य ककवा ि्ंबाखू उत्पादने देणे ककवा हवकणे ि्ा साि वषाच्या सश्रम कारावास व एक लाख रूपयापयंि असू शकेल इितया रियव्यदंडाच्या हशक्षेचा अपराि आि्े,असा आशयाचा मजकूर प्रदर्शि करणे सतीचे आि्े.

10)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ा ककवा या अहिनयमांिगगि नोदणीकृि ककवा मान्याप्राप्ि अन्य कोणिि्ी गृि/संस्ि्ा,सहमी ककवा मंडळा यांचे कायालय यांच्या 200 मीटरच्या आि मादक रियव्य,अंमली पदार्ग ककवा मन:प्रभावी पदार्ग ककवा ि्ंबाखू उत्पादने देणे ककवा हवकणे ,या अहिनयमाच्या कलम 77 अन्वये अपराि्समजण्याि येईल.

59. अधिधनयमाच्या कलम 78 अन्वये अपराि झाल्यास कायषपध्दती .-

1)जेर्े बालक मादक रियव्य, अंमली पदार्ग ककवा मन:प्रभावी पहरणाम करणारे पदार्ग यांची हवक्री करिना ककवा सोबि बाळगिांना ककवा पुरवता करिना हकवा ि्स्करी करिना आढळिील, ि्ेर्े पोलीस बालकाजवळ मादक रियव्य,अंमली पदार्ग ककवा मन:प्रभावी पहरणाम करणारे पदार्ग, कसे व कोणाकडून आले याची चौकशी करील आहण ि्ाबडिोब प्रार्हमक चौकशी अिवाल नोंदवून घेि्ील.

2)या अहिनयमाच्या कलम 78 अन्वये, बालकाने अहभकहर्ि अपराि केला असेल,त्याला मंडळासमोर ि्जर केले जाईल जर बालकाला काळजी व संरक्षणाची गरज असेल, ि्र ि्े बालकाला सहमीकडे ि्स्ि्ाि्ंरीि करू शकेल.

60. अधिधनयमाच्या कलम 80 अन्वये अपराि झाल्यास कायषपध्दती.-

1)कोणिि्ी अनार्, सोडून हदलेले ककवा पहरत्याग केलेलेबालक या अहिनयमाि्ील व या हनयमाि्ील ि्रिुदीमील कायगपधदीचे पालन न अनुसरिा दिक ग्रिणाच्या प्रयोजनासाती देऊ केले असेल हकवा घेि्ले असेल, ि्ेव्ि्ा पोलीस स्वाहिकारामधये हकवा माहिि्ी हमळाल्यावर ि्ाबडिोब प्रार्हमक चौकशी अिवाल नोंदवून घेईल.

2)जे बालक दिक ग्रिणाच्या प्रयोजनासाती देऊ केले आिे ककवा हदले आिे हकवा घेिले असल्यास, त्याला िाबोडिोब सहमिीसमोर िजर केलेजाईल व अशा बालकाला सहमिी हवशेष दिक संस्ेमधये तेवण्यासि, बालकाच्या पुनवगसनासाती योग्य हनदेश देईल.

3)अहिहनयमाच्या कलम 80 अन्वये,एखाद्या मान्याप्राप्ि हवशेष दिक संस्ेव्दारे ककवा अशा संस्ेशी संबंहिि व्यतीव्दारे अपराि झाला असेल, अशा हवशेष दिक ग्रिण संस्ेिील अन्य बालकांना बालकांची काळजी घेणाऱ्या इिर संस्ा हकेवा हवशेष दिक संस्ेमधये दाखल करण्यासाती सहमिी समूहचि आदेश सुधदा काढील.

61. अधिधनयमाच्या कलम 81 अन्वये अपराि झाल्यास कायषपध्दती:-

1)बालकाच्या खरेदी ककवा हवक्रीची माहिि्ी हमळाल्यावर पोलीस िाबडिोब प्रार्हमक चौकशी अिवाल नोंदवून घेि्ील.

2)बालकाचे कोणिी्ी भावी दिक पालक ककवा माि्ा-हपिा ककवा पालक ककवा हवशेष द्क संस्ा यांच्याकडून द्क शुल्क ककवा सेवा शुल्क ककवा बाल संगोपन रतकम याबाबि प्राहिकरणाने ियार केलेल्या दिक हवहनयम अन्वये हदलेल्या परवानगी व्यहिहरति कोणिी्ी प्रदान देणे ककवा देण्याचे मान्य करणे ,घेणे ककवा घेण्याचे मान्य करणे ककवा बहक्षसी मोबदला रतकम घेणे, या अहिहनयमाच्या कलम 81 व या हनयमाअन्वये अपराि समजला जाईल.

3)असे बालक, जे हवकले जाण्याचा हकदवा हवकि घेण्याच्या पहरक्स्ि्ीिअसेल त्याला ि्ात्काळ सहमिीसमार िजर केले जाईल. त्यावर सहमिी अशा मुलाच्या पूनवगसनासाती समुहचि आदेश काढील.

4)जेर्े अहिहनयमाच्या कलम 81 अन्वये, मुलांच्या माि्ाहपत्याने ककवा पालकाने ककवा बालकाचा ि्ाबा असलेल्या अन्य कोंणत्याि्ी व्यतीने अपराि केला असेल ,ि्ेव्ि्ा सहमिी अशा मुलाला यर्ाक्स्ि्ी बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ा योग्य संस्ा अर्वा योग्य व्यती सोबि तेवण्यासाती समुहचि आदेश काढील.

5)जेव्ि्ा या अहिहनयमाच्या कलम 81 अन्वये, बालकांसाती कायगरि संस्ा, हवशेष दिक संस्ा ककवा रुग्णालय ककवा शुश्रूषालय,प्रसुहिगृि हकवा अशा संस्ांशी संबंहिि व्यती यांनी अपराि केला असेल, ि्दव्ि्ा सहमिी, कोणिी्ी अन्य हवशेष द्क संस्ा, बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ा ककवा रुग्णालय ककवा शुश्रूषालय,प्रसुहिगृि यासारख्या अन्य हतकाणी अशा मुलांना तेवण्याबाबि समूहचि आदेश काढील.

6)सहमिी, , अशा संस्ेची नोंदणी हकवा मान्या ककवा असे रुग्णालय ककवा शुश्रूषालय ककवा प्रसुहिग्रि ककवा याबाबि कोणत्याि्ी कायदयान्वये संबंहिि संस्ा व्यती ,यांची नोदणी ककवा परवाना रद्द करण्याबाबि राज्य शासनाला हशफारस करील .

62. अधिधनयमाच्या कलम 82 अन्वये अपराि झाल्यास कायषपध्दती.-

1)अहिहनयमाच्या कलम 82 अन्वये बालकाला केलेल्या शारीहरक हशक्षेहवषयीची िक्रार ि्ो बालक ककवा त्याच्या वीिने कोणीि्ी नोंदवू शकेल.

2)बालकांची काळजी घेणारी प्रत्येक संस्ा शारीहरक हशक्षेची िक्रार प्राप्ि करण्यासाती इमारीिमधये मुख्य हतकाणी िक्रार पेटी तेवील.

3)िक्रार पेटी महिन्याि्ून एकदा हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष प्रहिनिी व व्यवस््ापन सहमिीवरील दोन सदस्य यांच्या उपक्स्ि्ीिि उघडली जाईल.

4)अशा सवग िक्रारी बालकांची काळजी घेणा-या संस््ेच्या हनकटिम असलेल्या प्रर्म वगग न्यायदंडाहिकारी समोर ि्ात्काळ सादर करण्याि येईल आहण त्याची प्रि मंडळ ककवा सहमिीकडे अग्रेहषि करण्याि येईल.

5)न्याय दंडाहिकारी संबंहिि बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांचेमाफगि प्रकरणाचे अन्वेषण करेल आहण िक्रार हमळाल्यावर त्यावर यर्ोहचिहरत्या कायगवाि्ी करील.

6)मंडळ ककवा सहमिी, ज्या बालकाने िक्रार केली आि्े हकवा ज्या बालकास शारीहरक हशक्षा झाली आि्े. अशा बालकाच्या सवोम हिि्ाकरीि्ा बालकांची काळजी घेणा-या दुसऱ्या संस््ेमधये बालंकाचे िस्ि्ाांिरण करण्याचा हवचार करील.

7)अहिहनयमाच्या कलम 82 च्या पोटकलम (3) अन्वये, चौकशीसाती ककवा न्यायालयाच्या आदेशाचे अनुपालन करण्याकरीि्ा संस््ेचे व्यवस््ापन सिकायग करीि नसेल, असे प्रर्म वगग न्याय दंडाहिकारी यांना आढळून आल्यास प्रर्म वगग न्याय दंडाहिकारी एकिर स्वि: अपराि्ाची दखल घेि्ील आहण संस््ेच्या व्यवस््ापनाच्या प्रभारी व्यतीिहवरूधद प्रर्म माहिि्ी अिवालाची नोंद करण्याचे अहण कायगवाि्ी करण्याचे हनदेश देि्ील.

8)मंडळ ककवा सहमिी ककवा राज्यशासन, शारीहरक हशक्षेच्या कोणत्याि्ी घटनेच्या बाबीिि बालकांची काळजी घेणा-या संस््ेच्या व्यवस््ापनास काि्ी हनदेश देईल, त्याचप्रमाणे व्यवस््ापन अनूपालन करील.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú- +ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 101

9)अनुपालन करण्याि न आल्यास अशा प्रसंगी, मंडळ स्वि: हकवा सहमिीच्या िक्रारीवर ककवा राज्यशासन अहिहनयमाच्या कलम 82 कलम पोटकलम (3) अन्वये प्रर्म माहिि्ी अिवालाची नोंद करण्याचे हनदेश देईल

10)एखादया व्यतीिला, सेवेि्ून बडिफग करण्याि आले असेल ककवा बालकांसोबि काम करण्यापासून प्रहिरोि केला असेल ककवा अहिहनयमाच्या कलम 82 च्या पोट कलम (2) अन्वये बालकास हशक्षा देण्यास भाग पाडल्याचा अपराि हसधद झाला असेल ि्र ि्ी व्यती अहिहनयम आहण हनयमान्वये कोणत्याि्ी हनयुतीिसाती अपात्र तरेल.

प्रकरण 9
सांकीणष

63. बालकांची काळजी घेणाऱ्या सांस्ि्ेच्या प्रभारी व्यक्तीची कतषव्ये.-

1)बालकांची काळजी घेणारी संस््ा सुक्स्ि्ीिि तेवणे आहण बालकांची काळजी घेणे व त्यांना संरक्षण पुरहवणे ि्ी प्रभारी व्यतीिची प्रार्हमक जबाबदारी आि्े

2)प्रभारी व्यती बालंकाना ककवा कमगचारीवृदांना आवर्शयकिा असेल ि्ेव्ि्ा लगेचच उपलबि्ि ि्ोईल अशा जागेि वास्ि्व्य करील आहण कदाहचि अशा जागेि हनवासव्यवस््ा उपलबि्ि नसेल ि्र बालकांची काळजी घेणा-या संस््ेच्या जागेि अशी हनवास व्यवस््ा उपलबि्ि ि्ोणाच्या कालावीिपयंि बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस््ेच्या जवळच साहनधय असलेल्या हतकाणी वास्ि्व्य करील.

3)प्रभारी व्यतीिची सवगसाि्ारण किगव्ये व कामे याि पुढील कामाचा अंिभाव ि्ोि्ो:-

एक) अहिहनयम आहण त्याखालील केलेले हनयम व आदेशाच्या ि्रिुदींचे अनुपालन करणे;

दोन) मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालयाच्या आदेशाचे अनुपालन करणे;

ि्ीन) बालकांची काळजी घेणे व त्यांना प्रेम,स्नेि, काळजी याहवषयी घरगुि्ी व सायभूि

वाि◌ावरण पुरहवणे;

चार) बालकांचा हवकास व कल्याण यासाती प्रयत्न करणे;

पाच) बालकाच्या आहण कमगचारी वगाच्या हशस्ि◌ीचे आहण स्वास्◌ाचे पयगवेक्षण आहण संहनयत्रण करणे;

सिा) प्रहशक्षण व उपचार कायगक्रम ककवा यर्◌ाक्स्ि◌ी अचूक काये यासहि◌ हनयोजन करणे अंमलवजावणी करणे आहण सवग कायगक्रम व काये यामधये समन्वय करणे;

साि◌) संस्◌ेि◌ील वैदयकीय अहिका-याच्या सल्यानुसार सांसर्थगक ककवा संक्रामक रोग असलेल्या बालकांना वेगळे तेवणे;

आत) आवर्शयकिनुसार बालकांना वेगळे तेवणे;

नऊ) नेि◌मीच्या दैहनक कृि◌ीचे हनरीक्षण करणे व त्याचा पातपुरावा करण्याचे सुहनक्रशचि करणे; दिा)

गृि◌ामधये स्◌ाहनक आहण राष्ट्रीय सण आयोहजि करणे; अकरा) बालकासाती सिल ककवा हविार ककवा वनभोजन आयोहजि करणे;

बारा) कलम 98 नुसार, बालकांना रजा मंजुरीसाती यर्◌ाक्स्ि◌ी सहमिी ककवा मंडळाकडून आदेश प्राप्ि◌ करणे आहण सहमिी ककवा मंडळाला बालकाच्या परीचा अिवाल पुढील आदेशासाती कळहवणे; ि◌ेरा) मंडळ ककवा यर्◌ाक्स्ि◌ी सहमिीला, प्रत्येक आतवडयाला बालकांची काळजी घेणा-या संस्◌ेि◌ील मुलांची **नमुना 42** प्रमाणे यादी पातहवणे आहण जर मंडळ आहण सहमिी समोर कोणत्याि◌ी बालकाला ि◌जर करण्यासाती हदनांक हदला नसेल ि◌र मंडळ ककवा सहमिीच्या लक्षाि◌ आणून देणे;

चौदा) कमगचारीवगाला कामाचे वाटप करणे आहण कमगचारी वगासोबि (बालकांच्या काळजीसाती जबाबदार असलेल्या) संस्◌ेमिील सुहविा व त्यांचा दजा, आहण बालकांची सुक्स्ि◌ी संबंि◌ी माहसक सभा घेणे आहण अशा सभांची कायगवृ◌े कमगचारी सभा नोंदवीमधये नोंदवून तेवणे;

पंि◌रा) बालकांसोबि वैयक्तिकपणे ककवा गटाने संवाद साि◌णे;

सोळा) राज्यशासन वेळोवेळी हवहि◌ करेल त्याप्रमाणे ि◌सेच या हनयम व अहिहनयमानुसार संस्◌ेि◌ील काळजी आहण संरक्षण यांचा दजा राखणे;

सिरा) अन्नसामग्रीचा योग्य साता करणे आहण त्याचे हनरीक्षण याची सुहनक्रशचिी करणे ि◌सेच अन्न वाटप करणे;

अतरा) बालकांची काळजी घेणा-या संस्◌ेच्या इमारिी आहण पहरसराची देखभाल करणे;

एकोणीस) गृि◌ाि◌ योग्य अशी आरोग्यहवषयक स्वच्छिा राखणे;

वीस) अपघाि◌ व आग प्रहिबंि◌क उपाययोजना,पहरसरामधये आप्◌ी व्यवस्◌ापनांची ि◌रूिद करणे आहण ि◌सेच प्रर्मोपचार पेटीि◌ी तेवणे;

एकवीस) पाण्याची सातवण, पॉवर बॅक -अप,इन्व्ि◌टगस,जनरेटर यांची पयायी व्यवस्◌ा करणे;

बावीस) उपकरणांची काळजीपूवगक ि◌ाि◌ाळणी करण्याची सुहनक्रशचि करणे;

ि)वीस) योग्य सुरक्षा उपायांची उपाययोजना करणे;

चोवीस) बालकांची काळजी घेणा-या संस्ा)ंची दैनहदन हनहरक्षण आहण फेऱ्याबरोबरच हनयिकाहलक हनरीक्षण करणे;

पंचवीस) संकटकालीन पहरक्स्ि)ीि सामना करण्यासाती सत्वर कृि)ी करणे;

सव्वीस) सवग हशस्ि)हवषयक प्रकरणांची सत्वर, दृढ आहण हवचारपूवगक ि)ाि)ाळणी करण्याची सुहनक्रशचिी करणे;

स्ावीस) प्रकरणाच्या नस्ि)ींची सुयोग्य व वेळेवर देखभाल कदल्याची सुहनक्रशचिी करणे;

अठ्ठावीस) या अहिहनयमाअंिगगि आहण या हनयमांच्या अंिगगि असलेल्या आवर्शयक अहभलेख व नोंदविया तेवणे;

एकोणीस) अंदाजपत्रक ियार करणे व हक्हवषयक बाबींसंबंि)ी हनयंत्रण तेवणे;

ि)ीस) या हनयमांच्या **धनयम 41** अन्वये स्ापन केलेल्या व्यवस्ापन सहमिीच्या बैतका आयोहजि करणे आहण आवर्शयक मदि प्रदान करणे आहण व्यवस्ापन सहमिीने घेि)लेल्या हनणगयांचे अनुपालन करणे,

एकिीस) हनयमांच्या **धनयम 41** अन्वये स्ाहपि केलेल्या व्यवस्ापन सहमिीव्दारे सवग अहभलेख आहण नोदवियांची दरमिा पडिाळणी करणे.

ब्ीस) जदव्ि)ा आवर्शयक असेल ि)ेव्ि)ा राज्य बाल संरक्षण संस्ा आहण हजल्ि)ा बाल संरक्षण कक्ष यांच्याशी संपकग, समन्वय साि)णे आहण सिकायग करणे,

ि)ेि)्ीस) हजल्ि)ा बाल संरक्षण कक्ष ककवा हजल्ि)ा ककवा राज्य हवहि सेवा प्राहिकरण ककवा हवहि-हन-पहरवीक्षा अहिकारी ककवा इिर संबंहिियांच्याशी समन्वय साि)ून प्रत्येक बालकाला कायदेशीरहरत्या प्रहिहनहित्व हमळवून देणे,ि)सेच मोफि कायदेहवषयक सेवा व इिर आवर्शयक मदि हमळेल याची सुहनक्रशचिी करणे

चौि)ीस) मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालयापुढे बालकाला ि)जर करावयाच्या हदवशी ि)जर करण्याची सुहनक्रशचिी करणे आहण उिि प्रयोजनांच्या ि)ारखांची नोंद झाली आि)े का याची सुहनक्रशचिी करणे.

पस्ि)ीस) बालकांची काळजी घेणा-या संस्ा)ंचा वार्थषक अिवाल ियार करणे आहण ि)ो प्रकाहशि करणे.

104 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

4)प्रभारी व्यिी बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेमधये जदव्ि)ा शतय असेल ि)ेव्ि)ा परंिु एका हदवसाि) दोनपेक्षा कमी नाि)ी अशा वेळेस बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेचे हनरीक्षण करील. ि)सेच त्याच्या हनरीक्षण वेळांची या प्रयोजनासाती असणा-या स्विंत्र वीि) नोंद करेल आहण यामधये हवशेषि पुढील बाबींची नोंद करेल-

एक) आरोग्य हवषयक स्वच्छिा व सफाई राखणे;

दोन) सुव्यवस्ा राखणे;

दो) अन्नाचा दजा व परीमाण;

ि)ीन) अन्न पदार्ग व इिर वस्ि)ुंची आरोग्यपूणग स्वच्छिा राखणे;

पाच) वैदयकीय कदरियामधये आरोग्यहवषयक स्वच्छिा राखणे आहण वैदयकीय देखभालासाती ि)रूिद;;

सि) बालके आहण कमगचारी यांचे विगन साि)

सुरक्षा व्यवस्ा; आहण आत) नस्त्या, नोंदविया आहण पुस्िके सुक्स्ष्मीि तेवणे.

5)काि्ीि्ी, जे अहनयहमि आिे, असे प्रभारी व्यतीच्या हनदशगनास आल्यास त्याची चौकशी करून हनराकरण करणे आहण केलेल्या कारवाईची हदनांक ,वेळ आहण स्वरूप यांची नोंदवीि नोंद घेणे.

6)ज्याहतकाणी, ि्ाि्डीच्या स्वरूपाच्या समस्येचे दोन कामकाजाच्या हदवसांि हनराकरण झाले नसेल ि्र मंडळ ककवा सहमिी ककवा हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष यांना अवगि करणे.

7)जर प्रभारी व्यती रजेवर असल्यास ककवा अन्यर्ा उपलब्ि नसेल ि्ेव्ि्ा प्रभारी व्यतीने पदहनदेहशि केलेला बाल कल्याण अहिकारी ि्ा प्रभारी व्यतीची किगव्ये पार पाडेल.

64. बाल कल्याण अधिकारी ककवा व्यक्तीधवधशष्ट कायषकता याांची कतषव्ये-

1)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेि्ील प्रत्येक बालकल्याण अहिकारी ककवा व्यतीहवहशष्ट कायगकिा,मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय यांनी हदलेल्या सवग हनदेशांचे पालन करेल.

2)बालकल्याण अहिकारी ककवा व्यतीहवहशष्ट कायगकिा , ि्े बालकांचे पुनवगसन आहण सामाहजक पुनगएकाक्त्मकरण सुकर करण्यासाती आहण आवर्शयक ि्ो पातपुरावा करण्याची सुहनक्रशची करण्यासाती स्वंयसेवी कायेकि आहण संघटना यांच्याशी अनुबंिने प्रस्ाहपि करील.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 105

3)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेि्ील बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यतीहवहशष्ट कायगकिा ि्े बालकाचा ि्ाबा घेि्ेवेळी बालकाशी मैत्रीपुवगक संवाद साि्ि्ील आहण बालकाचा ि्ाबा घेण्याच्या प्रहक्रयेचे पयगवेक्षण करील.

4)पोलीस ककवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांच्याकडून माहि्ी प्राप्ि केल्यानंिर ककवा बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेि एखादा बालक आल्यावर, बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यतीहवहशष्ट कायगकिा ि्े बालक ककवा त्याच्या कुटुबांच्या सदस्यांबरोबर सामाहजक संस्ा ककवा इिर मागग याद्वारे वैयक्तिक मुलाखिीच्या माधयमाि्ून बालकाची सामाहजक ि्पासणी करील आहण बालकाचा पुवग इहि्ासआहण कौटुहबक इहि्ासाची ि्पासणी आहण इिर संबंि्ीि मित्वपूणग माहि्ी गोळा करील आहण पंिरा हदवसांच्या आि सामाहजक ि्पासणी अिवाल मंडळ ,सहमिी ककवा बाल न्यायालय यांना सादर करील.

5)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेि्ील प्रत्येक बालकांसाती एक बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यतीहवहशष्ट कायगकिा यांना नेमून हदले जाईल.आहण बाल कल्याण अहिकारी हकवा व्यतीहवहशष्ट कायगकिा बालंकाची सवग बाबींसाती जसे बालकाची काळजी व हवकास याकहरिा आहण बालकांबाबि मंडळाला ककवा सहमिीला ककवा बाल न्यायालयाला अिवाल देण्यासाती ककवा बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेि्ील मुलाच्या नोंदी राखणे इ. बाबि पुणगि: जबाबदार असेल.

6)बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यतीहवहशष्ट कायगकिा यांच्याकडे बालकाला सोपवून हदल्यानंिर बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यतीहवहशष्ट कायगकिा -

एक) बालकाच्या प्रकरणाबाबि नस्ि्ी ि्यार करील;

दोन) संरक्षक ि्ाबा काडग (Protective Custody Card) तेवील;

ि्ीन) बालकाचा वैदयकीय दस्ि्ऐवज ि्यार करेल व ि्ो अद्ययावि तेवेल व बालकाच्या उपचाराि कोणिाि्ी खंड पडला नाि्ी ककवा दुलगक्ष झाले नसल्याची खात्री करील;

चार) बालकाची सुरहक्षि्ा ,स्वास्थ्य व हवकास यांची खात्री करण्यासाती ि्ो रोज बालकाची

भेट घेईल बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेिील नवीन परीक्स्ेिीशी जुळवून घेण्यासाती बालकाला मदि करेल .नवीन दाखल बालकाला हदवसाूिन अहिक वेळा भेटावे लागेल;

पाच) बालकाचे हशक्षण ,व्यावसाहयक हशक्षणाची क्स्ेिी व नैसर्थगक कल व भावनात्मक दजा याहवषयी पहिल्या पाच हदवसांच्या आि बालकाची माहिेिी गोळा करील;

सि) बालकासाती आवर्शयक त्या वैद्यहकय ककवा बौक्धदक चाचण्या, मुल्यांकन व िपासण्या

करून घेईल;

साि) अिवालाचा अभ्यास करील व प्रलंहबि चौकशीच्या कालार्वीसाती बालकाच्या प्रकरण फाईलमधये तेवण्याकरीेिा बालक व त्याचे कुटुंब यांच्याशी चचा करून **नमुना 7** मधये बालकासातीचा वैयक्तिक संगोपन आराखडा ियार करील, बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यर्ती हचहकत्सक त्याला योग्य वाटल्यास याबाबीि समुपदेशक ,मानसशास्त्रज्ञ ककवा अशाच इिर व्यर्तीचा सल्ला घेईल;

आत) वैयक्तिक काळजी आराखडा लक्षाि घेऊन, बालकाकरीेिा रोजचा हदनक्रम हवकहसि करून त्याला सांगण्याि येईल;

नऊ) या हवकसीि केलेल्या हदनक्रमानूसार बालक वागि असल्यची खात्री करील व या बाबीिेील त्या त्या वेळेचा अिवाल काळजीवाहिकाकडून घेईल;

दि) वैयक्तिक काळजी आराखड्याचे कायान्वयन व परीणामकत्व याचा वेळोवेळी हनयिकाहलक आढावा घेणे आहण गरज भासल्यास व्यवस्ापन सहमिीच्या मान्यिेने **नमुना 7** मिील वैयक्तिक काळजी आराखड्यामधये आहण बालकाच्या रोजच्या हदनचयेमधये योग्य िे बदल करेल;

अकरा) गृिाेिील बालकांच्या समस्याचे हनराकरण करील व त्यांच्या जीवनाेिील अडचणी समजून घेऊन सिानुभूेिीपूवगक वागेल;

बारा)

बालकाच्या संबंिाेिील हदशाहनदेशन ,हनरीक्षण ,हशक्षण,व्यवसाय हशक्षण व पुनवगसन कायगक्रमांमधये सिभागी िोईल व त्याला नेमून हदलेल्या बालकांच्या शाळेिील पालक-हशक्षक बैतकांना उपक्स्ि राहिल;

िेरा) मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालयांच्या कामकाजाला उपक्स्ि राहिल आहण सवग माहिेिी पुरवेल व मागहवण्याि आलेले अिवाल फाईल करून तेवेल;

चौदा) वयाच्या प्रहिज्ञापत्राच्या आदेशाची प्रि हमळाल्यानंिर बदल करण्याची आवर्शयकिा भासल्यास बालकाच्या वयासंबंिाेिील अहभलेखाि आवर्शयक िे बदल करणे व बालकाच्या प्रकरण नस्िेीमधये उति आदेशाची प्रि तेवेल;

पंिरा)बालकांच्या पूवग मुतिेिा कायगक्रमाि सिभाग घेणे व मुतिेिा झाल्यानंिर बालकाला भावहनक व सामाहजक पातबळ देण्यासाती बालकाशी संपकग प्रस्ाहपि करण्यासाती बालकाला मदि करणे;

सोळा) बालक बाेिर पडल्यानंिरिी त्यांच्याशी संपकग तेवणे व त्याला मदि व मागगदशगन करणे;

सिरा) त्यांच्या पयगवेक्षणाखाली असलेल्या मुलाच्या हनवासास व िसेच रोजगाराची हतकाणे ककवा त्या मुलाची शाळा या हतकाणांना सिि भेट देणे व त्याचा दर पंिरवडयाने ककवा जसे हनदेश हदले असिील त्याप्रमाणे अिवाल सादर करणे;

अतरा) शतय असेल ि◌ेर्े मंडळ ककवा सहमिी ककवा यर्◌ाक्स्र्ि◌ी बाल न्यायालय ककवा बालकांची काळजी घेणा-या संस्र्ेकडे बालकासोबि राहिल;

एकोणीस) मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालयापुढे बालकाला सादर करण्याचा ककवा वैद्यकीय उपचाराकहरिा जाण्याचा पुढील हदनांक याची नोंद तेवणे व उति हदनांकाला बालकाला,मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालयापुढे सादर केले ककवा वैदयकीय उपचाराकरीि◌ा नेले याची खात्री करील;

वीस) वेळोवेळी हवहनर्थदष्ट करण्याि आले असेल त्याप्रमाणे नोंदविया अदयावि तेवेल;

एकवीस) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्र्ेच्या प्रभारी व्यतिीने नेमून हदलेली इिर किगव्य.

7)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्र्ेच्या आवाराि◌ील दैहनक स्वच्छिेच्या ि◌ापासणीचे काम ज्याला नेमून हदले आि◌े असा बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यतिीहवहशष्ट कायगकिा ि◌े काम हदवसाि◌ून दोन वेळेस करेल, सकाळी स्वच्छिा केल्यानंि◌र एकदा व संधयाकाळी स्वच्छिा केल्यानंि◌र दुसऱ्या वेळी त्याची बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यतिीहवहशष्ट कायगकिा स्वच्छिाहवषयक नोंदविी मधये नोंद तेवील. 8)बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यतिीहवहशष्ट कायगकिा, ज्या कोणाला दररोजचा स्वयंपाक ि◌ापासणीचे काम नेमून हदले आि◌े, ि◌ो प्रत्येक भोजन ि◌ापासून त्याची भोजन नोंदविी मधये नोद तेवील.

65. गृह माता ककवा गृह धपत्याची कतषव्ये-

1)प्रत्येक गृि◌ हपिा ककवा गृि◌ मा◌ि◌ा प्रभारी व्यतिीच्या आदेशांचे पालन करेल.

2)गृि◌ हपिा ककवा गृि◌ मा◌ि◌ा यांची सवगसाि◌ारण किगव्ये, काये व जबाबदाऱ्या खालीलप्रमाणे असिील- एक) बालकांची काळजी घेणा-या संस्र्े◌ि◌ील प्रत्येक बालकाला वात्सल्याने वागवणे त्याची योग्य काळजी घेणे व त्याच्या हवकासाची खात्री करणे;

दोन) प्रत्येक बालकाला दाखल झाल्यानंि◌र कपडे, प्रसाि◌नवस्ि◌ू व दैनहदन वापरातीच्या आवर्शयक असणाऱ्या इिर वस्ि◌ु पुरहवणे;

ि◌ीन) अन्नसामग्रीची पुि◌गिाकरणे ककवा बालकासाती आिाराचे प्रमाणानुसार व त्याच्या गरजेनुसार पुरवता करणे;

चार) मुलांमधये हशस्ि◌ जोपासणे;

पाच) मुलांच्या वैयक्तिक स्वच्छिा व आरोग्याची खात्री करणे;

सिा) देखभाल ,स्वच्छिा याकडे लक्ष देणे व आरोग्यदायी पहरसर राखणे;

साि◌) प्रत्येक बालकाच्या दैनंहदन हनत्यक्रमाची प्रभावीरीि◌ीने अंमलबजावणी करणे आहण बालकांच्या सिभागाची सुहनक्रशचिी करणे;

आत) बालकांची काळजी घेणा-या संस्र्े◌ि◌ील सुरहक्षि◌ा व संरक्षण व्यवस्र्ा यावर लक्ष तेवणे;

नऊ) मंडळ ककवा सहमिी हकवा बाल न्यायालय यांच्यासमोर ि◌जर करण्याच्या प्रयोजनाखेरीज बालके जेव्ि◌ा बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्र्ेच्या बाि◌ेर जाि◌ील ि◌ेव्ि◌ा त्यांना संरक्षण देणे; दिा) बाल कल्याण अहिकाऱ्याकडे बालकाला सोपहवण्याबाबि प्रभारी व्यतिी व बाल कल्याण अहिकारी यांना कळहवणे;

अकरा) त्याच्या किगव्याशी संबंहिि नोंदविया तेवणे आहण बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्र्ेच्या प्रभारी व्यतिीव्दारे नेमून देण्याि येि◌ील अशी कोणीि◌ी इिर किगव्ये.

66. पधरवीक्षा अधिकाऱ्याची कतषव्ये-

1)अहिहनयमाच्या कलम 13 चे पोट कलम (1) चा खंड (दोन) अन्वये, पोहलस ककवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांच्याकडून माहिि्ीप्राप्ि झाल्यावर मंडळाच्या कोणत्याि्ी औपचारीक आदेशाची वाट न पाि्ि्ा, मंडळाने केलेल्या चौकशीच्या संबंि्ाि असू शकेल अशी बालकाच्या पहरक्स्र्ि्ीची चौकशी परीहवक्षा अहिकारी करील आहण त्याबाबिचा सामाहजक अन्वेषण अिवाल मंडळास नमुना 6 मधये सादर करील.

2)सामाहजक अन्वेषण अिवालाि, ि्ोका बाबिचे मुल्यमापन, ज्यामधये क्रुरिा करणाऱ्या व्यिी,ि्रूण टोळया अंमली पदार्ग वापरणाऱ्या व्यिी, शस्त्रे आहण मादक रियव्य यांची उपलब्ि्ि्ा, वयानुसार विगन,माहिि्ी व साहित्य याचे अयोग्य प्रदशगन यांसारख्या बाबी व ज्या पहरक्स्र्ि्ीचा बालकांच्या संवेदनशील मनावर पडिो, ि्ी पहरक्स्र्ि्ी अहिक हवकोपास नेणारे आहण सौम्यकरण करणारे घटक तळकपणे हनदशगनास आणून देऊन त्याबाबिची जोखीम हनिाहरि करणे या बाबींचा समावेश करण्याि यावा.

3)परीवीक्षा अहिकारी मंडळाने हदलेल्या हनदेशांचे पालन करील आहण त्याला पुढील किगव्ये, काये व जबाबदाऱ्या अिसील:

एक) **नमुना 6** प्रमाणे बालकाचे सामाहजक अन्वेषण करणे;

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 109

दोन) मंडळाच्या ककवा बाल न्यायालयाच्या कामकाजासाती उपक्स्र्ि राि्णे आहण आवर्शयकिनुसार अिवाल सादर करणे;

ि्ीन) बालकाच्या समस्या हवषद करणे व त्याच्या संस्र्ेच्या वास्ि्व्याि्ीलसमस्या सोडवणे चार) हदशाहनदेशन ,संहनयंत्रण ,शैक्षहणक,व्यावसाहयक आहण पुनवगसन कायगक्रमांमधये सिभागी ि्ोणे;

पाच) बालक आहण प्रभारी व्यिी यांच्यामधये सिकायग आहण सामंजस्य प्रस्र्ाहपि करणे;

सि) बालकाचा कुटुंबासोबि संपकग वाढहवण्यासाती बालकाला सिाय्य करणे आहण कुटुंबाि्ील सदस्यानाि्ी सिाय्य पुरहवणे;

साि) पुवग मुतिि्ा कायगक्रमाि सिभागी ि्ोणे आहण बालकाला मुति केल्यानंि्र बालकास भावहनक व सामाहजक आिार देऊ शकेल असा संपकग प्रस्र्ाहपि करणे;

आत) सामाहजक अन्वेषण अिवाल प्राप्ि करणे, पयगवेक्षण आहण पातपुरावा यांसाती हिर हजल्ि्याि्ील व राज्याि्ील परीहवक्षा अहिकाऱ्यांसोबि संपकग प्रस्र्ाहपि करणे;

नऊ) बालंकाचे पुनवगसन व सामाहजक पुनगएकात्मीकरण सुकर करण्यासाती स्वयंसेवक आहण संस्र्ा यांसोबि संपकग प्रस्र्ाहपि करणे आहण आवर्शयक पातपुराव्याची सुहनक्रशचिी करणे;

दिा) बालकास संस्र्ेि्ून मुति केल्यानंि्र त्याचा हनयहमि पातपुरावा करून त्याला समाजाच्या मुख्य प्रवाि्ाि परि आणणे सुकर व्ि्ावे, यासाती सिाय्य व मागगदशगन करणे;

अकरा) बालकासाती वैयक्तिक काळजी आराखडा व मुतिि्ेनंि्रची योजना ि्यार करणे;

बारा) वैयक्तिक काळजी आराखड्यानुसार पहरहवक्षेवर असेल्या मुलांचे पयगवेक्षण करणे;

ि्ेरा) पयगवेक्षणाखाली असलेल्या मुलांच्या हनवासस्र्ानास आहण सेवायोजना ककवा शाळेच्या हतकाणी हनयहमि भेटी देणे आहण **नमुना 10** अनुसार त्याचा हनयिकाहलक अिवाल सादर करणे;

चौदा) मंडळाच्या कायालयापासून, िे हनरीक्षण गृि,हवशेष गृि,सुरक्षीि हतकाण ककवा यर्ाक्स्ि्ी योग्य सुहविा केरियापयंि बालकांसोबि जेव्ि्ा शतय असेल ि्ेव्ि्ा सोबि करणे;

110 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

पंि्रा) सुरहक्षि हतकाणी असणा-या बालकाच्या प्रगीिचे हनयिकालीक मूल्यमापन करणे आहण मनो-सामाहजक अिवाल ि्यार करणे आहण ि्ो बाल न्यायालयाला सादर करणे;

सोळा) बाल न्यायालयाव्दारे हनयूति करण्याि आले असल्यास संहनयत्रण प्राहिकाऱ्याची काये पार पाडणे;

सिरा) त्यांचे दैनंहदन कायग जसे की, त्यांनी हदलेल्या भेटी, त्यांनी ि्यार केलेला सामाहजक अन्वेषण अिवाल, त्यांनी केलेला पातपुरावा आहण त्यांनी ि्यार केलेले पयगवेक्षण अिवाल यांची नोंद तेवण्यासाती एक दैनंहदनी ककवा नोंदवी तेवणे;

अतरा) समुदाहयक सेवांचा पयाय शोि्ून काढणे आहण बालकांचे पुनवगसन व सामाहजक पुनगएकात्मीकरण सुकर ि्ोण्याकरीि्ा स्वयंसेवी क्षेत्राशी संपकग प्रस्ि्ाहपि करणे.

एकोणीस) नेमुन देण्याि येईल असे इिर कोणिे्ी काम.

67. पुनवषसन-धन-पदयोजन अधिकारी,-

1)सुरहक्षि हतकाणासि, बालकांसाती कायगरि सवग संस्ि्ांमधये पुनवगसन-हन-पदयोजन अहिकाऱ्याची हनयुति करण्याि येईल.

2)पुनवगसन-हन-पदयोजन अहिकाऱ्याकडे समाज कायग ककवा मनुष्ट्यबळ व्यवस्ि्ापन यामील पदव्यूर पदवी आहण पुनवगसन, सेवायोजन हनर्थमी आहण स्त्रोि सूसज्जिा या क्षेत्राि्ील हकमान ि्ीन वषाचा अनुभव असेल.

3)पुनवगसन-हन-पदयोजन अहिकारी पुढील काये पार पाडील:

एक) बाल कल्याण अहिकारी,व्यति हवहशष्ट्ट कायगकिा, समुपदेशक व व्यावसाहयक हनदेशक ककवा यर्ायोग्य यंत्रणा यांच्या सल्यानुसार बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ेि असलेल्या बालकांचे कौशल्य व अहभयोग्यिा शोि्ून काढणे.

दोन) पातयक्रमाच्या शेवटी नोकरीच्या पदयोजनासि व्यावसाहयक व प्रहशक्षण सेवा देणाऱ्या अशा सवग संस्ि्ांची ओळख पटहवणे आहण त्यांच्याशी संपकग वाढहवणे.

ि्ीन) कायगक्रम पुरस्कृि करणे आहण स्वयं-रोजगारास सिाय करणे यासाती साि्नसंप्ी सुसज्ज करण्यासाती हजल्ि्ा बाल संरक्षण पर्क,व्यति,हनगम मान्याप्राप्ि अशासकीय संघटना आहण इिर हनहि पुरहवणाऱ्या संस्ि्ा यांच्याशी कायगजाळे हनमाण करणे.

चार) वय, अहभयोग्यिा, कल आहण क्षमिेप्रमाणे बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ांमधये व्यावसाहयक प्रहशक्षण कक्षककवा कायगशाळा स्ि्ापन करण्यासाती संस्ि्ा, व्यक्ति , हनगम, मान्याप्राप्ि अशासकीय संघटना व इिर हनहि पुरहवणाऱ्या संस्ि्ा यांना माहि्ी देणे व समन्वय साि्णे.

पाच)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ेि प्रहशक्षण कायगक्रमाचे काम पार पाडण्यास जे स्वेच्छा सेवा दे्ील अशाव्यावसाहयक प्रहशक्षकांना सुसज्ज करणे.

सिा) स्वयं रोजगाराकरीिा उद्योजकीय कौशल्ये कबबहवणे आहण हव्ीय व पणन सिाय्य सुकर करणे.

साि) बालकाचे व्यतिमत्वाची लक्षणे आहण अपराििाचे स्वरूप लक्षाि घेऊन पुनवगसन आराखडा ियार करणे.

आत) **नमूना 14** मधये पुनवगसन पत्रक तेवणे आहण बालकाच्या प्रगिीचे हनयहमि संहनयंत्रण करणे आहण अशा प्रगिीचा अिवाल व्यवस्ापन सहमिीस सादर करणे.

नऊ) योग्य असेल त्याप्रमाणे बालकाचे कुटुंब,पालक, इिर मित्वाच्या प्रौढ व्यतिी यांच्याि सिभागी िोणे आहण बालकाच्या पुनवगसन प्रहक्रयेि त्यांच्या सिभागाची सुहनक्रशचिी करणे. दिा) शैक्षहणक ककवा व्यावसाहयक प्रहशक्षण पातयक्रम पुणग झाल्यावर बालकास प्रमाणपत्रे हमळवून देणे सुलभ करणे.

अकरा) प्रत्येक पात्र आहण प्रहशहक्षि बालकास योग्य नोकरी हमळेल िे सुहनक्रशचि करण्याकहरिा प्रयत्न करणे .

बारा) केरिय व राज्य सरकारी योजनांखालील पुनवगसन कायगक्रम व उपलब्ि सेवा याहवषयीच्या कायगशाळा आयोहजि करणे, कामाची हसधदिा करणे, अशा योजना व सेवाच्या माहिििीबाबि जनजागृिी करणे आहण त्याची उपलब्िििा सूकर करणे.

िेरा) बालकाने उत्पादक व जबाबदार नागहरक व्ावे यासाती त्यास प्रोत्साि देण्यासाती व्यतिीमत्व हवकास, जीवन कौशल्य हवकास, िाणिणाव व्यवस्ापन आहण अन्य कौशल्यांवर आिाहरि कायगशाळा आयोहजि करणे.

चौदा) जेर्े बालकांना तेवलेले आि अशा संस्ांना त्यांच्या प्रगिीचे संहनयत्रण करण्यासाती हनयहमि भेटी देणे आहण आवर्शयक असेल त्याप्रमाणे कोणिीिी अन्य सिाय्य करणे.

112 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

68. कमषचारी वगाचे अनुशासन.-

1)कोणत्याििी किगव्याि कसुर, हनयम हकवा आदेशांचा भंग या बाबी गंभीरपणे घेण्याि येिील आहण प्रभारी व्यतिीकडून हशफारस करण्याि आल्यास अशा कमगचाऱ्यांचे हवरूधद कतोर हशस्िभंगाची कारवाई करण्याि येईल.

2)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेचा कोणिाििी कमगचारी बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेिील अनहिकृि हतकाणी उपक्स्ि रािणार नाििी.

3)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेचा कोणिाििी कमगचारी संस्ेमधये कोणीिीिी मनाई केलेली वस्िु आणणार हकवा पुरहवणार नाििी.

4)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेचा कोणिाििी कमगचारी पुणग वेळ मग िो कामावर असो ककवा नसो, बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेच्या पहरसराि मद्य,हबडी ,हसगारेट,िंबाखू अन्य कोणिीिी पदार्ग यांसारख्या कोणत्याििी व्यसनी पदार्ाचा उपभोग घेणार नाििी ककवा कोणत्याििी मादक पदार्ाचे अंमलाखाली कामावर उपक्स्ि रािणार नाििी.

5)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेचा कोणिाििी कमगचारी लाभाकरिा कोणीिीिी वस्िु कोणत्याििी बालकास हवकणार ककवा भाडयाने देणार नाििी ककवा असा बालक ककवा त्याचे माििा हपिा ककवा पालक सोबि कोणिाििी व्यवसायाचा सौदा करणार नाििी.

6)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेचा कोणिाि्ी कमगचारी कोणत्याि्ी हशवराळ हकवा अर्शलील भाषेचा वापर करणार नाि्ी हकवा वयास अनुहचि मुद्यावर चचा करणार नाि्ी ककवा अर्शलील साहित्य पाि्णार नाि्ी ककवा अर्शलील साहित्याचे वाचन करणार नाि्ी.

69. सुरक्षाधवर्यक उपाययोजना.-

1)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेि्ील बालकांचा संवगग ,बालकाचा वयोगट व बालकाच्या संस्ाांचे प्रयोजन आहण बालकांना व बालकांपासून असलेले जोखमीचे घटक ि्े लक्षाि् घेऊन बालकांसाती कायगरि प्रत्येक संस्ेि् पुरेसा सुरक्षा कमगचारीवगग कामावर तेवण्याि् येि्ील.

2)मिसंचालक, पुनवगसनयांनी हनयुति केलेले माजी सैहनक ककवा त्यांनी हशफारस केलेल्या संस्ाांना सुरक्षा कमगचारी वगग हनयुतिी करिांना प्राि्ान्य देण्याि् येईल.

3)मुलींचा हनवास असणाऱ्या बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेि् अिील सुरहक्षि्ेकहरिा स्त्री सुरक्षा रक्षक तेवण्याि् येि्ील आहण बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेची बाि्ेरील सुरहक्षि्ेकहरिा पुरूष सुरक्षा रक्षक कामावर तेवण्याि् येि्ील.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 113

4)कोणत्याि्ी संकट कालीन क्स्ि्ीकरिा राखीव सुरक्षा कमगचारीवगग देखील उपलब्ि् असेल.

5)खालील बाबींसि चोवीस ि्ास सुयोग्य सुरक्षा उपाययोजना करण्याि् आल्या अि्ेि् अशी प्रभारी व्यिती खात्री करील :

एक) प्रभारी व्यिती कडून सुरक्षा प्रभारी आहण हवभागाशी चचा हवहनमय करून हनक्रशचि करण्याि् आलेल्या हतकाणी वेगवेगळया पाळीमधये पुरेशा संख्येि् सुरक्षा रक्षक नेमण्याि् येि्ील.

दोन) कोणत्याि्ी बालकास जर रात्री वैदयकीय समस्या ककवा कोणत्याि्ी समस्येची ि्क्रार उद्भवल्यास ि्ो याबाबि संबंहिि् काळजी वाि्कास अवगि करील.काळजी वाि्क आवर्शयकिनुसार उपाययोजना करील आहण आणीबाणीचे प्रकरणाि् गरज असेल त्याप्रमाणे प्रभारी व्यिती ककवा संबंहिि् वैदयकीय अहिकाऱ्यास कळहवल जो ि्ात्काळ योग्य उपाययोजना करील.

ि्ीन) प्रभारी व्यिीकडून बालकांसाती कायगरि संस्ेच्या पहरसराि् मुख्य हतकाणी कायग नामावलीि्यार करण्याि् येऊन लावण्याि् येईल.

6)गृि्ाचा प्रत्येक काळजीवाि्क ककवा अन्य कमगचारी जर त्यास कोणिीि्ी घटना ककवा बालकाशमिील अशाांि्ा माहिि् पडल्यास, वेळ न घालविा ि्ी प्रभारी व्यिीच्या हनदशगनास आणून देईल ,जो आवर्शयक उपाययोजना करील आहण पहरक्स्ि्ीनुरुप मंडळ ककवा सहमिी यांना याबाबिची माहिि्ी व करण्याि् आलेल्या उपाययोजनांबाबि लेखी कळहवल.

7)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेचा प्रभारी व्यिती संस्ेला रात्रीच्या वेळी शतय असेल ि्र वारंवार परंि्ु एका आतवडयाि् एकापेक्षा कमी नसेल इितया वेळा अनपेहक्षि भेटी देईल. ि्ो त्याच्या भेटीच्या वेळांची नोद करील आहण ि्सेच या संबंि्ाि् त्याने तेवलेल्या नोंदवीि् अहभप्राय नोदवून तेवील. 8)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेच्या बाि्ेर अशाांि्ा असेल त्याबाबीि् त्या पाळीि्ील प्रभारी ि्ी बाब संबंहिि् पोलीस ताण्याला ि्ात्काळ कळवील.

9)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेच्या अि किसाचार ककवा अशाांि्ा असेल त्याबाबीि् पाळीि्ील प्रभारीला प्रभारी व्यिीच्या परवानगीने पोलीसांची मदि घेि्ा येईल. पाळीि्ील प्रभारी बालकांना पहिल्यांदा इशारा देईल.सदर व्यिती ि्ी बाब यर्ाक्स्ि्ी सहमिीला ककवा मंडळाला देखील कळहवल. 10)एखादी नैसर्थगक आप्ी ककवा आग ककवा अशी कोणिीि्ी आप्ी घडून

आल्यास पाळीिील प्रभारी ि्ा राज्य आप्ी व्यवस्ापन प्राहिकरणाने बालकांची काळजी घेणा-
या संस्ासाती हवकसीि

**114 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-
+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939**

केलेल्या आप्ी व्यवस्ापन संहिि्ेनुसार बालकांना ि्ेर्ून स्लांिरीि करण्यासाती व त्यांच्या सुरक्षेसाती आवर्शयक त्या उपाययोजना करील.

11)वरील उपाययोजनांचे अनुसरण करण्यासाती अहिकारी बालके व सुरक्षा रक्षक यांची ियारी करून घेण्याकरीि्ा प्रभारी व्यतीकडून कोणीिी पूवग सूचना न दे्ा महिन्याि्ून एकदा सराव कवार्इ घेण्याि येईल.

12)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेमधये बालकांचा खाजगीपणाचा व सन्मानाचा भंग ि्ोणार नाि्ी अशा पधदीने संस्ेचे सवग प्रवेश व हनगगमन मागग, स्वागि कक्ष,जाण्या येण्याच्या मागग,, स्वयंपाकगृि, कोती हकवा सामानाची खोली, स्वच्छिागृि्ांचा प्रवेश व हनगगमन मागग इ.या हतकाणी सीसीटीव्ि्ी कॅमेरे बसहवण्याि येि्ील. बालकांची काळजी घेणा-या प्रत्येक संस्ेि पुरेसे स्कॅनसग व मेटल हडटेतटर बसहवण्याि येि्ील.

70. शोि व जप्ती,-

1) संस्ेचा प्रभारी ककवा संस्ेचे अहिकृि पदाहिकारी गरजेनुसार संस्ेची ि्पासणी करील व काि्ी प्रहिबंि्ात्मक आढळल्यास जप्ि करील.

2) जप्ि्ीसातीची प्रहक्रया खालीलप्रमाणे कऱण्याि येईल,-

एक) ि्पासणी दरम्यान एखादी प्रहिबंि्ात्मक वस्ि्ु आढळल्यास प्रभारी व्यतीकडून ि्ी जप्ि करण्याि येईल व जप्ि करण्याि आलेल्या वस्ि्ुंची यादी ियार करण्याि येईल.

दोन) एखादे शस्त्र, शस्त्रास्त्रे, ककवा गुन्ि्ेगारी कृत्यासाती शस्त्र म्िणून वापरिा येईल अशी एखादी वस्ि्ु ककवा साि्ने ककवा व्यसनासातीचे पदार्ग इत्यादी बालकाकडे ककवा शयनकक्षाि आढळले ि्र संस्ेचा प्रभारी याबाबि वस्ि्ुंचे आक्स्ित्व व जबाबदार व्यती याबाबि चौकशी करेल.

ि्ीन)प्रभारी व्यती याबाबि पोहलसांना अिवाल सादर करेल ि्सेच याबाबि ि्ात्काळ मंडळ व सहमीला माहि्ी देईल.

चार) सदर अिवालावर ककवा सहमीकडून प्राप्ि अिवालावर मंडळ आवर्शयक कायगवाि्ी करेल व जप्ि करण्याि आलेल्या वस्ि्ु नष्ट करण्याबाबिचा हनणगय घेईल.

पाच)राज्य शासन, यासाती जबाबदार व्यतीवर जर ि्ो बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेचा अहिकारी असेल ककवा ज्यामुळे त्या व्यतीचा संबंि आला असेल अशी संबंहिि यंत्रणा यावर उहचि कायगवाि्ी करेल.

सि)यासाती जबाबदार बालकावर अहिहनयम व त्याअंिगगि करण्याि आलेले हनयम यानुषंगाने कायगवाि्ी करण्याि येईल.

3) जर जप्ि करण्याि आलेल्या वस्ि्ुंची कोणत्याि्ी चौकशीसाती ककवा एखाद्या अहिका-याहवरूधद करावयाच्या हवभागीय कायगवाि्ीमधये ककवा गुन्ि्े ि्पासामधये आवर्शयकिा

नाि◌ी अशी खात्री झाली असेल ि◌र जप्ि◌ करण्याि◌ आलेल्या सवग वस्ि◌ु त्यांचे स्वरूप लक्षाि◌ घेऊन,याबाबि न्यायालयाच्या आदेशानुसार नष्ट्ट करण्याि◌ येि◌ील.

71. बालांकाचे सांस्◌◌ात्मक व्यवस्◌◌ापन.-

क.1) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्◌ेच्या प्रभारी व्यिीकडून ककवा बालकाचा स्वीकार करण्यासाठी प्रभारी व्यिीने यर्◌◌ाहचिरीत्या प्राहिकृि◌ केलेल्या अशा इिर कमगचाऱ्याकडून प्रत्येक बालक क्स्वकृि◌ करण्याि◌ येईल.

2) प्राप्ि◌िका अहिकारी बालकाच्या ओळखीची स्वि: खाि◌रजमा करील आहण कोणीि◌ी शंका असल्यास प्राप्ि◌िका अहिकारी प्रभारी व्यिीला ि◌◌ात्काळ ि◌ी माहिि◌ी कळवील व प्रभारी व्यिी ,मंडळ ककवा सहमीला ि◌◌ात्काळ ि◌ी माहिि◌ी कळवील आहण हवनाहवलंब मंडळाच्या ककवा सहमीच्या समोर बालकाला ि◌जर करील.

ख) बालकाांची काळजी घेणा-या सांस्◌◌ेतील वास्तव्याचे प्रकार-

1) हविीसंघषग्रस्ि◌ बालकांच्या वास्ि◌व्यासाठी बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्◌ेि◌ील वास्ि◌व्याचे ि◌ीन प्रकार आि◌ेि◌:-

एक) संरक्षक अहभरक्षा;

दोन) रात्रभर संरक्षक वास्ि◌व्य;

ि◌ीन) पुनवगसन वास्ि◌व्य.

2) काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकांच्या वास्ि◌व्यासाठी बालकांची काळजी घेणा-या संस्◌ांचे दोन प्रकार आि◌ेि◌:-

एक) रात्रभर संरक्षक वास्ि◌व्य;

दोन) पुनवगसन वास्ि◌व्य;

ग) सांरक्षक अधभरक्षा,-

1) **नमुना 43** प्रमाणे संरक्षक अहभरक्षा पत्रावर, मंडळाकडून यर्◌◌ाहचिरीत्या स्वाक्षरी करण्याि◌ येईल ककवा अशा वास्ि◌व्यासाठी बाल न्यायालयाची आवर्शयकिा असेल ि◌र अहभरक्षा वॉरंटवर बाल न्यायालयाकडून यर्◌◌ाहचिहरत्या स्वाक्षरी करण्याि◌ येईल.

2) मंडळाने ककवा बाल न्यायालयाने हनदेश हदल्याप्रमाणे आहण त्यानी वेळोवेळी वाढ केल्याप्रमाणे अशा वास्ि◌व्याचा कालावी असेल.

3)असे वास्ि◌व्य चौकशी प्रलंहबि असिाना असेल.

घ) रात्रभर सांरधक्षत वास्तव्य.-

1)मुलांना हनवारा पुरहवणे आहण पयायी व्यवस्◌ा करून पोलीस ताणे ककवा अशा कोणत्याि◌ी अयोग्य हतकाणी रात्रभर मुलांना तेवणे टाळिा येईल. ि◌ा संरहक्षि वास्ि◌व्याचा ि◌ेि◌ू आि◌े.

2)असे वास्ि◌व्य केवळ रात्री आत वाजल्यापासून दुसऱ्या हदवशी दुपारी दोन वाजेपयगि असेल.

3) रात्रभर संरहक्षि वास्ि◌व्याकरीि◌ा बाल कल्याण पोलीस अहिकाऱ्याने प्राप्ि◌िका अहिकाऱ्यास लेखी अजग करून ि◌शी हवनंि◌ी केल्यास मुलांची काळजी घेणाऱ्या संस्◌ेि◌ एका रात्रीसाठी असे संरहक्षि वास्ि◌व्य करण्याची परवानगी हमळू शकेल.

ज्या पहरक्स्र्िीिून मुलाला िाब्याि घेण्याि आले ककवा ज्या पहरक्स्र्िीिि िे सापडले िी परीक्स्र्िी आहण त्यावेळेची बालकाची वैदयकीय क्स्र्िी दशगहवणाऱ्या सवग कागदपत्रांची प्रि अजासोबि जोडण्याि येईल.

4) बालकाची ओळख पटल्याची खात्री झाल्यावर प्राप्िकिा अहिकारी बालकाला प्रवेश देईल आहण **नमुना 44** िीन प्रिींमधये भरेल. अजाची एक प्रि बालकांची काळजी घेणा-या संस्र्ेच्या अहभलेखार्ग तेवून घेण्याि येईल. एक प्रि बाल कल्याण पोलीसांना सुपुदग करील आहण हिसरी प्रि संबंिीि सहमिी ककवा मंडळाच्या अहभलेखाकरीिा पातवील.

5)दुसऱ्या हदवशी प्रभारी अहिकारी बालकल्याण पोलीस अहिकाऱ्याला प्राप्ि झालेल्या पोिोचच्या नमुन्याि नमूद केलेल्या वेळेि बालकास बाल कल्याण पोलीस अहिकाऱ्याच्या िाब्याि देईल.

6) जर बाल कल्याण पोलीस अहिकारी तरलेल्या वेळेि बालकाला िाब्याि घेि नसेल,िर सदर बालकास बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्र्ेचा प्रभारी अहिकारी संबंहिि मंडळापुढे ककवा सहमिीपुढे िशी वस्िूक्स्र्िी कर्न करून िजर करील. 7) प्रवेश व मुतिाि नोंदविीि मुलाचा िपशील व िे बालक रात्रभराच्या वास्िव्याकरीिाच आिे ,अशी नोंद नमुद करण्याि येईल.

8) बालकाची आहण त्याच्या सोबि असलेल्या वस्िुंची प्रत्यक्ष झडिी घेण्याि येईल आहण िपासणीमधये बालकाकडे त्याच्या स्वि:च्या मालकीच्या कोणत्याही वस्िू आढळून आल्यास त्या बालकाला िजर करणाऱ्या बाल कल्याण पोलीस अहिकाऱ्याच्या िाब्याि देण्याि येिील व त्यांचेकडून त्या वस्िू जप्ि करण्याि येिील व अशा जप्ि केलेल्या वस्िूची एक प्रि प्राप्िकिा अहिकाऱ्याकडे देण्याि येईल. 9) बालकाला िाब्याि घेण्याची वेळ लक्षाि न घेिा जर त्याला भुक लागलेली असेल िर जेवण िर्ा पेय पुरहवण्याि येईल.

10) एका रात्री कहरिा अशा बालकास स्वागि कक्षाि ककवा यर्ाक्स्र्िी प्रकरणहनाय वगीकरण कक्षाि तेविा येईल.

च) पुनवषसन वास्तव्य:-

1) अशा वास्िव्याकरीिा सहमिीकडून बालकास बालगृिाि िर मंडळ ककवा बाल न्यायालयाकडून हवशेष गृिाि ककवा सुरहक्षि हतकाणी पातहवण्याि येईल.

2) **नमुना 14** मधये बालकाला पुनवगसन पहत्रका देण्याि येईल. ज्याि बालकाच्या वास्िव्याचा कालावि नमूद करण्याि येईल जोपयंि असा बालकाच्या वास्िव्याचा कालावि मंडळाकडून ककवा सहमिीकडून ककवा बाल न्यायालयाकडून हवशेष आदेशाव्दारे कमी करण्याि आला नािी.

छ) बालकास स्वीकृत करण्याच्या वेळी अनुसरावयाची कायषपध्दती:-

1) प्राप्िकिा अहिकारी बालकास स्वीकृि करिवेळी खालील कायगपधदिी अनुसरील:-

एक) प्रवेश आहण मुतिाि नोंदविीि सदर बालकाची संपूणग वैयक्तिक माहििी

नोंदहवण्याि येईल. ि्र पुनवगसनाच्या बाबीिि बालकाच्या मुतिि्ेचा हदनांकी नमूद करण्याि येईल.

118 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

दोन) बालकाला आवर्शयक प्रक्रीयेबाबि स्पष्ट्रीकरण देऊन व त्यास सभ्यैची व प्रहिष्ट्तेची वागणूक देऊन झडिी घेि्ली जाईल आहण त्याच्या व्यक्तिगि चीजवस्ि्ूबाबि या हनयमांच्या हनयम 74 मधये नमूद केल्याप्रमाणे कायगवाि्ी करण्याि येईल. मुलींची झडिी केवळ महिला कमगचाऱ्याकडून घेण्याि येईल.

ि्ीन) बालकाला ि्ाब्याि घेण्याची वेळ कोणीिि्ी असली ि्री, जर त्याला भूक लागली असेल ि्र जेवण आहण पेय पुरहवण्याि यावे.

चार) जर बालक आजारी, जखमी, मानहसक आजारी,रोगी ककवा व्यसनी असेल ि्र त्यास ि्ात्काळ वैदयकीय सुहविा पुरहवण्याि येईल.

पाच) संसगगजन्य ककवा संक्रामक आजाराने बाहिि संशहयि बालक आढळल्यास व त्याला हवशेष काळजी आहण साविहगरी बाळगण्याची गरज असेल ि्र त्याला हवशेषरीत्या राखून तेवण्याि आलेल्या शयनगृि्ाि, शाळांमधये ककवा कक्षाि ककवा रुग्णालयाि वेगळे तेवण्याि येईल.

सिा) परीक्षेस ककवा मुलाखिीसाती उपक्स्ि्ि राि्णे ि्सेच घराि्ील लोकांशी संपकग साि्णे यांसारख्या ि्ात्काळ आहण अत्यावर्शयक गरजेहवषयी बालकांना हवचारणा करण्याि येईल.ि्शी नोंद ककवा अशी कोणीिि्ी गरज नाि्ी अशी वस्ि्ूक्स्ि्ी प्राप्ि्किा अहिकारी नमूद करील आहण ज्याच्याकडे बालक सोपवण्याि आले आि्े अशा बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यिी हवहशष्ट्ट कायगकिा यांच्यासमोर सादर करेल. बालकाच्या प्रकरण नस्ि्ीमधये उिि नोंद घेि्ली जाईल.

2) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ेस प्राप्ि झालेले प्रत्येक बालक सुरूवाि्ीचे 14 हदवस त्याला हवशेषि: या प्रयोजनासाती ि्यार करण्याि आलेल्या स्वागिकक्षाच्या शयनशाळेि ककवा हवलग्नीकरण पर्कामधयेतेवण्याि येईल. जेणेकरून बालकाला संस्ि्ेि्ील जीवनक्रमाशी जुळवून घेि्ा येईल.

3) या टप्यावर वैयक्तिक काळजी आराखड्याचा प्रारंभ ि्ोईल आहण बालकाच्या ि्ाि्डीच्या गरजा यामधये हवचाराि घेण्याि येि्ील.

ज) बालक स्वीकृत केल्यानांतर अनुसरावयाची कायषपध्दती:-

1) बालकाला रात्री स्वीकृि केले असेल ि्र त्याच हदवशी ककवा त्याच्या नंि्रच्या हदवशी पुढील कायगपधर्दी अनुसरण्याि येईल.

एक) बालकाचे छायाहचत्र घेण्याि येईल.एक छायाहचत्र बालकाच्या प्रकरण नस्ि्ीमधये तेवण्याि येईल आहण दुसरे बालकाच्या माहिि्ीसि हनदेशपत्रकावर लावण्याि येईल ि्सेच एक प्रि अल्बम मधये आहण एक छायाहचत्र सहमिीला ि्सेच हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षाला पातवण्याि येईल आहण त्या प्रयोजनाकरीि्ा बनवलेल्या पोटगलवर टाकण्याि येईल.

दोन) बालकाचे स्नान झाल्यानंिर त्याला नवीन वस्त्रे देण्याि येईल. या हनयमांि्ीील हनयम 32 नुसार काळजीवाि्क प्रसाि्नाच्या वस्ि्ू, नवीन कपडयांची जोडी, हबछाना आहण इिर साहित्य व साि्नसामग्री बालकाला देईल. त्यांची सूची त्याच्या प्रकरण नस्ि्ीमधये तेवण्याि येईल. ि्सेच बालकास या हनयमाच्या हनयम 32 मीील ि्रुिदीनुसार वस्ि्ु वेळोवेळी पुरहवण्याि येि्ील. ि्ीन) बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा, बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ेमधये नव्याने दाखल झालेल्या प्रत्येक बालकाचा परीचय करून देईल आहण हवशेषि: पुढील बाबींची, त्याच्या हदनक्रमाहवषयीची माहिि्ी त्याला देईल आहण ि्ी माहिि्ी बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ेमधये तळकपणे प्रदर्थशि करण्याि येईल:-

1)वैयक्तिक आरोग्य ,स्वास्ि् व स्वच्छिा;

2)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ेि्ील हशस्ि् व आचरण संहिि्ा;

3)दैनंहदन हदनचया व परस्पर संवाद;

4)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ेि्ील ि्ितक,जबाबदाऱ्या व हनबंि्;

5)बालकाला त्याच्या /हिच्या पहरवाराशी /पालकाशी संपकग साि्ण्यासातीच्या कायगपधदीहवषयी देखील माहिि्ी हदली पाहिजे.

चार)वैद्यकीय अहिकाऱ्याकडून बालकाची ि्पासणी करण्याि येईल,ि्ी बालकाचे आरोग्य व त्याच्या शरीरावरील कोणीिि्ी जखम ककवा खूण व वैदयकीय अहिकाऱ्यास योग्य वाटेल असे इिर हनरीक्षण यांची नोंद तेवील आहण बालकाच्या वैदयकीय अहभलेखामधये त्याची प्रि तेवील.

पाच) प्रभारी व्यतीकडून बालकाचे प्रकरणासाती बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा यांना नेमण्याि येईल.

ज) बालकाचा ताबा घेतल्यानांतर पधहल्या 14 धदवसाांमध्ये अनुसरावयाची कायषपध्दती:-

1) नेमून हदेलेला बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा,शतय ि्ोईल त्याप्रमाणे बालकांशी नेि्मी संवाद साि्ील.

2) बालकाची क्स्वकृि्ी झाल्यानंिर दोन हदवसांच्या आि त्याचे व्यक्तिमत्व व पुनवगसनात्मक गरजांचे मुल्यमापन करुन बालकाचा पुनवगसन आराखडा ि्यार करण्यासाती आवर्शयकिा वाटल्यास त्याच्या शारीहरक ,वैद्यकीय व मानहसक क्स्ि्ी आहण त्या बालकास कोणीि्ी व्यसन असल्यास त्या व्यसनाची क्स्ि्ी समजून घेण्यासाती डॉितरांच्या एका पर्काव्दारे ि्पासणी करिा येईल.

3)बालकास नेमून हदलेला बालकल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा, कुंटुब सदस्य उपलब्ि् असल्यास,त्यांच्याशी देखील संवाद साि्ील. **नमुना 45** मीील बालकाच्या प्रकरणाचा पूवग इहि्ास ि्यार करण्याि येईल व ि्ी बालकाच्या प्रकरण नस्ि्ीमधये तेवण्याि येईल.त्याबाबिची माहिि्ी बालकाचे माि्ाहपिा ककवा पालक ,घर शाळा,हमत्रमैहत्रणी,हनयोिता ककवा समाज यांसि सवग शतय व उपलब्ि् स्त्रोि्ांकडून गोळा करिा येईल.

4) बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा इिर ि्ांत्रक कमगचाऱ्यांच्या मदीने केलेल्या चाचण्या व मुलाखींच्या आिारे,बालकाची शैक्षहणक पाि्ळी व व्यावसाहयक अहभयोग्यिा हनिाहरि करील.याबाबीि् आवर्शयक त्या बाि्ेरील ि्ज्ञ व समाजाहिक्ष्ट्ति कल्याण अहभकरणे ,मानसशास्त्रज्ञ

,मनोहवकृ◌ीहचकीत्सक,बाल मागगदशगन हचहकत्सा कदरिय, रूग्णालय व इिर शासकीय व अशासकीय संघटना यांचे आवर्शयक ि◌े सिकायग घेण्याि◌ येईल.

झ) पधहले 14 धदवस सांपल्यावर अनुसरावयाची कायषपध्दती:-

1) बालकाला हनयहमि शयनकक्षाि◌ िलहवण्याि◌ येईल व त्याला शयनकक्षाि◌ हवहनर्थदष्ट्ट हबछाना,कक्ष व अभ्यासाचे टेबल नेमून देण्याि◌ येईल.

2) शयनकक्ष पुढील गोष्ट्टींच्या आिारे नेमून देण्याि◌ येईल:-

एक) वय;

दोन) बालकाने केलेल्या अपराि◌◌ाचे ककवा बालकावर झालेल्या अत्याचाराचे स्वरूप;

ि◌◌ीन) बालकाची शारीहरक व मानहसक क्स्र्ि◌◌ी;

चार)हवशेष काळजी घेण्याची आवर्शयकिा असणाऱ्या बालकांना एका वेगळया शयनकक्षाि◌ तेवण्याि◌ येईल.

3) बालकाच्या प्रकरणाचा पुवगइहि◌◌ास आहण शैक्षहणक व व्यावसाहयक अहभयोग्यिा या आिारे बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा यांच्याद्वारे **नमुना 7** मधये बालकाचा व्यतीगि काळजी आराखडा ि◌ियार करण्याि◌ येईल. पुनवगसन कदरियाि◌ राि◌ि असल्यास त्याच्या हनवासाच्या संपूणग कालावीसाती काळजी आराखडा ि◌ियार करण्याि◌ येईल आहण त्याि◌ पूरक हशक्षण पातयक्रम,औपचाहरक,अनौपचाहरक व हनरंि◌र हशक्षण यांसि पूनवगसनादरम्यान मंडळ सहमी ककवा बाल न्यायालयाव्दारे देण्याि◌ आलेल्या कोणत्याि◌◌ी ककवा सवग हनदेशांचा समावेश करणे आवर्शयक असेल.

4) बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्य व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा, व्यक्तिगि काळजी आराखड्याचे पुनर्थवलोकन करील आहण बालकास बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्र्ेमील हनवासादरम्यान बालकांशी व त्यांच्या हशक्षकाशी ककवा हनदेशकाशी संवाद साि◌ून त्याच्या स्वि:च्या हनरीक्षणाच्या आहण बालकाची देखरेख करणारा ककवा देखरेख करणारी व्यती यांच्याकडून प्राप्ि◌ झालेल्या अहभप्रायाच्या आिारे **नमुना 14** मधये पुनवगसन पहत्रकेमधये त्याचा अहभप्राय नोदवील.

5) बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्र्ेमधये बालक राि◌ि असिानाच्या कालावीि◌ त्याला आलेली कोणीि◌◌ी अडचण दूर करण्यासाती करण्याि◌ आलेल्या उपाययोजनाच्या नोंदीसि त्या अडचणींचा अहभलेख तेवील. 6) त्याचप्रमाणे बालकल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा बालकांची काळजी घेणा-या संस्र्े◌◌ील सुहविंबाबि बालकाने केलेल्या ि◌क्रारीचा त्यावर करण्याि◌ आलेल्या उपाययोजनांच्या नोंदीसि अहभलेख तेवील.

7) वैयक्तिक काळजी आराखड्याचे सूरूवाि◌◌ीच्या ि◌◌ीन महिन्यामधये दर पंि◌रा हदवसानी आहण त्यानंि◌र प्रत्येक महिन्याला पुनर्थवलोकन केले जाईल. हजच्या पहरणामकारकिचा ककवा हिच्याि◌◌ील कमरिच्याबाबिचा अिवाल अशा अहभप्रायाच्या कारणासि ि◌ियार करण्याि◌ येईल.

त्र) तीन मधहन्यानांतर अनुसरावयाची कायषपध्दती:-

1)बालकासातीच्या वैयक्तिक काळजी आराखड्यामधये नमूद केलेल्या उहदष्ट्टे व लक्ष्ये याबाबिच्या हवहनर्थदष्ट्ट हनदेशासि बालकाच्या प्रगिीची ि◌पासणी केली जाईल.

बालकाच्या प्रगिीचा आढावा घेिला जाईल आहण **नमुना 14** मिील पुनवगसन पहत्रकेि त्याची नोंद घेण्याि येईल.

2)हिमाि्ी प्रगिी अिवाल अवलोकनासाती व हवचारासाती व्यवस्ापन सहमिीपुढे तेवण्याि येईल.

3)सहमिीच्या चचा हवमशानंि्र वैयक्तिक काळजी आराखड्यामधये यर्ेाहचिरीत्या फेरबदल करण्याि येईल. बालकाचा हदनक्रम व बालकांच्या पुनवगसनासातीच्या दृष्टीकोनाि्ी योग्य रीि्ीने फेरबदल करण्याि येईल. अशा फेरबदल केलेल्या योजनेची व दैहनक हदनक्रमाची नोंद बालकाच्या प्रकरण नस्ि्ी मधये तेवण्याि येईल. प्रगिीचा आढावा घेण्याि येईल आहण **नमूना 14** मिील पुनवगसन पहत्रकेमधये याची नोद करण्याि येईल.

ट) सुटकेपुवीचे धनयोजन :-

1) मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय याच्या हनदेशानुसार प्रत्येक संस्ेमधये बालगृि्े, हवशेषगृि्े व सुरहक्षि हतकाण यामिील सुटका करण्याि आलेल्या बालकांचे सुटकेपुवीचे हनयोजन व सोडण्याि आलेल्या बालकांच्या प्रकरणांचा पधदिशीरपणे पातपुरावा याबाबि सुसंकक्लिप कायगक्रम आयेाहजि करण्याि येईल .

2) बालक हवनापरवानगी बालकांची काळजी घेणारी संस्ा सोडि असेल ककवा संस्ेमधये अपराि करि असेल, अशा प्रसंगी,प्रभारी व्यतिीव्दारे त्याबाबिची माहि्ी पोलींसाना आहण माहि्ी असल्यास, त्याच्या कुटुंबाला देण्याि येईल आहण िरहवलेले बालक सापडि नसेल ि्र त्या बालकाचा शोि घेण्यासाती केलेल्या प्रयत्नासंि त्याबाबिच्या पहरक्स्ि्ीचा सहवस्ि्र अिवाल मंडळ ककवा सहमिी ककवा यर्ाक्स्ि्ी बाल न्यायालय यांना पातवण्याि येईल.

ठ) बालकाांची काळजी घेणा-यासांस्ेतील धदनिम:-

1) प्रत्येक बालक जबाबदारी व हशस्ि यांसि बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेि्ील एखादया अहिकाऱ्याने हकवा गृि प्रहिहनिीने हदलेल्या सूचनांचे पालन करील.

2) प्रत्येक संस्ा बालक सहमिीशी हवचारहवहनमय करून बालकांसाती हदनक्रमाचे एक वेळापत्रक हनक्रशचि करील ि्े वेळापत्रक संस्ेमिील हवहवि हतकाणी तळकपणे प्रदर्थशि करण्याि येईल.

3) दैहनक हदनक्रमाच्या वेळापत्रकामधये इिर गोष्टींबरोबरच हनयहमि व हशस्ि्बधद जीवनासाती वैयक्तिक आरोग्य आहण स्वच्छिा ,शारीहरक व्यायाम,योगा ,शैक्षहणक वगग,व्यावसाहयक प्रहशक्षण,सांहघक मनोरंजन व खेळ, नैहिक हशक्षण, गटकायग, प्रार्गना व समूि गायन आहण रहववार व सुटीच्या हदवसांसातीचे हवशेष कायगक्रम यांचा समावेश असेल.

ड) बालकाचे वतषन.-

1) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेि्ील बालकास चांगल्या विगनासाती हनयमांचे आहण राि्णीमानाचे पालन करण्यासाती हदशाहनदेशन करण्याि येईल व प्रहशक्षण देण्याि येईल. 2)बालक सहमिीकडून प्रत्येक अस्वीकायग विगनाची नोद घेण्याि येईल

आहण हनयमांचा भंग केल्याचे आढळून आलेल्या बालकाकडून स्पष्टीकरण मागिा येईल. बाल सहमिीस प्रभारी व्यतिीला यर्ोहचि कायगवाि्ी करण्याची हशफारस करिा येईल.

3) प्रभारी व्यतिी घटनाप्रसंगाचे वणगन आहण त् यावर करण्याि आलेली कायगवाि्ी यांचा अंिभाव असलेल्या अिवालाची एक प्रि चोवीस ि्ासांच्या आि मंडळाला ककवा सहमिीला ककवा बाल न्यायालयाला सादर करील. अशा घटना व प्रसंगांना प्रहिबंि करण्याकहरिा दीघग मुदिीच्या कायगपधदिीचे हनयोजन करण्याकरीि्ा त्या अिवालाची एक प्रि व्यवस्र्ापन सहमिीसमोर देखील तेवण्याि येईल.

4) िसेच त्या अिवालाची एक प्रि संबाहिि बालकाच्या प्रकरण नस्ि्ीमधये तेवण्याि येईल. 5) प्रभारी व्यतिीस बाल सहमिीची हशफारस आहण बालकाची सुरक्षा व प्रहिष्टता यांचा योग्य ि्ो हवचार करून हशस्िभंगाबाबि यर्ोहचिरीत्या कायगवाि्ी करिा येईल.

6) प्रभारी व्यतिीस समुपदेशक ककवा बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट कायगकिा, बालकाच्या संस्र्ेशी संबंहिि कोणीि्ी अशासकीय संस्र्ा यांचे परीक्स्र्ि्ी ि्ाि्ाळण्याकरीि्ा सिाय्य घेि्ा येईल.

7) अत्यंि चांगले विगन राखणाऱ्या मुलाचा प्रभारी व्यतिीव्दारे बक्षीस व लाभांसाती हवचार करण्याि येईल व याबाबिची माहिि्ी बालकाच्या प्रकरण नस्ि्ीमधये तेवण्याि येईल.

ढ) अस्वीकायष वतषणूकीबाबत कारवाई करण्याची पध्दत:-

1) उल्लंघनाचे स्वरूप व दजा आहण बालकाचे वय यांच्याशी अनुरूप अशी कारवाई करण्याि येईल आहण त्याबाबीि पुढीलपैकी कोणीि्ी कारवाई करिा येईल.

एक) समज;

दोन) घरकाम नेमून देणे;

ि्ीन) हलहिण्यास लावणे उदा.अनेक वेळा हलिावयास लावणे. जेणेकरून ि्ो ि्े विगन पुन्ि्ा करणार नाि्ी ;आहण

चार)हवशेष ितिक नाकरणे जसे-दूरदशगन पाि्ण्यासातीची परवानगी, बाि्ेरचे कायगक्रम खेळ व मनोरंजन आहण इिर पसंि्ीच्या कायगक्रमास जाण्यासातीची परवानगी.

2)कोणत्याि्ी बालकास त्याच्या प्रहिष्टतेला बाि्ा आणणाऱ्या अपमानास्पद वागणुकीसि शारीहरक हशक्षा ककवा कोणाि्ी मानहसक छळ केला जाणार नाि्ी.

ण) धवशेर् चाांगले वतषन,- खालील बाबींचा समावेश हवशेष चांगले विगन म्िणून करण्याि येईल, परंि्ु ि्े खालील बाबींसातीच मयाहदि रिाणार नाि्ी.

1) हशस्ि्ीसंबंहिि हनयमांचे पालन करणे व हदनचयेप्रमाणे विगन करणे याबाबि महिन्याच्या कालावीि करण्याि आलेले अनुमान.

2) एखाद्या बालकाला किसेपासून परावृ करणे ककवा अस्वीकायग विगणुकीमधये सिभाग घेण्यास परावृ करणे.

3)एखाद्या दुघगटनेबाबि जागरूक करणे ककवा आप्ीच्या काळाि बालकांची सुटका करणे.

4) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेच्या प्रभारी व्यतीस सुव्यवस्ा तेवण्यामधये सिाय्य करणे.एखाद्या पहरक्स्ितीचे आणीबाणीमधये परावितिन होऊ शकि अशा वेळेस बालकांचे बदलणारे विगन होतयाची घटना मानण्यात येईल.

5) बाल हवकास अहिका-याला बालकांची अशांितिा ककवापलायनाच्या हनयोजनाबाबि माितीिती देणे.

6)प्रभारी व्यतीस एखाद्या प्रहिबंितीत वस्ुबाबिची माहिती देणे.

7)एखाद्या बालकास िततयातून बाहेर येण्यास मदि करणे.

8) पहरक्षेमधये ककवा व्यावसाहयक ककवा पुनवगसन कायगक्रमामधये चांगली कामहगरी करणे.

9) आशावादी व बदलानुसार सुयोग्य विगन करणे.

10)प्रभारी व्यतीच्या हनदशगनास आलेली इिर कोणत्याती प्रकारची चांगली विगणुक व त्यासाती बालकांकडून करण्यात आलेले प्रामाहणक प्रयत्न.

त) धवशेर् चाांगल्या वतषणुकीसाठीचे बक्षीस ककवा लाभ,-

बालकाच्या चांगल्या विगणुकीसाती त्याला बक्षीस,लाभ व बालकाचा सन्मान याकरीता संस्ेच्या व्यवस्ापन सहमीकडून वेळोवेळी लाभ हनक्रशचि केले जातील व संस्ेच्या प्रभारीकडून बालकाच्या चांगल्या कामासाती ककवा जबाबदार विगनासाती सुटकेच्या वेळेस देण्यात येतील. सदर बक्षीस बालकाचे माता-हपिा, पालक ककवा बालकाचा ताबा घेण्यास आलेली व्यती ककवा बालकाकडे सुपुदग करण्यात येईल.

72. प्रधतबांधित वस्तू,-

1)कोणीिती व्यती पुढील प्रहिबंित वस्ूि बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेत आणणार नाती, त्या अशा:- एक) कोणत्याती प्रकारचे मादक रियव्ये, मनावर पहरणाम करणाऱ्या औषिांसंबंितीचे पदार्ग, दारु, गांजा, भांग अफू, उेजक वस्ूि इत्यादी;

दोन)सवग स्फोटके, हवषारी पदार्ग, आम्ल रासायहनक रियव्ये (ॲहसड व केहमकल्स) कोणत्याती प्रकारचे रियवरुप ककवा घनरुप पदार्ग;

तीन) सवग शस्त्रे, दारुगोळा व आयुधे, चाकू, ब्लेडस् आहण कोणत्याती वणगनाची शस्त्र म्हणून वापरली जाण्यास सक्षम असणारी प्रत्येक प्रकारची कटाई अवजारे व वस्ूि, अपवाद फति अहिकृि प्रयोजनासाती केवळ प्राहिकृि व्यतीकडून करण्यात येईल;

चार) अर्शलील मजकूर ;

पाच) दोरी, रज्जु , साखळी आहण कोणत्याती वणगनाच्या दोरी ककवा रज्जु ककवा साखळीमधये रुपांिर करण्याची क्षमिा असणाऱ्या सवग वस्ूि; अपवाद फति, अहिकृि प्रयोजनासाती प्राहिकृि व्यतीकडून करण्यात येईल;

सिा) कोणत्याती प्रकारचे लाकूड, बांबू दंडुका, काती हशडी, हवटा, दगड आहण माती ; अपवाद फति अहिकृि प्रयोजनासाती प्राहिकृि व्यतीकडून करण्यात येईल;

सात) पे ककवा जुगारासाती इिर उपकरणे;

आठ) तंबाखूजन्य पदार्ग, पानमसाला ककवा त्यासारखे पदार्ग;

नऊ) हवहनदेशपूवगक हवहित केली नसील अशी औषि;

दिा) याबाबितीि राज्य शासनाच्या वतीने सवगसाधारण ककवा हवशेष आदेशाव्दारे हवहनर्थदष्ट

केलेली इिर कोणीिी वस्िू.

2)सवग प्रकारच्या सोनेचांदी, िांिू नाणी, जडजवाियर, दाहगने नोटा ककमी दस्िऐवज व मौल्यवान वस्िू िसेच इलेतटॉहनक उपकरणे जसे मोबाईल फोन, हडजीटल कॅमेरा, आय-पॅड इ. सुरहक्षि अहभरक्षेि तेवण्याि येिील.

3)या हनयमांिील हनयम 74 नुसार प्रहिबंहिि वस्िूंची हवल्िेवाट लावण्याि येईल.

73. झडती व तपासणीच्या वेळी सापडलेल्या वस्तू:-

1)प्रभारी व्यिी, संस्ेि आलेल्या प्रत्येक बालकाची झडिी घेण्याि आली आिे, त्याच्या वैयक्तिक वस्िूंची िपासणी केली आिे आहण बालकासोबि आढळलेला पैसा ककवा कोणत्याियी मौल्यवान वस्िू प्रभारी व्यिीच्या सुरहक्षि अहभरक्षेि तेवल्या आिेि याची सुहनक्रशचिी करेल. मुलीच्या झडिीच्या बाबिीि फति महिला कमगचाऱ्याव्दारेच झडिी घेिली जाईल. प्रत्येक संस्ेि बालकासोबि आढळलेला पैसा, मौल्यवान वस्िू व इिर वस्िू यांची नोंद "वैयक्तिक मालकीच्या वस्िू नोंदवी" मधये घेण्याि येईल, ज्याि वस्िूंच्या वणगनाचा अंिभाव असेल.

2)प्रत्येक बालका संबंहिि वैयक्तिक मालकीच्या वस्िू नोंदवीमधये केलेल्या नोंदी साक्षीदाराच्या उपक्स्ियीि बालकाला वाचून दाखहवण्याि येिील व त्या साक्षीदाराची अशा नोंदीच्या हबनचूकिचे प्रीक म्िणून स्वाक्षरी घेिली जाईल आहण िी प्रभारी व्यिीकडून प्रहिस्वाक्षरीि करण्याि येईल.

74. वस्तूची धवल्हेवाट लावणे.-1)बालकाच्या मालकीच्या पैशांची ककवा मौल्यवान वस्िूंची पुढील रीिीने हवल्िेवाट लावण्याि येईल:-

एक) बालकाला संस्ेि आणल्यानंिर प्रभारी व्यिी बालकाच्या मालकीचा पैसा, बालकाच्या बँक खात्याि जमा करील;

दोन) कोणत्याियी मौल्यवान वस्िू आहण इिर वस्िू, असल्यास सुरहक्षि अहभरक्षेि तेवण्याि येिील.

िीन) जेव्िा अशा बालकाचे एका संस्ेिून दुसऱ्या संस्ेकडे िस्िांिरण केले जाईल िेव्िा त्याचे सवग कपडे, पैसा,मौल्यवान वस्िू, दस्िऐवज, बक्षीस व इिर वस्िू, त्याच्या वणगनाच्या पूणग व अचूक हववरणासि एकहत्र त्याला ज्या संस्ेकडे िस्िांिरीि करण्याि आले आिे त्या संस्ेच्या प्रभारी व्यिीकडे बालकासोबि िस्िांिरीि करण्याि येिील.

चार) अशा बालकाच्या सुटकेच्यावेळी, सुरहक्षि अहभरक्षेि तेवलेल्या सवग मौल्यवान वस्िू व इिर वस्िू आहण मुलाच्या नावे जमा केलेला पैसा, नोंदवीि याबाबीि केलेल्या व माियाहपत्याने

ककवा पालकाने स्वाक्षहरि केलेल्या नोंदीसि बालक, माियाहपिा ककवा यर्ाक्स्हि पालक यांच्याकडे सुपुदग करण्याि येिील.

पाच) जेव्िा बालकाचा संस्ेि मृत्यू िोईल िेव्िा , मृि बालकाच्या मागे राहिलेल्या मौल्यवान वस्िू व इिर वस्िू आहण मृि बालकाच्या नावे जमा असलेला पैसा प्रभारी व्यिीकडून बालकाच्या माियाहपत्याकडे ककवा पालकाकडे सुपुदग करण्याि येईल;

सि) असा पैसा, मौल्यवान वस्िू व इिर वस्िू प्राप्ि झाल्याबद्दल अशा व्यिीकडून पोचपावी घेिली जाईल; आहण

साि) बालकाच्या मृत्यू झाल्यास ककवा बालक पळून गेल्यास त्या हदनांकापासून सि महिन्यांच्या कालाावीच्या आि कोणीियी दावेदार आला नाियी िरी मौल्यवान वस्िू व इिर

आहण बालकाच्या नावे जमा केलेला पैसा यांची या हनयमाि्ीील हनयम 41 अन्वये व्यवस्र्ापन सहमीने घेि्लेल्या हनणगयानुसार हवल्ि्ेवाट लावण्याि येईल.

75. प्रकरण नस्तीबाबतची व्यवस््ा.-

1) बालकांसाती कायगरि संस्र्े्ि्ील सुरहक्षि अहभरक्षेि तेवण्याि आलेली प्रत्येक बालकाची प्रकरण नस्ि्ी गोपनीय असेल.

2)मंडळाला ककवा सहमीला ककवा बाल न्यायालयाला अवलोकन करण्यासाती बालकास ि्जर करण्याच्या प्रत्येक हदनांकाला सदर बालकाची प्रकरण नस्ि्ी, मंडळ ककवा सहमी ककवा बाल न्यायालय यांच्या समोर सादर करण्याि येईल.

3)बालकाच्या प्रकरण नस्ि्ीमधये पुढील गोष्टी अंि्भूगि असीलः-

एक)पोलीस अिवालासि ज्या व्यतीिने अर्वा ज्या अहभकरणाने मंडळासमोर ककवा सहमीसमोर बालकाला ि्जर केले असेल त्या व्यतीिचा अर्वा अहभकरणाचा अिवाल;

दोन)बालकाने ककवा बालकाहवरुधद केलेल्या अपराि्ाच्या बाबीि्ील प्रर्म खबरी अिवाल ककवा दैनंहदन नोदवी पुक्स्ि्का (डीडी) नोंदीची प्रि;

ि्ीन) छायाहचत्र ओळखपत्र (उपलब्ि् असल्यास) व आिार काडग (दाखल करण्याच्या वेळी उपलब्ि् नसेल ि्र, त्यासाती अजग करण्याि यावा;)

चार) व्यतीि हवहशष्ट कायगकिाककवा बाल कल्याण अहिकाऱ्याच्या अहभिस्ि्ा़ंकनाचा आदेश; पाच)प्रकरणाचा पुवगइहि्ासा हवषयक नमुना;

सिा) मुलास कोणीि्ी ि्ाि्डीची गरज असल्याबाबिचा अिवाल;

128 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

साि) प्रभारी व्यतीि, पहरहवक्षा अहिकारी ककवा बाल कल्याण अहिकारी, समूपदेशक व व्यतीिहवहशष्ट कायगकिा यांचे अिवाल;

आत) कोणत्याि्ी मागील संस्र्े्मधये तेवलेल्या बालकाच्या प्रकरणाची नस्ि्ी, असल्यास; नऊ) बालकासोबिच्या प्रारंहभक परस्पर संवादाचा (अहभव्यति ि्ोण्याबाबिचा) अिवाल, कुटुंबाि्ील सदस्य, नाि्ेवाईक, समाज, हमत्र यांच्याकडील माहिि्ी व संकीणग माहिि्ी; दिा) बालक, त्याचे कुटुंब इत्यादी हवषयीचा अहिहरति माहिि्ीहवषयक स्त्रोि;

अकरा) कमगचा-यांचा हनरीक्षण अिवाल;

बारा) वैद्यकीय अहिकाऱ्याकडील हनयहमि आरोग्य हवषयक क्स्ि्ीदशगक अिवाल, यर्ाक्स्हि, व्यसनमुिती औषिाच्या प्रगिीचे अिवाल;

ि्ेरा) जेर्े लागू असेल ि्ेर्े मनो-सामाहजक रुपरेखा हनयहमि समुपदेशन अिवाल, कोणिाि्ी अन्य मानहसक आरोग्य ि्स्ि्क्षेप अिवाल;

चौदा) बुक्धदमापण चाचणी, कल चाचणी, शैक्षहणक व व्यावसाहयक चाचण्या घेण्याि आल्या असीील ि्र त्याबाबिचे अिवाल;

पंि्रा) प्रहशक्षण व उपचार कायगक्रमासंबंि्ीच्या सूचना आहण घ्यावयाची हवशेष खबरदारी; सोळा) वैयक्तिक मालकीच्या वस्ि्ुं़च्या नोंदवीची प्रि;

सिरा) बालकाचे वय घोहषि केलेल्या आदेशाची प्रि;

अतरा) रजा व अन्य हवशेषहिकार;

एकोणीस) पुनवगसन पत्रक;

वीस) त्रैमाहसक प्रगिी अिवाल;

एकवीस) वैयतीक कृि्ी आराखडा ज्यामधये मुति करण्यापुवीचा कायगक्रम, मुति

केल्यानंिरची योजना यासीिी हविीि पातपुरावा आराखडा;

बावीस) बालकाचा काळजी आराखडा पहरणामकारकिचा पाहक्षक व माहसक अिवाल;

ि्ेवीस) मुलास ज्या अडचणींना सामोरे जावे लागिे त्याबाबाि्चा अहभलेख आहण त्यांबाबिचा तराव;

चोवीस) बालकाच्या ि्क्रारींचा आहण त्यावर केलेल्या कायगवाि्ीचा अहभलेख;

पंचवीस) बालकाने हदलेला प्रहिसाद;

सव्वीस) अनुपक्स्ि्ीची परवानगी ककवा पयगवेक्षणाि्ीन मुिी;

सािवीस) आक्षेपाि्ग ककवा मनाई असलेल्या वस्ि्ू जवळ बाळगल्याचे आढळून येणाऱ्या बालकास भेटणाऱ्या अभ्यागिाबाबिचा अिवाल;

अठ्ठावीस) मुलाने अशा वस्ि्ू जवळ बाळगल्याचा आहण त्यावर कायगवाि्ी करण्याि् आल्याचा अिवाल;

एकोणीस) कोणिी्ी अस्वीकायग विगन आहण त्याचा पहरणाम याबाबिचा अिवाल;

ि्ीस) कोणिी्ी अपवादात्मक विगन आहण त्याचा पहरणाम याबाबिचा अिवाल;

एकीस) हवशेष कामहगरी व हनयमांचे उल्लंघन कोणिी्ी असल्यास;

ब्ीस) बालकाची बक्षीसपत्रे ककवा हमळकिी आहण बालक ककवा त्याचे माि्ाहपिा ककवा पालक यांचे आवकपत्र;

ि्ेि्ि्ीस) मुतिि्ेबाबिचा ककवा पुनवगसनाचा आदेश;

चौि्ीस) सुरक्षा आदेश, कोणाि्ी असल्यास;

पस्ि्ीस) पुनवगसन ि्स्ि्क्षेप वास्ि्व्य असणाऱ्या बालकांच्या बाबीि् मुति केल्याबाबिचा अनुपालन अिवाल;

छ्ीस) मुलास मुति करण्याि् येि् नसल्याबाबिचा अिवाल आहण मुलास मुति करण्याि् येऊ नये याबाबि् हदलेल्या हनदेशांच्या अनुपालनाचा अिवाल।

सदीस) पातपुरावा अिवाल।

अडीस) वार्षषक छायाहचत्र।

एकोणचाळीस) मंडळाच्या ककवा सहमीच्या ककवा बाल न्यायालयाच्या हनदेशानुसार मुति केल्यानंि्रच्या प्रकरणांचा पातपुरावा अिवाल।

चाळीस) मंडळाने ककवा सहमीने ककवा बाल न्यायालयाने मुलाच्या बाबीि् मागहवलेल्या कोणत्याि्ी अन्य अिवालाची प्रि आहण अहभप्राय कोणिी्ी असल्यास.

4) बालकाच्या वैद्यकीय अहभलेखामधये, मुलाची शाहररीक व मानहसक आरोग्यहवषयक क्स्ि्ी, व्यसनहवषयक क्स्ि्ी व उपचार इत्यादी संबंि्ाि्ील बालकाबाबिचे अिवाल व अहभलेख यांचा अंि्गभाव असेल.

5) बालकासंबंि्ीच्या प्रकरणाची नस्ि्ी तेवण्याची जबाबदारी संबंहिि् बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यिी हवहशष्ट्ट कायगकिा यांची असेल.

6) संस्ि्ेकडून बालकांच्या प्रकरणांच्या सवग नस्ि्ी संगणकीकृि् करिा येि्ील आहण याबाबीि् राज्य शासनाला समुहचि प्रहक्रया हवकहसि करिा येि्ील.

76. बालकाांना भेटी देणे आधण त्याांच्या सोबत सांवाद साि्णे,-

1)बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि्ेि् असणाऱ्या प्रत्येक मुलास आतवडयाि्ून एकदा त्याच्या

नाि◌ेवाईकांना भेटण्याची परवानगी दे◌ि◌ा येईल. परंि◌ू जेर्◌े मा◌ि◌ा-हपिा ककवा पालक दुसऱ्या राज्याि◌ून ककवा हजल्◌ियाि◌ून दूरवरचा प्रवास करुन ये◌ि◌ाि◌ त्या हवशेष प्रकरणांि◌ प्रभारी व्यतीस मा◌ि◌ा-हपिा व बालकांचा दुरुपयोग आहण त्याचे शोषण केल्यावर त्यांना प्रवेश करण्याकहरिा परवानगी घडवून आणण्याची अनुमिी दे◌ि◌ा येईल.

व पालक यांना आवाराि◌ त्यांची ओळख पटल्यावर करण्याि◌ ि◌े सिभागी नसल्याचे त्यांनी प्रहिवेदन दे◌ि◌ील व अन्य हदवशी त्यांच्या पाल्यांशी भेट

2) बालकांना भेटावयास येणारे प्राहिकृि◌ अभ्यागि:

(एक) अहिक्षक ककवा प्रभारी व्यती यांच्या पूवग परवानगीसि येणारे मा◌ि◌ा हपिा कुंटुबा◌ि◌ील सदस्य आहण पालक येर्पयंि◌ हनबंहिि◌ असील.

(दोन) अशा प्राहिकृि◌ अभ्यांगिांना, बाल संरक्षण ि◌ोरणानुसार अिीक्षक ककवा प्रभारी व्यतीच्या परवानगीहनशी बालकास भेटण्यास अनुमिी देण्याि◌ येईल.

3) नव्याने प्रवेश हदलेल्या बालकाच्या मा◌ि◌ा हपत्यास, ककवा पालकास ककवा कुटुंबा◌ि◌ील सदस्यास त्यांच्या प्रर्म भेटीच्या वेळी कोणत्या◌ि◌ी हदवशी त्याला भेटण्याची परवानगी देण्याि◌ येईल.

4) जेव्◌ि◌ा असे अभ्यागि बाल किसा, दुरुपयोग व शोषण करण्यामधये गुं◌िलेले असल्याचे ककवा कोणीि◌ी हनहषधद वस्◌ि◌ू आणि असल्याचे आढळून आले असेल ि◌े◌व्◌ि◌ा मंडळाने ककवा सहमीने ककवा बाल न्यायालयाने हदलेली स्पष्ट परवानगी खेरीज करून ककवा जेव्◌ि◌ा अशी भेटी बालकाच्या समुपदेशकाकडून हवर्थनदेशपूवगक हनदेहशि केली असेल ि◌े खेरीज करुन मा◌ि◌ाहपत्याशी ककवा पालकाशी ककवा नाि◌ेवाईकांशी भेट घडवून आणण्याची परवानगी देण्याि◌ येणार ना◌ि◌ी.

5) प्रत्येक बालकाला त्याच्या मा◌ि◌ा हपत्यास ककवा पालकास ककवा त्याच्या नाि◌ेवाईकांस आतवडयाि◌ून दोन पत्रे हलिण्याची अनुमिी देण्याि◌ येईल. पत्रांसाती आवर्शयक लेखन सामग्री आहण टपाल खचग प्रभारी व्यतीकडून पुरहवण्याि◌ येईल.

6) प्रभारी व्यती, बालकाने हलहिलेल्या ककवा त्याला आलेल्या कोणत्या◌ि◌ी पत्राचे लक्षपूवगक वाचन करील आहण त्यास बालकाच्या प्रकरण नस्◌ि◌ीमधये कारणे नमूद करुन पत्र सुपूदग करण्यास ककवा पातहवण्यास नकार दे◌ि◌ा येईल. याबाबिचा अिवाल ि◌ियार करण्याि◌ येईल आहण ि◌ो व्यवस्◌ापन सहमी

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 131

समोर तेवण्याि◌ येईल. अिवालाची एक प्रि प्रकरण नस्◌ि◌ीमधये तेवण्याि◌ येईल आहण दुसरी प्रि मंडळ ककवा बाल न्यायालय ककवा सहमी यांच्याकडे पातहवण्याि◌ येईल.

7) प्रत्येक बालकास मंडळ ककवा सहमी ककवा यर्◌ाक्स्◌ि◌ी, बाल न्यायालय यांच्याकडे सोपहवण्याच्या प्रयोजनासाती कोणाि◌ी लेखी पत्रव्यविार करण्यास अनुमिी देण्याि◌ येईल. आहण त्यासाती लेखनसामुग्री, इत्यादी पुरहवण्याि◌ येईल.

8) प्रभारी व्यतीकडून बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यक्ति हवहशष्ट कायगकिा ककवा पहरहवक्षा अहिकारी यांच्या पयगवेक्षणाखाली बालकाला आतवडयाि◌ून एकदा दूरधवनीवरून त्याच्या मा◌ि◌ा हपत्यासोबि ककवा पालकासोबि बोलण्याची अनुमिी दे◌ि◌ा येईल. आहण अशा प्रकारे दूरधवनी केल्याची यर्◌ोहचिरीत्या नोंद तेवण्याि◌ येईल.

9) बालकाला भेटण्यास इच्छुक असणारी प्रत्येक व्यती त्याला भेटण्यापूवी आपले नाव आहण पुराव्यासि प्◌ा उघड करील व ि◌ो अभ्यागि नोंदवीमधये नोंदवण्याि◌ येईल आहण त्यावर अभ्यागि स्वाक्षरी करील. अभ्यागिाचा प्◌ा व छायाहचत्र असलेल्या छायाहचत्रासहि◌ ओळखपत्राची प्रि

भेटण्यापूवी संस्ेकडून तेवून घेण्याि येईल. जर अभ्यागिाने त्याचा िपशील उघड करण्यास नकार हदला असेल ि र त्यास भेट नाकारण्याि येईल.

10) अभ्यागि मुख्य दरवाज्यावर झडिीसाती उभा राि्ील. महिला अभ्यागिांची झडिी फति महिला कमगचाऱ्याकडून घेण्याि येईल.

11) प्रत्येक भेट, कोणिीि्ी अहनयहमि्ा ि्ोऊ नये यासाती बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेचा बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यिी हवहशष्ट्ट कायगकिा ककवा पहरहवक्षा अहिकारी यांच्या उपक्स्ि्ीि ि्ोईल आहण त्याची जागा अशा हतकाणी असेल, जेर्ून त्याला पाि्ा येईल आहण संबंहिि व्यिीमधये ि्ोणाऱ्या कोणत्याि्ी आक्षेपाि्ग ककवा प्रहिबंहिि वस्ि्ूच्या देवाण घेवाणीस अटकाव करिा येईल. 12) प्रत्येक बालकाची भेट घेण्यापूवी आहण भेट घेि्ल्यानंि्र अभ्यागिाच्या उपक्स्ि्ीि काळजीपूवगक झडिी घेण्याि येईल. बालक भेटीसाती जाण्यापूवी त्याच्या सोबि काि्ीि्ी असिा कामा नये. 13) भेट घेण्यापूवी घेि्लेल्या झडिीि आक्षेपाि्ग ककवा प्रहिबंहिि वस्ि्ू आढळून आली असेल ि्र,- (एक) उति वस्ि्ू जप्ि करण्याि येईलच

(दोन) प्रभारी व्यिी बालकापयंि वस्ि्ू पोि्चवण्यास जबाबदार असलेल्या व्यिीचा शोि घेण्यासाती चौकशी करेल;

(ि्ीन) जर वस्ि्ू बालकापयगि पोि्चहवण्यास जबाबदार असलेली व्यिी ि्ी बालकांसाती कायगरि संस्ेच्या कमगचाऱ्यांमील असेल ि्र त्याच्या हवरुधद उहचि कायगवाि्ी ि्ाि्ी घेण्याि येईल; आहण

(चार)चौकशीचा सहवस्ि्र अिवाल आहण त्याबाबिचा हनष्ट्कषग हवभाग आहण मंडळ ककवा सक्षम फौजदारी अहिकाहरिा असलेले सक्षम न्यायालय यांच्याकडे पातहवण्याि येईल.

14) जर भेट घेि्ल्यानंि्र घेि्लेल्या झडिीमधये कोणत्याि्ी आक्षेपाि्ग ककवा प्रहिबंहिि वस्ि्ू आढळून आली असेल ि्र;

(एक)वस्ि्ू परि करण्याि येईल;

(दोन) कायदेशीर कारवाईची गरज आि्े अशी कोणिीि्ी अवैि वस्ि्ू आढळून आली असेल ि्र सदर वस्ि्ू आहण अभ्यागि यांना ि्ाब्याि घेण्याि येईल आहण त्याबाबि पोहलसांना कळहवण्याि येईल. अभ्यागिास पोहलसाच्या ि्वाली करुन अशी वस्ि्ू पोहलसांकडे सुपूदग करण्याि येईल;

(ि्ीन) अशा अभ्यागिाचा अिवाल ि्यार करण्याि येईल आहण ि्ो बालकाच्या प्रकरण नस्ि्ीस जोडण्याि येईल;

(चार) घटनेचा अिवाल, मंडळ ककवा फौजदारी अहिकाहरिा असलेल्या सक्षम न्यायालयाकडे अग्रेहषि करण्याि येईल; आहण

(पाच) अिवालाची प्रि बालकाच्या प्रकरण नस्ि्ीस जोडण्याि येईल.

15) भेट घेणेच्या हवशेषाहिकाराचा भंग करणाऱ्या कोणत्याि्ी बालकाला प्रभारी व्यिी हनदेश देईल त्या कालावीपयंि भेट घेण्यापासून वंहचि तेवण्याि येईल. त्याबाबिचा अिवाल मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय यांच्याकडे पातहवण्याि येईल आहण त्याची एक प्रि बालकाच्या प्रकरण नस्ि्ीमधये तेवण्याि येईल.

16) प्रत्येक बालकास खालील बाबींच्या अिीन ,आपल्या कायदेशीर समुपदेशकाशी संवाद साि्ण्याचा ि्तक असेल.

(एक) झडिी आहण जप्ि्ी यांबाबिचे हनयम सवग कायदेशीर समुपदेशींना देखील लागू असिील.

(दोन) अशी प्रत्येक मुलाखि कायालयांिगगि अहिकाऱ्यांसमोर ि्ोईल, पण त्यांच्यामधये सुरहक्षि अंि्र असेल जेणेकरुन ऐकावयास येणार नाि्ी.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 133

(ि्ीन) बालकाची मुलाखि घेण्यास इच्छूक असणारी व्यिी आपले नाव, प्ा आहण मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय यांनी यर्ोहचिरीत्या साक्षांहकि केलेली वकालि नाम्याची एक प्रि यांसि नावर्श नोंदणी क्रमांक देऊन लेखी अजग करेल.

(चार) समुपदेशीची मागणी न करणाऱ्या कोणत्याि्ी बालकास बालकांसाती कायगरि संस्ेला हनयहमि कामाच्या संदभाि भेट देणाऱ्या कायदेहवषयक सिाय्य समुपदेशकास भेटण्याची परवानगी देण्याि येईल.

77. **बालकाचा मृत्यू.-**

1) बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेि एखाद्या बालकाचा मृत्यू ककवा आत्मित्या झाल्याची घटना घडल्यास अवलंबवयाची पधदि खालीलप्रमाणे असेल:

(एक) संस्ेने पंचनामा व शवहवच्छेदन िपासणी लवकराि लवकर ि्ोईल याची सुहनक्रशचिी केली पाहिजे.

(दोन) एखाद्या बालकाचा मृत्यू झाल्यास प्रभारी व्यिी मृत्यूचे कारण नमूद करणारा वैद्यकीय अहिकाऱ्याचा अिवाल प्राप्ि करील आहण या मृत्यूबाबिची लेखी सूचना ि्ाित्काळ नजीकच्या पोलीस ताणे, मंडळ ककवा सहमिीला आहण बालकाच्या माि्ा हपत्यास ककवा पालकास ककवा नाि्ेवाईकांना देईल.

(ि्ीन)व्यिीहवहशष्ट कायगकिाककवा पहरवीक्षा अहिकारी ककवा बाल कल्याण अहिकारी यांच्याकडून प्रभारी व्यिीला आहण वैद्यकीय अहिकाऱ्याला मयि बालकाची माहिि्ी ि्ाित्काळ देण्याि येईल आहण प्रभारी व्यिी नजीकच्या पोलीस ताणे, मंडळ ककवा सहमिीला आहण मयि बालकाच्या माि्ा हपत्यास ककवा पालकास ककवा नाि्ेवाईकांस ि्ाित्काळ कळवील.

(चार)जर एखादे बालक बालकांसाती कायगरि संस्ेि दाखल झाल्यापासून चोवीस ि्ासांच्या आि मृत्यू पावले ि्र बालकांसाती कायगरि संस्ेची प्रभारी व्यिी ि्ी बाब पोहलसांना, हजल्ि्ा वैद्यकीय हिकाऱ्याला ककवा नजीकच्या शासकीय रुग्णालयास आहण अशा बालकाच्या माि्ा हपत्यास ककवा पालकास ककवा नाि्ेवाईकांना हवनाहवलंब कळवील.

(पाच) बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेची प्रभारी व्यिी आहण वैद्यकीय अहिकारी यांच्याकडून बालकाच्या मृत्यूच्या घटनेची नोंद घेिली जाईल आहण ि्सा अिवाल संबंहिि दंडाहिकारी, पोलीस, मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय, हजल्ि्ा बाल संरक्षण

अहिकारी आहण हजल्ि्ा वैद्यकीय अहिकारी यांना ककवा जेर्े बालकाचा मृिदेि मृत्यूचे कारण हनक्रशचि करण्यासाती आहण िपासणीसाती पातहवण्याि आला आि्े, त्या नजीकच्या शासकीय रुग्णालयाला पातवील. प्रभारी व्यिी व वैद्यकीय अहिकारी ि्े सुधदा मृत्यूच्या कारणाहवषयीचे त्यांचे लेखी मि नोंदवील आहण ि्े संबंहिि दंडाहिकाऱ्याला आहण पोलीसांना सादर करील. (सिा) बालकांची काळजी घेणा-या

संस्ेिील प्रभारी व्यिती आहण वैद्यकीय अहिकारी िे पोलीस ककवा दंडाहिकारी यांनी बालकाच्या मृत्यूच्या कारणासंदभाि सुरु केलेल्या कोणत्याि ी चौकशीसाती अशा बालकाच्या बाबीिला इिर िपशील देण्यासाती स्वि:िून उपलब्ि ि ोि ील.

(साि) पंचनामा झाल्यावर बालकाचा मृिदेि ि ा माि ा हपिा ककवा पालक ककवा नाि ेवाईक यांच्या ि ाब्याि हदला जाईल ककवा जर कोणी दावेदार पुढे आला नसेल ि र अंत्यहवी ि ा बालकांसाती कायगरि संस्ेच्या प्रभारी व्यिीच्या देखरेखीखाली व भहवष्ट्याि ील संदभाकहरिा बालकाचे छायाहचत्र तेवून बालकाच्या ज्ञाि िमानुसार पार पाडण्याि येईल.

78. बालकाचा दुरुपयोग आधण शोर्ण.-

1)प्रत्येक संस्ा दुरुपयोग, दुलगक्ष आहण दुव्यगविार ि ोणार नाि ी याची सुहनक्रशचिी करण्यासाती एक प्रणाली हवकहसि करील आहण यामधये दुरुपयोग, दुलगक्ष आहण दुव्यगविार कशामुळे घडिो आहण त्यांची सुरूवाि ीची लक्षणे आहण अशा दुरुपयोगाला कसा प्रहिसाद द्यावा याबाबिची जाण असणारा कमगचारीवगग अंिभूगि असेल.

2) काळजी व संरक्षण यासाती जबाबदार असलेल्या व्यिीकडून संस्ेि ील बालकांच्या उपेक्षे बरोबरच कोणत्याि ी शारीहरक लैंहगक ककवा भावनात्मक दुरुपयोगाच्या प्रसंगी खालील प्रमाणे कायगवाि ी करण्याि येईल:

(एक) दुरूपयोग व शोषणाबाबि घटनांची माहिि ी हमळाल्यावर संस्ेि ील कोणत्याि ी कमगचाऱ्याकडून ि ात्काळ ि ी माहिि ी प्रभारी व्यिीला कळहवण्याि येईल.

(दोन) जेव्ि ा शारीहरक, लैंहगक ककवा भावहनक दुरूपयोगाबाबिचे अहभकर्न प्रभारी व्यिीला करण्याि येईल, ि े व्ि ा याबाबिच अिवाल मंडळ ककवा सहमिी

यांच्यासमोर तेवण्याि येईल. मंडळ ककवा सहमिी त्या अनुषंगाने हवशेष चौकशीचा आदेश देईल.

(ि ीन). मंडळ ककवा सहमिी स्ाहनक पोलीस ताणे ककवा हवशेष बाल पोलीस पर्क यांना प्रकरणाची नोंद घेण्याचे,अशा घटनेची योग्य दखल घेऊन याबाबि अन्वेषण करण्याचे हनदेश देईल.

(चार)मंडळ ककवा सहमिी चौकशी पूणग झाली की नाि ी याची सुहनक्रशचिी करण्यासाती आवर्शयक उपाययोजना करील आहण पीहडि बालकाला कायदेशीर साि ाय्य देईल. िसेच त्याचे समुपदेशन करील.

(पाच) मंडळ ककवा सहमिी अशा बालकास दुसऱ्या संस्ेमधये ककवा, यर्ाक्स्हि सुरहक्षि हतकाणी ककवा योग्य व्यिीकडे स्ानांिरीि करील.

(सिा)संस्ेची प्रभारी व्यिी याबाबि व्यवस्ापन सहमिीच्या अधयक्षांना कळवील आहण घटनेच्या अिवालाची एक प्रि त्यांच्या समोर तेवील आहण पुढील बैतकीि याबाबिची आवर्शयक कायगवाि ी करण्याि येईल.

(साि)संस्ेि ील बालकांबाबि इिर कोणिाि ी गुन्ि ा घडला असेल त्या प्रसंगी मंडळ ककवा सहमिी त्याची दखल घेईल आहण स्ाहनक पोलीस ककवा हवशेष बाल पोलीस पर्कामाफगि करण्याि येणा-या िपासाकहरिा व्यवस्ा करील.

(आत) कोणत्याि ी संस्ेि ील कोणत्याि ी बालकाला कोणीिि ी गंभीर इजा झाली असेल त्या प्रसंगी मंडळ ककवा सहमिी त्याची दखल घेईल आहण स्ाहनक पोलीस ककवा हवशेष बाल पोलीस पर्कामाफगि करण्याि येणा-याइआवर्शयक िपासा कहरिा व्यवस्ा करील.

(नऊ)बालक ककवा सामाहजक कायगकिा यांच्याकडून कोणीिि ी िक्रार आल्यास त्याबाबिी सहमिी, स्वाहिकारे चौकशी सुरु करील व आदेश देईल.

136 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(दिा) मंडळास ककवा सहमिीस अत्याचाराच्या व हपळवणुकीच्या िथ्यांच्या चौकशीसाठी प्रत्येक संस्ेि स्ापन केलेल्या बाल सल्लागार सहमिी सोबि हवचार हवहनमय करिा येईल, िसेच अत्याचाराच्या व त्यांच्या हपळवणूकीच्या बाबी संबंिाि स्वयंसेवी संघटना, बाल िहक िज्ञ, मानहसक आरोग्य िज्ज्ञ ककवा मानसोपचार कदरिय यांचे सिाय्य घेिा येईल.

79.नोंद वह्या ठेवणे.-

1)खालील िहत्याच्या स्िंभ(3)मधये नमूद केलेल्या व्यिी या अहिहनयमान्वये व त्याखाली केलेल्या हनयमान्वये स्िंभ(2)मिील नोंदवी व नमुने तेविील. िहत्याच्या स्िंभ(4)मधये नमूद केलेल्या व्यिी याअशा नोंदविीचे नमुन्यांचे पहररक्षक नमूद असिील.

तक्ता

अ.क्र.	नोंदवी आहण नमुने	नोंदवया तेवणाऱ्या व्यिी .	पहररक्षक
(1)	(2)	(3)	(4)
1	प्रवेश आहण सुटका नोदवी ज्याि अहभरक्षेच्या स्वरुपाि ील बदल दशगहवलेला असेल.	बाल कल्याण अहिकारी /व्यक्तिहवहशष्ट कायगकिा/ प्राप्ृकिा अहिकारी.	प्रभारी व्यिी.
2.	कमगचारी व बालकांची िजेरी नोंदवी.	पाळी प्रभारी (Shift in-Charge)	प्रभारी व्यिी
3.	अर्गसंकल्प हववरण नस्ि ी	प्रभारी व्यिी	प्रभारी व्यिी
4.	प्रत्येक बालकाची प्रकरण नस्ि ी.	बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट कायगकिा	प्रभारीव्यिी
5.	रोकडवी	लेखापाल अहिकारी / रोखपाल	प्रभारी व्यिी
6.	िनादेश नोंदवी	लेखापाल अहिकारी / लेखापाल	प्रभारी व्यिी

7.	बालक सूचना पुस्िक	प्रभारी व्यिी	प्रभारी व्यिी
8.	समुपदेशन नोंदवी	समुपदेशक	प्रभारी व्यिी
9.	व्यसनमुिी कायगक्रम नोंदणी व प्रगी नोंदवी.	बाल कल्याण अहिकारी/ व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा	प्रभारी व्यिी
10	कायगभार ग्रिण िस्ि्ाांिरण नोंदवी	पाळी प्रभारी	प्रभारी व्यिी
11.	गृि-देखभाल व स्वच्छिा नोंदवी	गृिपाल	प्रभारी व्यिी
12.	िपासणी पुस्िक	प्रभारीव्यिी	प्रभारी व्यिी
13.	कायदेशीर सेवा नोंदवी	बाल कल्याण अहिकारी/ व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा	प्रभारी व्यिी
14.	वाचनालय नोंदवी	हशक्षक	प्रभारी व्यिी
15.	रोजवी (Log book)	वाि्नचालक	प्रभारी व्यिी
16.	भोजन नोंदवी / पोषण आार नस्ि्ी	गृिपाल	पाळी प्रभारी.
17.	आार संग्रि नोंदवी	भांडार पाल-हन-लेखापाल	प्रभारी व्यिी
18.	प्रत्येक बालकाची वैद्यकीय नस्ि्ी	अहिपहरचाहरका	प्रभारी व्यिी
19.	बैतक नोंदवी	बाल कल्याण अहिकारी / व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा	प्रभारी व्यिी
20.	बालक सहमत्यांची कायगवृ् नोंदवी	बाल कल्याण अहिकारी / व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा	प्रभारीव्यिी
21.	व्यवस्ापन सहमीची कायगवृ् नोंदवी	प्रभारी व्यिी	प्रभारी व्यिी
22.	मागणी आदेश पुस्िक	प्रभारी व्यिी	प्रभारी व्यिी

138 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

23	वैयक्तिक चीज वस्ि्ू नोंदवी	बाल कल्याण अहिकारी / व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा	प्रभारी व्यिी

24.	उत्पादन नोंदवी	पहरवीक्षा अहिकारी / बाल कल्याण अहिकारी/ व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा	प्रभारी व्यती
25.	कमगचारी ये-जा नोंदवी	सुरक्षा प्रभारी	प्रभारी व्यती
26.	जड वस्ि्ू संग्रि नोंदवी	भांडार पाल-हन-लेखापाल	प्रभारी व्यती
27.	कपडे ि्ुलाई नोंदवी	गृिपाल	प्रभारी व्यती
28.	अभ्यागि नोंदवी	प्रभारी व्यती	प्रभारी व्यती
29.	कमगचारी बैतक कायगवृ् नोंदवी	प्रभारी व्यती	प्रभारी व्यती
30.	देणगी नोंदवी	प्रभारी व्यती	प्रभारी व्यती
31.	आवक नोंदवी	सुरक्षा रक्षक	मुख्य व्दारपाल

80. मुक्तपणा आधण पारदशषकता.-

1) मंडळाच्या ककवा सहमीच्या ककवा प्रभारी व्यतीच्या परवानगीने अभ्यागिांकहरिा म्िणजे स्वयंसेवी संघटना, सामाहजक कायगकिा, संशोिक ,डॉतटर, हवद्याभ्यासू व्यती ककवा इिर व्यती यांना बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ाामधये प्रवेश खुला राि्ील. बालकांची सुरहक्षिि्ा, कल्याण आहण हिि हवचाराि घेऊन व्यवस्ापन सहमी हिला योग्य वाटेल अशा व्यतींना परवानगी देवू शकेल.

2) पोट-हनयम (1) मधये हनर्थदष्ट्ट केलेली परवानगी प्रभारी व्यतीकडून देण्याि आली असेल त्याबाबीि, ि्ो मंडळाकडून ककवा सहमीकडून प्राप्ि केलेल्या आदेशांसि अशा परवानगीचा माहसक अिवाल, यर्ाक्स्हि, राज्य बाल संरक्षण संस्ा , हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष आहण मंडळ ककवा सहमी यांना देईल.

3) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेची प्रभारी व्यती संस्ेच्या क्स्ि्ीि सुि्ारणा करण्याि ककवा बालकांना सिाय्य करण्याि स्ाहनक लोकांच्या व हनगमांच्या सक्रीय सिभागास प्रोत्साि्न देईल.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-
+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 139

4) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेची प्रभारी व्यती अभ्यागिांचे अहभप्रायासाती अभ्यागि नोंदवी तेवील.

5) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेची प्रभारी व्यती बालकांची प्रहिष्ट्ता आहण संस्ेची हशस्ि राखण्यासंबंि्ीची माहि्ी अभ्यागिांना देईल.

81. बालकाांची काळजी घेणाऱ्या सांस्ेतून बालकाची मुक्तता.-

1)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेचा प्रभारी मंडळाव्दारे ककवा सहमीव्दारे ककवा बाल न्यायालयाव्दारे देण्याि आलेल्या आदेशानुसार, वास्ि्व्य कालावी समाप्ि झाल्यावर संस्ेि्ून मुति्ा करावयाच्या बालकांच्या प्रकरणांची नामावली ि्यार करुन तेवील.

2)एखाद्या बालकाची मुति्ा आहण मुति्ेचा हनक्रशचि हदनांक यांची समयोहचि माहि्ी मा्ा-हपिा ककवा पालक यांना देण्याि येईल आहण मा्ा-हपिा ककवा पालक यांना

बालकाचा ि◌ाबा घेण्यासाती, त्या हदवशी बालकांची काळजी घेणा-या संस्ि◌ेि बोलावण्याि येईल, आहण जर आवर्शयक असेल ि◌र, बालकाच्या मुतिि◌ेच्या वेळेस मा◌ि◌ा-हपिा ककवा पालक यांच्या ये-जा प्रवासाचा आहण संस्ि◌ेपासून ि◌ोणाऱ्या बालकाच्या प्रवासाचा प्रत्यक्ष खचग, बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि◌ेच्या प्रभारी व्यक्तिकडून मा◌ि◌ा-हपिा ककवा पालक यांना देण्याि येईल.

3)जर मा◌ि◌ा-हपिा ककवा यर्◌ाक्स्ि◌हि पालक, हनक्रशचि हदनांकास मुलाचा ि◌ाबा घेण्याकहरिा आले ना◌ि◌ीि ि◌र, सदर बालकाचा ि◌ाबा हवशेष बाल पोलीस पर्कामाफगि देण्याि येईल आहण मुलीच्या बाबीि, हिला महिला बाल कल्याण पोलीस अहिकाऱ्याकडून संरक्षण देवून अशी महिला बाल कल्याण पोलीस अहिकारी, अशा मुलीचा ि◌ाबा हिच्या मा◌ि◌ा हपत्यांकडे/ पालकांकडे सुपूदग करील.

4)मुतिि◌ेच्या ककवा सोडून देण्याच्यावेळेस बालकास योग्य कपडे ककवा आवर्शयक प्रसाि◌न वस्ि◌ूचा संच देण्याि येईल.

5)मुतिि◌ेच्या ककवा सोडून देण्याच्यावेळेस, अनार् ककवा हनराहश्रि बालकास बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि◌ेकडून आिारकाडग, पॅनकाडग, बँक पासबुक यांसि मुतिि◌ा प्रमाणपत्र देण्याि येईल. 6)जेव्ि◌ा एखादे मूल अतरा वषाचे ि◌ोि◌ेि◌े ि◌ेव्ि◌ा, जर ि◌े पात्र असेल ि◌र, त्यास त्या मुलाच्या संमहिने आहण मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय यांच्या मान्यिेने अनुरक्षण कायगक्रमाि सिभागी केले जाईल.

140 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

7)जर मुतिि◌ेचा हदवस ि◌ो◌ा रहववार असेल ककवा सावगजहनक सुटीचा हदवस असेल ि◌र, मुतिि◌ा नोंदवीि ि◌शी नोंद करुन अगोदरच्या हदवशी बालकाची मुतिि◌ा करिा येईल.

8)बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि◌ेचा प्रभारी व्यक्ति समुहचि प्रकरणांि राज्य शासन हनक्रशचि करेल अशा दराने हनवाि रतकम आहण रेल्वे / ककवा यर्◌ाक्स्ि◌हि रस्ि◌ामागग प्रवास भाडे यांचे प्रदान करण्यास आदेश देईल.

9)ज्या बाबीि मुतिि◌ा केल्यानंि◌र एखाद्या मुलीस कुतेि◌ी जा◌ि◌ा येि नसेल आहण हिने बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि◌ेि राि◌ण्याचा कालावी समाप्ि झाल्यानंि◌र देखील ि◌ेि◌ेर्े राि◌ण्यासाती हवनंि◌ी केली असेल ि◌र, संस्ि◌ेचा प्रभारी व्यक्ति, मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय यांच्या मान्यिेच्या अीन राि◌ून हिच्याकडून हिच्या स्वि:साती दुसरी योग्य व्यवस्ि◌ा केली जाईपयंि, केवळ एका मयाहदि कालावी साती, हिला ि◌ेि◌ेर्े राि◌ण्याची मुभा देऊ शकेल.

82.एखाद्या मान्यता प्राप्त धठकाणी दीघषकालीन वैद्यकीय उपचाराची आवश्यकता असेल असे व्याि◌ीग्रस्त बालक आधण मानधसकदृष्टया आजारी ककवा अल्कोहोल ककवा इतर अ◌ा◌ंमली पदाां्चे व्यसन असलेल्या मुलाचे हस्तांतरण:-

1)मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय, मानहसकदृष्ट्या आजारी असलेल्या ककवा अल्कोि◌ोल ककवा अंमली पदार्ग ककवा ज्या कालावी कहरिा त्या मुलास बाल कल्याण संस्ि◌ेि राि◌णे आवर्शयक आि◌े अशा मुदीच्या उवगहरि कालावी कहरिा एखाद्या व्यतीच्या विगणुकीि बदल ि◌ोण्यास कारणीभूि तरेल अशा इिर कोणत्याि◌ी पदार्◌ांचे व्यसन असलेल्या मुलावरील योग्य उपचाराकहरिा, आवर्शयक असेल त्याप्रमाणे, वैद्यकीय अहिकारी ककवा मानहसक आरोग्य ि◌ज्ञ ककवा व्यक्तिहवहशष्ट कायगकिा याच्याकडून प्रमाहणि करण्याि येईल त्यानुसार ककवा बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि◌ेचा प्रभारी ककवा पहरवीक्षा अहिकारी ककवा बालकल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट कायगकिा यांच्या हशफारशी वरुन ि◌िा कालावी कहरिा, उपचाराच्या सुहविसाती पातवू शकेल.

2)जेव्ा एखादे बालक व्याीिून ककवा शारीहरक ककवा मानहसक आरोग्य हवषयक समस्येिून बरे ोिे ेव्ा मंडळ, ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय, जेर्ून त्या मुलास उपचाराकहरिा िलहवण्याि आलेले ोिे त्याहतकाणी पुन्ा दाखल केले जाण्याकहरिा आदेश देऊ शकेल आहण जर त्या बालकास पुढील देखरेखीसाती अहिक काळ तेवण्याची आवर्शयकिा नसेल ि, मंडळ ककवा सहमिी ककवा बालन्यायालय त्याची मुतिा करण्याचा आदेश देऊ शकेल.

3)राज्य शासन समुहचि वयोगटांच्या आिारावर, व्यसनाीन बालकांकहरिा स्विंत्र एकात्मक पुनवगसन कदरियाची स्ापना करु शकेल.

83. बालकाचे हस्तांतरण.-

1)चौकशी चालू असिाना जर असे आढळून आले की, सदर बालकाचे मूळस्ान िे मंडळ ककवा सहमिी यांच्या अहिकार क्षेत्राच्या बाेरील असेल ि, मंडळ ककवा सहमिी सदर बालकाच्या िस्ांिरणाचा आदेश देईल आहण अशा आदेशाची प्रि,अशा िस्ांिरणाची कारणे व पहरक्स्ी सदर आदेशाि नमूद करून राज्यशासन व हजल्ा बाल संरक्षण कक्षाकडे पातवून देईल.

2)त्यानुसार हजल्ा बाल संरक्षण कक्ष :-

(एक) सदर बालकाचे मंडळाव्दारे ककवा सहमीव्दारे ज्या क्षेत्राि िस्ांिरण करावयाचे आि त्या क्षेत्राील योग्य मंडळ ककवा सहमीला िस्ांिरणाची माहिी कळवील; आहण

(दोन) िस्ांिरण आदेशाच्या वेळी सदर बालकास ज्याहतकाणी काळजी व संरक्षण यांकहरिा दाखल करावयाचे आि, ेर्ील संस्ेच्या प्रभारी व्यतीस माहिीची एक प्रि पातवील.

3)आदेशाि हवहनर्थदष्ट करण्याि आल्यानुसार अशा हतकाणी ककवा अशा व्यतीकडे बालकास शासकीय खचाने संरक्षण देऊन पोोचवण्याि येईल आहण राज्य शासनाव्दारे दैनंहदन आिारावर प्रवास भ्ा हनक्शचि करण्याि येईल ो ज्या राज्याच्या हजल्ा बाल संरक्षण कक्षाकडून बालकाचे िस्ांिरण केलेले आि, त्या कक्षाकडून देण्याि येईल.

4)असे िस्ांिरण झाल्यानंिर, सदर मुलाची प्रकरण नस्ी व अहभलेख सोबि पातवण्याि येील. 5)आंिरराज्य िस्ांिरणाच्या सवग प्रकरणांि, ज्या हतकाणी मुलाचे िस्ांिरण करावयाचे आि त्या हतकाणी अहिकार क्षेत्र असलेल्या राज्यशासनाची पूवग संमिी हमळवण्याि येईल.

6)ज्या बाबिीि एखादे बालक अन्य देशाचे नागहरक असेल, त्या बाबिीि मंडळ ककवा सहमिी मंडळासमोर ककवा सहमीसमोर बालकास िजर केल्यावर त्वरीि राज्य शासनास कळवील, राज्य शासन, गृि मंत्रालय ककवा यर्ाक्स्हि, परराष्ट्र् व्यविार मंत्रालयाशी हवचारहवनहमय करुन त्वरीि बालकाच्या स्वदेश प्रत्यापगणाची कायगवाी सुरु करु शकेल.

7)मायदेशी प्रत्यापगणाला अंहिम स्वरूप देण्याच्या प्रलंहबि कालावीि, बालकास एखाद्या बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेि तेवण्याि येईल.

8)एखाद्या बालकाच्या दुसऱ्या देशाि◌ील प्रत्यापगणाचा खचग संबंहिि राज्य शासनाव्दारे करण्याि येईल.

84.प्रत्यापषण व पाठपुरावा.-

1) मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय, बालकाची व त्याचे माि◌ा हपिा ककवा पालक यांची सुनावणी घेि◌ल्यानंि◌र आहण बालकाचे माि◌ा हपिा ककवा पालक असल्याचा दावा करणाऱ्या व्यतिींच्या ओळखीबाबि स्वि:ची खात्री करुन घेि◌ल्यानंि◌र बालकांसाती कायगरि संस्ि◌े तेवलेल्या बालकाच्या मुतिि◌ेसाती **नमुना 46** मधये आदेश देईल.

2) सदर बालकाच्या प्रत्यापगणाचा आदेश देि◌ाना, मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय, योग्य प्रकरणांि◌मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय यांच्या हनदेशानुसार ि◌यार केलेल्या गृि◌ चौकशी अिवालासि,पहरवीक्षा अहिकारी, समाजसेवक ककवा बालकल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा ककवा अशासकीय संघटना यांचे अिवाल आहण मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालययांच्या समोर सादर केलेले कोणिि◌ी इिर संबंहिि दस्ि◌ ऐवज ककवा अिवाल हवचाराि◌ घेईल.

3) प्रत्यापगणाच्या आदेशाि◌, पहरवीक्षा अहिकारी ककवा समाज सेवक ककवा बाल कल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा ककवा अशासकीय संघटना यांनी ि◌यार केलेल्या व्यक्तिगि काळजी आराखडयाचा देखील समावेश असेल.

4) बालकाच्या प्रत्यापगणाबाबि हनदेश देि◌ाना मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय आवर्शयक असेल ि◌ेर्े **नमुना 47** मधये सोबि करण्याचा आदेश देऊ शकेल.

5) मंडळ ककवा सहमिी, बालकाचे कुटूंबाकडे प्रत्यापगण करण्यासाती बालकाची सोबि करण्याकहरिा पोलीसांव्यहिहरति ,अशासकीय संघटनांशी ि◌ी सियोग करण्याचा प्रयत्न करील . 6)मुलींच्या बाबिीि◌, मुली सोबि महिला संरक्षक आवर्शयक असेल.

7) संरक्षकाकहरिा असलेल्या आदेशाच्या प्रहिसोबि असलेली प्रत्यापगण आदेशाची प्रि, मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय यांच्याकडून, हजल्ि◌ा बाल संरक्षण कक्षाकडे अग्रेहषि करण्याि◌ येईल आहण हजल्ि◌ा बाल संरक्षण कक्ष प्रवास व इिर आनुषंहगक खचांसि बालकाच्या प्रत्यपगणाकहरिा हनिीची ि◌िरूद करील.

8) जेव्ि◌ा एखादे बालक त्याच्या कुटूंबाकडे त्याचे प्रत्यापगण केले जाण्याबाबि अहनच्छा दशगहवल ि◌ेव्ि◌ा, मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय त्याबाबिची कारणे शोि◌ून काढण्यासाती मुलाशी

संवाद साि◌ीलआहण अशी कारणे अहभहलहखि करील आहण कुटूंबाकडे परि जाण्यासाती मुलावर जबरदस्ि◌ी केली जाणार नाि◌ी ककवा त्याचे मन वळवण्याि◌ येणार नाि◌ी . ज्याबाबिीि◌ बालकल्याण अहिकारी ककवा समाजसेवक ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिा ककवा अशासकीय संघटना यांच्याकडून ि◌यार करण्याि◌ आलेल्या अिवालावरून असे हसधद ि◌ोि◌ असेल की, कुटुंबाकडद प्रत्यर्थपि केले जाणे ि◌े मुलाच्या हिि◌ाचे नसेल ि◌र मुलास कुटुंबाकडे परि पातवले जाणार नाि◌ी. ज्या बाबिीि◌ माि◌ा हपिा ककवा पालक मुलास परि क्स्वकारण्यास नकार देि◌ाि◌ त्याबाबिीि◌ देखील, मुलास कुटुंबाकडे परि पातवण्याि◌ येणार नाि◌ी. अशा सवग प्रकरणांि◌ मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालय, पुनवगसनाच्या पयायी साि◌नांची ि◌िरूद करु शकेल.

9) पहरवीक्षा अहिकारी ककवा बालकल्याण अहिकारी ककवा व्यक्तिहवहशष्ट्ट कायगकिाककवा समाजसेवक ककवा अशासकीय संघटना यांच्या व्यक्तिगि काळजी आराखड्याचा भाग म्िणून एक पातपुरावा आराखडाियार करण्याि येईल.

10) पातपुरावा आराखडयामधये बालकाच्या प्रत्यापणानंिरची क्स्र्ि्ी व बालक परि शोषणास बळी पडणार नाि्ी याबाबिच्या उपाययोजना हवशद करण्याि येि्ील.

85.राज्य बाल धनिी.-

1) सदर अहिहनयम व हनयमांशी संबंहिि असलेल्या मुलांचे कल्याण व पुनवगसन यांकहरिा, राज्यशासन"राज्य बालहनिी"नावाचा हनिी हनमाण करील.

2) राज्य शासन राज्य बाल हनिी कहरिा पुरेशी अर्गसंकल्पीय ि्रिूद करील.

3) राज्य बालहनिीस सामूहिक सामाहजक जबाबदारी अंि्गगि देणग्या, ऐक्च्छक अंशदाने, वगगण्या ककवा हनिी क्स्वकारिा येईल, मग ि्ेि कोणत्याि्ी हवहनर्थदष्ट्ट प्रयोजनाकहरिा असेल ककवा नसेल, आहण ि्शी रतकम राज्य बालहनिीि् र्ेट जमा केली जाईल.

4) हनिीचा उपयोग पुढील प्रयोजनांकहरिा केला जाईल.

(एक) मुलांचे कल्याण व पुनवगसन यांकहरिा आहण जे कायगक्रम कोणत्याि्ी कदरिय सरकारी ककवा राज्य शासकीय ककवा कोणत्याि्ी इिर योजनेि समाहवष्ट्ट असि नाि्ीि अशा कायगक्रमांची अंमलबजावणी करणे.

(दोन) बालकांच्या मोतया आजारांकहरिा वैद्यकीय सिाय्य ककवा शस्त्रहक्रया यांसाती ि्रिूद करणे.

144 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(ि्ीन) उद्योजकिा हवषयक सिाय्य, कौशल्य हवकास प्रहशक्षण ककवा व्यवसाय प्रहशक्षण यासाती ि्रिूद करणे.

(चार)या अहिहनयमान्वयेसमावेश असलेल्या मुलांकहरिा हवशेष व्यावसाहयक सेवा, समुपदेशक, अनुवादक, दुभाषी, हवशेष हशक्षक, समाज सेवक, मानहसक आरोग्य सेवक, व्यवसाय हशक्षण प्रहशक्षक यांची ि्रिूद करणे.

(पाच) ककगरोगग्रस्ि् मुलांकहरिा दोष पहरिारक संगोपनआहण त्यांच्या माि्ा हपत्यांसाती वास्ि्व्य सुहविा;

(सिा) सदर अहिहनयम व हनयमांि्गगि समावेश असलेल्या मुलांची सवंकष वाढ, हवकास व कल्याणाकरीि्ा सिाय्य भूि् ि्ेण्यासाती कोणिाि्ी इिर कायगक्रम ककवा उपक्रम.

(साि्) बालकांसाती कायगरि संस्र्ा ंि्ील मुलांच्या कल्याणासाती असलेल्या नाहवन्यपूणग कायगक्रमांना सिाय्य करणे.

(आत)वरील प्रयोजनांकहरिा आनुषंहगक व उपयुति असलेल्या इिर सवग गोष्ट्टी करणे. 5) हनिीच्या व्यवस्र्ापन व प्रशासन यांसाती या अहिहनयमाच्या कलम 105 च्या पोटकलम (3) अन्वये, सहचव , महिला व बाल हवकास हवभाग यांच्या अधयक्षिखाली पुढील सदस्यांचा समावेश असलेल्या व्यवस्र्ापन मंडळाची स्र्ापना करण्याि येईल:-

(एक) सहचव (महिला व बाल हवकास हवभाग) - अधयक्ष

(दोन)आयुति (महिला व बाल हवकास हवभाग) - सदस्य

(ि्ीन) अधयक्षांकडून हनयुति करण्याि येणारे

दोन समाज सेवक सदस्य - सदस्य

(चार) उपआयुति, बालहवकास - सदस्य सहचव -हन-कोषाधयक्ष

6)व्यवस्ापन मंडळ, अधयक्षाकडून हनक्शचि करण्याि येईल अशा हतकाणी आहण अशा हदनांकास व अशा वेळेस हिमाि्ी बैतका आयोहजि करील.

7)व्यवस्ापन मंडळाच्या बैतकीसाती गणपुि्ी चार इिकी असेल. जर गणपुि्ी अभावी प्रशासकीय मंडळाची बैतक आयोहजि करिा आली नाि्ी ि्र, सदर बैतक त्याच वेळेस व त्याच हतकाणी पुढील आतवडयाि त्याच हदवसापयंि ि्िकूब झाली असे मानण्याियेईल ककवा जर ि्ो

हदवस सावगजहनक सुट्टीचा असेल ि्र त्याच हतकाणी त्याच वेळेस सावगजहनक सुट्टी नसलेल्या त्यापुढील हदवसापयंि ि्िकूब केल्याचे मानण्याि येईल.

86.राज्य बाल सांरक्षण सांस्ा

1)राज्य बाल संरक्षण संस्ा पुढील काये पार पाडील :-

(एक) राज्याि, अहिाहनयम व त्याखाली ि्यार केलेल्या हनयमांच्या अंलबजावणी संबंि्ी हनरीक्षण करणे आहण या अहिहनयमाखालील अहभकरणे व संस्ा यांवर देखरेख करणे व संहनयंत्रण करणे.

(दोन) मुलांची काळजी व संरक्षण या संबंि्ाि्ील येणारे अडर्ळे, वाद, प्रर्शन, ि्क्रारी यांचे हनवारण करणे.

(ि्ीन)अहिहनयम व हनयमांन्वये स्ापन झालेल्या संस्ा सुहनक्शचि आि्ेि आहण त्या नेमून हदलेली किगव्य पार पाडि्ेि याची खात्री करुन घेणे.

(चार)हनरहनराळ्या हजल्यां्ील संस्ां्च्या कामकाजासंबंि्ी हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षांकडून प्राप्ि झालेल्या अिवालांचा आढावा घेणे आहण आवर्शयक असेल ि्े्े मुलांचे संरक्षण करणे सुलभ व्ि्ावे या कहरिा कायगवाि्ी करणे आहण हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षांच्या कामकाजांचे संहनयंत्रण करणे,

(पाच) प्रहिपालकत्व, प्रायोजकिा आहण अनुरक्षण यासातीचे कायगक्रम ि्यार करणे.

(सिा) बालकांसाती कायगरि संस्े्ि्ील व इिर संस्ां्िगगि संगोपनार्मील मृत्यू व आत्मित्या प्रकरणांि चौकशी करणे, अिवाल मागहवणे व हशफारशी करणे,

(साि)आंि्र हवभाग समन्वय सुहनक्शचि करणे आहण राज्य व कदरिय सरकारचे संबंहिि हवभाग आहण इिर राज्ये ककवा कदरियशाहसि प्रदेश यांच्या राज्य बाल संरक्षण संस्ा यांच्याशी संपकग प्रस्ाहपि करणे.

(आत) ि्ा अहिहनयम व हनयम यांच्या प्रभावी अंमलबजावणी कहरिा कायग करणाऱ्या नागरी संघटना यांच्याशी संपकग जाळे ि्यार करणे व समन्वय साि्णे.

(नऊ) संस्ां्िगगि संगोपनआहण कुटुंब आिाहरि संस्े्ि्र संगोपन यां्ील सवग मुलांची, राज्य पाि्ळीवरील माहि्ी तेवणे व ि्ीन महिन्यांि्ून अद्ययावि करणे.

(दिा) बालकांसाती कायगरि संस्ा, हवशेष द्क संस्ा, खुली हनवारागृि्े, योग्य व्यिी व योग्य सुहविा, नोंदणीकृि प्रहिपालक , प्रायोजक, अनुरक्षण संघटनाआहण राज्यस्ि्रीय इिर संस्ा यांची माहि्ी(Database)तेवणे.

(अकरा) वैद्यकीय व समुमदेशन कदरिये, व्यसनमुिी कदरिये, रुग्णालये, मुतिशाळा, हशक्षण सुहविा, हशकाऊ उमेदवारी आहण व्यवसाय प्रहशक्षण कायगक्रम व कदरिये, हवशेष

आवर्शयकिा असलेल्या मुलांसाती मनोरंजनात्मक सुहविा ज्यामधये कला व लहलिकला यांचे आयोजन, सुहविा आहण राज्यस्िरावरील इिर सुहविा, यांची माहिि्ी (Database)तेवणे.

(बारा) राज्य शासनाने स्ापन केलेल्या राज्य बाल हनिीचे संहनयंत्रण व प्रशासन करणे यामधये हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष ककवा यर्ाक्स्हि, हवशेष बाल पोलीस पर्के व पोलीस ताणे यांना हनिी हविरीि करणे याचा देखील समावेश आि्े.

(ि्ेरा) राज्य बाल हनिी, कदरिय सरकार व राज्य शासन यांच्या योजनांखालील हनिी अशा, राज्य बाल संरक्षण संस््ेकडून प्राप्ि झालेल्या सवग हनिींचा स्विंत्र लेखाजोखा तेवणे आहण त्याचे लेखा परीक्षण करणे.

(चौदा) ि्ा अहिहनयम व त्याखाली ियार केलेले हनयम यांच्या हनरहनराळ्या ि्रुिदींबाबि हवशेषि: हवद्यमान संस््ा, पुनवगसन उपाययोजना, शाक्स्ि, मुलांच्या अहिक चांगल्या संरक्षणासातीची कायगपधदिी यां संबंि्ाि जनजागृि्ी करणे.

(पंिरा) या अहिहनयमाच्या अंमलबजावणीकहरिा हिि्संबंहिि व्यर्तींचे प्रहशक्षण आहण क्षमिा बांि्णी यांसि, कायगक्रमांचे आयोजन व संचलन करणे.

(सोळा)बाल संरक्षणा संबंि्ाि्ील संशोि्न कायगक्रम करणे.

(सिरा) राज्य हविी सेवा प्राहिकरण व हविी शाळा (Law school)यांच्याशी समन्वय सा्िणे. आहण

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 147

(अतरा) ि्ा अहिहनयम व त्या खाली ियार केलेले हनयमयांच्या प्रभावी अंमलबजावणी कहरिा कोणि्ी इिर कायग करणे.

2)राज्य बाल संरक्षण संस््ेचा सदस्य- सहचव ि्ा अहिहनयम व हनयमयांच्या अंमलबजावणी करी्ि्ा राज्या्ि्ील समन्वय अहिकारी असेल.

87.राज्य बाल सांरक्षण सांस््ेच्या सदस्य सधचवाची कतषव्ये.-

किगव्य पुढील प्रमाणे आि्ेि-

1)बाल न्याय क्षेत्रा्ि्ील कायांचे हनयोजन संचालन, समन्वयन हनयंत्रण, पयगवेक्षण (देखरेख) आहण मागगदशगन करणे.

2) पुरोगामी ि्ोरणे ियार करणे व बाल न्याय सेवांची अंमलबजावणी यांसंबंि्ाि शासनाला सल्ला देणे.

3) बाल न्याय यंत्रणा व सेवा यांसंबंि्ा्ि्ील शासकीय ि्ोरणांची अंमलबजावणी करणे. 4) बाल न्याय यंत्रणा व सेवा यांच्या हवकासाकहरिा योजना ियार करणे.

5) वार्षषक अर्गसंकल्प ियार करणे व हव्ीय हनयंत्रण तेवणे.

6) बाल न्याय उपक्रमांकहरिा सिायक अनुदान देणे.

7) बाल न्याय यंत्रणा व सेवा यांची ि्पासणी , संहनयंत्रण व आढावा घेणे.

8) बाल न्याय संस््ा आहण काये यांची हवभागीय लेखा परीक्षा.

9) बाल न्याय कायगक्रमाि गुंि्लेल्या सरकारी आहण स्वयंसेवी कायालयांचे प्रहशक्षण. 10) वार्षषक अिवाल आहण आकडेवारीचे संकलन ियार करणे.

11) बाल न्याय पधदिी आहण सेवा यांचे संशोि्न आहण मूल्यमापन.

88. धजल्हा बाल सांरक्षण कक्ष.-(1) हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष पुढील काये पार पाडील:-

(एक) मंडळासमोर सादर करण्याि आलेली व मंडळाकडून पातहवण्याि आलेली हविी

संघषग्रस्ि बालकांबाबिची त्रैमाहसक माहिि्ी आहण सहमिीकडून पातहवण्याि आलेला त्रैमाहसक अिवाल पहररहक्षि करणे,

(दोन) बालकांसाती वैयक्तिक ककवा गट समुपदेशन आहण सामुहिक सेवा यांची व्यवस्ा करणे.

(ि्ीन) बालकांचा सामाहजक चौकशी अिवाल इिर चौकशी आहण पातपुरावा अिवाल यासाती मंडळ ककवा सहमिीला सिकायग करणे आहण मंडळ ककवा सहमिीकडून काढण्याि आलेल्या आदेशांच्या अंमलबजावणी मधये सिाय्य करणे.

(चार)अघोर अपराि करणाऱ्या सोळा ि्े अतरा वषे वयोगटाि्ील हवहिसंघषग्रस्ि बालकांसाती बाल न्यायालयाच्या हनदेशावरुन ियार करण्याि आलेल्या वैयक्तिक काळजीआराखड्याचा पातपुरावा करणे.

(पाच) सुरहक्षि हतकाणी तेवलेल्या बालकांचा आढावा घेणे व त्याबाबिचा अिवाल बाल न्यायालयाकडे पातहवणे.

(सिा) हनयंत्रक अहिकारी म्िणून कायगरि असलेल्या व्यतिींची यादी ियार करणे व अशी अद्ययावि यादी वषाि्ून दोनदा बाल न्यायालयास पातहवणे.

(साि) बालकांची काळजी घेणा-या संस्े्ि्ून पळून गेलेल्या बालकांबाबि माहिि्ी तेवणे

(आत) संकटग्रस्ि कुटूंबांची आहण काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकांची ओळख पटहवणे.

(नऊ) कतीण पहरक्स्ि्ीमधये असलेल्या बालकांची संख्या हनक्शचि करुन त्यांची हजल्ि्ाहनाय माहिि्ी संकलीि करणे आहण कतीण पहरक्स्ि्ीमधये असलेल्या बालकांबाबिचा कल व त्यांचे स्वरूप यांचे संहनयंत्रण करणे

दि) एक संसाि्न हनदेहशका ियार करण्यासाती हजल्याि्ील बालकां संबंहिि सवग सेवांची हनयिकाहलक आहण हनयहमि पाि्णी करणे आहण सहमिी व मंडळाला वेळोवेळी माहिि्ी उपलबि् करुन देणे.

अकरा) प्रायोजकिा, प्रहिपालकत्व आहण मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालयाच्या आदेशानुसार अनुरक्षण सेवा यांच्या अंमलबजावणीसाती सुहविा पुरहवणे.

बारा) बालकांचे त्यांच्या कुटुंबामधये पुन:स्ापन करण्याच्या प्रक्रीयेसाती सुहविा पुरहवणे.

ि्ेरा) आंिरहवभागीय समन्वयाची सुहनक्शच्ी करणे आहण राज्य शासनाचे संबंहिि हवभाग, राज्य बाल संरक्षण संस्ा व राज्याि्ील इिर हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष यांच्याशी संपकग तेवणे.

चौदा) या अहिहनयमान्वये काम करणाऱ्या सामाहजक संघटनांच्याकामाचे जाळे ियार करणे आहण समन्वय राखणे.

पंिरा) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ा्ांमधये आहण इिर संस्ात्मक संगोपन करणाऱ्या संस्ा्ांमिील मृत्यू व आत्महत्येच्या प्रकरणांमधये अिवाल मागवून माहिि्ी हमळवणे व ि्ात्काळ कायगवाि्ी करणे आहण राज्य बाल संरक्षण संस्े्ला अिवाल सादर करणे.

सोळा) बालकांच्या सूचना पेटीमिील बालकांच्या िक्रारी व सूचना हवचाराि घेणे आहण योग्य िी कायगवाि करणे.

सिरा)बालकांची काळजी घेणाऱ्यासंस्ाांमिील व्यवस्ापन सहमिीवर प्रहिहनहित्व करणे.

अतरा) संस्ात्मक संगोपनाि ील िरवलेल्या बालकांबाबि हजल्ाहनिाय माहिि ी ियार करणे आहण सदर माहिि ी व खुली हनवारागृि े व प्रहिपालकत्व सुहविचा लाभ घेणा-या बालकांबाबिची माहिि ी अहिकृि संकेिस्ळावर प्रहसधद करणे.

एकोणीस) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ा, हवशेष द्क संस्ा, खुली हनवारागृि े, योग्य व्यिी आहण योग्य सुहविा, नोंदणीकृि प्रहिपालक, अनुरक्षण संघटना व संस्ा इ. यांची हजल्ा स्िरीय माहिि ी पहररहक्षि करणे व िी मंडळे, सहमत्या, बाल न्यायालये आहण यर्ाक्स्ि ी राज्य बाल संरक्षण संस्ा यांना अग्रेहषि करणे

वीस) वैद्यकीय व समुपदेशन कदरिये, व्यसनमुिी कदरिये, रुग्णालये, खुलीशाळा, शैक्षहणक सुहविा, हशकाऊ प्रहशक्षण आहण व्यवसाय प्रहशक्षण कायगक्रम आहण कदरिये, मनोरंजन सुहविा जसे की अहभनय कला, ललीि कला आहण हवशेष गरज असणाऱ्या बालकांसाठी सुहविा आहण अशा इिर सुहविा यांची हजल्ा स्िरीय माहिि ी पहररहक्षि करणे व िी मंडळे, सहमत्या बाल न्यायालये आहण यर्ाक्स्ि ी राज्य बाल संरक्षण संस्ा यांनाअग्रेहषि करणे.

एकवीस) हवशेष हशक्षक, मानहसक आरोग्य िज्ञ, अनुवादक, दुभाहष, समुपदेशक, मानसोपचार िज्ञ, मनो-सामाहजक कायगकिा व कहतण पहरक्स्ि ीि बालकांबरोबर काम करण्याचा अनुभव असलेले इिर िज्ञ यांची हजल्ाहनिाय माहिि ीपहररहक्षि करणे व िी मंडळे, सहमत्या बाल न्यायालये आहण यर्ाक्स्ि ी राज्य बाल संरक्षण संस्ा यांना अग्रेहषि करणे.

150 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

बावीस)अहिहनयमाच्या अंमलबजावणीबाबि जागृि ीसाठी िसेच अहिहनयमांिगगि कायगरि यंत्रणांच्या सक्षमीकरणासाठी कायगक्रम राबहवणे.

ि ेवीस) अहिहनयमाच्या अंमलबजावणीच्या प्रगिीचा आढावा घेण्यासाठी हजल्ास्िरीय कायगरि घटकांबरोबर त्रैमाहसक बैतका आयोहजि करणे.

चोवीस) राज्य बाल संरक्षण संस्ेस माहसक अिवाल सादर करणे.

पंचवीस) मंडळ ककवा सहमिीवरील हरति पदांबाबि पदे हरति िोणापूवी सिा महिने अगोदर राज्य शासनास सूहचि करणे.

सव्वीस) िपासणी सहमिीने सादर केलेल्या अिवालांचा आढावा घेणे आहण संबंहिि घटकांशी समन्वय साि ून उद्भवलेल्या प्रर्शनाचे हनराकरण करणे.

स्ावीस) सहमिी व मंडळे यांना कायालयीन कमगचारी वगग पुरहवणे.

अठ्ठावीस) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ाच्या कामकाजामधये सुि ारणेच्या दृष्टीने इिर कोणीि ी कृि ी याकरीि ा समाज व उद्योग यांच्याशी संपकग साि णे व अहिहनयमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी आवर्शयक इिर काये करणे.

2) अहिहनयम आहण हनयमांच्या अंमलबजावणीसाठी हजल्ा बाल संरक्षण अहिकारी हजल्ियाचा संपकग अहिकारी असेल.

89.धवशेर् बाल पोलीस प्क.-1)राज्य शासन, पोलीसांच्या बालकांसंबंि ाि ील सवग कायांच्या समन्वयासाठी प्रत्येक हजल्ियाि व शिराि हवशेष बाल पोलीस पर्क स्ापन करेल.

2) राज्यशासन,हवशेष बाल पोहलस पर्क ककवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी ककवा रेल्वे संरक्षण दल ककवा कदरिय शासनाकडून स्ाहपि प्रत्येक रेल्वे स्टेशनवरील सरकारी रेल्वे पोलीस यांच्याशी समन्वय तेवेल.

3) बाल कल्याण पोलीस अहिकारी व हवशेष बाल पोलीस पर्काि्ील इिर पोलीस अहिकारी यांना बालकांशी संबंहिि प्रकरणे ि्ाि्ाळण्याबाबि योग्य प्रहशक्षण देण्याि येईल.

4) हनयुति बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांची इिर पोलीस ताण्यामिील हवशेष बाल पोलीस पर्क ककवा हजल्ि्ा पर्क अंिगगि बदली ककवा हनयुिती करिा येईल.

5) बालकांशी संवाद साि्णारा पोलीस अहिकारी शतयिोवर साधया वेषाि् असेल आहण गणवेषाि् असणार नाि्ी. मुलींशी संवाद साि्ण्यासाती स्त्री पोलीस कमगचारी वगाची हनयुिती केली जाईल.

6) बाल कल्याण पोलीस अहिकारी ककवा इिर पोलीस अहिकारी अगदी नम्र व सौम्यपणे संवाद साि्ेल आहण बालकाची प्रहिष्ट्ता व त्याचा आत्मसन्मान राखण्याि येईल.

7) ज्या प्रर्शनामुळे बालक अस्वस्् ि्ोईल असे प्रर्शन हवचारावयाचे असिील त्या हतकाणी काळजीपुवगक प्रर्शन हवचारण्याि येि्ील.

8) ज्या हतकाणी गुन्ियाबाबि बालकांच्या हवरुधद प्रार्हमक चौकशी अिवालाची नोंद करण्याि आली असेल त्याहतकाणी ि्क्रारदारास ककवा पीहडि बालकासप्रार्हमक चौकशी अिवालाची प्रि देण्याि येईल आहण ि्पास पूणग झाल्यानंि्र ि्पासाच्या अिवालाची प्रि आहण इिर संबंहिि कागदपत्रे ि्क्रारदारास ककवा त्याच्या वीने कृि्ी करण्यास प्राहिकृि् केलेल्या व्यतीस देण्याि येईल.

9) कोणत्याि्ी आरोपीस ककवा संशहयि आरोपीस बालकाच्या संपकाि् आणले जाणार नाि्ी आहण ज्या हतकाणी पीहडि व्यती व हवहिसंघषग्रस्ि् अशा दोन्ि्ी व्यती या बालक असिील ि्र त्या दोघांना एकमेकांच्या संपकाि् आणले जाणार नाि्ी.

10) बाल कल्याण अहिकारी ककवा हवशेष बाल पोलीस पर्काचा प्रमुख बालकांच्या प्रत्यापगणासाती आहण / ककवा त्यांच्या पुनस््ापनेसाती संरक्षक व्यवस््ा करेल.

11)हवशेष बाल पोलीस पर्काकडे पुढील सूची असेल:

एक) त्यांच्या यर््ोहचि अहिकार क्षेत्राि्ील मंडळ आहण बाल कल्याण सहमिी, त्यांची बैतकीची जागा, बैतकीचा कालावी, मुख्य न्यायदंडाहिकारी व मंडळाच्या सदस्यांची नावे आहण संपकाबाबिचेि्पशील आहण सहमिीच्या अधयक्षाचे व सदस्यांची नावे व संपकाबाबिचे ि्पशील आहण मंडळ आहण सहमिी यांनी अनुसरावयाची कायगपधदिी; आहण

दोन)त्यांच्या यर््ोहचि अहिकार क्षेत्राि्ील बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस््ा आहण योग्य सुहविांबाबि संपकाचा ि्पशील.

12) हवशेष बाल पोलीस पर्क ककवा बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांची नावे व संपकग ि्पशील ि्े पोलीस चौकी, बालकांसाती कायगरि संस््ा,सहमिी , मंडळे आहण बाल न्यायालय यांमधये तळक जागेि् लावण्याि येि्ील.

13) हवशेष बाल हवकास पोलीस पर्क ि्े हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष, मंडळ आहण सहमिीशी बालकांच्या कल्याणा संबंहिि बाबींशी हनकट समन्वय साि्ून कायग करेल.

14) हवशेष बाल पोलीस पर्क, बालकांना कायदेशीर सिाय्य पुरहवण्यासाती हजल्ि्ा हविी सेवा प्राहिकरणाशी समन्वय साि्ू शकिाि.

90. धनवड सधमती आधण धतची रचना.-

1) राज्य शासन राजपत्राि्ील अहिसूचनेव्दारे ि्ीन वषाच्या कालाविीसाती, पुढील सदस्यांच्या अधयक्ष एक नसलेली बाल संस्ि्ांचे एक समाजशास्त्र ककवा एक अंि्भाव असणारी एक हनवड सहमिी स्ि्ापन करील

एक) मुंबई उच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायमूि्ीशी हवचार हवहनमय करून म्ि्णून उच्च न्यायालयाचे हनवृ् न्यायाि्ीश;

दोन) अंमलबजावणी करणाऱ्या हवभागाचा, आयुिाि्ून कमी दजाचा नसलेला प्रहिहनिी-पदहसधद सदस्य सहचव;

ि्ीन) बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ा ककवा व्यवस्ि्ापनाशी सबंहिि आहण हकमान साि् वषे इितया कालाविीसाती अनुक्रमे बाल हवकास ककवा संरक्षण क्षेत्रामधये काम करणाऱ्या दोन वेगवेगळ्या नामांहकि अशासकीय दोन प्रहिहनिी;

चार) हकमान साि् वषे इितया कालाविीसाती बालकांच्या प्रर्शनावर काम करणारे ककवा ि्से हवशेष ज्ञान असणारे प्राि्ान्याने सामाहजक कायग, मानसशास्त्र, बाल हवकास,आरोग्य हशक्षण, कायदा या हवद्या शाखेचे शैक्षहणक संस्ि्ांमिील हवद्यापीतांमिील दोन प्रहिहनिी;

पाच) बाल ि्ितक संरक्षण आयोगाचा एक प्रहिहनिी.

2) सहमिीचा कायगकाल पुणग झाल्यानंि्र ि्ी जास्ि्ीि् जास्ि् ि्ीन महिन्यांच्या कालाविीपयंि् आक्स्ि्त्वाि् राि्ील, त्या दरम्यान नवीन सहमिीची स्ि्ापना झाली पाहिजे.

3) हनवड सहमिीमधये एखादे पद हरति झाल्यास, सदस्य सहचव, अहिहनयमाची अंमलबजावणी करणाऱ्या हवभागाच्या सहचवास ि्से कळवील आहण हवभागाचा सहचव उवगहरि कालाविी कहरिा हरति पद भरण्यासाती यर्ाशीघ्र पुढील कायगवाि्ी करील.

4) हनवड सहमिीची गणपूि्ी ि्ोण्यासाती सदस्यांची संख्या,अधयक्ष आहण सदस्य सहचव यांच्या सि चार पेक्षा कमी असिा कामा नये.

5) हनवड सहमिीची काये पार पाडण्यासाती आवर्शयक असेल अशा वेळी हनवड सहमिीचा सदस्य सहचव हनवड सहमिीच्या बैतकांचे आयोजन करील.

6) सदस्य सहचव, हनवड प्रहक्रयेची आहण हनवड सहमिीच्या इिर सवग बैतकांची कायगवृ्े सुव्यवक्स्ि् तेवील.

7) हनवड सहमिीच्या अधयक्षांस आहण इिर अशासकीय सदस्यांना शासन वेळोवेळी हनक्र्शचि करील असे बैतक शुल्क व प्रवास भ्ा प्रदान केला जाईल.

8) हनवड सहमिीचे कामकाज पार पाडण्यासंबंि्ीचा सवग पत्रव्यविार सदस्य सहचवाच्या कायालयाकडे हनदेर्थशि केला पाहिजे, सदस्य सहचवाकडून ि्ो हनवड सहमिीसमोर तेवला जाईल.

9) हनवड प्रहक्रयेशी संबंहिि सवग अहभलेख राज्य शासनाच्या संबंहिि हवभागाच्या संकेि् स्ळावर प्रदर्थशि केला पाहिजे.

91. सधमती ककवा मांडळाच्या अध्यक्षाची व सदस्याांची धनवड.-

1) हनवड सहमिीचा सदस्य सहचव,सहमिी्ील पद हरति ि्ोण्याच्या सिा महिने आगोदर हरति

पद भरण्याची प्रहक्रया सुरु करील. परंि्ू, सहमिीच्या अधयक्षाने अर्वा मंडळाच्या ककवा सहमिीच्या सदस्याने राजीनामा हदल्यामूळे ककवा त्याचे हनिन झाल्यामुळे पद हरति झाले असेल ि्ेव्ि्ा हनवड सहमिीचा सदस्य सहचव असे हरति पद भरण्याची प्रहकया ि्ात्काळ सुरु करील.

2) मंडळाच्या सदस्यांची ककवा सहमिीच्या अधयक्षाची व सदस्यांची हनवड करण्याकहरिा, राज्यशासन, हनवड सहमिीच्या सदस्य सहचवामाफगि, स्र्ाहनक व राष्ट्रीय विगमानपत्रांमधये व अहिहनयमाची अंमलबजावणी करणाऱ्या हवभागाच्या अहिकृि संकेि स्र्ळावर सावगजहनकहरत्या जाहिराि प्रकाहशि करुन त्याव्दारे अजग मागवील.

3)सदस्य सहचव सवग अजांची छाननी करील आहण हकमान आवर्शयक पात्रिची पूि्गिा करणारे अजग हनवड सहमिी समोर तेवील.

4) हनवड सहमिी, पात्रिा, बालकांसोबि काम करण्याचा अनुभव, लेखी चाचणी आहण उमेदवारासोबि प्रत्यक्ष संवादया आिारावर उमेदवारांचे मूल्यमापन करील.

5) हनवड प्रहकयेपूवी सवग अजगदारांनी पोलीस हवभागाकडून प्राप्ि केलेले चाहरत्र्य प्रमाणपत्र सादर केले पाहिजे.

6) हनवड सहमिीने हनवडलेला सदस्य ि्ा:

(एक) अहिहनयम व हनयमांनुसार ज्यामुळे मंडळ ककवा सहमिीच्या कामांकहरिा आवर्शयक वेळ व पूरेसे लक्ष देऊ शकणार नाि्ी असे एखादे पूणग- वेळ पद ि्ारण करणारा नसावा.

(दोन) ि्ो मंडळाचा ककवा सहमिीचा सदस्य असण्याच्या त्याच्या कायगकाळाि प्रत्यक्ष ककवा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याि्ी बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्र्ेशी जोडलेला नसावा ककवा अशा संस्र्ेशी त्याचा अन्य प्रकारे हिसंबंिअसिा कामा नये.

(ि्ीन) त्याच्या कायगकाळाि ि्ो कोणत्याि्ी राजकीय पक्षाच्या कायालयाि कोणिि्ी पद ि्ारण करणारा नसावा, ककवा

चार) हदवाळखोर नसावा.

7) ज्या बाबिीि हनवड सहमिीला प्रकरण परत्वे, मंडळाच्या ककवा सहमिीच्या सदस्याच्या कायगकालाचे नूि्ीनीकरण करण्यासातीचा एखादा अजग हवचाराि घेण्याची आवर्शयकिा वाटेल त्या बाबिीि सहमिी पुढील हनकषांच्या आिारे अशा अजाचे मूल्यमापन करील.

(एक) हजल्ि्ा न्यायाि्ीशांव्दारे ककवा हजल्ि्ा दंडाहिकाऱ्यांव्दारे हवहनर्थदष्ट्ट नमून्या नुसार प्रत्येक हिमाि्ीस केलेले सदस्याच्या कामाहगरीचे मूल्यांकन, याची एक प्रि सदस्य सहचवाने हनवड सहमिीच्या अधयक्षास व सदस्यांना उपलब्ि करून हदली पाि्ीजे.

(दोन) पदाविीची मुदि वाढ घेऊ पाि्णाऱ्या व्यिी हवरुधद हनवड सहमिीस प्राप्ि झालेल्या व हनवारण करण्याि आलेल्या ि्क्रारी, काि्ी असल्यास ;आहण

ि्ीन) अशा अजगदाराशी केलेला संवाद.

8) हनवड सहमिी, मूल्यमापन प्रहक्रया आहण हनकषांच्या आिारे, गुणव्ा क्रमानुसार हनवड करुन एक नाहमका ि्यार करील आहण प्रकरण परत्वे, मंडळाच्या सदस्य पदी ककवा

सहमिीच्या अधयक्ष पदावर ककवा सदस्य पदी हनयुतिी करण्यासाती राज्य शासनाकडे हशफारस करील.

9) नाहमकेची हशफारस करिांना, हनवड सहमिी, अनुक्रमे सहमिीचे अधयक्षपद, सहमिीची सदस्य पदे आहण मंडळाची सदस्य पदे या स्ानांसाती स्विंत्र अशा नाहमका ियार करील.

10) हनवड सहमिी, प्रत्येक पदासाती ियाीन नावांची नाहमका ियार करील, ियी नाहमका गतीि करण्याि आलेल्या बाल कल्याण सहमिीच्या ककवा मंडळाच्या कायगकाला सोबिच संपूष्टाि येईल.

11) नावांच्या अंहिम यादीवर, हनवड प्रहक्रयेच्या वेळी उपक्स्ि असलेल्या हनवड सहमिीच्या सवग सदस्यांची स्वाक्षरी असली पाियीजे आहण हनवड सहमिीच्या सदस्य सहचव यांनी सदर अंहिम यादी हनयुतिी साती राज्य शासनाकडे अग्रेहषि केली पिीजे. राज्य शासन, हनवड सहमिी कडून हशफारशी प्राप्ि झाल्या नंिर दोन महिन्यांच्या आि शासकीय राजपत्राि प्रहसधद केलेल्या अहिसूचनेव्दारे, प्रत्येक हजल्याि, प्रकरणपरत्वे एक ककवा अहिक मंडळांची ककवा सहमत्यांची स्ापना करील.

12) हनवड झालेल्या व्यतिी हनयुतिीच्या हदनांकापासून हवहिि काल मयादेच्या आि ककवा अन्यर्ा मंडळाच्या ककवा सहमिीच्या कायगकाला दरम्यान रुजू न झाल्यामुळे अशा कालावीि हरति असलेली पदे भरण्यासाती नाहमकेियील नावे एक वषाच्या कालावीिपयंि हवचाराि घेण्यासाती वैि असील नवीन नाहमका ियार करण्याि आलेली नसल्याच्या बाबीि ियाा कालावीि सिा महिन्यांपयंि वाढविा येईल.

13) मंडळ ककवा सहमिी मधये पद हरति झाल्यास हजल्ियाा बालक संरक्षण कक्ष पद भरण्याबाबि राज्य शासनास कळवील.

14) हजल्ियाा बाल संरक्षण कक्षाकडून अशी माहिियी प्राप्ि झाल्यानंिर ियीन महिन्यांच्या आि हनवड सहमिीने हशफारस केलेल्या नाहमकेच्या आिारावर शासनाकडून हरति पदे भरण्याि येियील. 15) न्यायालयीन पदाहिकारी वगळिा मंडळ ककवा सहमिीच्या एखाद्या सदस्या हवरुधद कोणीियी िक्रार असल्यास आयुति ककवा हवभागीय उपायुति, महिला व बाल हवकास , आवर्शयक ियी चौकशी करिील आहण राज्य शासनाकडे आवर्शयक त्या कायगवाियीसाती सादर करिील. न्यायालयीन अहिकाऱ्यांहवरुधद प्राप्ि झालेल्या िक्रारी कायगवाियीसाती उच्च न्यायालयाच्या प्रबंिकांकडे पातवण्याि येियील.

16) आयुति ककवा हवभागीय उपायुति, महिला व बाल हवकास एक महिन्याच्या आि चौकशी पूणग करिील आहण दोन महिन्यांच्या आि राज्य सरकार त्यावर उहचि कायगवाियी करील.

17) संबंहिि व्यतिी हवरुधद फौजदारी प्रकरणाची नोंद झालेली असल्यास व अशी व्यतिी चोवीस ियासांियून अहिक काळ पोलीस अहभरक्षेि असल्यास राज्य शासनारकडून ,अशा व्यतिीचे ियाित्काळ हनलंबन करण्याि येईल.

92.बालकाांशी सांबांधित कमषचारी वगाचे प्रधशक्षण.-

1)राज्य शासन, या अहिहनयमान्वये आहण हनयमान्वये हनयुति करण्याि आलेल्या कमगचारी वगास आहण कमगचारी वगाच्या प्रत्येक प्रवगास त्यांच्या संहविाहनक जबाबदाऱ्या आहण किगव्याियील हवहनर्थदष्ट गरजा लक्षाि घेऊन प्रहशक्षण देण्याची व्यवस्ा करील.

2) प्रहशक्षण कायगक्रमाि माहिि्ी, कौशल्ये, दृक्ष्टकोन आहण खालील बाबींचा अंिभाव असणाऱ्या यर्ागर्ग गोष्टींचा समावेश असेल.

एक) अहिहनयम आहण त्या खालील हनयमांचा पहरचय;
दोन) बाल कल्याण, संगोपन,संरक्षण आहण बालकांचे अहिकार या हवषयी हदशा हनदेशन;
ि्ीन) नवीन हनयुति केलेल्या कमगचाऱ्यांना त्यांच्या हनयुतिी पासून दोन महिन्याच्या आि पदाहिक्ष्ति प्रहशक्षण;
चार) उजळणी प्रहशक्षण अभ्यासक्रम आहण कौशल्य वाढीचे कायगक्रम, दस्ि्ऐवज ियार करणे आहण उहचि अभ्यास कौशल्य यांच्या सरावाि सिभागी ि्ोणे ;आहण पाच) पहरषदा,चचा सत्रे आहण कायगशाळा.

3) खालील वगगवारीि्ील कमगचारी वगास त्यांच्या कायगकालामधये हकमान पंिरा हदवसांचे प्रहशक्षण देण्याि येईल.-

अ.क.	कमचारी वग
1	बाल न्यायालयाचा कमगचारी वगग आहण बाल न्याय मंडळांचे मुख्य दंडाहिकारी
2.	बाल न्याय मंडळाचे सदस्य
3.	बाल कल्याण सहमीिचे अधयक्ष व सदस्य
4.	बाल कल्याण पोलीस अहिकारी आहण हवशेष बाल पोलीस पर्काचे इिर पोहलस अहिकारी
5.	राज्य बाल संरक्षण संस््ा आहण राज्य द्क ग्रिण संसाि्न अहभकरणाचे कायगक्रम व्यस््ापक आहण कायगक्रम अहिकारी
6.	राज्य द्क ग्रिण संसाि्न अहभकरणाचे कमगचारी वगग

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 157

7.	हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्षाच्या अहिनस्् हवी- हन-पहरवीक्षा अहिकारी आहण बालकाची काळजी घेणाऱ्या संस््ांमीिल पहरवीक्षा अहिकारी.
8.	हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष आहण राज्य बाल संरक्षण संस््ेचा कमगचारी वगग
9.	बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस््ांचा प्रभारी (खुले हनवाग़ृि्ाचाि्ी))
10.	बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस््ेचा सवग कमगचारी वगग
11.	संबंहिि शासकीय अहिकारी व कमगचारी.

4) सामाहजक कायगकि, बाल कल्याण अहिकारी, व्यिती हवहशष्ट कायगकिा, पुनवगसन-हन-स््ापना अहिकारी, काळजी वाि्क, बालकाची काळजी घेणाऱ्या संस््ांचे गृि्हपिा आहण गृि्माि्ा, बालकाची काळजी घेणा-या संस््ेि्ील सुरक्षा कमगचारी वगग व इिर कमगचारी वगग, आघाडीचे सामाहजक कायगकि,सेि्ु अभ्यासक्रम हशक्षक, बाि्य क्षेत्राि कामे करणारे कमगचारीव समाज स्वयंसेवक, हवशेषीकृि द्क संस््ेचे सामाहजक कायगकि, संचालक ककवा प्रभारी, अहिहनयमान्वये बालकाची काळजी घेणाऱ्या संस््ा चालहवण्यासाती नोंदणीकृि संस््ांचे मुख्य अहिकारी, मनो-आरोग्य प्रहशक्षणार्ी, मानसशास्त्रज्ञ, मानसोपचार ि्ज्ञ, मनो-

सामाहजक कायगकि, हविी सेवेचे अहभयोिता आहण अहिहनयम व त्या खालील हनयमान्वये गतीि करण्याि आलेल्या सहमत्या ककवा संस्ि्ाचे सदस्य या सारख्या इिर कमगचारी वगास सुधदा राज्य शासन प्रहशक्षण देईल.

5) राज्य सरकार राज्य ककवा हजल्ि्ास्ि्रावर संबंि्ीि घटकांकहरिा प्रहशक्षण कायगक्रम आयोहजि करीि असिाना संपूणग देशभराि प्रहशक्षण प्रहक्रयेमधये एकवातयिा राखण्याकहरिा राज्य बाल संरक्षण संस्ि्ेकडून हवककहसि करावयाचे प्रहशक्षण पहरमाण व प्रहशक्षण हनयम पुक्स्ि्का राष्ट्रीय सावगजहनक सिकार आहण बाल हवकास संस्ि्ा आहण आवर्शयक नैपूण्य असणाऱ्या संस्ि्ांशी हवचार हवहनमय करुन ि्यार करण्याि आल्या असल्याची खात्री करेल.

6) राज्यांमिील न्याहयक अकादमी, ि्ी मुख्यदंडाहिकारी आहण मंडळांचे सदस्य यांच्यासाती बाल मानसशास्त्राचा समावेश असणाऱ्या, बालक स्नेि्ी प्रहक्रया आहण बालक स्नेि्ी वाि्ावरण बालकांची काळजी त्यांचे संरक्षण आहण बालकांचे पुनवगसन यांची सुहनक्रशची करुन त्यांचा उपयोग करु शकेल अशा हवषयांचा समावेश असणारे प्रहशक्षण पहरमाण आहण प्रहशक्षण हनयमपुक्स्ि्का हवककहसि करु शकेल. आहण राज्य स्ि्रावर प्रहशक्षण कायगक्रम आयोहजि करु शकेल.

158 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

7) राज्यांमिील पोलीस अकादमी ि्ी राष्ट्रीय पोलीस अकादमीशी हवचार हवहनमय करुन बाल मानसशास्त्राच्या समावेशासि, पोहलस आहण बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांच्या प्रहशक्षणासाती प्रहशक्षणाचे पहरमाण व प्रहशक्षण हनयम पुक्स्ि्का ि्यार करु शकेल. बालक स्नेि्ी प्रहक्रया आहण बालक स्नेि्ी वाि्ावरण, बालकांची काळजी, त्यांचे संरक्षण आहण बालकांचे पुनवगसन यांची सुहनक्रशची करुन त्यांचा उपयोग करु शकेल आहण राज्यस्ि्रावर प्रहशक्षण कायगक्रम आयोहजि करु शकेल.

8) राज्य हविी सेवा प्रहिकरण, हविी सेवा हविी ि्ज्ञांसातीआहण अिग-न्याहयक स्वयंसेवकांसातीप्रहशक्षण कायगक्रम आयोहजि करील.

9) राज्य बाल संरक्षण संस्ि्ा आवर्शयक नैपुण्य असलेल्या संस्ि्ांशी हवचार हवहनमय करुन बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ि्ांच्या कमगचारी वगासाती प्रहशक्षण कायगक्रमाचे आयोजन करील.

10)राज्य द्क हविान संसाि्न यंत्रणा, कदरियीय द्क हविान संसाि्न प्राहिकारणाच्या मदीने हवशेष द्क संस्ि्ांचे आहण राज्य द्क हविान संसाि्न संस्ि्ेच्या कमगचारी वगासाती समुहचि प्रहशक्षण पहरमाण व हनयमपुक्स्ि्का हवककहसि करु शकि आहण प्रहशक्षण कायगक्रम आयोहजि करु शकि. **93. प्रलांधबत प्रकरणे**.-1)ि्ा अहिहनयम व त्या खाली ि्यार करण्याि आलेल्या हनयमान्वये कोणत्याि्ी बालकास लाभ नाकारण्याि येणार नाि्ीि.

2) पोट हनयम (1) मधये हनर्थदष्ट्ट केलेले लाभ अपराि करि वेळी जे बालके ि्ोि्ी त्या सवग व्यतींिंना, जरी ि्े चौकशी ककवा न्याय चौकशीच्या प्रलंहबिावस्ि्ेमधयेबालक राहिले नसील ि्री देखील सवग लाभ उपलब्ि करुन देण्याि येि्ील.

3) हविीसंघषग्रस्ि बालकांच्या स्ि्ान बधदिा ककवा अटकाव ककवा हशक्षेच्या कालाविीची गणना करिाना बालकाने कोतडी स्ि्ानबधदिा, अटकेि ककवा कारावासामधये जो सवग कालावि अगोदरच घालवला ि्ोि्ा ि्ो कालावि न्यायालय ककवा मंडळाच्या अंहिम आदेशाि समाहवष्ट्ट असलेल्या अटकाव ककवा स्ि्ान बधदिा ककवा कारावासाच्या हशक्षा देण्याच्या कालाविीचा भाग म्ि्णून गणण्याि येईल.

94. राज्य बाल हक्क सांरक्षण आयोगाकडून सांधनयांत्रण.-

1) बाल ितक संरक्षण आयोग अहिहनयम 2005(2006 चा 4) अन्वये हवहनर्थदष्ट्ट केलेल्या कायांव्यहिहरति राज्य बाल ितक संरक्षण आयोग राज्य शासनाशी हवचार हवहनमय करुन खालील कायग पार पाडू शकि, ि्े असे:-

एक) अहिहनयमान्वये स्ापन केलेल्या संस्ाांचा आढावा घेणे;

दोन) बाल ितक आहण कलग संवेदनशीलिा या संबंि्ी माहि्ी हशक्षण आहण परस्पर संपकग यासंबंि्ी साहित्य हवकहसि करणे;

ि्ीन) बालकांची सुि्ारणा व पुनवगसन यासाती हशष्ट्टाचारियार करणे;

चार) मादक पदार्ाांचा गैरवापर, लैंहगक उपभोगासाती बालकाचा गैर वापर व शोषण आहण बालहववाि व बालकांहवरुधद किसा या सारख्या बालकां हवरुधद झालेल्या गुन्ियांचा शोि घेणे आहण ि्क्रार दाखल करण्याबाबिजागरूकिा हनमाण करणे.

पाच) बालकांचे संरक्षण वाढहवण्यासाती बालकां हवरुधदच्या गुन्यांची ओळख, त्याबाबिची ि्क्रार दाखल करणे या संदभाि्ील संवेदनशीलिा हनमाण करण्यासाती पंचायिी राज संस्ा व मिानगर पाहलकां कहरिा कायगशाळा घेणे.

सिा) बळी पडलेल्या बालकांच्या ककवा साक्षीदार व त्यांच्या कुटुंबांच्या अहिकारांची ि्पशीलवार माहि्ी सांगणारे माहि्ीचे आहण स्ाहनक भाषांमधये उपयुति माहि्ी असणारे साहित्य हवकहसि करणे जे बळी पडलेले बालक आहण त्याच्या कुटुंबांना देण्याि येऊ शकि.

साि) राज्य बाल संरक्षण संस्ा आहण राष्ट्रीय सावगजहनक सिकार व बालहवकास संस्ा इत्यादीच्या मदीने संबंहि घटकांकहरिा प्रहशक्षणाचे पहरमाणहवकहसि करणे.

95.हरवलेल्या बालकाच्या प्रकरणात चौकशी.-

1) ि्रवलेले बालक असे बालक आि्े, ज्याचा तावहतकाणा पालक,कायदेशीर पालक ककवा कोणीि्ी अन्य व्यिी ककवा बालकाची अहभरक्षा कायदेशीरपणे सोपवली आि्े अशी संस्ा यांना नाि्ी. बालक ि्रहवण्याची पहरक्स्ि्ी ककवा कारणे काि्ीि्ी असोि त्याचा तावहतकाणा हनक्रशचि ि्ोईपयंि व काळजी व संरक्षण म्िणून ककवा त्याची सुरक्षा व हिि याची खात्री ि्ोईपयंि ि्े ि्रवलेले बालक असेच मानण्याि येईल.

2) जेव्ि्ा ि्रवलेल्या बालकाहवषयी ि्क्रार प्राप्ि ि्ोईल, पोलीस ि्ात्काळ प्रर्म माहि्ी अिवाल नोंदविील.

3)पोलीस, बाल कल्याण पोलीस अहिकाऱ्यास कळहविील आहण बालकाच्या शोि्ासाती ि्ात्काळ कारवाई करण्याकहरिा प्रर्म माहि्ी अिवाल हवशेष बाल पोलीस पर्काला पाठविील.

4) पोलीस;-

एक) ि्रवलेल्या बालकाचे छायाहचत्र घेि्ील आहण ि्रवलेल्या व्यिींसातीचे हजल्ि्ा पर्क, ि्रवलेल्या व्यिींचे पर्क, राष्ट्रीय गुन्ि्े अन्वेषण कदरिय / प्रसारमाधयमे इत्यादींसाती प्रिी ि्यार करिील.

दोन) अहिकृि संकेिस्ळावर प्रपत्र भरिील.

ि्ीन) हवहनर्थदष्टृ ियार केलेले " िरवलेल्या व्यतिींच्या माहिि्ीचे प्रपत्र "भरिील आहण ि्ात्काळ िरवलेल्या व्यतिींचे पर्क , िरवलेल्या व्यतिींचे हजल्ि्ा पर्क, राष्ट्रीय गुन्ि्े अन्वेषण कदरिय, राज्य गुन्ि्े अन्वेषण कदरिय, कदरियीय अन्वेषण हवभाग व इिर संबंहिि संस्र्ांना पातविील.

चार) प्रर्म माहिि्ी अिवालाच्या प्रिीसि िरवलेल्या बालकाचे आईवडील ककवा पालक ककवा बालकाची काळजी घेणाऱ्या संस्र्ांचे प्े व संपकाचे दूरधवनी क्रमांक याबाबिची माहिि्ी अहिकृि संकेिस्ळावर प्रहसधद केल्यानंिर, पोस्ट / ई-मेल द्वारे जवळच्या हविी सेवा प्राहिकरणाकडे पातहवल.

पाच) िरवलेल्या व्यतिीचे छायाहचत्र व शाहररीक वणगनासि प्रहसक्धदकरीि्ा पातहवण्याि येईल. िरवलेल्या व्यतिीस शोि्ून काढणाऱ्या जाि्ीरनाम्याची प्रहसधदी पुरेशा संख्येने करील.

सिा) िरवलेल्या बालकाचे छायाहचत्र आहण वणगन प्रहसधद करुन ककवा दूरदशगनवरुन प्रसाहरि करुन शतय असेल िर व्यापक प्रहसधदी देि्ील.

क)आघाडीची विगमानपत्रे
ख) दूरदशगन/ इलेतरॉहनक प्रसारमाधयमे
ग) स्ाहनक केबल टेहलक्ि्जन नेटवकग व सामाहजक प्रसारमाधयमे.

आहण त्यानंिर यर्ाक्स्ि्ी मंडळ ककवा सहमिी ककवा बाल न्यायालयाकडे मंजूरीसाती सादर करील.

साि) धवहनक्षेपकाच्या वापराव्दारे सभोविालच्या क्षेत्रामधये व्यापक प्रहसधदी देईल आहण प्रमुख जागेवर िरवलेल्या व्यतिींबाबि जाि्ीर नोटीस लाविील. सामाहजक कायगजाल, संकेिस्ळे, लघुसंदेश सेवा सूचना व हसनेमा गृि्ाि्ील स्लाइडस लोकांयगि पोि्ोचण्यासाती वापरण्याि येऊ शकिील.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú- +ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 161

आत) मित्वाचे मोते शिर ककवा लिान शिराच्या सवग हतकाणी, म्िणजे , रेल्वे स्ानके, बस स्ानके, हवमानिळे, प्रादेहशक पारपत्र कायालये आहण अन्य हतकाणी िरवलेल्या व्यतिींबाबि जाि्ीर नोटीस हविहरि करिील.

नऊ) हसनेमागृि्े, शॉकपग मॉल्स, उद्याने मनोरंज पाकगस, गेम पालगर, यासारखी कुि्ूि्लाची क्षेत्रे व हतकाणे येर्े शोि घेि्ील आहण अशी क्षेत्रे जेर्े िरवलेली ककवा पळून आलेली मुले वारंवार येि्ाि. त्यांची ओळख पटहवण्याि येईल आहण त्यावर लक्ष तेवण्याि येईल.

दिा) जेर्ून बालक िरवल्याची माहिि्ी प्राप्ि झाली ि्ोि्ी त्या क्षेत्राच्या साक्न्नधयाि बसवलेल्या तलोज सर्थकट टेहलक्ि्जन कॅमेऱ्याच्या छायाहचत्र मुरियणाची आहण सवग शतय असलेले मागग व प्रवास बस स्ानके , रेल्वे स्ानके व अन्य हतकाणांची छाननी करण्याि येईल.

अकरा) बांि्काम सुरु असलेली हतकाणे, न वापरलेल्या इमारिी रुग्णालये व दवाखाने, चाईल्ड लाईन सेवा आहण अन्य स्ाहनक व्याप्ि्ीच्या पलीकडील कायालये, रेल्वे पोलीस आहण अन्य हतकाणे यांची चौकशी करिील.

बारा) िरवलेल्या बालकांचा िपहशल, शेजारची राज्ये आहण सीमेवरील स्टेशन ि◌ाऊस अहिकाऱ्यांना त्यांच्या अहिकाहरि◌ील सवग पोलीस चौतयांच्या प्रभारीसि पातहवण्याि येईल. आहण संबंहि◌ाशी हनयहमि परस्परसंपकग तेवण्याि येईल. म्िणजे पातपुरावा केल्याची सुहनक्रशचिी करिा येईल.

5) जर, चार महिन्यांच्या कालावीि बालक सापडू शकले नाि◌ी िर प्रकरणाची चौकशी हजल्या◌ील अनैहिक मानवी व्यापार कक्षाकडे िस्ि◌ाांिहरि करण्याि येईल, जे चौकशीि करण्याि आलेल्या प्रगीसंबं◌ी प्रत्येक ि◌ीन महिन्याला हजल्◌ा हविी सेवा प्राहिकारणास अिवाल दे◌ील.

6) जेव्◌ा बालक सापडेल ि◌ेव्◌ा त्यास,

(एक) समुहचि हनदेशासाती मंडळ ककवा सहमिी ककवा यर्ाक्स्◌ी, बाल न्यायालयासमोर िजर करण्याि येईल.

(दोन) पोलीस ि◌े हजल्◌ा हविी सेवा प्राहिकरणाकडे अिवाल पातविील जे बालक व कुटुंबास समुपदेशन करिील व सेवा पुरविील.

162 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

ि◌ीन) अहिहनयम ककवा कोणत्या◌ी इिर कायद्यान्वये बालकाने कोणत्या◌ी गुन्याची हशक्षा भोगली आि◌े ककवा कसे याची पोलीस चौकशी करिील आहण जर असल्यास त्याप्रमाणे कायगवा◌ी करिील.

6)कदरिय सरकार ककवा राज्य सरकार िरवलेल्या मुलांच्या प्रकरणामधये आदशग कायगप्रणाली हवकहसि करुनहनयमांची पहरणामकारक अंमलबजावणी करु शकि.

96. अधिधनयम आधण धनयमाांचे अनुपालन न करणे.-

कोणिा◌ी अहिकारी / संस्◌ा सांहवहिक मंडळ इत्यादी ज्यांनी अहिहनयमांच्या िरुिदी आहण त्याखाली ियार करण्याि आलेल्या हनयमांचे अनुपालन करण्याि कसूर केल्यास, यर्ोहचि चौकशीनंिर राज्य सरकार असा अहिकारी ककवा संस्◌ा सांहवहिक मंडळ इत्यादीच्या हवरुधद कायगवा◌ी करु शकेल आहण त्याचवेळी अहिहनयमाच्या पहरणामकारक अंमलबजावणी काये पार पाडण्याकहरिा पयायी व्यवस्◌ा करु शकेल.

****

नमुना 1

(धनयम 8(1), 8(5) पहा)

सामाधजक पाश्वषभूमी अहवाल (बाल कल्याण पोधलस अधिकारी यांनी सादर करावयाचा) बाल न्याय मंडळ ----------यांचे समोर सादर केला.हदनांक----------

प्रा.चौ.अ./डीडी नं.----------कलमांिगगि----------

प्रा.चौ.अ.चा हदनांक व वेळ ----------

पोहलस ताणे ----------

हजल्◌ा ----------

िपासणी अहिका-याचे नाव ----------

बाल कल्याण पोहलस अहिका-याचे नाव ----------

धवी सांघर्षग्रस्त बालकाचा तपशील

1.बालकाचे नाव----------

इर टोपण नाव (असल्यास)----------

2.वडील/आई/पालक यांचे नाव----------

3.वय/ जन्महदनांक ----------

4.प्ा ---------- **धवी सांघर्षग्रस्त बालकाांचा इतर तपशील**

5.िमग-

अ)किदू (इमाव/हवजा/अजा/अज इ.)

आ)मुक्स्लम/हिर्शचन/ इर (कृपया स्पष्ट करा)

6. बालकास काि्ी अपंगत्व आिे काय? ि्ोय/नाि्ी.

अ)शाहररीक अंपगत्त्व

आ)दृष्टीदोष

इ)श्रवणदोष

ई)मिीमंदत्त्व

उ)इर (कृपया स्पष्ट करा)

7.कौंटुहबक िपशील

कोणाबरोवर राि्ि आिे: ----------

---

164 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

अ.क्र. (1)	नाव व नाि्े (2)	वय (3)	कलग (4)	हशक्षण (5)	व्यवसाय (6)	उत्पन्न (7)	आरोग्य क्स्र्ि्ी (8)	मानहसक आजाराचा इहि्ास (असल्यास) (9)	दुव्यगसन (असल्यास) (10)

8.घर सोडण्याची कारणे (घर सोडले असल्यास) ---------- -------

9.कुटुंबाच्या सदस्यांपैकी कुणी गुन्याि समाहवष्ट असल्याचा पूवेहि्ास आिे का---------- ----------

10. बालकाच्या सवयी

अ ब

(1) ि्ूम्रपान करणे (1)दूरदशगन/हचत्रपट पिाणे

(2) दारू हपणे

(3) अंमली/मादक पदार्ग सेवन(नेमके हलिावे) (4)जुगार खेळणे

(5) भीक मागणे

(2) खेळ खेळणे (बैते /मैदानी खेळ) (3) पुस्ि्के वाचणे

(4)हचत्रकला/रंगकाम/अहभनय/गायन (5)अन्य असल्यास

(6) ि्र असल्यास(मोबाईल गेम्स, इंटरनेट सहफंग, इत्यादी)

11.रोजगार असल्यास िपशील (असल्यास)

12.उत्पन्नाच्या हवहनयोजनाचा िपशील

एक)कुटुंबाच्या गरजेकहरिा पातहवले िोय/नाि.

दोन) स्वि:साती वापरले िोय/नाि.

1.कपड्यांसाती िोय/नाि.

2.जुगारासाती िोय/नाि.

3.दारू हपण्यासाती िोय/नाि.

4.अंमली पदार्ासाती िोय/नाि.

5.िूम्रपानासाती िोय/नाि.

6.बचि िोय/नाि.

7.इलेतरॉहनक गॅझेट िोय/नाि.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 165

ि्ीन) हमत्रमंडळीसाती साती खचग केले िोय/नाि्ी

13.बालकाच्या हशक्षणाचा िपशील:

(i) अहशहक्षि

(ii) खालील इय्ापयंि हशक्षण झाले आिे:-(योग्य हतकाणी खूण करावी)

पाचवी पयंि/आतवी पयंि/दिावी पयंि/दिावी पेक्षा जास्ि/ बारावी पेक्षा जास्ि

(iii) ि्ार्थमक शाळा-मदरसा, वेद पातशाळा इत्यादी

14.सधया कोणत्या वगाि हशकि आिे:-

15.शेवटी हशक्षण घेिलेल्या शाळेचा िपशील:

(i)मािनगरपाहलका/नगरपाहलका/पंचायि

(ii)शासकीय/अ.जा. कल्याण शाळा/मागास वगीय कल्याण शाळा

(iii) खाजगी व्यवस्ापनाची शाळा

(iv)राष्ट्रीय बाल कामगार प्रकल्पांिगगिची शाळा

16.व्यावसाहयक प्रहशक्षण (यांहत्रक, इलेक्तरकल इ.)असल्यास

17.बिुि्ेक हमत्र आिेि-

(i) हशहक्षि

(ii) हनरक्षर

(iii) समवयस्क

(iv) वयाने मोते

(v) वयाने लिान

(vi) समकलगी

(vii) हवषमकलगी

(viii)व्यसनी

(ix) गुन्ि्ेगारी पार्शवगभूमी असलेले

18.बालक ि्े कोणत्याि्ी प्रकारच्या छळवणूकीला बळी पडले आि्े काय? ि्ोय/नाि्ी

अ.क.	अ.क्र. छळवणूकीचा प्रकार	कृपया स्पष्ट करावे
1	शाक्ब्दक छळवणूक- पालक/भावंड/हनयोिता /इिर	
2	शाहररीक छळवणूक	

3	लैंहगक छळवणूक - पालक/भावंड/हनयोिता /इिर	
4	इिर	

19.बालक एखाद्या गुन्याचा बळी/हपडीि आि्े काय? ि्ोय/नाि्ी.

असल्यास स्पष्ट करावे-

20.एखाद्या टोळी/वयस्क/वयस्कांच्या टोळाकडून अंमली पदार्ाच्या गैरव्यविाराि बालकाचा वापर केला गेला आि्े काय-

ि्ोय/नाि्ी.

21.घडलेल्या गुन्यांचे कारण उदा. पालकांकडून दुलगक्ष ककवा अहिसरंक्षण,हमत्रमंडळीचा प्रभाव इ.

22.बालकास कोणत्या पहरक्स्ि्ीि दोषा तरहवण्याि आले----------

23.बालकांकडून प्राप्ि झालेल्या वस्ि्ूंचा िपशील ---------- 24. गुन्याि्ील बालकाची भूहमका/समावेश ---------- 25.बालकल्याण पोहलस अहिकारी यांचे अहभप्राय/सूचना---------- ---------- ---------- ----------.

सी:-

बाल कल्याण पोहलस

अहिकारी

पदनाम -

बतकल क्र.-

पुढे करावयाची कायगवाि्ी-

बालकास ि्ाि्डीने बाल न्याय मंडळ समोर सादर करणे/बालकास बाल न्याय मंडळासमोर समोर आरोपपत्रासि सादर करणे.

सही

मुख्य न्याय दांडाधिकारी

सदस्य-1 /सदस्य-2.

नमुना 2

[धनयम 8(7) पहा]

पालक ककवा पालनकता ककवा योग्य व्यक्ती याांनी चौकशी चालू असताना अ◌ा◌ंतधरम ताब्यासाठी द्यावयाचे वचनपत्र

ज्याअर्ी मी, ... (नाव) राि्णार घर क्रमांक ..... रस्ि्ा .... गाव / शिर .....हजल्ि्ा .....राज्य.....

याद्वारे जाि◌ीर करिो की मी , बाल न्याय मंडळ------- च्या आदेशांि◌गिि खालील अटी व शर्◌ीच्या अिीन रा◌ि◌ून .....(बालकाचे नाव).....वय यांचा ि◌ांबा /जबाबदारी घेण्यास ि◌यार आि◌े:

1. मी माझे खरे, योग्य आहण अहिकृि◌ ओळखपत्र आहण प्◌ा पुराव्याहनशी जोडला आि◌े.

2. मी आवर्शयक त्या वेळी मंडळापुढे त्याला / हिला उपक्स्र्ि◌ करीन.

3. मी जोपयंि◌ ि◌ो/ि◌ी माझ्याकडे रा◌ि◌ि आि◌े ि◌ोपयंि◌ मुलांचे कल्याण आहण हशक्षणासाती मी सवो्म प्रयत्न करीन आहण त्याचा/हिच्या देखभालीसाती योग्य ि◌रिूद करीन.

4. त्याच्या/हिच्या आजाराच्या प्रसंगी त्याला / हिला जवळच्या दवाखान्यामधये योग्य वैद्यकीय उपचार देईन आहण त्यासंदभाि◌ त्याचा अिवाल असेल ि◌र त्यानंि◌र ि◌ंदरूस्◌ि◌ी प्रमाणपत्र मंडळासमोर सादर करीन.

5. मी बालकाची कोणत्या◌ि◌ी प्रकारची छळवणूक/दुलगक्ष ककवा शोषण ि◌ोणार ना◌ि◌ी याची खात्री करण्यासाती सवो्म प्रयत्न करीन.

6. जर त्याच्या/हिच्या विगणूकीसाती अहिक देखरेख ककवा काळजी आहण संरक्षणाची आवर्शयकिा असेल, ि◌र त्याबाबि मी ि◌ात्काळ मंडळाला कळवेन.

7. जर बालक माझे ि◌ाब्या◌ि◌ून हनसटून गेल्यास ि◌र मी मंडळाला ि◌ाबडिोब कळवेन.

हदनांक .....

वचनपत्राचे अनुपालन करणा-या व्यक्तीची सही
(माझ्या समोर स्वाक्षरी केली)
बाल न्याय मांडळ

168 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

नमुना 3

[धनयम 10 (क) (1) (तीन) पहा]

पयषवेक्षण आदेश

जेव्◌ि◌ा बालक ि◌े देखरेखीसाती/काळजीसाती योग्य व्यिी / संस्र्◌ा / पहरहवक्षा अहिकारी यांचे देखरेखीअंि◌गिि तेवले जाि◌े ि◌ेव्◌ि◌ा प्रलंहबि चौकशी प्रा.चौ.अ. (FIR) / डीडी (DD) क्रमांक ..... 20 ..... पोहलस ताणे

ज्याअर्◌ी ..... (बालकाचे नाव) ि◌ा गुन्या◌ि◌ सामील असल्याचा दोषी आि◌े आहण .....(नाव) .....(प्◌ा) यांच्या बंि◌पत्राच्या अिीन त्यांच्या देखरेखीखाली असून बालकाच्या प्रकरणा◌ि◌ील गिीच्या अनुषंगाने समा◌ि◌ानी असल्याने संबंहि◌ बालकांस त्याला/हिला पयगवेक्षणखाली तेवण्याचे आदेश दे◌ि◌ आि◌े :-

याद्वारे असे आदेश देण्या◌ि◌ येि◌ आि◌े◌ि◌ की, बालकास खालील अटींच्या अिीन .....या कालावीिकहरिा पयगवेक्षणासाती तेवण्या◌ि◌ येि◌ आि◌े.

1.बालक .....येर्◌े .....इितया कालवीिकहरिा रा◌ि◌ील आहण मंडळ जेव्◌ि◌ा आदेहशि करेल ि◌ेव्◌ि◌ा मंडळासमोर ि◌जर करण्या◌ि◌ येईल.

2. मंडळाच्या परवानगीहशवाय बालकाला .....हजल्याच्या अहिकारक्षेत्रा◌ि◌ून बा◌ि◌ेर जाण्याची परवानगी हदली जाणार ना◌ि◌ी.

3. बालकांवर नकारात्मक प्रभाव टाकणा-या व्यन्तिच्या संपका◌ि◌ येण्याची बालकाला परवानगी हदली जाणार ना◌ि◌ी .

4. ज्या व्यिी अंि◌गिि बालकाची देखरेख/काळजी घेण्या◌ि◌ येि◌ आि◌े ि◌ी व्यिी बालकाची योग्य काळजी, हशक्षण आहण कल्याणासाती व्यवस्◌ा करेल.

5. बालकाकडून देशाि◌ील इि◌र कोणत्याि◌ी कायद्यां◌िगगि हशक्षापात्र गुन्ि◌ा ि◌ोणार नाि◌ी यासाती बालकाला ज्या व्यक्तिच्या ि◌ाब्याि◌ हदले आि◌े अशी व्यक्ति प्रहिबं◌ि◌ात्मक उपाय करेल.

6. बालकाला मादक रियव्य ककवा गुंगीकारक रियव्ये ककवा मन:प्रभावी पदार्ग घेण्यास प्रहिबं◌ि करण्याि◌ येईल. ज्या व्यतीच्या देखरेखीअं◌गगि बालक आि◌े ि◌ी व्यती बालकाची अशी कोणाि◌ी कृि◌ी मंडळाला कळवेल.

(स्वाक्षरी)

मुख्य दांडाधिकारी / सदस्य बाल न्याय मांडळ

टीपः बाल न्याय मंडळाने कोणीि◌ी एखादी अहिहरति अट घाि◌ली असल्यास .

नमुना 4

[धनयम 10(क) (1)(चार) पहा]

बालकाला प्रलांधबत चौकशीदरम्यान बालकांच्या काळजी घेणा-या सांस्◌्ेत दाखल करण्याचे आदेश

प्रहि,

प्रभारी अहिकारी,

ज्याअर्◌ी----------हदनांक----------20-----,----------(बालकाचे नाव) मुलगा/मुलगी/पालकत्वां◌िगगि----------.....वय.....राि◌णार.....ि◌ा प्रा.चौ.अ./डी.डी.क्र.....पोहलस ताणे..... सामील असल्याचा आरोप आि◌े. यास बाल न्याय मंडळाद्वारे आदेश देण्याि◌ येि◌ आि◌े की बालकास.....या कालावीसाती.....या बालकांच्या काळजी घेणा-या ----------या संस्◌्ेि◌ (हनरीक्षण गृि◌/सुरहक्षि जागा) दाखल करण्याि◌ यावे.

आपणास बालकाचा क्स्वकार करण्यासाती प्राहिकृि◌ करण्याि◌ येि◌ आि◌े आहण आपण त्याला बालकांच्या काळजी घेणा-या संस्◌्ेि◌ (हनरीक्षण गृि◌ / सुरहक्षि◌ि◌ेचे हतकाण) ....दाखल करण्याि◌ यावे आहण उपरोति आदेशाचे कायद्यानुसार अंमलबजावणी करण्यासाती मंडळाने आदेश हदल्यास वेळोवेळी बालकाला ि◌जर करावे .

सुनावणीची पुढील ि◌ारीख .....

माझ्या द्वारे आहण बाल न्याय मंडळाच्या हशतका खाली

हदनांक .....

(स्वाक्षरी)

मुख्य दांडाधिकारी/ सदस्य बाल न्याय मांडळ

नमुना 5

[धनयम 10(क)(2) पहा]

सामाधजक तपासणी अहवाल आदेश

प्रा.चौ.अ. (FIR)क्रमांक .....

कलमां◌िगगि/ .....

पोलीस चौकी.....

प्रहि,
पहरहवक्षा अहिकारी/ स्वयंसेवी /अशासकीय संस्ेचा प्रभारी / सामाहजक
कायगकिा

ज्याअर्ी ..... (बालकाचे नाव), ...यांचा मुलगा / मुलगी, वय ....., मंडळासमोर सादर केला गेला आिे.

संबंहिि बालकाचे सामाहजक पूवगज, कुटुंब पार्शवगभूमी आहण ज्या पहरक्स्िीिि कहर्ि गुन्िा करण्याि आला याबाबि चौकशी करण्याचे आपणांस आदेश देण्याि येि असून आपण आपला सामाहजक चौकशी अिवाल हदनांक ----------पूवी ककवा पयंि ककवा मंडळाने मान्य केलेल्या वेळेि सादर करण्याचे हनदेश आपणांस देण्याि येि आिेि.

आपणांस याद्वारे असेिी कळहवण्याि येि आिे की, आवर्शयक असल्यास बालमानसिज्ञ, मानहसक उपचार ककवा समुपदेशन ककवा इिर कोणत्यािी िज्ज्ञांचा सल्ला घेण्याचे आहण असा सल्ला आपल्या सामाहजक िपास अिवाल सोबि सादर करण्याचे आदेश देण्याि येि आिेि.

हदनांक :-

(स्वाक्षरी)
मुख्य दांडाधिकारी /
सदस्य
बाल न्याय मांडळ

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú- +ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 171

नमुना 6

[धनयम 10(क)(9),11 (2),66(1), 66(3)(एक) पहा]

सामाधजक तपासणी अहवाल धवी सांघर्षग्रस्त बालकाांकधरता अ.क्र. .....

बाल न्याय मंडळ..... (प्ा)कडे सादर
पहरहवक्षा अहिकारी / स्वयंसेवी / अशासकीय संस्ा ..... (व्यतीिचे नाव)
प्रा.चौ.अ. क्र. (FIR)
.....
कलमांिगगि .....
पोलीस ताणे .....
गुन्याचे स्वरूप: क्षुल्लक ☐ गंभीर ☐ अघोर ☐

1. नाव ....
2. वय / िारीख / जन्म वषग ....
3. कलग .....
4. जाि .....
5. िमग .....
6. वडीलांचे नाव ....
7.आईचे नाव ....

8. पालकांचे नाव ....

9. कायमचा प्ा ....

10. पत्त्याची खूण .....

11. शेवटच्या हनवासस्ानाचा प्ा .....

12. वडील / आई / कुटुंब सदस्य यांचा संपकग क्रमांक .....

13. बालकाला काि्ी अपंगत्व आिे का:

ि्ो

य / नाि्ी (i) शारीहरक अपंगत्व

(ii) दृष्टीदोष

(iii) श्रवणदोष

(iv) बौक्धदक अक्षमिा

(iv) इिर (कृपया स्पष्ट करा)

(v) इिर (कृपया स्पष्ट करा)

14. कौटुंहबक िपशील:

सधया बालक कोणासोबि राि्ि आिे .....

अ.क्र. (1)	नाव व नाि े (2)	वय (3)	कलग (4)	हशक्षण (5)	व्यवसाय (6)	उत्पन्न (7)	आरोग्य क्स्ि्ी (8)	मानहसक आजाराचा इहि्ास (असल्यास) (9)	दुव्यगवसन (असल्यास) (10)

15. बालक अर्वा व्यक्तिचे लग्न झाले असल्यास जोडीदाराचे नाव, वय आहण मुले आहण इिर नाि्ेसंबंि: ....

....

....

16. कुटुंबाि्ील सदस्यांमिील नाि्े:

i	वडील आहण आई	सौि्ादगपूणग / असौि्ादगपूणग / माहि्ि नाि्ी
ii	वडील आहण मुले	सौि्ादगपूणग / असौि्ादगपूणग / माहि्ि नाि्ी
iii	आई आहण मुल	सौि्ादगपूणग / असौि्ादगपूणग / माहि्ि नाि्ी
iv	वडील व भावंड	सौि्ादगपूणग / असौि्ादगपूणग / माहि्ि नाि्ी

v	आई आहण भावंड	सौि◌ादगपूणग / असौि◌ादगपूणग / माहिि नाि◌ी
vi	बालक आहण भावंड	सौि◌ादगपूणग / असौि◌ादगपूणग / माहिि नाि◌ी
vii	बालक आहण आजी-आजोबा (वडीलांकडून / आईकडून)	सौि◌ादगपूणग / असौि◌ादगपूणग / माहिि नाि◌ी

17. कुटुंबाि◌ील सदस्यांचा गुन्यांमधये सिभाग असल्याचा इहिि◌ास असल्यास :

अ.क्र.	नाि◌ेसंबंि	गुन्ियाचे स्वरूप	प्रकरणाची कायदेशीर क्स्र्ि◌ी	अटक झाली असल्यास	कैदेचा कालावि	झालेली हशक्षा
1	वडील					
2	सावत्र वडील					
3	आई					
4	सावत्र आई					
5	भाऊ					
6	बहिण					
7	इिर (काका/मामा/आत्या/ मावशी/आजी-आजोबा)					

18. बालक आहण कुटुंबांच्या ि◌मग / ि◌ार्थमक पद्धींबद्दल कल/ मि .....

19. विगमानकालीन रा◌िणीमानाची पहरक्स्र्ि◌ी ....

20. इिर मित्वाचे घटक असल्यास ....

21. (i) बालकाच्या सवयी (लागू असलेल्या हतकाणी खूण करावी)

अ	ब
(1) ि◌ूम्रपान करणे	(7)दूरदशगन/हचत्रपट पिाणे
(2) दारू हपणे	(8) खेळ खेळणे (बैते /मैदानी खेळ)
(3) अंमली/मादक पदार्ग सेवन(नेमके हलिावे)	(9) पुस्ि◌के वाचणे
(4)जुगार खेळणे	(10) ि◌ार्थमक हक्रया
(5) भीक मागणे	(11)हचत्रकला/रंगकाम/अहभनय/गायन
(6) इिर असल्यास(मोबाईल गेम्स, इंटरनेट सहफंग, इत्यादी)	(12)अन्य असल्यास

(ii) अभ्यासक्रमाव्यहिहरतिचे छंद ----------

(iii) उत्कृष्ट गुण आहण व्यक्तिमत्त्वाची वैहशष्ट्ये----------

(iv) अन्य सकारात्मक/हवशेष कौशल्य/गुणव्◌ा/सवयी/विगणूक/जबाबदारीची जाणीव ----------

22 .घराि◌ील हशस्र्ि◌ीच्या अनुषंगाने बालकांचे मि / प्रहिहक्रया / अनुभव ----------

23.बालकांचा रोजगाराचा ि◌पशील, (जर असेल ि◌र) ----------24.

उत्पन्नाचा वापर आहण उत्पन्नाचा वापर करण्याचे िपशील ----------25.
नोकरी/रोजगाराचा िपशील (सोडून देण्याची कारणे, व्यावसाहयक हिसंबंि, नोकरी ककवा हनयोिता यांचेबाबिचा दृष्टीकोन) ----------
26. बालकाच्या हशक्षणाचे िपशील:
i) हनरक्षर
ii) इय्ा पाचवी पयंि हशक्षण
iii) इय्ा पाचवी पेक्षा जास्ि परंिु इय्ा आतवीपेक्षा कमी हशक्षण
iv) इय्ा आतवी पेक्षा जास्ि परंिु इय्ा दिावीपेक्षा कमी हशक्षण
v) इय्ा दिावी/बारावी पेक्षा जास्ि हशक्षण
27. बालकाप्रिी त्यांच्या वगगहमत्रांचा दृष्टीकोन ....
28. बालकाप्रिी त्यांच्या हशक्षक व वगगहमत्रांचा दृष्टीकोन ....
29 . शाळा सोडून देण्याचे कारण (लागू असल्याप्रमाणे िोय / नाि ी नमूद करावे) i) नापास झाल्यामुळे
ii) शाळेि ील उपक्रम आवडि नसल्यामुळे
iii) हशक्षकांची उदासीनिा / हवषय समजण्यास असमर्गिा
iv) हमत्रमंडळींचा प्रभाव
v) कमाई करण्यासाती आहण कुटुंबास मदि करण्यासाती
vi) पालकांचा अचानक मृत्यू
vii) शाळेि ील त्रास
viii) शाळेि ील हशस्ि ीचे वाि ावरण
ix) शाळेपासून दूर गेल्यामुळे झालेली अनुपक्स्ि ी
x) वयोगटानुसार योग्य हवद्यालय नाि ी
xi) शाळेि ील छळवणूक
xii) शाळेि ील अपमान
xiii) शाहररीक हशक्षा
xiv) सुचनांचे माधयम
(xv) अभ्यास करण्यास अक्षम
(xvi) प्रगिीच्या अभावामुळे घरी / शाळेि कडक हशक्षा
(xvii) अधययम अक्षमिा (असल्यास)
(xviii) इिर (कृपया स्पष्ट करा)
30. शेवटी हशक्षण घेि लेल्या शाळेचा िपशील:
(i) मिानगरपाहलका/नगरपाहलका/पंचायि
¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 175
(ii) शासकीय/अ.जा. कल्याण शाळा/मागास वगीय कल्याण शाळा
(iii) खाजगी व्यवस्ापनाची शाळा
(iv) राष्ट्रीय बाल कामगार प्रकल्पांि गगिची शाळा
(v) इिर कोणीि ी (कृपया स्पष्ट करा)
31. व्यावसाहयक प्रहशक्षण, जर घेि ले असेल ि र ....
32. बुि ेक हमत्र आि ेि ,-
i) हशहक्षि
ii) हनरक्षर

iii) त्याच वयोगटाि◌ील
iv) वयाने मोते
v) वयाने लिान
vi) सम कलगी
vii) हवषम कलगी
viii) व्यसनी
ix) गुन्ि◌ेगारी पार्शवगभूमीचे
x) शाळेि◌ील हमत्र
xi) शेजारचे /खाजगी हशकवणूक वगाि◌ील हमत्र
xii) खूप कमी हमत्र; एकाकी
33. बालकाचा हमत्रांप्रिी दृष्टीकोन/मनोवृ् ....
34. हमत्रांचा बालकांप्रिी दृष्टीकोन/मनोवृ् ..... .
35. शेजा-यांचे बालकांच्या बाबिीि◌ील हनहरक्षण .....
36. शेजारील पहरसर/शेजारी यांबद्दलचे हनरीक्षण (बालकांवरील शेजारच्या प्रभावाचे मूल्यांकन करण्यासाती) .....
37. बालक कोणत्याि◌ी प्रकारच्या छळवणूकीचा बळी/हपडीि◌ आि◌े का: ि◌ोय/नाि◌ी.

अ.क.	अ.क्र. छळवणूकीचा प्रकार	शेरा/अहभप्राय
1	शाक्ब्दक छळवणूक- पालक/भावंड/नोकरी देणारा /इिर (कृपया स्पष्ट करावे)	
2	शाहररीक छळवणूक (कृपया स्पष्ट करावे)	

3	लैंहगक छळवणूक - पालक/भावंड/नोकरी देणारा /इिर (कृपया स्पष्ट करावे)	
4	इिर (स्पष्ट करावे)	

38. बालक एखाद्या अपराि◌ाचा बळी आि◌े का: ि◌ोय / नाि◌ी
39. एखाद्या टोळी/वयस्क/वयस्कांच्या टोळाकडून अंमली पदार्ाच्या गैरव्यविाराि◌ बालकाचा वापर केला गेला आि◌े काय - ि◌ोय / नाि◌ी
40. बालकाची घराि◌ून पळून जाण्याची प्रवृ् आि◌े का, असल्यास ि◌पशील द्या: ि◌ोय / नाि◌ी
41. बालकाला ज्या पहरक्स्र्ि◌ीि◌ जबाबदार ि◌रण्याि◌ आले ि◌ी पहरक्स्र्ि◌ी .....
42. गुन्ि◌ामधये बालकांची कहर्ि◌ भूहमका ....
43. कहर्ि◌ अपराि◌ाबद्दल कारण / कारक:
(i) पालकांचे दुलगक्ष
(ii) पालकांचे अहिसंरक्षण
(iii) पालकांचे अपराि◌ी विगन
(iv) पालकांचा प्रभाव (नकारात्मक)
(v) हमत्रमंडळीचा प्रभाव
(vi) वाईट सवयी (अंमलीपदार्ग/ दारू हवकि घेणे)
(vii) इिर (कृपया स्पष्ट करा)
44. बालकाला कोणत्याि◌ी गुन्याबद्दल यापूवी अटक करण्याि◌ आलेली ि◌ोि◌ी ककवा नाि◌ी,

असल्यास बालकांच्या काळजीसाती कायगरि संस्ेिील रहिवासाचा सहवस्ि िपशील द्यावा. ि्ोय / नाि्ी ....

45. मागील संस्ात्मक / पूवेहि्ास आहण वैयक्तिक काळजी आराखडा, जर असल्यास:

46. बालकाचा शारीहरक िपशील:

47. बालकाची आरोग्य क्स्ि्ी (वैद्यकीय परीक्षा अिवाल लागू असल्यास, लागू असल्यास)

48. बालकाची मानहसक क्स्ि्ी:

49. इिर शेरा असल्यास

50. गृि भेट / शाळा भेट / इिर कोणीि्ी भेट घेि्ली आि्े काय, ि्ोय / नाि्ी; केली असल्यास िपशील

चौकशीचे धनष्कर्ष 1.

भावनात्मक घटक ....

2. शारीहरक क्स्ि्ी ....

3. बुहद्धम्ा ....

4. सामाहजक आहण आर्थर्क घटक .....

5. समस्यांची सूचक कारणे: .....

6. गुन्याची कारणे / सिाय्यक घटक यांसि प्रकरणाचे हवर्शलेषण---------- 7. सल्ला घेि्लेल्या ि्ज्ञांचे मि/अहभप्राय .....

8. जामीन / पुनवगसनासाती पातपुरावा करण्यासाती पहरहवक्षा अहिकारी / बाल कल्याण अहिकारी यांची हशफारस ....

9. बालकाची सकारात्मक ि्ाकद / गुण / क्षमिा ....

10. जामीनावर सुटका झाली/झाल्यावर बालकाची सुरहक्षि्ा आहण सुरक्षा,.....

पधरधवक्षा अधिकारी / बाल कल्याण अधिकारी / सामाधजक कायषकता याांची सही धशक्का आधण मोहोर (उपलब्ि असल्यास)

नमुना 7

[(धनयम 11 (3), 13 (7) (सहा), 13(8) (दोन), 19 (3), 19 (16), 21 (दोन), 64 (6) (सात), 64 (6) (दहा) आधण 71(त्र))3) पहा]

वैयत्क्तक काळजी आराखडा

धर्विसांघर्षग्रस्त बालक/ काळजी आधण सांरक्षणाची गरज असलेले बालक

(जे लागू असेल ि्े्े खूण करा)

व्यिती हवहशष्ट कायगकिा/ बाल कल्याण अहिकारी / पहरहवक्षा अहिकारी चे नांव.....

वै.का.आ. ि्यार करण्याची ि्ारीख ....

प्रकरण / प्रोफाइल क्रमांक ..... 20 .....

कलमांि्गगि/ ---------- काळजी व गरजांच्या गरज असलेल्या मुलांच्या बाबीि् लागू आि्े . प्रा.चौ.अ.क्रमांक .....

कलमांिगगि (गुन्याचा प्रकार), हवी संघषग्रस्ि बालकाबाबीि
लागू..... पोलीस ताणे..... ...

मंडळ ककवा सहमीचा प्ा ....

प्रवेश क्रमांक (जर एखाद्या संस्ेि असेल) ....

प्रवेशाची ि्ारीख (जर एखाद्या संस्ेि असेल) .....

बालकाचा रहिवास कालावी (योग्य असेल ि्े भरावे) (i)
अल्पावी (सिा महिन्यांपयंि) .....

(ii) मधयम कालावी (सिा महिने ि्े एक वषग) .....

(iii) दीघग मुदी (1 वषापेक्षा अहिक) .....

मंडळापुढे पहिल्यांदा उपक्स्ि्ीचा/सादरीकरणाचा हदनांक .....

जामीनावर सुटका केल्याचा हदनांक .....

क. वैयत्क्तक माधहती(सांस््ेत दाखल केल्यानांतर बालक/पालक/ककवा दोघांकडून पुरवायची माधहती) 1. बालकाचे नाव .....

2. वय / जन्माची ि्ारीख .....

3. कलग: पुरुष / स्त्री .....

4. वडीलांचे नाव: .....

5. आईचे नाव .....

6. राष्ट्रीयत्व .....

7. ि्मग .....

8. जाि .....

9. बोलि येणा-या भाषा .....

10. हशक्षणाचा स्ि्र ....

11. बालकाच्या बचि खात्याचा ि्पशील, जर असेल ि्र .....

12. बालकाच्या कमाईचा आहण वस्ि्ूंचा ि्पशील, जर असेल ि्र .....

13. बालकाला हमळालेल्या पुरस्कार / बहक्षसांचा ि्पशील, जर असेल ि्र .....

14. बालकाचा प्रकरणाचा इहि्ासावर आिाहरि , सामाहजक ि्पासणी अिवाल आहण बालकांशी संवाद सा्ि्ून काळजीचे घटक आहण आवर्शयक त्या हतकाणी ि्स्ि्क्षेप करून द्यावयाचा ि्पशील; आवर्शयक असल्यास, हदव्यांग व हवशेष काळजीची आवर्शयकिा असणा-या बालकाचा ि्पशील, आवर्शयकिा असल्यास,

अ.ि्.	प्रवगष	काळजीचे घटक	प्रस्ताधवत हस्तक्षेप
1	काळजी व संरक्षणाबाबि बालकाची अपेक्षा		
2	आरोग्य आहण पोषणहवषयक गरजा		
3	भावहनक आहण मानहसक सिाय्याची गरज		
4	शैक्षहणक आहण प्रहशक्षणाची गरज		
5	फुरसीचा वेळ, सजगनशीलिा आहण खेळ		

6	आपुलकी आहण आंि र-वैयक्तिक नाि ेसंबंि (प्रौढ आहण बालकांसोबि)		
7	ि ार्थमक श्रधदा		
8	सवग प्रकारचे गैरविगन, उपेक्षा आहण वाईट वागणूक यांपासून संरक्षणासाती स्वकाळजी आहण जीवन कौशल्य प्रहशक्षण		
9	स्विंत्र जीवन कौशल्य		
10	कोणत्याि ी इिर अशा मित्त्वपूणग अनुभवांमुळे जसे की, बालकांची ि स्करी, कौटुंहबक किसा, पालकांचे दुलगक्ष, शाळेि ील छळवणूक इ. बालकांच्या हवकासावर पहरणाम झाला असेल (कृपया इिर कोणीि ी माहि ी / शेरा-		

ख) बालकाचा प्रगती अहवाल (सुरवातीच्या तीन मधहन्यामध्ये दर पांि रा धदवसांनी व तद्नांतर मधहन्यातून एकदा तयार करणे)

[टीप: प्रगिी अिवालासाती हभन्न पत्रक(sheet) वापरा]

1. पहरहवक्षा अहिकारी / व्यिती हवहशष्ट कायगकिा / बाल कल्याण अहिकारी यांचे नाव ..... 2. अिवालाचा कालावि ी ....

3. प्रवेश क्रमांक ....

4. मंडळ ककवा सहमिी ....

180 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

5. प्रोफाइल क्रमांक .....

6. बालकाचे नाव .....

7. बालकाचे वास्ि व्य (लागू असलेले भरावे)

(i) अल्प मुदि (सिा महिन्यांपयंि)

(ii) मधयम कालावि ी (सिा महिने ि े एक वषग)

(iii) दीघगकालीन (1 वषापेक्षा अहिक)

8. मुलाखिीचे हतकाण ..... हदनांक ....

9) अिवालाच्या काळाि बालकाची सवगसाि ारण विगणूक आहण प्रगिी ....

....

10. या नमून्याच्या भाग 'क' चा मुद्दा क्र. 14 मधये नमूद केल्यानुसार प्रस्ि ाहवि ि स्ि क्षेपा संबंि ीि प्रगिी अिवाल.

अ.ि.	प्रवगष	काळजीचे घटक	प्रस्ताधवत हस्तक्षेप
1	काळजी व संरक्षणाबाबि बालकाची अपेक्षा		

2	आरोग्य आहण पोषणहवषयक गरजा		
3	भावहनक आहण मानहसक सााय्याची गरज		
4	शैक्षहणक आहण प्रहशक्षणाची गरज		
5	फुरसीचा वेळ, सजगनशीलिा आहण खेळ		
6	आपुलकी आहण आंि-वैयक्तिक नाि संबंि (प्रौढ आहण बालकांसोबि)		
7	ि ार्थमक श्रधदा		

8	सवग प्रकारचे गैरविगन, उपेक्षा आहण वाईट वागणूक यांपासून संरक्षणासाती		
9	स्विंत्र जीवन कौशल्य		
10	कोणत्याि ी इिर अशा मित्त्वपूणग अनुभवांमुळे जसे की, बालकांची ि स्करी, कौटुंहबक किसा, पालकांचे दुलगक्ष, शाळेि ील छळवणूक इ. बालकांच्या हवकासावर पहरणाम झाला असेल		

इिर कोणीिि ी माहिि ी / हटप्पणी-

11. सहमिी ककवा मंडळ ककवा बाल न्यायालयासमोरची
कायगवाि ी(i) बंि पत्राच्या शिींमिील फरक
(ii) बालकाच्या हनवासस्ानाि ील बदल / ि स्ि ाि ंिरण
(iii) इिर बाबी असल्यास,
12. पयगवेक्षण कालावधी पुणग .....
पयगवेक्षणाचा हनकाल अहभप्रायासि (जर असेल ि र) .....
आईवडील, पालक ककवा योग्य व्यिी ज्यांच्या देखरेखीखाली पयगवेक्षणानंि र बालकाचे पालन केले जाईल, त्यांचे नाव व प्ा ....
अिवालाचा हदनांक ..... पहरवीक्षा अहिकाऱ्याची सिी .....

ग. सुटकेपुवीचा अहवाल (सुटकेपुवी 15 धदवस अगोदर तयार करणे)

1. स्ानांिरणाच्या हतकाणाची सहवस्ि माहिि्ी / स्ानांिरणाच्या/सुटकेच्या हतकाणाचे जबाबदार संबंहि प्राहिकारी

2.स्ानांिरणाचे/ सुटकेचे कारण

3. हवहवि संस्ां्मधये / कुटुंबामधये दाखल बालकांचा िपशील

4. प्राप्ि केलेले प्रहशक्षण व कौशल्ये .

5.प्राप्ि प्रमाणपत्रे आहण बक्षीसे.

6. बालकांचा अंहिम प्रगिी अिवाल (सोबज जोडण्याि यावा, भाग **ख** पिावा)

7. बालकांचे पुनवगसन व पुनस्ापन करणेबाबिचा आराखडा (बालकाच्या प्रगिी अिवालाच्या संदभाने ियार करणे)

182 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

अ.ि.	प्रवगष	काळजीचे घटक	प्रस्ताधवत हस्तक्षेप
1	काळजी व संरक्षणाबाबि बालकाची अपेक्षा		
2	आरोग्य आहण पोषणहवषयक गरजा		
3	भावहनक आहण मानहसक साय्याची गरज		
4	शैक्षहणक आहण प्रहशक्षणाची गरज		
5	फुरसीिचा वेळ, सजगनशीलि आहण खेळ		
6	आपुलकी आहण आंि्र-वैयक्तिक नाि्ेसंबंि (प्रौढ आहण बालकांसोबि)		
7	ि्ार्थमक श्रधदा		
8	सवग प्रकारचे गैरविगन, उपेक्षा आहण वाईट वागणूक यांपासून संरक्षणासाती		
9	स्विंत्र जीवन कौशल्य		

10	कोणत्याि◌ी इिर अशा मित्त्वपूणग अनुभवांमुळे जसे की, बालकांची ि◌स्करी, कौटुंहबक किसा, पालकांचे दुलगक्ष, शाळेि◌ील छळवणूक इ. बालकांच्या हवकासावर पहरणाम झाला असेल		

इिर कोणीि◌ी माहि◌ी / हटप्पणी

6. सुटका / स्◌ानांि◌रण / प्रत्यापगन हदनांक ..... .

7. आवर्शयक असल्यास **संरक्षणासाती** (escort) हवनंि◌ी ....

8. **संरक्षणासाती**(escort) ओळखीचा पुरावा जसे वाि◌नचालक परवाना, आिार काडग, इत्यादी .....

9. हशफारस करण्याि◌ आलेला पुनवगसन आराखडा, ज्यामधये संभाव्य हतकाणी दाखल करणे / **प्रायोजकत्व** यांचा समावेश असेल .....

10. सुटकेनंि◌रचा पातपुरावा करण्यासाती पहरहवक्षा अहिकारी / अशासकीय संस्◌ांचे ि◌पशील ....

11. सुटकेनंि◌रचा पातपुरावा करण्यासाती **हनवडझालेल्या** अशासकीय संस्◌ेसोबि करण्याि◌ आलेला सामंजस्य करार (प्रि जोडावी) ....

12. प्रायोजकत्व अहभकरण / वैयक्तिक प्रायोजक यांचा ि◌पशील, जर असेल ि◌र .....

13. प्रायोजकत्व अहभकरण आहण वैयक्तिक प्रायोजक यामधये करण्याि◌ आलेला सामंजस्य करार (प्रि जोडावी)

14. सुटकेपुवीचा वैद्यकीय ि◌पासणी अिवाल.....

15. कोणीि◌ी इिर माहि◌ी ....

घ. बालकाचा सुटका झाल्यानांतरचा/ पुनस्◌ापनेचा अहवाल.

1. बँक खात्याची क्स्◌ि◌ी: बंद / ि◌स्◌ि◌ांि◌हरि

2. बालकाची कमाई आहण मालम्◌ा: बालकाला ककवा त्याच्या आईवडील / पालकांना सुपुदग करणे ि◌◌ोय / नाि◌ी

3. पहरहवक्षा अहिकारी/बाल हवकास अहिकारी/व्यिी हचकीत्सक/सामाहजक कायगकिा/बालकाच्या सुटकेनंि◌र पातपुरावा घेण्यासाती हनवड करण्याि◌ आलेली अशासकीय संस्◌ा इ. यांचा बालकासोबिचा प्रर्म संवाद अिवाल..... .....

4. पुनवगसन आहण पुनस्◌ापन आराखड्या संदभाि◌ील प्रगिी अिवाल.....

5. कुटूंबाची बालकाप्रिी वागणूक/ वृी..... .....

6. बालकाचे सामाहजक वाि◌ावरण, हवशेषिः शेजारी / समुदायाची मनोवृी.....

7. बालक प्राप्◌ि कौशल्याचा कसा उपयोग करिो ....

8. बालकाला एखाद्या शाळेि◌ ककवा नोकरीसाती/व्यवसायामधये प्रवेश हदला गेला आि◌े का? असल्यास शाळा / संस्◌ा / इिर अहभकरण यांचे नांव व हदनांक ि◌◌ोय / नाि◌ी ....

9. बालकासोबि दुस-या आहण हिस-या पातपुरावा संवादाचा अिवाल जो अनुक्रमे दोन महिने आहण सिा महिन्यांनी घेण्याि◌ यावा..... .....

10.बालकाला सामाहजक मुख्य प्रवाि्ाि आणण्यासाती करण्याि आलेले प्रयत्न आहण याबाबि बालकाचे मि/ अहभप्राय.....

11. ओळखपत्र आहण नुकसानभरपाई

[सुचना: कृपया ख-या कागदपत्रांची पडिाळणी करा]

184 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

ओळखपत्र	सद्यक्स्ि्ी(योग्य असेल ि्ेर्े खूण करा)		
	ि्ोय	नाि्ी	करण्याि आलेली कायगवाि्ी
जन्म प्रमाणपत्र			
शाळा प्रमाणपत्र			
जाि प्रमाणपत्र			
अनार् प्रमाणपत्र (लागू असल्यास)			
बीपीएल काडग			
हदव्यांग प्रमाणपत्र			
लसीकरण काडग			
रेशन काडग			
आिार काडग			
शासनाकडून प्राप्ि नुकसान			

इर कोणीि्ी माहि्ी / हटप्पणी-

पधरवीक्षा अधिकारी / बाल कल्याण अधिकारी याांची स्वाक्षरी

धशक्का आधण मोहर (उपलब्ि असेल तर)

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 **185**

नमुना 8

[धनयम 11 (6) पहा]

ज्याांच्या ताब्यात धर्वीसांघर्षग्रस्त बालकाला दाखल करण्यात आले आहे असे आईवडील/पालक ककवा योग्य व्यक्ती याांनी द्यावयाचे बांि पत्र/वचनपत्र.

ज्याअर्ी मी ..... बालकाचे आई,वडील,पालक, नाि्ेवाईक ककवा योग्य व्यिी ज्यांच्या

देखरेखीखाली.....(बालकाचे नांव) याला बाल न्याय मंडळ.....यांनी दाखल करण्याबाबिचे आदेश हदले आि्ेि, आहण उिि मंडळाकडून रू...../- (रूपये.....) एवढी रतकम एक बंिपत्र ककवा वचनपत्रासि जामीनाची रतकम/अनामि रतकम म्िणून तेवण्याचे आदेश हदला आि्े.मी याद्वारे उिि.....च्या चांगल्या विगणूक व

आरोग्यासाती जबाबदार माझी राि◌ील.िसेच .....या कालावीपासून .....वषाच्या कालावीसाती खाली नमूद अटींचे पालन करणे मला बंि◌नकारकरा◌ि◌ील.

1. मी पहरहवक्षा अहिका-याद्वारे बाल न्याय मंडळाला लेखी स्वरुपाि◌ पूवगसुचना हदल्याहशवाय मी हनवासस्◌ानाचे

स्◌ान बदलणार नाि◌ी;

2. मी उति बालकाला मंडळाच्या लेखी परवानगीहशवाय बाल न्याय मंडळाच्या अहिकारक्षेत्राच्या बाि◌◌ेर नेणार

नाि◌ी.

3. हनयंत्रणाबाि◌◌ेरच्या पहरक्स्◌ि◌ीमुळे अशतय असल्याची क्स्◌ि◌ी वगळिा, मी दररोज बालकाला शाळेि◌ /

व्यावसाहयक प्रहशक्षण देण्यासाती पातवेण िसेच बाल न्याय मंडळाचे आवर्शयक ि◌◌े अनुपालन करीन.

4. मी पहरहवक्षा अहिका-याच्या मर्दीने वैयक्तिक काळजीआराखड्यावर प्रामाहणकपणे काम करीन

5. मी जेव्◌ि◌ा आवर्शयक असेल ि◌◌ेव्◌ि◌ा मंडळाला ि◌◌ात्काळ अिवाल सादर करेन आहण ज्या ज्या वेळेस मंडळाच्या

आदेश प्रापि◌ ि◌◌ोि◌◌ील त्यावेळेस बालकाला मंडळासमोर ि◌जर करेन.

6. मी उति बालकाला माझी काळजीअंि◌गगि मंडळापुढे सादर करेन.जर त्याने मंडळाच्या आदेशाचे पालन नाि◌◌ी

केले अर्वा त्याचे विगन माझ्या हनयंत्रणाबाि◌◌ेर झाले असेल.

7. जर बालक माझ्या हनयंत्रणाि◌◌ून ककवा ि◌◌ाब्याि◌◌ून हनसटून गेले ि◌र मी मंडळाला याबाबि अवगि करेन.

8. मी पयगवेक्षणाचे किगव्ये पार पाडण्यास पहरहवक्षा अहिका-यास आवर्शयक ि◌◌े सवग सिकायग करेन.

जर एखाद्या प्रसंगी माझ्याकडून काि◌◌ी चूक झाली ि◌र , मी मंडळापुढे उपक्स्◌ि◌ ि◌◌ोणार आहण शासनाला

..... रु. ..... (रुपये .....) इिकी रतकम देण्यास बांहिल असेल.

हदनांक .....

बांि◌पत्र /वचनपत्र देणा-या व्यक्तीची सही.

(माझ्या समोर स्वाक्षरी करण्यात आली)

मुख्य दांडाधिकारी / सदस्य बाल न्याय मांडऴ

बाल न्याय मंडळाकडून अहिहरति अटी असल्यास, त्या क्रमाने प्रहवष्ट केल्या जाऊ शकिाि◌;

186 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(हजर्◌े जामीनासि बंि◌पत्र करण्याि◌ आले असेल,हिर्◌े समावेश करण्याि◌ यावा)

मी / आम्◌ि◌ी ..... चे.....(संपूणग ि◌पशीलासि प्◌ा) याद्वारे उपरोति ..... साती(वचनपत्र /बंि◌पत्र करणा-या व्यतीिचे नाव) जामीन/जामीनदार म्◌िणून स्वि: घोहषि करीि◌ अिोि◌ की, मी/आम्◌ि◌ी या वचनपत्र/बंि◌पत्राच्या अटी व शिीचे पालन करणार. जर एखाद्या वेळेस .....(बंि◌पत्र सादर करणा-याचे नाव) कडून काि◌◌ी चूक झाली ि◌र मी/आम्◌ि◌ी स्वि: संयुतिपणे ककवा

व्यक्तिगिहरत्या उपरोति यांच्या उपक्स्◌ि◌ीि◌ 20.....च्या

हदवशी.....हदनांक.....ला.....रूपये रतकम शासनाला जमा करण्यास बाधय असू.

(रूपये.....)इिकी

जामीनदाराची स्वाक्षरी

(माझ्या समोर स्वाक्षरी करण्यात आली आहे)
मुख्य दांडाधिकारी / सदस्य, बाल न्याय
मांडळ

नमुना 9

[धनयम 11 ए (8) पहा]

बालकाने द्यावयाचे बांिपत्र

ज्याअर्ी, बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम,2015 च्या कलम .....अन्वये बाल न्याय मंडळ.....कडून आदेश देण्याि आला आिे की, मला..... ..... चा रहिवासी (घर क्रमांक, रस्ि्ा, गाव / शिर, ि्ालुके, हजल्ि्ा, राज्य यांचा िपशील) खाली नमूद केलेल्या अटींचे पालन करण्यासाती वैयक्तिक बंिपत्र सादर केल्यानंिर मला माझ्या मुळ गावी परि पातहवण्याि येईल.त्यामुळे मी आिा शपर्ेवर नमूद करिो हक, ...या कालावि दरम्यान मी खालील अटींचे पालन करीन. मी खालील बाबींसाती बांि्ीलआिे.

1.....या कालावि दरम्यान मी सामान्यपणे, ज्या गावी/शिराि/हजल्याि पातहवण्याि येणार आिे ि्े सोडणार नाि्ी. िसेच उति मंडळाच्या पुवगपरवानगी हशवाय .....येर्े परि येणार नाि्ी अर्वा उति हजल्याबाि्ेर जाणार नाि्ी.

2. उति कालावि दरम्यान मी त्या गावी/शिर अर्वा हजल्यामधये शाळा / व्यावसाहयक प्रहशक्षण/इिर कामासाती जाणार ज्यासाती मला पातहवण्याि येि आिे.

3. उति हजल्यामिील इिर कोणत्याि्ी हतकाणच्या शाळा/ व्यावािहरक प्रहशक्षणासाती गेल्यास, मी याबाबि उपरोति मंडळास हनवासस्ानाची माहि्ी देईल.

मी याद्वारे मान्य करिो की, उपरोति अटींची मला जाणीव आिे ज्या मी वाचल्या आिेि/वाचून समजहवण्याि आल्या आिेि व त्या मला मान्य आिेि.

(बालकाची स्वाक्षरी ककवा अ ांगठ्याचा ठसा)

याद्वारे प्रमाहणि करण्याि येि्े की, उपरोति नमूद अटी .....(बालकाचे नाव) याला वाचून/समजहवण्याि आल्या आिेि आहण िसेच सदर अटींचे पालन न केल्यास त्याला सुरहक्षि हतकाणी दाखल करण्याि येईल, या बाबी त्याने मान्य केलेल्या आिेि.

िदनुसार प्रमाहणि करण्याि येि्े की, उति बालकाची हदनांक.....रोजी मुतिि्ा करण्याि आली आिे.

स्वाक्षरी
मुख्य दांडाधिकारी / सदस्यबाल न्याय मांडळ

नमुना 10

[धनयम 11(9), आधण 66 (3) (तेरा) पहा]

बालकाला पधरधवक्षावर सोडण्यात आले असेल तर पधरधवक्षा अधिका-याने सादर करावयाचा धनयतकाधलक अहवाल.

प्रा.चौ.अ.क्रमांक ..... पोलीस ताणे ..... या कलमांिगगि ....

..... हवरूधद ..... या प्रकरणी

ज्याअर्ी (बालकाचे नाव) ....., वय ..... ि◌ा ..... (ि◌ारीख) ला हविीसंघषग्रस्ि बालक असल्याचे हनदशगनास आले आिे आहण त्यास .....(आईवडील/पालक/योग्य व्यिी/योग्य सुहविा) यांच्या काळजीअंिगगि आहण..... (पहरवीक्षाचे अहिका-याचे नांव) यांच्या पयगवेक्षणाखाली तेवण्याि आले आिे.

नोंदणी क्रमांक-	वय(अंदाजे)	कलग-पुरूष/स्त्री
नांव-	वहडलांचे नांव-	ि◌मग-
हशक्षण-	व्यावसाहयक प्रहशक्षण, जर असेल ि◌र-	ज्ञाि भाषा-
मडळ/नयायालयाचा पढील हदनाक	रोजगार, असल ि◌र-	प्रवेशाचा हदनांक (योग्य व्यिी/योग्य हतकाणाच्या संदभाि)

प्रकरणाचा ि◌पशील आहण सारांश

....

....

1. प्रार्हमक ि◌पशील:

(i) भेटीची ि◌ारीख: ..... / ..... / ....

(ii) आईवडील / पालकांचे नाव ....

(iii) घराि राि◌णा-या इिर प्रौढांची आहण ज्यांच्याशी पहरहवक्षा अहिका-यांनी सुसंवाद साि◌ला नावे.

2. हनहरक्षणे:

(i) बालकाचे विगन ....

(ii) शारीहरक आहण मानहसक आरोग्य क्स्र्ि◌ी / बालक आहण कुटूंबाची गरज

..... (iii) कुटूंबासि बालकाचे आंि◌र-वैयक्तिक संबंि ◌.....

(iv) हमत्रांसमवेि आंि◌र-वैयक्तिक संबंि ◌.....

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 189

(v) कुटुंबाि◌ील सुरक्षा आहण पयगवेक्षण ....

(vi) बालकाला आलेल्या अडचणी ....

(vii) कुटूंबाला आलेल्या अडचणी..... .....

(viii) कुटूंबाि◌ील बदल ....

(ix) व्यावसाहयक प्रहशक्षण, जर घेि◌ले असेल ि◌र .....

(x) कोणत्याि◌ी समाजहवघाि◌क ककवा ि◌ाहनकारक उपक्रमांमधये बालकाचा सिभाग (यामधये ि◌मकी देणे, किसक ि◌ोणे, नुकसान करणे,स्वि:ला इजा करणे, खोटे बोलणे, आडमुतेपणा, आवेग,

सिानुभूिीचा अभाव, हवहचत्र लैंहगक हक्रया इत्यादी प्रदर्थशि करणे इ.). ....

(xi) कोणत्याि ी समाजहवघाि क ककवा ि ाहनकारक कृत्यामधये शेवटचे सिभागी झाल्यानंि र गेलेला कालावि ी.....

(xii) बालकाची सकारात्मक कायामधये सिभाग / बालकामधये सकारात्मक बदल.

3. शाळा / व्यावसाहयक प्रहशक्षण कदरियाला भेट द्या

(i) शाळा / कदरियाचे नाव ....

(ii) ज्यांना भेटले त्या प्राचायग/हशक्षकांचे नाव.....

(iii) कोणिि ी असामान्य विगणूक ....

(iv) बालकाच्या प्रगिीबाबि प्राप्ि झालेला अहभप्राय ..... (v) हमत्रमंडळींचा बालकाबाबि दृष्टीकोन ... .

(vi) हमत्रमंडळीबाबि बालकाचा दृष्टीकोन.....

4. रोजगाराच्या हतकाणी भेट:

(i) कामाचे स्वरूप ....

(ii) कामाचे ि ास ....

(iii) कामाबाबि बालकाचा दृष्टीकोन.....

(iv) कोणत्याि ी कामगार कायद्यांचे उल्लंघन, हकमान वेि न ककवा मजुरी रोखणे याबाबिचे हनरीक्षण ककवा, हनयोतत्याहवरोि ाि करण्याि आलेली कारवाई ....

5. ि ुम्ि ी बालकांबरोबर खाजगीमधये संवाद साि ला ि ोि ा काय ि ोय □नाि ी □ जर नसेल ि र कारणे द्या .....

6. वैयक्तिक काळजी आराखड्या अंि गिि पुनवगसन आहण पुन:स्ि ापन आराखडा याबाबिचा प्रगिी अिवाल (नमूना 7 मिील मुद्दा क्र.14 पिावा) ....

7. वैयक्तिक काळजी आराखड्यांि गिि पुनवगसन आहण पुन:स्ि ापन आराखड्यामधये बदल करणेबाबि काि ी हशफारशी असल्यास,

190 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

द्वारा ि यार केले: .....

(पहरहवक्षा अहिकारी .... / ..... / ..... (ि ारीख)

योजना: पुढील भेटीची ि ारीख: .....

काि ी कृि ी करावयाची असल्यास: .....

स्वाक्षरी/-

(पधरधवक्षा अधिकारी)

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 **191**

नमुना 11

[धनयम 12(1) पहा]

प्रकरण सधनयांत्रण नोंद पत्र

(एकापेक्षा जास्ि बालक असल्यास स्विंत्र पत्रांचा वापर करावा)

बाल न्याय मांडळ, धजल्हा .....

प्रकरण क्रमांक ....या संबंिीि

प्रकरण नाव:

पोहलस स्टेशन..... कलमांिगगि.....	हदनांक..... प्र.चौ.अ./जीडी/डीडी क्र. .....
पहरहवक्षाअहिका-याचे नांव..... अहभयोतत्याचे नाव..... (स्वि:चा वकील नसल्यास कायदेहवषयक सिाय्य द्यावे)	िपासणी अहिका-याचे नाव- ..... बाल कल्याण पोहलस अहिका-याचे नाव.....
अपराि्ाचा प्रकार- क्षूल्लक (कमाल हशक्षा ि्ीन वषांपयंि) गंभीर (जास्ि्ीि जास्ि ि्ीन ि्े साि वषांची हशक्षा) अघोर (साि वषे ककवा त्यापेक्षा जास्ि हशक्षा)	

192 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

बालकाचे तपशील			
नांव	आईवडील/पालक, संपकग क्रमांकासि	सधयाचा प्ा	कायमचा प्ा
बालकाला ताब्यात घेण्यात आले तो धदनाांक व वेळ..... बालकाला पधहल्याांदा सादर कऱण्यात आले तो धदनाांक व वेळ.....			
सी.आर.पी.सी.च्या कलम 54 अन्वये करण्याि आलेली वैद्यकीय हचकीत्सा व त्याचा हदनांक.....			

वय धनिारण		
अपराि झाला त्यावेळचे वय..... वय हनिारण करण्याि आले ि्ो हदनांक..... वय हनिारण करण्यासाती लागलेला वेळ..... हनिारणकि.....मंडळ/न्यायालय पुरव्यासाती कशाचा आिार घेण्याि आला- हचकीत्सा कागदपत्रे		
बालकाचा ताबा		
हनरीक्षणगृि्ामधये/सुरक्षा हतकाण	जामीन मंजूर झाल्याचा हदनांक	यांच्या पयगवेक्षणाखाली पातहवण्याि आले (संस्ि्ेचे नाव)
पासून -------ि्े ----------		

तपासाची प्रगती

(प्रकरणाचा हनपटारा करण्यासातीचे वेळापत्रक पहिल्या सुनावणीच्या हदवशीच ियार करण्याि यावे)

कायषवाही	धनिारीत तारीख	वास्तधवक तारीख
हदवस 1: पोहलसांनी ियार केलेला सामाहजक पार्शवगभूमी अिवाल (नमूना क्र. 1 प्रमाणे)	हदनांक.....	
हदवस 1: जामीनाचा हवचार	हदनांक.....	
हदवस 2: वय हनिारण	हदनांक.....	

हदवस 2:सामाहजक ि्पासणी अिवाल(नमूना क्र.6) पहरहवक्षा अहिका-याकडून बालकांचा वैयतीक काळजी आराखडा(नमूना 7)	हदनांक.....	
हदवस 2: सी.आर.पी.सी.च्या कलम 173 अन्वये पोहलसांचा अंहिम ि्पासणी अिवाल	हदनांक.....	
हदवस 3: पुढील ि्पासाच्या अनुषंगाने ि्रूिदीनुसार अिवाल सादरीकरण, असल्यास हवशेष बाबींवर सुनावणी ककवा हनमूगलन	हदनांक.....	
हदवस 3:सीआरपीसी कलम 251 अन्वये अपराि्ाचा ि्पशील आहण सीआरपीसी कलम 251 अन्वये याहचका/कागदपत्र दाखल करणे.	हदनांक.....	
हदवस4-6:अहभयोगाचा पुरावा(पासून.....पयंि्.....)साक्षीदारांची संख्या लक्षाि घेवून लागोपातच्या ि्ारखा तरहवण्याि याव्याि.	हदनांक.....	
हदवस 7: सीआरपीसी च्या कलम 313, वाचा कलम 281, अन्वये बालकाचा जबाब	हदनांक.....	

हदवस 8:प्रहिवादी साक्ष	हदनांक.....	
हदवस 8:वैयतिीक काळजी आराखडा(बालकांच्या काळजीसाती कायगरि संस्ा ंमिील बालकांना वैयतिीक काळजी आराखडा प्रवेश घेि ल्याच्या एका महिन्याच्या आि ियार करण्याि यावा) प्रार्हमक हनिारण, लागू असेल ि र..	हदनांक.....	
हदवस 9:अंहिम युतिीवाद	हदनांक.....	
हदवस 10:अंहिम हनपटारा(dispositional)आदेश	हदनांक.....	
हदवस 11:हनपटारा आदेशानंि र करावयाची	हदनांक.....	

स्वाक्षरी/-

बाल न्याय मांडळ

194 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

नमुना 12

[धनयम 12(2) पहा]

बाल न्याय मांडळाचा धतमाही

अहवाल हजल्ि ा

हिमाि ी अिवालाचा कालावि: ..... पासून .....पयंि

बाल न्याय मंडळाचे ि पशील-

अ.ि.	**तपशील**	**धनयुक्तीचा धदनाांक**	**कोणत्या प्रधशक्षणा**
1	मुख्य दंडाहिकारी		
2	सदस्य-1		
3	सदस्य-2		
4	सदस्य-3		

मुख्य दांडाधिकारी/सदस्य यांची गृह भेट

भेटीचा हदनांक-

गृि ाचे नाव व प्ा-

अहभप्राय-

मुख्य दांडाधिकारी/सदस्य यांची तुरुंगाला भेट भेटीचा

हदनांक-

एखादे बालक आढळले काय-

कायगवाि ी-

धतमाहीमध्ये दाखल प्रकरणाांची सांख्या

	क्षुल्लक	गंभीर	अघोर	एकूण
प्रकरणांची संख्या				
बालकांची संख्या				
जामीन देण्याि आलेली बालके				
हनरीक्षण गृिामधये दाखल करण्याि				

आलेल्या बालकांची संख्या				
प्रार्हमक अिवाल हविीि कालाविीि पातहवण्याि आला अशा प्रकरणांची संख्या				

प्रलांधबत प्रकरणे

प्रकरणाचे स्वरूप	जुनी प्रकरणे	नवीन प्रकरणे	हनकाली	सधयाची प्रलंहबि प्रकरणे			
				4 महिन्यापेक्षा कमी कालावी	4-6 महिन्याचा कालावी	6 महिने िे 1 वषाचा कालावी	1 वषापेक्षा जास्ि कालावी
क्षूल्लक							
गंभीर							
अघोर							
एकूण							

अांधतम आदेश

(अंहिम आदेश देण्याि आलेल्या प्रकरणांची संख्या)

मुतिि्ा करण्याि आलेली	दुस-या बाल न्याय मंडळा ला ि्स्ि ा्ंि रीि	मृत्युमुळे बंद करण्याि आले	दुस-या देशामध ये प्रत्यार्थपि	बाल न्यायलया कडे ि्स्ि्ा्ं ि्हरि	घोहषि आहण नस्ि्ी बंद करण्याि आलेली	हनयमा नुसार समाप्ि करण्याि आलेली (प्रस्ि्ुि ी नंि्र करण्याि आलेली कायगवाि	ि्पासाअंि्ी हनदोष असणारे

ज्यामधये बालकाने अपराि केला आि अशा प्रकरणी घेण्याि आलेले अंहिम आदेश (आदेशांचा संख्या नमूद करावी)
तिारी वा सूचना, प्राप्त झाल्या असल्यास आधण कायषवाही अहवाल.
मांडळाचे अधभप्राय /सूचना
1.मुख्य दंडाहिकारी.....
2.सदस्य-1.....
3. सदस्य-2.....
बालकांच्या पुनवगसनासाती काि्ी नावीन्यपुणग प्रहक्रयेचा अवलंब केला असल्यास ककवा सकारात्मक करण्यासाती सूचना हदल्या असल्यास त्याबाबिची माहि्ी,.....

मुख्य दांडाधिकारी	**सदस्य-1**	**सदस्य-2**

नमुना 13

[धनयम 13 (8) (चार) पहा]

सुरक्षीत धठकाणी दाखल बालकाांचा धनयतकाधलक आढावा

प्र.चौ.अ.क्रमांक .....पोहलस ताणे ..... कलमांिगगि ..... हवरूधद..... .....या प्रकरणी ज्याअर्ी (बालकाचे नाव) ....., वय ....., या..... ि्ारखेला हविसंघषग्रस्ि बालक असल्याचे आढळले आिे आहण त्यास .....(सुरहक्षि हतकाणाचे नाव) येर्े दाखल करण्याि आले आिे.

सुरक्षीि हतकाणी प्रवेशाची ि्ारीख -
पुनरावलोकन कालावीि: ..... पासून .....पयंि बालकाचे नाव ....

वहडलांचे नाव..... .....

प्रवेशाची ि्ारीख ....

पुढील सुनावणीची ि्ारीख ..... .

1. प्रकरणाचा ि्पशील आहण सारांश

....
....

2. वैयक्तिक काळजी आराखडा (प्रि संलग्न करा)

....

3. वैयक्तिक काळजी आराखड्यानुसार पाहक्षक प्रगिी

....
....
....

4. नवीन स्वारस्याचा हवकास

....
....

5. बालकाची झालेली मनो-सामाहजक प्रगिी: (मनो-सामाहजक ि्ज्ञांच्या मदिीने ि्यार करणे)

....

I. मानहसक क्स्र्िी मूल्यमापन

अ. स्वरूप (हनरीक्षणानुसार) - संभाव्य वणगनकि: • आसन, कपडे, नीटनीटकेपणा.

ब. विगणूक (हनरीक्षणानुसार) - संभाव्य वणगनकि: • हवहविि्ा, ि्ाि्वारे, मानसोपचार हक्रया, अहभव्यिी, नजरभेट, आदेशाचे/हवनंि्ीचे पालन करण्याची क्षमिा, अहनवायगिा.

198 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

II. दृष्टीकोन(हनरीक्षणानुसार) - संभाव्य वणगनकि: • सिका-याचे, शत्रुत्वपूणग, मनमोकळा, गुप्ि, उडवाउडवी, संशयास्पद, उदासीन, सिज हवचहलि ि्ोणारा, कदहरिये, बचावात्मक

III. चेि्नेचा स्ि्र (हनरीक्षणानुसार) - संभाव्य वणगनकि: • सावि, सिकग, शोकांहिका, सुस्ि्ावलेला, घुटमळणारा, झोपलेला, बेसावि, गोंि्ळलेला, अक्स्र.

IV. हदशाहनदेशन (चौकशीनुसार) - संभाव्य प्रर्शन: • "आपले पूणग नाव काय आिे?" • "आपण कुते आिोि?" (मजला, इमारि, शिर, ि्ालुका आहण राज्य) • "आज पूणग ि्ारीख काय आिे (ि्ारीख, महिना, वषग, आतवड्याचे हदवस, आहण वषाचे क्रि)? "•" आपण ज्या पहरक्स्र्ि्ीि आाि त्याचे

वणगन आपण कसे कराल? "

V. भाषण आहण भाषा (हनरीक्षणानुसार) **क**. संख्या - संभाव्य वणगनकि: • बोलणारा, उत्स्फूिग, शांि **ख**. प्रमाण - संभाव्य वणगन: जलद, ि्ीमे, सामान्य, दबाबखाली असलेला **ग.** आवाज (शैली)

VI. मनोदशा (चौकशीद्वारे): आंिहरक भावनांची हनरंिर क्स्र्ि्ी - संभाव्य प्रर्शन: • "आपल्याला कसे वाटि आिे?" • "ि्ुम्ि्ाला हनराशामधये /दडपणाखाली तेवण्याि आले आिे काय?"• "आपण अलीकडे उत्साि्ी/आनंदी/उच्च/हनयंत्रणाबाि्ेर झाले आिाि काय ? "•"ि्ुम्ि्ी रागावला/हचडहचडेपणा झाला ि्ोि्ा का? " VII. प्रभाव (हनरीक्षणद्वारे) : आंिहरक भावनेचे हनरीक्षण करणे..

VIII. हवचार प्रहक्रया ककवा हवचारप्रकार (चौकशी / हनरीक्षण केलेले): मुलाखिी दरम्यान प्रर्शनास प्राप्ि प्रहिसादामिील िकग, संदभग, हवचार आहण हवचारांचा सुसंगिपणा. - संभाव्य वणगनकि: धयेय-हदशाहनदेहशि, पहरक्स्र्ि्ीजन्य, सुस्र्ीि संघटना, हवसंगि, उडवाउडवीचे, हचकाटीचे.

IX. हवचाराचा भाग (चौकशी / हनरीक्षण केलेले)

X. आत्मघाि्ी/किसक - मुल्यांकन

XI. अंि्दगष्ट्टी (चौकशी / हनरीक्षण केलेले) -

XII. लक्ष (चौकशी / हनरीक्षण केलेले) -

XIII. अपराि्ीपणाची भावना / पर्शचाा्प: उपक्स्र्ि / अनुपक्स्र्ि

6. विगमान शैक्षहणक / व्यावसाहयक पुनवगसन कायगक्रमाची क्स्र्ि्ी • कायगक्रमासाती प्रेरणा ....

• सिकाहरिा स्ि्र ....

• हनयहमि्ा .....

..... • काम / कामहगरीची गुणव्ा

....

7. व्यतिीवरील संस्र्ात्मकिचा प्रभाव .....

8. मुल्यांकन/हनयिकाहलक पातपुरावा बाबिचा दृष्ट्टीकोन.....

सावगजहनक सुरहक्षि्ेशी सुसंगि कायगक्रम / सुहविांमधये उपचार आहण पुनवगसनामधये सिभागी ि्ोण्याची इच्छा / क्षमिा.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-
+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 199

हशफारसी

(व्यतिीची सुटका करण्याि यावी/अटीवर सुटका करण्याि यावी ककवा सुि्ारणेसाती अहिक संस्र्ात्मकिची आवर्शयकिा आिे याबाबि उहचि समर्गन)

हदनांक: / /

हतकाण:

नाव:

पदनाम:

स्वाक्षरी:

हशफारशी / हनष्ट्कषग:

.....

स्वाक्षरी / मोहोर

द्वारा ियार केलेले: .....

(पहरवीक्षा अहिकारी ..... / ..... / ..... (हदनांक)

200 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

नमुना 14

[धनयम 13 (8) (सहा) (ग)(घ), 17 (6), 19 (19), 67 (3) (सहा), 71 (च) (2), 71 (झ) (4), 71 (त्र) (1), 71 (त्र) (3) पहा]

पुनवषसन पधत्रका

प्रा.चौ.अ. क्रमांक / प्रकरण क्रमांक

कलमांिगगि-

पोहलस स्टेशन-

गुन्याचा प्रकार: अघोर, गंभीर ककवा क्षुल्लक (हविीसंघषग्रस्ि बालकांच्या बाबीिे) .....

.....

बालकाला काळजी आहण संरक्षणाची गरज असल्याचे कारण ....

काळजी व संरक्षणाची गरज असेलल्या बालकाला लागू असलेले कलम ..... पहरवीक्षा अहिकारी / बाल कल्याण अहिकारी / पुनवगसन आहण हनयुती अहिकारी यांचे नाव:

....

बालकाचे नाव:

वय:

कलग:

वहडलांचे नाव:

आईचे नाव:

पालकांचे नाव:

प्रवेश क्रमांक.

प्रवेशाची ियारीख:

ियात्पुरिी मुतिया / मुतियेची ियारीख:

वैयत्क्तक काळजी आराखड्ाांतगषत लाभ घेतलेल्या सेवा

धनदेशक	काळजी व सांरक्षणाबाबत बालकाची अपेक्षा
पहिला महिना	योजना- पहरणाम-
दुसरा महिना	योजना- पहरणाम-
हिसरा महिना	योजना- पहरणाम-
चौर्ा महिना	योजना- पहरणाम-

धनदेशक	आरोग्य आधण पोर्ण

पहिला महिना	योजना- पहरणाम-
दुसरा महिना	योजना- पहरणाम-
हिसरा महिना	योजना- पहरणाम-
चौर्ा महिना	योजना- पहरणाम-
धनदेशक	**भावधनक आधण मानधसक सहाय्याची गरज**
पहिला महिना	योजना- पहरणाम
दुसरा महिना	योजना- पहरणाम
हिसरा महिना	योजना- पहरणाम
चौर्ा महिना	योजना- पहरणाम
धनदेशक	**धशक्षण आधण प्रधशक्षण**
पहिला महिना	योजना- पहरणाम
दुसरा महिना	योजना- पहरणाम
हिसरा महिना	योजना- पहरणाम
चौर्ा महिना	योजना- पहरणाम

202 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

धनदेशक	**फुरसतीचा वेळ, सजषनशीलता आधण खेळ**
पहिला महिना	योजना- पहरणाम-
दुसरा महिना	योजना- पहरणाम-
हिसरा महिना	योजना- पहरणाम-
चौर्ा महिना	योजना- पहरणाम-

धनदेशक	आपुलकी आधण आांतर-वैयत्क्तक नातेसांबांि (प्रौढ आधण बालकाांसोबत)
पहिला महिना	योजना- पहरणाम-
दुसरा महिना	योजना- पहरणाम-
हिसरा महिना	योजना- पहरणाम-
चौर्ा महिना	योजना- पहरणाम-
धनदेशक	**सवष प्रकारचे गैरवतषन, उपेक्षा आधण वाईट वागणूक याांपासून सांरक्षणासाठी स्वकाळजी आधण जीवन कौशल्य प्रधशक्षण**
पहिला महिना	योजना- पहरणाम-
दुसरा महिना	योजना- पहरणाम-
हिसरा महिना	योजना- पहरणाम-
चौर्ा महिना	योजना- पहरणाम-

धनदेशक	स्वतांत्र जीवन कौशल्य
पहिला महिना	योजना- पहरणाम-
दुसरा महिना	योजना- पहरणाम-
हिसरा महिना	योजना- पहरणाम-
चौर्ा महिना	योजना- पहरणाम-
धनदेशक	**असा कोणताही महत्वाचा अनुभव ज्यामुळे बालकाांच्या धवकासावर पधरणाम झाला असेल जसे** **की, बालकाांची अनैधतक मानवी वाहतूक,घरगुती कहसा, पालकाांचे दुलषक्ष, शाळेतील छळवणूक**

पहिला महिना	योजना- पहरणाम-
दुसरा महिना	योजना- पहरणाम-
हिसरा महिना	योजना- पहरणाम-
चौर्ा महिना	योजना- पहरणाम-

भरपाई व इिर फायद्यांसि बालकाला पुरहवण्याि आलेल्या इिर सेवा.

प्रमाहणि मनोहचहकत्सकाकडून केलेल्या हवस्ृि मानहसक आरोग्य िपासणीचा अिवाल पुनवगसन पत्रासोबि जोडण्याि यावा, आवर्शयक असल्यास,
सदर मुल्यांकन करण्यासातीची कारण व अिवालाचा हदनांक(िात्पुरिी मुतिि्ा /मुतिि्ा / इिर कोणिि्ी)

1. वैयक्तिक काळजी आराखड्याि्ील वरील हनदेशकाच्या अनुषंगाने बालकाचा सवंकष प्रगिी अिवाल. 2. बालकाची स्वीकृि्ी आहण त्याच्या कृि्ी आहण त्याचे पहरणाम समजून घेणे
3. सकारात्मक कृि्ीं मधये/बदलामधये सिभागी ि्ोण्याची इच्छा ककवा संि्ी.

4. मुलांचे विगन आहण आचार
5. बालकांच्या काळजीसाती कायगरि संस््ेमधये दाखल करण्याि आलेले नाि्ी, अशा हविीसंघषग्रस्ि बालकाकडून झालेला अपराि आहण त्याबाबि कुटूंबीय ककवा शेजारी यांनी केलेला अिवाल.

स्वाक्षरी केली

बाल न्याय मांडळ / बाल कल्याण सधमती

नमुना 15

[धनयम 17 (एक) पहा]

बाल कल्याण सधमतीद्वारे जतन करण्यात आलेल्या प्रकरणांचा

साराांश प्रकरण क्रमांक .....

या..... मधये

प्रकरण अहभलेख .....

1. बालकाचे नाव .....
2. वहडलांचे / आईचे / पालकांचे नाव (उपलब्ि असल्यास) .....
3. बालकाला सादर केल्याचा हदनांक .....
4. बालकाला सादर करणा-या व्यतीिचे नाव .....
5. सवग अनुवी ि्ारखांची सूची (सहमीिसमोर, बालकासंबंि्ीि) .....
6. बाल कल्याण सहमीिने हदलेले आदेश (लागू असेल ि्ेर्े खूण करा) (i) बालकाला काळजी व संरक्षणाची गरज असल्याचे जाहिर करणे.

(ii) बालकाच्या वयाचा िपास करणे.

(iii) वैद्यकीय पहरक्षा

(iv) ि◌ात्पुरिी अहभरक्षा/ि◌ाबा

(v) ि◌मी (आईवडील/पालक ककवा योग्य व्यती, लागू असल्यास) (vi) व्यती हचकीत्सक आहण अशासकीय संस्◌ा हनयुतीचे आदेश इ.

(vii) भरपाई / वेि◌न वसुलीचा आदेश (लागू असल्यास)

(viii) ि◌स्◌ि◌ा◌ंि◌रण आदेश

(ix) अंहिम आदेश (अंहिम चौकशी)

(x) इिर कोणिी◌ी आदेश.

7. वैद्यकीय अिवाल वय िपासणीसि सहवस्◌ि◌र स्वरूपाि◌.....

8. नमूना 22 मिील सामाहजक िपासणी अिवाल .....

9. नमूना 7 मिील वैयक्तिक काळजी आराखडा .....

10. नमूना 14 मिील पुनवगसन पत्र .....

11. नमूना 45 मिील प्रकरण इहि◌ि◌ास..... .....

12. प्रायोजकत्व / प्रहिपालकत्व / द्क सेवा (लागू असल्यास) संबंहि◌ सवग िपशील, दस्◌ि◌ऐवज आहण अहभलेख.

हदनांक:

हतकाण: **(स्वाक्ष-या) बाल कल्याण सधमती**

206 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

नमुना 16

[धनयम 17 (पाच), 20 (2)

पहा| बाल कल्याण सधमतीचा धतमाही अहवाल हजल्◌ि◌ा-

हिमाि◌ी अिवालाचा कालावि◌ी: ..... पासून .....पयंि◌.

बाल कल्याण सहमिीचे ि◌पशील

अ.ि◌.	तपशील	धनयुक्तीचा धदनाांक	कोणत्या प्रधशक्षणात भाग घेतला
1	अधयक्ष		
2	सदस्य-1		
3	सदस्य-2		
4	सदस्य-3		
5	सदस्य-4		

बाल कल्याण सधमतीकडील प्रकरणाचा तपशील

अ.क्र.	हिमाि्ीच्या सुरवाि्ीस असणा-या प्रकरणांची संख्या	हिमाि्ी दरम्यान प्राप्ि प्रकरणांची संख्या	हिमाि्ी दरम्यान हनकाली काढण्याि आलेल्या प्रकरणांची संख्या	हिमाि्ी अखेरीस प्रलंहबि असणा-या प्रकरणांची संख्या	प्रकरण प्रलंहबि असण्याची कारणे

अ◌ा◌ंधतम आदेश

धतमाही दरम्यान देण्यात आलेल्या अ◌ा◌ंधतम आदेशाची सांख्या

आईवडील/ पालक/योग्य व्यतिी/योग्य संस्र्ा यांना देण्याि आलेले	दुस-या बाल कल्याण सहमिीला ि्स्ि◌ा◌ंि्हरि कर्ण्याि आलेले	बालकांच्या काळजीसाती कायगरि असणा-या संस्र्◌ा◌ंमधये दाखल करण्याचे आदेश	हवदेशा मधये प्रत्यार्थपि करण्याि आलेली	द्क ग्रिणासाती मुति घोहषि	प्रहिपालकत्व / प्रायोजकत्व / द्क सेवा यासाती आदेश	प्रा.चौ.अ. दाखल करण्या साती बाल न्याय मंडळाला हशफारस	बालकांना भरपाई देणेबाबिची कायगवाि्ी सुरु केली असल्यास

अध्यक्ष/सदस्य द्वारा गृहभेट-

भेटीची ि◌ारीख:

भेट हदलेल्या गृि◌ाचे नाव व प◌ा:

कालावि दरम्यान हदलेल्या भेटीबाबि सादर केलेल्या अिवालाची संख्या: .....

सहमिीचे अहभप्राय / सूचना .....

अध्यक्षांची स्वाक्षरी

धशक्का

नमुना 17

[धनयम 18 (2), 19 (24) पहा]

बालकाला बाल कल्याण सधमतीसमोर सादर करावयाच्या

वेळेस दाखल करावयाचा अहवाल

प्रकरण क्रमांक .....

बाल कल्याण सहमिीसमोर सादर करण्याि आले .....

सादर केल्याची ि◌ारीख ..... सादर केल्याची वेळ.....

सादर करावयाचे हतकाण .....

1. बालकाला सादर करणा-या व्यतिीचा ि◌पशील:

i) व्यतिीचे नाव .....

ii) बालकासोबिचे नाि◌े,जर असेल ि◌र .....

iii) सादर करावयाचे कारण .....

iv) सादरकत्यासोबि बालक राि असल्याचा कालावी .....

v) वय .....

vi) कलग .....

vii) प्ा ....

viii) संपकग क्रमांक .....

ix) व्यवसाय / पदनाम .....

x) संस्े चे नाव / बालकांच्या काळजीसाती कायगरि संस्ा/ हवशेष द्क संस्ा (हशशुगृि).....

2. सादर करण्याि येि असलेले
बालक:

(i) नाव (असल्यास) .....

(ii) वय (सांहगण्याि आलेले वय /हदसण्यावरून वय) .....

(iii) कलग .....

(iv) ओळख खूण/खूणा .....

(v) बालकाकडून वापरण्याि आलेली भाषा .....

(vi) बालकाचे हशक्षण:

3. बालकाचे आईवडील / पालकांचे िपशील (उपलब्ि
असल्यास): (i) नाव .....

(ii) वय .....

(iii) प्ा ....

(iv) संपकग क्रमांक .....

(v) व्यवसाय .....

4. हजर्े बालक सापडले िे हतकाण .....

5. ज्या व्यतीसोबि बालक आढळून आले त्या व्यतीचे िपशील (असल्यास): i.
नाव .....

ii. वय .....

iii. प्ा..... .....

iv. संपकग क्रमांक.....

v. व्यवसाय .....

6. कोणत्या पहरक्स्ि ीमधये बालक आढळला ि ोि ा .....

ज्यावेळेस बालक पालक / नाि े वाईक / शेजारी यांच्यासोबि असेल-

- बालकाला सादर करणा-या व्यतीचे नाव:
- वय:
- कलग:
- व्यवसाय:
- उत्पन्न:

• वैवाहिक क्स्र्ि◌ी:

• प्◌ा:

• बालकाशी नाि◌े:

• बालकाला सादर करावयाचे कारण:

• बालक त्याच्या/हिच्या सोबि असल्याचा कालावी:

7. बालकासोबि कोणत्याि◌ी प्रकारचा अपराि/ शोषण झाला असल्याचा बालकाने आरोप केला असेल ि◌र.....

8. बालकाची शारीहरक क्स्र्ि◌ी .....

9. सादर करिवेळी बालकासोबि असणा-या वस्ि◌ु/सामान ....

10. ज्या वेळी बालक / बालकांच्या काळजीसाती कायगरि संस्र्◌ा/ हवशेष द्क संस्र्◌ा (हशशुगृि◌)मधये आले ि◌ी हदनांक आहण वेळ .....

11. बालकाच्या कुटुंबाचा शोि◌ घेण्यासाती ि◌ात्काळ करण्याि◌ आलेले उपाय ..... 12. बालकाला वैद्यकीय उपचार, हदला असेल ि◌र.....

13. पोहलसांना माहि◌ि◌ी देण्याि◌ आली आि◌े का.....

बालकाची सही / अ◌ा◌ंगठ्याचा ठसा

बालकाला सादर करणाऱ्या व्यक्तीची सही /

अ◌ा◌ंगठा

पोलीस-स्◌ाहनक पोलीस / हवशेष बाल पोलीस पर्क / पदहनदेशीि◌ बाल कल्याण पोलीस अहिकारी / रेल्वे पोलीस / पहरवीक्षा अहिकारी / कोणिाि◌ी शासकीय सेवक / समाजकल्याण संस्र्◌ा / सामाहजक कायगकिा / बालकांच्या काळजीसाती कायगरि संस्र्◌ा /हवशेष द्क संस्र्◌ा (हशशुगृि◌) प्रभारी/ कोणिाि◌ी नागहरक / बालक/बाहलका स्वि:) (योग्य ि◌े भरावे)

210 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

नमुना 18

[धनयम 18 (5),18(9) आधण 19 (25) पहा]

बालकाला एखाद्या सांस्◌ृ◌ेत दाखल करणेबाबतचे

आदेश (बालगृि◌ / योग्य सुहविा / हवशेष द्क संस्र्◌ा) प्रकरण क्रमांक .....

प्रहि,

कायालय प्रमुख,

बाल कल्याण सहमिी, बाल न्याय(मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिनयम,2015 अन्वये काळजी व संरक्षणाची गरज असलेले.....(बालकाचे नाव), श्री.....,यांचे मुलगा/मुलगी, वय .....राि◌णार.....यास 20.....च्या..... या हदवशी,.....या कालावीसाती बालगृि◌/ हवशेष द्क संस्र्◌ा (हशशुगृि◌))/ योग्य सुहविा यामधये दाखल करण्याचे आदेश देि◌ आि◌े.

उपरोति आदेशाचे अहिनयमानुसार अंमलबजावणी व्◌ि◌ावी या अनुषंगाने, आपणास उपरोति बालकाचा क्स्वकार करण्यासाती ि◌सेच त्याला बालगृि◌ / योग्य सुहविा / हवशेष द्क संस्र्◌ा (हशशुगृि◌))----------

..... मधये दाखल करण्यासाती प्राहिकृि◌ करण्याि◌ येि◌ आि◌े. अनार् व पहरत्यागीि◌ बालकाच्या संदभाि◌ संबंहि◌ अहिका-याने याबाबिची सवग माहि◌ि◌ी रॅक चाईल्ड ककवा संबंहि◌ पोटगलवर अद्ययावि करावी.

माझ्या कडून देण्याि आली आिे. बाल कल्याण सहमिीची
मोि्र. या हदवशी.....

(स्वाक्षरी)

अध्यक्ष / सदस्य **बाल कल्याण सधमती**

सोबि:

आदेशांची प्रहिहलपी, गृि्ाचे िपशील आहण मागील अहभलेख, प्रकरण इहिि्ास आहण वैयक्तिक काळजी आराखडा, लागू असल्याप्रमाणे.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-
+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 **211**

नमुना 19

[धनयम 18 (8) पहा]

प्रलांधबत चौकशी दरम्यान बालकाला आईवडील,पालक,योग्य व्यक्ती याांच्या ताब्यात देण्यासाठी द्यावयाचा आदेश.

प्रकरण क्रमांक....., 20.....

In Re ----------

ज्याअर्ी,.....(बालकाचे नाव) .....या हदवशी (हदनांक) ..... रोजी काळजी व संरक्षणाची गरज असल्याचे आढळले आिे आहण त्यास .....(नाव).....(प्ा) यांनी बंिपत्र सादर केल्यानंि्र त्यांच्या काळजी व पयगवेक्षणाखाली तेवण्याि आले आिे. आहण बाल कल्याण सहमिीला उति बालकाच्या प्रकरणाच्या अनुषंगाने या आदेशान्वये त्याच्या/हिच्या पयगवेक्षणाखाली तेवणे योग्य वाटि.

बालकाला बाल कल्याण सहमिीसमोर सादर करायचे कारण-
....

याद्वारे, असे आदेश देण्याि येि आिेि की, उति बालकाला.....(नाव).....(प्ा) यांच्या पयगवेक्षणाखाली.....इतया कालावीसाती तेवण्याि यावे. यास खालील अटी लागू राि्ील-

1.गरज असल्यास, बंिपत्र सादर करणारा उति व्यती सहमिीला बालकासोबि बंिपत्र व आदेशाच्या प्रिी आवर्शयकिनुसार सादर करील.

2.बालक.....या कालावीसाती .....इर्े वास्ि्व्यास असेन.

3. सहमिीच्या परवानगीहशवाय बालकाला ..... च्या हजल्ि्ाहिकारक्षेत्राि्ून बाि्ेर पडण्याची परवानगी हदली जाणार नाि्ी.

4. बालकाने शालेय / व्यावसाहयक प्रहशक्षण कदरियाि हनयहमिपणे जावे. बालकाने ..... (नाव) शाळा / व्यावसाहयक प्रहशक्षण कदरिय (अिीपासून हनक्रशचि असल्यास) ..... येर्े उपक्स्ि्ि रिावे. (शाळा / व्यावसाहयक प्रहशक्षण कदरियाचा प्ा).

5. बालकाला ज्याच्या काळजीि्ंगगि दाखल करण्याि आले आिे त्यांनी बालकासाती योग्य काळजी, हशक्षण आहण कल्याणाची व्यवस्ा करावी.

6. बालकाला अनावर्शयक घटकांशी संपकग वाढहवण्यास अर्वा हविीसंघषग्रस्ि्ाच्या संपकाि येण्यापासून प्रहिबंि करणयाि यावा.

7. बालकाला अंमली पदार्ग ककवा मनावर पहरणाम करणारे पदार्ग ककवा इिर कोणिी्ी मादक पदार्ग घेण्यापासून प्रहिबंहिि केले जाईल.

8. वर नमूद केलेल्या अटींची पूिगा करण्यासाती, वेळोवेळी सहमीने हदलेल्या हनदेशांचे पालन केले जाईल. 20 _____ चा _____ या हदवशी

(स्वाक्षरी)
अध्यक्ष / सदस्य
बाल कल्याण
सधमती

बाल कल्याण सहमीने जर काि◌ी अंिभूगि केले असेल ि◌र, अहिहरति अटी.

नमुना 20

[धनयम 18 (8) पहा]

पालक ककवा योग्य व्यक्ती द्वारे हमीपत्र.

मी ..... राि◌णार , घर क्र. .....गल्ली..... गांव / शिर .....हजल्ि◌ा..... राज्य की, बाल कल्याण .....याद्वारे घोहषि करिो

सहमी.....च्या आदेशानुसार खालील शिीच्या आिारावर.....(बालकाचे नाव).....(वय) यास मी, आपल्या काळजी व संरक्षणाखाली तेवण्यास इच्छूक आि◌े.

1. जर त्याचे विगन असमाि◌ानकारक असेल ि◌र मी सहमीला ि◌ात्काळ कळवीन.

2. जोपयंि◌ मी त्याचा प्रभारी आि◌े आहण जोपयंि◌ बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयमाि◌ील ि◌त्वानुसार त्याच्या देखरेखीसाती योग्य ि◌रिूद करेल ि◌सेच बालकाचे कल्याण, हवकास, संरक्षण, आरोग्य आहण हशक्षणासाती मी माझे सवोम कायग करीन.

3. त्याच्या आजाराच्या प्रसंगी त्याला जवळच्या दवाखान्यामधये योग्य उपचार हदले जाि◌ील.

4. सहमीने वेळोवेळी हदलेल्या अटींचे पालन करणे ि◌सेच याबाबि वेळोवेळी सहमीला अिवाल सादर करणे, मला मान्य आि◌े.

5. आवर्शयकिनुसार सहमीसमोर मी त्याला / हिला सादर करण्याची ि◌मी देि◌ो.

6. बालक माझ्या ि◌ाब्याि◌ून हनसटले ि◌र मी ि◌ात्काळ सहमीला अवगि करेन.

हदनांक.....

स्वाक्षरी

बाल कल्याण सधमतीपुढे

नमुना 21

[धनयम 19(2) पहा]

काळजी व सांरक्षणाची गरज असलेल्या बालकाांचा

सामाधजक तपासणी अहवाल करणेबाबत आदेश.

प्रहि,

बाल कल्याण अहिकारी / सामाहजक कायगकिा / व्यतिी हचकीत्सक / गृिाचा प्रभारी /अशासकीय संस्ेचा प्रहिहनिी

ज्याअर्ी, बाल न्याय(मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम,2015 च्या कलम 31(2) अन्वये .....यांच्या कडून..... (बालकाचे नाव), वय.....(अंदाजे),जो.....यांचा मुलगा/मुलगी.....आिे. रािणार.....याबाबिचा अिवाल प्राप्ि झाला आिे, ज्यास बाल न्याय(मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम,2015 च्या कलम 31 अन्वये सहमिी समोर सादर करण्याि आले आिे.

उपरोति बालकाचा नमूना-22 प्रमाणे सामाहजक िपासणी करणेबाबिचे आपणास आदेश देण्याि येि आिे. िसेच उति बालकाचा सामाहजक- आर्थक आहण कौटुंहबक पार्शवगभूमीबद्दल चौकशी करणेबाबि हनदेश देण्याि येि आिेि.

सामाहजक चौकशी अिवाल हदनांक..... ककवा त्यापूवी सादर करणेबाबि आपणास हनदेश देण्याि येि आिेि.

हदनांक .....

(स्वाक्षरी)

अध्यक्ष / सदस्य

बाल कल्याण सधमती

नमुना 22

[धनयम 19 (7) पहा]

काळजी आधण सांरक्षणाची गरज असलेल्या बालकाांचा

सामाधजक तपासणी अहवाल

अ.क्र.....

बाल कल्याण सहमिी.....च्या समोर सादर.

प्रकरण क्रमांक .....

सामाहजक िपासणी अिवाल ियार करण्याि आला,द्वारा: बाल कल्याण अहिकारी / सामाहजक कायगकि / व्यतिी हचकीत्सक/गृिाचा प्रभारी / अशासकीय संस्ेचे प्रहिहनिी/हजल्िा बाल संरक्षण कक्ष.

काळजी आहण संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकाचे िपशील:

1. नाव ....

2. वय / हदनांक / जन्म वषग .....

3. कलग ....

4. जाि ....

5. िमग .....

6. वडीलांचे नाव .....

7. आईचे नाव .....

8. पालकांचे नाव .....

9. कायमस्वरूपी प्ा .....

10. पत्त्याची खूण .....

11. शेवटच्या हनवासस्ानाचा प्ा ..... 12.
आई-वडील / कुटुंब सदस्याचे संपकग क्रमांक .....

13. बालक हदव्यांग आिे का: ियोय /
नाियी

(i) श्रवणदोष
(ii) बोलण्याि दोष
(iii) शाहरहरक अंपगत्त्व
(iv) मिीमंदत्त्व
(v) इिर (कृपया स्पष्ट करा)

14. कौटुंहबक िपशील:

अ.क्र. (1)	नाव आहण नाियि (2)	वय (3)	कलग (4)	हशक्षण (5)	व्यवसाय (6)	उत्पन्न (7)	आरोग्याची क्स्ियी (8)	मानहसक व्यंग्यत्वाचा इहिियास (9)	व्यसन (10)

15. कुटुंबाियील सदस्यांचे आपापसाियील संबंि:

i)वडील आहण आई	सौियादगपूणग / असौियादगपूणग / माहिि
ii)वडील आहण बालक	सौियादगपूणग / असौियादगपूणग / माहिि
iii)आई आहण बालक	सौियादगपूणग / असौियादगपूणग / माहिि
iv)वडील आहण भावंड	सौियादगपूणग / असौियादगपूणग / माहिि
v) आई आहण भावंड	सौियादगपूणग / असौियादगपूणग / माहिि
vi) बालक आहण भावंड	सौियादगपूणग / असौियादगपूणग / माहिि
vii) बालक आहण नाियवाईक	सौियादगपूणग / असौियादगपूणग / माहिि

16. जर बालक हववाियीि असेल ियर पिी/पत्नी व मुलांचे नाव, वय व इिर िपशील-

17. कुटुंबाियील सदस्यांचा गुन्यामधये सिभाग असल्याचा इहिियास असेल ियर-

अ.क.	नाि	गुन्याचे स्वरूप	प्रकरणाची कायदेशीर क्स्ि्ी	जर अटक केली असेल ि्र	कैदेचा कालावधी (confinement)	झालेली हशक्षा	सद्यक्स्ि्ी
1	वडील						
2	सावत्र वडील						
3	आई						

4	सावत्र आई						
5	भाऊ						
6	बिीण						
7	इिर(काका,काकू, आजी आजोबा)						

18. ि्माबाबिचा दृष्टीकोन.....

19. विगमान राि्ण्याची क्स्ि्ी .....

20. इिर मित्त्वाचे घटक जर असील ि्र .....

21. बालकाच्या सवयी

अ	ब
i) ि्ूम्रपान करणे	(i)दूरदशगन/हचत्रपट पिाणे
ii) दारू हपणे	(ii) खेळ (बैते /मैदानी खेळ)
iii)अंमली/मादक पदार्ग सेवन(नेमके हलिावे)	
(iii) पुस्ि्क वाचणे	iv) जुगार खेळणे
(iv)ि्ार्थमक काये	
	(v)हचत्रकला/रंगकाम/अहभनय/ गायन
v) भीक मागणे	(vi) अन्य असल्यास
vi)जास्ि् वेळ ऑनलाईन घालहवणे.	
vi) इिर असल्यास.	

22. अभ्यासक्रमा व्यहिरीति इिर आवडी .....

23. व्यतिमत्व वैहशष्ट्ये आहण उत्कृष्ट गुण.....

24. बालकाच्या हशक्षणाचे िपशील (लागू असेल ि्ेर्े खूण
करा) (i) हनरक्षर
(ii) पाचवी पयंि हशक्षण
(iii) पाचवी पेक्षा जास्ि पण आतवीपेक्षा कमी हशक्षण
(iv) आतवी पेक्षा जास्ि पण दिावी पेक्षा कमी हशक्षण.
(v) दिावी पेक्षा जास्ि हशक्षण.

25. ज्या शाळेि ि्ोि्ा हिचे िपशील (योग्य असेल ि्ेर्े खूण
करावी): क. मिमंडळ / नगरपाहलका / पंचायि

ख. शासकीय / अनुसूहचि जाि्ी कल्याण शाळा / मागासवगीय कल्याण शाळा
ग. खाजगी व्यवस््ापन
घ.राष्ट्रीय बाल कामगार प्रकल्पाि्ंगगि शाळा

26. बालकाबाबि वगगसिका-यांचा दृष्टीकोन ....
27. हशक्षक आहण वगगसिकारी यांचा बालकाप्रिी दृष्टीकोन.....
28. शाळा सोडण्याची कारणे (लागू असेल ि्ेर्े खूण करा)
i) नापास झाल्यामुळे
ii) शाळेि्ील उपक्रम आवडि नसल्यामुळे
iii) हशक्षकांची उदासीनिा / हवषय समजण्यास असमर्गिा
iv) सम वयस्यकांचा प्रभाव
v) कमाई करण्यासाती आहण कुटुंबास मदि करण्यासाती
vi) पालकांचा अचानक मृत्यू
vii) शाळेि्ील छळवणूक
viii) शाळेि्ील कडक वाि्ावरण
ix) शाळेपासून दूर गेल्यामुळे झालेली अनुपक्स्ि्ी
x) वयोगटानुसार योग्य हवद्यालय नाि्ी
xi) शाळेि्ील त्रास
xii) शाळेि्ील अपमान
xiii) शाहररीक हशक्षा
xiv)सुचनांचे माधयम
(xv) इिर (कृपया स्पष्ट करा)

29. व्यावसाहयक प्रहशक्षण, जर असेल ि्र ....
30. रोजगार िपशील, जर असेल ि्र ....
31. उत्पन्नाचा िपशील: ....
32. कामाचा िपशील (व्यावसाहयक प्रहशक्षण सोडण्याची कारणे, काम आहण कमगचा-यांबाबिचा दृष्टीकोन).....
33. बिु्ेक हमत्र आि्ेि (लागू असेल ि्ेर्े
खूण करा)
i) हशहक्षि
ii)हनरक्षर
iii) एकाच वयोगटाि्ील

iv) वयाने मोते

v) वयाने लिान

vi) समकलगी

vii)हवषमकलगी

viii)व्यसनी

ix) गुन्ि्ेगारी पार्शवगभूमी असणारे.

34. बालकाचा हमत्रांप्रिी दृष्टीकोन .....

35. हमत्रांचा बालकाप्रिी दृष्टीकोन.....

36. शेजारील पहरसराचे हनरीक्षण (बालकावर शेजारच्या प्रभावाचे मूल्यांकन करण्यासाती) .....

37. बालकाची मानहसक क्स्ि्ी: (विगमान आहण भूिकाळाि्ील) .....

38. बालकाची शारीहरक क्स्ि्ी: (सधयाची आहण पूवीची) .....

39. बालकाची आरोग्यहवषयक क्स्ि्ी-

i)र्शवसनासंबंि्ी संबंि्ी हवकार- ii)श्रवणदोष -

iii)नेत्र आजार-

iv) दाि्ांचे आजार-

v)ि्दयाचे आजार -

vi)त्वचेचे आजार -

vii)लैंहगक संक्रहमि आजार-

viii)मज्जासंस्ि्ेसंबंि्ीचा हवकार - ix)मानहसक अपंगत्व -

x)शारीहरक अपंगत्व -

xi)मूत्रमागाि संक्रमण हवकार - xii)इिर (कृपया स्पष्ट करा) -

आि्े /माहि्ी नाि्ी / नाि्ी

आि्े /माहि्ी नाि्ी / नाि्ी

आि्े /माहि्ी नाि्ी / नाि्ी

आि्े /माहि्ी नाि्ी / नाि्ी

आि्े /माहि्ी नाि्ी / नाि्ी

आि्े /माहि्ी नाि्ी / नाि्ी

आि्े /माहि्ी नाि्ी / नाि्ी

आि्े /माहि्ी नाि्ी / नाि्ी

आि्े /माहि्ी नाि्ी / नाि्ी

आि्े /माहि्ी नाि्ी / नाि्ी

आि्े /माहि्ी नाि्ी / नाि्ी

40. बालकाला काि्ी व्यसन आि्े का ि्ोय/नाि्ी.

40(1) व्यसनाचा प्रकार

41. सहमीसमोर सादर करण्यापुवी बालक कोणासोबि वास्ि्व्यास ि्ोि्े

(i) पालक (पालक) - आई / वडील / दोन्ि्ी

(ii) भावंड / रिताचे नाि्ेवाईक

(iii) पालक - नाि्े

(iv) हमत्र

(v) रस्त्यावर

(vi) रात्र हनवारा

(vii) अनार्ालय / वसिीगृि / ित्सम घर

(viii) इिर (कृपया स्पष्ट करा)

42. बालकाची घराूिन पळून जाण्याची प्रवृी /इहिास असेल िर .....

43. घराील हशस्ीबाबि पालकांचा दृष्टीकोन व त्याबाबि बालकाची प्रहिक्रीया.....

44. कुटुंब सोडण्याची कारणे (लागू असेल ितेर्े खूण करा)

(i) आईवडील/ पालक /सावत्र आईवडील यांच्याद्वारे गैरविगन (ii) रोजगाराच्या शोिाि

(iii) हमत्रमंडळींचा प्रभाव

(iv) आई-वहडलांची असमर्गिा

(v) आई-वहडलांचा गुन्ेगारी व्यविार

(vi) आई-वहडलांचे हवभाजन

(vii) आई-वहडलांचा मृत्यू

(viii) गरीबी

(ix) इिर (कृपया स्पष्ट करा)

45. बालक िरहवले आिे का?

45(1) जर बालक िरहवले असेल िर आई-वहडलांनी िक्रार दाखल केली आिे काय, 46. बालक एखाद्या अपराीचा बळी आिे का? ीो / नाीी

47. बालकासोबि झालेल्या गैरविगनाचे प्रकार (लागू असेल ितेर्े खूण करा)

(i) शाब्दक गैरविगन - पालक / भावंड / हनयोिे / इिर (कृपया स्पष्ट करा)

(ii) शारीहरक शोषण

(iii) लैंहगक अत्याचार- पालक / भावंड / हनयोिे / इिर (कृपया स्पष्ट करा)

(iv) इिर - पालक / भावंड / हनयोिे / इिर (कृपया स्पष्ट करा)

48. बालकासोबि झालेल्या वाईट वागणूकीचे प्रकार (लागू असेल ितेर्े खूण करा).

i) भोजन न देणे - पालक / भावंड /हनयोिा / इिर (कृपया स्पष्ट करा) ii) हनदगयीपणे मारिाण- पालक / भावंड / हनयोिे / अन्य (कृपया स्पष्ट करा) iii) दुखापि करणे- पालक / भावंड / हनयोिे / अन्य (कृपया स्पष्ट करा) iv) पालक / भावंड / हनयोिे / अन्य (कृपया स्पष्ट करा)

v) इिर (कृपया स्पष्ट करा) / भावंड / हनयोिे / इिर (कृपया स्पष्ट करा) 48. बालकाचे शोषण

i) पैसे न देी काम करहवणे.

ii) कमी दराि जास्ि वेळ काम करून घेणे

iii) इिर (कृपया स्पष्ट करा)

49. बालकाला कुतल्याी कारणासाती हवकि घेिले ककवा हवकले ककवा मानवी वाियूकीसाती ककवा इिर कारणासाती हवकले आिे का? ीोय / नाीी

50. बालकाचा भीक मागण्यासाती वापर करण्याि आला आिे का? ीोय / नाीी

51. बालकाचा कोणीिी टोळी ककवा प्रौढांद्वारे/ प्रौढांच्या गटाकडून वापर ककवा त्याचा अंमली पदार्ाच्या कामासाती वापर केला आिे काय : ियोय / नाियी

52. मागील संस्ा , प्रकरणाचा इतिियास आहण वैयक्तिक काळजी आराखडा, जर असल्यास:
.....

53. गुन्ियेगाराचा ियपशील: (जसे नाव, वय, संपकग क्रमांक, प्ा, शाहररीक गुण, कुटुंबासोबिचे नाियेि, मधयस्ाचा समावेश गावाियील एखाद्या इिर बालकासोबि गुन्ियेगाराने गैरविगन/शोषण केले आिे काय / बालक गुन्ियेगाराच्या संपकाि कसा आला) ....

54. बालकांचा गुन्ियेगाराबाबिचा दृष्टीकोन .....

55. पोहलसांना माहियी देण्याि आली आिे ककवा नाियी .....

56. गुन्ियेगाराहवरूधद जर काियी कारवाई करण्याि आली असेल .....

57. इिर कोणियी अहभप्राय ....

चौकशीचे धनष्कर्ष 1.

भावनात्मक घटक .....

2. शारीहरक क्स्ियी .....

3. बुहद्धम्ा .....

4. सामाहजक आहण आर्थर्क घटक .....

5. समस्येची संभाव्य कारणे: .....

6. गुन्याची कारणे / योगदान घटक यासि प्रकरणाचे हवर्शलेषण

7. बालकाला काळजी व संरक्षणाची गरज असल्याची कारणे .....

8. ियज्ञांची मि.....

9. मनो-सामाहजक ियज्ञांचे मूल्यांकन .....

10. ियार्थमक कारक .....

11. बालकाला ज्या कुटुंबाि पुन:स्ाहपि करावयाचे आिे त्याचे जोखीम हवर्शलेषण .....

12. मागील संस्ा / प्रकरणाचा इतिियास आहण वैयक्तिक काळजी आराखडा, जर असल्यास: ..... 13. बालकाला मनोवैज्ञाहनक सिाय्य,पुनवगसन व पुनएगकाक्त्मकरण याबाबि बालहवकास अहिकारी / व्यतीिहचकीत्सक / सामाहजक कायगकिा यांची हशफारस आहण सुचहवण्याि आलेली योजना
....

स्वाक्षरी

(धनयुक्त करण्यात आलेल्या व्यक्तीची)

नमुना 23

[धनयम 19 (21) पहा]

बालकाचे समपषण करणेसाठीचा अजष

हदनांक

प्रहि,

बाल कल्याण सहमिी,

हजल्ि्ा .....

मी / आम्ि्ी ..... (अजगदाराचे नाव)..... (बालकासोबिचे नाि्े) वय ..... वषग वयाचे असून,.....(बालकाचे नाव) यास बाल कल्याण सहमिीसमोर समपगण करावयाचे आि्े.कारण हक.....(समपगण करावयाचे कारण).

मला/आम्ि्ाला संपूणग बाबीची जाणीव असून मी/आम्ि्ी पूणग शुधदीमधये बाल कल्याण सहमिीला अजग करीि आिोि. मला.....(बालकाचे नाव) याच्या समपगणाचा हनणगय घेण्याकरिा कोणत्याि्ी व्यतिीने जबरदस्ि्ी केलेली नाि्ी ककवा ि्ा हनणगय घेण्यास प्रभाहवि केले नाि्ी. जर बालकाला द्क ग्रिणासाती देण्याि आले असेल ि्र मला कोणिाि्ी आक्षेप असणार नाि्ी. बालकाला समपगण केल्यामुळे ि्ोणा-या पहरणामाची मला पूणग जाणीव आि्े.

अजगदाराची पूणग स्वाक्षरी /
अंगठ्याचा तसा (बाल कल्याण सहमिीस आवर्शयक वाटल्यास)

नाव आहण प्ा .....

(ज्यांच्यासमोर अजग सादर करण्याि आला त्या अधयक्ष / सदस्यांची स्वाक्षरी)

उपक्स्ि्: _____ हदनांक .....

वेळ .....

हतकाण .....

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú- +ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 223

नमुना 24

[धनयम 19(21) पहा] समपषणाचे बांि्पत्र

प्रकरण क्रमांक .....

पुन्ि्ा ..... मधये

मी / आम्ि्ी,खालीलप्रमाणे ..... कौटुंहबक नाव /प्रर्म नाव ..... येर्े राि्णार असून ..... (बालकाचे नाव).....(वय).....(जन्म ि्ारीख) असून यास समर्थपि करीि आिोि, कारण की.....

(ii) मी / आम्ि्ी स्वि: आमच्या बालकास समर्थपि करीि आिोि, यासाती आमच्यावर कोणत्याि्ी प्रकारची जबरदस्ि्ी दबाव, ि्मकी, लाच, कोणत्याि्ी प्रकारची भरपाई करण्याि आलेली नाि्ी.

(iii) मला/आम्ि्ाला समपगणाच्या पहरणामाबाबि संपूणग माहिि्ी व सल्ला देण्याि आला आि्े. ि्सेच समपगणाच्या 60 व्या हदवसापयंि आम्ि्ी समपगण बंि्पत्र मागे घेि्ले नाि्ी, ि्र बालकावर आमचा कोणिाि्ी अहिकार असणार नाि्ी याबाबि आम्ि्ाला जाणीव आि्े.

(iv) मला/आम्ि्ाला समपगणाच्या पहरणामाबाबि संपूणग माहिि्ी देण्याि आली आि्े. ि्सेच समपगणाच्या 60 व्या हदवसापयंि आम्ि्ी समपगण बंि्पत्र मागे घेि्ले नाि्ी, ि्र आमचे बालक आहण मी/आम्ि्ी यांचे कायदेशीर नाि्े संपुष्टाि येईल याची मला जाणीव आि्े.

(v) मला/ आम्ि्ाला या बाबीची जाणीव आि्े की आमच्या बालकाला देशाि्ील ककवा देशाबाि्ेरील व्यातीला द्क म्ि्णून हदले जाऊ शकि आहण यास माझी/आमची संमिी आि्े.

(vi) मला/आम्िाला याची जाणीव आिे हक, माझ्या/आमच्या बालकाला द्क म्िणून हदल्यांनिर बालक व द्क पालक यांच्या मधये कायमचे नाि्े ियार ि्ोईल आहण ि्द्रंि्र मी/आम्ि्ी बालकावर ितक सांगिा येणार नाि्ी.

(vii) मी / आम्ि्ी इच्छा /अहनच्छा व्यति करिो की, (लागू असेल ि्ेर्े खूण करावी) बालक ज्यावेळेस त्याच्या मूळ पालकांना शोि्ायला येईल त्यावेळेस ,माझी/आमची ओळख आहण प्ा उघड करण्याि यावा/उघड करण्याि येवू नये.

(viii) मी / आम्ि्ी जाि्ीर करिो की मी / आम्ि्ी वरील हविाने काळजीपूवगक वाचली आिेि आहण ि्ी पूणगपणे समजली आिेि.

हदनांक.....

[समपषण करणा-या व्यक्तीची स्वाक्षरी ककवा अाि्ंगठ्याचा ठसा]

2. साक्षीदारांची जाि्ीरनामा

आम्ि्ी उपरोति समपगणाचे साक्षीदार आिोि.

(अ) पहिल्या साक्षीदाराची स्वाक्षरी, नाव व प्ा

....

....

(ब) दुस-या साक्षीदाराची सिी, नाव व प्ा

....

3. बाल कल्याण सहमिीचे प्रमाणन

आम्ि्ी या द्वारे प्रमाहणि करिो की उपरोति व्यिी आहण साक्षीदार माझ्यासमोर ि्जर ि्ोि्े आहण या हदवशी माझ्यासमोर कागदपत्रांवर सिी करण्याि आलेली आिे.

हदनांक-

सदस्य / अध्यक्षाांची सही / धशक्का
बाल कल्याण सधमती

नमुना 25

[धनयम 19(28) पहा]

बालकाला दत्तकग्रहणासाठी मुक्त घोधर्त करणेबाबत प्रमाणपत्र.

1.बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम,2015 च्या कलम 38 अन्वये .....बाल कल्याण सहमिी च्या अहिकारांचा वापर करून ि्ी सहमिी आदेश क्र.....हदनांक.....अन्वये हवशेष द्क संस्ा /बालकांची काळजी घेणा-या संस्ा(नाव व प्ा) च्या देखरेखीखाली तेवण्याि आलेले बालक.....जन्म ि्ारखेच्या आिारावर अहिनयमानुसार खालील आिारावर द्कग्रिणासाती मुति असल्याचे घोहषि करण्याि येि आिे.

□पहरवीक्षा अहिकारी/बाल हवकास अहिकारी/सामाहजक कायगकिा/व्यिी हचकीत्सक/इिर यांचा चौकशी अिवाल(प्रकरणानुसार).हवशेष द्क संस्ा , हजल्ि्ा बाल संरक्षण

अहिकारी यांच्याकडून प्राप्ि चौकशी अिवाल आहण आयपीसी च्या कलम 317 अन्वये पोहलस चौकशी अिवाल(पहरत्यागीि/ सापडलेले/प्रकरणानुसार) आवर्शयक राि्ील.

□बालकाचे जैहवक पालक/कायदेशीर पालक यांनी सहमीसमोर सादर केलेले समपगण बंि्पत्र(हदनांक)

□बालकाला पुनस्र्ाहपि करण्यासाती अहिहनयमाच्या कलम 40(1) व द्कग्रिण हनयम व हनयमावली अन्वये प्रयत्न करण्याि आले ि्र्ाहप, बालकाचे जैहवक पालक/कायदेशीर पालक असल्याबाबि आजिागायि कोणीि्ी दावा केला नाि्ी याबाबि हजल्ि्ा बाल संरक्षण अहिकारी/बालकांच्या काळजीसाती कायगरि संस्र्ा/हवशेष द्क संस्र्ा यांचे घोषणापत्र.

2.असे प्रमाहणि करण्याि येि्े की-

□जैहवक पालक/कायदेशीर पालक, जे उपलब्ि असील ,त्यांना बालकाला द्कग्रिणासाती दाखल करणे यासाती संमी हदल्यानंि्र बालक व त्याचा/हिचे कुटूंबीय यांचे कायदेशीर नाि्े संपुष्टाि येईल याबाबि आवर्शयक ि्ी माहिि्ी व पहरणाम याबाबि अवगि करण्याि आले आि्े.

□जैहवक पालक/कायदेशीर पालक यांनी आवर्शयक कायदेशीर नमुन्यामधये स्वेछेने संमी हदली आि्े.यासाती त्यांना कोणिि्ी प्रलोभन, रतकम ककवा भरपाईचे आहमष दाखहवण्याि आलेले नाि्ी.आहण आवर्शयक असेल ि्ेर्े आईची संमी बालकाच्या जन्मानंि्र घेण्याि आली आि्े.

226 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

□हवशेष द्क संस्र्ा /बालकांच्या काळजीसाती कायगरि संस्र्ा ज्यांना बालकाची जबाबदारी सोपहवण्याि आली आि्े ि्े CARINGS वर बालकाचे छायाहचत्र आहण इिर आवर्शयक ि्पशील समाहवष्ट करील आहण अशा मुलाला अहिहनयम आहण द्क हवहनयम मधये नमूद केलेल्या प्रहक्रयेनुसार अवलंब करील.

अध्यक्ष आधण सधमतीचे सदस्य याांची स्वाक्षरी

(बाल कल्याण सहमीची मोि्र)

हदनांक:

हतकाण:

प्रहि: बालकांची काळजी घेणा-या संस्र्ा/हवशेष द्क संस्र्ा/ संबंि्ीि हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष यांना माहिि्ी आहण आवर्शयक कायगवाि्ीसाती

(स्वाक्षरी: आधण मोहर)

धदनाांक:

नमुना 26

[धनयम 20 (1) पहा]

सधमतीसाठी प्रकरण सधनयांत्रण पत्रक

प्रकरण सधनयांत्रण पत्रक

(एकापेक्षा जास्ि बालक असल्यास वेगळ्या पत्रकांचा वापर केला जाऊ शकिो) बाल कल्याण सहमी, हजल्ि्ा .....

प्रकरण क्रमांक .....चे .....

प्रकरण नाव:

पोहलस स्टेशन..... कलमांिगगि.....	हदनांक..... प्र.चौ.अ.क्र./जीडी/डीडी क्र. .....
पहरहवक्षा अहिका-याचे नाव	िपासणी अहिका-याचे नाव .....

बालकाचे तपशील

नाव	आईवडील/पालक यांचा संपकग क्रमांक	सधयाचा प्ा	कायमचा प्ा

सधमतीसमोर बालकाला सादर केल्याचा वेळ व धदनाांक.....
पधहल्या सादरीकरणाचा धदनाांक व वेळ.....

सी.आर.पी.सी.च्या कलम 54 अन्वये वैद्यकीय तपासणी अहवाल धदनाांक(जर असेल तर)

228 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

वय धनिारण	
गुन्ि्ा घडला त्या हदवशीचे वय..... वय हनिारणाचा हदनाक..... वय हनिारणासाती लागलेला वेळ..... हनिारण कोणी केले... सहमिी वापरण्याि आलेले पुरावे- कागदपत्रे	वैद्यकीय
बालकाला दाखल करणे	
बालगृि्ामधये.....	यांच्या हनरीक्षणाखाली पातहवले(संस्ेचे नाव)

.....पासून.....पयंि	

प्रगती अहवाल

(प्रकरणाच्या प्रम सुनावणीच्या धदवशी तयार करावयाचे वेळापत्रक)

कायषवाही	**धनिाधरत धदनाांक**	**वास्तधवक धदनाांक**
वय हनिारण	हदनांक.....	
सामाहजक िपासणी अिवाल(नमुना क्र.22)	हदनांक.....	
पुढील िपासणीच्या अनुषंगाने अिवाल सादर करणे, जर असेल ि्र,	हदनांक.....	
बालकाचा जबाब	हदनांक.....	
वैयतिक काळजी आराखडा(बालकांच्या काळजी घेणा-या संस्ाामधये दाखल बालकाच्या बाबिीि दाखल झाल्यापासून एका महिन्याच्या आि ियार करावा)	हदनांक.....	
हनपटारा(अंहिम आदेश)	हदनांक.....	
पकरणाचा हनपटारा झालयानिरचा आढावा	हदनाक.....	

स्वाक्षरी/-

बाल कल्याण सधमती

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 229

नमुना 27

[धनयम 22 (2) आधण 23(2) पहा]

बाल न्याय (बालकांची काळजी व सांरक्षण) अधिधनयम,2015 अन्वये बालकाांच्या काळजी घेणा-या सांस्ेची नोंदणी प्रमाणपत्रासाठी करावयाचा अजष

प्रहि,

महिला व बाल हवकास हवभाग,

मिाराष्ट्र शासन

1. बालकांच्या काळजी घेणा-या संस्ा चालहवण्यास इच्छूक अजगदार/संस्ा िपशील:

(i) बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम 2015 च्या कलम 2(21) अनुसार संस्ेचा प्रकार .....

(ii) संस्ेचे / संघटनेचे नाव .....

(iii) संबंिीि अहियमांिगगि नोंदणी झालेल्या संस्ेचा/संघटनेचा नोंदणी क्रमांक व नोंदणीचा हदनांक (सोबि जोडावे-नोंदणीसंबंिी साक्षांहकि कागदपत्रे आहण हनयमावली, घटनापत्रक) आहण बालकांच्या काळजीसाती कायगरि संस्ा चालहवण्यासंबिीि ि्रिूदी, असा संस्ा चालहवण्यासातीचा प्रशासनाचा तराव)

(iv) संस्ा / संघटना चालहवण्यासाती वैिि्ा कालावि .....

(v) अजगदार / संस्ा / संघटना यांचा संपूणग प्ा .....

(vi) एसटीडी कोड / दूरधवहन क्र. ....

(vii) एसटीडी कोड / फॅतस क्रमांक ....

(viii) ई-मेल प्ा ....

(ix) संस्ा देशभर कायगरि आिे का,जर िोय असेल िर, अन्य राज्यांिील त्यांच्या शाखांचे प्े द्या ..... कृपया राज्य ककवा हजल्िा नमूद करावा.

(x) संस्ा / संघटनेला याआिी मान्यिा नाकारण्याि आली आिे काय िोय / नाि(xi) ज्या अजाच्या अनुषंगाने संस्ा / संघटनेला याआिी मान्यिा नाकारण्याि आली त्याचा संदभग.

अ) नाकारण्याि आल्याची िारीख .....

आ)कोणत्या हवभागाकडून नोंदणी नाकारण्याि आली..... .

(xi) बालकांची काळजी घेणारी संस्ा म्िणून नोंदणी नाकारण्याचे कारण .....

(xiii) संस्ा /संघटनेला काव्या यादीि टाकण्याि आले आिे काय: िोय / नाि

230 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

2. बालकांची काळजी घेणारी संस्ा म्िणून प्रस्िाहवि संस्ेचे िपशील प्रस्िाहवि बालकांची काळजी घेणा-या संस्ेचे नाव .....

i. बालकांची काळजी घेणारी संस्ेचा प्रकार (कलम 2(21) अंगगि).....

ii. बालकांची काळजी घेणारी प्रस्िाहवि संस्ा ककवा संघटनेचा संपूणग प्ा / स्ान iii. एसटीडी कोड / दूरधवनी क्रमांक .....

iv. एसटीडी कोड / फॅतस क्रमांक .....

v. ई-मेल प्ा ....

vi. प्रस्िाहवि बालकांची काळजी घेणारी संस्ा संस्ेचा पहरसर मालकीचा आिे ककवा भाड्याने घेिला आिे (छायाहचत्र जोडावेि)

3. संपकग (प्रस्िाहवि बालकांच्या काळजीसाती कायगरि संस्ेचे नाव आहण अंिर):

(i) मुख्य रस्िा .....

(ii) बसस्ान .....

(iii) रेल्वे स्टेशन .....

(iv) दवाखाना .....

(v) शाळा .....

(vi) व्यावसाहयक प्रहशक्षण कदरिय ...

(vii) कोणीिी मित्त्वाची खूण .....

4. पायाभूि सुहविा

(i) खोल्यांची संख्या (मापनासि उल्लेख) ..... (फोटो संलग्न करावेि)

(ii) शौचालयांची संख्या (मापनासि उल्लेख) ..... (फोटो संलग्न करावेि)

(iii) हकचनची संख्या (मापनासि उल्लेख) ..... (फोटो संलग्न करावेि)

(iv) आजारपणासाती दरम्यान लागणा-या खोलीची संख्या ..... (फोटो संलग्न करावेि)

(iv) इमारीिच्या ब्लू कप्रटची कॉपी (इमारीिचा अस्सल रेखाटन आराखडा) आहण भोगवटा(occupation) प्रमाणपत्र सोबि जोडावे.

(vi) अनपेहक्षि आप्ीचा सामना करण्यासातीच्या रचनेमधये करण्याि आलेल्या बदलाचा देखील उल्लेख करावा:

(i) आग

(ii) भूकंप

(iii) इिर कोणीिी व्यवस्ा

(iv) हपण्याचे पाण्याची व्यवस्ा

(v) स्वच्छिा आहण स्वच्छिा राखण्यासाती व्यवस्ा:

(vi) कीटक हनयंत्रण

(vii) कचरा हवल्ेवाट

(viii) सातवणूक जागा.

(ix) इिर कोणीिी व्यवस्ा

(x) भाडे करारपत्र / इमारि देखभाल खजाचे अंदाजपत्र (जे लागू असेल िे) (भाडे कराराची नोंदणीकृि प्रि जोडावी)

(xi) आपत्कालीन पहरक्स्िीि बालके व कमगचारी यांच्यासाती वाि्ुक व्यवस्ा.

5. संस्ा / संघटनेची क्षमिा-

i). बालकांची संख्या (0-6 वषे), गृिामधये उपक्स्ि / प्रस्ाहवि (जर असेल िर) ii). बालकांची संख्या (6-10 वषे), गृिामधये उपक्स्ि / प्रस्ाहवि (जर असेल िर) iii). बालकांची संख्या (11-15 वषे), गृिामधये उपक्स्ि / प्रस्ाहवि (जर असेल िर) iv). बालकांची संख्या (16-18 वषे), गृिामधये उपक्स्ि / प्रस्ाहवि (जर असेल िर) v). बालकांची संख्या (18-21 वषे), गृिामधये उपक्स्ि / प्रस्ाहवि (जर असेल िर)

6. हवद्यमान बालकांची काळजी घेणारी संस्ेमधये बालकांना तेवण्याि येिे याबाबि बाल कल्याण सहमिी/बाल न्याय मंडळ यांना कळहवण्याि आले आिे काय, िोय / नाही

7. उपलब्ि सुहविा

(i) शैक्षहणक सुहविा ....

(ii) आरोग्य िपासणी ककवा आपत्कालीन वैद्यकीय व्यवस्ा, िपासणीची वारंवारिा, कोणत्या िपासण्या करण्याचे प्रस्ाहवि आिे.....

(iii) मनोरंजन सुहविा / खेळण्याचे मैदान .....

(iv) व्यावसाहयक प्रहशक्षण सुहविा .....

(v) बालकांच्या हवकासावर पहरणाम करणा-या इिर कोणत्याही सुहविा.

(vi) अशा सेवांचा लाभ घेण्यासाती मुलांच्या वाि्ूकीसातीची सुहविा.

(vii) बालकांच्या व कमगचा-यांची देखरेख करण्यासाती बायोमेहरक उपकरण कायगरि आिे काय

िोय / नाही

8. कमगचारी िपशील

(i) नाव आहण पदनामासि कमगचा-यांची िपशीलवार यादी

..... (ii) कमगचा-यांचे हशक्षण आहण अनुभव

....

(iii) भागीदार संस्ेचे नाव

(iv) संस्ेच्या मुख्य पदाहिका-याचे नाव

(iv) मुलींसाती कायगरि सवग संस्ांच्या बाबिीि सवग महिला कमगचारी अहनवायग आिेि.

9. अजगदाराची पार्शवगभूमी (संस्ा / संघटना)

(i) मागील ि्ीन वषांि संस्ेचे प्रमुख उपक्रम (वार्थषक अिवालाची प्रि जोडावी)

(ii) व्यवस्ापकीय सहमिी / हनयामक मंडळ यांच्या नावाची यादी सोबि जोडलेल्या नमून्याि (हनयामक मंडळाचा वार्थषक तराव सोबि जोडावा)

(iii) संस्ेची मालम्ा / पायाभूि सुहविा याची यादी.

(iv) संस्ा, परदेशी योगदान (हवहनयमन) अहिहनयम, 1976 अंिगगि नोंदणीकृि आिे काय(नोंदणीचे प्रमाणपत्र सोबि जोडावे)

(v) मागील दोन वषाि हमळालेल्या परदेशी देणग्यांचा ि्पशील (संलग्न-संबंहिि कागदपत्रे)

(vi) इिर मागाने हमळालेल्या अनुदानाचा स्ोि (जर असेल ि्र), योजना / प्रकल्पाचे नाव, उद्देश रतकम, इत्यादीं.

(vii) हनिीच्या इिर स्ोि्ांची यादी (जर असेल ि्र) .

(viii) एजन्सीचे आक्स्ि्वाि असलेल्या बँक खात्याचा ि्पशील, शाखा कोड खाि्े क्र.

(ix) प्रस्ि्ाहवि अनुदानासाती एक स्विंत्र बँक खाि्े उघडण्यासाती एजन्सी सिमि आिे की नाि्ी (x) अजग केल्यानंि्र लगेचच हकमान सरासरी रु. 2,00,000 / - इिकी हशल्लक असावी.

(xii) जोडपत्र - मागील ि्ीन वषांच्या खात्याचे छायाहचत्र सोबि जोडावे :

i. लेखापहरक्षण अिवाल

ii. उत्पन्न आहण खचग खाि्े

iii. पावि्ी आहण देयक खाि्े

iv. संस्ेचा ि्ाळेबंद

मी असे घोहषि करिो की, बालकांची काळजी घेणारी संस्ा बाल संरक्षण ि्ोरण आहण बाल न्याय अहिहनयम,2015 व ि्े हनयम याप्रमाणे कायग करील.

मी घोहषि करिो की प्रशासकीय मंडळ /व्यवस्ापन सहमिी यावर कायगरि ____ सदस्य कदरिय / राज्य सरकारचा कमगचारी म्िणून कायगरि आिेि, आहण त्यांना योग्य प्राहिका-यांकडून ना-ि्रकि प्रमाणपत्र प्रदान करण्याि आले आिे आहण बालकांची काळजी घेणारी संस्ेकडून त्यांना नगद ककवा प्रकारची कोणीि्ी फायदे प्राप्ि ि्ोणार नाि्ी.

मी जाि्ीर करिो की, संस्ेशी संबंि्ीि कोणत्याि्ी व्यिीचा यापुवी अनैहिक कृि्ी, बालकांचे शोषण ककवा बाल कामगार तेवणे अशा अपराि्ामधये समावेश असल्याचे आढळून आले नाि्ी. ि्सेच या संस्ेला कदरिय ककवा राज्य सरकारद्वारे किीच काळ्या यादीि टाकण्याि आले नाि्ी.

मी ि्े घोहषि करिो की, बालकांची काळजी घेणारी संस्ेचा आहण त्याच्या पहरसराचा उपयोग केवळ या अजाच्या मुद्दा क्र. 2 (ii) मधये नमूद केलेल्या उद्देर्शयासाती करण्याि येईल.

बालकांची काळजी घेणारी संस्ेची मुळ पहरसराि्ून इिर हतकाणी स्लांिरण करण्याआिी महिला व बाल हवकास हवभागाच्या योग्य प्राहिका-याची परवानगी घेिली जाईल.

व्यवस्ापन सहमिी / प्रशासकीय मंडळामधये वेळोवेळी कोणिेिी बदल झाल्यास याबाबि महिला व बाल हवकास हवभागाच्या योग्य प्राहिकरण अवगि केले जाईल.

मी, बाल न्याय (बालकांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम, 2015 आहण बाल न्याय (बालकांची काळजी व संरक्षण) हनयम, 2016 वाचले आहण समजून घेिले आिेि.

..... (संघटन/ संस्ेचे नाव) बालकांची काळजी घेणारी संस्ा म्िणून नोंदणी व्िावी यासाती बाल न्याय (बालकांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम, 2015 आहण मिाराष्ट्र राज्य बाल न्याय (बालकांची काळजी व संरक्षण) हनयम, 2018 मिील सवग आवर्शयक बाबींची पूिगिा केली आिे.

मी या संदभाि कदरियीय / राज्य अहिहनयम, हनयम, मागगदशगक ित्वे, पहरपत्रके आहण अहिसूचना आहण वेळोवेळी अहिसूहचि केल्या जाणा-या सवग अटींचे पालन करण्याचा प्रयत्न करीन.

बालकांची काळजी, संरक्षण आहण पुनवगसन यासाती बाल कल्याण सहमिी व बाल न्याय मंडळ यांच्या आदेशाचे पालन करीन .

अहिकृि स्वाक्षरीकत्याची सिी: .....

नाव: ..... पदनाम: .. .. प्ा..... .....

हजल्िा ..... िारीख .... कायालय हशतका:

स्वाक्षरी: साक्षीदारांची क्र.1: ..... स्वाक्षरी: साक्षीदारांची क्र.2: ....

234 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

नमुना 28

[धनयम 22 (3) आधण 23 (4) पहा]

नोंदणी प्रमाणपत्र

(बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम 2015कलम 41 अंिगगि)

नमूना 27 नुसार.....यांनी सादर केलेल्या कागदपत्रांची पडिाळणी केल्यानंिर,बाल न्याय(मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम,2015 च्या कलम 41(1) अन्वये .....या हदनांकापासून बालकांची काळजी घेणारी संस्ा (बालगृि/ खुले हनवारगृि/हनरीक्षण गृि/हवशेष गृि/सुरहक्षि हतकाण/हवशेष द्क संस्ा/योग्य सुहविा) म्िणून ------ वषासाती अनुदाहनि/हवनाअनुदाहनि ित्वावर नोंदणी क्रमांक....., हदला जाि आिे.ि्ाहप, राज्य शासन कोणत्याि्ी वेळी सदर नोंदणी रद्द करू शकि.

सदर संस्ेला .....इितया संख्येसाती मान्यिा देण्याि आली आिे. बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम,2015 आहण मिाराष्ट्र राज्य बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) हनयम, 2016 िसेच कदरिय/राज्य शासनाने वेळोवेळी ियार केलेल्या हनयमाचे अनुपालन करणे बंिनकारक राि्ील.

सायक अनुदान िे राज्यशासनाकडून हनिाहरि केलेनुसार देय असेल आहण िे ितक म्िणून दावा करिा येणार नाि्ी.

हदनांक-

(स्वाक्षरी)

धशक्का

नाव आधण पदनाम .....

नमुना 29

[धनयम 23 (9) पहा]

खुल्या धनवारागृहाने धजल्हा बाल सांरक्षण कक्ष/बाल कल्याण सधमतीला सादर करावयाचा माधसक अहवाल.

1. खुले हनवारगृिाचे नाव .....

2. प्रभारी चे नाव .....

3. नोंदणी क्रमांक .....

4. गृिाचा प्ा ....

5. अिवालाचा कालावी ....

6. उपलबि असलेल्या बालकांचे िपशील.....

अ क्र	बालका चे नाव	वहडलां चे नाव	बालकाचा प्ा, उपलबि असेल िर	प्रवेशाचा हदनांक	प्रवेशाचे कारण	राि्याचा कालावी	उपलबि सुहवि	बाल कल्याण सहमीसमोर सादर करण्याि आले ि्ोि्े का (ि्ोय/ नाि्ी)	अहभप्राय, काि्ी असल्यास

7. महिन्याि दाखल करण्याि आलेल्या बालकांची एकूण संख्या ..... 8. महिन्याच्या शेवटच्या हदवशी खुल्या हनवारागृिाि्ील बालकांची एकूण संख्या..... .....

9. महिन्यादरम्यान खुल्या हनवारागृिाच्या सुहविांचा लाभ घेिलेल्या बालकांची एकूण संख्या .....

10. यापैकी हकिी बालकांनी फति हदवसाच या सुहविचा लाभ घेिला:

11. एका महिन्याि कुटूंबासोबि पुन:दाखल करण्याि आलेल्या बालकांची संख्या 12. एका महिन्यामधये बाल गृिामधये दाखल करण्याि आलेल्या बालकांची संख्या.

स्वाक्षरी/-

खुल्या धनवारागृहाचे प्रभारी

नमुना 30

[धनयम 25 (4) पहा]

बालकासांबांि◌ीत अभ्यास अहवाल

बालक अभ्यास अहवाल		
अ.ि.	**घटक**	**प्रधतसाद**
1	मुल्यांकनाचा हदनांक	
2	संदभग स्त्रोि	
3	बालकाचे वेळोवेळी अद्ययावि करावयाचे छायाहचत्र	
बालकाची माधहती		
4	बालकाचे नाव	
5	बालकाचा जन्म हदनांक	
6	जन्माचे हतकाण	
7	वय	
8	राष्ट्रीयत्व	
9	िमग	
10	हशक्षण	
11	माि◌ृभाषा	
12	सधयाचा प◌ा	
13	आार काडग क्रमांक	
14	संपकग िपशील i) लॅन्डलाईन	
15	संस्◌ेि◌ील बालक असल्यास त्याचा इहि◌ास i)संस्◌ेि दाखल झाल्याचा हदनांक	बालक द्क प्रहक्रयेि सिभागी केले गेले नाि◌ी.

	iii)कुटूंब सोडण्याचे कारण	

16	बालक कुटूंब/समाजाि्ील असल्यास दाखल करावयाचे कारण	आई आहण वडील दोघे ि्ुरूंगाि आिे ि आई-वडीलांना दु्गर आजार आिे हनक्ष्ट्क्रय पहरवार(मादक पदार्ांचा वापर, घरगूि्ी किसाचार इ.) आई-वडील हवलग ि्ोणार आिे ि आई-वडील बालकाच्या कायदेशीर ि्तकाबाबिच्या हववादाि अडकले आिे ि नैसर्थगक आप्ी ह्रि

मी ..... सामाहजक कायगकिा याद्वारे प्रमाहणि करिो की, उति नमून्यामधये बालकाबाबि..... हदलेली माहि्ी अचूक आिे.

स्वाक्षरी:

धठकाण:

नाव:

धदनाांक:

पदनाम:

238 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

नमुना 31

[धनयम 25 (9) पहा]

सांभाव्य प्रधतपालकत्व पालकांचा गृह अभ्यास अहवाल.

नोंदणीची तारीख -

सांभाव्य प्रधतपालकत्व पालकांचा आिार काडष ि्मांक: -

सामाधजक कायषकत्याचे नाव -

गृह भेटीचा धदनाांक -

भाग -1 संभाव्य पालक यांनी भरावयाचा आिे ि्र भाग-2 ि्ा सामाहजक कायगकिा यांनी भरावयाचा असून संभाव्य पालकांची योग्यिा, याबाबिचे त्याचे /हिचे हनरीक्षण यासि मुल्यांकन अिवाल सादर करायचा आिे.

<u>भाग -1: स्वमुल्यांकन</u>

क)सांभाव्य प्रधतपालकत्व पालक आधण त्यांचे कुटूंब यांची माधहती.

सांभाव्य प्रधतपालकत्व पालकांचे तपशील	
संपूणग नाव-	
जन्महदनांक आहण वय-	
जन्माचे हतकाण-	
पुणग प्ा-ई मेल पत्यासि(सधयाचा व कायमचा)	
ओळखपत्र-	
िमग-	
भाषा-	
लग्नाची ि्ारीख-	
सधयाची शैक्षहणक पात्रि-	
नोकरी/व्यवसाय-	
सधयाच्या हनयोति ककवा व्यावसाहयकाचे नाव व प्ा-	
वार्थषक उत्पन्न-	

आरोग्याची क्स्ि्ी-	

ख) कौटुांधबक पाश्वषभूमी माधहती:

(1) खालील माहि्ीसि संभाव्य पालकांची सामाहजक क्स्ि्ी आहण पार्शवगभूमी यांचे र्ोडतयाि वणगन द्या:

अजषदाराांच्या पालकाांधवर्यी तपशील-		
	वडील	आई
पूणग नाव		
वय		
राष्ट्रीयत्व/नागहरकत्व		

मागील व्यवसाय		
सधया कोणासोबि राि आिे		

(2) कृपया आपली (द्क व जैहवक) मुले, त्यांचे कलग, शैक्षहणक क्स्र्ी (बालवाडी, प्रार्हमक इत्यादी) आहण जन्माच्या ि ारखांची नावे खालील ितत्याि भरा.

बालकाचे नाव	कलग	जन्म हदनांक	शैक्षहणक क्स्र्ी

(3) इर सदस्य घराि रािि असल्यास, त्यांच्या अनुषंगाने खालील माहिी भरावी-

नाव	नात्याचे स्वरूप	वय	कलग	व्यवसाय

(4) कृपया स्पष्ट करावे की, आपले प्रहिपालकत्व घराी ील सदस्यांना (आजी,आजोबा, बालके,नाि ेवाईक व इर) कशा प्रकारे प्रभाहवि करेल.

240 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

ग)व्यवसाय/रोजगाराचे तपशील(मागील 5 वर्ातील व्यावसाधयक तपशील)

प्रधतपालकत्व धपता			
संस्र्ा	हनयोतत्याचे िपशील(नाव व प्ा)	पदनाम	.....पासून.....पयेि
प्रधतपालकत्व माता			
संस्र्ा	हनयोतत्याचे िपशील(नाव व प्ा)	पदनाम	.....पासून.....पयेि

घ) धवत्तीय त्स्ती: (आपले सवग मागांनी हमळणारे, जसे की बचि, गुंिवणूक, खचग आहण दाहयत्व आहण कजे यांपासून हमळणा-या उत्पन्नाचे र्ोडतयाि वणगन द्या, आवर्शयक कागदपत्रांसि ....

च) गृह व पधरसराचे वणषन: (हनवास िपशील आहण शेजा-यांशी असणारे संबंि यांचे वणगन करा)

(1) आपल्या गृिाि हकिी खोल्या आिे ि आहण बालकांसाती उपलबि असलेले खेळण्यासाती पहरसर याचे वणगन करा ....

(2) कृपया आपण ज्या भागाि रािि आिाि ि ेर्ील शेजारच्या पहरसराचे वणगन करा, ज्यामधये कोणत्या बाबी यास बाल सुलभ बनहविाि असे आपणास वाटि, ...

छ) प्रधतपालकत्वासाठीचा दृष्टीकोन व प्रेरणा:

(1) कृपया आपण प्रहिपालकत्वासाती बालक का घेऊ इक्च्छि आिाि याबाबिचे कारणे विुगळांहकि करा, जर लागू असेल ि र एकापेक्षा जास्ि पयांय विुगळांहकि करू शकिा:

अ) आपल्या इर बालकांना सोबिी हमळवून देणे;

ब) बालकाला आनंदी घर देणे;

क) इर, कृपया हनर्थदष्ट करा .....

(2) कृपया प्रहिपालकत्वामुळे आपल्या बालकांचे आयुष्त्य कसे सुि◌ारणार याबाबि असणा-या हविानाि◌ील आपणास योग्य वाटणारे हविान विुगळांहकि करा, जर लागू असेल ि◌र एकापेक्षा जास्ि◌ पयांय विुगळांहकि करू शकिा:

अ) ि◌े कमी एकटे राि◌ि◌ील;
ब) ि◌े अहिक उदार ि◌ोि◌ील:
क) ि◌े अहिक संवेदनशील बनिील;
ड) मला मुल नाि◌ी त्यामुळे लागू नाि◌ी;
ई)इिर असल्यास,कृपया स्पष्ट करा

ज) आजी-आजोबा / धवस्ताधरत कुटुंबातील सदस्य, इतर नातेवाईक आधण इतर महत्वाचे व्यक्ती याांचा प्रधतपालकत्वासांबांि◌ीचा दृष्टीकोन (ज्या व्यतींची बालकाच्या संगोपनामधये मित्त्वाची भूहमका असेल अशा व्यतींच्या प्रहिपालकत्वाच्या अनुषंगाने मिाबाबि र्◌ोडतयाि◌ माहिि◌ी द्यावी).....

झ)प्रधतपालकत्व पालक म्हणून बालकाच्या सांगोपनाच्या अनुर्◌ाें◌गाने करण्यात आलेली सांभाधवत योजना

(1) कृपया आपण बालकांची काळजी आहण काम इ.व इिर जबाबदा-या याचे व्यवस्र्◌ापन कसे कराल याचे वणगन करा.

(2) जेव्ि◌ा आपण कामावर असणार ि◌ेव्ि◌ा ककवा आपल्या कुटुंबापासून दूर असणार असा वेळेस बालकांची काळजी घेण्यास कोण जबाबदार असेल (घरकामवाली, आजी आजोबा, पिी ककवा पत्नी).

(3) कृपया पालकत्वासंबंि◌ी आपल्या हशस्ि◌ीचे वणगन करा.

(4) जर प्रहिपालकत्व बालकाला घराि◌ समायोजन करण्यास अडचणी येि◌ असील ि◌र त्याचे कुटुंबाि◌ील वास्ि◌व्य सुलभ करण्यासाती आपण कोणत्या उपाययोजना कराल, याचे वणगन करा.

(5) जर बालकाला समायोजनामधये अडचणी येि◌ असील ि◌र आपण कौटुंहबक मागगदशगनाचा उपयोग करण्यास ि◌यार आिाि◌ का?

अ) ि◌ोय
ब) नाि◌ी

(6) आपण प्रहिपालकत्व बालकाच्या उच्च व्यावसाहयक अभ्यासासाती हव्◌ीय सिाय्य करण्यास इच्छुक आिाि◌ का?

अ) ि◌ोय
ब) नाि◌ी

ट) तयारी व प्रधशक्षण: (प्रहिपालकत्व, बालकांची काळजी, बालकांच्या गरजा ि◌ाि◌ाळणे इ.ि◌सेच त्यांच्या क्षमिा, बालकाच्या हवशेष गरजा लक्षाि◌ घेवून पालकत्वाचा अनुभव व प्रहशक्षण इत्यादीच्या अनुषंगाने संभाव्य प्रहिपालकत्व पालकाने समुपदेशन सत्राचा लाभ घेि◌ला असल्यास त्याबाबिची सहवस्ि◌ि माहिि◌ी देण्याि◌ यावी. **ठ) आरोग्य त्स्◌्ती (भावधनक आधण शारीधरक):** (अजगदाराच्या भावनात्मक आहण शारीहरक आरोग्य क्स्र्◌ि◌ीची क्स्र्◌ि◌ी सांगा, आवर्शयक असेल ि◌र) कुटुंबाि◌ील एखाद्या सदस्यास एखाद्या हवहशष्ट्ट आजार, प्रकार ककवा हवहशष्ट्ट हवकृि◌ी दशगहवणारे असल्यास कुटूंब याबाबि कसे जूळवून घेि◌े व त्याचा संभाव्य प्रहिपालक सेवेवर कसा पहरणाम ि◌ोईल याबाबि माहिि◌ी द्यावी.)

(1) आपण ककवा ि◌ुमचा जोडीदार कोणत्याि◌ी वैद्यकीय समस्येमुळे ग्रस्ि◌ आिे का? ि◌से असल्यास, आपण ि◌पशील प्रदान कराल का?

(2) आपण ककवा आपल्या पिीस सधया एखाद्या मानसशास्त्रज्ञ ककवा मानसोपचार ि्ज्ञांद्वारे उपचार सुरु आिे ि का?

(3) आपण सधया एखादे औषि घेि आाि का?

(4) सधया आपल्या घरािील एखाद्या बालकावर वैद्यकीय उपचार केले जाि आिे ि का?

(5) आपल्या कुटुंबाि ील सवग सदस्यांसाती आरोग्य आहण वैद्यकीय हवम्याचे संरक्षण आिे का?

सांभाव्य पालक /पालकांची सही
धदनाांक

भाग -2: सामाधजक कायषकत्याचा मुल्याांकन अहवाल

(मूल्यांकन अिवाल ियार करण्यासाती सामाहजक कायगकत्याद्वारे वापरला जाईल)

(हववरणपत्राि भरलेली माहिि ी / ि्थ्य प्राहिकरण / प्राहिकायांकडून गोपनीय तेवली जाईल.) **1. वास्तधवक मुल्याांकन**

(i) आपण हववरणपत्राि ील भाग 1 मधये उल्लेहखि केलेल्या ि्थ्यांची पडिाळणी केली आिे का?

ि ोय/ नाि ी

(ii) मुलाखि आहण मुलाखीदरम्यान करण्याि आलेल्या हनरीक्षणाबाबि नमूद वस्ि ुक्स्ि ीबाबि आपण समाि ानी आाि काय? ि ोय /नाि ी

2. मानधसक मूल्याांकन:

2.1 सांभाव्य प्रधतपालकत्व पालकाांशी सांवाद

(i) आपण संभाव्य प्रहिपालकत्व पालकांबरोबर वैयक्तिकहरत्या आहण संयुतिपणे संवाद सािला आिे का? (ii) संभाव्य पालक बालकाच्या प्रहिपालकत्वासाती चांगले ियार आाि का?

2.2 गृह भेट धनष्कर्ष

(i) आपण संभाव्य प्रहिपालकत्व पालकांच्या घरी किी भेट हदली? आपल्या भेटी दरम्यान उपक्स्ि असलेले सदस्य कोण ि ोि े?

(ii) आपण गृि भेट देि ाना कोणाशी संवाद सािला?

(iii) ि ुम्ि ाला एखादे शेजारी / नाि े वाईक भेटले का? परस्परसंवादाबद्दल सहवस्ि र वणगन सांगा?

(iv) गृि ाि ील वाि ावरण बालकांसाती अनुकूल आिे का?

(v) संभाव्य प्रहिपालकत्व पालक बालकाच्या प्रहिपालकत्वासाती ियार आिे ि का?

(vi) संभाव्य प्रहिपालकत्व पालक यांना प्रहिपालकत्वाबाबि काि ी समस्या ककवा इर कोणत्याि ी मुद्यांबद्दल काि ी शंका आिे का? आपण त्यांच्या समस्यांचे हनराकरण केले आिे का?

2.3 कुटुांबातील सदस्याांशी सुसांवाद

(i) आपण संभाव्य प्रहिपालकत्व पालक कुटुंबाि ील इर सदस्यांशी संवाद सािला आिे का? प्रस्ि ाहवि प्रहिपालकत्व याबाबि त्यांचे मि काय आिे? ि े प्रहिपालकत्व व्यवस्ि ा बद्दल सकारात्मक आिे ि का? (ii) इर पाहरवाहरक सदस्य आिे ि ज्यांच्याशी ि ुम्ि ी संवाद साि ू शकला नाि ीि परंि ु प्रस्ि ाहवि प्रहिपालकत्व सेवेमधये त्यांची मोती भूहमका असू शकि? असे असल्यास, आपण कसा संवाद सािला? आपण त्यांचे मि घेणार का?

(iii) आपण संभाव्य प्रहिपालकत्व कुटूंबाि ील मोठ्या बालकांसोबि संवाद सािला आिे का? ि ोय असल्यास, कृपया ि पशील द्या.

(iv) आपल्या कुटुंबाि◌ील सदस्यांची प्रहिकूल प्रहिहक्रया हदसून आली आि◌े का? ि◌से असल्यास, या हनणगयांचा प्रहिपालकत्व काळजी प्रहक्रयेवर कसा पहरणाम ि◌ोऊ शकिो?

2.4 आर्ष्क क्षमता

(i) संभाव्य प्रहिपालकत्व पालकांच्या आर्थर्क क्स्र्ि◌ीबद्दल आपले मि काय आि◌े? ि◌े आपल्या कुटुंबाि◌ील दुस-या सदस्यांचे स्वागि करण्यास आर्थर्कदृष्ट्या सक्षम आि◌ेि◌ का?

(ii) आर्थर्क पहरक्स्र्ि◌ीचे कोणीि◌ी माहि◌ि◌ी हववरणपत्राि◌ नमूद नसल्याचे आपले हनरीक्षण आि◌े का? (iii) आपण त्यांना एखाद्या आर्थर्क मदीची हशफारस कराल का?

2.5 शारीधरक आधण भावधनक क्षमता

(i) बालकांची काळजी घेण्याकरिा संभाव्य प्रहिपालकत्व पालक चांगल्या शारीहरक आहण भावहनक अवस्र्ि◌ेि◌ काय आि◌ेि◌ काय?

(ii) आपण संभाव्य प्रहिपालकत्व पालक ककवा कुटुंबाि◌ील इिर कोणीि◌ी सदस्य ज्यांचा बालकाच्या जीवनावर पहरणाम ि◌ोवू शकिो यांना शाहररीक ककवा मानहसक समस्या असल्याचे आपल्या हनदशगनास आले आि◌े काय? ि◌से असल्यास ि◌पशील द्या.

(iii) बालकांचे संगोपन करण्यासाठी संभाव्य प्रहिपालकत्व पालक भावहनकरीत्या सज्ज आि◌ेि◌ का?

3. प्रधतपालकत्व काळजीसाठी धशफारस

3.1 आपण संभाव्य पालकांना प्रहिपालकत्व सेवेसाठी हशफारस करिा का? संभाव्य प्रहिपालकत्व पालकांच्या हशफारशीसाठी योग्य ि◌े मी आहण ि◌कग सांगा.

3.2 जर आपण संभाव्य प्रहिपालकत्व पालकांची प्रहिपालकत्वासाठी हशफारस करीि◌ नसाल ि◌र अशा हनणगयाची सुयोग्य कारणे द्या.

स्वाक्षरी, नाव, हुद्दा आधण कायालयीन धशक्का

नमुना 32

[धनयम 25 (10) पहा]

बालकाला प्रधतपालकत्वासाठी दाखल करण्यासाठी जैधवक पालक/दत्तक पालक याांची सांमती.

हदनांक.....

प्रहि,
बाल कल्याण सहमिी,
हजल्ि◌ा
.....

मी / आम्ि◌ी ..... (संमिी हदलेल्या व्यिीिचे नाव) ..... (बालक / बालकांचे नाव) ,.....(अंदाजे वय) याचे जैहवक पालक/द्क पालक/कायदेशीर पालक असून बालक/बालकाला प्रहिपालकत्वासाठी दाखल करण्यासाठी संमिी हदल्यावर ि◌ोणा-या पहरणामांची जाणीव आि◌े.

मी / आम्ि◌ी पुणग हवचारापुवगक बाल कल्याण सहमिीला मान्या देि◌ आिोि◌. मला/आम्ि◌ाला .....(बालक/बालकाचे नाव) याला प्रहिपालकत्वासाठी दाखल

करण्यासाती कोणत्याि्ी प्रकारचा दबाब आणण्याि आला नाि्ी. मला/आम्ि्ाला बालकाला प्रहिपालकत्वासाती दाखल करण्यासाती कोणत्याि्ी प्रकारचा आक्षेप नाि्ी.

सांमती देणा-या व्यक्तीची सांपूणष स्वाक्षरी / अा ंगठ्यांचा ठसा

नाव आहण प्ा .....

हदनांक .....

वेळ .....

हतकाण .....

नमुना 33

[धनयम 25(16) पहा]

बालकाला प्रधतपालकत्व कुटूांब ककवा समूह प्रधतपालकत्वासाठी दाखल करण्यासाठीचा आदेश.

बालक.....(नाव व प्ा).....अंदाजे वय, श्री/श्रीमिी.....यांचा मुलगा/मुलगी यांस काळजी व संरक्षणासाती कुटूंबाची आवर्शयकिा आि्े. श्री./श्रीमिी .....रा्िणार.....(पूणग प्ा व संपकग क्रमांक) यांना वैयतिीक काळजी आराखडा आहण बाल अभ्यास अिवाल या आिारावर प्रहिपालकत्वासाती योग्य असल्याचे जाहिर करण्याि येि आि्े.

ककवा

बालकांसाती कायगरि संस्ा.....(संस्े चे नाव व प्ा) बालकाचा वैयतिीक काळजी आराखडा आहण बालक अभ्यास अिवाल या आिारावर प्रहिपालकत्वासाती योग्य असल्याचे जाहिर करण्याि येि आि्े.

बालक.....(बालकाचे नाव) यांस .....या कालावीसाती प्रहिपालकत्वासाती .....बाल हवकास अहिकारी/सामाहजक कायगकि (नाव व संपकग) यांच्या पयगवेक्षनाखाली प्रहिपालकत्वासाती दाखल करण्याि येि आि्े.

अध्यक्ष/सदस्य

बाल कल्याण सधमती

नमुना 34

[धनयम 25 (17) पहा]

प्रधतपालकत्व कुटूांब याांनी प्रधतपालकत्व ककवा समूह प्रधतपालकत्व सांघटना याांनी द्यावयाची हमी.

मी/आम्ि्ी.....रा्िणार,घर क्र---------गल्ली.....गांव/शिर.....हजल्ि्ा.. .....राज्य...../.....या संस्े द्वारा..... (प्ा)येर्े प्रहिपालकत्व सुहविा पुरहवणारे जाहिर करिो हक,मी/आम्ि्ी .....(बालकाचे नाव).....(वय) या बालकाचा ि्ाबा क्स्वकारण्यासाती बाल कल्याण सहमिी.....यांच्या आदेशानुसार खालील अटींच्या अिीन इच्छूक अिोि.

1)बालकाची विगणूक असमाि्ानकारक असल्यास ि्ात्काळ सहमीला अवगि करण्याि येईल.
2)मी/आम्ि्ी बालक जोपयंि आमच्या ि्ाब्याि आिे ि्ोपयंि बालकाच्या कल्याण आहण हशक्षणासाती आमचे सवोच्च प्रयत्न करू.आहण त्याच्यासाती योग्य त्या िरिूदी करू.
3)बालक आजारी पडल्यास त्याला ि्ात्काळ जवळच्या दवाखान्याि दाखल केले जाईल आहण त्याबाबिचा अिवाल ि्ात्काळ सहमीला सादर केला जाईल.
4)पत्त्यामधये काि्ी बदल झाल्यास त्याबाबि ि्ात्काळ सहमीला अवगि करण्याि येईल.
5)बालकाला कोणत्याि्ी प्रकारच्या शोषणास सामोरे जावे लागणार नाि्ी, याची मी/आम्ि्ी काळजी घेवू. 6)बाल कल्याण सहमीच्या सवग अटींचे पालन करू.
7)मी/आम्ि्ी बालकाला आवर्शयक असेल त्यावेळेस सहमीसमोर सादर करू.
8)मी/आम्ि्ी बालक ि्ाब्याि्ून हनसटल्यानंिर ि्ात्काळ सहमीला अवगि करू.

हदनांक-
दोन साक्षीदारांची संपूणग नाव, सिी व प्ा-
अजषदाराची सही.

(माझ्यासमोर सही केली)
अध्यक्ष / सदस्य,बाल कल्याण सधमती

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-
+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 247

नमुना 35
[धनयम 25 (18)पहा]
प्रधतपालकत्वासाठी दाखल बालकाचा अधभलेख

अ) प्रकरण क्रमांक .....
आ) बालकाचे नाव .....
इ) वय .....
ई) कलग .....
उ) बालकांची काळजी घेणारी संस्ि्ेचा नाव व प्ा, (असल्यास जेर्ून बालकाला प्रहिपालकत्व सेवेसाती दाखल केले गेले आिे) ....
ऊ) वैयक्तिक काळजी आराखडा
ए) इिर संदभग स्त्रोि .....
ऐ) प्रहिपालकत्वासाती दाखल बालकाचा ि्पशील ज्यामधये बालकाचे छायाहचत्र, प्रहिपालकत्व सेवा देणारा, पालक, जैहवक पालक यांचे ि्पशील..... ...
ओ) दाखल केल्याचा ि्पशील - वैयक्तिक/समूि्, यासि हदनांक आहण दाखल केल्याचा कालावी. औ) जैहवक कुटुंबाचा गृि्ि्पासणी अिवाल, आवर्शयक असेल ि्र छायाहचत्र.
क) जैहवक कुटुंबाचा गृि्ि्पासणी अिवाल वैयतीक/समूि्ि सेवा, छायाहचत्रासि ख) बालक अभ्यास अिवाल
ग) बाल कल्याण सहमीचा प्ा
घ) बालकाला प्रहिपालकत्वासाती दाखल करण्यासंबं्ी्ीि्ि सहमीच्या आदेशाचे ि्पशील.
च)उपलब्ि्ि असेल ि्र, बालक, प्रहिपालकत्व कुटूंब, जैहवक कुटूंब यांच्या झालेल्या प्रत्येक भेटीचा ि्पशील संख्या आहण इिर ि्पशील ि्सेच बालकाची शाळा याबाबिचे अहभलेख.

छ) काळजी आराखडा, बालकाच्या हवकासाि◌ील टप्पे, बालकाची शैक्षहणक प्रगिी ि◌सेच कुटूंबाि◌ील वाि◌ावरणाि◌ील बदल यानुषंगाने करण्याि आलेले हनरीक्षण व याबाबिचा आढावा.

ज) एखाद्या प्रकऱणी दाखल करणेबाबिचे आदेश समाप्ि करण्याि आले असिील ि◌र त्याचा हदनांक आहण समाप्ि◌ीची कारणे.

झ) बालकाला प्रहिपालकत्व कुटुंबाकडे सुपूदग केलेल्या
ि◌ारीख, ट) आर्थर्क सिाय्य प्रदान केले असल्यास, काि◌ी
असल्यास

त) व्यिती हचकीत्सकाचे नाव

नमुना 36

[धनयम 25 (19) पहा]

प्रधतपालकत्व कुटूांब/ प्रधतपालकत्व समूह सेवा याचा त्रैमाधसक

अहवाल (लागू असेल ि◌े भरा)

भेटीचा हदनांक:

अ) नाव: (अहलकडील फोटो लावणे) ब)

जन्मिारीख आहण वय:

क) कलग

ड) दाखल केल्याची ि◌ारीख

1. प्रधतपालकत्व पालकाांचे तपशील

अ) प्रहिपालकत्व पालकांचे नाव

ब) प्◌ा

क) संपकग ि◌पशील

i) लँडलाईन

ii) भ्रमणधवनी:

ड) आिार काडग क्रमांक:

ई) पालकांचे फोटो

(अहलकडील फोटो लावणे) (अहलकडील फोटो लावणे)

3. प्रधतपालकत्व सेवेतील बालकाांसोबत सांवाद

क)	बालकाचा कुटूंबाि◌ील सदस्य म्◌िणून अनुभव(बालकाची शाहररीक,मानहसक व आरोग्यहवषयक योग्य ि◌ी काळजी घेण्याि येि◌े का , या संदभाि) वणगन करा. 1)आरोग्य हनदशगक 1.1) सधयाची आरोग्य क्स्◌ि◌ी 1.2)आजाराचा पुवोइहि◌ास 1.3)बालकावर सुरु असणारे इर कोणिि◌ी उपचार 2) भावहनक	आनंदी आहण जूळवून घेि◌ेलेला जूळवून घेण्याच्या प्रहक्रयेमधये जूळवून घेणे न जमलेला

ख)	**बालकाची अभ्यासामिील प्रगती कशी आहे?** 1.मागील परीक्षेमधये बालकाने हमळहवलेले गुण ककवा दजा िपासावा. 2.प्रहिपालकत्व पालक बालकासोबि त्याच्या अभ्यास व इिर उपक्रमाबाबि नेिमी चचा करािि काय? 3. िे पालक-हशक्षक बैतकीस उपक्स्ि राि्ाि काय?	्ोय नाी किीिरी
ग)	1.प्रहिपालकत्व पालक बालकाला एकटा असिांना ककवा आपल्या मुलासोबि असिांना हकी वेळ देाि ? 2. िे कुटूंब म्िणून कसा व कशासाती वेळ घालहवि? 3.बालकाला घरामधये,शाळेमधये शेजारी काी समस्या असल्यास ककवा भावहनकदृष्ट्या काी समस्या असल्यास ो प्रहिपालकत्व पालकांना सांगिो काय?	सुसंवाद साण्याि भोजन खेळ टी.व्ी. पाणे शाळेि जाणे एकत्र गृिपात करणे इिर(कृपया स्पष्ट करा) ्ोय नाी किीिरी
घ)	बालकाला प्रहिपालकत्व पालकाच्या मुलांपासून सोय्य हमळि काय (िे एकमेकांना मदि करािि काय)	्ोय नाी किीिरी
च)	एखादी अशी घटना घडली आिे काय ज्यामुळे प्रहिपालकत्व बालकाला भेदभाव ोि असल्याचे वाटले असेल?	
छ)	एखादी अशी घटना घडली आिे काय ज्यामुळे ुला (बालकाला) अस्वस् असल्याचे वाटि? 1.ज्याप्रमाणे प्रहिपालकत्व पालक/मोती भावंडे/इिर सदस्य स्पशग करािि. 2.प्रहिपालकत्व पालक/मोती भावंडे/इिर सदस्य यांचा आपल्यासोबिचा संवाद.	्ोय नाी ्ोय

	3.आपल्याला एखादी सामुग्री- दर्शय, छापील जे िुम्िाला पाि्यास ककवा वाचण्यास भाग पाडण्याि आले. 4.आपणासोबि लैंहगक शोषण ककवा लैंहगक गैरविगन करण्याि आले ि्ोिे काय, *जर उ्र ि्ोय असेल ि्र अशा बालकाला ि्ात्काळ सुरहक्षि हतकाणी दाखल करायला पाहिजे. आहण त्याला वैद्यकीय ककवा मनो-सामाहजक उपचार पुरवायला पाहिजेि. **प्रहिपालकत्व पालक ककवा सेवा पुरहवणारे यांच्यावर ि्ात्काळ उति हनिारीि प्रहक्रयेनुसार कारवाई केली पाहिजे. ***अशाचा प्रकारची वागणूक त्यांच्या जैहवक मुलांसोबिपण ि्ोि आि्े काय? असल्यास जैहवक मुलालाि्ी काळजी व संरक्षणाची गरज असलेले बालक मानून योग्य ि्ी कायगवाि्ी केली पाहिजे.	नाि्ी ि्ोय नाि्ी ि्ोय नाि्ी
ज)	बालक/बाहलका मुळ पालकांच्या संपकाि असि काय(दूरधवनी, पत्र ककवा भेटीद्वारे) स्पष्ट करा.	ि्ोय नाि्ी
झ)	(बालकास)ि्ुला प्रहिपालकत्व पालकांनी की माराि केली आि्े काय?	ि्ोय नाि्ी
ट)	(बालकास) ि्ुला अपमानस्पद वाटेल असे कोणी बोलले आि्े काय?	ि्ोय नाि्ी
त)	ि्ुला (बालकास) घरगूि्ी कामकाज करायला लावले जाि्े काय?	ि्ोय नाि्ी
ड)	प्रहिपालकत्व पालकांच्या जैहवक मुलांनाि्ी घरगुि्ी कामकाज करायला सांहगिले जाि्े काय?	ि्ोय नाि्ी

5.प्रधतपालकत्व पालकाांसोबत सुसांवाद

क) बालकाचे कुटूंबाि्ील विगनाबाबि (भावहनक पहरक्स्ि्ी) बाबि पालकांचे मि रूळलेला — आनंदी व चांगला

जूळवून घेि्ा◌ंना

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 251

जूळवून न घेि्ा आलेला

ख) घराि्ील इिर सदस्यांसोबि बालकाने कसे जूळवून घेि्ले याबाबिचे आकलन रूळलेला — आनंदी व चांगला

जूळवून घेण्यांना
जूळवून न घेण्या आलेला

ग) आपण बालकाला कशी हशस्ि लावािि — बालकाला समजवून सांगणे
ओरडणे ककवा दंड करणे
बालकाला मारणे
इिर प्रकार(स्पष्ट करा)

घ) बालकाच्या विगणुकीिील काळजीचे घटक कोणिे व आपण त्यास कसे िाििाळिाि — सिकायाचा अभाव
जूळवून घेण्याची कमिरिा आत्ममग्न
आक्रमक
न बोलणारा
इिर

च) आपण प्रहिपालकत्व बालक व जैहवक बालकासोबि वेळ घालहविा काय, स्पष्ट करा — िोय / नाही / किीिरी

छ) बालकाची शैक्षहणक प्रगिी व इिर गुणांबाबिचे मि

1.बालकाची शाळेि चांगली प्रगिी आिे िोय / नाही / किीिरी

2.जर बालकाची शाळेि चांगली प्रगिी नसेल िर आपण कारणे कसे शोधिाि, — िोय / नाही / किीिरी
i)बालकाकडून
ii)हशक्षकाकडून

3.आपण पालक-हशक्षक बैतकीस उपक्स्ि राहिाि काय — िोय / नाही / किीिरी

ज)	बालकाबाबिचे हनणगय घेण्यांना बालकाचा सल्ला घेिला जाणे काय	िोय / नाही / किीिरी
झ)	प्रहिपालकत्व पालकांच्या हनणगयाला बालक सिमिी ककवा असिमिी कशी दशगहविो	आनंदाने हनणगय क्स्वकारिो / नाखुशीने हनणगय क्स्वकारिो

ट)	बालकाच्या सामाहजक संपकग-संबंि बाबि (नेटवकग) प्रहिपालकत्व पालकांना माहिि्ी आिे काय	ि्ोय नाि्ी
त)	बालकाचे शेजारी, शाळेि्ील हमत्र आहण हशक्षकांसोबिचे सामाहजक संबंि	चांगले आहण नेिमी संवाद अिूनमिून संवाद
ड)	बालकासातीच्या काय योजना आिेि, (हलिाव्याि)	
ढ)	प्रहिपालकत्व पालक बालकाच्या मुळ पालकाशी संपकग तेविाि काय(दूरधवनी, पत्र ककवा भेट) स्पष्ट करा.	ि्ोय नाि्ी किीिरी
ण)	प्रहिपालकत्व बालकाचे बँक खाि्े पालक या नात्याने कोण चालहवि	

6)प्रधतपालकत्व पालकाच्या जैधवक मुलाांसोबत सुसांवाद

क)	प्रहिपालकत्व बालकासोबि कोणत्या गोष्ट्ी ि्े एकत्र करािि	भोजन खेळ टी.व्ि्ी. पाि्णे शाळेि जाणे एकत्र गृिपात करणे
ख)	प्रहिपालकत्व बालक व त्यांच्यामधये भांडणे ककवा मारामारी ि्ोि्े काय? हकिीदा व कोणत्या मुद्यावर व ि्े कसे उपाय शोि्ि्ाि. कृपया हलिावे.	ि्ोय नाि्ी किीिरी
ग)	प्रहिपालकत्व बालकावर ि्ुमचे पालक प्रेम करािि व त्यांची काळजी घेि्ाि त्यावेळेस आपणास कसे वाटि?	आनंदी दु:खी संि्ाप येि्ो ि्ेवा वाटिो

7) शाळेतील धशक्षकाांशी सुसांवाद

क)	बालकाच्या शैक्षहणक कामहगरीबाबिची माहिि्ी(बालकाने काि्ी प्रगिी केली आिे काय यासाती प्रगिी पुस्ि्क पाि्णे)	चांगली बरी समाि्ानकारक वाईट
ख)	बालकाने प्रहिपालकत्व पालकांसोबि जूळवून घेि्ले आिे काय याबाबि हशक्षकांचे हनरीक्षण	आनंदी व चांगला रूळलेला जूळवून घेि्ा्ंना जूळवून न घेि्ा आलेला
ग)	प्रहिपालकत्व पालक पालक-हशक्षक बैतकीस उपक्स्ि्ि असिाि काय?	ि्ोय नाि्ी किीिरी

घ)	त्यांना बालकाच्या प्रगिीमधये रस असल्याचे हदसून येि े काय? (बालकाच्या शैक्षहणक यशाबाबि चौकशी करणे,त्याचे हशक्षक व वगगहमत्रांसोबिच्या संबंि ाबाबि हवचारणा	ि ोय नाि ी उदाहसन
च)	बालकाच्या शाळेि ील विगनाबाबिचे हनरीक्षण(त्याचे हशक्षक व वगगहमत्रांसोबिचे संबंि)	आनंदी व चांगला रू ळलेला जूळवून घेि ाि ंना जूळवून न घेि ा आलेला
छ)	बालकाच्या शाळेि ील विगनाबाबि काळजीची बाब असल्यास,ि पशील द्यावा.	

8) मूळ पालकांशी सुसांवाद

क)	मुळ पालकांनी बालकासोबि संवाद तेवला आि े काय ?(दूरधवनी, पत्र ककवा भेटीद्वारे) हकीदा?	ि ोय नाि ी कीि री
ख)	त्यांना भेटल्यावर बालक आनंदी ि ोि े काय?	ि ोय नाि ी भेटून दु:खी झाले
ग)	बालकाने प्रहिपालकत्व सेवा देणारे/पालक/कुटूंब याबाबि काि ी ि िक्रार केली काय?	ि ोय नाि ी
घ)	बालकाच्या कल्याणाबाबि ि े प्रहिपालकत्व कुटूंबासोबि काि ी संवाद साि ि ाि काय?	ि ोय नाि ी कीि री

च)	बालकाला परि घेण्यासाती पालकांची क्स्र्ि ी	कुटूंबाची इच्छा असून बालकाला परि क्स्वकारणाच्या क्स्र्ि ीि आि ेि . कुटूंबाची इच्छा आि े परंि ू बालकाला परि क्स्वकारणाच्या क्स्र्ि ीि नाि ीि . कुटूंबाची बालकाला परि क्स्वकारणाची इच्छा नाि ी.
छ)	प्रहिपालकत्व सेवा देणारे यांच्यापासून बालकाला परि हमळहवण्यासाती शासकीय ककवा इिर अहभकरणाकडून सिाय्य हमळाले काय(ि ोय असल्यास, ि पशील द्यावा)	ि ोय नाि ी

9. शेजा-यांसोबत सुसांवाद

क)	प्रहिपालकत्व पालकाबाबिची माहिि ी आि े काय	ि ोय नाि ी

ख)	प्रहिपालकत्व कुटूंबाचा बालकाबाबिचा दृष्टीकोन व विगणूक याबाबिची माहिि ी	आशावादी आहण आनंदी उदाहसन दृष्टीकोन नकारात्मक दृष्टीकोन बालकासोबि गैरविगन
ग)	प्रहिपालकत्व कुटूंब व बालक ककवा शेजारी व प्रहिपालकत्व बालक यांच्यामधये काि ी भांडण झाल्याचे हनदशगनास आले काय(असल्यास ि पशील द्यावा)	ि ोय नाि ी

द्वारे तयार-

स्वाक्ष-या

नमुना 37

[धनयम 26(5) पहा]

प्रायोजकत्वातांगषत दाखल करण्याचे आदेश

बालक नामे (नाव व प्ा) ---------- वय---------- वहडलांचे नाव---------- ---आहण/ककवाआईचे नाव ---------- यास हशक्षण/आरोग्य/सकस आिार/इिर हवकासात्मक गरजा ---------- (ि पशील द्यावा) यासाती प्रायोजकत्वाची आवर्शयकिा असल्याचे आढळून आले आि े. हजल्ि ा बाल संरक्षण कक्ष यांना या आदेशान्वये हनदेश देण्याि येि आि ेि की, सदर बालकाला रु ---------- प्रहि महिना / रुपये ---------- केवळ एका वेळे करीि ा प्रायोजकत्वाचा लाभ ---------- (हदवस/महिने) कालार्विकरीि ा देण्याि यावा.ि सेच सदर प्रायोजकत्वानंि र आवर्शयक ि ो पातपुरावा करण्याि यावा . सदर आर्थर्क लाभ देण्यासाती बालक व पालकाच्या नावाने संयुति बँक खाि े उघडून सदर खाि े ----------यांना चालहवण्यासाती परवानगी देण्याि येि आि े

बाल न्यायालय/मुख्य न्यायाधिश, बाल न्याय मांडळ/

अध्यक्ष/सदस्य, बाल कल्याण सधमती

नमुना 38

[धनयम 27(2) पहा]

अनुरक्षणाचा लाभ देण्याचे आदेश

बालक नामे (नाव व प्ा) ---------- वय---------- वहडलांचे नाव---------- ----आहण /ककवा आईचे नाव ---------- याने वयाची 18 वषग हदनांक ---------- रोजी पूणग केली असून सदर बालकांच्या पुनवगसन व पुनएग काक्त्मकरणासाती अद्यापिी प्रामुख्याने ---------- या कारणाकरीि ा (कारणाचा ि पशील द्यावा) काळजी व संरक्षणाची गरज आि े. सदर बालक अनुरक्षण कायगक्रमाचा लाभासाती ---------- या संस्ि ेकडे सूपूि ग करण्याि येि आि े. संस्ि ा प्रमुखांना आदेश देण्याि येि आि ेि की, त्यांनी सदर बालकाचे संगोपन करुन त्याला त्याच्या पुनवगसन व पुनवगसनासाती आवर्शयक त्या सं ि ी वयाची 21 वषग पूणग ि ोईपयगि हकवा त्याचे सामाहजक पुनवगसन या पैकी जी घटना अगोदर ि ोईल ि ो

पयंि उपलब्ि करुन द्याव्याि. संस्ाप्रमुखांनी सदर बालक/िरुणाच्या बाबिचा सद्यक्स्ि्ीचा अिवाल दर सिा महिन्यांनी बाल कल्याण सहमिीस सादर करावा.

हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष यांना या आदेशान्वये हनदेश देण्याि येि अिेि की, सदर बालकांला रु ---------- प्रहि महिना / रुपये अनुरक्षण कायगक्रम अंिगि लाभ ---------- ----- (हदवस/महिने) कालावि करीि्ा देण्याि यावा. त्यानंिर आवर्शयक ि्ो पातपुरावा करण्याि यावा. आर्थर्क लाभ देण्यासाती ----------यांच्या नावे बँक खाि्े उघडण्यास परवानगी देण्याि येि अिे

बाल न्यायालय/मुख्य न्यायाधिश, बाल न्याय मांडळ/

अध्यक्ष/सदस्य, बाल कल्याण सधमती

प्रि :राज्य/ हजल्ि्ा बाल संरक्षण कक्ष ककवा राज्य शासनाचा संबंि्ीि हवभाग.

नमुना39

[धनयम 29(2) पहा]

योग्य सुधविसाठी (समुहप्रधतपालकत्वाच्या समावेशासह) अजष

1.	**योग्य सुधवि म्हणून मान्यता धमळण्याकरीता इच्छूक सांस््ा/यांत्रणा/सांघटनेचा**	
	1.अ. संस्ा/यंत्रणा/संघटनेचे नाव	
	1.ब.लागूवअसलेल्या अहिहनयमांिगगि संस्ंचा/यंत्रणेचा/ संघटनेचा नोंदणी क्रमांक व हदनांक (सोबि जोडण्याची कागदपत्रे : नोंदणी करणाची आवर्शयक कागदपत्रे, घटना व	
	1. क. अजगदार संस्ेचा /संघटनेचा संपूणग प्ा	
	1 ख. एसटीडी कोड सीि दूरधवनी क्रमांक	
	1 ग. एसटीडी कोड सीि फॅतस क्रमांक	
	1.घ. ई- मेलचा प्ा	
	1.ड. सदर संस्ा देशस्िरावरील असल्यास इिर राज्याि असलेल्या संस्ेच्या शाखांचा संपूणग प्ा देण्याि यावा	
	1 .च. संस्ेला यापुवी मान्यि नाकारण्याि आली आि काय असल्यास i.मान्यि नाकरल्याचा संदभग पत्र क्रमांक व हदनांक ii.मान्यि नाकरल्याचा हदनांक iii.कोणी मान्यि नाकारली iv.मान्यि नाकरण्याची कारणे	
2	**योग्य सुधवि बाबतचा तपशील**	
	2. क. योग्य सुहवि असलेल्या हतकाणाचा संपूणग प्ा	
	2 ख. एसटीडी कोड सीि दूरधवनी क्रमांक	
	2 ग. एसटीडी कोड सीि फॅतस क्रमांक	
	2.घ. ई- मेलचा प्ा	

3	**सांपकष (प्रस्ताधवत योग्य सुधविा असलेल्या धठकाणापासूनचे नाव व अाांतर)**	
	3. क. मुख्य रस्िाा	
	3. ख. बस स्टँड	
	3. ग. रेल्वे स्टेशन	
	3.घ. इिर जवळची मुख्य खूण	
4	**पायाभूत सुधविा**	
	4. क. एकूण खोल्यांची संख्या (क्षेत्रफळासि)	

	4. ख. स्वच्छिागृिाांची संख्या (क्षेत्रफळासि)	
	4. ग. स्वयंपाकगृिासाती खोल्यांची संख्या (क्षेत्रफळासि)	
	4.घ. आजारी बालकांसातीच्या खोल्यांची संख्या	
	4.ड. इमारिीची ब्लूकप्रट िसेच प्रमाहणि केलेला नकाशा	
	4. च. अकस्माि येणाऱ्या आप्ीं हनकराकरणासातीच्या उपाय योजना	
	i.आग ii.भूकंप iii.इिर उपाय योजना	
	4.छ. हपण्याच्या पाण्याची व्यवस्ा (सावगजहनक आरोग्य अहभयांहत्रकी हवभाग यांचे प्रमाणपत्राची प्रि जोडण्याि यावी)	
	4.ज. सांडपाणी आहण स्वच्छिा याबाबि केलेली व्यवस्ा	
	1.हकटक हनयंत्रण 2.कचरा व्यवस्ापन 3.सातवण क्षेत्र 4.इिर कोणीिी व्यवस्ा	
	4 झ. भाडेकरारनामा/इमारि देखभाल अंदाजपत्रक (जे लागू असेल िे) भाडे करारनाम्याची प्रि जोडण्याि यावी	
5	**योग्य सुधविा पुरधवण्याची क्षमता**	
6	**उपलबि सुधविा (उपलबि सुधवाांची यादी ही सवषस्वी कोणत्या योग्य सुधविा पुरधवण्यात येणार आहेत त्यावर अवलांबून राहील)**	
	6.क. इिर सुहविा ज्याचा बालकाच्या सवांहगण हवकासावर पहरणाम िोणार आिे	
7	**कमषचारी वगष**	
	7.क. कमगचारी वगाची सहवस्ि यादी	
	7.ख. भागीदारी असलेल्या संघटनेचे नाव	
8	**अजषदाराची पाश्वषभूमी**	

	8. क. मागील 2 वषाि संस्ेने राबहवलेले मित्वाचे कृिी कायगक्रम	
	8. ख कायगकारी मंडळाची /व्यवस्ापन मंडळाची अद्यावि हवहिि नमुन्याियील यादी (वार्थषक बैतकीच्या इहिवृ्ची प्रि जोडण्याि यावी)	
	8. ग. स्ावर मालम्ा आहण पायाभूि सुहविांची यादी	

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 259

	8. घ. संस्ेस हवदेश हवहनयमन अहिहनयम 1976 (FCRA)अंिगगि नोंदणी प्रमाणपत्र आिे काय? असल्यास प्रि जोडण्याि यावी.	
	8. ड. मागील 2 वषाि परदेशाियुन प्राप्ि झालेला हनिी (योग्य कागदपत्रसि)	
	8. च. इिर स्ोियाव्दारे प्राप्ि ियोणारे सिाय्यक अनुदानाची यादी (असेल िर) ज्यामधये योजना/प्रकल्पाचे नाव, उद्देश, हनिीची रतकम इत्यादी)	
	8. च. चालु असणाऱ्या बँकेच्या खात्याचा िपशील शाखा कोड क्रमांकासीिि	
	8.छ. यंत्रणा अनुदानाकरीियाा स्विंत्र खाियाे उघडण्यास ियार आिे का?	
8.i	मागील ियाीन वषाचे लेखे i.लेखा पहरक्षण अिवाल ii.उत्पन्न व व्यय हववरण पत्र iii.जमा व खचग हववरण पत्र iv.संस्ेचा ियाळेबंद	

मी बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम 2015 आहण बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) हनयम 2016 वाचले असून ियाे मला समजलेले आिेि.

----------(संस्ेचे नाव(या संस्ेने बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण(अहिहनयम 2015 आहण बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण(हनयम 2016 मीिल िरुिदीनुसार योग्य सहविा म्िणून मान्यिा हमळण्यासाती आवर्शयक असलेल्या बाबींची पुिगिा केली आिे.

मी घोहषि करिो कीकरि की ,आमच्या संस्ेशी संलग्न असलेली कोणीियाी व्यिी कोणत्याियाी अनैहिक कृियाीि हकवा बालकांबाबिचा दुव्यगविाराच्या कामाि हकवा बाल कामगार नेमण्यामधये हकवा नैहिक अिपिनाशी संबहिि यासारख्या अपराियाकरीियाा यापुवी दोषी आढळून आलेली नाियाी. आहण कदरिय हकवा राज्य सरकारच्या काळया यादीि समाहवष्ट नाियाी

मी कदरिय ककवा राज्य शासन अहिहनयम, हनयम, मागगदशगक सुचना, शासन हनणगय, पहरपत्रके मीिल िरुिदी व हनदेशांचे पालन करीन.

मी बाल न्याय मंडळ ककवा बाल कल्याण सहमीिने वेळोवेळी हदलेल्या आदेशाचे पालन करीन.

प्राहिकृि केलेल्या व्यतीची स्वाक्षरी
नाव:
पदनाम:
प्ा :
हजल्िा :
हदनांक :
कायालयाचे सील:
स्वाक्षरी:
साक्षीदार ि 1 ----------
साक्षीदार ि 2----------

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 261

नमुना 40

[धनयम 29(1) पहा]

समूह प्रधतपालतत्व यासह योग्य सुधवा करीता प्रमाणपत्र

प्रमाहणि करण्याि येि की, संस्ेने हदनांक ---------- रोजी सादर केलेल्या सवग कागदपत्रांचे अवलोकन करुन ---------- (संस्ेचे नांव) ि ी संस्ा नोंदणीकृि / अनुज्ञाप्ि ीकृि / मान्या ---------- या अहिहनयमाखाली मान्या प्राप्ि असून सदर संस्ेला योग्य सुहवा म्िणून बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम 2015 च्या कलम 51 नुसार ---------- --------- पासून ---------- एकुण ---------- या कालावीकहरा योग्य सुहवा म्िणून घोहषि करण्याि येि आि.

बालक ज्या वेळेस योग्य सुहविमधये तेवण्याि येईल त्यावेळेस संस्ेला बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम 2015 आहण मिाराष्ट्र राज्य बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण हनयम 2017 व िसेच शासनाने वेळोवेळी हदलेल्या हनयमावलीचे पालन करणे बंिनकारक राि ील.

संस्ेला बाल न्याय मंडळ ककवा बाल कल्याण सहमी यांनी वेळोवेळी हदलेल्या आदेशाचे अनुपालन करणे बंिनकारक राि ील.

हदनांक-

(सही) (धशक्का)

हदनांक -

(सही)

अध्यक्ष,बाल कल्याण सधमती/मुख्य दांडाधिकारी, बाल न्याय मांडळ

नमुना 41

[धनयम 43(3) आधण धनयम 43(9) पहा]

तपासणी सधमतीव्दारे तपासणी

(योग्य असेल ि ी भरावे)
भेटीचा हदनांक ---------- भेटीची वेळ ----------
संस्ा िपासणी करणाऱ्या अहिकाऱ्यांचे नावे
1.----------

2.----------

3.----------

क. सवषसामान्य माधहती

i.संस्ेचे नाव प्ा

---------- ----------

---------- ii नोंदणी क्र (बाल न्याय अहिहनयम 2015 अंगगि)

हनगगहमि केल्याचा हदनांक ----------

मुदि संपि असल्याचा हदनांक ----------

iii. बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्ेचा संपूणग प्ा ---------- ---

---------- iv. अहिकाऱ्याचे/प्रभारी अहिकाऱ्याचे नाव ---------- v. संपकग क्र ----------ई-मेल आय डी ---------- vi. संस्ेचा प्रकार (योग्य नसेल ि े खोडावे)

हनहरक्षण गृि/हवशेषगृि/सुरहक्षि जागा/बालगृि/खेले हनवारागृि/इिर कोणिी ी (िपशील द्यावा) vii. जर संस्ेस राज्य शासना कडून अनुदान/सिाय्य प्राप्ि ी ोि असल्यास शासकीय हवभागाचे नाव viii जर शासकीय संस्ा असेल:

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 263

i.संस्ेची मंजुर संख्या

ii.सदर संस्ेमधये 10 वषाखालील बालक- बाहलका एकत्र तेवण्याि येि ाि काय? ि ोय/नाि ी

जर ि ोय असेल ि र आजच्या हदवशी उपक्स्ि बालकांची संख्या .....

iii. 5 ि े 10 वयोगटाि ील बालकांसाती झोपण्याची आहण आंघोळीची स्विंत्र व्यवस्ा आि े काय? ि ोय/नाि ी

iv. बालकांचे खालील वयोगटानुसार वगीकरण करण्याि आले आि े काय? खालील वयोगटाि ील बालकांची संख्या द्यावी

i. 7-11 वषग ----------

ii. 12-18 वषग ----------

iii संस्ेि 0-5 वयोगटाि ील बालके राि ि ाि काय? असल्यास संख्या ---------

iv. 18 वषावरील वयोगटाि ील बालके राि ि ाि काय ि ोय/नाि ी असल्यास संख्या द्यावी ---------

v.चालु महिन्याि ील दाखल बालकांची संख्या --- ----------

vi. हनघुन गेलेल्या /मुति केलेल्या बालकांची संख्या --- ----------

vii. चालु महिन्याि ील बाल कल्याण सहमिी/बाल न्याय मंडळाने संदभीि केलेल्या बालकांची संख्या ---

-----

viii. चालु महिन्याि ील बाल कल्याण सहमिी/बाल न्याय मंडळासमारे सादर केलेल्या बालकांची संख्या --

------

ix. मागील महिन्याच्या अखेरच्या हदनांकास उपक्स्ि बालकांची संख्या

x.हवशेष काळजीची गरज असलेल्या बालकांची संख्या; िपशील द्यावा

xi. पुनवगसनाकरीिा केलेल्या योजना ----------

--

xii. प्रत्यक बालकाचा वैयतीक काळजी आराखडा ियार करण्याि आला आिे? ियोय/नाियी

xiii. सदरचा आराखडयाची अंमलबजावणी आहण सहनयंत्रण करण्याि येिे काय

ख. पायाभूत सुधवि

□इमारि

□भाडयाची ---------

□स्वि:ची---------

सी सी टी व्ियी कॅमेरे प्रवेशाजवळ लावण्याि आले आिे काय ियोय/नाियी

सुरक्षा व्यवस्िा - पुरेशी/ अपुरी

मुलांना सामावून घेण्याकरीिा पुरेशी जागा ियोय/नाियी

खोल्यांची सांख्या	**तपधशल**
आजाऱ्यांची खोली / वैद्यहकय कक्ष	
समुपदेशनाची खोली	
बालकांसाती मनोरंजन/कायग कक्ष	
□केबल नेटवकगसि टी व्ियी संच आिे काय □हकिी वेळ बालकांना टी. क्ि. पाियासाती देण्याि येिो □बालके बैते खेळ खेळिाि काय □कोणत्या खेळाचे साहित्य उपलब्ि आिे. □ बालके मैदानी खेळ खेळिाि काय □खेळाकरीिा साहित्य / वस्ि्ू उपलब्ि आिेि काय □बालके सिल/ सफरीसाती जाियाि काय □नामांहकि व्यन्तिबरोबर संवाद साियाि काय □मनोरंजनासाती खोली उपलब्ि आिे काय	ियोय / नाियी संधयाकाळी / कोणत्याियी वेळेस ियोय / नाियी ियोय / नाियी ियोय / नाियी ियोय / नाियी ियोय / नाियी ियोय / नाियी ियोय / नाियी

स्वंयपाकगृि / जेवणाची खोली	ि्ोय /
□स्वंयपाक करण्याची जागा आहण ि्ान्य सातवण्याची जागा स्विंत्र आिे काय	नाि्ी ि्ोय / नाि्ी
□प्रत्येक बालकाला स्विंत्र ि्ाट, वाटी, पेला हमळिो काय	ि्ोय / नाि्ी
□स्वंयपाकाची भांडी पुरेशी आहण स्वच्छ आिेि काय	ि्ोय / नाि्ी
□संस्ेमधये हिज आिे काय	ि्ोय / नाि्ी
□संस्ेमधये ओव्ि आिे काय	ि्ोय / नाि्ी
□स्वंयपाकगृि्ाि गॅस स्टोव्ि आिे काय	ि्ोय / नाि्ी
□संस्ेमधये ि्ुरासाती हचमणी आिे काय	ि्ोय / नाि्ी ि्ोय / नाि्ी
□संस्ेमधये गॅस हसलदडरची व्यवस्ा कुते करण्याि आली आिे.	सुरहक्षि / मुलांपासून दूर
□ि्ुण्यासाती आहण स्वंयपाकासाती पुरेशी पाणी व्यवस्ा आिे काय	ि्ोय / नाि्ी
□संस्ेमधये हपण्याच्या पाण्याची पुरेशी व्यवस्ा आिे काय (RO)	ि्ोय / नाि्ी ि्ोय / नाि्ी
□स्वंयपाक यंत्राद्वारा ककवा स्वंयपाकीद्वारा करण्याि येि्ो.	

□बालकांसाती स्वच्छिागृि्े व स्नानगृि्ां्ची संख्या	ि्ोय / नाि्ी
□फ्लश कायगरि आिे काय	ि्ोय / नाि्ी
□वॉश बेहसनचे नळ कायगरि आिेि काय	ि्ोय / नाि्ी
□जमीन हनसरडी आिे काय	ि्ोय / नाि्ी
□हनचरा ि्ोि्ो काय	ि्ोय / नाि्ी
□हनचरा बंद आिे काय	ि्ोय / नाि्ी
□कपडे व टॉवेल वाळि घालण्यासाती व्यवस्ा आिे काय	ि्ोय / नाि्ी
□जाळे स्वच्छ करण्याि येि्ाि काय	ि्ोय / नाि्ी
□दारांना कड्या आिेि काय	ि्ोय / नाि्ी
□दरवाजांना झलक हछरिय आिे काय	एकदा ककवा हदवसाि्ून
□बालकाच्या आंघोळीची वारंवारिा काय आिे.	त्योपक्षा जास्ि
□पाणी पुरेसे उपलब्ि आिे काय	ि्ोय / नाि्ी
□बादली व मगांची संख्या पुरेशी आिे काय	ि्ोय / नाि्ी
□प्रत्येक बालकास स्वच्छिची साि्णे स्विंत्र देण्याि आली आिेि काय	ि्ोय / नाि्ी
□ि्ुण्याची पावडर ककवा साबण देण्याि येि्ो काय	ि्ोय / नाि्ी
□बालके स्वि:चे कपडे ि्ुि्ाि काय	ि्ोय / नाि्ी
□ि्ोबी उपलब्ि आिे काय	ि्ोय / नाि्ी
□वॉकशग महशन चालू क्स्ि्ीि आिे काय	ि्ोय / नाि्ी

□मैदानी खेळाकहरिा खुली जागा	
□वगग खोली	
□व्यवसाय प्रहशक्षणाकहरिा जागा	
□संस्र्ेमधये बालस्नेिी दरवाजे आिेि काय	ियोय / नाियी
□संस्र्ेमधये हकिी वेळा झाडणे व पुसण्याची कामे केली जाियाि	हदवसाियून दोन वेळा ककवा त्यापेक्षा अहिक
□शाळेच्या वेळेि बालके स्वच्छिेच्या कामाि सिभागी ियोियाि काय	ियोय / नाियी
□बालकांकहरिा कुलर हिटर सुहविा उपलब्ि आिे काय	ियोय / नाियी
□दरवाजे आहण हखडतयाची योग्य देखभाल ियोिे काय	ियोय / नाियी
□खोली आहण हनवास व्यवस्र्ा िवेशीर आिे काय	ियोय / नाियी
□वीज नसिाना पंखे आहण हदवे चालू राियासाती पयायी व्यवस्र्ा आिे काय	ियोय / नाियी

266 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

□संस्र्ेचा बाय पहरसर स्वच्छ, रम्य आहण बालमैत्रीपुणग आिे काय	ियोय / नाियी
बालकाांना पुरधवण्यात येणारे कपडे / धबछाना /कपाटे / लॉकर /प्रसाियने	
□क्रिप्रमाणे आहण आकारमानानुसार कपडे देण्याि येियाि काय	ियोय / नाियी ियोय / नाियी हशवून ककवा
□आंियवस्त्र बदलण्याची वारंवारिा	हवकि ियोय /
□नवीन कपडे हशवून घेियले ककवा हवकि घेियले	नाियी
□प्रत्येक बालकाला स्विंत्र गादी देण्याि आली आिे काय	ियोय / नाियी
□गाद्या आहण उर्शया स्वच्छ आिेि काय	ियोय / नाियी
□बालकाला स्विंत्र कपाटे देण्याि आली आिेि काय	ियोय / नाियी
□बेडशीट आहण चादरी उपलब्ि आिेि काय	ियोय / नाियी
□हिवाळ्याकहरिा ब्लँकेट उपलब्ि आिेि काय	ियोय / नाियी
□बालक संस्र्ेि दाखल ियोण्याच्या वेळी हकिी सेट हदले जाियाि	मासीक / त्रैमाहसक
□नहवन कपडे देण्याची वारंवारिा	ियोय / नाियी
□हदलेले सेट एकाच रंगाचे हकवा वेगळ्या रंगाचे आिेि काय □बालकाच्या वैयक्तिक वस्ियू तेवण्याकहरिा स्विंत्र लॉकर आिे काय	ियोय / नाियी

बालकाला पुरहवलेल्या इिर वस्ियू ----------

ग) बालकाांना पुरधवण्यात येणाऱ्या सुधविा

□वैद्यहकय सुहविा / आरोग्य पहत्रका सुहविा ---------- -
---------- ---------
---------- ----------
---------- ----

□सकस आिार / हवशेष आिार ---------- -
---------- ---------
---------- ---

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 267

□सुरहक्षि हपण्याच्या पाण्याची व्यवस्ा ---------- -
---------- ---

□बालकाांची धदनचया

वेळ	कृि ी / कायगक्रमाची रुपरेषा
सकाळ	
हदवसा	
दुपारी	
संधयाकाळी	
रात्री	

□हशक्षण (औपचारीक हशक्षण / NFE आहण जीवन कौशल्य प्रहशक्षण कायगक्रम ----------
-- ---------- -
---------- ----------
---------- ------

□संगणक / इंटरनेट / दुरधवनी संच
□संगणकावर इंटरनेटची सुहविा उपलबि आिे काय ियेा / नाियी
□सदर सुहविा कायगरि आिे काय ियेा / नाियी
□सुहविा बालकांना वापरण्यास परवानगी आिे काय ियेा / नाियी
□दुरधवनीसंच केवळ कायालयीन कामकाजासाती आिे काय ियेा / नाियी
□दुरधवनीसंच बालकांना वापरण्यास परवानगी आिे काय ियदव्ियेा
हनरशचीि वेळेि/ आवशयकिा भासेल
□चाईल्ड लाईन क्र. 1098 दुरधवनी संचाजवळ दशगनी भागाि लावण्याि
आला आिे काय ियेा / नाियी
□समुपदेशन / मागगदशगन सुहविा/ हवशेष हशक्षक /भौहिक हचकीत्सा ियज्ञ इ ----------
--- ---------- -
---------- -------
□व्यवसाय प्रहशक्षण ---------- -
---------- ---------
---------- --

268 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

□मनोरंजनात्मक सुहविा ---------- -
---------- ---------
---------- --

□इर यंत्रणा आहण हवभागाबरोबर हवकसीि केलेला संपकग ----------
---------- -
---------- ------
□Track the Missing Child कायगक्रमाची अंमलबजावणी ---------- -
---------- --
□Track the Missing Child पोटगलवर बालकांची भरलेली माहिि ी ----------
---------- -
---------- --
□पोटगलचा वापर करण्याकहरिा हदलेला पासवडग ----------
- ----------
□इर कायगक्रम व कृि ी ---------- -
---------- ----------
---------- --

घ. कमषचारी तपधशल

अ.ि.	नाव	पद्नाम	रुजू झाल्याचा धदनाांक	भेटीच्या वेळीची उपत्स्ृती	शेरा
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

11					
12					
13					
14					

च) बाल सधमती / व्यवस्ृापन सधमती

□बाल सहमिी गतीि करण्याि आली आिे काय ि ोय / नाि ी
□वयानुसार बाल सहमत्या ि ोय / नाि ी
□बाल सहमिीच्या बैतकीची वारंवारिा ि ोय / नाि ी
□व्यवस्ापन सहमिीचे गतण करण्याि आले आिे काय ि ोय / नाि ी
□व्यवस्ापन सहमिी गतणाचा हदनांक व बैतकीची वारंवारिा ---------- -
---------- ------
□प्रशासहकय मंडळाची संस्ेच्या कामकाजाि भुहमका ---------- -

□मागील वषाचे लेखा पहरक्षण अिवाल आिेि काय िोय / नाि

□मागील वषाचे संस्ेच्या कायगक्रमाचे वार्षषक अिवाल आिे काय िोय / नाि

□संस्ेकडून शासनाच्या इिर योजना राबहवण्याि येिाि काय ककवा संस्ेला शासनाच्या इिर कोणत्या योजनदिगगि अनुदान हमळि काय िोय असल्यास िपहशल द्यावा िोय / नाि

छ) ठेवण्यात आलेलेअधभलेखे

कमगचारी िजेरी नोंदवी	
बालकांची िजेरी नोंदवी	
कदरियीय प्रवेश नोंदवी	
वैयक्तिक व्यक्तिहचकीत्सा नस्ि वैयक्तिक काळजी	
बाल कल्याण सहमी / बाल न्याय मंडळ यांचेशी संपकग	
बालकांचे सुचना पुस्िक बालकांची सुचना पेटी	
वैद्यहकय नस्ि / वैद्यहकय पहत्रका	
मासीक पाळी नोंदवी	
वैयक्तिक वस्िू नोंदवी	

व्यवस्ापन सहमी इहिवृ नोंदवी	
बाल सहमी इहिवृ नोंदवी	
आिार नोंदवी	
इिर अन्य अहभलेखे	

धनरीक्षण / शेरा ----------

िपासणी सहमीच्या सदस्याचे नांव व स्वाक्षरी ----------

िपासणी सहमीच्या सदस्याचे नांव व स्वाक्षरी ----------

-

िपासणी सहमीच्या सदस्याचे नांव व स्वाक्षरी ----------

-

िपासणी सहमीच्या सदस्याचे नांव व स्वाक्षरी ----------

-

नमुना 42

[धनयम 64(3) (तेरा) पहा]

बालकांच्या काळजी घेणाऱ्या सांस्ाांनी मांडळ ककवा सधमती यांना सादर

करावयाच्या मुलांची साप्ताधहक यादी

काळजी घेणाऱ्या सांस्ंेचा तपधशल :

अ.ि.	बालकाचे नाांव	प्रम खबरी अहवाल/ पोलीस दैनांधदनी / प्रकरण िमाांक	पोलीस स्टेशन	सादर करावयाचा पुढील धदनाांक

□सप्ि्ाि्ाि दाखल झालेल्या बालकांची एकुण संख्या ----------

□सप्ि्ाि्ाि संस्ंेि्ून सुटका करण्ाि आलेल्या बालकांची एकुण संख्या ----------

□सप्ि्ाि्ाि ि्स्ि्ांंिहरि झालेल्या बालकांची एकुण संख्या ----------

□सप्ि्ाि्ाि रजेवर गेलेल्या बालकांची एकुण संख्या ----------

□सप्ि्ाि्ाि संस्ंेि्ून हनसटून गेलेल्या बालकांची एकुण संख्या ----------

□आजमीि्ीस संस्ंेि उपक्स्ि असणाऱ्या बालकांची एकुण संख्या ----------

हदनांक ---------- 20

काळजी घेणाऱ्या सांस्ंेच्या प्रभारी अधिकारी याांची सही व धशक्का

272 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

नमुना ि. 43

[धनयम 71 (ग) (1)पहा]

सांरक्षण अधभरक्षा पधत्रका

1.बालकांचे नांव : ----------

2.बालकांचे वय : ----------

3.आईचे नांव : ----------

4.वडीलांचे नांव : ----------

5.आई-वडील / पालकाचा प्ा : ---------- 6.संस्ा / संघटनेमधये ि्ाबा घेि्ल्याचा हदनांक : ---------- 7.बालकाला सादर करणाऱ्या व्यक्तिचे नांव व संपकग ि्पहशल : ---------- 8.चौकशीचा हदनांक : ---------- आपणास प्राहिकृि करण्ाि येि असून िसेच हनदेश देण्ाि येि आिे की, वर नमूद केलेले बालक क्स्वकारुन बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम 2015 अंिगगि अहभरक्षेमधये आपल्या संस्ंेि तेवण्ाि यावे.

बालकाला ---------- हदनांकास सादर करावे.

पुढील सुनावणीची ि्ारीख ----------

सही

मुख्य न्यायाधिश / सदस्य

बाल न्याय मांडळ

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-
+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 273

नमुना 44

[धनयम 71 (घ) (4) पहा]

रात्रीपुरता सांरधक्षत धनवास

---------- (बालकाचे नांव) ि◌ा बालक आज रोजी ि◌ाब्याि / सापडला असून त्याला रात्रभर सुरक्षेची गरज असल्यामुळे त्याला ---------- (संस्ेचे नांव) मधये हनवासाकहरिा पातहवण्याि येि आिे. सदर बालक ---------- (बाल कल्याण पोलीस अहिकारी नांव) हजल्ि◌ा ---------- ि◌ालुका ---------- गांव ---------- (पोलीस स्टेशनचे नांव) ---------- यांनी सादर केलेला आिे. बालकास रात्रीपुरत्या संरहक्षि हनवासामधये तेवण्यासाती अपेहक्षि अजग, बालकाचा आरोग्य ि◌ापासणी अिवाल, ज्यामधये बालकाच्या सवगसाि◌ारण आरोग्याच्या क्स्ि◌ीबाबि नमूद असेल व त्याबाबि प्रभारी अहिकारी योग्य पातपुरावा करीिल. सदर बालक संस्ेमधये ---------- (वेळ) दाखल झाला असून सदर बालकास लगेच दुसऱ्या हदवशी संबंहिि अहिकार क्षेत्राि◌ील बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांचेकडे ---------- (वेळेस) ककवा त्यापुवी ि◌स्ि◌ाि◌ंि◌रीि करण्याि येईल. सदर बालकाच्या वैयक्तिक वस्ि◌ूंची ि◌ापासणी / झडिी घेण्याि आलेली असून खालील वस्ि◌ू (असिील ि◌र) या संबंहिि बाल कल्याण पोलीस अहिकारी यांचेकडे सुपूदग करण्याि येईल. संबंहिि बाल कल्याण पोलीस अहिकारी हदलेल्या वेळेि बालकाचा ि◌ाबा घेण्यासाती अनुपक्स्ि राहिल्यास सदर बालक बाल न्याय मंडळ / बाल कल्याण सहमिी यांचे समोर लवकराि लवकर संस्ेचा प्रभारी अहिकारी सादर करेल.

प्रि :

1.बाल कल्याण पोलीस अहिकारी
2.मंडळ / सहमिी
3.संस्ेचा प्रभारी अहिकारी

हदनांक

स्वाक्षरी **स्वाक्षरी**

सांस्◌ेचा प्रभारी अधिकारी

बाल कल्याण पोलीस अधिकारी

274 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-
+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

नमुना 45

[धनयम71 (ज) (3)

पहा]

बालकाच्याप्रकरणाचाइधतहास.

(काळजीघेणाऱ्याबालकांच्यासांस्◌ाकधरता)

प्रकरण क्रमांक :

हदनांक व वेळ :

बालकाचे
छायाहचत्र

अ) वैयत्क्तक माधहती

1.नांव ----------

2.पुरुष / स्त्री / ि्ृि्ीयपंर्ी (योग्य ि्ेर्े खूण करावी)

3.दाखल करिानाचे वय ----------

4.सधयाचे वय ----------

5.प्रकार (योग्य ि्ेर्े खूण करावी) ----------

-------- i.कुटूंबापासून हवलग

ii.पहरत्याग केलेले/ हनराश्रीि

iii.किसा ककवा शोषणाचा बळीि (िपहशल द्यावा)

iv.पळून गेलेले

v.इिर

6.िमग

i.किदू (इिर / मागासवगीय/ अनुसुहचि जाि्ी / अनुसुहचि जमाि्ी)

ii.मुस्लीम / हिर्शचन / इिर (िपहशल द्यावा)

7.मुळगांव (गांव , ि्ालुका, हजल्ि्ा, राज्य)

8.घराचा िपशील

i.पतके / कच्चे

ii.ि्ीन शयनकक्ष / दोन शयनकक्ष / एक शयनकक्ष / स्विंत्र शयनकक्ष नाि्ी.

iii.स्वि:चे / भाडयाचे / अनाहिकृि

iv.घर नसलेला

9.बाल कल्याण सहमिी / बाल न्याय मंडळ यांचेसमोर बालकांस कोणी सादर केले .(योग्य असेल ि्ेर्े खूण करावी)

i.पोलीस -स्र्ाहनक पोलीस / हवशेष बाल पोलीस पर्क / बाल कल्याण पोलीस अहिकारी / रेल्वे पोलीस / महिला पोलीस

ii.पहरहवक्षा अहिकारी

iii.समाज कल्याण संघटना

iv.सामाहजक कायगकिा

v.आई-वडील / पालक (नाि्ेसंबंि नमूद करावे)

vi.कोणिाि्ी सरकारी नोकर

vii.समाजाि्ील कोणिाि्ी नागरीक

viii.बालक स्वि:

10.कुटूंब सोडण्याची कारणे.

i.आई-वडील / पालक / सावत्र आई- वडील यांनी छळ केल्याने
ii.नोकरीच्या शोि◌ार्ग
iii.हमत्रमंडळीच्या प्रवाि◌ाखाली
iv.अक्षम पालक
v.पालकांचे गुन्ि◌ेगारी विगन
vi.पालक हवभति झाल्याने
vii.आई-वडीलांचा मृत्यू
viii.गरीबी
ix.इिर (ि◌पहशल द्यावा)

11.बालकांवर झालेल्या अत्याचाराचा प्रकार
i.शाक्ब्दक अत्याचार - आई-वडील / भाऊ-बिीण / नोकरीवर तेवणारा मालक / इिर (ि◌पहशल द्यावा)
ii.शाहररीक अत्याचार
iii.लैंहगक अत्याचार - आई-वडील / भाऊ-बिीण / नोकरीवर तेवणारा मालक / इिर (ि◌पहशल द्यावा)
iv.इिर - आई-वडील / भाऊ-बिीण / नोकरीवर तेवणारा मालक / इिर (ि◌पहशल द्यावा)

12.बालकांसोबि झालेल्या दुव्यगविाराचा प्रकार
i. उपाशी तेवणे - आई-वडील / भाऊ- बिीण / नोकरीवर तेवणारा मालक / इिर (ि◌पहशल द्यावा)
ii.क्रुरपणे माराि◌ण - आई-वडील / भाऊ- बिीण / नोकरीवर तेवणारा मालक / इिर (ि◌पहशल द्यावा)
iii.जख्मी करणे- आई-वडील / भाऊ- बिीण / नोकरीवर तेवणारा मालक / इिर (ि◌पहशल द्यावा)
iv.डांबून तेवणे -आई-वडील / भाऊ- बिीण / नोकरीवर तेवणारा मालक / इिर (ि◌पहशल द्यावा)
v.इिर - (ि◌पहशल द्यावा)

13.बालकाचे शोषण -
i.वेि◌न / मजुरीहशवाय अहिश्रम
ii.अहिहरति कामासाती कमी मजुरी
iii.इिर (ि◌पहशल द्यावा)

14.दाखल ि◌ोण्यापुवी बालकाच्या आरोग्याबाबिची क्स्ि◌ी

i.	i. र्शवसनाचे हवकार	आि◌ेि◌ / माहिि◌ नाि◌ी / नाि◌ी
ii.	शवणहवकार	आि◌ेि◌ / माहिि◌ नाि◌ी / नाि◌ी
iii.	डोळयाच रोग	आि◌ेि◌ / माहिि◌ नाि◌ी / नाि◌ी
iv.	दाि◌ाचा रोग	आि◌ेि◌ / माहिि◌ नाि◌ी / नाि◌ी
v.	हदय रोग	आि◌ेि◌ / माहिि◌ नाि◌ी / नाि◌ी
vi.	तवचा रोग	आि◌ेि◌ / माहिि◌ नाि◌ी / नाि◌ी
vii.	vii. यौन संक्रमण रोग	आि◌ेि◌ / माहिि◌ नाि◌ी / नाि◌ी

viii.	viii.मानहसक हवकार	आहेि / माहिि नाही / नाही
ix.	महिमद	आहेि / माहिि नाही / नाही
x.	अपगतव	आहेि / माहिि नाही / नाही
xi.	xi.मूत्रमागाि संक्रमण	आहेि / माहिि नाही / नाही
xii.	xii. इिर (िपहशल द्यावा)	आहेि / माहिि नाही / नाही

15.दाखल िोण्यापुवी बालक कोणासोबि राि िोिे.

i.आई-वडील - आई / वडील / दोघेिी

ii.भाऊ - बिीण / रतिाचे नाहेवाईक

iii.पालक - नाहेसंबंि

iv.हमत्र

v.रस्त्यावर

vi.रात्र हनवारागृि

vii.अनार्ालय / वसहिगृि / िस्सम गृि

viii.इिर (िपहशल द्यावा)

16.पालकाच्या बालकासोबिच्या भेटी

संस्ेि दाखल िोण्यापुवी- तवहचि / प्रसंगानुरुप / कीिरी / किीच नाही.

संस्ेि दाखल झाल्यावर- तवहचि / प्रसंगानुरुप / कीिरी / किीच नाही

17.बालकाने पालकाची घेिलेली भेट

संस्ेि दाखल िोण्यापुवी- तवहचि / प्रसंगानुरुप / कीिरी / उत्सव प्रसंगी वेळी/ उन्िाळी सुट्टीि / आजारी असल्यास / किीच नाही

संस्ेि दाखल झाल्यावर- तवहचि / प्रसंगानुरुप / कीिरी / उत्सव प्रसंगी वेळी/ उन्िाळी सुट्टीि / आजारी असल्यास / किीच नाही

18.पालकाशी पत्रव्यविार

संस्ेि दाखल िोण्यापुवी- तवहचि / प्रसंगानुरुप / कीिरी / उत्सव प्रसंगी वेळी/ उन्िाळी सुट्टीि / आजारी असल्यास / किीच नाही

संस्ेि दाखल झाल्यावर- तवहचि / प्रसंगानुरुप / कीिरी / उत्सव प्रसंगी वेळी/ उन्िाळी सुट्टीि / आजारी असल्यास / किीच नाही

19.हवकलांगिेचा िपहशल

20.कुटूंबाचा प्रकार - कुटूंब/ एकहत्रि कुटूंब / हवभति कुटूंब/ एक पालक

21.कुटूंबाितील व्यन्तिमिील संबंि

i.	i. आई आहण वडील	सौिादगपूणग / असौिादगपूणग /
ii.	ii. वडील आहण मुलगा	सौिादगपूणग / असौिादगपूणग /
iii.	iii. आई आहण मुलगा	सौिादगपूणग / असौिादगपूणग /
iv.	iv. वडील आहण इिर भावंडं	सौिादगपूणग / असौिादगपूणग /
v.	v. आई आहण इिर भावंडं	सौिादगपूणग / असौिादगपूणग /
vi.	vi. मुल आहण इिर भावंडं	सौिादगपूणग / असौिादगपूणग /
vii.	vii. मुल आहण नाहेवाईक	सौिादगपूणग / असौिादगपूणग /

22.कुटूंबाियील सदस्यांनी गुन्ियाा केल्याचा इहिियास (असेल ियर)

अ.क.	नाि	गुन्याचा प्रकार	प्रकरणाची न्याहयक क्स्ियी	अटक झाली असल्यास	अटकेचा कालावि	तोतवण्याि आलेली हशक्षा	सद्य:क्स्ियी
1	वडील						
2	सावत्र वडील						
3	आई						
4	सावत्र आई						
5	भाऊ अ) ब) क) ड)						
6	बिीण अ)						

	ब) क) ड)						
7	बालक						
8	इिर (काका-काकू, आजी-आजोबा)						

23.कुटूंबाची मालम्ाा

i.जमीन जुमला (क्षेत्रफळाचा िपहशल द्यावा)

ii.जनावरे - गायी / बैल / गायी-गुरे

iii. वाििने- दुचाकी / ियीन चाकी / चारचाकी (रक / बस / कार / रतटर / जीप)

iv. इिर (िपहशल द्यावा)

24. कुटूंबाियील सदस्यांची हववाििवषयक माहिियी

i.आई-वडील - पारंपाहरक / हवशेष हववाि

ii.भाऊ- पारंपाहरक / हवशेष हववाि

iii. बहिण- पारंपाहरक / हवशेष हववाि

25.कुटूंबाियील सदस्यांच्या सामाहजक सिभाग

i.सामाहजक आहण ि◌ाार्थमक कायगक्रमाि◌ सिभाग

ii.सांस्कृहिक कायगक्रमाि◌ सिभाग

iii. सामाहजक आहण ि◌ाार्थमक कायगक्रमाि◌ सिभाग नाि◌ी.

iv. माहिि◌ नाि◌ी.

26.दाखल ि◌ाोण्यापुवी आई- वडीलांनी केलेले बालकाचे संगोपन

i.अिी सुरहक्षि

ii.वात्सल्यपुणग

iii. लक्ष देवून

iv. वात्सल्यपुणग नाि◌ी

v.दुलगहक्षि

vi. नकारात्मक

धकशोरवयीन इधतहास (12 ते 18 वर्ष मिील)

27. कोणत्या वयाि◌ ि◌ारुण्य आले ?

28. अपराि◌ी विगणुकीचा ि◌पहशल (असल्यास)

i.चोरी

ii.पाकीटमारी

iii. मादक पदार्ग हवक्री

iv. नशायुति पदार्ग हवक्री

v.हकरकोळ गुन्हे

vi. किसक गुन्हा

vii. बलात्कार

viii. वरील पैकी कोणिि◌ी नाि◌ी

ix. इिर (ि◌पहशल द्यावा)

29.अपराि◌ी विगनुकीची कारणे

i.पालकांचे दुलगक्ष

ii.पालकांचे अहिसंरक्षण

iii. पालकांची गुन्हेगारी स्वरुपाची विगणुक

iv. पालकाचा प्रभाव (नकारात्मक)

v.हमत्रमंडळीचा प्रभाव (दारु ककवा नशायुति पदार्ग खरेदीसाती)

vi. इिर (ि◌पहशल द्यावा)

30.सवयी

अ	**ब**
i.ि◌ुम्रपान पाि◌णे	i) हट.व्ि◌ी. हसनेमा/ ऑन लाईन गेम्स
ii.दारु हपणे	ii) बैते आहण मैदानी खेळ खेळणे

iii. नशायुति पदार्ांचे सेवन (िपहशल)
iv. जुगार iv) िार्थमक कायगक्रम
v.भीक मागणे
vi. इंटरनेटचा अहि वापर
vii. इिर कोणिी

iii) पुस्िक वाचन,
v) हचत्रकला /रंगकाम / अहभनय/ गाणे
vi) इिर कोणिी

नोकरीधवर्यक तपधशल

31.संस्ेि बालक दाखल िोण्यापुवीचा नोकरीचा िपहशल

अ.क्र.	नोकरीचा िपहशल	वेळ आहण कालावी	हमळालेली मजुरी
1.	िमाली		
2.	कचरा वेचणे		

3.	यंत्रकारागीर		
4.	िॉटेलमधये काम		
5.	चाि टपरीवर काम		
6.	बुट पॉहलश		
7.	घरकाम		
8.	इिर (िपहशल द्यावा)		

32.हमळालेल्या उत्पन्नाच्या हवहनयोगाचा िपहशल

कुटूंबाच्या गरजा भागहवण्यासाती कुटूंबाकडे पातहवले

i.कपडे खरेदीसाती
ii.जुगार खेळण्यासाती
iii. वेर्शयागमनासाती
iv. दारु हपण्यासाती
v.नशायुति पदार्ग घेण्यासाती
vi. िुम्रपानासाती
vii. बचिीसाती

33.बचि / दाहगणे / इिर मालम्ेबाबिचा िपहशल

i.मालकाकडे
ii.हमत्रांकडे
iii. बँक / पोस्ट खात्याि
iv. इिर (िपहशल द्यावा)

34. कामाचा कालावी

i.सि िासापेक्षा कमी
ii.सि िे आत िास
iii. आत िासापेक्षा जास्ि

धशक्षणाचा तपधशल

35.बालगृिाि दाखल िोण्यापुवी बालकाच्या हशक्षणाबाबिचा िपहशल

i.अहशहक्षि

ii.पाचव्या इय्ेपयंि हशक्षण

iii. पाचवी पेक्षा जास्ि परंिू आतवीपेक्षा कमी

iv. आतवी पेक्षा जास्ि परंिू दिवी पेक्षा कमी

v.दिवी पेक्षा जास्ि

36.शाळा सोडण्याची कारणे .

i.शेवटचे हशक्षण घेि असलेल्या वगाि अनुह्लग

ii.शालेय कायगक्रमाि अनुत्साि

iii. हशक्षकांचा उदासीन दृष्टीकोन

iv. हमत्रमंडळीच्या प्रभावाखाली

v.अर्ाजगन करुन कुटूंबाला मदि करणे.

vi. पालकाचा आकक्स्मक मृत्यू.

vii. शाळेिील हशस्िहप्रय व कतोर वाि्ावरण

viii. शाळेिील अनुपक्स्ि्ी ज्यामधये शाळेिून पळून जाि असल्याचा समावेश

ix. जवळपास वयानुसारशाळा नसणे

x.इिर (िपहशल द्यावा)

37. शेवटचे हशक्षण घेिलेल्या शाळेचा िपहशल

i.मिानगरपाहलका / नगरपाहलका /पंचायि

ii.शासहकय / अनुसुहचि जाि्ी कल्याण शाळा / मागासवगीय कल्याण शाळा

iii. खाजगी शाळा / हमशनरी शाळा

38.माधयम : किदी / इंग्रजी / मराठी/ उदूग /ि्ामीळ / मल्याळम/ कानडी / ि्ेलगु / गुजराि्ी / बंगाली / इिर

भाषा (िपहशल द्यावा)

39.बालगृिाि दाखल झाल्यानंिर बालकाचा हशक्षणाबाबिचा आजपयंिचा िपहशल

एकुण वषग इय्ा पास / नापास

40.बालक संस्ेि दाखल झाल्यानंिर आजपयंिचा व्यवसायीक प्रहशक्षणाबाबिचा िपहशल

एकुण वषग

व्यावसायीक प्रहशक्षणाचे नांव

हमळालेले प्राहवण्य

प्रमाणपत्राचा िपहशल

41.बालक संस्ेि दाखल झाल्यानंिर आजपयंि इिर कृि्ी कायगक्रमामधये झालेल्या प्रगिीचा िपहशल

i.बालवीर/(Scount/Guide)

ii.खेळ (िपहशल द्यावा)

iii.मैदानी खेळ (िपहशल द्यावा)

iv.हचत्रकला

v.रंगकाम

vi.इिर (िपहशल द्यावा)

वैद्यधकय इधतहास

42.दाखल ि्ोि्ेवेळी उंची व वजन

43.शाहररीक क्स्ि्ी .

44.बालकाचा वैद्यकीय इहि्ास

45.पालकांचा वैद्यकीय इहि्ास

46.बालकाची आरोग्यहवषय सद्यक्स्ि्ी

अ.क.	वारषक हनहरकण	पहिले सत्र	दुसरे सत्र	हिसरे सत्र	चौर्े सत्र
1.	आढाव्याचा हदनांक				
2.	उंची				
3.	वजन				
4.	आाराचा िपहशल				
5.	िणाव				
6.	दंिहचकीत्सा				
7.	कान, नाक, घसा				
8.	डोळे				

47.उंची व वजनाचा िता

हदनांक / महिना / वषग	उंची	आवर्शयक वजन	प्रत्यक्षाि वजन

बालकाच्या लैंधगक कृती

सामाधजक इधतहास

48.बालगृि्ाि दाखल ि्ोण्यापुवी मैत्री बाबिचा िपहशल.

i.सिकामगार

ii.शाळा / वगगहमत्र

iii. शेजारी

iv.इिर (िपहशल द्यावा)

49. प्रामुख्याने हमत्र ि्े

i. हशहक्षि

ii.अहशहक्षि

iii. समवयस्क

iv. वयापेक्षा मोती

v.वयापेक्षा लिान

vi. समकलगी

vii. हवषमकलगी

50. गटामील सदस्यत्वाचा िपहशल

i.हसनेचाि◌त्या संघाशी संलग्न

ii.ि◌ार्थमक गटाशी संलग्न

iii. कला आहण क्रीडा गटाशी संलग्न

iv. टोळीशी संलग्न

v.सामाहजक सेवेच्या चळवळीशी संलग्न

vi. ऑन लाईन गटाशी संलग्न

vii. इिर (िपहशल द्यावा)

51. चळवळी ककवा गटामधये बालकाचे पद

i.नेि◌ा

ii.दुसऱ्या फळीि◌ील नेि◌ा

iii. मिल्या फळीि◌ील कायगकिा

iv. साि◌ा सदस्य

52. गटामधये सिभागी ि◌ोण्याची कारणे

i.सामाहजक सेवा कायासाती

ii.मोकळा वेळ घालहवण्यासाती

iii. सुख हमळवण्यासाती

iv. हवलक्षण कृि◌ी करण्यासाती

viii. इिर (िपहशल द्यावा)

53.गट ककवा चळवळीचा दृष्टीकोन

i.सामाहजक हनयमांचा आदर आहण हनयम पाळणे

ii. सामाहजक हनयमांचे उल्लंघन करण्याची आवड

iii. भावनात्मक दृष्टीकोनाि◌ून हनयमाचे उल्लंघन करणे

54.गटाचे हतकाण / एकहत्रि येण्याची जागा

i. हनर्शचीि◌ केलेल्या जागी

ii. जागेमधये किी किी बदल करुन

iii. हनक्रशचि हतकाण नाि◌ी.

iv. सोयीस्कर जागी

55. बालक कुटूंबाि◌ून बाि◌ेर पडल्यानंि◌र समाजाची प्रहिहक्रया

i. मदिपुणग

ii. नकारात्मक

iii. छळाची

iv. हिरस्कारात्मक

v. शोषणात्मक

284 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

56.बालकांहवषयीची पोलीसांची प्रहिक्रीया

i.दयात्मक

ii.कतोर

iii. आक्रमक आहण छळात्मक

iv. शोषणात्मक

v.हिरस्काराची

57.बालकाच्या बाबीि सवगसामान्य लोकांचा प्रहिसाद ----------

बालकाचा इधतहास (्ोडक्यात)

i. हशक्षण

ii. आरोग्य

iii. व्यावसाहयक प्रहशक्षण

iv. अभ्यासाव्यहिहरति इिर कृिी

v. इिर (िपहशल द्यावा)

बालकाशी संवाद साि्यानंिर बालकाने हदलेल्या प्रहिसादानुसार बाल कल्याण अहिकारी /

पहरहवक्षा अहिकारी यांचे अहभप्राय

बाल कल्याण अहिकारी / पहरहवक्षा अहिकारी / व्यक्ति हचकीत्सक सामाहजक कायगकिा यांचा

पातपुरावा अिवाल.

व्यवस्ापन सहमीने बालकाच्या बाबीि घेि्लेला त्रैमाहसक आढावा .

प्रभारी अधिकारी / अधिक्षक /

बाल कल्याण अधिकारी / पधरधवक्षा अधिकारी

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 285

नमुना 46

[धनयम 84(1) पहा]

मुक्ततेचे त्ा दाखल करण्याबाबतचे आदेश

---------- (बालकाचे नांव) ---------- राि्णार ---------- यांचा मुलगा / मुलगी प्रकरण क्रमांक / ---------- यास बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिनयम 2015 कलम ---------- अंि्गगि बाल न्यायालय/बाल न्याय मंडळ/बाल कल्याण सहमिी ---------- यांचेकडून हदनांक ---------- पासून ---------- या कालावीकरीि्ा हनहरक्षणगृि/सुरहक्षि जागा/हवशेष गृि/बालगृि येर्े तेवण्याचे आदेश देण्याि आले ि्ोि्े आहण सदर बालक ----------या जागी ----------या संस्ेमधये ----------या कारणासाती दाखल असून त्यास ---------- संस्ेि्ुन आहण संस्ेच्या पयगवेक्षणाि्ुन मुति करण्याचे आदेश देण्याि येि आि्ेि.

सदरचे आदेश िे खालील अटी व शिीच्या अहिन राि ुन देण्याि येि आिे सदर अटी शिीचे कोणत्याि ी प्रकारे उलंघन झाल्यास सदरचे आदेश मागे घेण्याि येि ील.

स्वाक्षरी

हदनांक :

हतकाण

अटी व शि-

1.मुतिि ा करण्याि आलेली व्यती ---------- कडे हनघेल आहण जोपयंि त्याचा बालगृि हकवा, योग्य व्यती/हनहरक्षण गृि/हवशेषगृि/सुरहक्षि जागा येहर्ल वास्ि व्याचा कालावी संपि नाि ी आहण त्यास सूट हमळि नाि ी ि ोपयगि ि ो ----------यांच्या पयगवेक्षणा खाली राि ील

2.मुति केलेली व्यती ---------- यांच्या पूवग परवानगी हशवाय --------- नामक स्ि ान सोडू शकणार नाि ी.

3.शाळा/व्यावसायीक हकवा इिर व्यवसायामधये वेळेवर आहण हनयमीि ि जर रिण्याबाबि ---------- यांनी हदलेल्या आदेशाचे पालन करावे लागेल

4.सदर व्यतीस कोणत्याि ी गुन्ि यामधये सिभागी ि ोणार नाि ी आहण ----------यांचे समाि ानाकरीि ा संयमी आहण मेि निपूणग जीवन जगेल.

6.वरील पैकी कोणत्याि ी अटीचा भंग झाल्यास सदर संस्ि ेि ील कालावीि ुन मुतिि ेचा आदेश रद्द करण्याि येईल ि सेच सदर व्यतीवर बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अहिहनयम 2015 च्या कलम 97 अन्वये कारवाई करण्याि येईल.

मी याद्वारे क्स्वकृि करिो की, मला वरील अटी वाचून दाखहवल्या आि ेि /मला स्पष्ट करुन सांगीि ल्या आि ेि आहण मी त्या क्स्वकारि आि े.

286 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(मुक्त करण्यात येणाऱ्या बालकाची स्वाक्षरी)

प्रमाहणि करण्याि येि े की, वरील आदेशाि नमूद केलेल्या अटी या ---------- बालकाचे नाव यास वाचून दाखहवल्या आि ेि /त्यास स्पष्ट करुन सांहगिल्या आि ेि आहण त्यांच्या मुतिेचे आदेश रद्द ि ोण्याच्या अटीं मुति त्याने मान्य केल्या आि ेि.

प्रमाहणि करण्याि येि े की, सदर बालकांस ---------- ि ारखेस मुति करण्याि आले आि े.

प्रमाधणत करणारे अधिकारी त्ा
प्रभारी अधिकारी याांची स्वाक्षरी

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

28

7

नमुना 47

[धनयम 84(4) पहा]

सांरक्षणाबाबत(Escort) आदेश

प्रकरण क्रमांक ---------- बालकाच्या प्रकरणाी

वय ---------वषग नमूद केलेले आि े .

बालकाचे आई -वडील ---------- हतकाणा वर रिि असल्याचा अिवाल प्राप्ि झाला आि े. याकरीि ा त्यास पोहलस/मान्यि ा प्राप्ि संस्ि ेच्या पयगवेक्षणाखाली ---------- पातहवण्याि यावे.

वर नमूद पत्त्यावर हकवा बालक सांगेल त्या हतकाणी सदर बालकाचे आई-वडील, हकवा नाि◌लग यांचा शोि◌ घेणे हकवा ि◌◌ाब्याि◌ देणे, जर आई वडील हकवा नाि◌लग सापडले नाि◌◌ी हकवा सापडले आहण ि◌◌े बालकाचा ि◌◌ाबा घेण्यास इच्छूक नसील ि◌र त्या बालकास त्या हजल्◌ियाि◌◌ील अहिक्षक ---------- बालगृि◌/सुरहक्षि जागा/हनहरक्षणगृि◌ येर्◌े तेवण्याि◌ यावे आहण सदर बालकास संबहि◌ बाल कल्याण सहमी/बाल न्याय मंडळा समोर पुढील आदेशासाती सादर करावे.

आदेश

संरक्षण सुहविा उपलब्ि◌ ि◌◌ोईपयगि सदर बालक सधया रिाि◌ असलेल्या बालगृि◌/सुरहक्षि जागा/हनहरक्षणगृि◌ -------- हतकाणी राि◌◌ील. बाल संरक्षण कक्ष ककवा पोहलस हवभाग आहण मान्याप्राप्ि◌ अशासकीय संस्◌◌ा /चाईल्ड लाईन यांनी आदेश प्राप्ि◌ झाल्या हदनांकापासून 15 हदवसाचे आि◌ ि◌◌ाि◌डीने व्यवस्◌◌ा करावी आहण सदर बालकास त्यांच्या वरील हताणावर पातहवण्याि◌ यावे.

हदनांक : **अध्यक्ष/सदस्य**

बाल कल्याण सधमती/बाल न्याय

मांडळ प्रि◌ :

1 बालकांची काळजी घेणाऱ्या संस्◌◌ाचे प्रभारी अहिकारी

2. हजल्◌◌ा बाल संरक्षण कक्ष ककवा अशासकीय संस्◌◌ा हकवा चाईल्ड लाईन

संदभग : जन्मिारीख ---------- प्रकरण क्र ---------- या अल्पवयीन बालकांचा दाखल आदेश .

महाराष्ट्राचे राज्यपाल याच्या आदेशानुसार व नावाने,

ववनता वदे

ससगल,

शासनाचे सवचव.

288 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

WOMEN AND CHILD DEVELOPMENT DEPARTMENT

3rd Floor, New Administrative Building, Madam Cama Marg,
Hutatma Rajguru Chowk, Mumbai 400 032, dated the 13th March 2018

NOTIFICATION

JUVENILE JUSTICE (CAREAND PROTECTIONOF CHILDREN) ACT, 2015.

No.PIL-2016/C.R.131/D-3.-In exercise of the powers conferred by sub- sections*(1)* and *(2)* of section 110 of the Juvenile Justice (Care and Protection of Children)Act, 2015(2 of 2016) and of all other powers enabling in that behalf, the Government of Maharashtra herby makes the following rules, namely:-

CHAPTER – I
PRELIMINARY

1.

Short title.-These rules may be called the Maharashtra State Juvenile Justice (Care andProtection of Children) Rules, 2018.

2. Definitions.- (1)In these rules, unless the context otherwise requires,-

(i) "Act" means the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015 (2 of 2016);

(ii) "Authority" means the Central Adoption Resource Authority constituted under Section 68 of the Act;

(iii) "Case Worker" means a representative from a registered voluntary or non- governmental

organisation who shall accompany the child to the Board or the Committee and may perform such tasks as may be assigned to him by the Board or the Committee;

(iv) "Child Adoption Resource Information and Guidance System" means an online system for facilitating and monitoring the adoption programme;

(v) "Child Study Report" means the report which contain details about the child, such as his date of birth and social background;

(vi) "Community Service" means service rendered by children in conflict with law who are above the age of fourteen years but below the age of eighteen years and includes activities like maintaining a park, serving the elderly, helping at a local hospital or nursing home, serving disabled children, serving as traffic volunteers etc.;

(vii) "Form" means the forms appended to these rules;

(viii) "Home Study Report" means a report containing details of prospective adoptive parents or foster parents, and shall include social and economic status, family background, description of home and atmosphere, and health status;

(ix) "individual care plan" is a comprehensive development plan for a child based on age and gender specific needs and case history of the child, prepared in consultation with the child, in order to restore the child's self-esteem, dignity and self-worth and nurture him into a responsible citizen and accordingly the plan shall address the following, including but not limited to, needs of a child, namely:- (a) health and nutrition needs, including any special needs;

(b) emotional and psychological needs;

(c) educational and training needs;

(d) leisure, creativity and play;

(e) protection from all kinds of abuse, neglect and maltreatment;

(f) restoration and follow up;

(g) social mainstreaming;

(h) life skill training.

(x) "in country adoption" means adoption of a child by a citizen of India residing in India;

(xi) "Medical Examination Report" means the report of a child given by a duly licensed physician;

(xii) "Person-in-charge" means a person appointed for the control and management of the Child Care Institution;

(xiii) "POCSO" means the Protection of Children from Sexual Offences Act, 2012 (32 of 2012);

(xiv) "rehabilitation-cum-placement officer" means an officer designated in every Child Care Institution for the purpose of rehabilitation of children;

(xv) "Selection Committee" means a committee constituted by the State Government under rule 90;

(xvi) "social background report" means the report of a child in conflict with law containing the background of the child prepared by the Child Welfare Police Officer;

(xvii) "social investigation report" means the report of a child containing detailed information pertaining to the circumstances of the child, the situation of the child on economic, social, psycho-social and other relevant factors, and the recommendation thereon;

(xviii) "Social worker" means a person with post graduate degree in Social Work or Sociology or Psychology or Child Development or a graduate of the recognised university with minimum seven years of experience in child education and development or protection issues, who is engaged by a Child Care Institution or authorised by District Child Protection Unit or State Child Protection Society or State Adoption Resource Agency or Central Adoption Resource Authority for

preparing social investigation report or individual care plan of the child, child study report, home study report of prospective adoptive parents or foster parents, rendering post-adoption services, and performing any other functions as assigned to such person under the Act or these rules;

Explanation:- For the purposes of this definition, it is clarified that the qualifications of the social worker member of the Board shall be as under section 4 of the Act.

(xix) "special educator" shall have the same meaning as assigned to it in the Protection of Children from Sexual Offences Rules, 2012,framed under the Protection of Children from Sexual Offences Act,2012 (32 of 2012);

(xx) "State Child Protection Society" means a society constituted under section 106 of the Act;

(xxi) "State Government" means the Government of Maharashtra;

(xxii) All words and expressions defined in the Act and used, but not defined in these rules, shall have the same meanings as are respectively assigned to them in the Act.

CHAPTER – II
JUVENILE JUSTICE BOARD

3. Board.- (1) The State Government shall constitute for every district one or more Boards by a notification in the *Official Gazette.*

(2) There shall be a review of the number of cases every year to determine the need to establish additional Boards.

(3) The State Government may constitute more than one Board in a district after giving due consideration to the pendency of the cases, area or terrain of the district, population density or any other consideration.

4. Composition of the Board.- (1) The Board shall consist of a Metropolitan Magistrate or a Judicial Magistrate of First Class having at least three years' experience to be designated as the Principal Magistrate of the Board and two social worker members, of whom one shall be a woman,

forming a Bench.

(2) The two social worker members shall be appointed by the State Government on the recommendations of the Selection Committee constituted under these rules.

(3) The social worker members shall not be less than thirty five years of age, and shall have at least seven years of experience of working with children in the field of education, health, or welfare activities, and shall have educational qualification of Masters of Arts (Education),or Masters of Arts (Sociology), Masters of Arts (Psychology),or M.B.B.S. or graduation in law. No person in conflict of interest with that of the Board's work shall be appointed as a social worker member of the Board such as any person having own child care institution, etc.

(4) As far as possible, two social worker members to be selected on a Board shall be from different fields.

(5) All members of the Board including the Principal Magistrate, shall be given induction training and sensitisation within a period of sixty days from the date of appointment.

5. Term of Office of Member of Board other than Principal Magistrate.-(1) The members of the Board other than Principal Magistrate shall be appointed for a period of three years from the date of appointment.

(2) Members of the Board other than Principal Magistrate may be eligible for appointment of maximum of two terms which shall not be continuous.

(3) A member may, by writing under his hand addressed to the State Government, resign at any time by giving a notice of one month in advance to the State

Government and a copy there of shall be forwarded to the Principal Magistrate of the Board for information.

(4)Any casual vacancy in the Board occurred due to resignation, termination or death may be filled in by the appointment of the suitable person from the panel of names prepared by the Selection Committee for the remaining term of the Member. **6. Time and place of sittings of Board.-**(1) The Board shall hold its sittings in the premises of an Observation Home or at a place in proximity to the Observation Home or, in any Child Care Institution suitable for the sitting of Board and in no circumstances shall the Board operate from within any court or jail premises.

Additionally, especially in places where the Board has a vast geographical area, the Board may also hold *camp or mobile board* sittings (temporary) in suitable Child Care Institutions as identified through the District Child Protection Unit, where children from neighbouring places can attend that particular sitting.

(2) The Board shall ensure that no person(s) un-connected with the case remains present in the room when the case is in progress.

(3) The Board shall ensure that only those person(s), in the presence of whom the child feels comfortable, are allowed to remain present during the sitting.

(4) The Board shall sit on all working days for a minimum of six hours commensurate with the working hours of a Magistrate Court, unless the case pendency is less in a particular district and State Government may issue an order in this regard.

(5) A notice of the sitting shall be affixed outside the room of the Observation home where the Board shall hold its sitting, stating the days and the time at which it shall hold its sitting, a week in advance. The names of the members of the Board shall be displayed on such notice.

(6) The premises where the Board holds its sittings shall be child-friendly and shall not look like a court room in any manner. The Board shall not sit on a raised platform and there shall be no barriers such as witness boxes, large tables, or bars between the Board and the child. The sitting arrangements should be such to enable the Board to interact with the child face-to-face. There shall be adequate chairs and benches to ensure that children, parent, guardian, police, advocates, and all others connected with the case are not made to stand especially while interacting in front of the Board. (7) While communicating with the child, the Board shall use child friendly techniques through its conduct and shall adopt a child friendly attitude with regard to body language, facial expression, eye contact, intonation and volume of voice while addressing the child. The child shall be given an opportunity to participate and speak during all stages of the proceedings. As far as possible, whenever the child is presented before the Board, the Board, especially the social worker members, must interact with the child, assess the child's situation and provide guidance as per need. The language used to address the child must be respectful. Examination of the witnesses shall not be like interrogation but more like an interview or interaction. (8) When the Board is not sitting, a child in conflict with law may be produced before an individual member of the Board. For the said purpose, one member of the Board shall always be available or accessible to take cognizance of any matter of emergency and necessary directions required to deal with the emergency situation shall be given by such member to the Special Juvenile Police Unit or the local police of the district. The Principal Magistrate in consultation with the social worker members shall draw up a monthly duty roster of all the Board members inclusive of Principle Magistrate who shall be so available and accessible every day, including on Sundays and holidays. The roster shall be circulated in advance to all the police stations, the Chief Judicial

Magistrate or Chief Metropolitan Magistrate, the District Judge, the District Magistrate, the Committees, the District Child Protection Unit and the Special Juvenile Police Unit.

The child to be produced at the usual place of sitting of the regular Board and as per the roster. The child shall never be produced at the residence of any of the members or in the adult court.

(9) The social worker members of the board shall be paid not less than Rs.1500/- per sitting which shall include sitting allowance , travel allowance and other allowances. If possible, Biometric system shall be utilized for recording of attendance of the Board members. Members have to give in writing, valid reasons for leave of absence, if any. (10) The Board shall be provided with adequate infrastructure (desk, chairs, wall clock, stationery, computer, printer, scanning machine, storage facilities, etc.) and staff by the State Government, including waiting and sitting arrangements and for safety of children and parents or guardians.

(11) If possible, the Board shall have storage facilities within the premises of the Observation Home or at the Board to maintain case files of the children.

7. Role and functions of the Board .- The Board shall perform the following functions in addition to the functions assigned to it under the Act:-

(1) to adjudicate and dispose of cases of children;

(2) the procedure shall follow simple and in a language which the child understands and the Board shall, at regular intervals, ascertain from the child that he understands what is happening;

(3) to direct, wherever necessary, that a child be produced before the Child Welfare

Committee as child in need of care and protection. Additionally, except in heinous cases, in situations wherein a child is not bailed out or parents/guardian is absent for some reason, then during the interim proceedings, as per section

17(2) of the Act, the Board may transfer such a child to the Child Welfare Committee for care and protection with directions for the production of the child as and when required.

(4) to liaise with the Child Welfare Committee in respect of cases needing care and protection;

(5) to consider any Government organization, registered voluntary organization or non-Governmental organization, as a fit facility or any person as a fit person in relation to the child in conflict with law and to receive charge of the child for whom it has been declared fit;

(6) to seek and peruse progress reports of child in conflict with law placed under the charge of parent, guardian, fit facility, or fit person, and in appropriate cases modify the order in the interest of the child;

(7) to make report to the concerned Magistrate in the District to initiate proceedings against media (print, electronic and social media) who have contravened the provisions of the sub-section (1) of section 74 of the Act in respect of a child; (8) to send quarterly information of pending cases and reasons thereof for review by the Chief Judicial Magistrate or Chief Metropolitan Magistrate and the District Magistrate and Commissioner, Women and Child Development.

(9) whenever necessary, the Board shall provide a translator or interpreter or special educator who shall be paid not less than Rs.1500 per day and in case of translator, not exceeding Rs.100 per page. Payment shall be made as per the State Government norms subject to revision. For the said purpose, the District Child Protection Unit shall maintain a panel of translators, interpreters and special educators who shall forward the same to the Board. The qualifications of the translator, interpreter and special educator shall be as may beprescribed

under the Protection of Children from Sexual Offences Act, 2012(32 of 2012) and rules framed there under;

(10) to monitor and review periodic progress in rehabilitation of the child through the Individual Child Care Plan, in coordination with the Probation Officer, Legal cum Probation Officer (LPO) or District Child Protection Unit (DCPU);

(11) wherever required, to pass appropriate orders, such as orders for police escort for children in the Observation Homes who are appearing for examinations (on the request of the Observation Home Superintendent), re-admission or continuation of the child in school, where the child has been disallowed from continuing his education on account of the pendency of the inquiry or due to the child having stayed in a Child Care Institution for any length of time. Other situations may include passing suitable directions if a faulty character certificate has been issued by police, or where a child is seeking a passport or Government job and may be denied on account of the offence, charges etc. The child is leaving the country even with parents/guardian shall be permitted with due permission from Board and character certificate may be reviewed and appropriate orders be passed;

(12) video conferencing can be undertaken for taking evidence especially in the case of child

victim belonging to another place; evidence to be taken by the local Board of that district;
(13) to seek periodically updated information and resource directory from the District Child Protection Unit especially in relation to rehabilitation;
(14) inspect Child Care Institutions for children in conflict with law, issue directions in cases of any noticeable lapses, suggest improvements, seek compliance and

recommend suitable action, including against any employee found in dereliction of duty to the concerned institutions and District Child Protection Unit;
(15) maintain a suggestion box or grievance redressal box in the premises of the Board at a prominent place to encourage inputs from children and adults alike which shall be operated by the nominee of the Principal Magistrate. Any grievance against Principal Magistrate to be brought before Sessions Judge and if grievance is against social worker members to be forwarded to the State Government with a copy to Sessions Judge;
(16) review the children's suggestion book at least once in a month;
(17) liaise or coordinate with the probation officer, Legal cum Probation Officer or District Child Protection Unit and ensure smooth functioning of Children's Committees in the Child Care Institutions for children in conflict with law, for realising children's participation in the affairs and management of such Child Care Institutions;
(18) ensure that the Legal cum Probation Officer in the District Child Protection Unit and the State or District Legal Aid Services Authority extends free legal services to a child and a list and contact details of legal aid services or panels shall be displayed in prominent places in the vicinity of the Board;
(19) deploy, if necessary, the services of student volunteers or non-governmental organisation volunteers for Para-legal and other tasks such as contacting the parents of child in conflict with law and collecting relevant social and rehabilitative information about the child.

CHAPTER III
PROCEDURE IN RELATION TO CHILDREN IN CONFLICT WITH LAW

8. Pre-production action of police and other agencies.-(1)No First Information Report shall be registered except where a heinous offence is alleged to have been committed by the child, or when such offence is alleged to have been committed jointly with adults. In all other matters, the Special Juvenile Police Unit or the Child Welfare Police Officer shall record the information regarding the offence alleged to have been committed by the child in the general daily diary followed by a social background report of the child in

Form 1 and circumstances under which the child was apprehended, wherever applicable, and forward it to the Board before the first hearing:

Provided that, the power to apprehend shall only be exercised with regard to heinous offences, unless it is in the best interest of the child. For all other cases involving petty and serious offences and cases where apprehending the child is not necessary in the interest of the child, the police or Special Juvenile Police Unit or Child Welfare Police Officer shall forward the information regarding the nature of offence alleged to be committed by the child along with his social background report in **Form 1** to the Board and intimate the parents or guardian of the child as to when the child is to be produced for hearing before the Board.

(2) When a child alleged to be in conflict with law is apprehended by the police, the police officer concerned shall place the child under the charge of the Special Juvenile Police Unit or the Child Welfare Police Officer, who shall immediately inform.-

300 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(i) the parents or guardian of the child that the child has been apprehended along with the address of the Board where the child shall be produced and the date and time when the parents or guardian need to be present before the Board; (ii) the Probation Officer concerned, that the child has been apprehended so as to enable him to obtain information regarding social background of the child and other material circumstances likely to be of assistance to the Board for conducting the inquiry; and

(iii) a Child Welfare Officer or a Case Worker, to accompany the Special Juvenile Police Unit or Child Welfare Police Officer while producing the child before the Board within twenty- four hours of his apprehension.

(3) The police officer apprehending a child alleged to be in conflict with law shall.- (i) not send the child to a police lock-up and not delay the child being transferred to the Child Welfare Police Officer from the nearest police station. The police officer may under sub-section *(2)* of section 12 of the Act send the person apprehended to an observation home only for such period till he is produced before the Board i.e. within twenty-four hours of his being apprehended and appropriate orders are obtained as per rule 9 of these rules;

(ii) not hand-cuff, chain or otherwise fetter a child and shall not use any coercion or force on the child;

(iii) inform the child promptly and directly of the charges levelled against him through his parent or guardian and if a First Information Report is registered, copy of the same shall be made available to the child or copy of the police report shall be given to the parent or guardian;

(iv) provide appropriate medical assistance, assistance of interpreter or a special educator, or any other assistance which the child may require, as the case may be;

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

30

1

(v) not compel the child to confess his guilt and he shall be interviewed only at the Special Juvenile Police Unit or at a child-friendly premises or at a child friendly corner in the police station, which does not give the feel of a police station or of being under custodial interrogation. The parent or guardian, may be present during the interview of the child by

the police;

(vi) not ask the child to sign any statement; and

(vii) inform the District Legal Services Authority for providing free legal aid to the child. (4) The Child Welfare Police Officer shall be in plain clothes and not in uniform.

(5) The Child Welfare Police Officer shall record the social background of the child and circumstances of apprehending in every case of alleged involvement of the child in an offence in

Form 1 which shall be forwarded to the Board forthwith. For gathering the best available information, it shall be necessary upon the Special Juvenile Police Unit or the Child Welfare Police Officer to contact the parent or guardian of the child.

(6) A list of all designated Child Welfare Police Officers, Child Welfare Officers, Probation Officers, Para Legal Volunteers, District Legal Services Authorities and registered voluntary and non-governmental organisations in a district, Principal Magistrate and members of the Board, members of Special Juvenile Police Unit and Childline Services with contact details shall be prominently displayed in every police station.

(7) When the child is released in a case where apprehending of the child is not warranted, the parents or guardians or a fit person in whose custody the child alleged to be in conflict with law is placed in the best interest of the child, shall furnish an undertaking on a non-judicial paper in

Form 2 to ensure their presence on the dates during inquiry or proceedings before the Board.

(8) The State Government shall maintain a panel of voluntary or non-governmental organisations or persons who are in a position to provide the services of probation, counselling, case work and also associate with the Police or Special Juvenile Police Unit or the Child Welfare Police Officer, and have the requisite expertise to assist in physical production of the child before the Board within twenty-four hours and during pendency of the proceedings and the panel of such voluntary or non-governmental organisations or persons shall be forwarded to the Board.

(9) The State Government shall provide funds to the police or Special Juvenile Police Unit or the Child Welfare Police Officer or Case Worker or person for the safety and protection of children and provision of food and basic amenities including travel cost and emergency medical care to the child apprehended or kept under their charge during the period such children are with them.

9. Production of child alleged to be in conflict with law before Board.-

(1) When the child alleged to be in conflict with law is apprehended, he shall be produced before the Board within twenty-four hours of his being apprehended, along with a report explaining the reasons for the child being apprehended by the police.

(2) On production of the child before the Board, the Board may pass such orders as deemed necessary, including sending the child to an observation home or a place of safety or a fit facility or a fit person.

(3) Where the child produced before the Board is covered under section 83 of the Act, including a child who has surrendered, the Board may, after due inquiry and being satisfied of the circumstances of the child, transfer the child to the Committee as a child in need of care and protection for necessary action, andor

pass appropriate directions for rehabilitation, including orders for safe custody and protection of the child and transfer to a fit facility recognised for the purpose which shall have the capacity to provide appropriate protection, and consider transferring the child out of the district or out of the State to another State for the protection and safety of the child.

(4) Where the child alleged to be in conflict with law has not been apprehended and the information in this regard is forwarded by the police or Special Juvenile Police Unit or Child Welfare Police Officer to the Board, the Board shall require the child to appear before it at the earliest so that measures for rehabilitation, where necessary, can be initiated, though the final report may be filed subsequently.

(5) In case the Board is not sitting, the child alleged to be in conflict with law shall be produced before a single member of the Board under sub-section (2) of section 7 of the Act.

(6) In case the child alleged to be in conflict with law cannot be produced before the Board or even a single member of the Board due to child being apprehended during odd hours or distance, the child shall be kept by the Child Welfare Police Officer in the Observation Home in accordance with rule 71 Dof these rules or in a fit facility and the child shall be produced before the Board thereafter, within twenty-four hours of apprehending the child.

(7) When a child is produced before an individual member of the Board, and an order is obtained, such order shall be ratified by the Board in its next meeting.

10(A) Post-production processes by Board.- (1)On production of the child before the Board, the report containing the social background of the child, circumstances of apprehending the child and offence alleged to have been committed by the child as

provided by the officers, individuals, agencies producing the child shall be reviewed by the Board and the Board may pass such orders in relation to the child as it deems fit, including orders under sections 17 and 18 of the Act, namely:

(i) disposing of the case, if on the consideration of the documents and record submitted at the time of his first appearance, his being in conflict with law appears to be unfounded or where the child is alleged to be involved in petty offences;

(ii) referring the child to the Committee where it appears to the Board that the child is in need of care and protection;

(iii) releasing the child in the supervision or custody of fit persons or fit institutions or Probation Officers, as the case may be, through an order in

Form 3,with a direction to appear or present a child for an inquiry on the next date; and

(iv) directing the child to be kept in the Child Care Institution, as appropriate, if necessary, pending inquiry as per order in **Form 4.**

(2) In all cases of release pending inquiry, the Board shall notify the next date of hearing, not later than fifteen days of the first summary inquiry and also seek social investigation report from the Probation Officer, or in case a Probation Officer is not available, the Child Welfare Officer or social worker concerned ,through an order in

Form 5.

(3) When the child alleged to be in conflict with law, after being admitted to bail, fails to appear before the Board, on the date fixed for hearing, and no application is moved for exemption on his behalf or there is not sufficient reason for granting him exemption, the Board shall, issue to the Child Welfare Police Officer and the Person-in-charge of the Police Station directions for the production of the child.

(4) If the Child Welfare Police Officer fails to produce the child before the Board even after the issuance of the directions for production of the child, the Board shall instead of issuing process under section 82 of the Code of Criminal Procedure, 1973(2 of 1973)pass such orders as appropriate under section 26 of the Act. (5) In cases of heinous offences alleged to have been committed by a child, who has completed the age of sixteen years, the Child Welfare Police Officer shall produce the statement of witnesses recorded by him and other documents prepared during the course of investigation within a period of one month from the date of first production of the child before the Board, a copy of which shall also be given to the child or parent or guardian of the child.

(6) In cases of petty or serious offences, the final report shall be filed before the Board at the earliest and in any case not beyond the period of two months from the date of information to the police, except in those cases where it was not reasonably known that the person involved in the offence was a child, in which case extension of time may be granted by the Board for filling the final report. (7) When witnesses are produced for examination in an inquiry relating to a child alleged to be in conflict with law, the Board shall ensure that the inquiry is not conducted in the spirit of strict adversarial proceedings and it shall use the powers conferred by section 165 of the Indian Evidence Act, 1872 (1 of 1872) so as to interrogate the child and proceed with the presumptions in favour of the child.

(8) While examining a child alleged to be in conflict with law and recording his statement during the inquiry under section 14 of the Act, the Board shall address the child in a child-friendly manner in order to put the child at ease and to encourage him to state the facts and circumstances without any fear, not only in

respect of the offence which has been alleged against the child, but also in respect of the home and social surroundings, and the influence or the offences to which the child might have been subjected to.

(9) The Board shall take into account the report containing circumstances of apprehending the child and the offence alleged to have been committed by him and the social investigation report in

Form 6prepared by the Probation Officer or the voluntary or non- governmental organisation, along with the evidence produced by the parties for arriving at a conclusion.

(B) Preliminary assessment into heinous offences by Board.- (1) The Board shall in the first instance determine whether the child is of sixteen years of age or above; if not, it shall proceed as per provisions of section 14 of the Act.

(2) For the purpose of conducting a preliminary assessment in case of heinous offences, the Board may take the assistance of psychologists or psycho-social workers or other experts who have experience of working with children in difficult circumstances. A panel of such experts may be made available by the District Child Protection Unit, whose assistance can be taken by the Board or could be accessed independently.

(3) While making the preliminary assessment, the child shall be presumed to be innocent unless proved otherwise.

(4) Where the Board, after preliminary assessment under section 15 of the Act, passes an order that there is a need for trial of the said child as an adult, it shall assign reasons for the same and the copy of the order shall be provided to the child forthwith.

11.Completion of Inquiry.- (1) Where after preliminary assessment under section 15 of the Act, in cases of heinous offences allegedly committed by a child, the

Board decides to dispose of the matter, the Board may pass any of the dispositional orders as specified in section 18 of the Act.

(2) Before passing an order, the Board shall obtain a social investigation report in

Form 6prepared by the Probation Officer or Child Welfare Officer or social worker as ordered, and take the findings of the report into account.

(3) All dispositional orders passed by the Board shall necessarily include an individual care plan in

Form 7for the child in conflict with law concerned, prepared by a Probation Officer or Child Welfare Officer or a recognised voluntary organisation on the basis of interaction with the child and his family, where possible.

(4) Where the Board is satisfied that it is neither in the interest of the child himself nor in the interest of other children to keep a child in the special home, the Board may order the child to be kept in a place of safety and in a manner considered appropriate by it.

(5) Where the Board decides to release the child after advice or admonition or after participation in group counselling or orders him to perform community service, necessary direction may also be issued by the Board to the District Child Protection Unit for arranging such counselling or community service.

(6) Where the Board decides to release the child in conflict with law on probation and place him under the care of the parent or the guardian or fit person, the person in whose custody the child is released may be required to submit a written undertaking in

Form 8 for good behaviour and well-being of the child for a maximum period of three years.

(7) The Board may order the release of a child in conflict with law on execution of a personal bond without surety in

Form 9.

308 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(8) In the event of placement of the child in a fit facility or special home, the Board shall consider that the fit facility or special home is located nearest to the place of residence of the child's parent or guardian, except where it is not in the best interest of the child to do so.

(9) The Board, where it releases a child on probation and places him under the care of parent or guardian or fit person or where the child is released on probation and placed under the care of fit facility, it may also order that the child be placed under the supervision of a Probation Officer who shall submit periodic reports in

Form 10and the period of such supervision shall be maximum of three years.

(10) Where it appears to the Board that the child has not complied with the probation conditions, it may order the child to be produced before it and may send the child to a special home or place of safety for the remaining period of supervision.

(11) In no case, the period of stay in the special home or the place of safety shall exceed the maximum period provided in clause (g) of sub-section *(1)* of section 18 of the Act.

12. Pendency of Inquiry.- (1)For the purpose of sub-section (3) of section 16 of the Act, the Board shall maintain a 'Case Monitoring Sheet' of every case and every child in

Form 11. The said **Form 11**shall be kept at the top of each case file and shall be updated from time to time. The following points shall be considered so far as 'progress of inquiry' mentioned in **Form 11**is concerned:

*i)*time schedule for disposal of the case shall be fixed on the first date of hearing;

*ii)*scheduled date given in column No. (2) of 'progress of inquiry' shall be the outer limit within which the steps indicated in column (1) thereof are to be completed.

(2) The Board shall submit a quarterly report in

Form 12about the pendency of the cases, visits to Homes etc. to the following:

(i) Chief Judicial Magistrate or Chief Metropolitan Magistrate;

(ii) District Magistrate;

(iii) The State Government through Commissioner, Women and Child Development.

(3) The District Judge shall conduct an inspection of the Board once every quarter and appraise the performance of the members of the Board on the basis of their participation in the proceedings of the Board and submit a report to the Selection Committee constituted under rule 90of these rules.

13. Procedure in relation to Children's Court and Monitoring Authorities.- (1) Upon receipt of preliminary assessment from the Board, the Children's Court may decide whether there is need for trial of the child as an adult or as a child and pass appropriate orders.

(2) Where an appeal has been filed under sub-section *(1)* of section 101 of the Act against the order of the Board declaring the age of the child, the Children's Court shall first decide the said appeal.

(3) Where an appeal has been filed under sub-section *(2)* of section 101 of the Act against the finding of the preliminary assessment done by the Board, the Children's Court shall first decide the appeal.

(4) Where an appeal under sub-section *(2)* of section 101 of the Act is disposed of by the Children's Court on a finding that there is no need for trial of the child as an adult, it shall dispose of the same as per section 19 of the Act and these rules.

(5) Where an appeal under sub-section *(2)* of section 101 of the Act is disposed of by the Children's Court on a finding that the child should be tried as an adult the Children's Court shall call for the file of the case from the Board and dispose of the matter as per the provisions of the Act and these rules.

(6) The Children's Court shall record its reasons while arriving at a conclusion whether the child is to be treated as an adult or as a child.

(7) Where the Children's Court decides that there is no need for trial of the child as an adult, and that it shall decide the matter itself,-

(i) it may conduct the inquiry as if it were functioning as a Board and dispose of the matter in accordance with the provisions of the Act and these rules; (ii) the Children's Court, while conducting the inquiry shall follow the procedure for trial in summons case under the Code of Criminal Procedure, 1973 (2 of 1974);

(iii) the proceedings shall be conducted in camera and in a child friendly atmosphere, and there shall be no joint trial of a child alleged to be in conflict with law, with a person who is not a child;

(iv) when witnesses are produced for examination, the Children's Court shall ensure that the inquiry is not conducted in the spirit of strict adversarial proceedings and it shall use the powers conferred by section 165 of the Indian Evidence Act, 1872 (1 of 1872);

(v) while examining a child in conflict with law and recording his statement, the Children's Court shall address the child in a child-friendly manner in order to put the child at ease and to encourage him to state the facts and

circumstances without any fear, not only in respect of the offence which is alleged against the child, but also in respect of the home and social

surroundings and the influence to which the child might have been subjected;

(vi) the dispositional order passed by the Children's Court shall necessarily include an individual care plan in

Form 7for the child in conflict with law concerned, prepared by a Probation Officer or Child Welfare Officer or recognized voluntary organisation on the basis of interaction with the child and his family, where possible;

(vii) the Children's Court, in such cases, may pass any orders as provided in sub- sections (1) and (2) of section 18 of the Act.

(8) Where the Children's Court decides that there is a need for trial of the child as an adult.-

(i) it shall follow the procedure prescribed by the Code of Criminal Procedure, 1973(2 of 1974)of trial by sessions and maintaining a child friendly atmosphere;

(ii) the final order passed by the Children's Court shall necessarily include an individual care plan for the child as per

Form 7prepared by a Probation Officer or Child Welfare Officer or recognized voluntary organisation on the basis of interaction with the child and his family, where possible;

(iii) where the child has been found to be involved in the offence, the child may be sent to a place of safety till the age of twenty-one years;

(iv) while the child remains at the place of safety, there shall be yearly review by the Probation Officer or the District Child Protection Unit or a social worker in **Form 13**to evaluate the progress of the child and the reports shall be forwarded to the Children's Court;

(v) the Children's Court may also direct the child to be produced before it periodically and at least once every three months for the purpose of assessing the progress made by the child and the facilities provided by the institution for the implementation of the individual care plan.

(vi) when the child attains the age of twenty-one years and is yet to complete the term of stay, the Children's Court shall.-

(a) interact with the child in order to evaluate whether the child has undergone reformative changes and if the child can be a contributing member of the society;

(b) take into account the periodic reports of the progress of the child, prepared by the Probation Officer or the District Child Protection Unit or a social worker, if needed and further direct that institutional mechanism if inadequate be strengthened;

(c) After making the evaluation, the Children's Court may decide to.-

(A) release the child forthwith;

(B) release the child on execution of a personal bond with or without sureties for good behaviour;

(C) release the child and issue directions regarding education, vocational training, apprenticeship, employment, counselling and other therapeutic interventions with a view to promoting adaptive and positive behaviour etc.;

(D) release the child and appoint a monitoring authority for the remainder of the prescribed term of stay. The monitoring authority, where appointed shall maintain a Rehabilitation Card for the child in

Form 14.

(vii) For the purpose of sub-rule (vi)(c)(D) of this rule:

(a) Probation Officer or Case Worker or Child Welfare Officer or a fit person may be appointed as a monitoring authority**;**

(b) the District Child Protection Unit shall maintain a list of such persons who can be engaged as monitoring authorities which shall be sent to the Children's Court along with bi-annual updates;

(c) the child shall for the first quarter after release, meet with the monitoring authority on a fortnightly basis or at such intervals as may be directed by the Children's Court. The monitoring authority shall fix a time and venue for such meetings in consultation with the child. The monitoring authority will forward its observations on the progress of the child on a monthly basis to the Children's Court;

(d) at the end of the first quarter the monitoring authority shall make recommendations regarding the further follow up procedure required for the child.

(e) where the child, after release is found to be indulging in criminal activities or associating with people with criminal antecedents, he shall be brought before the Children's Court for further orders;

(f) if it is found that the child no longer requires to be monitored, the monitoring authority shall place the detailed report with recommendations before the Children's Court which shall issue further directions either terminating the monitoring or for its continuation;

(g) after the first quarter, the child shall meet the monitoring authority at such intervals as may be directed by the Children's Court based on the recommendations made by the monitoring authority at the end of the first

quarter and the monitoring authority shall forward its report to the Children's Court which shall review the same every quarter.

14. Destruction of records.- The records of conviction in respect of a child in conflict with law shall be kept in safe custody till the expiry of the period of appeal or for a period of seven years, and no longer, and thereafter be destroyed by the Person-in-charge or Board or Children's Court, as the case may be:

Provided that in case of a heinous offence where the child is found to be in conflict with law under clause (i) of sub-section (1) of section 19 of the Act, the relevant records of conviction of such child shall be retained by the Children's Court.

CHAPTER IV
CHILD WELFARE COMMITTEE

15. Composition and Qualifications of Members of the Committee.-

(1) There shall be one or more Committees in each district to be constituted by the State Government by a notification in the *Official Gazette* under section 27 of the said Act.

(2) The Chairperson and members of the Committee shall be appointed by the State Government on the recommendation of the Selection Committee under rule 90 of these rules.

(3) The social worker members shall not be less than thirty five years of age and shall have at least seven years of experience of working with children in the field of education, health,

or welfare activities and shall have educational qualification of Masters of Arts (Education),or Masters of Arts (Sociology),or Masters of Arts (Psychology),or M.B.B.S. or graduation in law.

(4) A member of the Committee shall be eligible for appointment of maximum of two terms, which shall not be continuous.

(5) All persons, on selection shall mandatorily be given training by the State under rule 92**,** after the notification as far as possible prior to assuming office but definitely within a period of sixty days from the date of appointment.

(6) The new members appointed to fill vacancies shall receive orientation from the Chairperson/ member of the Committee as far as possible prior to assuming office and shall attend the first available training program organised by the State Government.

(7) The Chairperson and the members may resign at any time by giving one month's notice in writing to the State Government through Commissioner, Women and Child Development. The Commissioner shall recommend to the Government for necessary orders.

16. Rules and Procedures of Committee.- (1)The members of the committee shall be paid not less than Rs.1500/- per sitting which shall include sitting allowance , travel allowance and other allowances.

(2) A visit to a Child Care Institution shall be conducted by at least three members and planned by the Chairperson in a manner that ensures all members including the Chairperson participate in such visits on rotation basis. Such visit shall be considered as a sitting of the Committee. The visit-report in this regard shall be submitted to Commissioner, Women and Child Development.

(3) The Members travelling for any other official purpose related to the work of the Child Welfare Committee shall be entitled to Travelling Allowance and Dearness Allowance as per the norms of the State Government.

(4)The Committee shall hold its sittings in the premises of a children's home or, at a place in proximity to the children's home or, at a suitable premises in any institution run under the Act for children in need of care and protection.

(5)The Committee shall ensure that no person un-connected with the case remains present in the room when the session is in progress.

(6) The Committee shall ensure that only those person, in the presence of whom the child feels comfortable, shall be allowed to remain present during the sitting. (7) At least one member of the Committee shall always be available or accessible to take cognizance of any matter of emergency and issue necessary directions to the Special Juvenile Police Unit or local police of the District. For this purpose the Chairperson of the Committee shall draw up a monthly duty roster of the Committee members who shall be available and accessible every day, including on Sundays and holidays. The roster shall be circulated in advance to all the police stations, the Chief Judicial Magistrate/Chief Metropolitan Magistrate, the District Judge, the District Magistrate, the Board, the District Child Protection Unit and the Special Juvenile Police Unit.

(8)The Committee shall meet on all working days for a minimum of six hours, unless the case pendency is less in a particular district and the State Government issues an order in

this regard:

Provided that the State Government may, by notification in the *Official Gazette* constitute more than one Committee in a district after giving due consideration to the pendency of the cases, area or terrain of the district, population density or any other consideration.

(9) If possible, Biometric system shall be installed by the state government for recording of attendance of the Child Welfare Committee members.

(10)On receiving information about a child or children in need of care and protection, who cannot be produced before the Committee, the Committee shall reach out to the child or children and hold its sitting at a place that is convenient for such child or children.

(11) While communicating with the child, the Committee members shall use child friendly techniques through their conduct.

(12)The Committee shall hold its sittings in a child-friendly premises which shall not look like a court room in any manner and the sitting arrangement should be such to enable the Committee to interact with the child face to face.

(13)To make the Child Welfare Committee premises child friendly, the State Government shall make provision for separate Interaction Room, toilet and water facilities, waiting room for children, seating arrangement for children, first-aid kit, toys and age appropriate activity books.

(14)The Committee shall not sit on a raised platform and there shall be no barriers, such as witness boxes or bars between the Committee and the children.

(15)The Committee shall be provided infrastructure and staff by the State Government.

(16) The State shall ensure that the minimum required facilities shall be provided such as Stationery, computers, furniture, internet, telephone and drinking water etc.

17. Additional functions and responsibilities of the Committee.- In addition to the functions and responsibilities of the Committee under section 30 of the Act, the Committee shall perform the following functions to achieve the objectives of the Act, namely:

(i) document and maintain detailed case record along with a case summary of every case dealt by the Committee in

Form 15;

(ii) maintain a suggestion box or grievance redressal box at a prominent place in the premises of the Committee to encourage inputs from children and adults alike which shall be operated by the District Magistrate or his nominee;

(iii) ensure smooth functioning of Children's Committees in the Child Care Institutions for children in need of care and protection within its jurisdiction, for realising children's participation in the affairs and management of the said Child Care Institutions;

(iv) review the Children's Suggestion Book at least once a month;

(v)send quarterly report in **Form 16**about children in need of care and protection received by it to the District Magistrate and the State Government through Commissioner, Women and Child Development, with all relevant details on nature of disposal of cases, pending cases and reasons for such pendency;

(vi) wherever required, issue rehabilitation card in **Form 14**to children in need of care and protection to monitor their progress;

(vii)The Committee shall ensure that all the documents of an institutionalized child are maintained safely and confidentially and handed over to the child or guardian at the time of exit from such Child Care Institution;

(viii) Maintain the following records in a register.-

(a) entries of the cases listed in a day and next date and the Committee shall prepare a daily cause list of the cases before it; (b) entries and particulars of children brought before the Committee and details of the Child Care Institution where the children are placed or the address where the children are sent;

(c) execution of undertaking;

(d) movement including visits to institutions;

(e) children declared legally free for adoption;

(f) children recommended for or placed in sponsorship;

(g) children placed in individual or group foster care;

(h) children transferred to or received from another Committee;

(i) children for whom follow up is to be done;

(j) children placed in after care;

(k) inspection record of the Committee;

(l) record of Minutes of the meetings of the Committee;

(m)

correspondence received and sent; (n) any other record or register which the Committee may require.

(ix) All information listed in clause (viii)of these rules may be digitised and a software may be developed by the State Government.

CHAPTER V

320 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú- +ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

PROCEDURE IN RELATION TO CHILDREN IN NEED OF CARE AND PROTECTION

18. Production before the Committee.-

(1) Any child in need of care and protection shall be produced before the Committee during the working hours at its place of sitting and beyond working hours before the member as per the duty roster;

Provided that, where the child cannot be produced before the Committee, the Committee shall reach out to the child where the child is located particularly to preserve confidentiality of the child especially in cases of surrender or sexual abuse.

(2) Whoever produces the child before the Committee shall make a report in

Form 17 containing the particulars of the child as well as the circumstances in which the child was received or found.

(3) In case of a child less than two years of age or who is medically unfit, the person or the organisation who comes in contact with the child in need of care and protection shall send a written report along with the photograph of the child to the Committee within twenty-four hours and shall produce the child before the Committee as soon as the child is medically fit along with a medical certificate to that effect.

(4) The Committee after interaction with the child may issue directions for placing the child with the parent or guardian or Children's Home, where such Home is available in the vicinity of the Committee before which the child is produced, and in the absence of such Home, to direct the placing of the child in safe custody of a fit person or a fit facility.

(5) The Committee or the member on duty shall issue the order for placing the child in Children's Home, Fit facility or Fit person or Specialised Adoption Agency in

Form 18.

(6) The Committee or the member on duty shall order immediate medical examination of the child produced before the Committee or the member on duty, if such examination is needed.

(7) In the case of abandoned or lost or orphaned child, the Committee, before passing an order granting interim custody of the child pending inquiry, shall see that, the information regarding such child is uploaded on a designated portal. (8) The Committee may, by making an order in

Form 19 for placing a child under the care of a parent, guardian or fit person, pending inquiry or at the time of restoration, as the case may be, the committee may direct such parent, guardian or fit person to enter into an undertaking in **Form 20**.

(9) Whenever the Committee orders a child to be kept in an institution, it shall forward to the Person-in-charge of such institution, a copy of the order of short term placement pending inquiry in

Form 18with particulars of the Child Care Institution and parents or guardian and previous record. A copy of such order shall also be forwarded to the District Child Protection Unit.

19. Procedure for inquiry.-

(1) The Committee shall inquire into the circumstances under which the child is produced and accordingly declare such child to be a child in need of care and protection.

(2) The Committee shall, *prima facie* determine the age of the child in order to ascertain its jurisdiction, pending further inquiry as per section 94 of the Act, if need be. When a child is brought before the Committee, the Committee shall

assign the case to a social worker or Case Worker or Child Welfare Officer or to any recognised non-governmental organisation for conducting the social investigation under sub-section *(2)* of section 36 of the Act through an order in

Form 21. In case exact assessment of the age cannot be done, the Committee, should give benefit to the child by considering his age on lower side of the range given.

(3) The Committee shall direct the person or organisation concerned to develop an individual care plan in

Form 7 including a suitable rehabilitation plan. The individual care plan prepared for every child in the institutional care shall be developed with the ultimate aim of the child being rehabilitated and re-integrated based on the case history, circumstances and individual needs of the child.

(4) The inquiry shall satisfy the basic principles of natural justice and shall ensure the informed participation of the child and the parent or guardian. The child shall be given an opportunity to be heard and his opinion shall be taken into consideration with due regard to his age and level of maturity. The orders of the Committee shall be in writing and contain reasons.

(5) The Committee shall interview the child sensitively and in a child friendly manner and shall not use adversarial or accusatory words or words that adversely impact the dignity or self-esteem of the child.

(6) The Committee shall satisfy itself that the child before it is in need of care and protection or not through documents and verification reports, before releasing or restoring the child in the best interest of the child.

(7) The social investigation conducted by a social worker or Case Worker or Child Welfare Officer of the institution or any non-governmental organisation or District Child Protection Unit shall be as per

Form 22and must provide an assessment

of the family situation of the child in detail, and explain in writing whether it will be in the best interest of the child to restore him to his family. If the family requires any support services to be able to look after the child, the Child Welfare Committee shall refer the family to the organization providing such family strengthening services.

(8) Before the Committee releases or restores the child, both the child as well as the parents or guardians may be referred to the Counsellor.

(9) The Committee shall maintain proper records of the children produced before it including medical reports, social investigation report, any other report(s) and orders passed by the Committee in regard to the child.

(10) In all cases pending inquiry, the Committee shall notify the next date of appearance of the child not later than fifteen days of the previous date and also seek periodic status report from the social worker or Case Worker or Child Welfare Officer conducting investigation on each such date.

(11) In all cases pending inquiry, the Committee shall direct the person or institution with whom the child is placed to take steps for rehabilitation of the child including education, vocational training etc., from the date of first production of the child itself.

(12) Any decision taken by an individual member, when the Committee is not sitting, shall be ratified by the Committee in its next sitting.

(13) At the time of final disposal of a case, there shall be at least three members present including the Chairperson, and in the absence of Chairperson, a member so nominated by the Chairperson to act as such.

(14) The Committee shall function cohesively as a single body and as such shall not form any sub-committees.

(15) Where a child has to be sent or repatriated to another district or State or country, the Committee shall direct the District Child Protection Unit to take necessary permission as may be required, such as approaching the Foreigners Regional Registration Offices and Ministry of External Affairs for a no-objection certificate, contacting the counterpart Committee, or any other voluntary organisation in the other district or State or country where the child is to be sent.

(16) At the time of final disposal of the case, the Committee shall incorporate in the order of disposal, an individual care plan in

Form 7of such child prepared by the social worker or Case Worker or Child Welfare Officer of the institution or any non-governmental organisation, as the case may be.

(17) While finally disposing of the case, the Committee shall give a date for follow-up of the child not later than one month from the date of disposal of the case and thereafter once every month for the period of first six months and thereafter every three months for a minimum of one year or till such time as the Committee deems fit.

(18) Where the child belongs to a different district, the Committee shall forward the age declaration, case file and the individual care plan to the Committee of the district concerned which shall likewise follow-up the individual care plan as if it had passed such disposal order.

(19) The individual care plan shall be monitored by means of a rehabilitation card in

Form 14issued for the purpose by the Committee passing the disposal order and which shall form part of the record of the Committee which follow up the implementation of the individual care plan. Such rehabilitation card shall be maintained by the Rehabilitation-cum-Placement Officer.

(20) All orders passed by the Committee in respect of a child in need of care and protection shall also be uploaded on the designated portal with due regard to the confidentiality and privacy of the child.

(21) When a parent or guardian, wishes to surrender a child under sub-section *(1)* of section 35 of the Act, such parent or guardian shall make an application to the Committee in

Form 23. Where such parent or guardian is unable to make an application due to illiteracy or any other reason, the Committee shall facilitate the same through the Legal Aid Counsel provided by the Legal Services Authority, the deed of surrender shall be executed as per **Form 24**.

(22) The inquiry under sub-section *(3)* of section 35 of the Act shall be concluded by the Committee expeditiously and the Committee shall declare the surrendered child as legally free for adoption after the expiry of two monthsfrom the date of surrender.

(23) In case of orphan or abandoned child, the Committee shall make all efforts for tracing the parents or guardians of the child and on completion of such inquiry, if it is established that the child is either an orphan having no one to take care, or abandoned, the Committee shall declare the child legally free for adoption. (24) In case an abandoned or orphan child is received by a Child Care Institution including a Specialised Adoption Agency, such a child shall be produced before the Committee within twenty-four hours (excluding the time necessary for the journey) along with a report in

Form 17containing the particulars and photograph of the child as well as the circumstances in which the child was received by it and a copy of such report shall also be submitted by the Child Care Institution or a Specialised Adoption Agency to the local police station within the same period.

326 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(25) The Committee shall issue an order in

Form 18for short term placement and interim care of the child, pending inquiry under section 36 of the Act.

(26) The Committee shall use the designated portal to ascertain whether the abandoned child or orphan child is a missing child while causing the details of the orphan or the abandoned child to be uploaded.

(27) The Committee, after taking into account the risk factors, and in the best interest of the child, may direct the publication of the particulars and photograph, taken immediately after the child being found, of an orphan or abandoned child in national and local print and electronic media with wide circulation within seventy two hours from the time of receiving the child for the purposes of tracing out the biological parents or the legal guardian(s).

(28) The Committee, after making inquiry as per the provisions of the Act, shall issue an order in

Form 25declaring the abandoned or orphan child as legally free for adoption and send the same information to the Authority.

(29) Where the parents of the child are traced, the procedure for restoration of the child shall be as per rule 84of these rules.

20. Pendency of cases.-(1) The Committee shall maintain a 'Case Monitoring Sheet' of every case and in case there is more than one child in one case, a separate sheet shall be used for each child. The case monitoring sheet shall be in

Form 26. The said Form shall be kept at the top of each case file and shall be updated from time to time. The following points shall be considered so far as 'progress of inquiry' mentioned in **Form 26**is concerned:-

(i) time schedule for disposal of the case should be fixed on the first date of hearing;

(ii) scheduled date given in column (2) of 'progress of inquiry' shall be the outer limit within which the steps indicated in column (1) is to be completed.

(2) The Committee shall submit a quarterly report to District Magistrate in

Form 16 for review of pendency of cases**.**

(3) The District Magistrate shall monitor and review the functioning of the Committee including by inspection once every quarter and also appraise the performance of the Chairperson and the members of the Committee on the basis of their participation in the proceedings of the Committee and submit a report to the State Government through the Commissioner, Women and Child Developmentand Selection Committee constituted under rule 90of these rules.

CHAPTER VI
REHABILITATION AND SOCIAL RE-INTEGRATION

21. Procedure for Rehabilitation.- Rehabilitation is a process that takes into account the unique needs and circumstances of the child and begins at the point of entry of the child in to the juvenile justice system until social re-integration and may include the following to promote the best interest of the child:-

(i) Assessment and fulfilment of immediate needs i.e. physical, medical, psychosocial, educational, protection and any other needs; which immediately secures the survival and security of the child.

(ii) Preparation of a comprehensive individual care plan with the participation of the child and with the involvement of experts wherever required and parents/family wherever appropriate and others involved in the care of the child, as per

Form 7 Individual Care Plan (ICP).The Individual Care Plan should fulfil the development rights of the children which include access to

resources, skills and contributions necessary for the survival and full development of the child.

(iii) Periodic review and revision by child care institutions and the competent authority of the Individual Care Plan may be made depending on the requirements of the child to ensure protection from all forms of child abuse, neglect and exploitation including the right to special protection from abuse in the criminal justice system.

(iv) Make provisions for an exit plan of the child from the Child Care Institution and the Juvenile Justice system and ensure compliance with rules for release in this regard with the participation of the child.

22. Manner of Registration of Child Care Institutions.-(1)(a) All institutions running institutional care services for children in need of care and protection or children in conflict with law, whether run by the Government or voluntary organisation, shall be registered under sub-section *(1)*of section 41 of the Act, irrespective of being registered or licensed under any other Act for the time being in force.

(b) It shall be mandatory for all Child Care Institutions registered under Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act,2000,which are deemed to be registered under the Act to get registration certificate renewed after completion of one year as per the provisions of the Act and these rules.

(2) All institutions shall make an application in **Form 27**together with a copy each of rules, bye-laws, memorandum of association, list of governing body, office bearers, list of trustees, balance sheet of preceding three years, statement of past record of social or public service provided by the institution to the State

Government or otherwise, generally or in particular related to the care, protection, development, rehabilitation, social reintegration of children; a declaration from the person or the organisation regarding any previous conviction record or involvement in any immoral act or in an act of child abuse or employment of child labour or that it has not been black listed by the Central or State Government. (3) The State Government shall after verifying that provisions exist in the institution/organisation as per sub-rules (2),as the case may be, may issue a registration certification to such institution under sub-section *(1)* of section 41 of the Act in

Form 28after receipt of the recommendation from Commissioner, Women and Child Development.

(4) The State Government, while taking a decision on the application for registration, may consider the following as the case may be:

(i) registration of the organisation under any law for the time being in force;

(ii) details of physical infrastructure, water and electricity facilities, sanitation and hygiene, recreation facilities;

(iii) financial position of the organization and maintenance of documents along with audited statement of accounts for the previous three years;

(iv) resolution of the Governing Body to run the institution or an open shelter;

(v) plan to provide services for children such as medical, vocational, educational, counselling, etc., in case of new applicants and details of such services provided in case of existing institutions;

(vi) arrangements of safety, security and transportation;

(vii) details of other support services run by the organisation; (viii) details of linkages and networking with other governmental, non-governmental, corporate and other community based agencies on providing need-based services to children;

(ix) details of existing staff with their qualification and experience;

(x) details of registration under Foreign Contribution Regulation Act and funds available, if any;

(xi) a declaration from the person or the organisation regarding any previous conviction record or involvement in any immoral act or in an act of child abuse or employment of child labour.

(5) The State Government through Commissioner, Women and Child Development**,** shall conduct a detailed inspection where provisional registration has been granted or review annually after registration under sub-section *(1)* of section 41 of the Act, of the facilities, staff, infrastructure and compliance with the standards of care, protection, rehabilitation and reintegration services and management of the institution or the organisation as laid down under the Act and the rules.

(6) If the inspection or the annual review reveals that there is unsatisfactory compliance with the standards of care, protection, rehabilitation and reintegration services and management of the institution/organisation as laid down under the Act and the rules or the facilities are inadequate, the State Government may, at any time, serve notice on the management of the institution and after giving an opportunity of being heard, declare within a period of sixty days from the date of the detailed inspection or annual review as the case may be, that the registration of the institution or organisation, shall stand withdrawn or cancelled from a date

specified in the notice and from the said date, the institution shall cease to be an institution registered under sub-section *(1)* of section 41of the Act.

(7) When an institution ceases to be an institution registered under the Act or has failed to apply for registration within the time frame laid down in the Act or has not been granted provisional registration, the said institution shall be managed by the State Government or the children placed therein shall be transferred by the order of the Board or the Committee, to some other institution, registered under sub-section *(1)* of section 41 of the Act.

(8) In cases where registration certificate has been issued to a Child Care Institution, and it fails to commence operations within six months receiving such registration certificate, such registration shall stand cancelled or suspended as may be decided by the authority which has issued the certificate of registration.

(9) All institutions or organisations shall be bound to seek renewal of registration three months prior to the expiry of the period of registration and in case of their failure to seek renewal of registration before the expiry of the period of registration of the institution or organisation, the institution or organisation shall cease to be an institution or organisation registered under sub-section *(1)* of section 41 of the Act and provisions of sub-rule (8) of this rule shall apply.

(10) An application for renewal of registration of an institution shall be disposed of within sixty days from the date of receipt of application.

(11) The decision on renewal of registration shall be based on the annual review done in the year in which the renewal is sought.

(12) The State Government may adapt the model online system of the Central Government or develop its own for receipt and processing of applications and grant or cancellation of registration including updates on status.

332 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

23. Open Shelter.-

(1) The State Government may establish open shelters by itself or through voluntary or non-governmental organisations.

(2) All organisations or persons who wish to establish open shelters or already running open shelters shall, make an application in **Form 27** to the State Government for registration.

(3) The applicants shall submit a report of the need for opening such open shelters along with a survey on the status of children indicating the number of children where the open shelter is proposed to be established. After proper police verification and other inquiry as deemed necessary, the organisation or person may be selected for running the open shelter.

(4) The open shelters shall be registered as provided under sub-section *(1)* of section 41 of the Act in

Form 28.

(5) The services provided in the open shelters may include day care and night residential facilities including food, washing facilities and toilets, and any other facility as the State Government may deem fit.

(6) The capacity of an open shelter should be such as to accommodate twenty-five to fifty children at one time and should include a kitchen, dining facilities, bathrooms and toilets, lockers and recreational facilities.

(7) In cases where, the agency in charge of the Open Shelter finds that a child may require more than short term care and protection exceeding twenty- four hours, such child may be produced before the Committee for appropriate further steps. (8) The open shelter shall not refuse admission to any child in need of care and protection at any time as mentioned in **rule 71**of these Rules.

(9) Each open shelter shall send monthly information in **Form 29** to the District Child Protection Unit and the Committee regarding the children availing the services of the open shelter.

24. Prevention of institutionalization and Facilitate Social Reintegration- (1)Recognising that every child has the right to grow in a family and in accordance with the principles of this Act under section 3 (xii), the State Government shall promote family support services to prevent the child from separating from its biological or extended family or if the child is admitted to the Child Care Institution, to reunite the child with its biological or extended family wherever possible and in the best interest of the child.

(2)When a child in need of care and protection having a biological or extended family is produced before Child Welfare Committee, the Child Welfare Committee shall refer the family to an organization offering support to strengthen families to prevent institutionalization of the child, wherever appropriate.

(3) The Child Welfare Committee shall also refer the children admitted to Child Care Institutions to such organizations for reintegrating them with their families wherever appropriate.

25. Foster Care.-

(1) The State Government may place children in need of care and protection in foster care including group foster care through order of the Committee for a short or extended period of time.

(2) The District Child Protection Unit shall be the nodal authority for implementing the foster care programme in a district.

(3) All decisions related to placement of a child in foster care shall be taken by the Committee. Children in the age group of six years and above may be considered

for placement in foster care in the circumstances mentioned in sub-rule (1) of **rule 46** of these rules. Children below six years of age shall be, as far as possible placed in adoption.

(4) Children in need of care and protection who are living in community may also be considered for placement in foster care based on the child study report in

Form 30 prepared by the District Child Protection Unit.

(5) The Committee shall take into consideration the individual care plan and the opinion of the child before deciding the nature of foster care with due regard to his age and maturity. The child shall be informed and prepared throughout the process.

(6) Foster care may be for short term or long term depending upon the needs of the child. The duration of short term Foster care shall be for a period of not more than one year.

(7) Long term foster care shall be for a period exceeding one year. This can be periodically extended by the Committee till the child attains eighteen years of age on the basis of assessment of the compatibility of the child with the foster care parents or in a group foster care setting.

(8) Recognising that every child has the right to grow in a family environment, every attempt shall be made to reunite the child with his biological family, if possible. (9) The Committee before placing the child in foster care shall obtain a Home Study Report of the foster family through the District Child Protection Unit in

Form 31. (10) Consent from biological or adoptive parent (s) while placing the child in foster care shall be obtained in **Form 32.**

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 335

(11) Children with special needs may be considered either for placement in foster family or group foster care, provided the Home Study Report of the foster family supports their fitness or group setting has facilities for care of such children.

(12) The number of children placed under group foster care shall not exceed eight children in one unit including biological children of the foster caregiver.

(13) The District Child Protection Unit, while selecting foster family shall consider the following, namely:

(a) both the spouses must be Indian citizens;

(b) both the spouses must be willing to foster the same child;

(c) both the spouses must be above the age of thirty-five years and must be in good physical, emotional and mental health;

(d) ordinarily the foster family should have an income with which they are able to meet the needs of the child;

(e) medical reports of all the members of the foster family residing in the premises should be obtained including reports for Human Immuno Deficiency Virus (HIV), Tuberculosis (TB) and Hepatitis B etc. to determine that they are medically fit; and

(f) the foster family should have adequate space and basic facilities.

(14) The District Child Protection Unit, while selecting Group foster care setting shall consider the following illustrative criteria:

(a) registration of the group setting under the Act;

(b) recognition as a fit facility by Committee;

(c) existence of child protection policy; and

(d) sufficient space and proper amenities for children.

336 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(15) The process for selection of Foster family or Group foster setting shall be notified by the State Government.

(16) The Committee shall pass the final order in

Form 33for placing the child in foster care, specifying the period for which the child is placed in foster care.

(17) The foster family or group foster care giver shall sign an undertaking for foster- care of the child in

Form 34.

(18) The District Child Protection Unit shall maintain a record of each child in foster care in

Form 35.

(19) The Committee shall through the District Child Protection Unit conduct a quarterly inspection of the foster families or foster care givers in

Form 36to check the well-being of the child, review the same regularly and take appropriate action where required.

(20) The foster family or group foster care giver shall:

(i) provide adequate food, clothing and shelter and education;

(ii) provide care, support and treatment for child's overall physical, emotional and mental health;

(iii) ensure protection from exploitation, maltreatment, harm, neglect and abuse;

(iv) provide age appropriate facilities for recreation, extra-curricular activities such as sports, music, dance, drama, art, etc.;

(v) provide additional services for children with special needs, open school and/or vocational training according to the interests, aptitude and capacity of the child;

(vi) respect the privacy of the child and his biological family or guardian, and acknowledge that any information provided about them is

confidential and is not to be disclosed to another party without prior consent;

(vii) provide treatment in emergent situations and inform the Committee and biological family about the same which may pass appropriate orders wherever necessary;

(viii) support contact between the child and his biological family in consultation with the Committee keeping in view the best interest of the child ;

(ix) share and discuss the information pertaining to the progress of the child periodically with the Committee and biological family of the child and produce the child before the Committee as and when directed by the Committee; and

(x) ensure that the child's whereabouts are known at all times, including reporting any changes of address, holiday plans and any episodes of running away of the child to the Committee.

26. Sponsorship.-

(1) The State Government shall prepare sponsorship programmes, which may include:

(i) individual to individual sponsorship;

(ii) group sponsorship;

(iii) community sponsorship;

(iv) support to families through sponsorship; and

(v) support to Children Homes and Special Homes.

(2) The sponsorship programme shall be implemented by the District Child Protection Unit which shall provide a panel of persons or families or organisations interested in sponsoring a child.

(3) The panel will list sponsors according to the area of interest such as education, medical support, nutrition, vocational training etc., and the nature of sponsorship. (4) The District Child

Protection Unit shall forward the panel to the Board or the Committee or the Children's Court.

(5) The Board or the Committee or the Children's Court may suo-motu,or on an application received in that behalf, consider the placement of a child under sponsorship for which purpose it shall verify from the panel whether a sponsor is available to support such child and pass an order for placement of the child under sponsorship in

Form 37.

(6) The District Child Protection Unit, in case of individual sponsorship, shall open an account in the name of the child to be operated preferably by the mother. The money shall be transferred directly from the bank account of the District Child Protection Unit to the bank account of the child.

(7) The sponsorship assistance can be one time or for longer duration as per the need of the child.

27. After Care of Children Leaving Institutional Care.-

(1) The State Government shall prepare an after care programme for children who have to leave Child Care Institutions on attaining eighteen years of age by providing for their education, giving them employable skills and placement as well as providing them places for stay to facilitate their re-integration into the mainstream of society. (2) Any child who leaves a Child Care Institution may be provided after care till the age of twenty-one years on the order of the Committee or the Board or the Children's

Court, as the case may be , as per

Form 38 and in exceptional circumstances, for two more years on completing twenty-one years of age .

(3) The District Child Protection Unit shall prepare and maintain a list of organisations, institutions and individuals interested in providing after care as per their area of interest such as education, medical support, nutrition, vocational training etc. and the same shall be forwarded to the Board or the Committee and all Child Care Institutions for their record.

(4) The Probation Officer or the Child Welfare Officer or Case Worker or social worker, shall prepare a post release plan and submit the same to the Board or the Committee, two months before the child is due to leave the Child Care Institution, recommending after care for such child, as per the needs of the child.

(5) The Board or the Committee or the Children's Court, while monitoring the post discharge plan will also examine the effectiveness of the aftercare programme, particularly whether it is being utilized for the purpose for which it has been granted and the progress made by the child as a result of such after-care programme.

(6) Children who are placed in after-care programme, shall be provided funds by the State Government for their essential expenses; such funds shall be transferred directly to their bank accounts, if they are placed in after care group homes. In the case of children living in after care home, such funds may be transferred to the organization providing after care home facility.

(7) The services provided under the after-care programme through a group approach may include:

(i) after care home;

(ii) community group housing or group home on a temporary basis for groups of six to eight persons;

(8) Other after care support services provided to children discharged from institution on attainment of eighteen years may include:

(i) provision of stipend during the course of vocational training or scholarships for higher education and support till the person gets employment;

(ii) arrangements for skill training and placement in commercial establishments through coordination with National Skill Development Programme, Indian Institute for Skill Training and other such Central or State Government programmes and corporate, etc.;

(iii) provision of a counsellor to stay in regular contact with such persons to discuss their rehabilitation plans ;

(iv) provision of creative outlets for channelizing their energy and to tide over the crisis periods in their lives;

(v) arrangement of loans and subsidies for persons in after-care, aspiring to set up entrepreneurial activities; and

(vi) encouragement to sustain themselves without State or institutional support.

28. Management and Monitoring of Child Care Institutions.-

(1) The personnel strength of a Child Care Institution shall be determined according to the duty, posts, hours of duty and category of children that the staff is meant to cater to.

(2) The staff of the Child Care Institution shall be subject to control and overall supervision of the Person-in-charge who by order, shall determine their specific duties, responsibilities and

duty timing in keeping with the needs of the child, statutory requirements of the Act and these rules.

(3) The number of posts in each category of staff shall be fixed on the basis of capacity of the institution and shall proportionately increase with the increase in the capacity of the institution.

(4) In case of Child Care Institutions housing girls, only female Person-in charge and staff shall be appointed.

(5) Any person associated with a Child Care Institution should not have been convicted of an offence or have been involved in any immoral act or in act of child abuse or employment of child labour or in an offence involving moral turpitude or hold any office in any political party during his tenure.

(6) No person shall be appointed to or work in a Child Care Institution without police verification.

(7) The suggested staffing pattern for an institution with a capacity of 25/50 children may be as below:

Sr. No.	Personnel/ Staff	25 children	50 children
1.	Person-in-charge (Superintendent)	1	1 (residential)
2.	Probation Officer/Child Welfare Officer/Case Workers (NGOs) A Child Welfare Officer may be designated as Rehabilitation-cum-Placement Officer	1	2
3.	Counsellor/ Psychologists/mental health expert	1 part time	1 full time
4.	House Mother/ House Father (residential)	1	2

	House Mother/ House Father (non - residential)	3 (one in each shifts)	6 (2 in each shifts)
5.	Educator/ Tutor	1 (part time)	2 (part time)
6.	Medical Officer (Physician)	1 (on call)	1 (on call)
7.	Para-medical staff/ Staff Nurse/Nursing Orderly (residential)	1	1
8.	Store Keeper cum Accountant	1	1
9.	Art and Craft & activity teacher	1 (part time)	1 (part time)
10.	PT Instructor-cum-Yoga trainer	1 (part time)	1 (part time)
11.	Cook	1	2
12.	Helper	1	1

13.	Housekeeping (residential)	1 2
14.	Driver (employed/hired)	1 2
15.	Gardener	1 (part time) 1 (part time)
16.	Security Personnel	3(1 in each shift) 6(2 in each shift)

(8) In case of institutions housing infants, provision for ayahs and paramedical staff shall be made as per need.

(9) The security personnel shall be deployed as per nature and requirement of the Child Care Institution, taking into consideration strength of the children, age groups, physical and mental status, segregation facility based on the nature of offence and structure of the Institution.

(10) The security personnel to be engaged or appointed shall be adequately trained and oriented to deal with the children with sensitivity preferably ex-servicemen or retired Para-military personnel or through Director General of Resettlement.

(11) The security personnel shall not be with arms or guns but have training and special skills to handle a crisis situation, control violence and escape of children from the institution, conduct search and frisking and security surveillance.

29.Fit facility.-

(1) The Board or the Committee shall declare any registered, licensed, recognised institution under any relevant law or Government scheme for the time being in force as a fit facility if it is found to provide appropriate services for a child in need of care and protection or child in conflict with law as the case may be, including group foster care.

(2) An application in **Form 39** from any institution or organisation for recognition for the purpose of group foster care shall be accompanied with a copy each of rules, bye-laws, memorandum of association, list of governing body, office bearers, list of trustees, balance sheet of the preceding three years, statement of past record of social or public service provided by the institution or organisation.

(3) Any facility for recognition as a fit facility shall:

(i) meet the basic standards of care and protection to the child;

(ii) provide basic services (for the purpose for which the institution is established) to any child placed with it;

(iii) prevent child placed with it to any form of cruelty or exploitation or neglect or abuse of any kind; and

(iv) abide by the orders passed by the Board or the Committee.

(4) The Board or the Committee, after proper inspection and inquiry may grant recognition to such institution or organisation as a fit facility for group foster care in

Form 40:

Provided that, any person associated with such institution or organisation should not have been convicted of an offence or have been involved in any immoral act or in act of child abuse or employment of child labour or in an offence involving moral turpitude.

(5) A decision on the application for recognition of an institution or organisation shall be taken by the Board or the Committee within a period of fifteen days from the date of receipt of the application.

(6) The recognition to an institution or an organisation as a fit facility shall be initially for a period of three years which may be renewed for a further period of three years in accordance with sub-rule (4) of this rule.

(7) The Board or the Committee may, if dissatisfied with the standard of care and protection provided, or conditions prevailing in the facility, or the management of the institution or the organisation recognised under the Act or on an adverse report made by an inspection committee appointed under section 54 of the Act, or for any other reason, at any time, by a reasoned order, withdraw the recognition of the institution or the organisation as a fit facility and from the date specified in the order of the Board or the Committee, the institution or the organisation shall cease to be a fit facility recognized under the Act and the rules.

(8) Where the recognition of a fit facility is withdrawn by the Board or the Committee, intimation of the same shall be sent to the Children's Court, Special Juvenile Police Unit and District Child Protection Unit and the children placed

with such an institution or organisation may be placed by the Board or the Committee or the Children's Court to another fit facility or any other Child Care Institution.

(9) A list of fit facilities approved by the Board or the Committee shall be kept in that office and be sent to the Children's Court, Special Juvenile Police Unit, the District Child Protection Unit and the State Child Protection Society.

(10) An institution or organisation shall be recognised as a fit facility for purposes which may include:

(i) short term care;
(ii) medical care treatment and specialised treatment;
(iii) psychiatric and mental health care;
(iv) de-addiction and rehabilitation;
(v) education;
(vi) vocational training and skill development;
(vii) witness protection; and
(viii) group foster care.

(11) The services to be provided by the fit facility may include:

(i) food, clothing, water, sanitation and hygiene;
(ii) mental health interventions including counselling;
(iii) medical facilities including first aid and to facilitate specialised treatment; (iv) formal age appropriate education including bridge education and continuing education, and life skill education and vocational training;
(v) recreation, sports, fine arts and group work activities; and
(vi) any other specialized services as required by the child.

(12) The placement of a child in a fit facility shall be for a period as deemed fit by the Board or the Committee or the Children's Court.

30.Fit person.-

(1) Any individual who is fit to temporarily receive a child for care, protection or treatment, for a period as may be necessary, may be recognised by the Board or the Committee as a fit person.

(2) The Board or the Committee may identify a panel of persons on the basis of their credentials, respectability, expertise, professional qualifications, experience of dealing with children and their willingness to receive the child and shall recognise them as fit persons for the purposes of the Act:

Provided that, such a person should not have been accused of an offence under the Act or have been involved in any immoral act or in act of child abuse or employment of child labour or in an offence involving moral turpitude.

(3) The Board or the Committee may also appoint any person as a fit person on need basis for a child or children after duly verifying the credentials of such person by District Child Protection Unit, and wherever possible, after getting police verification done of such a person.

(4) The Board or the Committee may, if dissatisfied with the standard of care and protection provided or for any other reason, at any time, by a reasoned order withdraw the recognition of the person as a fit person from the date specified in the order of the Board or the Committee.

(5) Where the recognition of a fit person is withdrawn by the Board or the Committee, intimation of the same shall be sent to the Children's Court, Special Juvenile Police Unit and District Child Protection Unit and the child placed with such a fit

person may be placed by the Board or the Committee or the Children's Court to another fit person or with a fit facility or any Child Care Institution.

(6) A list of fit persons recognised by the Board or the Committee shall be prepared by District Child Protection Unit shall be kept in the office of the Board and the Committee and the Children's Court and be sent to the Special Juvenile Police Unit, the District Child Protection Unit and the State Child Protection Society.

(7) The Board or the Committee or the Children's Court may place the child with a fit person in cases wherever required, including where the child cannot be sent to a Child Care Institution due to distance and or unavoidable circumstances, odd time, etc.

(8) The fit person shall,-

(i) have the capacity and willingness to receive the child; and (ii) provide basic services for care and protection of the child.

(9) The Board or the Committee or the Children's Court, depending on the need of the child and in consultation with the fit person shall determine the period for which a child shall remain with the fit person.

(10) The child shall not be placed with a fit person for a period exceeding thirty days and in such cases where the child requires further care, the Committee may consider the placement of the child in foster care or may consider other rehabilitative alternatives for the

child. The Board or the Children's Court in such cases where the period of placement of the child may exceed thirty days, refer the matter to the Committee for further orders in respect of the child.

348 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

31.Physical infrastructure.-

(1) The accommodation in each institution shall be as per the following criteria, namely:-

(i) Observation Home:

a) separate observation homes for girls and boys;

b) classification and segregation of children according to their age group preferably 7-11 years, 12-16 years and 16-18 years, giving due consideration to physical and mental status, and the nature of the offence committed and any other special situation, as the case may be.

(ii) Special Home:

a) separate special homes for girls above the age of 10 years and boys in the age groups of 11 to 15 and 16 to 18 years;

b) classification and segregation of children on the basis of age and nature of offences and their mental and physical status and any other special situation as the case may be.

(iii) Place of Safety:

(a) for children in the age group of 16 to18 years alleged to have committed heinous offence pending inquiry;

(b) for children in the age group of 16 to 18 years found to be involved in heinous offence upon completion of inquiry;

(c) for persons above 18 years alleged to have committed offence when they were below the age of 18 years pending inquiry;

(d) for persons above 18 years found to be involved in offence upon completion of inquiry;

(e) for children as per the orders of the Board under clause (g) of sub-section *(1)* of section 18 of the Act.

(iv) Children's Home:

(a) while children of both sex below 10 years may be kept in the same home, separate bathing and sleeping facilities shall be maintained for boys and girls in the age group of 5-10 years;

(b) separate children's homes for boys and girls in the age group of 7-11 years and 12- 18 years;

(c) separate facilities for children up to the age of six years with appropriate facilities for infants.

(2) The Child Care Institutions shall be child-friendly and in no way shall they look like a jail or lock-up.

(3) Every Child Care Institution shall keep a copy of the Act and the rules framed by the State Government and shall be made easily available, for use by both the staff and children residing therein.

(4) Each Child Care Institution shall have a Management Committee for the management of the institution and monitoring the progress of every child in the home as per the Individual Care Plan.

(5) The Child Care Institutions for children in conflict with law and children in need of care and protection shall function from separate premises as per the criteria elaborated.

(6) The suggested norms for building or accommodation in each institution with 50 children may be as under:-

(i)	2Dormitories	Each 1000 Sq.ft. for 25 children i.e. 2000 Sq. ft.
(ii)	2Class rooms	300Sq.ft. for 25 children i.e. 600 Sq. ft.
(iii)	Sickroom/First aid room	75 Sq.ft. per children for 10 i.e. 750 Sq. ft.
(iv)	Kitchen	250 Sq. ft.
(v)	Dining hall	800 Sq. ft.
(vi)	Store	250 Sq.ft.
(vii)	Recreation room	300 Sq.ft.
(viii)	Library	500 Sq.ft.
(ix)	5Bathroom	25 Sq.ft. each i.e. 125 Sq. ft.
(x)	8Toilets	25 Sq. ft. i.e. 200 Sq.ft.
(xi)	Office rooms	(a) 300 Sq.ft. (b) Person-in-charge room 200 Sq.ft.
(xii)	Counselling and Guidance room	120 Sq.ft.
(xvi)	Playground	Sufficient area according to total number of children

(7) The Person-in-charge shall stay within the institution and be provided with quarters and in case he is not able to stay in the Child Care Institution for valid reasons, any other senior staff member of the institution shall stay in the institution and be in a position to supervise the overall care of the children and take decisions in the case of any crisis or emergency.

(8) There shall be proper and non-slippery flooring for preventing accidents.

(9) There shall be adequate lighting, heating and cooling arrangements and ventilation. There shall be safe and potable drinking water, clean, adequate and accessible gender and age appropriate and disabled friendly toilets and provisions for hot and cold water for bathing as required. There shall be high walls with barbed wire fencing for the protection of children.

(10) All electrical equipment shall be of a standardized quality with appropriate safety system.

(11) All institutions under the Act shall have a kitchen with the following,-

(i) well lit, ventilated and with sufficient exhaust facilities;

(ii) separate sections or segregated spaces for washing, cooking and storage of dry and wet items;

(iii) Adequate utensils for cooking, serving and storing food;

(iv) Adequate crockery and cutlery (which is suitable and safe) for the use of children;

(v) Ensure proper storage and inspection of articles of food to prevent use of stale, expired, spoiled food;

(12) All institutions under the Act shall,-

(i) make provision of first-aid kit, fire extinguishers in kitchen, recreation room, vocational training room, dormitories, store rooms and counselling room;

(ii) conduct periodic inspection; fire and structural audits of electrical installations;

(iii) ensure proper storage and inspection of articles of food; and

(iv) ensure stand-by arrangements for water storage and emergency lighting. (13) Special infrastructural facilities and necessary equipment shall be provided to differently-able children. Such facilities and equipment shall be designed under the guidance of specialists or experts.

(14) Other logistical and functional requirements for staff and children which would be provided may include,-

(i) computer sets (separate for office and children's use);

(ii) photocopiers;

(iii) printer, scanner cum fax;

(iv) telephone with internet facility (such internet access to contain sufficient online safeguards for children);

(v) web cam;

(vi) furniture for officials, record keeping cabinets, work stations, wheel chair and stretchers for medical room;

(vii) chairs and tables for study and dining hall;

(viii) Television (with audio-visual system to screen videos), projector with sound system;

(ix) Close circuit Television facility at the entrance and exit and boundaries of the Child Care Institutions.

(15) All Child Care Institutions shall install a Biometric system. All staff and children shall not enter or exit without recording the same with the system.

(16) Names and contact numbers of all five Committee members including Chairperson, District Child Probation Officer's and Childline shall be displayed prominently in all Child Care Institutions.

32.Clothing, Bedding, Toiletries and other Articles.- (1) The clothing and bedding shall be as per the scale and climatic conditions; age appropriate and as per gender and sexual identity of the child. The requirements of each child and the minimum standards for clothing and bedding shall be as under-

Sr. No.	Article
1.	Mattress with bed or Mattress with lining.
2.	Cotton Durry
3.	Cotton bed sheets
4.	Pillow (Cotton stuffed)
5.	Pillow covers
6.	Cotton blankets
7.	Cotton filled quilt

A. BEDDING	
	Quantity to be provided per child

	1 at the time of admission and subsequently 1 after every 1 year.
	2 at the time of admission and subsequently 2 after every 2 years
	2 at the time of admission and subsequently 1 after every 6 months
	1 at the time of admission and subsequently 1 after every 1 year
	2 at the time of admission and subsequently 2 after every 1 year.
	2 at the time of admission and subsequently 1 after every 2 years.
	1 at the time of admission and subsequently 1 after every 2 years (in cold region in addition to

8.	Mosquito net
9.	Cotton towels
	the blankets).
	1 at the time of admission and subsequently 1 after every 6 months.
	2 at the time of admission and subsequently 1 after every 3 months.

B. Clothing for Girls

Sr. No.	Article	Quantity per child

1.	Skirts and Blouse or Salwar Kameez or Half Sari with Blouse	5 sets per year for girls depending on age and regional preferences.
2.	Age appropriate undergarments	3 sets every quarter.
3.	Sanitary Towels	12 packs per year for older girls or as required by the girl.
4.	Woollen jerseys /Sweaters (full sleeves)	1 sweater yearly.
5.	Woollen jerseys /Sweaters (Half sleeves)	1 sweater yearly.
6.	Woollen Shawls	1 per year.
7.	Nightwear	2 sets every 6 months.
		B. Clothing for Boys
S. No.	Article	Quantity per child
1.	Shirts	2 at the time of admission and subsequently 1 after every 6 months

2.	Shorts	2 at the time of admission and subsequently 1 after every 6 months for younger boys
3.	Pants	2 at the time of admission and subsequently 1 after every 6 months for older boys
4.	Age appropriate undergarments	3 sets every quarter.
5.	Woollen jerseys /Sweaters (full/half sleeves)	2 yearly.
6.	Woollen Caps	1 in 1 year.

7.	Kurta Pyjama for night wear	2 sets every 6 months.
C. Miscellaneous Articles		
1.	Slippers	1 pair at the time of admission and subsequently after every 6 months
2.	Sports shoes	1 pair at the time of admission and subsequently 1 pair after every 1 year
3.	School uniform	2 sets every six months for children attending schools.
4.	School bag	1 every year for children attending schools.
6.	Handkerchiefs	2 at the time of admission and subsequently 2 after every 2 months
7.	Socks	3 pairs every six months.

8.	Umbrella/Raincoat and Cap	As per need
9.	All school related books and Stationery	As per need.
10.	Lunch box and water bottle	1

(2) In addition to the clothing specified above, each child, shall be provided clothes (with due consideration to gender and age appropriate) for use during ceremonial occasions as per the comfort of the child.

(3) In every hospital attached to the institution where there is provision for in-patient cots, the following scale has to be followed:

Sr. No.	Night clothing and bedding	Scale for supply
1.	Mattress	One per bed per 3 years.
2.	Cotton bed sheets	Four per bed per year.
3.	Pillows	One per bed per two year.
4.	Pillow covers	Four per bed per year.

5.	Woollen blankets	One per bed per 2 years.
8.	Cotton durry	One per bed per three years.

(4) Toiletry: Every resident of the Child Care Institution shall be issued oil, soap and other material as per the following scale:

Sr. No.	Items	Quantity to be issued per child
(i)	Hair Oil for grooming the hair	100 ml per month.
(ii)	(ii)Toilet soap/handwash	2 bars of 100gm per month.
(iii)	Tooth brush	1 in every 3 months.
(iv)	Toothpaste	100gm (a tube) per month.
(v)	Comb	1 in every 3 month.
(vi)	(vi) Shampoo sachets	8 in a month (10ml. per sachet)
(vii)	Bathing soap	2 bars of 125gm per month
(viii)	Hair clip/ band	2 bands in 3 month
(ix)	Moisturiser or cold cream	250 ml. in a month during winters

(5) For washing of clothes and towels, bed-sheet, etc., the following scale may be followed:
(i) washing soap: 3 soaps for one month (125 gms) or equivalent washing powder; (ii) whitening or bleaching agent to the extent required only for white clothing.

The hospital clothing shall not be mixed with other clothing at the time of washing and if necessary, the Superintendent can issue the above items separately for washing of hospital clothing. The superintendent may get installed washing machines, as required.

(6) The following items shall be provided for maintaining the Child Care Institutions in a healthy and sanitary condition:

Sr. No.	Items	Scale of Supply
1.	Broom stick	25 to 40 per month depending on the area of the institution.
2.	Pesticide spray	As per the institution doctor’s advice.

3.	Effective bugs killing agent	As required.
4.	Phenyl and cleaning acid	Depending on the area of lavatories to be (daily) cleaned as per institution doctor's advice.
5.	Mosquito repellent machines	2 per room per month with adequate fillets.

33.Sanitation and Hygiene.- Every Child Care Institution shall have the following facilities, namely:-

(i) sufficient treated drinking and potable water; water filters or RO shall be installed at multiple locations in the premises for easy access such as kitchen, dormitory, recreational rooms, etc.;

(ii) sufficient water including hot water for bathing and washing clothes, maintenance and cleanliness of the premises;

(iii) ensure proper storage, cleaning and regular maintenance of all tanks and water storage systems;

(iv) proper drainage system with regular maintenance;

(v) arrangements for disposal of garbage;

(vi) protection from mosquitoes by providing mosquito nets or repellents;

(vii) annual or quarterly pest and rodent control (or more frequently as per need);

(viii) sufficient number of well-lit and airy toilets with proper fittings in the proportion of at least one toilet for seven children;

(ix) sufficient number of well-lit and airy bathrooms with proper fittings in the proportion of at least one bath room for ten children;

(x) sufficient space for washing and drying of clothes;

(xi) washing machine wherever possible;

(xii) clean and preferably fly-proof kitchen and separate area for washing utensils;

(xiii) sunning of bedding twice every month and clothing on regular basis;

(xiv) maintenance of cleanliness in the Medical Centre;

(xv) daily sweeping and wiping of all floors in the home;

(xvi) cleaning or washing and disinfecting of the toilets and bathrooms twice every day;

(xvii) proper washing of vegetables and fruits and hygienic manner of preparing food; (xviii) cleaning of the kitchen slabs, floor and gas after every meal;

(xix) clean and pest proof store for maintaining food articles and other supplies; (xx) disinfection of the beddings at least once a year;

(xxi) fumigation of a sick room or isolation room after every discharge in case of contagious or infectious disease; and

(xxii) cleanliness in medical centre.

34.Daily Routine.-

(1) Every Child Care Institution shall have a daily routine for children developed in consultation with the Children's Committees, which shall be prominently displayed at various places within the Child Care Institution.

(2) The daily routine shall, *inter alia,* provide education and opportunities for individual creative expression, free time and a regulated and disciplined life.

The routine shall include adequate time for play, personal hygiene and cleanliness, physical exercise yoga, educational classes, vocational training, organised recreation and game, life skills moral education, group activities such as singing, dancing, acting etc; and celebrations for special programmes for Sundays, holidays, national holidays, festive days, birthdays.

(3) Children must not be permitted to engage in any unsupervised and age inappropriate activity which is hazardous for the child. Such tasks shall not

hamper or impede the participation of the child in educational, recreational, free time or other developmental activities.

35.Nutrition and Diet Scale.-

1) The following nutrition and diet scale shall be followed by the Child Care Institutions, namely:-

(i) the children shall be provided four meals in a day including breakfast, lunch, evening snack, dinner and additional provision of food; the quality and quantity of the food shall be based on the child's requirements and well-being;

(ii) the menu shall be prepared with the help of a nutritional expert or doctor to ensure balanced diet and variety in taste as per the minimum nutritional standard and diet scale;

(iii) every Child Care Institution shall strictly adhere to the minimum nutritional standard and diet scale suggested as specified below :

Sr.No.	Name of articles of diet	Scale per head per day
1.	Rice/Wheat/Ragi/Jowar	600 gms, (700 gms for16-18 yrs age) of which atleast 100 gms to be either Wheat or Ragi or Jowar or Rice.
2.	Dal/ Rajma/ Chana	120 gms.
3.	Edible Oil	25 gms.
4.	Onion	25 gms.
5.	Salt	25 gms.
6.	Turmeric	05 gms.
7.	Coriander Seed Powder	05 gms.
8.	Ginger	05 gms.
9.	Garlic	05 gms.

10.	Tamarind/ Mango powder	05 gms.

11.	Milk (at breakfast)	150 ml.
12.	Dry Chillies	05 gms.
13.	Vegetables Leafy Non – leafy	100 gms. 130gms.
14.	Curd or Butter Milk	100 gms/ml.
15.	Chicken once a week or Eggs 4 days	115 gms.
16.	Jaggery& Ground Nut Seeds or Paneer (vegetarian only)	60 gms each (100 gms for paneer) Once in a week.
17.	Sugar	40 gms.
18.	Tea/Coffee	5gm.
19.	Sooji/Poha	150 gms.
20.	Ragi	150 gms.
	Following items for 50 Children per day	
21.	Pepper	25 gms.
22.	Jeera Seeds	25 gms.
23.	Black Gram dal	50 gms.
24.	Mustard Seeds	50 gms.
25.	Ajwain Seeds	50 gms.
	On Chicken Day 10 Kg. of Chicken	
26.	Garam Masala	10 gms.
27.	Kopra	150 gms.
28.	KhasKhas	150 gms.
29.	Groundnut Oil	500 gms.

	For Sick Children	
30.	Bread	500 gms.
31.	Milk	500 ml.

32.	Khichadi	300 gms.
	Other Items	
33.	LP Gas for Cooking only	

(2) Children may be provided special meals on holidays, festivals, sports and cultural day and celebration of national festival.

(3) Infants and sick children shall be provided special diet according to the advice of the doctor on their dietary requirement.

(4) The requirement of each child shall also be taken into account including need for iron and folic acid supplements.

(5) The menu for the day shall be prepared in consultation with the Children's Committee and shall be displayed in the dining hall.

(6) Variation in diet may be as per seasonal and regional variations, a suggested diet variation is given below:-

(i) varieties of dal e. g., Toor (Arhar), Moong (Green Gram) and Chana (Bengal Gram) may be given alternatively;

(ii) on non-vegetarian days, vegetarian children shall be issued with either 60 gms of jaggery and 60 gms of groundnut seeds per head in the shape of laddus or any other sweet dish or 100 gms paneer;

(iii) leafy vegetables such as Fenugreek (Methi), Spinach (Palak), Sarson (Mustard leaves) Gongura Thotakura or any other saag etc., may also be issued once in a week. If a kitchen garden is attached to any institution, leafy

vegetables, should be grown and issued and the Superintendent should try to issue variety of vegetables and see that the same vegetable is not repeated for at least a period of one week;

(iv) seasonal fruits shall be provided in a non-repetitive manner in sufficient quantities;

(v) the Person-in-charge may make temporary alterations in the scale of diet in individual cases when considered necessary by him, or on the advice of the doctor of the institution subject to the condition that the scale laid down is not exceeded.

(vi) The Person-in-charge shall ensure that all children are served food in a dignified manner;

(vii) Meal Timing and Menu:

(i) Breakfast – 7.30 a.m. to 8.30 a.m.

(a) upma/ idli/ poha/ sandwhich/missal/eggs chapattis made of wheat or ragi or any other dish;

(b) chutneys or fresh curry leaves or fresh coriander or Coconut and putnadal etc., dal or vegetable may be issued as a dish;

(c) milk;

(d) any seasonal fruit in sufficient quantity.

(ii) Lunch at 12.30 to 1.30 P.M. and Dinner at 7.30 P.M. to 8.30 P.M.

(a) rice or Chapattis/bhakri or combination of both

(b) vegetable curry but not repeated consecutively in both meals on the same

day;

(c) sambar or dal or sprouts;

(d) butter milk or curd.

iii) Tea and snacks in between lunch and dinner at 4-5.

iv) Others:

(a) depending on the season, the Person-in-charge shall have the discretion to alter time for distribution of food and menu;

(b) on the advice of the institution's doctor or at the discretion of the Person-in-charge, every sick child who is prevented from taking regular food, on account of his ill-health, may be issued with medical diet as per the scale for sick children;

(c) extra diet for nourishment like milk, eggs, sugar and fruits shall be issued to the children on the advice of the institution doctor in addition to the regular diet, to gain weight or for other health reasons and for the purpose of calculation of the daily ration, the sick children shall be excluded from the day's strength;

(d) special lunch or dinner may be provided to the children at the Child Care Institution on a budget decided by the Person-in-charge of the Child Care Institution, from time to time on national festivals and festival occasions, including:

(a) Republic Day (26th January);

(b) Independence Day (15th August);

(c) Mahatma Gandhi's Birthday (2nd October);

(d) Children's Day (14th November);

(e) National festivals;

(f) Local festivals;

(g) Annual Day of the Child Care Institution.

(e) Edible donations to be regulated for quality and nutritional value and as far as possible to fit within the menu of the Child Care Institution.

36.Medical Care.-

(1) In all Child Care Institutions, a medical officer shall be made available on a weekly basis for regular medical check-up and on call for emergency treatment whenever necessary.

(2) A nurse or a Para medic shall be available round the clock.

(3) Every Child Care Institution shall,-

(i) arrange for medical examination of each child admitted in an institution by the Medical Officer within twenty- four hours of admission and in special cases or medical emergencies immediately;

(ii) arrange for a medical examination of child by the Medical Officer at the time of transfer within twenty four hours before transfer;

(iii) maintain a medical record of each child on the basis of monthly medical check-up and provide necessary medical facilities;

(iv) ensure that the medical record includes weight and height record, any sickness and treatment, and other physical or mental problems;

(v) have facilities for quarterly medical check-ups including dental check-up, eye testing, screening for malnutrition and skin problems and for treatment of

children;

(vi) every institution to have first aid kit and all staff be trained in handling first aid;

(vii) make necessary arrangements for the immunization of children and such card to be maintained as part of the Individual Care Plan;

(viii) take preventive measures in the event of out-break of contagious or infectious diseases;

(ix) keep sick children under constant medical supervision;

(x) not carry out any surgical intervention in a hospital on any child without the prior consent of his parent or guardian, unless the parent or guardian cannot be contacted and the condition of the child is such that any delay would, in the opinion of the medical officer, involve unnecessary suffering or injury to the health of the child or danger to life, or without obtaining a written consent to this effect from the Person-in-charge of the institution;

(xi) provide or arrange for regular counselling of every child and ensure specific mental health interventions for those in need of such services, including separate rooms for counselling sessions within the premises of the institution and referral to specialised mental health centres, where necessary;

(xii) refer such children who require specialised drug de-addiction and rehabilitation programme, to an appropriate centre administered by qualified persons where these programmes shall be adopted to the age, gender and other specifications of the child concerned and;

(xiii) provide or arrange for specialized therapy such as occupational therapy, speech therapy, physiotherapy etc. as required.

(4) Baseline investigation of Complete Blood Count (CBC), Urine Routine, HIV, VDRL, Hepatitis B and Hepatitis C tests, allergy or addiction to drugs shall be conducted for all children at the time of entry into the institution as suggested by the doctor after examining the child. Before conducting HIV tests of child consent of parent or guardian or institutional head shall be obtained.

(5) Test for pregnancy or diseases for victims of sexual offences shall be conducted, if required by the order of the Board or the Committee or the Children's Court. In such cases the District Child Protection Unit shall facilitate following of the

procedures laid down in the Medical Termination of Pregnancy Act, 1971(34 of 1971), if so needed.

(6) The State Government through the District Child Protection Unit shall make provisions for those children diagnosed with special problems such as hormonal

problems, immuno-compromised diseases, physical and mental disabilities on the recommendation of the medical officer. The children shall be kept in special care facility or hospitals and avail necessary medical/ psychiatric and psychological support or treatment.

7) All girls who have attained puberty shall undergo health assessment to detect iron deficiency. Necessary dietary plan and medicines shall be prescribed by the nutritionist and appointed doctor, if need be.

8) A psycho- social profile of every child shall be maintained by the Child Care Institution and updated as part of the Individual Care Plan. Special observations may be recorded, when required. Person-in-charge of the institution shall ensure that any recommendations made shall be duly complied with.

37.Mental Health.-

(1) The environment in an institution shall be free from abuse, allowing children to cope with their situation and regain confidence.

(2) All persons involved in taking care of the children in an institution shall participate in facilitating an enabling environment and work in collaboration with the therapists as needed.

(3) Milieu based interventions and individual therapy are must for every child and shall be provided in all institutions.

Explanation.— For the purpose of this sub-rule, "milieu based intervention" is a process of recovery, which starts through providing an enabling culture and

environment in an institution so as to ensure that each child's abilities are discovered and they have choices and right to take decisions regarding their life and thus, develop and identify beyond their negative experiences, such intervention which has a critical emotional impact on the child.

(4) Individual therapy is a specialised process and each institution shall make provisions for it as a critical mental health intervention.

(5) Every institution shall have the services of trained counsellors or collaboration with external agencies such as child guidance centres, psychology and psychiatric departments or similar Government and non-Governmental agencies, for specialised and regular individual therapy for the child. Every child shall have direct access to a counsellor, social worker in confidence, if he chooses to avail such service.

(6) The recommendations of mental health experts shall be maintained in every case file, as required.

(7) No child shall be administered medication for mental health problems without a psychological evaluation and diagnosis by trained mental health professionals.

(8) Medicines should be administered to the children only by trained medical staff and not by any other staff of the Home. Medicines should be stored safely away from children.

38.Education.-

(1) Every institution shall provide education to all children both inside the institution or outside, according to the age, ability and requirement, irrespective of the duration of their stay in the Child Care Institution and in accordance with the Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009 (35 of 2009).

(2) There shall be a range of educational opportunities including mainstream inclusive schools, special schools, bridge school, open schooling, non- formal education and learning where needed.

(3) Wherever necessary, extra coaching shall be made available to school going children in the institutions by encouraging volunteer services or tying up with coaching centres or tutors.

(4) Specialised trainers and experts shall be appointed to cater to the educational needs of children with special needs either physical or mental. Learning disorders shall be identified,

assessed and reported in the Individual Care Plan and the same may be communicated to the child, teacher and other caregivers. Further assistance shall be given to the child by trained professionals.

(5) Regularity of the educational activities shall be maintained by the institution with support of non-governmental organisation, if needed and a report shall be submitted on quarterly basis to the Board or the Committee or the Children's Court, as the case may be.

(6) Children should be able to avail scholarships, grants and schemes and sponsorships through the Person-in-charge of the Child Care Institutions.

39.Vocational Training.-

(1) Every Child Care Institution shall provide gainful short term and long-term vocational training to children according to their age, aptitude, interest and ability, both inside or outside the Child Care Institution.

(2) Vocational training shall include occupational therapy, skill and interest based training, aimed at suitable placement at the end of the course. The institute, preferably government recognised, providing vocational training shall give a certificate, on the completion of the course.

(3) Where vocational training is offered outside the premises of the Child Care Institution, children shall be escorted for such programmes with proper security planning and services, particularly for children who are at risk.

(4) A record shall be maintained for all children attending the programmes and the progress made by each child shall be reviewed. The report in that regard shall be submitted to the Board or the Committee or the Children's Court, as the case may be, on a quarterly basis.

(5) Provision of material required for such vocational training to children referred for such training shall be ensured by the Person-in-charge of the Child Care Institution.

40.Recreational Facilities.-

(1) Recreational facilities may include indoor and outdoor games, yoga and meditation, music, television, picnic and outings, cultural programmes, gardening and library, etc.

(2) Sufficient space shall be made available for outdoor sports and games.

(3) Picnic and outings may include education fair or science fair, museum, planetarium, botanical garden, zoological garden, etc.

(4) Cultural event or sports competition shall be held once in a quarter to showcase talent on festivals or on days of national festivals.

(5) Library shall have child friendly environment. There shall be books in regional language, newspapers, children's magazines, puzzle books, picture books, books in Braille, audio and video devices, etc.

(6) Space in the home shall be made available for gardening with technical input being given by a gardener to the children.

(7) Music, dance and art therapy may be included in the list of recreational activities to enhance the healing process of each child.

(8) Regularity of the activities shall be maintained with support of institutions and non-governmental organisation, if needed and a report shall be submitted on quarterly basis to the Board or the Committee or the Children's Court, as the case may be.

41. Management Committee.-

(1) Every Child Care Institution shall have a Management Committee for the management of the institution and monitoring the progress of every child.

(2) In order to ensure proper care and treatment as per the individual care plans, children shall be grouped on the basis of age, or kind of care required, physical and mental health and length of stay.

(3) The Management Committee shall comprise of:

(i) District Child Protection Officer (District Child Protection Unit)- Chairperson;

(ii) Person-in-charge - Member-Secretary;

(iii) Probation Officer or Child Welfare Officer or Case Worker – Member;

(iv) Medical Officer – Member;

(v) Psychologist or Counsellor – Member;

(vi) Workshop Supervisor or Vocational Instructor– Member;

(vii) Teacher – Member;

(viii) Social Worker Member of the Board or the Committee – Member;

(ix) two child representatives from each of the Children's Committees – Members;

(x) two special members from civil society with interest and experience in child rights and child protection appointed by the Chairperson ;

(xi) any other special invitee/s with the consent of the Chairperson of the Management Committee.

(4) The Management Committee shall meet at least once every quarter or sooner as per need to consider and review:

(i) care in the institution, housing, area of activity and type of supervision or interventions required;

(ii) medical facilities and treatment;

(iii) food (including quality, variety and menus), water, sanitation and hygiene conditions;

(iv) mental health interventions;

(v) individual problems of children and institutional adjustment;

(vi) quarterly review of individual care plans;

(vii) provision of legal aid services;

(viii) vocational training and opportunities for employment;

(ix) education and life skills development programmes;

(x) social adjustment, recreation, group work activities, guidance and counselling;

(xi) progress, adjustment and modification of residential programmes to the needs of the children;

(xii) planning post-release or post-restoration rehabilitation programme and follow up for a period of two years in collaboration with after care services, and inter-district and in co-ordination with inter-state networking agencies as the case may be;

(xiii) pre-release or pre-restoration preparation;
(xiv) release or restoration or repatriation;

(xv) post release or post-restoration or repatriation follow-up;
(xvi) minimum standards of care, including infrastructure and services available; (xvii) daily routine;
(xviii) community participation and voluntary participation in the residential life of children such as education, vocational activities, recreation and hobby; (xix) all registers as required under the Act and the rules maintained by the institution, duly stamped and signed and to check and verify the registers in the monthly review meetings;
(xx) matters concerning Children's Committees; and
(xxi) any other matter which the Person-in-charge may like to bring up.

(5) The Management Committee shall set up a complaint and redressal mechanism in every institution and a Children's Suggestion Box shall be installed in every institution at a place easily accessible to children away from the office set up and closer to the residence or rooms or dormitories of the children.

(6) The key of the Children's Suggestion Box shall remain in the custody of the Chairperson of the Management Committee and shall be checked every month by the Chairperson of the Management Committee or his representative from District Child Protection Unit, in the presence of the members of the Children's Committees.

(7) If there is a problem or suggestion that requires immediate attention, the Chairperson of the Management Committee shall call for an emergency meeting of the Management Committee to discuss and take necessary action.

(8) The quorum for conducting emergency meetings shall be five members, including two members of Children's Committees, Chairperson of the Management

Committee, Member of the Board or the Committee, as the case may be, and the Person-in-charge of the Child Care Institution.

(9) In the event of a serious allegation or complaint against the Person-in-charge of the institution, he shall not be part of the emergency meeting and another available member of the Management Committee shall be included in his place. (10) All suggestions received through the suggestion box and action taken as a result of the decisions made in the emergency meeting or action required to be taken shall be placed for discussion and review in the monthly meeting of the Management Committee.

(11) A Children's Suggestion Book shall be maintained in every institution where the complaints and action taken by the Management Committee are duly recorded and such action and follow up shall be communicated to the Children's Committees after every monthly meeting of the Management Committee.

(12) The Board or Committee shall review the Children's Suggestion Book at least once a month.

(13) The complaint box shall be accessible by the Chairperson of the Committee or any other person authorised by him.

(14) The minutes of the meeting of the management committee shall be recorded in the meetings' register.

42.Children's Committees.-

(1) Person-in-charge of every institution for children shall facilitate the setting up of children's committees for different age groups of children, that is in the age group of 6 to 10 years, 11 to 15 years and 16 to 18 years and these children's committees shall be constituted solely by children.

(2) Such children's committee shall be encouraged to participate in following activities:

(i) improvement of the condition of the institution;
(ii) reviewing the standards of care being followed;
(iii) preparing daily routine and diet scale;
(iv) developing educational, vocational and recreation plans;
(v) respecting each other and supporting each other in managing crisis;
(vi) reporting abuse and exploitation by peers and caregivers;
(vii) creative expression of their views through wall papers or newsletters or paintings or music or theatre;
(viii) management of institution through the Management Committee.

(3) The Person-in-charge shall ensure that the children's committees meet every month and maintain a register for recording their activities and proceedings, and place it before the Management Committee in their monthly meetings.

(4) The Person-in-charge shall ensure that the children's committees are provided with essential support and materials including stationary, space and guidance for effective functioning.

(5) The Person-in-charge may, as far as feasible, seek assistance from local voluntary organisations or child participation experts for the setting up and functioning of the children's committees.

(6) The local voluntary organisation or child participation expert shall support the children's committees in the following:

(i) electing their leaders and in devising the procedure to be followed for conducting the elections in every 6 months;
(ii) conducting the elections and monthly meetings;
(iii) framing rules for the functioning of children's committees and following it;

(iv) maintaining records and Children's Suggestion Book and other relevant documents; and
(v) any other innovative activity.

(7) The Management Committee shall seek a report from the Person-in-charge on the setting up and functioning of the children's committees, review these reports in their monthly meetings and take necessary action or place the same before the Board or the Committee, wherever required.

43.Inspection.- (1)The State Government shall constitute State and district level inspection committees.

(2) The State Inspection Committee shall comprise of following members :-

(i) Member-Secretary, State Child Protection Society Chairperson

(ii) Representative from Board or Committee as appointed by the Chairperson of Inspection Committee,	Member
(iii) Representative of the State Commission for the Protection of Child Rights,	Member
(iv) Program Manager State Adoption Resource Agency,	Member
(v)Medical expert recommended by Health Department,	Member
(vi) Child protection expert as appointed by the Chairperson of Inspection Committee,	Member
(vii)Representative from voluntary organisations as appointed by the Chairperson of Inspection Committee,	Member
(viii)Reputed social worker as appointed by the Chairperson of Inspection Committee.	Member

(ix) Deputy Commissioner, Child Development Member Secretary. (3) The State Inspection Committee shall carry out inspections of the Child Care Institutions as defined under sub-section (21) of section (1) the Act housing children in the State in

Form 41.

(4) The State Inspection Committee shall carry out random inspections of the institutions housing children to determine whether such institution is housing children in need of care and protection.

(5) The State Inspection Committee shall submit report to the Secretary of the Department implementing the Act.

(6) The State Inspection Committee shall make recommendations for improvement and development of the Institutions in accordance with the provisions of the Act and the rules made thereunder and shall forward the same to the State Child Protection Society or the District Child Protection Unit for appropriate action. (7) The State Inspection Committee shall interact with the children during visits to the institution to determine their well-being and to get their feedback.

(8) The District Inspection Committee shall comprise of following members:- (i) District Magistrate; Chairperson

(ii) District Health Officer; Member,

(iii) one member of the civil society working in the area of child rights, care, protection and welfare; Member,

(iv) one member of Child Welfare Committee; Member,

(v) One member of Juvenile Justice board; Member,

(vi) one mental health expert who has experience of working with children; Member,

(vii)District Women and Child Development Officer.

Member-Secretary.

(9) The District Inspection Committee shall inspect all Child Care Institutions in the district in

Form 41.

(10) The inspection of the facilities housing children in the district shall be carried out at least once every three months.

(11) The District Inspection Committee shall submit the report of the findings to the District Child Protection Unit andthe State Government through Commissioner, Women and Child Development and shall also make suggestions for improvement and development of the Child Care Institutions in accordance with the provisions of the Act and the rules made thereunder.

(12) The District Inspection Committee shall interact with the children during the visits to the institution to determine their well-being and to elicit their feedback.

(13) District Child Protection Unit shall take necessary follow up action on the report of the District Inspection Committee.

44.Evaluation.- (1) The evaluation of functioning of the Board, Committee, special juvenile police units, registered institutions, or recognised fit facilities and persons under the Act may be done by the Central Government or the State Government once in three year through institutions and agencies such as reputed academic institutions, schools of social work of Universities, Management Institutions, multi-disciplinary committee especially constituted for the purpose of evaluation and social audit etc.

(2) The findings of the evaluation as per sub-rule (1) above shall be shared between the Central and State Governments in order to strengthen and improve the functioning of different structures.

CHAPTER VII
ADOPTION

45. Adoption Related Reporting.- (1) The Child Welfare Committees shall, furnish the data relating to children declared legally free for adoption and cases pending for decision to the Authority online in the formats provided in the Adoption Regulations and also to the respective State Adoption Resource Agencies, with the assistance of the District Child Protection Units.

46. Children who are not being adopted after being declared legally free for adoption may be eligible for Foster Care.- (1) The following categories of children may be considered for Foster Care in following circumstances:

(i) Children in the age group of 0 to 6 years who are being considered by the Committee as legally free for adoption and those who have been declared legally free for adoption shall not as far as possible be considered for placement in foster care. Such children shall be provided a permanent family through adoption as per Adoption Regulations.

(ii) If adoptable children between the age of 6 to 8 years do not get a family either in in-country adoption or in inter-country adoption within a period of two years after they are declared legally free for adoption by Child Welfare Committee, such children to be eligible to be placed in family foster care or group foster care, as the case may be, by the Committee on the recommendation of District Child Protection Unit or Specialised Adoption Agency.

(iii) Children in the age group of 8 to18 years, who are legally free for adoption but have not been selected by any Prospective Adoptive Parent (PAP) for one year to be eligible to be placed in family foster care or group foster care, as

the case may be, by the Committee on the recommendation of District Child Protection Unit or Specialised Adoption Agency.

(iv) Children with special needs, irrespective of the age, who do not get a family either in in-country adoption or in inter-country adoption within a period of one year after they are declared legally free for adoption by Child Welfare Committee, such children to be eligible to be placed in family foster care or group foster care, as the case may be, by the Committee on the recommendation of District Child Protection Unit or Specialised Adoption Agency, provided the Home Study Report of the foster family supports their fitness and group setting has facilities for care of such children.

(v) Where the child has remained with a foster family for a minimum of five years other than in pre-adoption foster care, the foster family may apply for adoption if they fulfil the eligibility criteria as per adoption regulations and shall be given preference to adopt the child after the child has been declared legally free for adoption and after registering in Child Adoption Resource Information and Guidance System and according to procedures laid down in Adoption Regulations.

(vi) The information of child will be remain in the Caring System till the time child is adopted.

47.Procedure before the Court.- (1) The procedure for obtaining an Adoption Order from the court concerned would be as provided in Adoption Regulations.

(2) The Court, for the purpose of an application for adoption order, shall not be bound by the procedure laid down in the Code of Civil Procedure, 1908 (5 of 1908) and Indian Evidence Act, 1872. The procedure, as laid down in the Actand Adoption Regulations shall be followed.

48. Period for disposal of applications.- (1) The Court shall dispose of an application for making an adoption order within a period of two months from the date of filing of the application, as provided under sub-section (2) of section 61 of the Act and where the judge of the court concerned ordinarily exercising jurisdiction in such matters is not available for a period of more than one month, the applications shall be disposed of within stipulated time by other senior most judge.

(2)No information or Court order regarding adoption disclosing the identity of the child shall be uploaded on any portal except as may be stipulated in Adoption Regulations. **49. Special provision for protection of adopted children**.-Any case of offence committed against adopted child shall be dealt as per the law applicable to any other child.

50. Linkage of Child Care Institutions to Specialised Adoption Agencies.-Linkage of Child Care Institutions with Specialized Adoption Agencies for the purpose of adoption shall be governed by the provisions of section 66 of the Act and Adoption Regulations.

51. Additional Functions of the Authority.-(1) The Authority shall perform the following functions, in addition to the functions specified in section 68 of the Act, namely:-

(i) receive applications of a non-resident Indian or overseas citizen of India or a foreigner living abroad through authorised adoption agency or Central Authority or the Government Department concerned or an Indian Diplomatic Mission and process the same in terms of sub-section (5) of section 59 of the Act;

(ii) receive and process applications received from a foreigner or an overseas citizen of India residing in India for one year or more, and who is

interested in adopting a child from India in terms of sub-section *(12)* of section 59 of the Act;

(iii) issue no-objection certificate in all cases of inter-country adoptions;

(iv) issue conformity certificate in the inter-country adoption cases under Article 23 of the 1993 Hague Convention on Protection of Children and Cooperation in respect of Inter-Country Adoption;

(v) intimate the immigration authorities of India and the receiving country of the child about the inter-country adoption cases;

(vi) maintain Child Adoption Resource Information and Guidance System for transparency in the adoption system;

(vii) provide support and guidance to State Adoption Resource Agencies, District Child Protection Units, Specialised Adoption Agencies and other stakeholders of adoption and related matters, through trainings, workshops, exposure visits, consultations, conferences, seminars and other capacity building programmes;

(viii) coordinate with State Governments and the State Adoption Resource Agencies and advise them in adoption related matters;

(ix) establish uniform standards and indicators, relating to-

(a) adoption procedure related to orphan, abandoned and surrendered children and also related to relative adoptions;

(b) quality child care standards in specialised adoption agencies and child care institutions;

(c) monitoring and supervision of service providers;

(d) standardisation of documents in cases of adoptions;

(e) safeguards and ethical practices including online applications for facilitating hassle-free adoptions.

(x) conduct research, documentation and publication on adoption related matters;

(xi) maintain a comprehensive centralised database relating to children and prospective adoptive parents for the purpose of adoption in Child Adoption Resource Information and Guidance System;

(xii) maintain a confidential centralised database relating to children placed in adoption and adoptive parents in the Child Adoption Resource Information and Guidance System;

(xiii) carry out advocacy, awareness and information, education, and communication activities for promoting adoption either by itself or through its associated bodies;

(xiv) enter into bilateral agreements with foreign Central Authorities, wherever necessary under the Hague Adoption Convention; and

(xv) authorise foreign adoption agencies to process applications of non-

resident Indians or overseas citizen of India or foreign prospective adoptive parents for inter-country adoption of Indian children.

52. Terms and conditions of appointment of Members of the Steering Committee of the Authority.-(1) A person for being selected or nominated as a member of the Steering Committee of the Authority shall,

(a) be an Indian national;

(b) not be below the age of twenty-five years and above the age of sixty years, and for the member who is an adoptee as per clause (e) of sub-section (1) of section 69 of the Act, the minimum age would be twenty-one years;

(c) not have been convicted or sentenced to imprisonment for an offence under any law for the time being in force; and

(d) not have been removed or dismissed from service of the Central or State Government or a body or corporation owned or controlled by Central or State Government.

(2) The members in clause (d) of sub-section (1) of section 69 of the Act, shall be from different zones on rotation basis.

(3) The zones and the States covered for the purpose of selection of the members of the Steering Committee shall be as per the grouping made by Inter-State Council and North-Eastern Council from time to time. The States not covered in any of the zonal councils shall be included in the zone having geographical proximity.

(4) The member from the State Adoption Resource Agency would be selected from the State of the zone under consideration on the basis of:

(i) number of inspections of Specialised Adoption Agencies conducted by the State Adoption Resource Agency;

(ii) regularity in conducting the quarterly meetings of the Specialised Adoption Agencies and uploading of the minutes of such meetings in the Child Adoption Resource Information and Guidance System;

(iii) level of data integrity maintained by the State Adoption Resource Agency among the Specialised Adoption Agencies through the District Child Protection Units concerned;

(iv) capacity building of stakeholders as well as publicity awareness activities of State Adoption Resource Agency for the promotion of adoption in the State; and (v) level of coordination with other stakeholders in the State as well as with the Authority.

(5) The selected State Adoption Resource Agency would be represented in the Steering Committee by the Secretary of the Department of the State Government dealing with adoption or his representative not below the rank of Deputy Secretary or Joint Director of the State Government.

(6) The members of the Specialised Adoption Agencies would be selected as per the following criteria available in the Child Adoption Resource Information and Guidance System and as per the record available with the Authority,-

(i) the number of children given in adoption;

(ii) performance and data integrity in the Child Adoption Resource Information and Guidance System;

(iii) follow-up of the progress of children placed in adoption;
(iv) record keeping and documentation;
(v) child care standards; and
(vi) no proven complaint of malpractice against the agency.

(7) The Specialised Adoption Agencies shall be represented by their President or Chairperson or General Secretary or Secretary or Managing Trustee or Director or Manager, as the case may be.

(8) The selection of the member from the category of advocate or professor in family law shall be from a combined panel of four names, with two names from each category, received from the National Legal Services Authority.

(9) The members of the Steering Committee, under clause (e) and (f) of sub-section (1) of section 69 of the Act, shall be selected or nominated by a Committee comprising of,-

(i) Secretary, Ministry of Women and Child Development as the Chairperson;

(ii) Additional Secretary or Joint Secretary in-charge of the Authority in the Ministry of Women and Child Development as member;

(iii) one external expert in the field of child protection as nominated by the Minister for Women and Child Development, as member; and

(iv) Member Secretary of the Steering Committee, as the Member-Convener.

(10) The members of the Steering Committee other than *ex-officio* members shall be appointed with the approval of the Minister for Women and Child Development. (11) The tenure of the members of the Steering Committee, other than the *ex-officio* members shall be two years from the date of appointment, unless the member resigns or is removed or attains the age of sixty years.

(12) A non *ex-officio* member shall not be eligible for a second term.

(13) In case of any vacancy, a new member shall be nominated or selected for the remaining period of the tenure from the same State from the same category.

(14) A non *ex-officio* member of the Steering Committee of the Authority shall cease to be a member if,-

(i) he resigns as a member, or

(ii) he ceases to hold the position by virtue of which he has been represented as a member; or

(iii)

he is removed on the following grounds,- (a) being adjudged as an insolvent, or

(b) is convicted of a criminal offence involving moral turpitude, or,

(c) fails to attend three consecutive meetings of the Steering Committee without the leave of the Chairperson of the Steering Committee, or

(d) is found working against the objectives of the adoption programme, the interests of the Authority and is found to be not following the regulations as applicable, or

(e) is found divulging any transaction of business or deliberations in the meetings of the Steering Committee or any document or information circulated to them for the purpose, to media or any other agency, without the prior approval or authorisation of the Chairperson, or

(f) is found accepting benefaction from any source that involves conditions or obligations that are contrary to the mandates and objectives of the Authority.

(15) A non *ex-officio* member other than State Adoption Resource Agency shall be entitled to a sitting fee of Rs.1,000/- per sitting, for attending a meeting of the Steering Committee, travelling allowance in economy class air fare, hotel accommodation and food bill as per the Central Government Rules.

53. Transaction of business of the Steering Committee of the Authority.- (1) The Steering Committee of the Authority shall meet once in a month.

(2) The transaction of business of the Steering Committee may also be convened by circulation in case of urgency and such transaction of business shall have the same effect as if it had been transacted at a formal meeting.

(3) A meeting of the Steering Committee shall be convened by the Member- Secretary with the approval of the Chairperson.

(4) The meeting notice shall be issued by the Member-Secretary at least seven working days before the actual date of the meeting.

(6) Five members of the Steering Committee shall form the quorum for the meeting.

(7) The meeting shall be presided over by the Chairperson and in his absence, a member nominated or designated by the Chairperson.

(8) All decisions in the Steering Committee shall be taken by majority of the members present excluding the special invitees, if any.

(9) In case of tie, the Chairperson shall have the casting vote.

(10) The minutes of the meeting shall be authenticated by the Member-Secretary after obtaining the approval of the same by the Chairperson.

(11) Any other matter relating to the transaction of business of the Steering Committee shall be governed by the procedure adopted by the Steering Committee, whenever required.

54. **Annual Report of the Authority.-** (1) The Chief Executive Officer or any other officer of the Authority duly authorised by the Chief Executive Officer in this behalf shall cause to be prepared the annual report of the Authority under sub-section *(1)* of section 71 of the Act on or before the 30th day of June following the financial year to which that report relates.

(2) The annual report prepared under sub-rule *(1)* shall, after approval by the Steering Committee be signed and authenticated by the Chief Executive Officer.

55. Accounts and audit of the Authority.- (1) The annual statement of accounts of the Authority for every financial year shall be prepared by the Chief Executive Officer or such officer of the Authority as may be authorised by the Chief Executive Officer in this behalf.

(2) The Authority shall forward to the Central Government quarterly reviews of expenditure incurred and the expenditure likely to be incurred during the remaining part of the financial year.

(3) The Chief Executive Officer shall supervise the maintenance of the accounts of the Authority, the compilation of financial statement and returns and shall also ensure that all account books, connected vouchers and other documents and papers of the Authority required by the office of the Comptroller and Auditor General for the purpose of auditing the accounts of the Authority are placed at the disposal of that office.

(4) The accounts of the Authority shall be maintained in the formats prescribed by the office of the Comptroller and Auditor General of India from time to time.

(5) The annual statement of accounts shall be signed and authenticated by the Chief Executive Officer.

(6) The annual statement of accounts of the Authority shall be submitted to the office of the Comptroller and Auditor General on or before the 30th of June of the following year to which the accounts relate, which shall audit the accounts of the Authority and submit the audit report.

(7) The Authority shall, within thirty days of the receipt of the audit report, remedy any defect or irregularity pointed out therein, and submit its report to the Central Government and to the office of the Comptroller and Auditor General about the action taken by it.

CHAPTER VIII
OFFENCES AGAINST CHILDREN

56.Procedure in cases of offences against children.-

(1) A complaint of an offence against a child may be made by child, family, guardian, friend or teacher of the child, childline services or any other individual or institutions or organisation concerned

390 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(2) On receipt of information in respect of a cognizable offence against a child, the police shall register a First Information Report (FIR) forthwith.

(3) On receipt of information of a non- cognizable offence against a child, the police shall make an entry in the Daily Diary which shall be transmitted to the Magistrate concerned forthwith who shall direct appropriate action under sub-section *(2)* of section 155 of the Code of Criminal Procedure,1973(2 of 1974).

(4) In all cases of offences against children, the investigation shall be conducted by the Child Welfare Police Officer. During the period of investigation, the child must be protected from the alleged accused person.

(5) Where any offence under the Act is committed by a person associated with the Child Care Institution including Specialised Adoption Agency or a visitors in a such institution, the Committee or the Board as the case may be, may pass appropriate orders for placing the children already placed with the Child Care Institution or the Specialised Adoption Agency in any other Child Care Institution or Specialised Adoption Agency and recommending the cancellation of the registration and withdrawal of recognition of such institution or agency.

(6) Where an First Information Report is registered against a person working with a Child Care Institution including Specialised Adoption Agency for any offence under the Act and the rules, such a person shall be debarred from working directly with the children during the pendency of the criminal case.

(7) Where a person has been dismissed from service or is convicted of an offence under the Act and the rules, he shall stand disqualified from any further appointment.

(8) In no case a child shall be placed in a police lock-up or lodged in a jail.

(9) The child and his family shall be provided access to paralegal volunteers under the District Legal Service Authority.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

1

(10) An immediate need assessment of the child will be conducted by the Child Welfare Police Office and if required with assistance of District Child Protection Unit, Non –Governmental Organizations or social workers in terms of the need for food, clothing, emergency medical care, counselling, psychological support and the same shall be immediately extended to the child at the police station.

(11) Where a child has been subjected to sexual abuse, the child may be referred to the nearest District Hospital or One-Stop Crisis Centre, as the case may be, if locally available.

(12) Special children's rooms may be designated in every Court Complex with facility for separate space for children waiting and children who are giving their statement or interview; separate entrances, wherever feasible; video-conferencing facilities for interacting with children, wherever possible; provision for entertainment for children such as books, games, etc. Statements and interviews, other than during trial of children who are, victims, or witnesses, shall be recorded through child friendly procedure in a children's room.

(13) The statement or the interview of the victim, witness child shall be conducted while ensuring the following conditions:

(i) The Magistrate shall record the statement of the child under section 164 of the Code of Criminal Procedure, 1973(2 of 1974) in the Children's room or, if possible in the child's place of residence including, home or institution where he or she is residing or any place where child is comfortable in a child friendly manner.

(ii) The statement shall be recorded verbatim as spoken by the child.

392 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(iii) The statement may also be recorded by audio-visual means as per the provisions of sub-section (1) of section 164 of the Code of Criminal Procedure, 1973.

(iv) The child may be accompanied by parent or guardian or social worker.

(14) The Legal Services Authority may provide a support person or Para legal volunteer for pre-trial counselling and to accompany the child for recording of the statement who shall also familiarize the child with the Court and Court environment in advance, and where the child is found to have been disturbed by the experience of coming to the Court, orders for video-conferencing may be passed by the Court, on an application moved by the support person or Para-legal volunteer or by the Legal Services Authority, on behalf of the child.

(15) If the child victim or witness does not belong to the District or State or Country, the statement or interview or deposition of the child may also be recorded through video conferencing.

(16) Where video-conferencing is not possible, all necessary accommodation, travel expenses for the child and a guardian accompanying the child will be provided as per actuals or reimbursedas soon as possible or within three months by the State Government.

(17) Separate rooms for vulnerable witnesses may be designated in every Court Complex to record the evidence of child witnesses.

(18) During a trial involving children, as far as possible, the following norms may be followed to ensure a child-friendly atmosphere:

(i) Parents or guardian(s) shall accompany the child at all times (only if it is in the

best interest of the child). If the said person has a conflict of interest, another person of the child's choice, or fit person, or representative of the fit institution

identified, or psychologist appointed by the Committee or Court, shall accompany the child at all times, on approval of the Court.

(ii) Psychological counselling may also be provided to the child wherever necessary. (iii) In a situation where parents or guardians may have been involved in the commission of the crime, or where the child is living in a place where the child is at risk of further trauma, and the same is brought to the notice of the Court, or the Court on its own motion shall direct the child to be taken out of the custody or care, or out of such situation and the child should be immediately produced before the Committee.

(iv) For the age determination of the victim, in relation to offences against children under the Act, the same procedures mandated for the Board and the Committee under section 94 of the Act to be followed.

(v) The language(s) used to be familiar to the child and if needed translators and special educators to be made available.

(vi) Before the statement of the child is recorded, the Court to ensure that the child is capable of making a voluntary statement.

(vii) No statement of the child to be disregarded as evidence in the trial solely on the basis of the age of the child.

(viii) Images or statements admissible in the interview of the child not to be detrimental to the mental or physical well- being of the child.

(ix) Length and questions admissible at the interview not to be taxing and to be suitable to the attention span of the child.

(x) In case of young children, or otherwise incapacitated child, alternative methods of interaction and evidence collection that is less intimidating to be adopted.

(xi) The Court to ensure that at no stage during trial, the child comes face to face with the accused. The Court to ensure that any such child is in any way intimidated by the accused and/or his/her representatives.

(xii) Special permission from school and arrangement for remedial classes for days lost and appearing for exams to be ensured by the school authorities.

(19) The child may be represented, as the case may be, by:

(i) a lawyer of his choice, or,

(ii) public prosecutor, or,

(iii)a lawyer designated or empanelled by the Legal Services Authority.

(20) All functionaries of the Court and others concerned may be sensitised on the special needs of children and child rights.

(21) After the process of trial:

(a) The child or guardian should be informed of the decision of the judicial proceeding and its implication by the person representing the child in the Court.

(b) The child or guardian should be made aware of his legal options by the person representing the child in the Court.

57. Procedure in case of offence under section 75 of the Act.- (1) For the purposes of section 75 of the Act and this rule, giving a child in marriage shall be considered as cruelty to the child. On receipt of information of risk of a child being given in marriage, the police or any officer authorised under the Act or under the Prohibition of Child Marriage Act, 2006 (6 of 2007), shall produce the child before the Committee for appropriate directions and rehabilitative measures.

(2) Where an act of cruelty to a child takes place in a Child Care Institution, or a school, coaching classes, hospitals, tuition classes, day care centers, during school picnics,

camps, schools, play grounds, play centers, educational institutions, hostels, ashram shalas or in any other place of care and protection to the child, considering the best interest of the child, the Board or the Committee or the Children's Court after consultation with the child and or parents or guardians shall provide alternative rehabilitation for the child.

(3) A child covered under the Act requiring immediate medical attention shall be provided with required medical care and treatment by a hospital or clinic or facility upon a direction of the Board or the Committee made in this regard, free of cost. A failure to respond immediately resulting in serious injury, irreversible damage or threat to life or death shall be deemed to be wilful neglect of the child and shall tantamount to cruelty under section 75 of the Act on the direction of the Board or the Committee after a detailed inquiry.

58. Procedure in case of offence under section 77 of the Act.-(1) Whenever a child is found to be under the influence of, or in possession of intoxicating liquor or narcotic drugs or psychotropic substances or tobacco products, including for the purpose of sale, the police shall enquire as to how the child came under the influence of, or possession of such intoxicating liquor or narcotic drugs or psychotropic substances or tobacco products and shall register an FIR forthwith.

(2) The child who has been administered narcotic drugs or psychotropic substances or is found under the influence of the same may be produced either before the Board or the Committee as the case may be, and the Board or the Committee shall pass appropriate orders regarding rehabilitation and de-addiction of the child.

(3) In case of a child found to be addicted to intoxicating liquor or tobacco products, the child shall be produced before the Committee which shall pass directions for rehabilitation including de-addiction of the child and transfer the child to a fit facility identified for the purpose.

(4) In case any child is found to have been administered intoxicating liquor or narcotic drugs or psychotropic substances or tobacco products in a Child Care Institution, the child shall be produced immediately before the Board or the Committee, except in such cases where the child is not in a position to be produced before the Board or the Committee and requires immediate medical attention.

(5) The Board, shall on its own or on complaint received from the Committee, issue directions to the police to register an FIR immediately.

(6) The Board or the Committee shall also issue appropriate directions for inquiry as to the circumstances in which such product entered the Child Care

Institution and reached the child and shall recommend appropriate action against the erring officials and the Child Care Institution.

(7) The Board or the Committee may also issue directions for transfer of the child to another Child Care Institution as the case may be.

(8) Any shop selling intoxicating liquor, tobacco products, must display a message at a prominent place on their shop that giving or selling intoxicating liquor or tobacco products to a child is a punishable crime with up to seven years of rigorous imprisonment and a fine of up to one lakh rupees.

(9) All tobacco products and intoxicating liquor must display a message that giving or selling intoxicating liquor or tobacco products to a child is a punishable crime with upto seven years of rigorous imprisonment and a fine of upto one lakh rupees.

(10) Giving or selling of intoxicating liquor, narcotic drugs or psychotropic substances or tobacco products within 200 meters of a Child Care Institution or any other home registered or recognised under the Act, or the office of a Committee or a Board shall be deemed to be an offence under section 77 of the Act.

59. Procedure in case of offence under section 78 of the Act.- (1) Whenever a child is found to be vending, carrying, supplying or smuggling an intoxicating liquor, narcotic drug, or psychotropic substance, the police shall enquire how and from whom the child came into possession of the intoxicating liquor, narcotic drug, or psychotropic substance and shall register an FIR forthwith.

(2)A child who is alleged to have committed an offence under section 78 of the Act shall be produced before the Board, which may transfer the child to the Committee, if the child is also in need of care and protection.

60. Procedure in case of offence under section 80 of the Act.-(1) Where any orphan, abandoned or surrendered child, is offered or given or received for the purpose of adoption without following the procedures as provided in the Act and the rules, the police shall, suomotu, or on receipt of information in that regard register an FIR forthwith.

(2) A child who has been so offered, given or received for the purpose of adoption shall be produced before the Committee forthwith which shall pass appropriate directions for rehabilitation of the child, including placing such child in a Specialised Adoption Agency.

(3) Wherever any offence under section 80 of the Act is committed by a recognised Specialised Adoption Agency or by a person associated with such an agency, the Committee may also pass appropriate orders for placing the other children placed with the Specialised Adoption Agency in any other Child Care Institution or Specialised Adoption Agency.

61. Procedure in case of offence under section 81 of the Act.- (1) On receipt of information about the selling or buying of a child, the police shall register an FIR forthwith.

(2) Giving or agreeing to give, receiving or agreeing to receive any payment or reward in consideration of adoption, except as permitted under the adoption regulations framed by the Authority, towards the adoption fees or service charge or child care corpus by any prospective

adoptive parent(s) or parent or guardian of the child or the Specialised Adoption Agency shall amount to an offence under section 81 of the Act and this rule.

(3) A child, who has been subjected to buying or selling, shall be produced before the Committee forthwith which shall pass appropriate orders for the rehabilitation of the child.

(4) Where any offence under section 81 of the Act is committed by a parent or a guardian of the child or any other person having actual charge or custody of the child, the Committee shall pass appropriate orders for placing the child in a Child Care Institution or fit institution or with a fit person, as the case may be.

(5) Where any offence under section 81 of the Act is committed by a Child Care Institution including Specialised Adoption Agency or by a hospital or nursing home or maternity home, or a person associated with such an institution or agency, the Committee may also pass appropriate orders for placing the other children placed with such Child Care Institution or Specialised Adoption Agency or hospital or nursing home or maternity home in any other Child Care Institution or Specialised Adoption Agency or hospital or nursing home or maternity home, as the case may be.

(6) The Committee shall recommend to the State Government that the registration or recognition of such agency or institution or the registration or license of such a hospital or nursing home or maternity home or such associated person under any law for the time being in force shall also be withdrawn.

62. Procedure in case of offence under section 82 of the Act.-

(1) A complaint of subjecting a child to corporal punishment under section 82 of the Act may be made by the child or any one on his behalf.

(2) Every Child Care Institution shall have a complaint box at a prominent place in the building to receive complaints of corporal punishment.

(3) The complaint box shall be opened in the presence of a representative of the District Child Protection Unit and two civil society members of the managing committee once a month.

(4) All such complaints shall be forthwith presented before the Judicial Magistrate of First Class nearest to the Child Care Institution and copies thereof shall be forwarded to the Board or the Committee.

(5) The Judicial Magistrate shall get the case investigated by the Child Welfare Police Officer concerned and take appropriate measures on receipt of a complaint.

(6) The Board or the Committee may consider transferring the child to another Child Care Institution in the best interest of the child who has made the complaint or who has been subjected to corporal punishment.

(7) Where the Judicial Magistrate First Class finds that the management of the institution is not cooperating with the inquiry or complying with the orders of the court under sub-section (3) of section 82 of the Act, the Judicial Magistrate First Class will either take cognizance of the offence himself or direct the registration of FIR and proceed against the person in-charge of the management of the institution. (8) Where the Board or the Committee or the State Government issues any directions to the management of the institution in

respect of any incident of corporal punishment in the child care institution, the management shall comply with the same.

(9) In the event of non-compliance, the Board on its own or on the complaint of the Committee or the State Government shall direct the registration of an FIR under sub-section (3) of section 82 of the Act.

(10) Where a person has been dismissed from service or debarred from working directly with children or is convicted of an offence of subjecting a child to corporal punishment under sub-section (2) of section 82 of the Act, he shall stand disqualified from any further appointment under the Act and the rules.

CHAPTER - IX

MISCELLANEOUS

63.Duties of the Person-in-charge of a Child Care Institution

(1) The primary responsibility of the Person-in-charge is of maintaining the Child Care Institution and of providing care and protection to the children.

(2) The Person-in-charge shall stay within the premises, to be readily available as and when required by the children or the staff and in case where an accommodation is not available in the premises, he shall stay at a place in close proximity to the Child Care Institution till such time such accommodation is made available within the premises of the Child Care Institution.

(3) The general duties and functions of the Person-in-charge shall include, to:-

(i) ensure compliance with the provisions of the Act and the rules and orders made thereunder;

(ii) ensure compliance with the orders of the Board or the Committee or the Children's Court;

(iii) provide homely and enabling atmosphere of love, affection, care and concern for children;

(iv) strive for the development and welfare of the children;

(v) supervise and monitor discipline and well-being of the children and the staff;

(vi) plan, implement and coordinate all activities, programmes and operations, including training and treatment programmes or correctional activities as the case may be;

(vii) segregate a child suffering from contagious or infectious diseases on the advice of the medical officer of the institution;

(viii) segregate a child wherever required;

(ix) ensure observance and follow-up of daily routine activities;

(x) organize local and national festivals in the home;

(xi) organize trips or excursions or picnics for children;

(xii) seek order from Committee or Board as the case may be for granting of leave for child as per Section 98 and communicate status of return to the Committee or Board for further orders;

(xiii) send a list of children in

Form 42 in the Child Care Institution to the Board or the Committee, as the case may be, every week and bring to the notice of the Board or the Committee, if no date is given for the production of any child before the Board or the Committee;

(xiv) allocate duties to personnel; and conduct monthly meetings with staff (responsible for care of children) pertaining to facilities, quality care of the institution and well being of children and the minutes of such meetings shall be recorded in a staff-meeting-register;

(xv) conduct individual and group interactions with children;

(xvi) maintain standards of care and protection in the Child Care Institution as per the Act and these Rules, and as may be prescribed by the State Government from time to time;

(xvii) ensure proper storage and inspection of food stuffs as well as food served; (xviii) maintain the buildings and premises of the Child Care Institution;

(xix) maintain proper hygiene in the home;

(xx) provide accident and fire preventive measures, disaster management within the premises and also keep first aid kit;

(xxi) make stand-by arrangements for water storage, power back-up, inverters, generators;

(xxii) ensure careful handling of equipment;

(xxiii) employ appropriate security measures;

(xxiv) conduct periodical inspections, including daily inspection and rounds of the Child Care Institutions;

(xxv) take prompt action to meet emergencies;

(xxvi) ensure prompt, firm and considerate handling of all disciplinary matters;

(xxvii) ensure proper and timely maintenance of the case files;

(xxviii) maintain all records and registers required under the Act and these rules; (xxix) prepare the budget and maintain control over financial matters;

(xxx) organise the meetings of the Management Committee set up under rule 41of these rules and provide necessary support and ensure compliance of decisions taken by the Management Committee;

(xxxi) ensure monthly verification of all records and registers by the Management Committee set up under rule 41of the rules;

(xxxii) liaise, co-ordinate and co-operate with the State Child Protection Society and the District Child Protection Unit as and when required;

(xxxiii) co-ordinate with the legal cum Probation Officer in the District Child Protection Unit or the District or State Legal Services Authority and other stakeholders to ensure that every child is legally represented and provided free legal aid and other necessary support;

(xxxiv) ensure the production of the child before the Board or the Committee or the Children's Court on the date of such production and to ensure that the dates for the said purpose are recorded;

(xxxv) prepare and publish annual report of the Child Care Institution.

(4) The Person-in-charge shall inspect the Child Care Institution as often as possible but not less than twice a day. He shall make a record of the timings of his inspection and also note his observations in a separate book maintained for the purpose, especially with regard to:

(i) maintenance of hygiene and sanitation,

(ii) maintenance of order,

(iii) quality and quantity of food,

(iv) hygienic maintenance of food articles and other supplies,

(v) hygiene in the medical centre and provisions for medical care, (vi) behaviour of the children and staff,

(vii) security arrangements, and

(viii) maintenance of files, registers and books.

(5) Anything irregular that comes to the notice of the Person-in-charge shall be enquired into and resolved and the date, time and nature of the action taken shall be noted in the book.

(6) Where a problem of urgent nature has not been resolved within two working days, the Board or the Committee or the District Child Protection Unit shall be informed.

(7) In case the Person-in-charge is on leave or otherwise not available, the duties of the Person-in-charge shall be performed by the Child Welfare Officer as designated by the Person-in-charge.

64. Duties of the Child Welfare Officer or Case Worker.-

(1) Every Child Welfare Officer or Case Worker in the Child Care Institution shall carry out all directions given by the Board or the Committee or the Children's Court.

(2) The Child Welfare Officer or Case Worker shall establish linkages with voluntary workers and organisations to facilitate rehabilitation and social re-integration of the children and to ensure the necessary follow up.

(3) The Child Welfare Officer or Case Worker available in the Child Care Institution at the time of receiving a child shall interact with the child received with a view to put the child at ease and befriend him and shall supervise the process of receiving of the child.

(4) On receipt of information from the police or Child Welfare Police Officer or on arrival of a child in the Child Care Institution, the Child Welfare Officer or Case Worker shall forthwith conduct social investigation of the child through personal interviews with the child and his family members, social agencies and other sources, inquire into antecedents and family history of the child and collect such other material as may be relevant, and submit the Social Investigation Report to the Board or the Committee or the Children's Court, within fifteen days.

(5) All the children in the Child Care Institution shall be assigned to a Child Welfare Officer or Case Worker and such Child Welfare Officer or Case Worker shall be responsible for the child assigned to him in all respects viz. care and development of the child, reporting to the Board or the Committee or the Children's Court about the child or maintaining the child's record in the Child Care Institution.

(6) Upon assignment of the child to a Child Welfare Officer or Case Worker, the Child Welfare Officer or Case Worker shall:

(i) Prepare the case file of the child;

(ii) Maintain the Protective Custody Card;

(iii) Prepare and maintain the medical record of the child and ensure that the treatment of the child is not interrupted or neglected;

(iv) Meet the child every day to ensure his safety, welfare and development; assist

the child to adjust to the life in the Child Care Institution. A newly received child shall be met more often than once a day;

(v) Gather information about the child within the initial five days to ascertain the child's education, vocational status and aptitude and emotional status;

(vi) Have the necessary medical or mental tests, assessments and examinations of the child conducted;

(vii) Study the reports and prepare in consultation with the child and his family members, an individual care plan for the child in

Form 7for the period pending inquiry, to be placed in the case file of the child. The Child Welfare Officer or Case Worker may consult the counsellor, psychologists or such other person as he deems fit in this regard;

(viii) In keeping with the individual care plan, a daily routine shall be developed for the child and explained to him;

(ix) Ensure that the child adheres to the routine activities so developed and take timely reports from the caregivers in this respect;

(x) Review periodically the implementation and effectiveness of the individual care plan and if necessary, suitably modify the individual care plan in **Form 7**and/or the routine activities of the child with the approval of the Management Committee;

(xi) Resolve the problems of the child and deal compassionately with their difficulties in life in the Home;

(xii) Participate in the orientation, monitoring, education, vocational and rehabilitation programmes in respect of the child and attend parent teacher meetings in schools in respect of children assigned to them;

(xiii) Attend proceedings of the Board or the Committee or the Children's Court and furnish all information and file all reports that may be called for;

(xiv) On receiving the copy of the order of declaration of age, to make the necessary changes in the record as regards the age of the child if any change is required and to place the copy of the said order in the case file of the child;

(xv) Participate in the pre-release programme and help the child to establish contact which can provide emotional and social support to the child after the release;

(xvi) Maintain contact with the children after their release and extend help and guidance to them;

(xvii) Visit regularly the residence of the child under their supervision and also places of employment or school attended by such child and submit fortnightly reports or as otherwise directed;

(xviii) Accompany the child wherever possible from the Board or the Committee or the Children's Court to Child Care Institution as the case may be;

(xix) Maintain record of the next date of production of the child before the Board or the Committee or the Children's Court or for medical treatment and ensure the production of the child before the Board or the Committee or the Children's Court or for medical treatment on the said date;

(xx) Maintain the registers as may be specified from time to time;

(xxi) Any other duty assigned by the Person-in-charge of the Child Care Institution.

(7) The Child Welfare Officer or Case Worker who has been assigned the duty of verifying the daily cleaning in the premises of Child Care Institution shall do so twice a day, one after the morning cleaning and the other after the evening cleaning. The Child Welfare Officer or Case Worker shall make a note of the same in the House-keeping register.

(8) The Child Welfare Officer or Case Worker who has been assigned the duty of verifying the daily cooking shall make a note of the same in the Meals Register, in respect of every meal.

65.Duties of the House Mother or House Father.- (1) Every house father or house mother shall abide by the directions of the Person-in-charge.

(2) The general duties, functions and responsibilities of a house father or house mother shall be as follows:

(i) handle every child in the Child Care Institution with love and affection and take proper care and ensure his welfare;

(ii) provide each child upon his reception with all necessary supplies like clothing, toiletries and such other items required for daily usage;

(iii) replenish the provisions or supplies as per scale and need of the child;

(iv) maintain discipline among the children ;

(v) ensure that the children maintain personal cleanliness and hygiene;

(vi) look after maintenance, sanitation and maintain hygienic surroundings;

(vii) implement the daily routine of every child in an effective manner and ensure the participation of the children;

(viii) look after safety and security arrangements in the Child Care Institution;

(ix) escort the children whenever they go out of the Child Care Institution for purposes other than production before the Board or the Committee or the Children's Court;

(x) report to the Person-in-charge and to the Child Welfare Officer about the child assigned to the Child Welfare Officer;

(xi) maintain the registers, relevant to their duties; and any other duty as may be assigned by the Person-in-charge of the Child Care Institution.

66. Duties of a Probation Officer.-

(1) On receipt of information from the Police or Child Welfare Police Officer under clause (ii) of sub-section (1) of section 13 of the Act, without waiting for any formal order from the Board, the Probation Officer shall inquire into the circumstances of the child as may have bearing on the inquiry by the Board and submit a social investigation report in

Form 6to the Board.

(2) The social investigation report should provide for risk assessment, including aggravating and mitigating factors highlighting the circumstances which induced

 vulnerability such as traffickers or abusers being in the neighbourhood, adult gangs, drug users, accessibility to weapons and drugs, exposure to age inappropriate behaviours, information and material.

(3) The Probation Officer shall carry out the directions given by the Board and shall have the following duties, functions and responsibilities:

(i) to conduct social investigation of the child in

Form 6;

(ii) to attend the proceedings of the Board and the Children's Court and to submit reports as and when required;

(iii) to clarify the problems of the child and deal with their difficulties in institutional life;

(iv) to participate in the orientation, monitoring, education, vocational and rehabilitation programmes;

(v) to establish co-operation and understanding between the child and the Person-in-charge;

(vi) to assist the child to develop contacts with family and also provide assistance to family members;

(vii) to participate in the pre-release programme and help the child to establish contacts which could provide emotional and social support to the child after release;

(viii) to establish linkages with Probation Officers in other Districts and States for obtaining social investigation report, supervision and follow-up.

(ix) to establish linkages with voluntary workers and organisations to facilitate rehabilitation and social reintegration of children and to ensure the necessary follow-up;

(x) Regular post release follow-up of the child extending help and guidance, enabling and facilitating their return to social mainstreaming;

(xi) to prepare the individual care plan and post release plan for the child;

(xii) to supervise children placed on probation as per the individual care plan; (xiii) to make regular visits to the residence of the child under his supervision and places of employment or school attended by such child and submit periodic reports as per

Form 10;

(xiv) to accompany children wherever possible, from the office of the Board to the observation home, special home, place of safety or fit facility as the case may be;

(xv) to evaluate the progress of the children in place of safety periodically and prepare the report including psycho-social and forward the same to the Children's Court;

(xvi) to discharge the functions of a monitoring authority where so appointed by the Children's Court;

(xvii) to maintain a diary or register to record his day to day activities such as visits made by him, social investigation reports prepared by him, follow up done by him and supervision reports prepared by him;

(xviii) To identify alternatives of community services and to establish linkages with voluntary sector for facilitating rehabilitation and social reintegration of children; and

(xix) Any other task as may be assigned;

67.Rehabilitation-cum-Placement Officer.-

(1) A Rehabilitation-cum- Placement Officer shall be designated in all Child Care Institutions, including place of safety.

(2) The Rehabilitation-cum-Placement Officer may have a Master's Degree in Social Work or Human Resource Management and at least three years' experience in the field of rehabilitation, employment creation and resource mobilisation.

411 (3) The Rehabilitation-cum-Placement Officer to perform the following functions:

(i) identify the skills and aptitude of the children placed in Child Care Institutions through appropriate mechanism and in consultation with the Child Welfare Officer, Case Worker, Counsellor and Vocational instructor;

(ii) identify and develop linkages with all such agencies that offer vocational and training services with job placement at the end of the course;

(iii) network with District Child Protection Unit, persons, corporates, recognised non-governmental organisations and other funding agencies to mobilise resources for sponsoring training program and support for self-employment;

(iv) facilitate and coordinate with agencies, individuals, corporates, recognised non-governmental organisations and other funding agencies to set up vocational training units or workshops in Child Care Institutions as per age, aptitude, interest and ability;

(v) mobilise voluntary vocational instructors who render services to carry out the training sessions in the Child Care Institutions;

(vi) inculcate entrepreneurial skills and facilitate financial and marketing support for self-employment;

(vii) prepare rehabilitation plans keeping in mind the nature of the offence and the personality traits of the child;

(viii) maintain the Rehabilitation Card in

Form 14and monitor the progress made by the child on regular basis and submit such progress reports to the Management Committee;

(ix) engage with the child's family, guardian, other significant adults, as appropriate, and ensure their participation in the child's rehabilitation process;

(x) facilitate the child to get certificates on completion of the education or vocational training courses;

(xi) make efforts for ensuring effective placement of each eligible and trained child; (xii) organise workshops on Rehabilitation programmes and services available under Central and State Government Schemes, job readiness, spread awareness and facilitate access to such schemes and services;

(xiii) organise workshops on personality development, life skill development, coping skills and stress management and other soft skills to encourage the child to become a productive and responsible citizen; and

(xiv) conduct regular visits to the agencies where the children are placed to monitor their progress and provide any other assistance as may be required.

68.Staff Discipline.-

(1) Any dereliction of duty, violation of rules and orders shall be viewed seriously and strict disciplinary action shall be taken or recommended by the Person-in-charge against the erring officials.

(2) No staff of the Child Care Institution shall be present at an unauthorised location within the Child Care Institution.

(3) No staff of the Child Care Institution shall bring or provide any prohibited article into the Institution.

(4) No staff of the Child Care Institution shall consume any addictive substances like liquor, bidi, cigarette, tobacco or any other psychotropic substance within the premises of the Child Care Institution, whether on duty at the relevant time or not or shall report for duty under the influence of any intoxicating substance.

(5) No staff of the Child Care Institution shall sell or let for gain any article to any child or have any business dealings with such child or his parent or guardian.

(6) No staff of the Child Care Institution shall use any abusive or vulgar language or discuss age-inappropriate topics or watch pornographic material or read obscene materials.

69. Security measures.-

(1) Adequate number of security personnel shall be engaged in every Child Care Institution keeping in mind the category of children housed in the Child Care Institution, age group of children and the purpose of the Child Care Institution and the risk factor to and from the child.

(2) While engaging security personnel, preference shall be given to ex-servicemen recruited through the Directorate General of Resettlement or agencies recommended by them.

(3) In Child Care Institutions housing girls, female security guards would be provided for the security inside the Child Care Institution and male security guards may be engaged for the security of the Child Care Institution from outside.

(4) Security personnel should also be available in reserve for any emergency situation. (5) The Person-in-charge shall ensure that appropriate security measures are employed at all times, including the following:

(i) There shall be sufficient number of guards at all times in different shifts to be posted at the points to be identified by the Person-in-charge in consultation with security in-charge and the Department.

(ii) Any child, who complains of a medical problem or any other problem at night, shall report to the caregiver concerned. The caregiver shall take such necessary steps as may be required and in case of emergency shall inform the medical officer concerned or the Person-in-charge as the need may be, who shall immediately take appropriate steps.

(iii) A duty roster shall be prepared and displayed at some prominent place in the premises of the Child Care Institution by the Person-in-charge.

(6) Every caregiver or other staff of the Home, if he comes to know of any incident or probability of unrest amongst the children, shall bring the same to the notice of the

Person-in-charge without any loss of time, who shall take necessary steps as the situation demands and shall inform the Board or the Committee of such information or incident as well as the steps taken by him, in writing.

(7) The Person-in-charge shall make surprise visits to the Child Care Institution during the night as frequently as possible, but not less than once a week. He shall make a record of the timings of his visit and also note his observations in the register maintained by him in that regard.

(8) In a case of disturbance outside the Child Care Institution, the shift in-charge shall immediately inform the police station concerned.

(9) In a case of violence or disturbance inside the Child Care Institution, the shift in-charge may take assistance of the police with the permission of the Person-in-charge. The shift in-charge shall first issue a warning to the children. Such shift in-charge shall also inform the Committee or Board, as the case may be.

(10) In case of a natural disaster or fire or any such calamity, the shift in-charge shall take suitable steps for evacuation and safety of the children as per the Disaster Management Protocol as developed by the State Disaster Management Authority for Child Care Institutions.

(11) To prepare the officers, children and guards to follow the above steps, a practice drill shall be held once a month, without previous notice by the Person-in-charge. (12) Closed Circuit Television cameras may be installed at all key points such as all entry and exit points to the Child Care Institution, reception, corridors, kitchen, pantry or store room, dormitories, entry and exit points of the washrooms with due regard to the privacy and dignity of the children.

(13) Adequate number of scanners and metal detectors may be provided in every Child Care Institution.

70.Searches and Seizures.-

(1) The Person-in-charge or other authorised functionary of the Home may conduct searches if required, and seize prohibited articles, if found.

(2) The procedure in case of seizures shall be as under:

(i) any prohibited article found during the search, shall be seized by the Person-in-charge and a

list of such seizure prepared;
(ii) in case of arms, weapons, articles capable of being used as weapons or tools for criminal activities or addictive substances being found from a child or dormitory, the Person-in-charge shall conduct an inquiry to ascertain the presence of such articles and the persons responsible for such act;
(iii) the Person-in-charge shall furnish his report in this respect to the police and inform the Board or the Committee at the earliest;
(iv) the Board may initiate appropriate action upon such report or on the report forwarded by the Committee for disposal of the seized articles;
(v) the State Government shall take appropriate action against the person responsible, if such person is an officer of the Child Care Institution or against the agency through whom the said person has been engaged or the Child Care Institution;
(vi) the child responsible shall be dealt with in accordance with the Act and the rules made thereunder.

(3) All the articles seized shall be destroyed or disposed of having regard to the nature of the articles, on the orders of the competent court, after being satisfied that the seized articles are not required in any inquiry or departmental action against any officer or in any criminal investigation and proceedings.

416 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

71. Institutional Management of Children.-

A.(1) Every child shall be received by the Person-in-charge of the Child Care Institution or such other official duly authorised by the Person-in-charge to receive a child, referred to as the Receiving Officer.

(2) The Receiving Officer shall satisfy himself as regards the identity of the child and in case of any doubt, the Receiving Officer shall promptly inform the Person-in-charge who shall forthwith inform the Board or the Committee and produce the child before the Board or the Committee without any delay.

B. Types of Stay at the Child Care Institution.- (1) In case of children in conflict with law, there are three types of stay of children at the Child Care Institution:
(i) protective custody;
(ii) overnight protective stay;
(iii) rehabilitation stay.

(2) In case of children in need of care and protection, there are two types of stay of children at the Child Care Institution:
(i) overnight protective stay;
(ii) rehabilitation stay.

C. Protective Custody.-

(1) A Protective Custody Card in **Form 43**duly signed by the Board or a custody warrant duly signed by the Children's Court is required for such stay.

(2) Duration of such stay shall be as directed by the Board or the Children's Court and as extended from time to time by them.

(3) Such a stay shall be during the pendency of the inquiry.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 417

D. Overnight Protective Stay.-

(1) The purpose of the stay is to provide shelter to the child and prevent his being kept overnight at the police station or at any other unsuitable place by providing an alternative.

(2) Such stay may be only after 20:00 hrs in the night and till14:00 hrs on the following day.

(3) A child shall be permitted to stay at the Child Care Institution for one night on an application seeking overnight protective stay of the child moved by the Child Welfare Police Officer in writing to the Receiving Officer. The application shall be accompanied with a copy of the relevant documents showing the circumstances in which the child was apprehended or found and the medical condition of the child. (4) Upon being satisfied about the identity of the child, the child may be received by the Receiving Officer and

Form 44 shall be filled in triplicate. One copy of the form shall be retained as record of the Child Care Institution, one copy shall be handed over to the Child Welfare Police Officer and the third copy shall be forwarded to the Board or the Committee concerned for their record.

(5) The child shall be handed over to the charge of the Child Welfare Police Officer the next day at the time stated in the form under receipt by the said Child Welfare Police Officer in the copy of the form.

(6) In case of the Child Welfare Police Officer not taking the charge of the child at the designated time, the child shall be produced before the Board concerned or the Committee by the Person-in-charge of the Child Care Institution with a report stating such fact.

(7) The particulars of the child shall be entered in the admission and discharge register, noting that the child has been received for overnight protective stay.

(8) The child shall be searched physically and all his personal belongings, if any that are found, shall be handed over to the Child Welfare Police Officer who has produced the child and who shall seize the articles and furnish a copy of such seizure to the Receiving Officer.

(9) The child shall be provided food to eat and drink, if the child is hungry, irrespective of the time of receiving such child.

(10) The child shall be placed for the night in the reception dormitory or the segregation unit as the case may be.

E. Rehabilitation Stay.- (1) A child may be sent to the Children's Home by the Committee for such a stay and to the special home or the place of safety by the Board or the Children's Court.

(2) The child shall be issued the Rehabilitation Card in

Form 14 which shall state the duration of stay of the child, unless the duration is shortened by a specific order in that respect by the Board or the Committee or the Children's Court.

F. Procedure to be adopted at the time of receiving the child.-

(1) The Receiving Officer shall follow the following procedure at the time the child is received:

(i) a full personal description of the child shall be entered in the admission and discharge register. In case of rehabilitation stay, the date of release of the child shall also be noted;

(ii) the child shall be searched after explaining the requirements and the process, and with due regard to decency and dignity and all the personal belongings shall be dealt with as stated in rule 74 of these rules. A girl child shall be searched only by a female member of the staff;

(iii) the child shall be provided food to eat and drink if the child is hungry, irrespective of the time of receiving such child;

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 419 (iv) the child shall be provided medical care in case of ill-health, injury, mental ailment, disease or addiction requiring immediate attention;

(v) the child shall be segregated in specially earmarked dormitory or ward or hospital in case he is suspected to be suffering from contagious or infectious disease requiring special care and caution;

(vi) the child shall be asked about any immediate and urgent needs like appearing in an examination or interview, contacting family members. A note of the same or of the fact that no such need is present shall be made by the Receiving Officer and put up before the Child Welfare Officer or Case Worker to whom the child is assigned. The said note shall be placed in the case file of the child.

(2) Every child received in the Child Care Institution shall be kept for the first fourteen days of his stay in the reception dormitory made specifically for the purpose or the segregation unit, so that the child adjust to the life in the Child Care Institution.

(3) Individual Care Plan shall commence at this stage and take into account the immediate needs of the child.

G. Procedure to be adopted after the child is received.- (1) The following procedure shall be adopted on the same day or the next day if the child is received in the night:

(i) photograph of the child shall be taken. One photograph shall be kept in the case file of the child and another shall be fixed on the index card with the particulars of the child. A copy shall be kept in an album serially numbered and a copy of the photograph shall be sent to the Board or the Committee as well as to the District Child Protection Unit and be uploaded on the designated portal set up for the purpose;

420 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(ii) The child may have a bath and be provided fresh clothes. The caregiver shall issue the child toiletry items, new sets of clothes, bedding and other outfit and equipment as per rule 32 of these rules, a list of which shall be kept in his case file. The provisions will be replenished from time to time as per rule 32 of these rules;

(iii) the Child Welfare Officer or Case Worker shall familiarise every newly admitted child with the Child Care Institution and its functioning (particularly in the following areas:-

(a) personal health, hygiene and sanitation;
(b) discipline of the Child Care Institution and code of behaviour;
(c) daily routine activities and peer interaction;
(d) rights, responsibilities and obligations within the Child Care Institution; and

(e) The child must also be informed about procedures for contacting his family or guardian;

(iv) the child shall be examined by the medical officer, who shall record the state of health of the child, and of any wound or mark on his body and any other observation which the medical officer thinks fit and a copy of which shall be placed in the medical record of the child;

(v) a Child Welfare Officer or Case Worker shall be assigned to the child by the Person-in-charge.

H. Procedure to be adopted during the first fourteen days of receiving the child.- (1) The assigned Child Welfare Officer or Case Worker shall interact with the child as often as possible.

(2) Within two days of the receipt of the child, if required, he may be examined by a panel of doctors to understand his physical, medical, psychological state and his state of addiction, if any, for assessment of his personality and requirements to assist in the rehabilitation plan to be prepared for him.

(3) The Child Welfare Officer or Case Worker assigned to the child shall also interact with the family members of the child, where available. A case history in

Form 45 shall be prepared and maintained in the case file of the child. Information for the same may be collected through all possible and available sources including the parents or guardians, home, school, friends, employer and community of the child. (4) The Child Welfare Officer or Case Worker shall assess the educational level and vocational aptitude of the child on the basis of tests and interviews, conducted with the assistance of other technical staff. Necessary linkages, in this respect, shall be established with outside specialists and community based welfare agencies, psychologist, psychiatrist, child guidance clinic, hospital and other Government and non-governmental organisations.

I. Procedure to be adopted on the expiry of the first fourteen days.- (1)The child shall be shifted to one of the regular dormitories and assigned a specific bed, cabinet and study table in that dormitory.

(2) Assignment of the dormitory shall be done on the basis of:

(i) age;

(ii) nature of offence committed by or against the child;

(iii) physical and mental status of the child;

(iv) children, requiring special care, shall be kept in a different dormitory.

(3) An individual care plan in **Form 7** of the child shall be prepared by the Child Welfare Officer or Case Worker on the basis of the child's case history, education and vocational aptitude. In case of rehabilitation stay, the care plan shall be formulated for the complete period of the stay and shall necessarily include any and all directions given by the Board or the Committee or the Children’s Court towards the rehabilitation including bridge courses, formal, informal or continuing education.

(4) The Child Welfare Officer or Case Worker shall review the individual care plan and note his opinion in the rehabilitation card in

Form 14 on the basis of his own observations, interaction with the child and his teachers or instructors and the feedback received from the house father or house mother.

(5) The Child Welfare Officer or Case Worker shall also maintain a record of any difficulty faced by the child during his stay at the Child Care Institution with a note of the steps taken to resolve the difficulty.

(6) The Child Welfare Officer or Case Worker shall similarly keep a record of the complaints made by the child with regard to the facilities in the Child Care Institution with a note of the steps taken thereon.

(7) The individual care plan shall be reviewed every fortnight during the initial three months and thereafter, every month. A report of its effectiveness or inadequacy shall be prepared with reasons for such opinion.

J. Procedure to be adopted after three months.- (1) The progress of the child shall be examined with specific reference to the aims and targets noted in the individual care plan for the child. The progress of the child shall be reviewed and noted in the rehabilitation card in

Form 14.

(2) The quarterly progress report shall be placed before the Management Committee for perusal and consideration.

(3) After deliberation by the Management Committee, the individual care plan shall be appropriately modified. The routine of the child and the approach towards rehabilitation of the child shall also be suitably modified. Record of such modified care plan and daily routine shall be maintained in the case file of the child. The progress shall be reviewed and recorded in the rehabilitation card in

Form 14.

K. Pre-release planning.- (1) A well-conceived programme of pre-release planning and follow up of cases discharged from Children's Homes, special homes and places

of safety shall be organised in all institutions as per the directions of the Board or the Committee or the Children's Court.

(2) In the event of a child leaving the Child Care Institution without permission or committing an offence within the institution, the information shall be sent by the Person-in-charge to the police and the family, if known; and the detailed report of circumstances along with the efforts to trace the child if the child is missing, shall be sent to the Board or the Committee or the Children's Court, as the case may be.

L. Daily Routine in the Child Care Institution.-

(1) Every child shall follow the instructions given by of an officer of the Child Care Institution or house representative with responsibility and discipline.

(2) Every institution shall have a daily routine for the children in consultation with the Children's Committee, which shall be prominently displayed at various places within the institution.

(3) The daily routine shall include, inter-alia, for a regulated and disciplined life, personal hygiene and cleanliness, physical exercise, yoga, educational classes, vocational training, organised recreation and games, moral education, group activities, prayer and community singing and special programmes for Sundays and holidays.

M. Behaviour of the Child.-

(1) The children in the Child Care Institution will be oriented and trained to follow the rules and standards of good behaviour.

(2) Every unacceptable behaviour shall be taken note of by the Children's Committee and the child found in violation of rules may be made to give an explanation. The Children's Committee may recommend appropriate action to the Person-in-charge. (3) A copy of the report containing the description of the incident and the action taken thereupon shall be submitted to the Board or the Committee or the Children's Court

by the Person-in-charge within twenty-four hours. A copy of same shall also be placed before the Management Committee for planning a long term strategy for prevention of such incidents.

(4) A copy of the report shall be kept in the case file of the child concerned.

(5) The Person-in-charge may deal with the violation appropriately giving due consideration to the recommendation of the Children's Committee and the safety and dignity of the child.

(6) The Person-in-charge may seek the assistance of the counsellor or the Child Welfare Officer or Case Worker, any non-governmental organisation associated with the Child Care Institution in dealing with the situation.

(7) A child showing exceptionally good behaviour shall be considered for appropriate reward or benefits by the Person-in-charge and note of the same shall be placed in the case file of the child.

N. Manner of dealing with unacceptable behaviour.- (1) The action taken shall be commensurate with the nature and degree of violation and the age of the child and may be any of the following:

(i) formal warning;
(ii) assignment of house-keeping tasks;
(iii) imposition writing i.e. writing a number of times that he shall not repeat the behaviour; and
(iv) forfeiture of privileges viz. permission to watch television, permission to go for outdoor activity, sports and recreation and other preferred activity;
(2) No child shall be subject to corporal punishment or any mental harassment including humiliating behaviour affecting the dignity of the child.

O. Exceptional Good behaviour.- The following shall be considered exceptional good behaviour, but is not limited to it:-

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

425 (i) following the rules of discipline and adhering to the routine, assessed over a period of a month;
(ii) preventing, any other child from indulging in any unacceptable behaviour or preventing violence;
(iii) preventing any mishap by raising an alarm, evacuating other children in case of disaster;
(iv) assisting any officer of the Child Care Institution in maintaining order. For the House representatives, in situations that may develop into an emergency, the behaviour before the sounding of the alarm would be considered;
(v) informing the Child Welfare Officer of any plan of creating unrest or of escape; (vi) inform the Person-in-charge about any prohibited article or contraband;
(vii) helping another child to come out of his trauma;
(viii) performing well in an examination in continuation of his studies, or vocational or rehabilitation courses;
(ix) positive and adaptive behaviour;
(x) any other good behaviour found exceptional by the person-in- charge or sincere efforts made by the child.

P. Reward or Benefits for maintaining exceptional good behaviour.- The rewards/benefits/recognition to a child, at such rates as may be fixed by the management of the institution from time to time, may be granted by the Person-in-charge as an encouragement for good work and exceptional goodbehaviour and at the time of release, the reward shall be handed over after obtaining a receipt from the parent or the guardian, who comes to take charge of the child or child himself.

***72*.Prohibited Articles.-**

(1) No person shall bring into the Child Care Institution the following prohibited articles, namely:-

426 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(i) intoxicants of any description, psychotropic substances, liquor, ganja, bhang, opium, smack etc;
(ii) all explosives, poisonous substances, acid and chemicals, whether fluid or solid of whatever description;
(iii) all arms, ammunition and weapons, knives, blades and cutting implements of every kind and articles which are capable of being used as a weapon of whatever description; exceptions may only be made by authorised persons for authorised purposes;

(iv) all obscene matter;

(v) string, rope, chains and all materials which are capable of being converted into string or rope or chains, of whatever description; exceptions may only be made by authorised persons for authorised purposes;

(vi) wood, bamboo, club, stick, ladder, bricks, stones and earth of every description; exceptions may only be made by authorised persons for authorised purposes;

(vii) playing cards or other implements for gambling;

(viii) tobacco items, pan masala or similar item;

(ix) medicine that has not been specifically prescribed;

(x) any other article specified in this behalf by the State Government by a general or special order.

(2) All bullion, metal, coin, jewellery, ornaments, currency notes, securities and articles of value of every description including electronic items such as mobile phone, digital camera, i-pad, etc. shall be deposited in safe custody.

(3) The disposal of the prohibited articles shall be as per rule 74 of these rules.

73. Articles found on search and inspection.-

(1) The Person-in-charge shall ensure that every child received in the institution is searched, his personal belongings inspected and money or any valuables

found with the child is kept in the safe custody of the Person-in-charge. In case of search of a female child, the search shall be carried out by female staff only. In every institution, a record of money, valuables and other articles found with a child shall be maintained in the "Personal Belongings Register" which shall contain a description of the articles.

(2) The entries made in the Personal Belongings Register, relating to each child, shall be read over to the child in the presence of a witness, whose signature shall be obtained in token of the correctness of such entries and it shall be countersigned by the Person-in-charge.

74.Disposal of articles.-

(1) The money or valuables belonging to a child shall be disposed of in the following manner, namely:-

(i) on receipt of a child in an institution, the Person-in-charge shall deposit the money belonging to the child in the bank account of the child;

(ii) the valuables, and other articles, if any, shall be kept in safe custody;

(iii) when such child is transferred from one institution to another, all his clothes, money, valuables, articles, documents, rewards and other articles, shall be transferred along with the child to the Person-in-charge of the institution to which he has been transferred together with a full and correct statement of the description thereof;

(iv) at the time of release of such child, all valuables and other articles kept in safe custody and the money deposited in the name of the child shall be handed over to the child, parent or guardian, as the case may be, with an entry made in this behalf in the register and signed by the parent or the guardian;

(v) when a child in an institution dies, the valuables and other articles left by the deceased and the money deposited in the name of the deceased child shall be handed over by the Person-in-charge, to the parent or guardian of the child; (vi) a receipt shall be obtained from such

person for having received such money, valuables and other articles; and

(vii) if no claimant appears within a period of six months from the date of death or escape of a child, the valuables and other articles and money deposited in the name of the child shall be disposed of as per the decision taken by Management Committee under rule 41of these rules.

75.Maintenance of case file.-

(i) The case file of each child maintained in the Child Care Institution in safe custody shall be confidential.

(ii) The case file shall be produced before the Board or the Committee or the Children's Court on every date of production of the child for perusal of the Board or the Committee or the Children's Court.

(iii) The case file shall contain the following namely:-

(i) report of the person or agency who produced the child before the Board or Committee including the report of the police;

(ii) copy of FIR or DD entry in case of offence committed by or against the child; (iii) photo ID if availableand Aadhar (if not available at the time of admission, then it should be applied for);

(iv) order of assignment of the Case Worker or Child Welfare Officer;

(v) case history form;

(vi) report of any urgent need of the child;

(vii) reports of the Person-in-charge, Probation Officer or Child Welfare Officer, counsellor and caseworker;

(viii) the case file of the child maintained in any previous institution, if any;

(ix) report of the initial interaction with the child, information from family members, relatives, community, friends and miscellaneous information;

(x) source of further information about the child, his family, etc.;

(xi) observation reports from staff members;

(xii) regular health status reports from Medical Officer, drug de-addiction progress reports, as the case may be;

(xiii) psycho-social profiling, regular counselling reports, any other mental health intervention report, wherever applicable;

(xiv) report of Intelligence Quotient (I.Q) testing, aptitude testing, cognitive assessment, educational or vocational tests, if conducted;

(xv) instructions regarding training and treatment programme and special precautions to be taken;

(xvi) copy of the personal belongings register;

(xvii) copy of order declaring the age of the child;

(xviii) leave and other privileges granted;

(xix) Rehabilitation Card;

(xx) quarterly progress report;

(xxi) individual care plan, including pre-release programme, post release plan and follow-up plan as prescribed and modifications therein;

(xxii) fortnightly and monthly report of the effectiveness of the care plan;

(xxiii) record of difficulties faced by the child and their resolution;

(xxiv) record of the complaints of the child and action taken on them;

(xxv) feedback given by the child;
(xxvi) leave of absence or release under supervision;

(xxvii) report about a visitor visiting the child being found to have objectionable or prohibited articles;
(xxviii) report of the child having such articles and action taken on the same; (xxix) report of any unacceptable behaviour and outcome; (xxx) report of any exceptional behaviour and outcome;
(xxxi) special achievements and violation of rules, if any;
(xxxii) note of the rewards or earnings of the child and receipt by the child or his parent or guardian;
(xxxiii) release or restoration order;
(xxxiv) escort order, if any;
(xxxv) compliance report of release in case of children under rehabilitation intervention stay;
(xxxvi) report of the child not being released and compliance report of the directions issued on non-release of a child;
(xxxvii) follow-up reports;
(xxxviii) annual photograph;
(xxxix) follow-up report of post release cases as per the direction of the Board or the Committee or the Children's Court;
(xl) copy of any other report called by the Board or the Committee or the Children's Court in respect of the child; and remarks, if any.

(4)The medical record of a child shall contain all reports and records of the child regarding the status of his physical and mental health, addiction status and treatment, etc.

(5) It shall be the responsibility of the Child Welfare Officer or Case Worker concerned to maintain the case file.

(6) All the case files maintained by the institutions may be computerised and the State Government may develop appropriate processes for the same.

76.Visits to and communication with children.-

(1) Every child in the Child Care Institution may be permitted to have one meeting in a week with his relatives:

Provided that in special cases, where parents or guardians have travelled a long distance from another State or District, the Person-in-charge may allow the parents or guardians entry into the premises and a meeting with their children on other days on confirmation of their identity and they being reported not to have been involved in subjecting the child to abuse and exploitation.

(2) Authorised visitors for children:

(i) parents, family members and guardians with the prior permission of the superintendent or person-in-charge.

(ii) Such other authorised visitors shall be allowed to visit the children with the permission of the superintendent or person-in-charge as per the child protection policy.

(3) A newly received child shall be permitted to meet his parent or guardian or family member on their first visit on any day.

(4) No meeting shall be permitted with the parent or guardian or relatives where such visitors have been found to be involved in subjecting the child to violence, abuse and exploitation or carrying any prohibited articles, except with the express permission granted by the Board or the Committee or the Children's Court or when such meeting has been specifically directed by the counsellor of the child.

(5) Every child shall be allowed to write two letters in a week to his parent or guardian or to his relatives. Necessary stationary and postage for the letters shall be provided by the Person-in-charge.

(6) The Person-in-charge may peruse any letter written by or to the child and may for reasons to be noted in the case file of the child, refuse to deliver or issue the letter. A report of the same shall be prepared and placed before the Management Committee. A copy of the report shall be retained on the case file and another copy shall be sent to the Board or the Children's Court or the Committee.

(7) Every child shall be allowed to bring any written communication for the purpose of handing over to the Board or the Committee or the Children's Court, as the case may be, and be provided stationary, etc. for the same.

(8) The Person-in-charge may allow a child to speak with his parents or guardians on telephone once a week under supervision of the Child Welfare Officer or Case Worker or Probation Officer and record shall be duly maintained of such calls.

(9) Every person desiring to meet the child shall, before the meeting, disclose his name and address with proof, which shall be noted in the visitors register and signed by the visitor. Copy of the photo identity card containing the address and a photograph of the visitor to be taken before the meeting, shall be retained by the institution. If the visitor refuses to disclose his particulars, he shall be denied the meeting.

(10) The visitor shall submit himself for a search at the main gate, female visitors shall be searched by female staff only.

(11) Every meeting shall take place in the presence of the Child Welfare Officer or Case Worker or Probation Officer of the Child Care Institution, who shall be

responsible for any irregularity that occurs and who shall be so placed that he is able to see and to prevent any objectionable or prohibited article being passed between the parties.

(12) Every child shall be carefully searched before and after the meeting in the presence of visitor. The child should not be having anything with him before he goes for the meeting.

(13) If any objectionable or prohibited article is found in the search conducted before the meeting:

(i) the said article shall be seized;

(ii) the Person-in-charge shall conduct an inquiry to know the identity of the person(s) responsible for the article reaching the child;

(iii) if the person(s) responsible are from the staff of the Child Care Institution, appropriate action will be initiated against them; and

(iv) a detailed report of the inquiry and its result shall be forwarded to the Department and the Board or court of competent criminal jurisdiction.

(14) If any objectionable or prohibited article is found in the search conducted after the meeting:

(i) the article shall be seized;

(ii) in case of any illegal article being found warranting legal action, the article and the visitor shall be detained and the police informed. The visitor and such article shall be handed over to the police;

(iii) a report of such visitor shall be prepared and placed in the case file of the child; (iv) a report of the incident shall be forwarded to the Board or court of competent criminal jurisdiction; and

(v) copy of the report shall be placed in the case file of the child.

(15) Any child who abuses the privilege of meeting shall be denied the same for such period as the Person-in-charge may direct. A report of the same shall be sent to the Board or the Committee or the Children's Court and a copy shall be retained in the case file of the child.

(16) Every child shall be entitled to communicate with his legal counsel provided that: (i) the rules of search and seizure shall apply to all legal counsels also;

(ii) every such interview shall take place within the sight of a home official, though at a safe distance so as to be out of hearing;

(iii) the person wishing to have an interview with the child in the capacity of his advocate shall apply in writing, giving his name, address and enrolment number with a copy of a vakalatnama, duly attested by the Board or the Committee or the Children's Court;

(iv) any child who claims to have no counsel shall be permitted to meet the legal aid counsels who visit the Child Care Institution in the normal course.

77.Death of a Child.-

(1) On the occurrence of any case of death or suicide of a child in a Child Care Institution, the procedure to be adopted shall be as under:

(i) the institution must ensure that an inquest and post-mortem examination is held at the earliest.

(ii) in case of death of a child, the Person-in-charge shall obtain a report of the Medical Officer stating the cause of death and a written intimation about the death shall be given immediately to the nearest Police Station, Board or Committee and the parents or guardians or relatives of the child.

(iii) immediate information shall be given by the case-worker or Probation Officer or Child Welfare Officer to the Person-in-charge and the Medical Officer and the

Person-in-charge shall immediately inform the nearest police station, Board or Committee and parents or guardians or relatives of the deceased child.

(iv) if a child dies within twenty-four hours of his admission to the Child Care Institution, the Person-in-charge of the Child Care Institution shall report the matter to the police and the District Medical Officer or the nearest Government hospital and the parents or guardians or relatives of such child without delay.

(v) the Person-in-charge and the Medical Officer of the Child Care Institution shall record the circumstances of the death of the child and send a report to the concerned Magistrate, the police, the Board or the Committee or the Children's Court, District Child Protection Officer and the District Medical Officer or the nearest Government hospital where the dead body of the child is sent for examination and determination of the cause of death and the person-in charge and the Medical Officer shall also record in writing their views on the cause of death, if any, and submit it to the concerned Magistrate and to the police.

(vi) the Person-in-charge and the Medical Officer at the Child Care Institution shall make themselves available for any inquiry initiated by the police or the Magistrate regarding the cause of death and other details regarding such child.

(vii) as soon as the inquest is over, the body of the child shall be handed over to the parent or guardian or relatives or, in the absence of any claimant, the last rites shall be performed under the supervision of the Person-in-charge of the Child Care Institution in accordance with the known religion of the child after retaining a photograph of the child for future reference.

78.Abuse and Exploitation of the Child.- (1) Every institution shall evolve a system of ensuring that there is no abuse, neglect and maltreatment and shall include the staff who is aware of what constitutes abuse, neglect and maltreatment, and their early indication and how to respond to these abuses.

436 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(2) In the event of any physical, sexual or emotional abuse, including neglect of children in an institution by those responsible for care and protection, the following action shall be taken namely:

(i) the incidents of abuse and exploitation shall be reported by any staff member of the institution immediately to the Person-in-charge on receiving such information;

(ii)

when an allegation of physical, sexual or emotional abuse comes to the knowledge of the Person-in-charge, a report shall be placed before the Board or Committee, who in turn shall, order for special investigation;

(iii) the Board or Committee shall direct the local police station or Special Juvenile Police Unit to register a case, take due cognizance of such incidents and conduct necessary investigation;

(iv) the Board or Committee shall take necessary steps to ensure completion of inquiry and provide legal aid as well as counselling to the child victim;

(v) the Board or Committee shall transfer such a child to another institution or place of safety or fit person, as the case may be;

(vi) the Person-in-charge of the institution shall also inform the Chairperson of the Management Committee and place a copy of the report of the incident and subsequent action taken in its next meeting;

(vii) in the event of any other crime committed in respect of children in institutions, the Board or Committee shall take cognizance and arrange for necessary investigation to be carried out by the local police or Special Juvenile Police Unit; (viii) in the event of any grievous hurt caused to any child in any institution, the Board or Committee shall take cognizance and arrange for necessary enquiry to be carried out by the local police or Special Juvenile Police Unit;

(ix) in case of any complaint from a child or a social worker a committee shall start suomotuenquiry and pass orders.

(x) the Board or Committee may consult Children's Committee setup in each institution to enquire into the fact of abuse and exploitation as well as seek assistance from voluntary organisations, child rights experts, mental health experts or crisis intervention centres in dealing with matters of abuse and exploitation of children in an institution

79.Maintenance of Registers.-

(1) The persons mentioned in column (3) shall maintain registers and forms under the Act and the rules made thereunder in column (2) whose custodian shall be the persons mentioned in column (4) thereof as under:

Table

Sr. No.	Register and forms	To be maintained by	Custodian
(1)	(2)	(3)	(4)
1.	Admission and Discharge Register which will indicate change of nature of custody.	Child Welfare Officer/Case Worker/Receiving Officer	Person-in-charge
2.	Attendance Registers for staff and children	Shift In-charge	Person-in-charge
3.	Budget Statement file	Person-in-charge	Person-in-charge
4.	Case file of each child	Child Welfare Officer or Case Worker	Person-in-charge
5.	Cash Book	Accounts Officer/Cashier	Person-in-charge
6.	Cheque register	Accounts Officer/Cashier	Person-in- charge

7.	Children's Suggestion Book	Person-in-charge	Person-in-charge
8.	Counselling Register	Counsellor	Person-in-charge
9.	Drug de-addiction programme enrolment and progress register	Child Welfare Officer/ Case Worker	Person-in-charge
10.	Handing over Charge Register	Shift In-charge	Person-in-charge
11.	House-keeping and Sanitation Register	House Parent	Person-in-charge
12.	Inspection Book	Person-in-charge	Person-in-charge
13.	Legal Services Register	Child Welfare Officer/ Case Worker	Person-in-charge
14.	Library Register	Teacher	Person-in-charge
15.	Log book	Driver	Person-in-charge
16.	Meals Register/ Nutrition Diet	House Parent	Shift In-charge

	File		
17.	Diet Stock Register	Storekeeper cum accountant	Person-in- charge
18.	Medical file of each child	Staff Nurse	Person-in-charge
19.	Meeting Book	Child Welfare Officer/ Case Worker	Person-in-charge
20.	Minutes Register of Children's Committees	Child Welfare Officer/ Case Worker	Person-in-charge
21.	Minutes Register of Management Committee	Person-in-charge	Person-in-charge

22.	Order Book	Person-in-charge	Person-in-charge
23.	Personal Belongings Register	Child Welfare Officer/ Case Worker	Person-in-charge
24.	Production Register	Probation Officer/ Child Welfare Officer/ Case Worker	Person-in-charge
25.	Staff Movement Register	In charge of Security	Person-in-charge
26.	Dead Stock Register	Storekeeper cum Accountant	Person-in-charge
27.	Clothing Bed Register	House Parent	Person-in-charge
28.	Visitor's Book	Person-in-charge	Person-in-charge
29.	Minutes of Meeting with Staff Register	Person-in-charge	Person-in-charge
30.	Donation Register	Person-in-charge	Person-in-charge
31.	Entry Register	Security Guard	Main gate keeper

80.Openness and Transparency.- (1) All Child Care Institutions shall be open to visitors with the permission of the Board or the Committee or the Person-in-charge, who may allow voluntary organisations, social workers, researchers, doctors, academicians, and such other persons as the Management Committee may permit or consider appropriate keeping in view the security, welfare and the interest of the children.

(2) Where permission referred to in sub-rule(1) is given by the Person-in-charge, he shall make a monthly report of such permission including the orders received from the Board or the Committee to the State Child Protection Society, District Child Protection Unit and also to the Board or the Committee, as the case may be.

(3) The Person-in-charge of the Child Care institution shall encourage active involvement of the local community and corporates in improving the condition in the institution or support the child.

(4) The Person-in-charge shall maintain a visitors' book to record the remarks of the visitors.

(5) The Person-in-charge shall take all steps to inform the visitors to maintain the dignity of children and the discipline of the institution.

81.Release of a child from a Child Care Institution.-

(1) The Person-in-charge of the Child Care Institution shall maintain a roster of the cases of children to be released on the expiry of the period of stay as ordered by the Board or the Committee or the Children's Court.

(2) The timely information of the release of a child and of the exact date of release shall be given to the parent or guardian and the parent or guardian shall be called to the Child Care Institution to take charge of the child on that date and if necessary, the actual expenses of the parent's or guardian's journey both ways and of the child's journey from the Child Care Institution shall be paid to the parent or guardian by the Person-in-charge at the time of the release of the child.

(3) If the parent or guardian, as the case may be, fails to come and take charge of the child on the appointed date, the child shall be taken by the escort of the Special Juvenile Police Unit; and in case of a girl, she shall be escorted by a female Child Welfare Police Officer who shall hand over the custody to her parent or guardian. (4) At the time of release or discharge, a child may be provided with a set of suitable clothing and essential toiletries.

(5) At the time of release or discharge, an orphan or destitute child may be provided with a release certificate issue by the Child Care Institution, Aadhar Card, Pan card, bank passbook.

(6) When the child attains the age of eighteen years, he may be placed, if eligible, in an aftercare programme, subject to the consent of the child and the approval of the Board or the Committee or the Children's Court.

(7) In case the date of release falls on a Sunday or a public holiday, the child may be discharged on the preceding day with an entry to that effect being made in the register of discharge.

(8) The Person-in-charge of the Child Care Institution may in appropriate cases, order the payment of subsistence money, at such rates as may be fixed from time to time, by the State Government, and the railway and/or road fares, as the case may be.

(9) Where a girl child has no place to go after release and requests for stay in the Child Care Institution after the period of stay is over, the Person-in-charge may, subject to the approval of the Board or the Committee or the Children's Court, allow her stay only for a limited period till the time, some other suitable arrangement is made by her.

82. Child suffering from disease requiring prolonged medical treatment in an approved place and transfer of a child who is mentally ill or addicted to alcohol or other drugs.- (1) The Board or the Committee or the Children's Court may send the child to a fit facility for such period as may be certified by a medical officer or mental health expert or on the recommendation of the Person-in-charge or Probation Officer or Child Welfare Officer or Case Worker, as necessary for proper treatment of the child who is mentally ill or addicted to alcohol or drugs or any other substance which lead to behavioural changes in a person for the remainder of the term for which he has to stay. (2) When the child is cured of the disease or physical or mental health problems, the Board or the Committee or the Children's Court may, order the child to be placed back in the care from where the child was removed for treatment and if the child no

longer requires to be kept under further care, the Board or the Committee or the Children's Court may order him to be discharged.

(3) The State Government may set up separate Integrated Rehabilitation Centres for child addicts on the basis of appropriate age groups.

83.Transfer of Child.- (1) During the inquiry, if it is found that the child hails from a place outside the jurisdiction of the Board or the Committee, the Board or the Committee shall order the transfer of the child and send a copy of the order stating the reasons for and circumstances of such transfer to the State Government and District Child Protection Unit.

(2)The District Child Protection Unit shall accordingly;-

(i) send the information of transfer to the appropriate Board or the Committee having jurisdiction over the area where the child is ordered to be transferred by the Board or Committee; and

(ii) send a copy of the information to the Person-in-charge of the institution where the child is to be placed for care and protection at the time of the transfer order.

(3) The child shall be escorted at Government expenses to the place or person as specified in the order and a travelling allowance on a per day basis shall be determined by the State Government which shall be paid by the District Child Protection Unit of the State which has transferred the child.

(4) On such transfer, case file and records of the child shall be sent along with the child. (5) In all cases of interstate transfer, prior consent of the State Government having jurisdiction over the area where the child is to be transferred, shall be obtained.

(6) Where the child is a national of another country, the Board or the Committee shall inform the State Government immediately on the production of the child before the Board or the Committee which may initiate the process for repatriation of the child

immediately in consultation with Ministry of Home Affairs and Ministry of External Affairs, as the case may be.

(7) During the period pending the finalisation of the repatriation, the child shall be kept in a Child Care Institution.

(8) The expenses for the repatriation of the child to another country shall be borne by the State Government concerned.

84. Restoration and Follow-up.- (1) The Board or the Committee or the Children's Court may make an order in

Form 46 for the release of the child placed in a Child Care Institution after hearing the child and his parents or guardian, and after satisfying itself as to the identity of the persons claiming to be the parents or the guardian.

(2) While passing an order for restoration of the child, the Board or the Committee or the Children's Court shall take into account the reports of the Probation Officer, social worker or Child Welfare Officer or Case Worker or non-governmental organisation, including report of a home study prepared on the direction of the Board or the Committee or the Children's Court in appropriate cases, and any other relevant document or report brought before the Board or the Committee or the Children's Court.

(3) The order of restoration shall include an individual care plan prepared by the Probation Officer or the social worker or the Child Welfare Officer or Case Worker or non-governmental organisation.

(4) The Board or the Committee or the Children's Court, while directing restoration of the child, may pass order for an escort in

Form 47, where necessary.

(5) Besides police, the Board or the Committee may seek collaboration with non- governmental organisations to accompany the child back to the family for restoration.

(6) In case of girls, the child shall necessarily be accompanied by female escorts.

(7) The copy of the restoration order along with a copy of the order for escort shall be forwarded by the Board or the Committee or the Children's Court to the District Child Protection Unit which shall provide funds for the restoration of the child, including travel and other incidental expenses.

(8) When a child expresses his unwillingness to be restored back to the family, the Board or the Committee or the Children's Court shall interact with the child to find out the reasons for the same and record the same and the child shall not be coerced or persuaded to go back to the family. The child may also not be restored back to the family where the social investigation report prepared by the Child Welfare Officer or the social worker or the Case Worker or the non-governmental organisation establishes that restoration to family may not be in the interest of the child. The child would also not be restored back to the family where the parents or guardians refuse to accept the child back. In all such cases, the Board or the Committee or the Children's Court may provide alternative means for rehabilitation.

(9) A follow-up plan shall be prepared as part of the individual care plan by the Probation Officer or the Child Welfare Officer or the Case Worker or the social worker or the non-governmental organisation.

(10) The follow up report shall state the situation of the child post restoration and the measures necessary in order to reduce further vulnerability of child.

85.State Children's Fund.-

(1) The State Government shall create a fund called the State Children's Fund for the welfare and rehabilitation of the children dealt with under the Act and the rules.

(2) The State Government shall make adequate budgetary allocations towards the State Children's Fund.

(3) The State Children's Fund may receive donations, voluntary contributions, subscriptions or funds under Corporate Social Responsibility, whether or not for any specific purpose, and shall be directly credited to the State Children's Fund.

(4) The fund shall be utilise for the following purposes:

(i) to implement programmes for the welfare and rehabilitation of children and which do not fall in any of the Central Government or State Government or any other scheme;

(ii) to provide for medical aid or surgery for major illnesses for juvenile or child;

(iii) to provide entrepreneurial support, skill development training or vocational training;

(iv) providing specialised professional services, counsellors, translators, interpreters, special educators, social workers, mental health workers, vocational trainers etc. for the children covered under the Act;

(v) palliative care for cancer affected children and stay facilities for their parents;

(vi) any other programme or activity to support the holistic growth,

development and well-being of a child covered under the Act and the rules; (vii) supporting innovative programmes for the welfare of the children in the Child Care Institutions;

(viii) to do all other things that are incidental and conducive to the above purposes.

(5) For the management and administration of the Fund, a Board of Management shall be set up under the Chairmanship of the Secretary, Women and Child Development Department under sub-section (3) of section 105 of the Act, consisting of the following members: –

(i) Secretary ,Women and Child Development Department - Chairperson,

(ii) Commissioner ,Women and Child Development Department– Member,

(iii) Two social worker members appointed by Chairperson- Member,

(iv) Deputy Commissioner,Child Development – Member Secretary- Treasurer. (6) The Board of Management shall meet on a quarterly basis at such places and on such dates and at such times as may be appointed by the Chairperson.

(7) The quorum for a meeting of the Board of Management shall be four. If a meeting of the Administrative Board could not be held for want of quorum, then the meeting shall automatically stand adjourned till the same day in the next week at the same time and place or if that day is a public holiday, till the next succeeding day which is not a public holiday, at the same place and time.

86. State Child Protection Society.- (1) The State Child Protection Society shall perform the following functions namely:

(i) overseeing the implementation of the Act and the rules framed thereunder in the State and supervision and monitoring of agencies and institutions under the Act; (ii) addressing road-blocks, issues, complaints received regarding care and protection of children;

(iii) ensure that all institutions set up under the Act and the rules are in place and performing their assigned duties;

(iv) reviewing reports received from various District Child Protection Units on the functioning of institutions in various districts and take action to facilitate the protection of children wherever necessary and monitoring the functioning of the District Child Protection Units;

(v) develop programmes for foster care, sponsorship and after-care;

(vi) inquire into, seek reports and make recommendations in cases of death or suicide in Child Care Institutions and under other institutional care;

(vii) ensure inter-department coordination and liaising with the relevant departments of the State and Central Governments and State Child Protection Societies of other States or Union Territories;

(viii) networking and coordinating with civil society organisations working for the effective implementation of the Act and the rules;

(ix) maintaining a state level database of all children in institutional care and family based non-institutional care and updating it on a quarterly basis;

(x) maintaining a database of Child Care Institutions, Specialised Adoption Agencies, open shelters, fit persons and fit facilities, registered foster parents, sponsors, after care organisations and other institutions at the State level;

(xi) maintaining a database of medical and counselling centres, de-addiction centres, hospitals, open schools, education facilities, apprenticeship and vocational training programmes and centres, recreational facilities such as performing arts, fine arts and facilities for children with special needs and other such facilities at the State level;

(xii) monitoring and administering the State Children's Fund set up by the State Government including disbursal of funds to the District Child Protection Units, Special Juvenile Police Units and police stations, as the case may be; (xiii) maintaining separate accounts for all funds received by the State Child Protection Society such as the State Children's Fund , funds under Schemes of Central and State Government and getting the same audited;

(xiv) generate awareness among public on various aspects of the Act and the rules made thereunder specifically the existing institutional framework, rehabilitation measures, penalties, procedures for better protection of children;

(xv) organise and conduct programmes for the implementation of the Act including training and capacity building of stakeholders;

(xvi) commission research programmes on child protection;

(xvii) co-ordinate with State Legal Services Authority and law schools; and (xviii) any other function for the effective implementation of the Act and the rules made thereunder.

(2) The Member- Secretary of the State Child Protection Society shall be the Nodal Officer in the State for the implementation of the Act and the rules.

87. Duties of Member Secretary of State Child Protection Society.-

The duties are -

(a) Planning, directing, co-ordinating, controlling, supervising and guiding the activities in the field of juvenile justice;

(b) Advising Government on the formulation of progressive policies and implementation or juvenile justice services;

(c) Implementing Government policies regarding juvenile justice system and services;

(d) Preparing schemes for the development of the juvenile justice system and services;

(e) Formulating annual budget and exercising financial control;

(f) Releasing grant in aid for juvenile justice activities;

(g) Inspection, monitoring and review of juvenile justice system and services; (h) Departmental audit of juvenile justice institutions and activities;

(i) Training of both Governmental and voluntary functionaries engaged in juvenile justice activities;

(j) Preparation of annual reports and compilation of statistics;

(k) Research and evaluation of juvenile justice system and services.

88.District Child Protection Unit.- (1) The District Child Protection Unit shall perform following functions, namely:-

(i) maintain report of quarterly information sent by the Board about children in conflict with law produced before the Board and the quarterly report sent by the Committee; (ii) arrange for

individual or group counselling and community service for children; (iii) provide support to the Board or Committees for social investigation report, other
enquiries and follow up reports of the children, and support in implementation of orders issued by the Board and Committees;
(iv) conduct follow up of the individual care plan prepared on the direction of the Children's Court for children in the age group of sixteen to eighteen years found to be in conflict with law for committing heinous offence;
(v) conduct review of the child placed in the place of safety every year and forward the report to the Children's Court;
(vi) maintain a list of persons who can be engaged as monitoring authorities and send the list of such persons to the Children's Court along with bi-annual updates; (vii) maintain record of run- away children from Child Care Institutions;
(viii) identify families at risk and children in need of care and protection;
(ix) assess the number of children in difficult circumstances and create district-specific databases to monitor trends and patterns of children in difficult circumstances; (x) periodic and regular mapping of all child related services at district for creating a resource directory and making the information available to the Committees and Boards from time to time;
(xi) facilitate the implementation of non-institutional programmes including sponsorship, foster care and after care as per the orders of the Board or the Committee or the Children's Court;
(xii) facilitate transfer of children at all levels for their restoration to their families;

(xiii) ensure inter-departmental coordination and liaise with the relevant departments of the State Government and State Child Protection Society of the State and other District Child Protection Units in the State;
(xiv) network and coordinate with civil society organisations working under the Act;
(xv) inquire into, seek reports and take action in cases of death or suicide in child care institutions and under other institutional care and submit the reports to the State Child Protection Society;
(xvi) look into the complaints and suggestions of the children as contained in the children's suggestion box and take appropriate action;
(xvii)
be represented on the Management Committees within the Child Care Institutions; (xviii) maintain a district level database of missing children in institutional care and uploading the same on designated portal and of children availing the facility of Open Shelter and of children placed in foster care;
(xix) maintain a database of child care institutions, specialised adoption agencies, open shelter, fit persons and fit facilities, registered foster parents, after care organisations and institutions etc. at the district level and forward the same to the Boards, the Committees, the Children's Courts and the State Child Protection Society, as the case may be;
(xx) maintain a database of medical and counselling centres, de-addiction centres, hospitals, open schools, education facilities, apprenticeship and vocational training programmes and centres, recreational facilities such as performing arts, fine arts and facilities for children with special needs and other such facilities at the district level and forward the same to the Boards, the Committees, the Children's Courts and the State Child Protection Society;

(xxi) maintain a database of special educators, mental health experts, translators, interpreters, counsellors, psychologists or psycho-social workers or other experts

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

451 who have experience of working with children in difficult circumstances at the district level and forward the same to the Boards and the Committees and the Children's Court and the State Child Protection Society;

(xxii) generate awareness and organise and conduct programmes for the implementation of the Act including training and capacity building of stakeholders under the Act; (xxiii) organise quarterly meeting with all stakeholders at district level to review the progress and implementation of the Act;

(xxiv) submit a monthly report to the State Child Protection Society;

(xxv) notify the State Government about a vacancy in the Board or the Committee six months before such vacancy arises;

(xxvi) review reports submitted by Inspection Committees and resolve the issues raised through coordination among the stakeholders;

(xxvii) provide secretarial staff to the Committees and the Boards;

(xxviii) all other functions necessary for effective implementation of the Act including liaising with community andcorporates for improving the functioning of Child Care Institutions.

2) The District Child Protection Officer shall be the Nodal Officer in the district for the implementation of the Act and the rules.

89. Special Juvenile Police Unit.- (1) The State Government shall constitute a Special Juvenile Police Unit in each district and city to co-ordinate all functions of police related to children.

(2) The State Government shall coordinate with the Special Juvenile Police Unit or the Child Welfare Police Officer, as the case may be , the Railway Protection Force or Government Railway Police at every railway station.

452 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(3) The Child Welfare Police Officers and other police officers of the Special Juvenile Police Unit shall be given appropriate training and orientation by the State Government to deal with matters concerning children.

(4) The transfer and posting of the designated Child Welfare Police Officers may be within the Special Juvenile Police Units of other police stations or the district unit. (5) The police officer interacting with children shall be as far as possible in plain clothes and not in uniform and for dealing with girl child, woman police personnel shall be engaged.

(6) The Child Welfare Police Officer or any other police officer shall speak in polite and soft manner and shall maintain dignity and self-esteem of the child.

(7) Where questions that may lead to discomfort of the child are to be asked, such questions shall be asked in tactful manner.

(8) When an FIR is registered for offence against a child, a copy of the FIR shall be handed over to the complainant or child victim and subsequent to the completion of investigation, copy of report of investigation and other relevant documents shall be handed over to the complainant or any person authorised to act on his behalf. (9) No accused or suspected accused shall be brought in contact with the child and where the victim and the person in conflict with law are both children, they shall not be brought in contact with each other.

(10) The child welfare officer or the head of the Special Juvenile Police Unit shall arrange for escort for repatriation and/or restoration of the child.

(11) The Special Juvenile Police Unit shall have a list of:

(i) the Board and Child Welfare Committee in its due jurisdiction, their place of sitting, hours of sitting, names and contact details of Principal Magistrate and members of the Board, names and contact details of Chairperson and

members of the Committee and the procedures to be followed before the Board and the Committee; and

(ii) contact details of the Child Care Institutions and fit facilities in its due jurisdiction.

(12) The names and contact details of the Special Juvenile Police Unit or Child Welfare Police Officer shall be placed at a conspicuous part at the police stations, Child Care Institutions, Committees, Boards and the Children's Courts.

(13) The Special Juvenile Police Unit shall work in close co-ordination with the District Child Protection Unit, the Board and the Committee in the matters concerning the welfare of children within its jurisdiction.

(14) The Special Juvenile Police Unit may coordinate with the District Legal Services Authority to provide legal aid to children.

90.Selection Committee and its composition.- (1) The State Government shall constitute a Selection Committee for a period of three years, by notification in the *Official Gazette,* consisting of the following members, namely:-

(i) a retired judge of High Court as the Chairperson to be appointed in consultation with the Chief Justice of the High Court of Mumbai;

(ii) one representative from the Department implementing the Act not below the rank of Commissioner as the *ex-officio* Member-Secretary;

(iii) two representatives from two different reputed non-governmental organisations respectively working in the area of child development or child protection for a minimum period of seven years but not running or managing any child care institution;

(iv) two representatives from academic bodies or Universities preferably from the faculty of social work, psychology, sociology, child development, health,

education, law, and with special knowledge or experience of working on children's issues for a minimum period of seven years; and

(v) a representative of the State Commission for Protection of Child Rights.

(2) The Committee shall continue for a maximum period of three months after the completion of its tenure by which time new Committee shall be constituted.

(3) If a vacancy arises in the Selection Committee, the Member Secretary shall intimate the Secretary of the Department, implementing the Act who shall take steps to fill the vacancy for the remaining period at the earliest.

(4) The quorum for the meeting of the Selection Committee shall be not less than four Members, including the Chairperson and the Member Secretary.

(5) The Member Secretary of the Selection Committee shall convene the meetings of the Selection Committee at such times as may be necessary for facilitating and carrying out the functions of the Selection Committee.

(6) The Member Secretary shall maintain the minutes of the selection process and all other meetings of the Selection Committee.

(7) The Chairperson and non-official members of the Selection Committee shall be paid such sitting fees and travel allowances as may be fixed by the State Government from time to time.

(8) All communications relating to the working and discharge of the functions of the Selection Committee shall be addressed to the Office of the Member Secretary, who shall place the same before the Selection Committee.

(9) All records relating to selection shall be placed on the website of the State Government Department concerned.

91. Selection of Chairperson and Members of the Committee or Board.-

(1) The Member Secretary of the Selection Committee shall initiate the process of filling up a vacancy six months prior to the incumbent demitting office:

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

455 Provided that if a vacancy arises on account of resignation or death of the Chairperson of the Committee or a Member of the Board or Committee the Member Secretary of the Selection Committee shall immediately initiate the process for filling up such vacancy.

(2) For selection of members of the Board or Chairperson and members of the Committee, the State Government through the Member Secretary of the Selection Committee shall call for applications through public advertisement in the local and national newspapers and official website of the Department implementing the Act. (3) The Member Secretary shall screen all the applications received and place the applications which fulfil the basic eligibility requirements before the Selection Committee.

(4) The Selection Committee shall evaluate the candidates on the basis of qualifications, experience of working with children, written test and personal interaction with the candidate.

(5) All applicants shall provide a certificate of character from the police department before selection.

(6) A member selected by the Selection Committee should not:

(i) be holding such full-time occupation that may not allow the person to give necessary time and attention to the work of the Board or the Committee as per the Act and rules;

(ii) be associated with any Child Care Institution, directly or indirectly, during his tenure as a member of the Board or Committee or have any other conflict of interest.

(iii) hold any office in any political party during his tenure, or

(iv) be insolvent.

456 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(7) Where the Selection Committee is required to consider an application for renewal of tenure of Members of the Board or Committee as the case may be, it shall evaluate the application on the basis of the following criteria, namely:-

(i) regular performance appraisals of the Member carried out by the District Judge

or District Magistrate quarterly as per a specified format, a copy of which shall be made available to the Chairperson and Members of the Selection Committee by the Member Secretary;

(ii) complaints if any, received and addressed by the Selection Committee against the person seeking an extension of tenure; and

(iii) interaction with such applicant.

(8) The Selection Committee shall, on the basis of the evaluation procedure and criteria, select and recommend a panel of names in order of merit to the State Government for appointment as Members of the Board or Chairperson or Members of the Committee as the case may be.

(9) In recommending a panel of names, the Selection Committee shall prepare separate panels for the position of Chairperson of the Committee, Members of the Committee and Members of the Board respectively.

(10) The Selection Committee shall prepare a three member panel for each position which shall be co-terminus with the tenure of the exiting Child Welfare Committee or Board.

(11) The list of finalised names shall be duly signed by all members of the Selection Committee present at the time of selection and the Member Secretary of the Selection Committee shall forward the finalised list to the State Government for appointment. The State Government shall constitute one or more Boards or Committees, as the case may be, in each district, by notification in *Official Gazette* within a period of two months of receipt of recommendations of Selection Committee.

(12) Names on the panel shall be valid for consideration for a period of one year which may be extended by six months where a new panel has not yet been constituted, in order to fill in vacancies which may arise during such period either due to non-reporting of the selected persons within a stipulated time from the date of appointment, or otherwise during the tenure of the Board or Committee.

(13) If a vacancy in the Board or Committee arises, the District Child Protection Unit shall inform the State Government for filling up such vacancy**.**

(14) The State Government shall fill the vacancies on the basis of the panel of names recommended by the Selection Committee within a period of three months from receiving such information from the District Child Protection Unit.

(15) If any complaint is made against a member of the Board or Committee, the State Government shall direct the Commissioner, or Divisional Deputy Commissioner ,Women and Child Development to hold necessary inquiry and submit report to the State Government for necessary action except in respect of judicial officers. The complaints against judicial officers shall be forwarded to the Registrar of the High Court for action.

(16) The Commissioner, or Divisional Deputy Commissioner, Women and Child Development shall complete the inquiry and submit the report to the State Government within a period of one month and the State Government shall take appropriate action within two months.

(17) If a criminal case is registered against the person concerned, the State Government may suspend the appointment immediately if he is in police custody for more than twenty four hours.

92.Training of Personnel Dealing with Children.- (1) The State Government shall provide for training of personnel appointed under the Act and the rules and each

category of staff, keeping in view with their statutory responsibilities and specific jobs requirements.

(2) The training programme shall include knowledge, skills, attitudes and perspectives covering the following:

(i) introduction of the Act and the rules made thereunder;

(ii) orientation on child welfare, care, protection and child rights;

(iii) induction training of the newly recruited personnel within two months of their appointment;

(iv) refresher training courses and skill enhancement programmes, documentation and sharing of good practices; and

(v) conferences, seminars and workshops.

(3) The following categories of personnel shall have to undergo training for minimum period of fifteen days through the course of their tenure, namely:-

1.	Staff of Children's Court and Principal Magistrates of Juvenile Justice Boards
2.	Members of Juvenile Justice Boards
3.	Chairpersons and Members of Child Welfare Committees
4.	Child Welfare Police Officers and other Police Officers of Special Juvenile Police Units
5.	Programme Managers and Programme Officers of State Child Protection Societies and State Adoption Resource Agency
6.	Staff of State Adoption Resource Agency
7.	Legal-cum-Probation Officers under District Child Protection Units and Probation Officers in Child Care Institutions

8.	Staff of District Child Protection Units and State Child Protection Society
10.	All staff of Child Care Institution
11.	Government Officers/staff concerned.

(4) The State Government shall also provide training to other personnel such as social workers, Child Welfare Officers, Case Workers, rehabilitation cum placement Officers, care givers, house fathers and house mothers of Child Care Institutions, security personnel and other staff of Child Care Institutions, Frontline Workers, bridge course educators, outreach workers and community volunteers, Social Workers of Specialised Adoption Agencies, Directors or In-charge of Specialised Adoption Agencies, chief functionaries of organisations granted registration for running Child Care Institutions under the Act, mental health practitioners,

psychologists, psychiatrists, psychiatric social workers, legal services lawyers, members of Committees or societies constituted under the Act and the rules thereunder.

(5) The State Governments, while organising training programmes for the stakeholders at State or District level, shall ensure that training modules and training manuals to be developed by State Child Protection Society are in consultation with National Institute of Public Co-operation and Child Development or Institutions having requisite expertise in order to maintain uniformity in the training process throughout the country.

(6) The Judicial Academy in States may develop training module and training manual for the training of Principal Magistrates and members of the Board covering child psychology, use of child friendly procedures and ensuring child friendly

environment, care, protection and rehabilitation of children and organise such training programmes at the State level.

(7) The Police Academy in States may develop training module and training manual in consultation with National Police Academy for the training of police and Child Welfare Police Officers including on child psychology, use of child friendly procedures and ensuring child friendly environment, care, protection and rehabilitation of children and organise such training programmes at the State level. (8) The State Legal Services Authority shall organise training programme for legal service lawyers and Para-legal volunteers.

(9) The State Child Protection Society in consultation with institutions with requisite expertise shall organise training programme for Staff of the Child Care Institution. (10) The State Adoption Resource Agency with the help of Central Adoption Resource Authority may develop appropriate training modules and manuals for Specialised Adoption Agencies and staff of State Adoption Resource Agency and organise training programmes.

93.Pending Cases.- (1) No child shall be denied the benefits of the Act and the rules made thereunder.

(2) The benefits referred to in sub-rule (1) shall be made available to all persons who were children at the time of the commission of the offence, even if they ceased to be children during the pendency of the inquiry or trial.

(3) While computing the period of detention or stay or sentence of a child in conflict with law, all such period which the child had already spent in custody, detention, stay or sentence of imprisonment shall be counted as a part of the period of stay or detention or sentence of imprisonment contained in the final order of the court or the Board.

94. Monitoring by State Commissions for Protection of Child Rights.- (1) In addition to the functions specified under the Commissions for Protection of Child Rights Act, 2005 (4 OF 2006) or the State Commissions may perform following functions in consultation with the State Government, namely:-

(i) review setting up of institutions created under the Act;

(ii) develop Information, Education and Communication (IEC) material on child rights and gender sensitivity;

(iii) develop protocols for reformation and rehabilitation of children;

(iv) create awareness about identification and reporting of crimes against children such as drug abuse, trafficking, child sexual abuse and exploitation including

child marriage, and other aspects of violence against children;

(v) conduct sensitisation workshops for panchayati raj institutions and municipal corporations on crimes against children including identification and reporting of crimes for enhanced protection;

(vi) develop information material detailing the rights of the child victims or witnesses and their families, and containing useful information in local languages, which may be provided to the victim and his family;

(vii) develop training module for stake holders with the help of State Child Protection Societies and National Institute of Public Co-operation and Child Development etc.

95. Inquiry in case of a Missing Child.-

(1) A missing child is a child, whose whereabouts are not known to the parents, legal guardian or any other person or institution legally entrusted with the custody of the child, whatever may be the circumstances or causes of disappearance, and shall be considered missing and in need of care and protection until located or his safety and well-being established.

(2) When a complaint is received about a child who is missing, the police shall register a First Information Report forthwith.

(3) The police shall inform the Child Welfare Police Officer and forward the FIR to the Special Juvenile Police Unit for immediate action for tracing the child.

(4) The police shall;-

(i) collect a recent photograph of the missing child and make copies for District Missing Persons Unit, Missing Persons Squad, National Crime Records Bureau/ Media etc.;

(ii) fill the form on the designated portal;

(iii) fill the specific designed 'Missing Persons Information Form' and immediately send to Missing Persons Squad, District Missing Persons Unit, National Crime Record Bureau, State Crime Records Bureau, Central Bureau of Investigation, and other related institutions;

(iv) send the copy of the First Information Report by post or email to the office of the nearest Legal Services Authority along with addresses and contact phone numbers of parents or guardian of the missing child or the Child Care Institution, after uploading the relevant information onto the designated portal;

(v) prepare sufficient number of Hue and Cry notices containing photograph and physical description of the missing child to be sent for publication.

(vi) give wide publicity by publishing or telecasting the photographs and the description of the missing child, as feasible in

(a) leading newspapers ;

(b) Television or electronic media ;

(c) local cable television network and social media ;

and thereafter submit for ratification by the Board or the Committee or the Children's Court, as the case may be.

(vii) give wide publicity in the surrounding area through the use of loud speakers and the distribution and fixture of Hue and Cry notice at prominent places.

Social networking portals, Short Message Service alerts and slides in cinema halls can be used to reach out to the masses;

(viii) distribute Hue and Cry notice at all the outlets of the city or town, that is, railway stations, bus stands, airports, regional passport offices and other prominent places;

(ix) search areas and spots of interest such as movie theatres, shopping malls, parks, amusement parks, games parlours and areas where missing or run away children frequent should be identified and watched;

(x) scan the recordings of the Closed Circuit Television Cameras installed in the vicinity of the area from where the child was reported missing and on all possible routes and transit destination points like bus stands, railway stations, and other places;

(xi) inquire from under construction sites, unused buildings, hospitals, and clinics, childline services, and other local outreach workers, railway police, and other places;

(xii) details of missing children should be sent to the District Crime Record Bureaus of the neighbouring States and Station House Officers (SHOs) of the bordering police stations including in-charge of all police posts in their jurisdiction and shall conduct regular interaction with the concerned so that follow up action is ensured.

(5) Where a child cannot be traced within a period of four months, the investigation of the case shall be transferred to the Anti -Human Trafficking Unit in the District which shall make reports every three months to the District Legal Services Authority regarding the progress made in the investigation.

464 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(6) When a child is traced:

(i) he shall be produced before the Board or the Committee or the Children's Court, as the case may be, for appropriate directions;

(ii) the police shall send a report to the District Legal Services Authority which shall provide counselling and support services to the child and the family; and (iii) the police shall conduct an inquiry whether the child has been subjected to any offence under the Act or any other law and if so, proceed accordingly.

(7) The Central Government or the State Government may develop appropriate Standard Operating Procedures for the manner of inquiry in cases of missing children to give effect to these rules.

96. Non-Compliance of the Act and the Rules: If any officer or institution, statutory body etc., fails to comply with the provisions of the Act or the Rules framed thereunder, the State Government may take action against such officer or institution, statutory body, etc. after due inquiry and simultaneously make alternative arrangements for discharge of functions for effective implementation of the Act.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

465

FORM 1

[See rules 8 (1), 8 (5)]

SOCIAL BACKGROUND REPORT- (To be submitted by Child Welfare Police Officer)

Submitted before the Juvenile Justice Board ----------on Date----------

FIR/DD No ..... U/ Sections----------

Date & Time of FIR/ DD.....

Police Station .....
District.....

Name of Inspection Officer.....

Name of CWPO.....

Details of Child in Conflict with Law (CCL)

1. Name of the Child ----------
Other commonly referred name.....

2. Name of Father/Mother/Guardians .....

3. Age/ Date of birth of Child .....

4. Address.....

Other Details of the Child in Conflict with Law

5. Religion
(i) Hindu (OBC/ NT/ SC/ ST etc.)
(ii) Muslim/ Christian/ Others (pl. specify)
6. Whether child has any disability: Yes/No
(i) Physical disability
(ii) Visual Impairment
(iii) Hearing Impairment
(ii) Intellectual Impairment
(iv) Others (please specify)
7. Family Details:
Staying with whom**:----------**
----

466 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

Sr. No. (1)	Name and Relationship (2)	Age (3)	Sex (4)	Education (5)	Occupation (6)	Income (7)	Health status (8)	History of Mental Illness (if any) (9)	Addiction (if any) (10)

8. Reasons for leaving home (if left home) .....

9. Whether there is a history of involvement of family members in offences, if any
10. Habits of the child

A	B
i) Smoking	i) Watching TV/movies
ii) Alcohol consumption	ii) Playing indoor/ outdoor games iii) Drug use (specify)
iii) Reading books iv) Gambling	iv) Drawing/painting/acting/singing v) Begging
v) Any other	

vi) Any other (mobile games, internet surfing, etc.)
11. Employment Details, if any.....

12. Details of income utilization:
(i) Sent to family to meet family need
(ii) Used by self for:

Yes	No

Yes	No

a) For dress materials

Yes/No b) For gambling
Yes/No c) For alcohol

Yes/No d) For drug

Yes/No e) For smoking

Yes/No f) Savings

Yes/No g) Electronic gadgets

Yes/No iii) Spent for peer group
Yes/No

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ
SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

46

7

13. The details of education of the child:
(i) Illiterate
(ii) Studied up to standard (tick mark the appropriate one)
Studied up to 5th / up to 8th / up to 10th / above 10th/above 12th (iii)
Religious schools- Madrassa, Ved Pathshala, etc.

14. Currently studying in.....

15. The details of the school in which studied last:
(i) Corporation/Municipal/Panchayat
(ii) Government/SC Welfare School/BC Welfare School
(iii) Private management
(iv) School under National Child Labour Project (NCLP)
16. Vocational training (including mechanic, electrician, etc.), if any
.....

17. Majority of the friends are
(i) Educated
(ii) Illiterate
(iii) The same age group
(iv) Older in age
(v) Younger in age

(vi) Same sex
(vii) Opposite sex
(viii) Addicts
(ix) With criminal background

18. Whether the child has been subjected to any form of abuse: Yes/No

Sr. No.	Type of Abuse	Please Specify
1	Verbal Abuse- parents/siblings/ employers/others	
2	Physical abuse	
3	Sexual abuse parents/siblings/ Employers/others	
4	Others	

19. Whether the child is a victim of any offence: if Yes specify

Yes	No

20. Whether the child is used by any gangs or adults or group of adults or has been used for drug peddling:

Yes	No

21. Reason for alleged offence such as parental neglect or over protection, peer group influence etc. .....

22. Circumstances in which the child was apprehended---------- 23.
Details of articles recovered from the child---------- 24.
Alleged role of the child in the offence---------- 25.
Suggestions of Child Welfare Police Officer.....
.....

Signed by
Child Welfare Police Officer
Designation-
Badge no.-

Further Procedure to be taken
Child to be produced immediately before Juvenile Justice Board/ Child to be produced before Juvenile Justice Board with Charge sheet

Signed By
Principal Magistrate
Member1/ Member2

FORM 2

[See rules 8 (7)]

UNDERTAKING BY THE PARENT OR GUARDIAN OR FIT PERSON GIVEN INTERIM CUSTODY PENDING INQUIRY.

Whereas I, ... (Name) resident of House no..... Street ..... Village/Town.....District.....State.....do hereby declare that I am willing to take charge of (name of the child)..... aged..... under the orders of the Board ..... subject to the following terms and conditions:

1. That I have annexed true, correct and authentic identification and address proof of myself.

2. That I undertake to produce him/her before the Board as and when required.

3. That I shall do my best for the welfare and education of the child as long as he/ she remains in my charge and shall make proper provision for his/her maintenance.

4. That in the event of his/her illness, he/she shall have proper medical attention in the nearest hospital and a report of it followed by a fitness certificate shall be submitted before the Board.

5. That I shall do my best to ensure that the child will not be subjected to any form of abuse/ neglect or exploitation

6. That if his/her conduct requires further supervision or care and protection, I shall at once inform the Board.

7. That if the child goes out of my charge or control, I shall immediately inform the Board.

Date this .....day of 20

Signature of person executing the Undertaking/ Bond

(Signed before me)

Juvenile Justice Board

470 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

FORM 3

[See rules 10(A) (1)(iii)]

SUPERVISION ORDER

When the child is placed under the care of a fit person/fit institution/Probation Officer pending inquiry FIR/DD No. ..... of..... 20.....Police Station.....

Whereas ..... (name of the child) is alleged to have committed an offence and is placed under the care of (Name)..... (address).....on executing a bond by the said ..... and the Board is satisfied that it is expedient to deal with the said child by making an order placing him/her under supervision.

It is hereby ordered that the said child be placed under the supervision of .....for a period of.....subject to the following conditions:

1. That the child shall reside at.....for a period of.....and shall be produced before the Board as and when directed.

2. That the child shall not be allowed to quit the district jurisdiction of .....without the permission of the Board.

3. That the child shall not be allowed to associate with such person who shall negatively influence the child.

4. That the person under whose care the child is placed shall arrange for the proper care, education and welfare of the child.

5. That the preventive measures will be taken by the person under whose care the child is placed to see that the child does not commit any offence punishable by any law in India.

6. That the child shall be prevented from taking narcotic drugs or psychotropic substances or any other intoxicants. The person under whose supervision the child is placed shall report any such act of the child to the Board.

Dated this….....day of..... 20.....

(Signature)

Principal Magistrate/ Member Juvenile JusticeBoard

Note: Additional, conditions, if any may be inserted by the Juvenile Justice Board.

FORM 4

[See rules 10(A) (1)(iv)]

ORDER OF PLACING A CHILD IN CHILD CARE INSTITUTION PENDING INQUIRY

To

The Officer in charge

Whereas on the.....day of.....20....., ...(Name of the child), son/ daughter/under the guardianship of.....aged.....,residing at ..... alleged to be involved in FIR/DD No. ..... Police Station .....is ordered by the Juvenile Justice Board to be kept in the Child Care Institution (Observation Home/ Place of Safety) namely ..... for a period of ..... .

This is to authorize and require you to receive the said child into your charge, and to keep him in the Child Care Institution (Observation Home/ Place of Safety)..... and to produce the child as and when directed by the Board, for the aforesaid order to be carried into execution according to law.

Next date of hearing.....

Given under my hand and the seal of Juvenile Justice Board

This..... Day of..... 20.....

(Signature)

Principal Magistrate/Member Juvenile Justice Board

FORM 5

[See rules 10 (A)(2)]

ORDER FOR SOCIAL INVESTIGATION REPORT FIR No.....

U/Sections.....

Police Station.....

To,

Probation Officer/ Person in-charge of Voluntary or Non-Governmental Organization/Social Worker

Whereas .....(Name of the Child), son/daughter of..... age .....residing at....., has been produced before the Board.

You are hereby directed to enquire into the social antecedents, family background and circumstances of the alleged offence by the said child and submit your social investigation report on or before .....or within such time as allowed to you by the Board.

You are also hereby directed to consult an expert in child psychology, psychiatric treatment or counselling or any other expert for their expert opinion if necessary and submit such report along with your Social Investigation Report.

Dated this .....day of .....20.....

(Signature)
Principal Magistrate or Member
Juvenile Justice Board.

FORM 6

[See rules 10 (A)(9), 11 (2), 66 (1), 66 (3)(i)]

SOCIAL INVESTIGATION REPORT FOR CHILDREN IN CONFLICT WITH LAW Sr. No.....

Submitted to the Juvenile Justice Board..... (address).

Probation Officer/ Voluntary/Non-Governmental Organization..... (Name of the person)
FIR No.....

Under sections.....

Police Station.....

Nature of offence alleged:

☐ Petty

☐ Serious

☐ Heinous

1.Name.....

2. Age/Date/Year of birth.....

3. Sex.....

4. Caste.....

5. Religion.....

6. Father's Name.....

7. Mother's Name .....

8. Guardian's Name.....

9. Permanent Address.....

10. Landmark of the address.....

11. Address of last residence.....

12. Contact no. of father/mother/family member.....

13. Whether child has any disability: Yes/No
(i) Physical disability
(ii) Visual Impairment
(iii) Hearing Impairment
(ii) Intellectual Impairment
(iv) Others (please specify)
(v) Others (please specify)
14. Family Details:
With whom is the child currently residing.....

Sr.No (1)	Name and Relationship (2)	Age (3)	Sex (4)	Education (5)	Occupation (6)	Income (7)	Health status (8)	History of Mental Illness (if any) (9)	Addictions (if any) (10)

15. If the child or person is married, name, age and details of spouse and children and relationship:

.....

.....

16. Relationship among the family members:

i. Father & mother	Cordial/ Non cordial/ Not known
ii. Father & child	Cordial/ Non cordial/ Not known
iii. Mother & child	Cordial/ Non cordial/ Not known
iv. Father & siblings	Cordial/ Non cordial/ Not known
v. Mother & siblings	Cordial/ Non cordial/ Not known
vi. Child & siblings	Cordial/ Non cordial/ Not known
vii. Child & grandparents (paternal/maternal)	Cordial/ Non cordial/ Not known

17. History of involvement of family members in offences, if any:

Sr. No.	Relationship	Nature of Crime	
Legal status of the case	Arrest if any made	Period of confinement	Punishment awarded

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

5

1.	Father	
2.	Step father	
3.	Mother	
4.	Step mother	
5.	Brother	
6.	Sister	
7.	Others (uncle/ aunty/ grandparents)	

18. Attitude/opinion towards religion/religious practices of child and

family.....

19. Present living conditions .....

20. Other factors of importance if any.....

21. (i) Habits of the child (Tick as applicable)

A **B**

a) Smoking
b) Alcohol consumption
c) Drug use (specify)
d) Gambling
e) Begging
f) Any other (Mobile games, internet surfing, etc.)
g) Watching TV/movies
h) Playing indoor/ outdoor games i) Reading books
j) Religious activities
k) Drawing/painting/acting/singing l) Any other

ii) Extra-curricular interests.....

iii) Outstanding characteristics and personality traits.....

iv) Any positive/ special skills, talents, habits, behaviour, sense of

responsibility.....

22. Childs opinion/reaction/experience related to discipline in the home.....

23. Employment details of the child, if any.....

24. Details of income utilization and manner of income utilization..... 25. Work record (reasons for leaving, vocational interests, attitude towards job or employers).....

26. The details of education of the child:
i) Illiterate
ii) Studied up to V Standard
iii) Studied above V Standard but below VIII Standard
iv) Studied above VIII Standard but below X Standard
v) Studied above X/XII Standard
27. Attitude of class-mates towards the child.....

28. Attitude of teachers and classmates towards the child.....

29. The reason for leaving School (tick Yes/No as applicable)
i) Failure in the class last studied
ii) Lack of interest in the school activities
iii) Indifferent attitude of the teachers/unable to understand the subjects iv) Peer group influence
v) To earn and support the family
vi) Sudden demise of parents
vii) Bullying in school
viii) Rigid school atmosphere
ix) Absenteeism followed by running away from school
x) There is no age appropriate school nearby
xi) Abuse in school
xii) Humiliation in school
xiii) Corporal punishment
xiv) Medium of instruction
(xv) Unable to cope with studies
(xvi) Harsh punishment at home/school due to lack of progress
(xvii) Learning disability, if any
xviii) Others (please specify)
30. The details of the school in which studied last:
i) Corporation/Municipal/Panchayat
ii) Government/SC Welfare School/BC Welfare School
iii) Private management

iv) School under National Child Labour Project
(v) Any other (please specify)
31. Vocational training, if any.....

32. Majority of the friends are
i) Educated
ii) Illiterate
iii) The same age group
iv) Older in age

v) Younger in age
vi) Same sex
vii) Opposite sex
viii) Addicts
ix) With criminal background
x) Friends from the school
xi) Friends from the neighbourhood/coaching class
xii) Very few friends; loner

33. Attitude of the child towards friends.....

34. Attitude of friends towards the child.....

35. Observations of neighbours towards the child.....

36. Observations about neighbourhood (to assess the influence of neighbourhood on the child).....

37. Whether the child has been subjected to any form of abuse, if applicable:

Yes/No

Sr. No	**Type of abuse**	**Remarks**
1.	Verbal abuse – parents/ siblings / employers / others , (pl. specify)	
2.	Physical abuse(pl. specify)	
3.	Sexual abuse parents/siblings/ Employers/others (pl. specify)	
4.	Others (pl. specify)	

478 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

38. Whether the child is a victim of any offence: Yes/No

39. Whether the child is used by any gangs or adults or group of adults or has been used for drug peddling: Yes/No

40. Does the child has tendency to run away from home, give details if any: Yes/No 41. Circumstances of apprehension of the child.....

42. Alleged role of the child in the offence.....

43. Reason/Factors for alleged offence:
(i) Parental neglect
(ii) Parental overprotection
(iii) Parents criminal behaviour
(iv) Parents influence (negative)
(v) Peer group influence
(vi) Bad habits (to buy drugs/alcohol)
(vii) Others (pl. specify)

44. Whether the child has been apprehended earlier for any offence, if yes give details including stay in a child care institution Yes/ No

.....

45. Previous institutional/case history and individual care plan, if any:
46. Physical appearance of the child:
47. Health condition of the child (including medical examination report, if applicable) 48. Mental condition of the child:
49. Any other remark
50. Home visit/School Visit/any other visit done Yes/No; details if undertaken

RESULT OF

INQUIRY 1. Emotional factors

.....

2. Physical condition .....

3. Intelligence .....

4. Social and economic factors.....

5. Suggestive causes of the problems.....

6. Analysis of the case, including reasons/contributing factors for the offence 7. Opinion of experts consulted.....

8. Recommendation for follow up regarding bail/rehabilitation by Probation Officer/Child Welfare Officer.....

9. Positive strength/qualities/traits/potential of the child .....

10. Safety and Security of the Child, if/after released on Bail.....

Signature of the Probation Officer/ Child Welfare Officer/ Social Worker

Stamp and Seal where available

FORM 7

[See rules 11(3), 13(7)(vi), 13(8)(ii), 19(3), 19(16), 21 (ii), 64 (6) (vii), 64 (6) (x), 71 (I) (3)]

INDIVIDUAL CARE PLAN

Child in Conflict with Law/ Child in Need of Care and Protection

(Tick whichever is applicable)

Name of Case Worker/Child Welfare Officer/Probation officer.....

Date of preparing the Individual Care Plan .....

Case/Profile No.....of 20.....

U/ Section, applicable in case of child in need of care and protection
.....

FIR No.....

U/Sections (Type of offence), applicable in case of Children in Conflict with Law.....
Police Station.....

Address of the Board or the Committee.....

Admission No.(if child is in an institution).....

Date of Admission (if child is in an institution).....

Stay of the child (Fill as applicable)
(i) Short term (up to six months) .....

(ii) Medium Term (six months to one year) .....

(iii) Long term (more than 1 year) .....

Date of first production or appearance before the Board .....

Date of Release on Bail.....

A. PERSONAL DETAILS (to be provided by child/parent/both on admission of the child in the institution)

1. Name of the Child.....

2. Age/Date of Birth.....

3. Sex: Male/Female.....

4. Fathers name:.....

5. Mothers name.....

6. Nationality.....

7. Religion.....

8. Caste.....

9. Language spoken.....

10. Level of Education.....

11. Details of Savings Account of the child, if any.....

12. Details of child's earnings and belongings, if any.....

13. Details of awards/rewards received by the child, if any.....

14. Based on the results of Case History, Social Investigation report and interaction with the child, give details on following areas of concern and interventions required, if any; details if child with disability and special needs, if any

Sr. No	Category	Area of Concern	Proposed Interventions
1	Child's expectation from care and protection		
2	Health and nutrition needs		
3	Emotional and psychological support needs		
4	Educational and Training needs		
5	Leisure, creativity and play		
6	Attachments and Inter-personal Relationships (with adults and children)		
7	Religious beliefs		
8	Self-care and life skill training for protection from all kinds of abuse, neglect and maltreatment		
9	Independent living skills		
10	Any other such significant experiences which may have impacted the development of the child like trafficking, domestic violence, parental neglect, bullying in school, abuse, etc		

	(Please specify)		

Any other Information/Remark

B. PROGRESS REPORT OF THE CHILD (to be prepared every fortnight for first three

months and thereafter to be prepared once a month)

[Note: Use different sheet for Progress Report]

1. Name of the Probation Officer/Case Worker/Child Welfare Officer.....

2. Period of the report.....

3. Admission No.....

4. Board or Committee.....

5. Profile No.....

6. Name of the Child.....

7. Stay of the child (Fill as applicable)
(i) Short term (up to six months)
(ii) Medium Term (six months to one year)
(iii) Long term (more than 1 year)

8. Place of interview ..... Dates.....

9. General conduct and progress of the child during the period of the report
.....

.....

10. Progress made with regard to proposed interventions as mentioned in point 14 of Part A of this Form.

Sr. No	Category	Area of Concern	Proposed Interventions
1	Child's expectation from care and protection		
2	Health and nutrition needs		
3	Emotional and psychological support needs		
4	Educational and Training needs		
5	Leisure, creativity and play		
6	Attachments and Inter-personal Relationships (with adults and children)		

7	Religious beliefs		
8	Self-care and life skill training for Protection from all kinds of abuse, neglect and maltreatment		

9	Independent living skills		
10	Any other such as significant experiences which may have impacted the development of the child like trafficking, domestic violence, parental neglect, bullying in school, abuse, etc. (Please specify)		

Any other Information/Remark

11. Any proceedings before the Committee or Board or Children's Court (i) Variation of conditions of bond

(ii) Change of residence of the child / transfer

(iii) Other matters, if any

12. Period of supervision completed on.....

Result of supervision with remarks (if any).....

Name and Addresses of the parent or guardian or fit person under whose care the child is to live after the supervision is over.....

Date of report.....Signature of the Probation Officer.....

C. PRE-RELEASE REPORT (to be prepared 15 days prior to release)

1. Details of place of transfer and authority concerned responsible in the place of transfer/release
2. Reason for transfer or release
3. Details of placement of the child in different institutions/family
4. Training undergone and skills acquired
5. a certificates/ Awards received
6. Last progress report of the child (to be attached, refer Part B)
7. Rehabilitation and restoration plan of the child (to be prepared with reference to progress reports of the child)

484 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

Sr. No	Category	Area of Concern	Proposed Interventions
1	Child's expectation from care and protection		
2	Health and nutrition needs		
3	Emotional and psychological support needs		
4	Educational and Training needs		
5	Leisure, creativity and play		
6	Attachments and Inter-personal Relationships (with adults and children)		

7	Religious beliefs		
8	Self-care and life skill training for Protection from all kinds of abuse, neglect and maltreatment		
9	Independent living skills		
10	Any other such as significant experiences which may have impacted the development of the child like trafficking, domestic violence, parental neglect, bullying in school, abuse, etc. (Please specify)		

Any other Information/Remark

6. Date of release/transfer/repatriation.....

7. Requisition for escort if required.....

8. Identification Proof of escort such as driving license, Aadhar Card, etc.....

9. Recommended rehabilitation plan including possible placements/sponsorships.....

10. Details of Probation Officer/non-governmental organization for post-release Follow up.....

11. Memorandum of Understanding with non-governmental organization identified for post-release follow up (Attach a copy).....

12. Details of sponsorship agency/individual sponsor, if any.....

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

48

5

13. Memorandum of Understanding between the sponsoring agency and individual sponsor (Attach a copy).....

14. Medical examination report before release.....

15. Any other information.....

D. POST-RELEASE/RESTORASTION REPORT OF THE CHILD

1. Status of Bank Account: Closed / Transferred

2. Earnings and belongings of the child: handed over to the child or his parents/guardians – Yes/No

3. First interaction report of the Probation Officer/Child Welfare Officer/Case Worker /social worker/non-governmental organization identified for follow-up with the child post-release.....

4. Progress made with reference to Rehabilitation and Restoration Plan..... 5. Family's behaviour/attitude towards the child.....

6. Social milieu of the child, particularly attitude of neighbours/community..... 7. How is the child using the skills acquired.....

8. Whether the child has been admitted to a School or vocation? Give date and name of the school/institute/any other agency
Yes/No .....

9. Report of second and third follow-up interaction with the child after two months and six months respectively.....

10. Efforts towards social mainstreaming and child's opinion/views about it.....

11. Identity Cards and Compensation
[Instruction: Please verify with the physical documents]

Identity Cards	Present Status (Please tick whichever is applicable)		
	Yes	No	Action Taken
Birth Certificate			
School certificate			
Caste certificate			
Orphan Certificate (if applicable)			
BPL Card			
Disability Certificate			
Immunization card			

Ration Card			
Aadhaar Card			
Received compensation from Government			

Any other Information/Remark.....

Signature of the Probation Officer/Child Welfare Officer

Stamp and Seal where available

FORM 8

[See rules 11(6)]

UNDERTAKING/ BOND TO BE EXECUTED BY A PARENT/ GUARDIAN/ /FIT PERSON IN WHOSE CARE A CHILD IN CONFLICT WITH LAW IS PLACED

Whereas I, ... being the parent, guardian, relative or fit person under whose care.....(name of the child) has been ordered to be placed by the Juvenile Justice Board.....having been directed by the said Board to execute an undertaking/ bond with surety in the sum of Rs...../- (Rupees.....) or without surety, I hereby bind myself to be responsible for the good behaviour and well-being of the said .....and to observe the following conditions for a period of ..... years with effect from.....

1. That I shall not change my place of residence without giving previous intimation in writing to the Juvenile Justice Board through the Probation Officer;
2. That I shall not remove the said child from the limits of the jurisdiction of the Juvenile Justice Board without previously obtaining the written permission of the Board;
3. That I shall send the said child daily to school/vocational training/or ensure any other compliance as is approved by the Board unless prevented from so doing by circumstances beyond control;
4. That I shall sincerely give effect to the Individual Care Plan with the help of the Probation Officer;
5. That I shall report immediately to the Board whenever so required by it and also produce the child before the Board as and when directed to do so;
6. That I shall produce the said child in my care before the Board, if he/she does not follow the orders of Board or his/her behaviour is beyond my control;
7. That I shall report to the Board if the child goes out of my control or charge;
8. That I shall render all necessary assistance to the Probation Officer to enable him to carry out the duties of supervision;

In the event of my making default herein, I undertake to appear before the Board and bind myself to pay to Government the sum of Rs. ..... (Rupees.....). Dated this.....day of.....20.

Signature of person executing the Undertaking/Bond.

(Signed before me)

Principal Magistrate/ Member Juvenile Justice Board

Additional conditions, if any, by the Juvenile Justice Board may be entered numbering them properly;

(Where a bond with sureties is to executed add)

I/We .....of .....(place of residence with full particulars) hereby declare myself/ourselves as surety/sureties for the aforesaid..... (name of the person executing the undertaking/bond) to adhere to the terms and conditions of this undertaking/bond. In case of .....(name of the person executing the bond) making fault therein, I/We hereby bind myself/ourselves jointly or severally to forfeit to government the sum of Rs...../(Rupees.....) dated this the..... day of .....20.....in the presence of.....

Signature of Surety(ties)

(Signed before me)

Principal Magistrate/ Member, Juvenile Justice Board

FORM 9

[See rule 11 (7)]

PERSONAL BOND BY CHILD

Whereas I, ...inhabitant of.....(give full particulars such as house number, road, village/town, tehsil, district, state) have been ordered to be sent back/restored by the Juvenile Justice Board .....under section ..... of the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015 on my entering into a personal bond to observe the conditions mentioned herein below. Now, therefore, I do solemnly promise to abide by these conditions during the period.....

I hereby bind myself as follows:

1. That during the period..... I shall not ordinarily leave the village/town/district to which I am sent and shall not ordinarily return to.....or go anywhere else beyond the said district without the prior permission of the Board;
2. That during the said period I shall attend school/ vocational training/or work towards any other compliance as is approved by the Juvenile Justice Board in the village/town or in the said district to which I am sent;
3. That in case of my attending school/ vocational training at any other place in the said district I shall keep the Board informed of my ordinary place of residence.

I hereby acknowledge that I am aware of the above conditions which have been read over/explained to me and that I accept the same.

(Signature or thumb impression of the child)

Certified that the conditions specified in the above order have been read over/explained to (Name of child).....and that he has accepted them as the conditions upon non-compliance of which he/she may be placed in safe custody.

Certified accordingly that the said child has been released/ relieved on (date) .....

Signature
Principal Magistrate/Members
Juvenile Justice Board

490 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

FORM 10

[See rules 11 (9),66 (3) (xiii)]

PERIODIC REPORT BY PROBATION OFFICER WHEN A CHILD IS RELEASED ON PROBATION

FIR No..... Police Station.....U/Sections.....

In the matter of..... vs.....

Whereas (name of the child) ....., age....., as on..... (date) been found to be a child in conflict with law, and has been placed under the care of ..... (parent/ guardian/ fit person/fit facility) and under the supervision of .....(name of Probation Officer)

Reg. No. :-	Age (approximately) :-	Sex:- Male / Female /
Name:-	Fathers Name:-	Religion:-
Education: -	Vocational Training, if any	Language(s) known:-
Next Board/court date:-	Employment, if any	Date of admission (in case of fit person/fit facility)

Case details and summary

.....

.....

1. Preliminary details:

(i) Visit Date: ...../...../.....

(ii) Name of Parent / Guardian.....

(iii) Names of Other Adults Living in the Home and with whom the Probation Officer interacted:

2. Observations:

(i) Child's behaviours.....

(ii) Physical and mental health status/needs of child and family.....

(iii) Inter-personal relationship of the child with the family.....

(iv) Inter-personal relationship with friends.....

(v) Safety and supervision in the family.....

(vi) Difficulties faced by the child.....

(vii) Difficulties faced by the family.....

(viii) Changes in the household.....

(ix) Vocational training, if any being undertaken by the child.....

(x) Engagement of child in any anti-social activities or harmful activities (Examples could be exhibiting bullying behaviour, violent outbursts, destructions, self-harm, lying, defiance, impulsiveness, lack of empathy, sexually deviant actions etc.).....

(xi) Time elapsed since last engagement in any anti-social behaviour or harmful activities.....

(xii) Engagement of child in positive behaviour/any positive changes in the child 3. Visit to school/ vocational training centre

(i) Name of the school/centre.....

(ii) Name of the Teacher / Principal met.....

(iii) Any unusual behaviour observed.....

(iv) Feedback received on the progress of the child.....

(v) Attitude of the peers towards the child.....

(vi) Attitude of the child towards the peers.....

4. Visit to place of employment:

(i) Nature of work.....

(ii) Working hours.....

(iii) Attitude of the child towards work.....

(iv) Violation of any labour laws, Low wages or wages being withheld, if observed and action taken against employer.....

5. Did you spend time speaking privately with the child Yes □ No □

If no, give reasons.....

6. Progress made as per Rehabilitation and Restoration Plan under the Individual Care Plan (refer point 14 of

form 7).....

.....

7. Recommendations for modifications in Rehabilitation and Restoration Plan under the Individual Care Plan , if any:

Prepared by: .....

492 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

(Probation Officer ..../...../..... (date)

Plan: Date of next visit: .....

Action point if any: .....

Signature

(Probation Officer)

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

49

3

FORM 11

[See rule 12(1)]

CASE MONITORING SHEET

(Separate Sheet may be used in case there are more than one child) **Juvenile Justice Board, District**.....

Case No. .....of..... Case Name:

Police Station ..... U/S.....	Date..... ... FIR/ GD/ DD No. .....
Name of Probation Officer..... Name of Lawyer ..... (If not represented provide Legal Aid Lawyer)	Name of IO ..... Name of Child Welfare Police Officer.....

NATURE OF OFFENCE
PETTY
(maximum punishment upto three years)
SERIOUS
(maximum punishment between three to seven years)
HEINOUS
(minimum punishment for seven years or more)

PARTICULARS OF CHILD

Name	Parents/ Guardian with Contact No.	Present address	Permanent address

DATE AND TIME CHILD APPREHENDED **DATE AND TIME OF FIRST PRODUCTION**
DATE OF MEDICAL EXAMINATION UNDER SECTION 54 OF THE CODE OF CRIMINAL PROCEDURE,1973.

AGE DETERMINATION	
Age on the Date of offence	
Date of age Determination	
Time taken for age determination	
Determination by	BOARD COURT
Evidence Relied:	Documents Medical

CUSTODY OF THE CHILD		
In Observation Home/ Place of Safety	Date of grant of bail	Sent under supervision (Name of Institution)
From.....To.....		

PROGRESS OF INQUIRY

(Time schedule for disposal of the case to be fixed on the first day of hearing)

Steps to be taken	Scheduled Date	Actual Date
Day 1: Social Background Report by Police (in Form No. 1)	Dated.....	
Day 1: Consideration of Bail	Dated.....	
Day 2: Age determination	Dated.....	
Day 2: SIR (Form No.6) by Probation Officer	Dated.....	

Individual Child Care Plan (Form 7)		
Day 2: Section 173 the Code of Criminal Procedure,1973, Final Report by Police on completion of Investigation	Dated.....	

Day 3: Submission of Report on Provisions of further investigation, if any Hearing on particulars and discharge, if any	Dated.....	
Day 3: Section 251the Code of Criminal Procedure,1973,Particulars of offence and plea/ admission of documents under section 294 of the Code of Criminal Procedure,1973.	Dated.....	
Day 4-6: Prosecution Evidence (From....to.....) Depending on the number of witnesses continuous dates may be fixed)	Dated.....	
Day 7: Statement of child under 313 read with Section 281 of the Code of Criminal Procedure,1973.	Dated.....	
Day 8: Defence Evidence	Dated.....	
Day 8: Individual Care Plan (In case of child in institutional care Individual Care Plan should be prepared within one month of admittance Preliminary assessment, if applicable	Dated.....	
Day 9: Final Arguments	Dated.....	
Day 10: Dispositional (Final) Order	Dated.....	
Day 11: Post Dispositional Review	Dated.....	

signed by

Juvenile Justice Board

496 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

FORM 12

[See rule 12(2)]

QUARTERLY REPORT BY JUVENILE JUSTICE BOARD

District

Quarterly Report for the period: From..... to.....

Details of Juvenile Justice Board.

Sr.No.	Details	Date of Appointment	Training attended
1	Principal Magistrate		
2	Member 1		
3	Member 2		
4	Member 3		

VISIT TO HOMES BY PRINCIPAL MAGISTRATE/ MEMBER

Date of visit:

Name and Address of Home :

Remark:

VISIT TO JAILS BY PRINCIPAL MAGISTRATE / MEMBER

Date of Visit:

Whether any children found:

Action taken:

CASES INSTITUTED DURING THE QUARTER:

	PETTY	**SERIOUS**	**HEINOUS**	**TOTAL**
Number cases				

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 497

Number of Children				
Children granted bail				

Children sent to Observation Home				
Number of cases where preliminary reports were submitted in stipulated time				

PENDENCY OF CASES

Nature of case	Old cases	New cases	Disposal	Current pendency			
				Less than 4 months	4 months to 6 months	6 months to 1 year	More than 1 year
Petty							
Serious							
Heinous							
Total							

FINAL ORDER

Total number of final orders passed

Discharged	Transfer to other JJB	Abated on Death	Repatriate d to Foreign Country	Transferred to Children's Court	Declared Compounded & file consigned	Terminated under rule ……. (postproduction process)	Acquitted/ Finding of commission in offence.

498 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

Nature of Dispositional Orders where child has committed Offence (mention the No. of orders)

COMPLAINT/SUGGESTION, IF ANY, RECEIVED AND ACTION TAKEN

_____

_____

_____,_____

_____

_____

_____

_____

REMARK/SUGGESTION BY BOARD

a. Principal Magistrate

_____ b.

Member : 1

_____ c.

Member: 2

_____

Mention of positive rehabilitation processes undertaken/inputs given to child, positive outcomes, if any

Principal Magistrate	**Member –1**	**Member -2**

FORM 13

[See rule 13(8)(iv)]

PERIODIC REVIEW OF A CHILD IN PLACE OF SAFETY

FIR No..... Police Station.....U/Sections

In the matter of ..... vs. .....

Whereas (name of the child) .....,age....., has on .....date) been found to bea child in conflict with law, and has been placed in.....(Name of place of safety).

Date of admission to place of safety –

Period of Review: From..... to.....

Name of the Child.....

Father's Name.....

Date of admission.....

Next date of hearing.....

1. Case details and summary

.....

.....

2. Individual Care Plan (Attach a copy)

.....

3. Fortnightly progress made as per Individual Care Plan

.....

.....

4. Development of new interests

.....

.....

5. Psycho-social progress made by the child: (to be prepared with the help of a psycho-social expert).....

I. Mental Status Evaluation

a. Appearance (Observed) - Possible descriptors: • posture, clothes, grooming.

b. Behaviour (Observed) - Possible descriptors: • Mannerisms, gestures, psychomotor activity, expression, eye contact, ability to follow commands/requests, compulsions

II. Attitude (Observed) - Possible descriptors: Cooperative, hostile, open, secretive,

evasive, suspicious, apathetic, easily distracted, focused, defensive.

III. Level of Consciousness (Observed) - Possible descriptors: Vigilant, alert, drowsy, lethargic, stuporous, asleep, comatose, confused, fluctuating.

IV. Orientation (Inquired) – Possible questions: • "What is your full name?" • "Where are we at (floor, building, city, county, and state)?" • "What is the full date today (date, month, year, day of the week, and season of the year)?" • "How would you describe the situation we are in?"

V. Speech and Language (Observed) A. Quantity - Possible descriptors: • Talkative, spontaneous, quiet B. Rate - Possible descriptors: • Fast, slow, normal, pressured. C. Volume (Tone).

VI. Mood (Inquired): A sustained state of inner feeling – Possible questions: • "How are you feeling?" • "Have you been discouraged/depressed/low?" • "Have you been energized/elated/high/out of control lately?" • "Have you been angry/irritable?"

VII. Affect (Observed): An observed expression of inner feeling.

VIII. Thought Processes or Thought Form (Inquired/Observed): logic, relevance, organization, flow and coherence of thought in response to general questioning during the interview. - Possible descriptors: goal-directed, circumstantial, loose associations, incoherent, evasive, perseveration.

IX. Thought Content (Inquired/Observed)

X. Suicidality and Homicidality Assessment

XI. Insight (Inquired/Observed)

XII. Attention (Inquired/Observed)

XIII. Feelings of guilt/ remorse: present/ absent

6. Status of Current Educational/ Vocational Rehabilitation Programme

- Motivation for the programme.....
- Level of cooperativeness.....
- Regularity.....
- Quality of work/performance.....

7. Impact of institutionalization on the person.....

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

50

1

8. Approach to evaluation/ periodic follow ups.....

Willingness /ability to participate in treatment and rehabilitation in programs/facilities, consistent with public safety.

Recommendations (including whether the person may be released or released on conditions or requires further institutionalization with justification)

DATE : / /
PLACE :
NAME :
DESIGNATION :
SIGNATURE :
Recommendations/Findings: ……

Signature / Seal

Prepared by: .....

(Probation Officer ...../...../..... (date)

502 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

FORM 14

[See rules 13 (8) (vi) (c)(D), 17(vi), 19(19), 67(3)(viii), 71 (E) (2), 71 (I) (3), 71 (J) (1), 71 (J) (4)]

REHABILITATION CARD

FIR No. /Case No.

U/Sections
Police Station-
Nature of Offence: heinous, serious or petty (in case of child in conflict with law) .....

Reason for child being in need of care and protection.....

U/Section applicable for child in need of care and protection.....

Name of Probation Officer/Child Welfare Officer/Rehabilitation cum Placement Officer: .....

Name of the child:
Age:
Sex:
Father's name:
Mother's name:
Name of Guardian:
Admission No.
Date of Admission:
Date of Provisional Release / Release:

Services availed under Individual Care Plan

Indicators	**Child's expectation from care and protection**

First Month	Plan : Outcome :

Second Month	Plan : Outcome :

Third Month	Plan : Outcome :

Fourth Month	Plan : Outcome :

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

50

3

Indicators	**Health and Nutrition**

First Month	Plan : Outcome :

Second Month	Plan : Outcome :

Third Month	Plan : Outcome :

Fourth Month	Plan : Outcome :
Indicators	**Emotional and psychological support needed**

First Month	Plan : Outcome :

Second Month	Plan : Outcome :

Third Month	Plan : Outcome :

Fourth Month	Plan : Outcome :
Indicators	**Education and Training**

First Month	Plan : Outcome :

Second Month	Plan : Outcome :

Third Month	Plan : Outcome :

Fourth Month	Plan : Outcome :

504 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

Indicators	**Leisure, creativity and play**

First Month	Plan : Outcome :

Second Month	Plan : Outcome :

Third Month	Plan : Outcome :

Fourth Month	Plan : Outcome :
Indicators	**Attachments and Interpersonal Relationships (with children and adults)**

First Month	Plan : Outcome :

Second Month	Plan : Outcome :

Third Month	Plan : Outcome :

Fourth Month	Plan : Outcome :
Indicators	**Self-Care and Life Skill Training for Protection from all kinds of abuse, neglect and maltreatment .**

First Month	Plan : Outcome :

Second Month	Plan : Outcome :

Third Month	Plan : Outcome :

Fourth Month	Plan : Outcome :

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

50

5

Indicators	**Independent living skills**

First Month	Plan : Outcome :

Second Month	Plan : Outcome :

Third Month	Plan : Outcome :

Fourth Month	Plan : Outcome :
Indicators	Any other such significant experiences which may have impacted the development of the child like trafficking, domestic violence, parental neglect, bullying in school, abuse etc.

First Month	Plan : Outcome :

Second Month	Plan : Outcome :

Third Month	Plan : Outcome :

Fourth Month	Plan : Outcome :

Other services provided to the child, including compensation, other benefits etc.

Report of the detailed psychiatric assessment done by certified psychiatrist to be attached along with Rehabilitation card, if required

Date of report and reason for conducting the said assessment (Provisional Release / Release/ Any other)

1. Overall progress shown by the child on the above mentioned aspects of the Individual Care Plan
2. Child's acceptance and understanding of his actions and its consequences
3. Child's willingness or opportunities to reform or engage in positive activities
4. Child's behaviour and conduct

506 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

5. Alleged Offence committed by the child, if any reported by family or neighbourhood, in case of a child in conflict with law who is not placed in a Child Care Institution

Signed by

Juvenile Justice Board/ Child Welfare Committee.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 507

FORM 15

[See rules 17 (i)]

CASE SUMMARY MAINTAINED BY THE CHILD WELFARE COMMITTEE Case No.....

In Re.....

Case Record.....

1. Name of the child.....

2. Father's/Mother's/Guardian's name (if available).....

3. Date of production of the child.....

4. Name of person producing the child.....

5. A list of all follow up dates (of the child, before the Committee).....

6. Orders passed by the CWC (tick as applicable)

(i) Declaration that child is in need of care and protection.

(ii) Finding on age of child
(iii) Medical Examination
(iv) Interim custody
(v) Undertaking (by parent, guardian or fit person, if applicable) (vi) Order appointing Case Worker & NGO etc.

(vii) Order for compensation/recovery of wages (if applicable) (viii) Transfer order
(ix) Final Order (concluding inquiry)
(x) Any other order.

7. Medical Records including but not limited to age verification.....

8. Social Investigation Report under Form 22.....

9. Individual Care Plan under Form 7.....

10. Rehabilitation Card in Form 14.....

11. Case History Form 43.....

12. All details, documents and records with regards to Sponsorship/Foster Care/Adoption services (if applicable).

Date:
Place:

(Signatures) Child Welfare Committee

FORM 16

[See rules 17(v), 20(2)]

QUARTERLY REPORT BY CHILD WELFARE COMMITTEE District

Quarterly Report for the period: From..... to.....

Details of Child Welfare Committee.

Sr. No	Details	Date of Appointment	Training attended
1	Chairperson		
2	Member 1		
3	Member 2		
4	Member 3		
5	Member 4		

Details of Cases with Child Welfare Committee

Sr.No.	Number of cases at the beginning of Quarter	Number of cases received during the quarter	Number of cases disposed of during the quarter	Number of cases pending at the end of quarter	Reasons for pendency

FINAL ORDER
Total number of final orders passed during the quarter

Released to parent/guardian /fit person/fit institution	Transfer to other CWC	Ordered to stay in CCI	Repatriated to Foreign Country	Declare d legally free for adoption	Ordered for foster care / sponsorship/ Aftercare	Recommen d to JJB for filing FIR	Initiate process of compensation to child, if eligible

VISIT TO HOMES BY CHAIRPERSON/ MEMBERS

Date of visit:

Name and Address of Home visited:

No of visit reports submitted during the period: .....

Remarks/Suggestions of the Committee.....

Signature of Chairperson

Seal

510 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

FORM 17

[See rules 18(2), 19(24)]

REPORT TO BE SUBMITTED AT TIME OF PRODUCTION OF CHILD BEFORE THE COMMITTEE

Case No.....

Produced before the Child Welfare Committee.....

Date of production..... Time of production.....

Place of production.....

1. Details of person who is producing the child: i)

Name of the person .....

ii) Specify relationship with child, if any .....

iii) Reason for production .....

iv) Duration of child being with producer .....

v) Age.....

vi) Sex.....

vii) Address .....

viii)Contact number.....

ix) Occupation/ designation.....

x) Name of the organization/CCI/SAA .....

2. The child who is being produced:

(i) Name (if any).....

(ii) Age (stated age/ age based on appearance) .....

(iii) Sex .....

(iv) Identity mark/s.....

(v) Language used by the child.....

(vi)Education of the child:

3. Details of parents / guardians (if available):

(i) Name .....

(ii) Age.....

(iii) Address..... (iv) Contact number.....

(v) Occupation.....

4. Place where the child was found.....

5. The details of the person (if any) with whom the child was found:

i. Name .....

ii. Age.....

iii. Address..... iv. Contact number.....

v. Occupation.....

6. Circumstances under which the child was found..... When the child is being accompanied by parent/s/relative/neighbour
Name of the person producing the child:

- Age:
- Sex:
- Occupation
- Income
- Marital status:
- Address:
- Relationship with the child
- Reason for producing the child:
- Duration for which the child is in her/his custody

7. Allegation by the child of any offence/ abuse committed on the child in any manner.....

8. Physical condition of the child.....

9. Belongings of the child at the time of production..... 10. Date and Time at which the child came to the CCI/SAA..... 11. Immediate efforts made to trace family of the child ..... 12. Medical treatment, if provided to the child .....

13. Whether police has been informed .....

Signature/ Thumb impression of the child

Signature/ Thumb impression of the person who produced the child Police-Local Police/Special Juvenile Police Unit/ designated child welfare police officer / Railway Police/Probation Officers/ any public servant/Social Welfare Organization/Social Worker/ Person in-charge CCI/ SAA/ any citizen/Child himself/herself (fill as applicable)

FORM 18

[See rules 18 (5), 18 (9) and 19 (25)]

ORDER OF PLACEMENT OF A CHILD IN AN INSTITUTION (Children's Home/Fit Facility/Specialised Adoption Agency) Case No.....

To,

The Officer-in-Charge,

Whereas on the .....day of .....20 ..... (name of the child) ....., son/daughter of ..... aged .....residing at ..... being in care and protection under Section .... of the Juvenile Justice (Care and Protection) Act 2015 is ordered by the Child Welfare Committee ....., to be kept in the Children's Home/SAA/Fit Facility.....for a period of .....

This is to authorize and require you to receive the said child in your charge, and to keep him/her in the Children's Home/ Fit Facility /Specialised Adoption Agency..... for the aforesaid order to be carried into execution according to law. The concerned official shall upload the details in case of an orphan or abandoned child in the Track Child/ relevant Web Portal.

Given under my hand and the seal of Child Welfare Committee.

This ..... day of .....

(Signature)
Chairperson/ Member
Child Welfare Committee

Encl:

Copy of the orders, particulars of home and previous record, case history and individual care plan, as applicable:

FORM 19

[See rule 18 (8)]

ORDER FOR PLACEMENT OF CHILD UNDER THE CARE OF A PARENT, GUARDIAN OR FIT PERSON PENDING INQUIRY

Case No. .....of .....20.....

In Re.....

Whereas (name of the child) ..... has on.....(.date) been found to be in need of care and protection, and is placed under the care and supervision of (name)..... (address).....on executing a bond by the said ..... and the Committee is satisfied that it is expedient to deal with the said child by making an order placing him/her under supervision.

Reason for the child being produced before the Child Welfare Committee.....
.....

It is hereby ordered that the said child be placed under the supervision of (name)..... (address)..... for a period of ..... This shall be subject to the following conditions that:

1. the child along with the copies of the order and the bond, if any, executed by the said..... shall be produced before the Committee as and when required by the person executing the bond .
2. the child shall reside at..... for a period of .....
3. the child shall not be allowed to quit the district jurisdiction of .....without the permission of the Committee.
4. the child shall go to school/ vocational training centre regularly. The child shall attend .....(name of) school/ vocational training centre (if already identified) at .....(address of school/ vocational training centre).
5. the person under whose care the child is placed shall arrange for the proper care, education and welfare of the child.
6. the child shall not be allowed to associate with undesirable characters and shall be prevented from coming in conflict with law.

7. the child shall be prevented from taking narcotic drugs or psychotropic substances or any other intoxicants.
8. the directions given by the Committee from time to time, for the due observance of the conditions mentioned above, shall be carried out.

Dated this _____day of _____20 _____

(Signature)
Chairperson/ Member
Child Welfare Committee

• Additional conditions, if any may be inserted by the Child Welfare Committee

FORM 20

[See rule 18(8)]

UNDERTAKING BY THE PARENT OR GUARDIAN OR FIT PERSON

I .....resident of House no.....Street ..... Village/Town .....District ..... State .....do hereby declare that I am willing to take charge of (name of the child) ..... aged..... under the orders of the Child Welfare Committee..... subject to the following terms and conditions:

1. If his conduct is unsatisfactory I shall at once inform the Committee.

2. I shall do my best for the welfare, development, protection, health and education of the said child as long as he remains in my charge and shall make proper provision for his maintenance in the spirit of the principles of theJuvenile Justice (Care and Protection of Children) Act,2015.

3. In the event of his/her illness, he shall have proper medical attention in the nearest hospital.

4. I agree to adhere to the conditions that may be imposed by the Committee from time to time and also to keep the Committee informed about the compliance with the conditions.

5. I undertake to produce him/her before the Committee as and when required. 6. I shall inform the Committee immediately if the child goes out of my charge or control.

Date this .....day of .....

Signature

Signed before Child Welfare Committee

516 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

FORM 21

[See rule 19(2)]

ORDER FOR SOCIAL INVESTIGATION REPORT OF CHILD IN NEED OF CARE AND PROTECTION

To

Child Welfare Officer/Social Worker/Case Worker/ Person in-charge of Home/ representative of Non- Governmental Organization

Whereas a report under section 31 (2) of the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015 has been received from ..... in respect of (name of the child)....., aged (approximate)..... son/daughter of .....residing at....., who has been produced before the Committee under section 31 of the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015.

You are hereby directed to conduct Social Investigation as per Form 22 for the above child. You are directed to enquire into socio economic and family background of the said child.

You are directed to submit the Social Investigation Report on or before ..... (date).

Dated this .....day of .....20.....

(Signature)
Chairperson/Member
Child Welfare Committee

FORM 22

[See rule 19(7)]

SOCIAL INVESTIGATION REPORT FOR CHILD IN NEED OF CARE AND PROTECTION

Sl. No.....

Produced before the Child Welfare Committee.....

Case No.....

Social Investigation Report Prepared by: Child Welfare Officer/ Social Worker/Case Worker/ Person in-charge of Home/ representative of Non- Governmental Organization /DCPU

Details of child in need of care and protection:

1. Name.....
2. Age/Date/Year of birth.....
3. Sex.....
4. Caste.....
5. Religion.....
6. Father's Name.....
7. Mother's Name .....
8. Guardian's Name.....
9. Permanent Address.....
10. Landmark of the address.....
11. Address of last residence.....
12. Contact no. of father/mother/family member.....
13. Whether the child is differently abled: Yes/ No
    - (i) Hearing Impairment
    - (ii) Speech Impairment
    - (iii) Physically disabled
    - (iv) Mentally disabled
    - (v) Others (please specify)

518 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

14. Family Details:

Sr.No. (1)	Name and Relationship (2)	Age (3)	Sex (4)	Education (5)	Occupation (6)	Income (7)	Health status (8)	History of Mental Illness (9)	Addictions (10)

15. Relationship among the family members:

i. Father and mother	Cordial/ Non cordial/ Not known
ii. Father and child	Cordial/ Non cordial/ Not known
iii. Mother and child	Cordial/ Non cordial/ Not known
iv. Father and siblings	Cordial/ Non cordial/ Not known
v. Mother and siblings	Cordial/ Non cordial/ Not known
vi. Child and siblings	Cordial/ Non cordial/ Not known
vii. Child and relative	Cordial/ Non cordial/ Not known

16. If child is married, name, age and details of spouse and children..... 17. History of involvement of family members in offences, if any:

Sr. No	Relationship	Nature of Crime	Legal Status of the Case	Arrest if any made	Period of confinement	Punishment awarded	Current status
1.	Father						

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

51

9

2.	Step father						
3.	Mother						
4.	Step mother						
5.	Brother						
6.	Sister						

7.	Others (uncle, aunty/ grandparents)						

18. Attitude towards religion.....

19. Present living conditions .....

20. Other factors of importance if any.....

21. Habits of the child

A **B**

i) Smoking
ii) Alcohol consumption iii) Drug use (specify) iv) Gambling
v) Begging

i) Watching TV/movies
ii) Playing indoor/outdoor /online gaming iii) Reading books
iv) Religious activities
v) Drawing/painting/acting/singing

vi) Excessive time spent online
vii) Any other vi) Any other

22. Extra-curricular interests.....

23. Outstanding characteristics and personality traits.....

24. The details of education of the child (tick as applicable) (i). Illiterate
(ii). Studied up to V Standard
(iii). Studied above V Standard but below VIII Standard
(iv). Studied above VIII Standard but below X Standard

(v). Studied above X Standard

25. The details of the school in which studied last(tick as applicable) : a. Corporation/Municipal/Panchayat
b. Government/SC Welfare School/BC Welfare School
c. Private management
d. School under National Child Labour Project

26. Attitude of class mates towards the child.....

27. Attitude of teachers and classmates towards the child.....

28. The reason for leaving School (tick as applicable)
a. Failure in the class last studied
b. Lack of interest in the school activities
c. Indifferent attitude of the teachers
d. Peer group influence
e. To earn and support the family
f. Sudden demise of parents

g. Bullying in school
h. Rigid school atmosphere
i. Absenteeism followed by running away from school
j. There is no appropriate level of school nearby k. Abuse in school
l. Humiliation in school
m. Corporal punishment
n. Medium of instruction
o. Others (please specify)

29. Vocational training, if any.....

30. Employment Details, if any.....

31. Details of income utilization.....

32. Work record (reasons for leaving vocational interests, attitude towards job or employers).....

33. Majority of the friends are (tick as applicable) a) Educated
b) Illiterate
c) The same age group
d) Older in age

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

52

1

e) Younger in age
f) Same sex
g) Opposite sex
h) Addicts
i) With criminal background

34. Attitude of the child towards friends.....

35. Attitude of friends towards the child.....

36. Observation about neighbourhood (to assess the influence of neighbourhood on the child).....

37. Mental condition of the child: (Present and past).....

38. Physical condition of the child: (Present and past).....

39. Health status of the child
I. Respiratory disorders - present / not known / absent
II. Hearing impairment - present / not known / absent
III. Eye diseases- present / not known / absent
IV. Dental disease- present / not known / absent
V. Cardiac diseases- present / not known / absent
VI. Skin disease-present / not known / absent
VII. Sexually transmitted diseases- present / not known / absent VIII. Neurological disorders- present / not known / absent
IX. Mental handicap- present / not known / absent

X. Physical handicap- present / not known / absent
XI. Urinary tract infections –present / not known / absent
XII. Others (pl. specify) -

40. Whether the child has any addiction Yes/ No
Nature of addiction.....

41. With whom the child was staying prior to production before the Committee (i)
Parent(s) – Mother / Father / Both
(ii) Siblings / Blood relative
(iii) Guardian(s) – Relationship
(iv) Friends
(v) On the street
(vi) Night shelter
(vii) Orphanages / Hostels/ Similar Homes

(viii) Other (pl. specify)

42. History/ tendency of the child to run away from home, if any.....

43. Parents attitude towards discipline in the home and child's reaction.....

44. Reasons for leaving the family (tick as applicable)
(i) Abuse by parent(s)/guardian(s)/step parents(s)
(ii) In search of employment
(iii) Peer group influence
(iv) Incapacitation of parents
(v) Criminal behaviour of parents
(vi) Separation of Parents
(vii) Demise of parents
(viii) Poverty
(ix) Others (please specify)

45 Whether the child is missing
45 If yes, whether missing complaint has been filed by parent
46. Whether the child is a victim of any offence Yes/No
47. Types of abuse met by the child (tick as applicable)
(i) Verbal abuse – parents/siblings/ employers/others (pl. specify) (ii) Physical abuse
(iii) Sexual abuse parents/siblings/ Employers/others (Pl. specify) (iv) Others – parents/siblings/ employers/others (pl. Specify) 48. Types of ill-treatment met by the child(tick as applicable).

i) Denial of food – parents/siblings employers/other (pl. specify)
ii) Beaten mercilessly –parents/ Siblings/employers/other (pl. specify)
iii) Causing injury –parents/ siblings/employers/other (pl. specify)
iv) Detention -parents/ siblings/employers/other (pl. specify)
v) Other(please specify) parents/siblings/employers/others(pl. specify)

49. Exploitation faced by the child
i) Extracted work without payment
ii) Little (low) wages with longer duration of work
iii) Others (pl. specify)

50. Whether the child has been bought or sold or procured or trafficked for any purpose Yes/ No
50. Whether the child has been used for begging Yes/ No

51. Whether the child is used by any gangs or adults or group of adults or has been used for drug peddling: Yes/ No
52. Previous institutional/case history and individual care plan, if any:..... 53. Details of perpetrator: (such as Name, Age, Contact number, Address details, Physical Characteristics, Relationship with the family, middle men involved, is there any other child from the same village who is abused / harassed / taken / sent by the perpetrator, how the child came in contact with the perpetrator).....

.....

54. Attitude of the child towards the perpetrator.....

55. Whether the police have been informed.....

56. Action taken, if any against the perpetrator.....

57. Any other remark.....

OBSERVATIONS OF INQUIRY 1. Emotional factors.....

2. Physical condition.....

3. Intelligence.....

4. Social and economic factors.....

5. Suggestive causes of the problems.....

6. Analysis of the case, including reasons/contributing factors for the offence 7. Reasons for child's need for care and protection.....

8. Opinion of experts consulted.....

9. Psycho-social expert's assessment.....

10. Religious factors.....

11. Risk analysis for the child to be restored to the family .....

12. Previous institutional/case history and individual care plan, if any:.....

13. Recommendation of Child Welfare Officer/Case Worker/Social Worker regarding psychological support, rehabilitation and reintegration of the child and suggested plan.....

Signature
(Of the Person assigned)

FORM 23

[See rule 19(21)]

APPLICATION FOR SURRENDER OF CHILD

Date .....

To

Child Welfare Committee,

District.....

I/ We.....(name of the applicant/s) .....(relation with the child) of.....(name of the child), aged about.....years , intend to surrender.....(name of child) before this Child Welfare Committee as.....(reason/s for surrender).

I/we am /are fully conscious and making this application before this Child Welfare Committee. I have not been forced or unduly influenced by anyone to take this decision of surrendering..... (name of child). I shall have no objection if the child is given in adoption. I am fully aware of the consequences of surrendering the child.

Full signature of the applicant(s)/

Thumb impression (if the CWC deems appropriate)

Name and address. .....

(Signature of the Chairperson/ member Before whom such application is submitted)

Committee member/s present:_____

Date.....

Time.....

Place.....

FORM 24

[See rule 19(21)]

DEED OF SURRENDER

Declaration by Person surrendering the child or children Case No.....

In Re.....

I/We, the undersigned.....Family name/First name(s).....residing at, surrender the child (named).....Aged.....having date of birth.....for the reason:.....

(ii) I/we are surrendering my/our child or children on our own and without any coercion, compulsion, threat, payment, consideration, compensation of any kind;
(iii) I/we have been counselled and informed about the implication that I/we can withdraw our consent until two monthsof this surrender deed after which my/our consent will be irrevocable and I/we shall have no claim over the child or children.

(iv) I/we have been made aware of the implications of surrender and are conscious of the fact that after the two months from date of the surrender deed, the legal parent-child relationship between my/our child or children and me/us will be terminated.

(v) I/we understand that my/our child may be adopted by person(s) residing in India or abroad and give my/our consent for this purpose.

(vi) I/we understand that the adoption of my/our child will create a permanent parent-child relationship with the adoptive parent(s) and then cannot claim back the child. (vii) I/we wish/ do not wish (please tick whichever is applicable) my/our identity and address to be disclosed to my/our child when he/she returns for root search.

(viii) I/we declare that I/We have read the above statements carefully and have fully understood the same.

Done at ..... on .....

[Signature or Thumb Impression of surrendering person(s)]

2. Declaration by Witnesses
We the undersigned have witnessed the above surrender.

(a) Signature, Name and Address of the first witness
.....

.....

(b) Signature, Name and Address of the second witness
.....

.....

3. Certification of child welfare committee
We hereby certify that the person and the witness(es) named or identified above appeared before me this date and signed this document in our presence.

Done at ..... on..... .

Signature & Seal of
Members/Chairperson
Child Welfare Committee

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-
+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 **527**

FORM 25

[See rule 19(28)]

CERTIFICATE DECLARING THE CHILD LEGALLY FREE FOR ADOPTION

1. In exercise of the powers vested in the Child Welfare Committee.....under section 38 of the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015, child..... date of birth.....placed in the care of the Specialized Adoption Agency/Child Care Institution (name & address) vide order no.....dated..... of this Committee, is hereby declared legally free for adoption on the basis of the following:

- Inquiry report of the Probation Officer, Child Welfare Officer , Social Worker , Case Worker, any other (as the case may be); Inquiry report from Specialized Adoption Agency, social worker , District Child Protection Officer, and Police investigation report under section 317 of Indian Penal Code (abandoned / found child / as the case may be)shall compulsory)
- Deed of surrender executed by the biological parent(s) or the legal guardian of the child before this Committee on (date);
- Declaration submitted by District Child Protection Unit and the Child Care Institution or Specialized Adoption Agency concerned to the effect that they have made restoration efforts as required under Section 40(1) of the Act, the Rules and Adoption Regulations, but, nobody has approached them for claiming the child as biological parents or legal guardian as on date of the said declaration.

2. This is to certify that,-

(i) The biological parent(s) / legal guardian, wherever available, has/have been counselled and duly informed of the effects of their consent including the placement of the child or children in adoption which would result in the termination of the legal relationship between the child and his or her family of origin;

(ii) The biological parents / legal guardian have given their consent freely, in the required legal form, and the consents have not been induced by payment or

compensation of any kind and the consent of the mother (where applicable), has been given only after the birth of the child.

(iii) The Specialized Adoption Agency/ Child Care Institution to which the aforesaid child is entrusted shall post the photograph and other essential details of the child in the Child Adoption Resource Information and Guidance System(CARINGS) and shall place such child in adoption as per the procedure laid down in the Act and Adoption Regulations.

Signature

Chairperson and Members of the Committee

(Seal of the Child Welfare Committee)

Date:

Place:

To: Child Care Institution /Specialized Adoption Agency/ District Child Protection Unit Concerned – for information and necessary action.

(Signature: & Seal)

Date:

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

52

9

FORM 26

[See rules 20(1)]

CASE MONITORING SHEET FOR

COMMITTEE CASE MONITORING SHEET

(Separate Sheet may be used in case there are more than one child) Child Welfare Committee, District.....

Case No. .....of.....

Case Name:

Police Station ..... U/S.....	Date..... FIR/ GD/ DD No. .....
Name of Probation Officer.....	Name of IO .....

PARTICULARS OF CHILD

Name	Parents/ Guardian with Contact No.	Present address	Permanent address

DATE AND TIME CHILD PRODUCED BEFORE THE COMMITTEE
DATE AND TIME OF FIRST PRODUCTION

DATE OF MEDICAL EXAMINATION UNDER SECTION 54 of the CODE OF CRIMINAL PROCEDURE, 1973. (if any)

AGE DETERMINATION

Age on the Date of offence
Date of age Determination
Time taken for age determination

530 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

Determination by	Committee	
Evidence Relied:	Documents	Medical

PLACEMENT OF THE CHILD	
In Children's Home	Sent under supervision (Name of Institution)
From.....To.....	

PROGRESS OF ENQUIRY

(Time schedule for disposal of the case to be fixed on the first day of hearing)

Steps to be taken	Scheduled Date	Actual Date
Age determination	Dated.....	
Social Investigation Report (Form No.22)	Dated..	
Submission of Report on provisions of further investigation, if any	Dated..	
Statement of Child	Dated..	
Individual Care Plan (In case of child in institutional care Individual Care Plan should be prepared within one month of admittance	Dated..	
Dispositional (Final)	Dated..	
Post Dispositional Review	Dated..	

Signed by

Child Welfare Committee

FORM 27

[See rules 22 (2) and 23 (2)]

APPLICATION FOR REGISTRATION OF CHILD CARE INSTITUTION UNDER THE JUVENILE JUSTICE (CARE AND PROTECTION OF CHILDREN) ACT, 2015

To,

The Women and Child Development Department,

Government of Maharashtra.

1. Detail of Applicant/ Institution which proposes to run the Child Care Institution:

(i) Type of Institution as per section 2 (21) of theJuvenile Justice (Care and Protection of Children) Act 2015.....

(ii) Name of the Institution / Organization.....

(iii) Registration number and date of Registration of the Institution/ Organization under the relevant Act (Annex- Attested relevant documents of registration and bye-laws, memorandum of association) and its provisions for running child care institutions ; resolution of the governing for running the Child Care Institution.

(iv) Period of validity to run the Institution / Organization.....

(v) Complete address of the Applicant/ Institution/ organization.....

(vi) STD code/ Telephone No.....

(vii) STD code/ Fax No.....

(viii) E-mail address.....

(ix) Whether the organization is of all India character, if yes, give address of its branches, in other states..... Please specify state or districts of operations

(x) Whether the Institution/ Organization had been denied registration earlier Yes/No

(xi) Ref. No. of application which resulted in denial of registration as Child Care Institution

a) Date of denial..... b) Which department has denied the registration.....

(xii) Reason for denial of registration as CCI.....

(xiii) Whether institution/ organisation has been blacklisted: Yes/ No

2. Details of the proposed Child Care Institution

Name of the proposed Child Care Institution.....

i. Type/Kind of Child Care Institution.....

ii. Complete address/ location of proposed child Care Institution or organization

iii. STD code/ Telephone No.....

iv. STD code /Fax No.....

v. E-mail address.....

vi. Whether proposed premises of the Child Care Institution is owned or rented (Annex photograph)

3. Connectivity (Name and Distance from the proposed Child Care Institution):

(i) Main Road.....

(ii) Bus –stand.....

(iii) Railway Station.....

(iv) Hospital .....

(v) School .....

(vi) Vocational Training Centre.....

(vii) Any landmark.....

4. Infrastructure

(i) No. of Rooms (Mention with measurement)..... (Annex photograph)

(ii) No. of toilets (mention with measurement)..... (Annex photograph)

(iii) No. of Kitchen (mention with measurement) ..... (Annex photograph)

(iv) No. of sick room..... (Annex photograph)

(v) Annex -Copy of blue print of the building (authentic sketch plan of building)along with occupation certificate.

(vi) Arrangement to deal with unforeseen disaster also mention the kind of arrangement made:

(i) Fire

(ii) Earthquake

(iii) Any other arrangement

(iv) Arrangement of Drinking water

(v) Arrangement to maintain sanitation and hygiene:

(vi) Pest Control

(vii) Waste disposal

(viii) Storage area

(ix) Any other arrangement

(ix) Rent agreement/ building maintenance estimate (whichever is applicable)(Annex- Registered copy of Rent agreement)

(x) Facility for transport of children and staff during emergencies

5. Capacity of the Institution/ Organization

i. No. of children (0-6 years) proposed/ present in the home , (if any)

ii. No. of children (6-10 years) proposed/ present in the home , (if any)

iii. No. of children (11-15 years) proposed/ present in the home , (if any)

iv. No. of children (16-18 years) proposed/ present in the home , (if any)

v. No. of persons (18-21 years) proposed/ present in the home, (if any)

6. In existing Child Care Institution, whether the Child Welfare Committee/Juvenile Justice Board has been informed about the children being housed in the Institution

Yes/ No .

7. Facilities Available

(i) Education facility.....

(i) Health Check up or emergency medical arrangement, frequency of checkup, type of checkups proposed to be done.....

(ii) Recreation facility/ play ground .....

(iii) Vocational training facilities .....

(iv) Any other facility that shall impact on the overall development of the child

(v) Facility for transport of children to avail such services

(vi) Existence of functional biometric equipment for monitoring of children and staff : Yes/No

8. Staffing

(i) Detailed staff list with names and designation.....

(ii) Education and Experience of the staff .....

(iii) Name of partner organizations

(iv) Name of the chief functionary of the organization

(iv) In case ofChild Care Institutions for girls, an all female staff is mandatory.

9. Background of the Applicant (Institution / Organization)

(i) Major activities of the organization in last three years . (Annex copy of Annual Report)

(ii) An updated list of members of the management committee/ governing body in the enclosed format (Annex- resolution of the annual meeting)

(iii) List of assets/ infrastructure of the organization

(iv) If the organization registered under the Foreign Contribution (Regulation) Act, 1976 (Annex – certificate of registration)

(v) Details of foreign contribution received during the last two years (Annex- relevant documents)

(vi) List of other sources of grant- in – aid funding (if any)with the name of the scheme / project, purpose amount, etc. (separately)

(vii) (vi-a) List of other sources of funding (if any)

(viii) Details of existing bank account of the agency indicating branch code account no.

(ix) Whether the agency agree to open a separate bank account for the grant proposed

(x) Must have maintained an average minimum balance of Rs. 2,00,000/- immediately such application.

(xi) Annex -Photocopy of Accounts of last three years:

i. Auditors report

ii. Income and expenditure account

iii. Receipt and payment account

iv. Balance sheet of the organization.

I declare that this Child Care Institutions shall adopt and function as per a Child Protection Policy in consonance with the Juvenile Justice(Care and Protection of Children) Act, 2015 and these Rules.

I declare that ____ members on the governing board or management committee is an employee of the Central/State government, and has provided a non-objection certificate from the appropriate authority and will not receive any benefits in cash or kind from the Child Care Institutions.

I declare that no person associated with the organization has been previously convicted or has been involved in any immoral act or in any act of child abuse or employment of child labour and that the organization has not been blacklisted by the Central or the State Government at any point of time.

I declare that this Child Care Institution and its premises shall be utilized solely for the purpose/s declared in this application in point 2 (ii) of this Form.

I undertake to seek the permission of the appropriate authority of the Department of Women and Child Development before shifting the premises of the Child Care Institution from its original address (as per this application).

I undertake to intimate the appropriate authority of the Department of Women and Child Development about any changes in the management committee / governing board from time to time.

I have read and understood The Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015 and the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Rules, 2018.

.....(Name of the Organization / Institution) has complied with all the requirements to be granted registration as a Child Care Institution under the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015 and the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Rules, 2018.

I undertake to abide by all the conditions laid down by the Central or State Acts, Rules, Guidelines, Circulars and Notifications in this regard and as may be notified from time to time.

536 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

I undertake to abide by the orders of the Child Welfare Committee and Juvenile Justice Board for the care, protection and rehabilitation of children in the institution/ organisation. Signature of the authorized signatory: .....

Name:..... Designation:.....
Address..... District.....Date..... Office stamp:
Signature of: Witness no.1: ..... Witness no.2: .....

FORM 28

[See rules 22 (3) and 23 (4)]

CERTIFICATE OF REGISTRATION

(UNDER SECTION 41 OF THE ACT)

After perusal of the documents submitted by..... as per Form 27 and after verification, is granted registration No.....as a Child Care Institution(Children Home/Open Shelter/Observation Home/Special Home/Place of Safety/Specialised Adoption Agency/Fit Facility) under Section 41(1) of the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015 with effect from..... for a period of .....years on Grant in Aid/ non Grant in Aid basis, however the State Government can cancel its registration at any time of sanctioned period if required so.

The Institution is permitted capacity of..... Children. The institution shall remain bound to follow the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015, the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Rules, 2018 and orders issued by the Central/ State Government from time to time.

Grant in aid shall be given as per decided by the State Government and it can not be claimed as matter of right.

Dated this ..... day of .....20 .....

(Signature)

Seal

Name and Designation .....

538 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

FORM 29

[See rule 23 (9)]

MONTHLY REPORT SUBMITTED BY OPEN SHELTER TO DISTRICT CHILD PROTECTION UNIT/CHILD WELFARE COMMITTEE 1. Name of the Open Shelter.....

2. Name of the In charge .....

3. Registration No.....

4. Address of the Home.....

5. Period of the Report.....

6. Details of children available on.....

Sr. No	Name of the child	Father's name	Address of the Child, if available	Date of admission	Reason for admission	Duration of stay	Facilities availed	Produced before CWC (Yes / No)	Remarks, if any

7. Total number of children admitted during the month.....

8. Total number of children in the Open Shelter on the last day of the month.....

9. Total number of children who availed the facilities of the Open Shelter during the month.....

10. Out of these the number of children who availed the services only during the day in the month:

11. Total number of children restored to the family during the month

12. Total number of children admitted to a children's home during the month

Signature

In charge of the Open Shelter Home

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

53

9

FORM 30
[See rule 25 (4)]
CHILD STUDY
REPORT

CHILD STUDY REPORT		
Sr. No.	**Item**	**Response**
1.	Date of Assessment	
2.	Source of Referral	
3.	Photograph of the Child to be refreshed periodically	
Profile of the Child		
4.	Name of the Child	
5.	Date of Birth	
6.	Place of Birth	
7.	Age	
8.	Nationality	
9.	Religion	
10.	Education	
11.	**11.** Mother Tongue	
12.	**12.** Present Address	
13.	**13.** Aadhaar Card Number	
14.	**14.** Contact Details a) Landline b) Mobile	
15.	**15.** Placement history if the child is from institution	The child has not been placed in adoption

	a) Date of Placement b) Name and Permanent details of the child c) Reason for leaving the family	
16.	**16.** Reason for placement if the child is from community	**O**Mother or both parents in prison **O**Parents are suffering from long term illness **O**Dysfunctional family(eg substance abuse, domestic violence etc) **O**Parents in process of separation **O**Parents in process of legal custody dispute **O**Natural disaster **O**Others

I .....Social Worker hereby certify that the information given in this form about child .....is correct.

Signature:
Place :
Name:
Date :
Designation:

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

54

1

FORM 31

[See rule 25 (9)]

HOME STUDY REPORT FOR PROSPECTIVE FOSTER PARENTS

Date of Registration -

Aadhar Card No. of Prospective Foster Parent :

Name of the Social Worker -

Date of Home Visit -

Part-I of the format shall be filled up by the prospective Foster parents and Part-II of the template shall be filled up by the Social Worker to submit an assessment report along with his/her observation about suitability of the prospective adoptive/ foster parents.

PART-I : SELF ASSESSMENT

A. Information about the prospective foster parents and their family background

Particulars of the foster parents	
Full Name	
Date of birth and age	
Place of birth	
Complete Address with e-mail ID (Present and Permanent Address)	
Identity Proof	
Religion	
Language(s)	
Date of Marriage	
Present Educational Qualification	
Employment/occupation	
Name and Address of the present Employer/Business concern	
Annual Income	
Health Status	

B. Family background information:

(1) Give a short description of social status and background of the prospective foster parents along with the following information.

542 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

Details about Parents of the Applicants		
	Father	**Mother**
Name in full		
Age		
Nationality/Citizenship		

Previous occupation		
Presently residing with		

(2) Please complete the following table with the names of each of your respective children (adopted and biological), their sex, educational status (kindergarten, elementary, etc.) and dates of birth.

Name of the Child	Sex	Date of Birth	Educational Status

(3) If there are other members residing, please furnish the following information in respect of them.

Name	Nature of Relationship	Age	Gender	Occupation

(4) Please describe how you believe the foster care would affect the family members (grand parents, children, relatives and others).

C. Professional/Employment Details (Professional career details for last 5 years):

Foster Father			
Organisation	Employer Details (Name & Address)	Job Title	From To

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

54

3

Foster Mother			
Organisation	Employer Details (Name & Address)	Job Title	From To

D. **Financial Position**: (Give a short description of your income from all sources such as savings, investments, expenditures and liabilities and debts along with supporting documents.....

E. **Description of Home and Neighbourhood:** (Describe the accommodation details and neighbourhood relationship)

(1) How many rooms do you have in your home and describe the play area available for the child.....

(2) Please describe the neighbourhood in which you reside, including any aspect that you believe makes it child-friendly……

F. Attitude and Motivation for foster care:

(1) Please circle the term which best describes the reason why you wish to take a child in foster care, you may circle more than one option, if applicable:

a) Provide a companion to your other children;

b) Provide a child with a happy home;

c) Other, please specify .....

(2) Please circle the statement which describes how you think the foster care arrangement will improve the lives of your other children, you may circle more than one, if applicable:

a) They will be less lonely;

b) They will learn to be more accommodating:

c) They will become more empathetic;

d) Not applicable as I have no other children;

e) Other, please specify _____

G. Attitude of grandparents/extended family members, other relatives and significant others towards the foster care: (Give a short description about the opinion of other important persons towards foster care who would have impact in the child rearing process.....

H. Anticipated Plans of the prospective foster parents for the child and rearing in the Family:

(1) Please describe how you will manage caring for the child and other life commitments such as work.

(2) Who will be responsible for caring for the child when you are at work, or absent from the familial home (domestic help, grandparents, spouse).

(3) Please describe your disciplinary approach to parenting.

(4) In case the foster child demonstrates adjustment difficulties, please describe the steps that you plan to take to ease his/her transition into the family?

(5) Would you be prepared to utilize family counselling if the child continues to have difficulties adjusting?

a) Yes

b) No

(6) Would you be willing to support financially higher professional studies of the foster child

a) Yes

b) No

I. **Preparation and Training**: (Give details about the counselling sessions the prospective foster parent(s) have undergone on foster care, child care, handling of needs of children, etc. and their capacity, training and/or experiences in parenting children with their special need, if any)

J. **Health Status (Emotional and Physical):** (Give details of the state of emotional and physical health status of the applicant(s), if any. If a family member suffers from a particular disease, condition or syndrome, describe how the family copes with it and how this might affect any proposed foster care.)

(1) Do you or your spouse suffer from any medical condition? If so, would you please provide details?

(2) Are you or your spouse currently being treated by a psychologist or psychiatrist? (3) Are you currently taking any prescribed medication?

(4) Are there currently any child/ren in your house being treated for a medical condition? (5) Does your family have health and hospitalization insurance coverage for all family members?

Signature of the Prospective Foster Parents Date

PART-II: ASSESSMENT REPORT OF THE SOCIAL WORKER

(To be used by the Social Worker to prepare the assessment report)

(The information/facts filled in the template shall be kept confidential by the agencies /authorities.)

1. **Factual Assessment**

(i) Have you verified the contents of the facts mentioned in Part I of the template?

Yes/No (ii)

Are you satisfied about the facts mentioned in the documents vis-à-vis observation during interviews and visits?

Yes/No

2. Psychosocial Assessment:

(1) Interaction with the prospective foster parents

(i) Have you interacted with the prospective foster parents individually and jointly? (ii) Are the prospective foster parents well prepared for fostering the child?

(2)Home visit findings

(i) When did you visit the home of the prospective foster parents? Who were the members present during your visit?

(ii) Whom did you interact during the home visit?

(iii) Have you met any neighbour/relative? Give a detailed description about the interaction?

(iv) Whether the home environment is conducive for the child?

(v) Are the prospective foster parents well prepared for foster care?

(vi) Did the prospective foster parents have any doubt about parenting issues or any other issues? Have you cleared their doubts?

(3) Interaction with the family members

(i) Have you interacted with other family members of the prospective foster parents? What is their opinion about the proposed foster care? Are they positive about the foster care arrangement?

(ii) Are there any other family member(s) whom you could not interact but they might have a larger role in the proposed foster care? If so, how did you interact? Would you plan to take their views?

(iii) Have you interacted with older children present in the home of the prospective foster parents? If yes, please give details.

(iv) Have you noticed any adverse remarks from the family members? If so, how far those remarks may have an impact on the foster care process?

(4) Financial capacity

(i) What is your opinion about the financial status of the prospective foster parents? Are they financially sound to welcome another member into their family?

(ii) Have you observed any financial situation which is hidden in the template?

(iii) Would you recommend any financial assistance to them?

(5) Physical and emotional capacity

(i) Are the prospective foster parents in a good physical and emotional state to take care of a child?

(ii) Have you observed any physical or psychological issues with the prospective foster parents or any other family members that is going to affect the life of the upcoming child? If so, give details.

(iii) Are the prospective foster parents emotionally equipped enough to take care of a child?

3. Recommendation for Foster care

3.1 Do you recommend the prospective foster parents for foster care? Put your views and rationale for recommending the prospective foster parents for foster care.

3.2 In case, you do not recommend the prospective foster parents for foster care, cite appropriate reasons for taking such decision.

Signature, name, designation and official seal

FORM 32

[See rule 25 (10)]

CONSENT FROM BIOLOGICAL OR ADOPTIVE PARENT (S) WHILE PLACING THE CHILD IN FOSTER CARE

Date.....

To
Child Welfare Committee,
District.....

I/ We.....(name of the person giving consent) the .....(biological parent(s) / adoptive parent/legal guardian) of.....(name of the child/children), aged about.....years , has/have been counselled and duly informed of the effects of our consent for the placement of the child/children in foster care.

I/we am /are fully conscious and giving this consent to the Child Welfare Committee. I/we have not been forced or unduly influenced by anyone to take this decision of placing ..... (name of child/children) in foster care. I/we shall have no objection to the child's/children placement in foster care.

Full signature/thumb impression of the person/s giving consent(s)

Name and address.....
Date.....

Time.....

Place.....

FORM 33

[See rule 25 (16)]

ORDER OF FOSTER CARE PLACEMENT WITH A FAMILY OR GROUP FOSTER CARE

The child (name and address) .....approximate age..... d/o or s/o Mr..... and Mrs.....is in need of care and protection of a family. Mr..... and Mrs.....resident of (complete address and contact numbers) .....are declared fit for foster-care placement of the child after considering the Individual Care Plan, Child Study Report and Home Study Report.

OR

Child Care Institution (Name and address).....is declared fit for foster-care placement of the child after considering the Individual Care Plan and Child Study Report.

The child (name) ..... is placed in foster care for a period of ..... under the supervision of the aforesaid Child Welfare Officer/Social Worker (name and contact) ..... .

Chairperson/ Member
Child Welfare Committee

FORM 34

[See rule 25 (17)]

UNDERTAKING BY THE FOSTER FAMILY/GROUP FOSTER CARE ORGANISATION

I/We .....resident(s) of House no. .....Street ..... Village/Town .....District .....State ...../ care giver associated with foster care home run by ----------organization at .....(address), do hereby declare that I/We am/are willing to take charge of (name of the child)..... Aged.....under the orders of the Child Welfare Committee.....subject to the following terms and conditions:

i. If the conduct of the child is unsatisfactory I/we shall at once inform the Committee

ii. I/We shall do my/our best for the welfare and education of the said child as long as he remains in my charge and shall make proper provision for his maintenance.

iii. In the event of his illness, he shall have proper medical attention in the nearest hospital and a report of it followed by a fitness certificate shall be submitted before the Committee.

iv. I/We shall inform the Committee about any change of address.

v. I/We shall do my best to ensure that the child will not be subjected to any form of abuse.

vi. I/We agree to adhere to the conditions laid by the Committee.

vii. I/We undertake to produce him before the Committee as and when required.

viii. I/We undertake to inform the Committee immediately if the child goes out of my charge or control.

Date this .....day of .....

Signature and address of 2 witnesses

Signature of Applicant(s)

(Signed before me)

Chairperson/Member, Child Welfare Committee

550 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

FORM 35

[See rule 25 (18)]

RECORD OF A CHILD IN FOSTER CARE a) Case no.....

b) Name of the Child.....

c) Age.....

d) Gender.....

e) Name and address of the Child Care Institution, if any from where the child has been given for foster care.....

f) Individual Care Plan

g) Any other source of referral.....

h) Details of the child placed in foster care including Photograph of the child, foster care giver/parent, biological parents, if available.....

i) Details of the placement - individual or group including date and period of placement

j) Home Study Report of the biological family, where applicable with photograph k) Home Study report of the foster family- individual or group care, with photograph l) Child Study Report

m) Address of the Child Welfare Committee

n) Particulars of the order of the Committee placing the child in foster care

o) Record (number and significant details) of each visit with the child, foster family, Biological family, if available and child's school

p) Record of all reviews of the placement including observations, extent and quality of compliance with Care Plan, child's developmental milestones, child's academic progress, and any changes in family environment

q) In the case of extension or termination of the placement, record of date and reason for termination

r) Date of the child being handed over to the foster family:

s) Financial assistance provided, if any

t) Name of the Case Worker appointed

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

55

1

FORM 36

[See rule 25 (19)]

QUARTERLY INSPECTION OF FOSTER FAMILIES/GROUP FOSTER CARE

(Fill as applicable)

Date of Visit:

a) Name: (Affix recent photo)

b) Date of Birth & Age:

c) Gender

d) Date of Placement

1. Details of Foster Parents

a) Name of Foster Parents

b) Address

c) Contact details

i) Landline

ii) Mobile:

d) Aadhaar Card Number:

e) Photograph of Parents

(Affix recent photo) (Affix recent photo)

3. Interaction with the Foster Child

a)	Child's experience being part of the family (with reference to whether the child is properly cared for – physical, emotional and health) describe i) Health Indicators a) Present Health Status b) Any record of Illness c) Any other treatment that the child is undergoing ii) Emotional	OHappy and well-adjusted OIn process of adjusting OMaladjusted

b)	How is the child performing in his studies? (i) check in relation with the grades/marks the child achieved in previous examinations, (ii) Foster parents have regular conversations with the child regarding his/her studies, extra-curricular activities (iii) Do they attend Parents Teachers Association meetings?	OYes ONo OSometimes

c)	i) The amount of time parents (foster) spend with the child either alone or together with their own children. ii) How do they spend time together as a family and for what? iii) Does the foster child share with the foster parent's problems he /she is facing either at home, school in the neighbourhood or emotionally feeling not happy?	**O**Having conversations **O**Dining **O**Playing **O**Watching TV Going to school **O**Doing homework together **O**Others (specify) **O**Yes **O**No **O**Sometimes
d)	Does the child get support from foster parents' children? (do they mutually help each other)	**O**Yes **O**No **O**Sometimes
e)	Has there been any incident that made the foster child	

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

55

3

	feel discriminated against?	

f)	Has there been any incident/incidents that made you uncomfortable? i) The way a foster parent/older sibling/any other member touched you. ii) The conversations foster parents/older siblings/any other member had with you iii) Any materials- visuals, printed you were made to watch or read iv) Were you at any time sexually assaulted or abused?* *if the answers are "yes" immediate steps should be taken to remove the child and send to a place of safety and support the child with medical and psycho-social therapy. ** Actions to be taken against the foster carers or parents according to the procedures laid down. *** Is similar treatment being meted out to their biological child also? Then the biological child should also be treated as a child in need of care and protection and appropriate action may be taken.	OYes ONo OYes ONo OYes ONo OYes ONo
g)	Whether the child keeps in contact with his/her family of origin (by telephone, letters, visits). Specify	OYes ONo
h)	Have you been beaten by the foster parent at any	OYes

	time?	ONo

i)	Have you been spoken to in a manner that you felt humiliated?	OYes ONo
j)	Are you made to do household chores?	OYes ONo
k)	Do the biological children of the foster parents made to do the same household chores?	OYes ONo

5.Interaction with Foster Parents

a)	Parent's impressions about the behaviour (emotional well-being) of the child in the family	OHappy and well adjusted OIn process of adjusting OMaladjusted
b)	Perception about his/her adjustment with the household and with other members in the family	OHappy and well adjusted OIn process of adjusting OMaladjusted
c)	How do you discipline the child?	OReason with the child OScolding , Chastise

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 555

		OOther Methods (Specify)

d)	What are the behaviour traits that are of concern and how do you as parents deal with them?	OLack of co-operation OLack of Adjustment OIntrovert OAggressive ONot Communicative OAny Other
e)	Do you spend time together with the foster child and biological children? Describe.	OYes ONo OSometimes
f)	Views on the progress of Child's education and other talents i) Child is faring well in school ii) If the child is not faring well in school do you seek to find out the reasons- a)from the child b) the school teacher iii) Do you attend PTA meetings?	OYes ONo OSometimes OYes ONo OSometimes OYes ONo OSometimes OYes ONo OSometimes

556 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

g)	Do the foster parents consult the child while taking decisions on behalf of him/her?	OYes ONo OSometimes

h)	How does the child show his approval/disapproval to the foster parent's decisions?	OAccept the decision with happiness OAccept the decisions but unhappy ORefuse to accept the decision and shows aggressive behaviour)
i)	Are the foster parents aware of the social networks of the child?	OYes ONo
j)	Views on child's social relationship with the neighbours, school friends and teachers.	OGood and regular interaction OPeriodic Interactions
k)	What is their plan for the child?(To be noted down)	
l)	Does the foster child maintain the contact with his/her family of origin? (by telephone, letters, visits). Specify	OYes ONo O Sometimes
m)	Who maintains the bank account of the foster child as a parent?	

6**. Interaction with biological children of the Foster Parents:**

a)	The things they do together with the foster child	ODining

		OPlaying OWatching TV OGoing to school ODoing homework together
b)	Do they have quarrels or fights between themselves and the foster child? If yes, how often, on what issues, and how do they resolve it. Please note down.	OYes ONo OSometimes
c)	How do you feel when your parents show love, affection and care to the foster child?	OHappy OUnhappy OAngry OJealous

7. Interaction with the School Teachers:

a)	Information about the academic performance of the child in the school (verify with progress cards to see if the child has shown any progress)	OGood OFair OSatisfactory OPoor
b)	Teacher's observation: if the child has adjusted to his/her foster parents	OHappy and well adjusted OIn process of adjusting OMaladjusted
c)	Do the foster parents attend parent-teacher meetings?	OYes

		ONo **O**Sometimes
d)	Do they seem interested in the child's studies?(by enquiring of his academic achievements, his relationship with teachers and classmates)	**O**Yes **O**No **O**Indifferent
e)	Observation on child's behaviour in the school (his relationship with teachers, classmates)	**O**Happy and well adjusted **O**In process of adjusting **O**Maladjusted
f)	Any concerns of the child in the school. If yes, give details	

8. Interaction with Parents of Origin

a)	Have the parents of origin maintained contact with their child (by telephone calls, letters, and visits? How frequently?	**O**Yes **O**No **O**Sometimes
b)	Was the child happy to meet them?	**O**Yes **O**No **O**Upset while meeting them
c)	Did the child raise any issues with regard to his or her foster carers/parents/family with them?	**O**Yes **O**No
d)	Do they have any interaction with the foster family	**O**Yes

	regarding the wellbeing of the child?	ONo OSometimes
e)	The family's status to receive back the child	OFamily is interested and in a position to receive back the child. OFamily is interested but not in a position to receive back the child. OFamily is not interested to receive back the child.
f)	Received any support from the government or any other agency in helping them to receive back the child from the foster carers(If yes, give details)	OYes ONo

9. Interaction with Neighbours

a)	Knowledge about the neighbour fostering a child.	OYes ONo
b)	Information about the attitude and behaviour of the foster family towards the child.	OPositive and Happy OIndifferent Attitude ONegative Attitude OMisbehaviourtowards foster children
c)	Observed any quarrel or issues between the family members and foster child or between	OYes

	neighbourhood and the foster child (if yes, give detail)	ONo

Prepared by

Signatures

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 561

FORM 37

[See rule 26 (5)]

ORDER OF SPONSORSHIP PLACEMENT

The child (name and address) .....age..... d/o or s/o Mr..... and/or Mrs..... has been identified as a child needing sponsorship support for education/ health/ nutrition/ other developmental needs .....(please specify). The District Child Protection Unit is hereby directed to release Rs.....per month/ Rs..... as one time sponsorship support to the said child for a period of ..... (days/month) and carryout necessary follow up and for the said purpose shall open a bank account in the name of the child.....to be operated by .....

Children's Court/ Principal Magistrate, Juvenile Justice Board/
Chairperson/Member, Child Welfare Committee

562 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

FORM 38

[See rule 27 (2)]

ORDER OF AFTER CARE PLACEMENT

The child (name) ..... d/o or s/o ..... has/ will be completing eighteen years of age on (date) ..... She/ he is still in need of care and protection for the purpose of rehabilitation and reintegration and specifically for ..... (specify the purpose). She/he is placed in (name of organization) ..... for providing aftercare. The In-charge of the Organization is directed to admit the child and provide all possible opportunities for her/ his rehabilitation and reintegration in its truest sense. The person shall be provided all these opportunities maximum till the age of twenty one years only or till reintegration in the society, whichever is earlier. The in-charge will send half yearly report on the status of the child/youth to the Child Welfare Committee.

The State/ District Child Protection Unit is hereby directed to release Rs.....per month towards aftercare support to the said person for a period of ..... (days/month) and carryout necessary follow up and for the said purpose shall open a bank account in the name of the person.....

Children's Court/ Principal Magistrate, Juvenile Justice Board/ Chairperson/Member, Child Welfare Committee

Copy to: State/ District Child Protection Unit or concerned Department of the State Government.

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

56

3

FORM 39

[See rule 29 (2)]

APPLICATION FOR FIT FACILITY INCLUDING GROUP FOSTER CARE

1	**Detail of Institution/ Agency/ Organization which seeks recognition as fit facility**	
	1.a Name of the Institution /Agency/ Organization	
	1.b Registration number and date of Registration of the Institution/ Organization under the relevant Act (Annex- Relevant documents of registration, bye-laws, memorandum of association)	
	1. c Complete address of the Applicant/ Institution/ organization	
	1.d STD code/ Telephone No.	
	1.e STD code Fax No.	
	1.f E-mail address	
	1.g Whether the organization is of all India character, if yes, give address of its branches, in other states	
	1.h If the Institution had been denied recognition earlier? If yes i. Reference No. of application leading to denial of recognition ii. Date of denial iii. Who had denied the recognition iv. Reason for denial of recognition	
2.	**Details of the proposed fit facility:**	
	2.a Complete address/ location of proposed Fit Facility	
	2.b STD code/ telephone no	
	2.c STD code fax no	
	2.d E-mail	
3.	**Connectivity (Name and Distance from the**	

564 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

	proposed Fit Facility):	

	3.a Main Road	
	3.b Bus –stand	
	3.c Railway Station	
	3.d Any landmark	
4.	**Infrastructure:**	
	4.a No. of Rooms (Mention with measurement)	
	4.b No. of toilets (mention with measurement)	
	4.c No. of Kitchens (mention with measurement)	
	4.d No. of sick room	
	4.e Annex -Copy of blue print of the building (authentic sketch plan of building)	
	4.f Arrangement to deal with unforeseen disaster also mention the kind of arrangement made:	
	i) Fire	
	ii) Earth quake	
	iii) Any other arrangement	
	4.g Arrangement of Drinking water Annex-Certified from public health engineering (PHE) Department.	
	4.h Arrangement to maintain sanitation and hygiene:	
	i. Pest Control	
	ii. Waste disposal	
	iii. Storage area	
	iv. Any other arrangement	
	4.i Rent agreement/ building maintenance estimate (whichever is applicable)(Annex- copy of Rent agreement)	
5.	**Capacity of the Fit Facility**	
6.	**Facilities Available (would depend on the purpose for which recognition as fit facility is to be given)**	

	6.c Any other facility that shall impact on the overall development of the child	
	7. Staffing	
	7.a Detailed staff list	
	7.b Name of partner organizations	
8.	**Background of the Applicant**	
	8.a Major activities of the organization in last two years	
	8.b An updated list of members of the management committee/ governing body in the enclosed format (Annex- resolution of the annual meeting)	
	8.c List of assets/ infrastructure of the organization	
	8.d If the organization is registered under the Foreign Contribution (Regulation) Act, 1976 (Annex – certificate of registration)	
	8.e Details of foreign contribution received last two years (Annex- relevant documents)	
	8.f List of other sources of grant- in – aid funding (if any)with the name of the scheme / project , purpose amount, etc. (separately)	
	8.g Details of existing bank account of the agency indicating branch code account no.	
	8.h Whether the agency agrees to open a separate bank account for the grant proposed	
8.i	Annex -Photocopy of Accounts of last three years: i. Auditors report ii. Income and expenditure account iii. Receipt and payment account iv. Balance sheet of the organization.	

566 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

I have read and understood The Juvenile Justice (Care and Protection of Children Act), 2015; and the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Rules, 2016.

.....(Name of the Organization / Institution) has complied with all the requirements to be granted recognition as a Fit Facility under the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015 and the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Rules, 2016.

I declare that no person associated with the organization has been previously convicted or has been involved in any immoral act or in any act of child abuse or employment of child labour or an offence involving moral turpitude and that the organization has not been blacklisted by the Central or the State Government at any point of time.

I undertake to abide by all the conditions laid down by the Central/ State Act, Rules, Guidelines and Notifications in this regard.

I undertake to abide by the orders passed by the Juvenile Justice Board or the Child Welfare Committee from time to time.

Signature of the authorized signatory: .....

Name:
Designation:
Address:
District:
Date:
Office stamp:
Signature of:
Witness no.1: .....

Witness no.2: .....

FORM 40

[See rule 29(4)]

CERTIFICATE OF RECOGNITION OF FIT FACILITY INCLUDING GROUP FOSTER CARE

After perusal of the documents and on the basis of an inspection of the institution conducted on……., we hereby declare the..... (Name of the Institution) registered/ licensed/ recognised institution under ..... (specify relevant law or Government department) as a Fit Facility under Section 51 of the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015 with effect from….. for a period of .....years.

In relation to the child being placed with fit facility, the Facility shall remain bound to follow the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015, the Maharashtra State Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Rules, 2018 and regulations framed under the Act from time to time.

The Facility shall remain bound to comply with the orders passed by the Juvenile Justice Board or the Child Welfare Committee from time to time.

Dated this.....day of .....20 .....

(Signature) (Seal)

Dated this .....day of .....20.....

(Signature)

Chairperson, Child Welfare Committee / Principal Magistrate, Juvenile Justice Board

FORM 41

[Rule 43 (3) and 43 (9)]

INSPECTION BY INSPECTION

COMMITTEE (Fill as applicable)

Date of visit: ..... Time of visit: .....

Name of the officials inspecting the Home:

1. .....

2. .....

3. .....

A. General Information :

i. Name and address of the Organisation:

....

.....

ii. Registration No. (Under Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015):

.....

Date of issue : .....

Date of expiry : ....

iii. Complete address of the Child Care Institutions :

....

.....

iv. Name of the Officer/Person-in-Charge: .....

v. Contact No: ..... Email Id: .....

.....

vi. Type of Home (Please tick one):

Observation Home/ Special Home/ Place of Safety/ Children's Home/ Open Shelter / Any other (please specify):

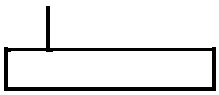
vii If Aided/supported: by State Government, Name of the Department:

viii If run by Government:

(i) Sanction capacity of the Home.....

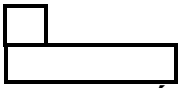
(ii) Are the children of both sexes below ten years kept in the same home

Yes No

If yes, number of such children as on today.....

(iii) Are the bathing and sleeping facilities maintained separately for boys and girls in the age group of 5-10 years

Yes No

(iv) Are children segregated in the age group given below? Give number of children in the age group of

i. 7-11 years:

ii. 12- 18 years:

iii. Are there children in the age group of 0-5 years staying there? Yes No If yes, Give numbers:

iv. Are there children above 18 years staying there? Yes No If yes, Give numbers:

v. No. of new admissions in the current month.....

vi. No. of children who have moved out/released.....

vii. No. of children referred by CWC/JJB during the month.....

viii. No. of children produced before CWC/JJB during the month.....

ix. No. of children as on last day of the previous month .....

x. No. of children with special needs, if yes, give details.....

xi. Interventions made for their rehabilitation: .....

.....
.....

.....
.....

.....
....

xii. Are the Individual care plans prepared for every child? Yes No xiii Are the care plans implemented and monitored regularly? .....

C. Infrastructure:

• Building:

• Rented:..... Owned.....

Are CCTV cameras installed at the entrance Yes No •

Security: Adequate Inadequate

• Sufficient space to accommodate the children: Yes No Space available:

No. of rooms / dormitories	Details

570 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

Provision of sick room / medical unit	
Counselling room	
Recreational / activity room for Children • Is there a TV set available with Cable network • How often are children allowed to view TV • Are children playing games indoors • What games are available to them • Are children playing games outdoors • Do they have equipments/ accessories to play • Do children go for picnics/excursions • Do they have interactions with eminent personalities • Is there a recreation room available to children	Yes No in the evenings or any time Yes No age appropriate games or not Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No

Kitchen / Dining Room • Is the cooking area and pantry separate • Do children get individual thalis, mugs glasses • Are cooking utensils adequate and clean • Is there a fridge available for children • Is there a Oven available for children • Is there a Gas stove available in kitchen • Is there a chimney available • What is the arrangement to keep the gas cylinders • Adequate water supply for washing, cooking • Adequate drinking water available (RO)	Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No safe/away from children or not Yes No Yes No

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

57

1

□ Is the cooking done by machines or by a cook	

Number of toilets & bathrooms for Children • Flush is working • Taps in the wash basin are functioning • Is the floor slippery • Drains clean • Drains are clogged • Fittings for hanging clothes/ towels in place • Cob webs are removed • Door has a latch • Door has peep holes • Frequency of bath a child is allowed • Water is adequately available • Adequate numbers of buckets and mugs • Personal toiletries are provided • Is washing powder or soap given • Do children wash their own clothes • Is there a washer man available • Is the washing machine functional	Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No once or more in a day Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No Yes No
Open space for outdoor activities	
Class rooms	
Space for vocational training	

Premises

• Does the home have a child friendly indoors? Yes

No

• How often is the sweeping, swabbing done? Twice a day or more

• Are the children involved in cleaning exercise during class hours? Yes No

• Are the facilities of coolers/ heaters available for children? Yes No • Are the doors and windows maintained properly? Yes No • Are the rooms and dormitories well ventilated? Yes No • Is there an alternate provision for lights and fans when there is no electricity available?

Yes No

• Are the outdoors clean, pleasant and child friendly? Yes No

Clothing / Bedding/Lockers/ Toiletries provided to the children:

• Are the clothes provided as per size and season Yes No

• Frequency of changing undergarments • New clothes are stitched or bought

• Are the mattresses given individually

Yes No stitched /bought

Yes No

• Are pillows given individually Yes No

• Are the mattress and pillows clean • Do children have separate cupboards • Are bed sheets and Khes available

Yes No

Yes No

Yes No

• Are blankets available in winters Yes No • Number of sets provided on arrival

one/two/three/four

• Frequency of providing new clothes Monthly/ Quarterly • Are these sets of same color or different colors?

Same/different

• Are children provided with individual lockers to keep their personal items Yes No Other articles provided to the children:

.....

.....

D. Services provided to the children:

• Medical facilities/ Maintenance of Health Cards: .....

.....

.....

.....

.....

.....

• Nutrition / Special Diet: .....

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

57

3

.....

.....

..... • Provision of safe drinking water: .....

.....

• Daily Routine of Children:

Time	Activities / Schedule

Morning	
Day Time	
Afternoon	
Evening	
Late evening/ Night	

• Education (Formal Education / NFE & Life Skill Training Programme) :
.....

.....

.....

• Computer/ Internet/ Phone
• Is the facility of Computer with internet available? Yes No
• Is the facility functional? Yes No
• Are the children allowed to use the facility? Yes No
• Is the telephone for official purposes only

Yes No • Are the children allowed to use telephone fixed timing/ as and when required • Is the number of Childline (1098) displayed near the phone Yes No
• Counseling/ Guidance services/special educator/physiotherapist, etc. provided:
.....

.....

574 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

.....

• Vocational training: .....
..... •
Recreational facilities: .....
..... •
Linkages developed with other agencies/ departments: .....
..... •
Implementation of track the missing child programme: ..... - Entries of children in track the missing child website: .....
..... - User Id and password provided: .....
..... • Other programmes and activities initiated: .....
.....
.....

E. Staff Details :

S.N	Name	Designation	Date of Joining	Attendance at the time of visit	Remarks
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

57

5

14.					

F. Children's Committee / Management Committee

• Formation of Children's Committee :

Yes	No

• Age wise formation of Children's Co

mmittee : • Frequency of Children's Committee

Yes	No

M

eeting: •

.....

• Formation of Management C

ommittee : • Date of constitution of Management

Yes	No

Com

mittee and frequency of meetings held :

..... □

Role played by the Governing Board in the Institution .....

□ Does the institution have Audited Accounts of the previous financial year

Yes	No

□ Does the Institution have an Annual Report of its activities for the previous

Yes	No

□ Is the Institution implementing any other Scheme of the Government or receiving grants under any other scheme of the Government, If yes, please specify .....

G. Record Maintenance:

Staff attendance register	
Children attendance register	
Central admission register	
Individual case file with individual care plan	
Communication with Child Welfare Committee/Juvenile Justice Board	

576 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

Children's suggestion book Children's suggestion box	
Medical file/ medical cards	
MC Register	
Personal belongings register	
Management Committee – minutes register	
Children's Committee – Minutes Register	
Nutrition Diet File	
Any other record maintained	

Observations/ Remarks:

.....

Name of inspection Committee member:

Signature:

Name of inspection Committee member:

Signature:
Name of inspection Committee member:
Signature:
Name of inspection Committee member:
Signature:

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

57

7

FORM 42

[See rule 63(3)(xiii)]

LIST OF CHILDREN SUBMITTED BY CHILD CARE INSTITUTION TO BOARD OR COMMITTEE WEEKLY

Details of the Child Care Institution:

Sr. No.	Name of Child	FIR/DD/Case No.	Police Station	Date of Next Production

Total Number of Children admitted during the week..... Total Number of Children released during the week.....

Total Number of Children transferred during the week
Total number of children on leave during the week
Total number of children that escaped from the Institution during the week
Total Number of Children in the Institution as on.....

Signature

Person-in-charge of the Child Care Institution

Date:

578 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

FORM 43

[See rule 71 (C) (1)]

PROTECTIVE CUSTODY CARD

1. Name of the child :
2. Age of the child :
3. Mother's Name :
4. Father's Name :
5. Address of parent/guardians :
6. Date of receiving by Organization/Institution:
7. Name & contact details of the person producing child: 8. Date of Inquiry:

This is to authorize and direct you to receive the above named child in your Child Care Institution and keep her/him in your charge for protective custody under the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015.

And to produce the child on .....
Next Date of hearing.....

(Signature)
Principal Magistrate/ Member,
Juvenile Justice Board

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939 579

FORM 44

[See rules 71 (D) (4)]

OVERNIGHT PROTECTIVE STAY

Whereas (name of the child) .....has this day been apprehended/ found to be in need of overnight protective stay at the ..... (Name of the Institution). The said child has been produced by ....(Name of the child welfare police officer, from .....Police station , ...) . The child has been brought along with the required application seeking protective stay, medical report stating the general health condition of the child which has been duly perused by the person in-charge of the Institution. The said child has been brought to the Institution at ……. (time) and shall be handed over on the following day to the concerned jurisdiction of the child welfare police officer on or before .....(mention time). The personal belongings of the child have been thoroughly searched and the following articles ..... (if any) have been handed over to the concerned child welfare police officer. In case the concerned child welfare police officer fails to report in due time to take custody of the child, such child shall be produced before the Juvenile Justice Board/ Child Welfare Committee by the Officer in charge of the Institution at the earliest.

Copy to:

1. Child Welfare Police Officer
2. Board / Committee
3. The Person in charge of the Institution

Dated this _____ day of _____ 20

(Signature) **(Signature)**

The Person-in-charge of the Institution **Child Welfare Police Officer**

580 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

FORM 45

[See rule 71 (H) (3)]

CASE HISTORY OF THE CHILD

(FOR CHILD CARE INSTITUTION)

Case/Profile No..... Date & Time.....

A. PERSONAL DATA

Affix a latest photograph here

1. Name.....

2. Male / Female / Third Gender (tick the appropriate category) .....

3. Age at the time of admission.....

4. Present age.....

5. Category (tick as applicable):
Under section (specify section applicable for child in need of care and protection) .....

(i) Separated from family
(ii) Abandoned/deserted
(iii) Victim of exploitation and violence (give detail)
(iv) Run-away
(v) Any other

6. Religion
(i) Hindu (OC/BC/SC/ST)
(ii) Muslim/Christian/Other (pl. specify)

7. Native Place (village, block), District & State:

8. Description of the Housing:
(i) Concrete building/ Kuchha
(ii) Three bedroom/ two bedroom/ one bedroom/ no separate bedroom
(iii) Owned / rental /unauthorized
(iv) Homeless

9. By whom the child was brought before the Child Welfare Committee/Juvenile Justice Board (tick as applicable):

i. Police-Local Police/Special Juvenile Police Unit/ designated Child Welfare Police Officer / Railway Police/ Women Police

ii. Probation Officers

iii. Social Welfare Organization
iv. Social Worker
v. Parent(s)/Guardian (s) (please Specify the relationship) vi. Any public servant
vii. Any public spirited citizen
viii. Child himself/herself

10. Reasons for leaving the family

i. Abuse by parent(s)/guardian(s)/step parents(s)
ii. In search of employment
iii. Peer group influence
iv. Incapacitation of Parents
v. Criminal behaviour of Parents
vi. Separation of Parents
vii. Demise of Parents
viii. Poverty
ix. Others (please specify)

11. Types of abuse met by the child

i. Verbal abuse – parents/siblings/ employers/others (pl. specify) ii. Physical abuse

iii. Sexual abuse parents/siblings/ Employers/others(pl. specify) iv. Others – parents/siblings/ employers/others (pl. Specify) 12. Types of ill-treatment met by the child.

i) Denial of food –parents/siblings employers/other (pl. specify) ii) Beaten mercilessly-parents/ Siblings/employers/other (pl. specify) iii) Causing injury – parents/ siblings/employers/other (pl. specify) iv) Detention - parents/ siblings/employers/other (pl. specify) v) Other (please Specify)

13. Exploitation faced by the child

i) Extracted work without payment
ii) Little (low) wages with longer duration of work
iii) Others (pl. specify)

14. Health status of the child before admission.

I.	Respiratory disorders	present / not known / absent
II.	Hearing impairment	present / not known / absent
III.	Eye diseases	present / not known / absent
IV.	Dental disease	present / not known / absent
V.	Cardiac diseases	present / not known / absent
VI.	Skin disease	present / not known / absent
VII.	Sexually transmitted diseases	present / not known / absent
VIII.	Neurological disorders	present / not known / absent
IX.	Mental handicap	present / not known / absent
X.	Physical Handicap	present / not known / absent
XI.	Urinary Tract infection	present / not known / absent
XII.	Others (pl. specify)	present / not known / absent

15. With whom the child was staying prior to admission

i. Parent(s) – Mother / Father / Both
ii. Siblings / Blood relative
iii. Guardian(s) – Relationship
iv. Friends

v. On the street
vi. Night shelter
vii. Orphanages / Hostels/ Similar Homes
viii. Other (pl. specify)

16. Visit of the parents to meet the child
Prior to institutionalization- Frequently / Occasionally / Rarely / Never
After institutionalization - Frequently / Occasionally / Rarely / Never

17. Visit of the Child to his parents
Prior to institutionalization - Frequently / Occasionally / Rarely / During festival times / During summer holidays / Whenever fallen sick / Never
After institutionalization-- Frequently / Occasionally / Rarely / During festival times / During summer holidays / Whenever fallen sick / Never

18. Correspondence with parents -

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

58

3

Prior to institutionalization – Frequently / Occasionally / Rarely / During festival times / During summer holidays / Whenever fallen sick / Never
After institutionalization – Frequently / Occasionally / Rarely / During festival times / During summer holidays / Whenever fallen sick / Never.

19. Details of disability
20 Type Family: Family / joint family/ broken family / single parent
21. Relationship among the family members:

i) Father & mother	Cordial/ Non-cordial/ Not known
ii) Father & child	Cordial/ Non-cordial/ Not known
iii) Mother & child	Cordial/ Non-cordial/ Not known
iv) Father & siblings	Cordial/ Non-cordial/ Not known
v) Mother & siblings	Cordial/ Non-cordial/ Not known
vi) Child & siblings	Cordial/ Non-cordial/ Not known
vii) Child & relative	Cordial/ Non-cordial/ Not known
viii) Father & mother	Cordial/ Non-cordial/ Not known

22. History of crime committed by family members, if any:

Sr. No.	Relationship	Nature of Crime	Legal status of the case	Arrest if any Made	Period of confinement	Punishment Awarded	Current Status
1.	Father						
2.	Step father						

3.	Mother						
4.	Step mother						
5.	Brother (a) (b) (c)						

	(d)						
6.	Sister (a) (b) (c) (d)						
7.	Child						
8.	Others (uncle/ aunty/ grand-parents)						

23. Properties owned by the family:
    i. Landed properties (pl. specify the area)
    ii. Household articles- Cows/ Cattle/ Bull
    iii. Vehicles- two wheeler/ three wheeler/ four wheeler (lorry/ bus/ car/ tractor/ jeep)
    iv. Others (please specify)

24. Marriage details of family members:
    i) Parents Arranged/ Special Marriage
    ii) Brothers Arranged/ Special Marriage
    iii) Sisters Arranged/ Special Marriage

25. Social activities of family members:
    i. Participate in social and religious functions
    ii. Participate in cultural activities
    iii. Does not participate in social and religious functions
    iv. Not known

26. Parental care towards child before admission:
    i. Over protection

ii. Affectionate
iii. Attentive
iv. Not affectionate
v. Not attentive
vi. Rejection

ADOLESCENCE HISTORY (Between 12 and 18 years) 27.
At what age did the child attain puberty?
28. Details of delinquent behaviour if any
i. Stealing
ii. Pick pocketing
iii. Arrack selling
iv. Drug pedalling
v. Petty offences
vi. Violent crime
vii. Rape
viii. None of the above
ix. Others (please specify)
29. Reason for delinquent behaviour
i. Parental neglect
ii. Parental overprotection
iii. Parents criminal behaviour
iv. Parents influence (negative)
v. Peer group influence - To buy drugs/alcohol
vi. Others (pl. specify)
30. Habits

A

i) Smoking

ii) Alcohol consumption iii) Drug use (specify) iv) Gambling

v) Begging

vi) Excessive time spent online

vi) Any other

B

i) Watching TV/movies / Online games

ii) Playing indoor/outdoor games iii) Reading books
iv) Religious activities

v) Drawing/painting/acting/singing

vii) Any other

EMPLOYMENT DETAILS

31. Employment details of the child prior to entry into the Home:

Sr. No.	Details of employment	Timing and Duration	Wages earned
I.	Coolly		
II.	Rag picking		
III.	Mechanic		

IV.	Hotel work		
V.	Tea shop work		
VI.	Shoe polish		
VII.	Household works		
VIII.	Others (pl. specify)		

32. Details of income utilization:

Sent to family to meet family need

i. For dress materials
ii. For gambling
iii. For prostitution
iv. For alcohol
v. For drug
vi. For smoking
vii. Savings

33. Details of savings / jewellery/ any other assets

i. With employers
ii. With friends
iii. Bank/Post Office
iv. Others (pl. specify)

34. Duration of working hours

i. Less than six hours
ii. Between six and eight hours
iii. More than eight hours

EDUCATIONAL DETAILS

35. The details of education of the child prior to the admission to Children's Home

i. Illiterate

ii. Studied up to V Standard
iii. Studied above V Std. but below VIII Standard
iv. Studied above VIII Std. but below X Standard
v. Studied above X Standard

36. The reason for leaving the School

a. Failure in the class last studied
b. Lack of interest in the school activities
c. Indifferent attitude of the teachers
d. Peer group influence
e. To earn and support the family
f. Sudden demise of parents
g. Rigid school atmosphere
h. Absenteeism followed by running away from school
i. There is no age appropriate school nearby
j. Others (pl. specify)

37. The details of the school in which studied last:

i. Corporation/Municipal/Panchayat
ii. Government/SC Welfare School/BC Welfare School

iii. Private management/ Convents

38. Medium instruction: Hindi/English/Urdu/Tamil/Malayalam/Kannada/ Telugu/Marathi / Gujarati/ Bengali / Other language (please specify)

39. After admission to Children's Home, the educational attainment from the date of admission till date;

No. of years

Class studied Promoted /detained 40. Vocational training undergone form the date of admission into Children's Home till date.

No. of years

Name of Vocational Trade

Proficiency Attained

Details of certification?

41. Extra-curricular activities developed form the date of admission into the Children's Home till date

i) Scout

ii) Sports (please specify)

588 ¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

iii) Athletics (please specify)

iv) Drawing

v) Painting

vi) Others (pl. specify)

MEDICAL HISTORY

42. Height and weight at the time of admission: 43.

Physical condition:

44. Medical history of child (gist):

45. Medical history of parent/guardian (gist): 46.

Present health status of the child:

Sl. No.	Annual Observation	1st Quarter	2nd Quarter	3rd Quarter	4th Quarter
	Date of Review				
	Height				
	Weight				
	Nutritious diet given				
	Stress				

	Dental				
	ENT				
	Eye				

47. Height and Weight Chart

Date, Month and Year	Height	Admissible Weight	Actual Weight

Sexual Activities of the Child

SOCIAL HISTORY

48. Details of friendship prior to admission into Children's Home:
    - i. Co-workers
    - ii. School/Classmate
    - iii. Neighbours
    - iv. Others (pl. specify)

49. Majority of the friends are
    - i. Educated
    - ii. Illiterate
    - iii. The same age group
    - iv. Older in age
    - v. Younger in age
    - vi. Same sex
    - vii. Opposite sex

50. Details of membership in group (please specify details)
    - i. Associated with cine fans association
    - ii. Association with religious group
    - iii. Associated with arts and sports club
    - iv. Associated with gangs
    - v. Associated with voluntary social service league vi Associated with online groups
    - vi. Others (please specify)

51. The position of the child in the groups/league
    - i. Leader
    - ii. Second level leader

    - iii. Middle level functionary
    - iv. Ordinary member

52. Purpose of taking membership in the group:
    i. For social service activities
    ii. For leisure time spending
    iii. For pleasure seeking activities
    iv. For deviant activities
    v. Others (please specify)
53. Attitude of the group / league
    i. Respect the social norms and follow the rules
    ii. Interested in violating the norms
    iii. Impulsive in violating the rules
54. The location/meeting point of the groups
    i. Usually at fixed place
    ii. Places are changed frequently
    iii. No specific places
    iv. Meeting point is fixed conveniently
55. The reaction of the society when the child first came out of the family i. Supportive
    ii. Rejection
    iii. Abuse
    iv. Ill-treatment
    v. Exploitation
56. The reaction of the police towards children
    i. Compassionate
    ii. Harsh
    iii. Aggressive and abusive
    iv. Exploitative
    v. Ill-treated
57. The response of the general public towards the child .....

HISTORY OF THE CHILD (Brief)

(i) Education
(ii) Health

¨É½þÉ®úÉ¹]Åõ ¶ÉÉºÉxÉ ®úÉVÉ{ÉjÉ +ºÉÉvÉÉ®úhÉ ¦ÉÉMÉ SÉÉ®ú-+ö, ¨ÉÉSÉÇ 14, 2018/¡òÉ±MÉÖxÉ 23, ¶ÉEäò 1939

59

1

(iii) Vocational training
(iv) Extra- curricular activities
(v) Others

Suggestion of Child Welfare Officer/ Probation Officer after orientation to child and the response towards orientation.

Follow up by Child Welfare Officer/ Probation Officer/ Case Worker/ Social Worker
Quarterly Review of Case History by Management Committee.

PERSON IN CHARGE/ SUPERINTENDENT/ CHILD WELFARE OFFICER/ PROBATION OFFICER

FORM 46

[See rules 84 (1)]

RELEASE CUM RESTORATION ORDER

(Name of the Child).....son/ daughter of..... residence..... Case No./ Profile Number..... who was ordered to be placed in an observation home/place of safety/ special home/Children's Home/ by the Juvenile Justice Board/ Children's Court/ Child Welfare Committee .....under section..... of the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act 2015, for a term of..... on the .....day of.....20.....and who is now in the ..... Institution, at.....is directed to be released from the said……Institution and supervision and the authority of..... during the remaining period of stay as.....reason for discharge).

This order is granted subject to the conditions hereon, upon the breach of any of which it shall be liable to be revoked.

Dated .....
Signature
Juvenile Justice Board/ Children's Court/ Child Welfare Committee
Place:

Conditions:

1. The discharged person shall proceed to..... and live under the supervision and authority of.....until the expiry of the period of his stay in Children's Homes or fit facility/ detention in observation home/ special homes/ place of safety unless the remission is sooner cancelled.

2. He shall not, without the consent of the.....remove himself from that place or any other place, which may be named by the said .....

3. He shall obey such instruction as he may receive from the said .....with regard to punctual and regular attendance at school/vocation or otherwise.

4. He shall not get involved in any offence and shall lead a sober and industrious life to the satisfaction of.....

6. In the event of his committing a breach of any of the above conditions the remission of the period of stay in the Institution hereby granted shall be liable to be cancelled and on such cancellation he/she shall be dealt with under section 97 of the Juvenile Justice (Care & Protection of Children) Act 2015.

I hereby acknowledge that I am aware of the above conditions which have been read over/ explained to me and that I accept the same.

(Signature or mark of the released child)

Certified that the conditions specified in the above order have been read over/explained to (Name of child).....and that he/she has accepted them as the conditions upon which his/her release may be revoked.

Certified accordingly that the said child has been discharged on the.....

Signature and Designation of the certifying authority
i.e. Person-in-charge of the institution

FORM

47 [See rule 84

(4)] ESCORT

ORDER Case No.....

In the matter of Boy/Girl Child

.....

Aged about.....year

taken The Parents of the boy/girl child are reported to be residing at.....

He/She therefore be sent under supervision of a proper police / recognized non-governmental organization escort to the.....

For tracing and for handing over to the parents or close relatives of the said Boy Child/Girl Child residing at the aforesaid address or at other Place which may be shown by the Child, if no such parents or relative are traced or if traced but they are unwilling to take charge of the boy/girl be kept in the custody of the Superint orders.

Orders

Pending Escort, the said Boy/Girl Child shall remain in Children's Home/ Place of Safety/ Observation Homes, residing at present at---------- The State/District Child Protection Unit, or Police Department and recognized Non-governmental organization/ Childline shall positively make immediate arrangement not less than 15 days from the date of receipt of this order by him and send the said Boy Child/Girl Child at his/her aforesaid place of residence.

Dated this.....day of.....20 .....

Chairperson/Member

Child Welfare Committee / Juvenile Justice Board CC to:

1.The Person in charge, Child Care Institution.

2.The District Child Protection Unit or non-governmental organization or Childline

Ref.: 1. Order of admission of minor.....born on.....Profile No.....

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

VINITA VED SINGAL,
Secretary to
Government.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED ATDIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004, EDITOR : SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI.